
6
3 F
21

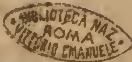
M. VERRII FLACCI QVAE EXTANT.

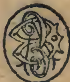
SEX. POMPEI FESTI DE VERBORVM SIGNIFICATIONE LIBRI XX.

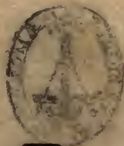
ET IN EOS

IOSEPHI SCALIGERI IVL. CAESARIS FILII

CASTIGATIONES nunc primum publicatae.

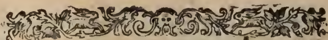
Apud Petrum Santandreanum.

.M. D. L X X V.

CLARISSIMO VIRO, D. IOANNI MONLUCIO EPISCOPO COMITIQ. DIENSI AC VALENTINO IOSEPHVS Scaliger Iul. j Caes. F.

S.

EMO est, saltem qui sese hominem meminerit, quem non aliqua discendi cupiditas teneat, Ioannes Monluci, vir clarissime. Pauci quidem sunt, fateor, qui aliquid bene sciunt: omnes tamen hoc vnum affectant, vt aliquid scire videantur: cum in dispari felicitatis euentu pari discendi studio ducantur. Id cum in omnibus, quaecunque agunt, aut moliuntur homines, semper patuerit, in nullo tamen eius rei illustrius exemplum, quam in literarum studiis elucescit. Caetera enim, quaecunque animos nostros cognitionis desiderio tangunt, nescio quomodo finibus suis contenta, & quasi pomerio finita esse videtur. Sola literarũ voluptas infinita est, copia inexhausta, sitis immoderata. Mitto vetera illa ingenia, quae si enumerem, nullus profecto dicendi finis futurus est. ad hanc aetatem nostram, & ad hoc fertilissimum omnium bonarum artium saeculum te voco. Considera quaeso ante hos centum plus minus annos a Gotticis vsque temporibus, in tanta vastitate literarum, & omnis huma-

nitatis ac politioris animorum cultus neglectu, quam male cum mortalium genere agebatur: quos vel hoc nomine infelices censere debemus, quod ipsi infelices se esse ignorabant. Qui enim literis carere malum non putabãt, profecto ij literas scire, bonum esse nũquam arbitraturi erant. Postquam singulari Dei optimi max. beneficio mentibus nostris lux affulsit, & ab hominibus sera tandem extorta est ignorantiae confessio: tunc assidua priscorum scriptorum lectione, atque usu cognoscere caepimus, quanti nostra intersit aliquid supra vulgus scire. A qno tempore nunquam destiterunt homines studiosi, non solum ut priscos illos heroas imitarentur, sed etiam ut, si fieri posset, superarent, omnibus & animi & corporis viribus cõtendere. Quod sane difficile non erat in tanta studiorum contentione, si ex illa priscorum librorũ copia quosdam saltem nobis reliquos fecisset vetustatis iniuria, quibus hodie si frueremur, aliorum desiderium aequo animo ferre possemus. Iam vero paucissimi ex tot supersunt, atque non omnes illi integri, sed parte sui trunca magis sitim nostram accẽdunt quam explent. Neque hoc fine stetit malum. Alia atque immanior pestis, ac praecipua librorum labes fuit. homines nẽpe praepostere diligentes. istos dico, qui auctorum Epitomas conscripserunt: quos quomodo appellem nescio. Nam ut taceam, quod ex bonorum auctorum mutilatione gloriam sibi ac nomẽ iniuste aucupabantur: quid mali non fecerunt, cum diligentia sua alienae negligentiae viam munierunt? Nemo enim fere extitit, qui illorum Epitomas integris Scriptorib. non praetulerit: atque adeo qui non maluerit in sinu suo Florum, aut nescio quem alium gestare,

gestare, quam totum Liuium in Bibliotheca legere. Permanauit ab illis temporibus ad nostra tempora scabies illa, ac cacoethes de auctoribus bonis male merendi. Inuenies enim etiam hodie, qui & illas veteres Epitomas malint, & nouas vltro conscribant. Sed de illis alias. De veteribus enim Epitomarum concinnatoribus loquor. quos vt ego valde improbo, ita etiam vt omnibus modis improbandum inter eos pono Paulum Diaconum Longobardum, hominem, meo iudicio, confidentissimum, ac, vti res ipsa docet, ineptissimũ. Is victo ac profligato Desiderio, qui vltimus Longobardorum Rex fuit, captus a Carolo Magno Imperatore, magnam & a victore, & a posteritate se initurum gratiam putauit, si Sex. Pomp. Festum, quo scriptorem vtiliorem lingua Latina nõ habet, mutilaret, & tanto posteritatis damno se a victore redimeret. Parum abest, quin merito factum dicam. Festũ enim, qui Verrii Flacci libros breuiasset, aequo animo debuisse ferre, si quomodo ipse Verrium tractauerat, similiter ipse ab isto Paulo acciperetur. Hoc vnum excipio: si Festo hoc modo pereundum fuit, digniorem arborem, vt est in prouerbio, suspendio deligendam fuisse. nihil enim illi peius potuisse accidere, quam quod in huius Pauli manus inciderit. qui eum ita foede laniauit, atque inhonestis vulneribus confecit, vt cadauer pro homine, truncũ pro corpore, semianimem pro viuo nobis reliquerit. Itaque hominis prodigiosos errores, atque crassam ignorantiã deteximus, quatenus sola coniectura negotium confecimus. Eo enim vnico praesidio vsi sumus vsque ad vndecimum librum: a quo fragmenta incipiunt, quae beneficio probissimi, atque erudi-

tissimi viri Antonii Augustini, Episcopi Ilerdensis edita sunt. Ea eiusmodi sunt, vt in illis fundamēta quidem ac rudereta priscorum aedificiorum agnoscas, ita tamen, vt quid in illis fundamentis olim inaedificatum fuerit, facilius diuinare possis, quam aedificium ipsum a fundamentis excitare. Nos autem tametsi non ignoramus, quanto feliciorem operam nauare potuissent in hoc auctore emendando eruditissimi viri, tamen hoc affirmare possumus, non potuisse diligentiorem praestari, quam ipsi praestitimus. Ex iis enim, quae sana quidem nondum sunt, non tamen penitus desperata esse videntur, pauca admodū alienae diligentiae reliqua fecimus. Nam reliqua vlcera tangere, hoc esset, vt inquit ille, cū ratione insanire. quod de illis reliquiis dictum volo, in quibus vnius, aut alterius voculae vestigia vix apparent. Tantum autem profecimus ex huius praestantissimi Scriptoris emendatione, vt ea e tenebris eruerimus, quae antehac nec nobis ipsis cognita fuerunt; nec temere apud vllum veterum reperias, tot nempe vetustatis veneranda monimenta, praesertim ex antiquissimo Romanorum tum ciuili tum pontificio iure: item ex Regiis legibus, ex duodecim Tabulis, ex antiquis foederibus, & aliis, quae enumerare labor esset. Quae qui inutilia dixerit, velim is nos doceat, quid vtile vocet in literis. Si enim antiquitatis cognitio nihil prodest, non video quid nobis literae prosunt. Quod si minuta quaedā, vt vocularū quarundam explicationes occurrent, quae videntur ad quemuis potius de plebe Grammaticorum pertinere, quam ad eum, qui serias ac seueriores literas colit: peto ab illo, ne tam leuia haec putet, vt desperet ea digna

gna

gna esse lectione sua. Inueniet & in illis quod discere possit. Caeterũ de vtilitate huius libri nunc agere, quia declamationes non scribimus, inutile, ac superuacuum puto. Is est enim scriptor, qui omnium manibus quotidie teritur, & sine quo humanioris literaturae candidati ad perfectam Romanae antiquitatis cognitionem, quae sunt iuris nostri incunabula, peruenire nõ possunt. tot vetustatis thesauros, tantam copiã bonarum rerum in hoc instructissimo penu reconditam esse intelligunt. Quare celeberrimum scriptorem commendare, hoc esset plane laudare, quem nemo vituperat. Hoc vnum tamen spero, quod tametsi ad eius laudem nihil addi posse praedicatione hominũ videbatur, tamen non minimus ad eam cumulus accesserit ex patrocinio tuo, quod illi paro, Ioannes Monluci, si ita tibi videtur, & si tanti facis lucubratiunculas nostras, vt illas nõ tantũ propter ipsum auctorẽ legi, quam propter te, qui eas probaueris, commẽdari possint. Profecto ita intelligo, ita spero, nec me fallit augurium meũ: omnes virtutis ac bonarũ literarũ amatores, quod genus hominũ ego valde veneror, vix aliter animũ suum inducturos, quam bona esse, quae tibi dicamus, cũ tibi, homini scilicet grauissimo atq; eloquentissimo, vberrima literarũ cognitione instructissimo, rerũ nostrae Galliae intelligẽtissimo, ac tot legationib. sub quatuor Regibus felicissime functo cpellam nostram, ac vigilias placuisse animaduertẽt. Accipe igitur mei in te amoris, atq; obseruantiae pignus, nõ illud quidem tam perfectũ, vt ad eius ornamentũ nihil addi possit: certe eiusmodi, vt de amoris in te mei testimonio nihil detrahi posse videatur. Vale. Abenni in agro Iuliodunensi: XI. Kal. Nouembr.

CIↃ IↃ LXXIV.

ΕἸΣ ΦΗ͂ΣΤΟΝ ΠΟΜ-ΠΗΐΟΝ τὸν ὑπὸ Ἰωσήφου τοῦ Σκαλανοῦ διορθωθέντα.

Φῆστε τεῶν ἀέθλων κλέος ἤθελε παμφάγος αἰὼν
 Πάμπαν ἀϊστῶσαι, φέγγος ἀμερσάμενος.
Πολλὰ δὲ νηλειὴς κατεδάψατο, πολλὰ δ' ἀμαυρὰ
 Θῆκε, πανωφελέων φείσατο δ' οὐ χαρίτων.
Ἀλλ' ἐφάνη μουσάων ἱερώτατον ἔρνος Ἰωσὴφ
 Ἐκ Σκαλανῶν, ἀχλὺν ὃς μακρὰν ἀπεσκέδασεν.
Καὶ τὰ μὲν αὖτ' ἀνέπλησε, τὰ δ' ἥρμοσεν εὖ κατὰ κόσμον
 Ἄλλοις δ' ἀγνὸν φῶς αὖτ' ἀπέδωκε τὸ πάρος.
Χαῖρ' οὖν, κἂν φθιμένοις ζώεις ἔτι. καλὰ τρόπαια
 Στήσαο, Ῥωμαϊκὴν σώσαο δ' ἀφραδίην.

Φραγκίσκου τοῦ Πόρτου.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ὀκνῶ ἠέ σε μάντιν ἢ ἰητρὸν καλέοιμι,
 Ὦ Σκαλανὲ Σκαλανοῦ παῖ ξυνετὲ ξυνετοῦ·
Καὶ γὰρ ὅτι σκιόεν βίβλων βάθος ἀμφιμεταλλᾷς,
 Χρησμῳδῶν θείως, μῶν σύ γε μάντις ἔοις;
Ἠδ' ὅτι δυσιάτους βίβλων νούσους θεραπεύεις,
 Μῶν ἰητρὸς ὁμοῦ καὶ σὺ φέριστος ἔοις;
Βάῤῥων δὴ σέ τε μάντιν, ἰδ' ἰητρὸν ποτ' ἔδειξεν,
 Δεινὸν θεσπεσίως οὖν ἀκέσαιο πάθος.
Ἐν Φήστῳ μέγα θαῦμα τεῶν πέλεται ἰδρείης.
 Ἠῤῥώστει Βάῤῥων, Φῆστος ἅπαν δὲ θάνε.
Καὶ Βάῤῥων' ὑγίηνας· ἀτὰρ Φῆστον παλίνορσον
 Ἐς ζωὴν συγερῦ ἤγαγες ἐκ θανάτου.

Ἰωάννου Σεῤῥανοῦ.

M. VERRII FLACCI QVAE EXTANT.

Ex Sueton. de grammaticis.

VERRIVS Flaccus libertinus docēdi genere maxime inclaruit.namque ad exercitanda discentiū ingenia aequaleis inter se committere solebat, proposita non solū materia,quam scriberent,sed & praemio,quod victor auferret.id erat liber aliquis antiquus,pulcher, aut rarior. Quare ab Augusto quoq; nepotibus eius praeceptor electus transiit in Palatium cum tota schola.verum vt neq;amplius posthac discipulum reciperet. Docuitq; in atrio Catilinae domus, quae pars Palatij tunc erat: & sestertia centena in annum accepit. Decessit aetatis exactae sub Tiberio.Statuam habet Praeneste † in inferiore fori parte contra hemicyclum, in quo fastos a se ordinatos, & marmoreo parieti incisos publicarat.

† pro Vestario.)

Ex eodem.

Scribonius Aphrodisius Orbilij seruus, atq; discipulus mox a Scribonia Libonis filia, quae prior Augusti vxor fuerat,redemptus,& manumissus docuit,quo Verrius,tem pore. cuius etiam libros de Orthographia rescripsit non sine insectatione studiorum,morumque eius.

Ex eodem in Aug. cap. lxxxvi.

Marcum quidem Antonium,vt insanum increpat Augustus,quasi ea scribentem, quae mirentur potius homines, qnam intelligant.etc.Tuque dubitas,inquit,Cimberne,Annius,an Verrius Flaccus imitādi sint tibi:ita vt verbis, quae Crispus Sallustius excerpsit ex originibus Catonis, vtaris? an potius Asiaticorum oratorum inanibus sententiis verborum volubilitas in nostrum sermonem transferenda?

Ex Euseb. in Chron.

Ante obitum Augusti anno quarto Athenodorus Tarsensis stoicus philosophus, & M. Verrius Flaccus grammaticus,insignes habentur.

M. VERRII FLACCI RERVM MEMORIAE DIGNARVM

LIB. I.

VERRIVS hoc libro refert, cur dicatur versus ille ex Hesiodo, Malum consilium consultori pessimum est. Statua Romae in comitio posita Horatij Coclitis fortissimi viri de caelo tacta est. Ob id fulgur piaculis luendum aruspices ex Etruria acciti inimico, atq; hostili in populum Romanum animo instituerant eam rem contrariis religionibus procurare. Atque illam statuam suaserunt in inferiorem locum perperam transponi, quem sol oppositu circum vndiq; aliarum aedium numquam illustraret. quod cum ita fieri persuasissent, delati ad populum, proditique sunt. & cum de perfidia confessi essent, necati sunt. constititque eam statuam perinde, vt verae rationes post compertae monebant, in locum editum subducendam, atq; ita in area Volcani sublimiori loco statuendam. Ex qua re bene, & prospere reip. cessit. Tunc igitur quod in Etruscos aruspices male consulentes animaduersum, vindicatumque fuerat: versus hic senarius scite factus, cantatusque esse pueris vrbe tota fertur. Ex Gell. lib. v. cap. xviii.

INCERTI LIBRI.

PLVRIMAS prodidit Verrius mortes repentinas. Ex Plin. lib. xii. ca. liii.
Roma plurimos elephantos vidit anno quingentesimo secundo, victoria L. Metelli Pontificis in Sicilia de Poenis captos C X L I I. fuere transuecti ratibus, quas doliorum consertis ordinibus imposuerant. Verrius eos pugnasse in circo, interfectosque iaculis tradit penuria consilij: quoniam neque ali placuisset, neq; donari regibus. Ex eod. lib. xiii. cap. v.

Tenuissimum muraenis tergus, côtra anguillis crassius, eoq; verberari solitos tradit Verrius praetextatos, & ob id Ex eodem. lib. ix. cap. xxiii.

multam his dicit non institutam.

Ex eod. lib. xviii. c. vii. Populum Romanum farre tantum e frumento trecentis annis vsum Verrius tradidit.

Ex eod. lib. xxviii. ca. ii. Verrius Flaccus auctores ponit, quibus credat in oppugnationibus ante omnia solitum a Romanis sacerdotibus euocari deum, cuius in tutela id oppidum esset, promittique illi eundem, aut ampliorem locum apud Romanos, cultumve.

Ex eod. lib. xxxiii. c. iii. Tunica aurea triumphasse Tarquinium Priscum Verrius tradit.

Ex eod libr. cap. vii. Enumerat auctores Verrius, quibus credere sit necesse; Iouis ipsius simulacri faciem diebus festis minio illini solitam, triumphantumq; corpora. Sic Camillum triumphasse. Hac religione etiam nunc addi in vnguenta caenae triumphalis; & a Censoribus in primis Iouem miniandum locari.

Ex Macrob. lib. I. Verrius Flaccus ait, cum populus Ro. pestilentia laboraret; essetque responsum id accidere, quod dij despicerentur: anxiam vrbem fuisse, quia non intelligeretur oraculum: euenisseque, vt Circensium die puer de caenaculo pompam superne despiceret, & patri referret, quo ordine secreta sacrorum in arca pilenti composita vidisset. Qui cum rem gestam senatui nunciasset; placuisse velari loca ea, qua pompa veheretur: atque ita peste sedata puerum, qui antiquitatem sortis absoluerat, togae praetextae vsum munus impetrauisse.

M. VERRII FLACCI

SATVRNVS.

Ex Macrob. lib. I. Satur. SATVRNALIORVM dies apud Graecos quoque festi habentur.

Ex eodem lib. Dilucide me de constitutione Saturnaliorum scripsisse arbitror.

Ex eodem lib. Cur autem Saturnus ipse in compedibus visatur, Verrius Flaccus causam se ignorare dicit.

Ex eodem lib. XII. Kal. Ian. *feriae* sunt Diuae Angeroniae, cui Pontifices in sacello Volupiae sacrum faciunt: quam Verrius Flaccus Angeroniam dici ait, quod angores, ac animorum sollicitudines propitiata depellat.

M. VERRII

M. VERRII FLACCI

DE OBSCVRIS CATONIS

LIB. I.

LIB. II.

In eo libro ſcriptum inuentum eſt, receptitium ſeruum dici nequam,& nulli pretij,qui,cum venum eſſet datus,redhibitus ob aliquod vitium,receptuſque ſit. Propter ea,inquit,ſeruus eiuſmodi ſectari maritum,& flagitare pecuniam iubebatur. vt eo ipſo dolor maior, & contumelia grauior viro fieret,quod eum ſeruus nihili petendae pecuniae cauſa compellaret. Cum pace autem, cumque venia iſtorum, ſi qui ſunt, qui Verrij Flacci auctoritate capiuntur,dictum hoc ſit. receptitius enim ſeruus in ea re, quàm dicit Cato,aliud omnino eſt,quam Verrius ſcripſit. Ex Gel.lib. xvii.c.vi.

M. VERRII FLACCI

DE VERBORVM SIGNIFICATIONE

LIB. I.

LIB. II.

LIB. III.

LIB. IIII.

Verrius hoc libro dies,qui ſunt poſtridie Kalēdas, Ex Gell.lib. v.cap.xvii.

Nonas, Idus, quos vulgus imperite nefastos dicit: propter hanc causam dictos, habitosque atros esse scribit. Vrbe, inquit, a Gallis Senonibus recuperata L. Atilius in senatu verba fecit, Q. Sulpitium TR. MIL. ad Alliam aduersus Gallos pugnaturum, rem diuinam dimicandi gratia postridie Idus fecisse: tum exercitum populi Romani occidione occisum. & post diem tertium eius diei vrbem praeter Capitolium captam esse. Compluresque alij senatores recordari sese dixerunt, quotiens belli gerendi gratia res diuina postridie kalendas, Nonas, Idus a magistratu populi Romani facta esset: eius belli proximo deinceps prælio reipublicae malam gestam esse. Tum senatus eam rem ad Pontifices reiecit, vt ipsi, quod videretur, statuerent. Pontifices decreuerunt nullum iis diebus sacrificium recte futurum.

Ex Gell. lib. V. cap. XVIII. Historiam ab annalibus quidam differre eo putãt: quod, cum vtrumque sit rerum gestarum narratio; earum tamen proprie rerum sit historia, quibus rebus gerendis interfuerit is, qui narret. eamque esse opinionem quorundam Verrius refert. Ac se quidem dubitare super ea re dicit. Posse autem videri putat nonnihil esse rationis in ea opinione. quod historia Graece significat rerum cognitionem praesentium. Sed nos audire soliti sumus, annales omnino id esse, quod historiae sint: historias non omnino esse id, quod annales sint.

LIB. V.

Ex Festo, verbo Salua res est. SALVA *res est, dum saltat senex*, quare parasiti Apollinis in scaena dictitent, causam Verrius in libro quinto, quorum prima est P littera, reddidit. Quod C. Sulpicio, C. Fuluio Consulibus &c. At in hoc libro refert Sinnij Capitonis verba &c. Quam inconstantiam Verrij nostri non sine rubore rettuli.

LIB. VI.

IN-

BELLITVDINEM sicut magnitudinem Verrius (alias Varus) dixit. Ex Festo vel Paulo.

Impetum, industrium, indulgentem, perinde composita ait Verrius, atque impunis, & immunis, mihi non satis persuadet. Ex eodem.

Mamphula appellatur panis Syriaci genus, quod, vt ait Verrius, in clibano ante, quam percoquatur, decidit in carbones, cineremque. &c. Ex eodem.

Mater, Matuta, manes, mane, matrimonium, materfamiliae, matertera, matrices, materiae dictae videntur, vt ait Verrius, quia sint bona &c. Ex eodem.

Matronae a magistratibus non summouebantur &c. quam ob causam ait Verrius . . . . nec viri earum sedentes cum vxoribus in vehiculo, descendere cogebantur. Ex Festo, & Paulo.

Mendicum dici Verrius putat a mente eius, quem fefellerit fortuna. vel quod precetur quemque; vt vitae suae medeatur cibo. Ex eodem.

Metaphoram quam Graeci vocant, nos tralationem, id est domo mutuatum verbum, quo vtimur, inquit Verrius, &c. Ex eodem.

Naucum ait Ateius Philologus poni pro nugis &c. Quidam nucis iuglandis, quam Verrius iuglandum vocat, medium, velut dissepimentum. &c. Ex eodem.

Occare, & occatorem Verrius putat dictum ab occaedendo, quod caedat grandis globos terrae. cum Cicero venustissime dicat ab occaecando fruges satas. Ex eodem.

Orcum quem dicimus, ait Verrius ab antiquis dictum vragum &c. sed nihil affert exemplorum &c. Ex eodem.

Oscos, quos dicimus, ait Verrius Opscos antea dictos teste Ennio, cum dicat: De muris res gerit Opscus. Adiicit etiam, quod stuprum inconcessae libidinis obscena dicantur ab eius gentis consuetudine inducta. Quod verum esse non satis adducor &c. Ex eodem.

Pedum est quidem baculum incuruum &c. Sed in eo versu, qui est in Iphigenia Ennij, Procede, gradum proferre pedum, nitere. cessas? id ipsum iaculum significari cum ait Verrius; mirari satis non possum. &c. Ex eodem.

Ex eodem. Percunctatio pro interrogatione dicta videtur ex nautico vsu etc. ob quam caussam ait Verrius etiam secundam syllabam per O solere scribi. Mihi id falsum videtur. etc.

Ex eodem. Piari eos, veluti proprio verbo ait Verrius, qui parum sint animati etc.

Ex eodem. Pictor Zeusis risu mortuus, dum ridet effuse pictam a se anum γραῦν. Cur hoc loco relatum sit a Verrio, cum de significatu verborum scribere propositum habuerit, equidem non video. etc.

Ex eodem. Praedia rursus Verrius vocari ait ea remedia, quae data Caecilia etc. ea vocari ait, quod mala prohibeant.

Ex eodem. Praerogatiuae centuriae dicuntur etc. Verrius probabilius iudicat esse, vt cum essent designati a praerogatiuis, in sermonem res veniret etc.

Ex eodem. Profanum, quod non est fanum etc. vt Verrius etc cuius opinionem neque in hoc, neque in alijs compluribus refutare minime necesse est. Cum propositum habeam ex tanto librorum eius numero intermortua iam, & sepulta verba, atque ipso saepe confitente nullius vsus, atque auctoritatis praeterire: & reliqua quam breuissime redigere in libros admodum paucos. Ea autem, de quibus dissentio, & aperte, & breuiter, vt sciero, scripta in his libris meis inuenientur, inscribuntur: PRISCORVM VERBORVM CVM EXEMPLIS.

Ex eodem. Quatere suspensum, & vicinum rei alicuius motum significat: non, vt Verrius putat, ferire etc.

Ex eodem. Refert cum dicimus, errare nos ait Verrius. esse enim rectum Rei fert etc. sed esse iam vsu possessum.

Ex eodem. Repagula sunt, vt Verrius ait, quae patefaciundi gratia ita figuntur, vt ex contrario quae oppangantur, etc.

Ex eodem. Repastinari ager is dicitur, vt Verrius existimat, cuius natura mutatur fodiendo etc.

Repudiũ Verrius ait dictũ, quod fit ob rẽ pudendã. etc.

Ex eodem. Rhegium appellare oportere ait Verrius id municipiũ, quod in freto e regione Siciliae est etc.

Ex eodem. Romuliam tribum etc. . . nisse ait Verrius . . . etc.

Ex eodem. Ruscum est, vt ait Verrius, amplius paullo herba, & exilius virgultis etc.

Ex eodem. Sacram viam quidam appellatam esse existimant etc. nec appellari debere ait, Verrius, sed disiuncte, vt ceteras

vias

vias Flaminiam, Appiam, Latinam: vt ne nouam viam quidem.etc.

Salicem Verrius virgulti genus non arboris dicit. & ridicule interpretatur. dictum, quod ea celeritate crescat, vt salire videatur. Ex eodem.

Salinum in mensa pro aquali solitum esse poni ait cum patella: quia nihil aliud sit sal, quam aqua. Ex eodem.

Sas Verrius putat significare eas, auctore Ennio.etc.cum suas magis videatur significare.etc. Ex eodem.

Satis verbum Verrio melius fuit praeterire, vt mihi videtur, quam tam absurdas opiniones suas de eo recitare, quas sciens praeterij, tam Hercules, quam de scabro, quod proximum sequebatur. Ex eodem.

Scraptae dicebantur nugatoriae, ac despiciendae mulieres, vt ait Verrius, ab ijs, quae screa ijdem appellabāt etc. Ex eodem.

Scurrae vocabulum Verrius ineptissime aut ex Graeco tractum ait, quod est σκυρράζειν, aut a sequendo, cui magis adsentitur etc. Ex eodem.

Senonas Gallos Verrius ait existimare appellari, quia noui venerint etc. Ex eodem.

Serilla Verrius appellari putat nauigia Istrica etc.cum περιφραστικῶς, & ficto vocabulo vsus sit etc. Ex eodem.

Sertorem quidam putant dictum a prendendo etc.quod totum Verrius ἀπιθάνως introduxit. Ex eodem.

Silicernium Verrius existimat etc. Ex eodem.

Solea, vt ait Verrius, est non solum ea, quae solo pedis subijcitur; sed etiam pro materia robusta etc. Ex eodem.

Solida sella etc . . . . bant inquit Verrius quod . . . . absurde, vt mihi videtur, etc. Ex eodem.

Solla appellantur sedilia etc. quae, vt ait Verrius, omnia dicta sunt a sollo etc. Ex eodem.

Spondere Verrius putat dictum, quod sponte sua, id est voluntate, promittatur. Deinde oblitus inferiore capite sponsum & sponsam ex Graeco dictam ait.etc. Ex eodem.

Stellionem g . . . . . . Verrius dic . . . . etc. Ex eodem.

Stipatores ait dictos a stipe etc. Ex eodem.

Suburam Verrius alio libro a pago Succusano dictam ait: hoc vero maxime probat eorum auctoritate etc. Ex eodem.

Superuacaneum u . . . . cludit Verrius ab u . . . etc. Ex eodem.

Ex eodem. Taenias Graecam vocem sic interpretatur Verrius, vt dicat ornamentum esse laneum capitis honorati etc.

Ex eodem. Talionis mentionem fieri in duodecim ait Verrius etc. neque id, quid significet, indicat; puto quia notum est. etc.

Ex eodem. Taminia, vua siluestris generis videtur Verrio dicta, quae tam mira sit, quam minium.

Ex eodem. Tarquitias scalas etc. appellatas esse ait vulgo existimari Verrius.

Ex eodem. Tartarino cum dixit Ennius, horrendo, & terribili Verrius vult accipi. a Tartaro, qui locus apud inferos.

Ex eodem. Tentipellium Artorius putat esse calciamentum etc. Titinium ait Verrius existimate id medicamentum esse etc. cum ille πρεμικῶς dixerit.

Ex eodem. Tonsillam esse Verrius ait palum dolatum etc.

Ex eodem. Tumultum dici ait Verrius, qui ab alijs oriatur, quam ab Italicis, & Gallicis hostibus etc.

Ex eodem. Turrhenos Etruscos appellari solitos ait Verrius, a Turrheno duce Lydorum etc.

Ex eodem. Vacerram Verrius, & alij complures vocari dicunt, stipitem, ad quem equos solebant relligare.

Ex eodem. Vineae, vt Verrius praecipit, quod vini feraces sint. etc.

M. VER-

M. VERRII FLACCI

EPISTVLAE.

NAM crebro in antiquis lectionibus inuenitur, ficut in epiftulis probat Verrius Flaccus exemplis, aucto-ritate, ratione dicens in aduerbiis pro V, O plerumque maiores ponere confuetos. & fic pro Huc Hoc, veteres dicere folebant, ficut pro illuc, illo dicimus. Ex Seruio lib. VIII. Aen.

Ex Prisc. lib. VIII.

M. VERRII FLACCI

CARMINA.

BLANDITVSQ. labor molli curabitur arte.

SAEVITIAQ. eorum abominaretur ab hominibus. Ex Prisc. li. VIII.

Festinat a fando dicitur: quoniam isti ignauiores, qui nihil perficere possunt, plus verborum, quam operae habẽt.) Sed id nimis coactum, atque absurdum videtur, inquit Gellius. Ex. Gell. lib. XVI. cap. XIIII.

Caper ostendit de dubiis generibus. Verrium Flaccum posuisse, alecem hanc dicens. Ex Prisc. lib. VI.

Alicam sine adspiratione dictam Verrius tradit, & sic multi dixerunt. Ex Charis. lib. I.

Helenius Acron Verrium dicit errare, qui putat hos ambo dici debere. Ex codẽ lib.

Amoena loca Varro dicta ait, eo quod solum amorem praestent, & ad se amanda alliciant. Verrius Flaccus, quod sine munere sint, nec quidquam his officiat: quasi amunia, hoc est sine fructu, vnde nullus fructus exsoluitur. inde etiam nihil praestantes immunes vocantur. Ex Isid. lib. XIIII. cap. VIII. etym.

Non negat Verrius Flaccus kal. Apr. postea cõstitutum, vt matronae Veneri sacrum facerent. Ex Macrob. lib. I. Satur.

Nonnulli etiam ex participiis putauerunt talia figurari. vt Verrius Flaccus, qui ab eo, quod est audens, audenter. Ex Charis. lib. II.

Camara dicuntur, vt Verrius Flaccus adfirmat, non camera per E. Sed Lucretius cameraeque caminis ex cratibus: etiam cameram dici posse ostendit. Ex eodem lib. I.

Incohaui ab incoho dicendum putat Iulius Modestus: quia sit compositum a caho initio rerum, quod Verrius (&) Flaccus in postrema syllaba aspirandum probauerunt. †Cohum enim apud veteres mundum significat. Ex Diome. lib. I. † probauit)

Clunes Verrius Flaccus masculino genere dici probat, quoniam in I S syllaba terminata omnia carentia nominatiuo singulari masculina sunt. vt panis, cinis, crinis, & similia. Ex Charis. lib. I.

Diligente. Verrius Flaccus, inquit Plinius, eorum nominum, quae N S finiuntur, casu nominatiuo, ablatiuus in E dirigendus est. Ex eodẽ lib.

Differt fatigatus a fesso, vt Verrius ait, quod fatigatus, cum quis per alium laborare compellitur: fessus vero, cum Ex Diome. lib. I.

quis labore deficit, vt lassus.

Ex Lact. lib. 1. c. xx. Nec hanc solum Romani meretricem colunt, sed Faulam quoq; quam Herculis scortum fuisse Verrius scribit.

Ex Charis. lib. 1. Verrius Flaccus sic distinxit: modica esse labra, labia immodica, & inde Labiones † dici.

† Labeones)

Ex eod. li. Verrius lacte pro lac dicit.

Ex Velio Lōgo de Orthogr. Nonnulli synalephas quoque circa obseruandam scriptionem existimauerant. sicut Verrius Flaccus. vt vbicumque prima vox M littera finiretur, sequens a vocali inciperet; M non tota, sed pars illius prior tantum scriberetur, vt appareret exprimi non debere.

Ex Charis. lib. 1. Manibias per duo I dicendum, quia sunt a manibus, vt putat Verrius. sed & manubiae per V dici possunt.

Ex eodem. Nomenclator sine V dicitur, vt Verrius ait, velut nominis calator.

Ex eodem. Panis genitiuo plurali panum Verrius dixit.

Ex eodem. Polenta dici debet per O, cuius rei Verrius Flaccus rationem * * * vsus omnium poliatur.

Ex eodem. Cum autem quid hoc est hominis quaeritur, inquit, de alicuius quaero hominis qualitate * qui necesse * sit hic masculine dicendus est, vt Verrius ait. quoniam neutra in I & in V S non exeunt.

Ex eodem. Sal neutro genere Verrio etiam placuit.

Ex eodem. lib. 2. Porphyrio ex Verrio & Festo, in auguralibus, inquit, libris ita est, SANE SARCTE QVE.

Ex Gel. lib. xvii. cap. 7. Verrij Flacci scripta ad hoc genus quaestionis pertinentia haec fuerunt: Senatum dici & pro loco, & pro hominibus. ciuitatem & pro loco, & oppido; & pro iure quoque hominum, & pro hominum multitudine. tribus quoque & decurias dici, & pro loco, & pro iure, & pro hominibus. cōcionem autem tria significare, locum, suggestumque vnde verba fierent: item significare coetum populi adsistentis: item orationem ipsam, quae ad populum diceretur.

Ex Velio Longo de Orthogr. Verrio Flacco videtur eandem esse apud nos V litterā, quae apud Graecos Y. namque his exemplis argumentatur. quod illi dicunt κύμινον, nos cuminum. quam illi κυπάρισσον, nos cupressum. illi κυβερνήτην, nos gubernatorem. nec non ex eiusmodi Theseus, Menoeceus, Peleus, & similibus adfirmat.

Ex eodem. X, & Z Verrio Flacco placet mutas esse: quoniam a mutis

mutis incipiant, vna a C, altera a P * quod si quos mouet, quod in semiuocalē desinant: sciant, inquit, Z litteram sic scribi ab iis, qui putant illam ex C & D * constare, vt sine dubio muta finiatur.

Ex Plin lib. 2. de nat. hist.

Ex Verrio Flacco Plinij lib. III. VII. VIII. XIV. XV. XVIII. XXVIII. XXIX. XXXIII. XXXIV. XXXV.

EPISTOLA PAVLI AD CAROLVM REGEM.

LARGITATIS munere, sapientia, potentiaque præfulgido Domino Regi Carolo Regũ sublimissimo Paulus vltimus seruulus. Cupiens aliquid vestris bibliothecis addere; quia ex proprio parũ valeo; necessario ex alieno mutuaui. Festus denique Pompeius Romanus studiis affatim eruditus, tam sermonum abditorum, quam etiam quarundam causarum origines aperiens, opus suum ad viginti vsque prolixa volumina extendit. ex qua ego prolixitate superflua quæque, & minus necessaria prætergrediens, & quædam abstrusa penitus stilo proprio enucleans, ita vt erant posita relinquens, hoc vestræ celsitudini legendum compendio obtuli. In cuius rei, si tamen lectum ire non dedignabimini, quædam secundum artem, quædam iuxta etymologiam posita non inconuenienter inuenietis, & præcipue ciuitatis vestræ Romulæ, viarum, portarum, montium, locorũ, tribuum vocabula diserta reperietis, ritus præterea gentilium, & consuetudines, varias dictiones quoque poetis, & historiographis familiares, quas in suis opusculis frequentius posuere. quod exiguitatis meæ munusculum si sagax, & subtilissimũ vestrum ingenium non vsquequaque reppulerit, tenuitatem meam, vita comite, ad potiora excitabit.

SEX. POMPEI FESTI DE VERBORVM SIGNIFICATIONE,

LIBRI XX.

Abacti magistratus dicebantur, qui coacti deposuerant imperium.

Abalienatus dicitur, quem quis a se remouerit.

Abambulantes, abscedentes.

Abarcet, prohibet.

Abauus dicitur, quia abest ab auo, & est auus aui.

Abditiui, abortiui.

Abemito significat demito, vel auferto. emere enim antiqui dicebant pro accipere.

Abgregare, est ab grege ducere: adgregare, ad gregem ducere: segregare, ex pluribus gregibus partes seducere. vnde & egregius dicitur e grege lectus. quorum verborum frequens vsus non mirum si ex pecoribus pendet; cum apud antiquos opes, & patrimonia ex his praecipue constiterint. vt adhuc etiam pecunias, & peculia dicimus.

Abietaria negotia dicebantur, quam materiam nunc dicimus, videlicet ab abietibus coemendis.

Abiisse, pro adiisse † dicebant. *obiisse

Abitionem antiqui dicebant mortem.

Abnutare, saepe abnuere.

Ab oloes dicebant, pro ab illis. antiqui enim litteram non geminabant.

Aborigines appellati sunt, quod errantes conuenerint in agrum, qui nunc est populi Romani. fuit enim gens antiquissima Italiae.

Abortum grauidae mulieris dicitur, quod non fit tempestiue ortum.

Abrogare, infirmare.

Abs praepositio a Graeco deducitur ἀψ. significat autẽ retractionem in partem posteriorem.

Aceratum lutum, cum paleis mixtum.

Acerra, ara, quae ante mortuum poni solebat, in qua odores incendebantur. alij dicunt arculam esse thurariam, scilicet vbi thus reponebant.

Acetare dicebant, quod nunc dicimus agitare.

Acieris, securis aerea, qua in sacrificiis vtebantur sacerdotes.

Acies, Acumen, Acus, & Acuere dicuntur ab ἀκόνη, quam Latine dicimus cotem.

Aclassis tunica, ab humeris non consuta.

Acrumaerumia * vtensilia ampliora. [* Acrumae rutha.]

Actus, modo significat in comoediis, & tragoediis certa spatia canticorũ: modo iter inter vicinos quattuor pedũ latum: modo in geometrica minorẽ partẽ iugeri, id est centum viginti pedum: modo motũ corporis, vt histrionũ & saltatorum, qui etiam ex hoc ipso actuosi dicuntur.

Acupedius dicebatur, cui praecipuum erat in currendo acumen pedum.

Acus palea est. Varro rerum rusticarum tertio: acus substruendum ·*· parturientibus. acus in area excutitur. Idẽ in eodem. primo argillam mixtam acere. [* (substernendum) *eodem primo.)]

Acus dicitur, qua sarcinatrix, vel etiam ornatrix vtitur. paleae etiam quaedam de frumento acus dicuntur. exercitus quoque instructio; quod ea pars militum vehementissima est ad hostem vulnerandum acumine telorum. totum autem ex Graeco sermone trahitur; cum sarcire apud illos ἀκέσασθαι dicitur.

Ad, aut proprie personam significat; vt Eo ad Pompeium: aut locum, vt Abiit ad theatrum.

Adagia, ad agendum apta.

Adalia, ouis vetula recentis partus.

Adaxint, adegerint.

Adcensi dicebantur, qui in locum mortuorum militum subito subrogabantur; dicti ita, quia ad censum adiiciebantur.

Addicere est proprie idem dicere, & approbare dicendo. alias addicere damnare est.

Addubanum, Danubium.* [* dubium.]

Addues, addideris.

Adeo duas habet significationes. nam cum prima acuta effertur; idem significat, quod accedo. vt cum dicimus Adeo praetorem. cum autem secunda; id est, quod vsque eo; non quidem secundum rationem; quia ad praepositio accusatiuis accõmodata est: sed vetusta quadam loquendi consuetudine.

Ad

Ad exitam aetatem, ad vltimam aetatem.

Adfabrum, fabrefactum.

Adfatim dictum a copia fandi, siue abundanter. Liuius: Adfatim edi, bibi, lusi. Terentius adfatim dixit pro eo, quod est, ad lassitudinem.

Adfectare est pronum animum ad faciendum habere.

Adfines, in agris vicini, siue consanguinitate coniuncti.

Adgrettus. apud Ennium adgrettus fari, pro eo quod est adgressus ponitur. quod verbum venit a Graeco ἄγχει.

Adigas, dare cogas.

Aditiculum, paruum aditum.

Adiecti dicebantur apud Romanos, qui propter inopiam ex equestri ordine in senatorum sunt numero adsumpti. nam patres dicuntur, qui sunt patricij generis: conscripti, qui in senatu sunt scriptis adnotati.

Adlicit est, perducit aliquem in rem. dictum a verbo lacit, id est decipit. Hinc descendit inlicere, & oblectare, id est frustrantem inducere.

Adliuescit, liuere incipit, hoc est liuidum fieri.

Admissiuae aues dicebãtur ab auguribus, quae consulentem iuberent.* * iuuarent)

Adnictat, * saepe, & leuiter oculo annuit. Naeuius in Tarentilla: alij adnutat, alij adnictat, alium amat, alium tenet. * Adnutat

Adolescit a Graeco ἀδολεσχῶ, *id est adcresco, venit. vnde fiunt adultus, adolescens, altare; eo quod in illo ignis excrescit; & exoletus, qui excessit olescendi, id est crescendi modum; & inoleuit, id est creuit. * ἀλίζω

Adoptatitius * ex adoptato filio natus. *Adoptiuus

Ador farris genus, edor quondam appellatum, ab edendo; vel quod aduratur, vt fiat tostum. vnde in sacrificio mola salsa efficitur.

Adorare apud antiquos significabat agere. vnde & legati oratores dicuntur: quia mandata populi agunt.

Adoream laudem, siue gloriam dicebant: quia gloriosum eum putabant esse, qui farris copia abundaret.

Adpromissor est, qui quod suo nomine promisit, idem pro altero quoque promittit.

Adrumauit, rumorem fecit, siue commurmuratus est. quod verbum quidam a rumine, id est parte gutturis

putant deduci.

Adſciſcere eſt adiungere, vel adſumere.

Adſcripti dicebantur, qui in colonias nomina dediſſent, vt eſſent coloni.

Adſcriptitij, veluti quidam ſcripti dicebantur; qui ſupplendis legionibus adſcribebantur. hos & adcenſos dicebāt: quod ad legionum cenſum eſſent adſcripti. quidam velatos, quod veſtiti inermes ſequerentur exercitum. nonnulli ferentarios, quod fundis lapidibuſque praeliaturi ea modo ferrent, quae in hoſtes iacerent. alij rorarios, quod id genus hominum ante, quam acies coirent, in modum rorantis tempeſtatis dimicaret.

*Adfectata Adſectata * femina vel in bonam partem dicitur, velut honorata: vel in malam; quaſi ad extremum periculum adducta.

Adſerere manu eſt admouere. quod ea quoque, quae in terram dimittuntur, ſeri dicuntur. vnde etiam ſerae appellantur, quia foribus admotae opponuntur * defixae poſtibus; quem ad modum ea, quae terrae inſeruntur.

*apponūtur

Adſidelae, menſae vocantur, ad quas ſedentes flamines ſacra faciunt.

Adſiduus dicitur, qui in ea re, quam frequenter agit, quaſi conſediſſe videatur. alij adſiduum locupletem; quaſi multorum aſſium dictum putarunt. alij eum, qui ſumptu proprio militabat; ab aſſe dando vocatum exiſtimarunt.

Adſipere, & praeſipere dicebant antiqui a ſapiendo. ſicut nos quoque modo dicimus ab aequo iniquum: a quaerendo inquirere.

Adſtaſſent, ſtatuerunt.

Adtegrare eſt, vinum in ſacrificiis augere. integrare enim, & adtegrare minus factum, eſt in ſtatutum redigere.

Adteſtata dicebantur fulgura, quae iterato fiebant, videlicet ſignificationem priorum adteſtantia.

Adtritum, & tritum ex Graeco deſcendit: quia illi veſtem tritam τριβώνιον † appellant.

† τρίβωνας

Adtubernalis, habitator continuae tabernae. quod genus domicilij antiquiſſimū Romanis fuiſſe teſtimonio ſunt exterae gentes, quae adhuc tabulatis habitant aedificiis. vnde etiam tecta caſtrenſia, quamuis pellibus contegantur

tegantur, tabernacula tamen dicuntur.

Aduelitatio iactatio quaedam verborum figurata ab hastis velitaribus. velites dicuntur expediti milites, quasi volites, id est volantes.

Aduersus aut contrarium significat; aut idem, quod erga.

Adulari est compositum ex accedendo, & adludendo.

Adulter, & adultera dicuntur; quia & ille ad alteram, & haec ad alterum se conferunt.

Adulterina signa dicuntur alienis anulis facta.

Aduocitat, saepe aduocat.

Aduosem, aduersarium, hostem.

AE syllabam antiqui Graeca consuetudine per AI scribebant. vt aulai, pictai, musai.

Aedilis initio dictus est magistratus, qui aedium non tantum sacrarum, sed etiam priuatarum curam gerebat. postea hoc nomen & ad magistratus translatum est. Dictus est autem Aedilis, quod facilis ad eum plebi aditus esset. sed & Aedilatus dicebatur eadem dignitas; sicut pontificatus, magistratus.

Aedis, domicilium in edito positum, simplex, atque vnius aditus. siue ideo aedis dicitur, quod in ea acuum degatur, quod Graece αἰὼν † vocatur. itaque aedificare, cum sit proprie aedem facere, ponitur tamen pro omni genere constructionis κατα χρηστικῶς. †αἰώνιον

Aeditimus, aedis intimus.

Aedituus, sacrae aedis tuitor. *id est curam agens. *tutor

Aegaeum mare appellatur, quod crebrae in eo sint insulae; vt procul aspicientibus species caprarum videantur. siue quod in eo Aegaea * Amazonum Regina perierit. *Aego siue quod in eo Aegeus pater Thesei se praecipitauerit.

Aegrum ex Graeco αἰγρὸν appellatur. a quibusdam putatur a voce doloris appellari: quod est αἶ αἶ.

Aegyptinos, Aethiopas.

Aemidum, tumidum.* *timidum

Aemiliam gentem appellatam dicunt a Mamerco Pythagorae philosophi filio; cui propter vnicam humanitatem cognomen fuerit Aemilos. alij, quod ab Ascanio descendat, qui duos habuit filios Iulum, & Aemilon.

Aenariam appellauere locum, vbi Aeneas classem a Troia veniens appulit.

Aenatores cornicines dicuntur,id est cornu canentes.

*.fit Aeneolum,quod ex aere fit * dicimus.

Aenesi dicti sunt comites Aeneae.

Aenulum,vas ex aere paruum.

Aequidiale apud antiquos dictum est, quod nunc dicimus aequinoctiale.quia nox diei potius,quam dies nocti adnumerari debet. Graeci quoque in hoc consentiunt *ἰσημερίαν*,id est aequidiale,dicentes.

Aequilauium significat ex toto dimidium. dictum a lauatione lanae, quae dicitur aequilauio redire, cum dimidium decidit sordibus.

Aerarij Tribuni a tribuendo aere sunt appellati.Aerarium sane populus Romanus in æde Saturni habuit.

Aeribus pluraliter ab aere,id est aeramento dicit Cato.

Aerosam appellauerunt antiqui insulam Cyprum; quod in ea plurimum aeris nascatur.

Aerumnulas Plautus refert furcillas,quibus religatas sarcinas viatores gerebāt. quarum vsum quia C. Marius rettulit,muli Mariani postea appellabantur.itaque aerumnae labores honerosos significant.siue a Graeco sermone deducuntur.nam *ἀίρειν* Graece, Latine tollere dicitur.

Aeruscare,aera vndique,id est pecunias,colligere.

Aestimata poena ab antiquis ab aere dicta est.qui eā aestimauerunt aere: ouem decussi, bouem centussi, hoc est decem & centum assibus.

Aestimias,aestimationes.

Aestuaria sunt omnia,qua mare vicissim tum accidit, tum recedit.

AGASONES equos agentes,id est minantes.

Agea via in naui dicta, quod in ea maxima quaeque res agi solet.

Agedum significat age modo. est enim adhortantis sermo.

Agere modo significat ante se pellere, id est minare. Vergilius:& potum pastas age Tityre. modo significat iurgari:vt cum dicimus,agit cum eo furti. modo rependere: vt cum dicimus, gratias ago. modo verbis indicare: * vt cum dicimus causam ago. quin etiam si accessit gestus, & vultus quidam decor: vt cum scaenici agere dicuntur.

* iudicare

*.quo Agina est, qua * inseritur scapus trutinae. id est in quo

foramine

foramine trutina se vertit. vnde aginatores dicuntur, qui paruo lucro mouentur.

Agnus dicitur a Graeco ἀγνὸς, quod significat castum. eo quod sit hostia pura, & immolationi apta. Agnus ex Graeco ἀμνὸς deducitur. quod nomen apud maiores cõmunis erat generis, sicut & lupus, quod venit ex Graeco λύκος.

Agolum, pastorale baculum, quo pecudes aguntur.

Agonias hostias putabant ab agendo dictas.

Agonium dies appellabatur, quo rex hostiam immolabat. hostiam enim antiqui agoniã vocabant. Agonium etiam putabant deum dici praesidentem rebus agendis: Agonalia eius festiuitatem. siue quia agones dicebant montes: Agonia sacrificia, quae fiebant in monte. hinc Romae mons Quirinalis Aegonis, * & collina porta *Agonus Aegonensis. ' Agonium id est ludum. ob hoc dictum, ' Agonensis quia locus in quo ludi initio facti sunt, fuerit sine angulo. cuius festa Agonalia dicebantur.

ALBEGMINA partes extorum, quae diis immolabant.

Albesia scuta dicebantur, quibus Albenses, qui sunt Marsi generis, vsi sunt. haec eadem decumana vocabantur, quod essent amplissima, vt decumani fluctus.

Albiona ager trans Tiberim dicitur, a luco Albionarum: quo loco bos alba sacrificabatur.

Albogalerus a galea nominatus. est enim pileum capitis, quo Diales flamines, idest sacerdotes Iouis vtebantur. fiebat enim ex hostia alba Ioui caesa: cui adfigebatur apex virgula oleagina.

Albula Tiberis fluuius dictus ab albo aquae colore. Tiberis autem a Tiberio* Siluio rege Albanorum: quod is * Tiberino in eo extinctus est.

Album, quod nos dicimus, a Graeco, quod est ἄλφον, est appellatum. Sabini tamen alpum dixerunt. vnde credi potest nomen Alpium a candore niuium vocitatum.

Alcedo dicebatur ab antiquis pro halcyone. vt pro Ganymede Catamitus: pro Nilo Melo.

Alebria, bene alentia.

Aleonem, aleatorem. Naeuius: pessimorum pessime, audax, ganeo, lurco,* aleo. * lustro

Aletudo, corporis pinguedo.

Alga, herba, quam mare ad littus proiicit. Vergilius in Bucolicis: Proiecta vilior alga.

collectus) Algeo ex Graeco ἀλγῶ dicitur, id est doleo. vt sit frigus, dolor quidam membrorum rigore coniectus.

Alica dicitur, quod alit corpus.

*eae) Alicariae meretrices appellabantur in Campania solitae ante pistrina alicariorum versari quaestus gratia. sicut hae, *quae ante stabula sedebāt, dicebantur prostibulae.

Alienatus, qui alienus est factus.

Alimodi pro aliusmodi.

Aliorsum, & illorsum, sicut introrsum dixit Cato.

Ali rei dixit Plautus pro eo, quod est aliae rei.

Alites volatu auspicia facientes istae putabātur: buteo, sanqualis, immusculus, aquila, vulturius.

Aliuta antiqui dicebant pro aliter, ex Graeco ἄλλη vel ἄλλως trasferentes. Hinc est illud in legibus Numae Pōpilij: SI QVIS ALIVTA FAXIT, IPSOS IOVI SACER ESTO.

*Allex Allus, * pollex scandens proximum digitum: quod velut insiluisse in alium videatur. quod Graece dicitur ἄλλιαξ.

Alliensis dies dicebatur apud Romanos obscœnissimi ominis. ab Allia fluuio scilicet, vbi Romanus fusus a Gallis exercitus est.

Alma, sancta, siue pulchra; vel alens: ab alendo scilicet.

Almities habitus almarum rerum.

Altaria sunt, in quibus ignis adoletur. Altaria ab altitudine dicta sunt. quod antiqui diis superis in aedificiis a terra exaltatis sacra faciebant: diis terrestribus in terra: diis infernalibus in effossa terra.

Altellus Romulus dicebatur, quasi altus in tellure: vel quod tellurem suam aleret: siue quod aleretur telis: vel quod a Tatio Sabinorū rege postulatus sit in colloquio pacis; & alternis vicibus audierit, locutusq; fuerit. sicut enim fit deminutiue a macro macellus, * a vafro vafellus; ita ab alterno altellus.

*a Marco Marcellus,

Alter, & pro non bono ponitur; vt in auguriis altera cum appellatur auis, quae vtique prospera non est. sic alter nonnumquam pro aduerso dicitur, & malo.

Alteras ponebant pro eo, quod est aduerbium alias.

Altercatio, iurgatio.

Alternatio, per vices successio.

Alter-

Alterplicem, duplicem.

Alterta, *alterutra. * Alterutra.

Alterum Sinnius ait idem significare, quod apud Graecos ἕτερον. Quidã vero ex vtroq; esse compositũ ἄλλος,& ἕτερος.

Altum proprie mare profundum.

Altus ab alendo dictus: alias ab altitudine.

Alucinatio, erratio.

Alueolum, tabula alcatoria.

Aluměto pro Laumedõte a veteribus Romanis nec dũ adsuetis Graecae linguae dictũ est. sic Melo pro Nilo, Catamitus pro Ganymede: Alphius pro Alpheo dicebatur.

Aluus venter feminae, ab alendo dicta est.

AM praeposito loquelaris significat circum. vnde supra* seruus ambactus, id est circumactus dicitur. * infra

Amasso, amauero.

Amatio * ab amore denominatum. * Amatio

Ambactus apud Ennium lingua gallica actus * dicitur. * seruus

Ambaruales hostiae appellabãtur, quae pro aruis (a duob' fratribus* sacrificabãtur. Ambarualis hostia est, quae rei diuinae causa circũ arua ducitur ab ijs qui pro frugibus faciũt. * ac frugibus)

Ambaxioqui, circum euntes cateruatim.

Ambegni bos,& veruex appellabantur, cun ad eorum vtraque latera agni in sacrificium ducebantur.

Ambest ita tertiae personae verbum est, vt nullam aliam habeat declinationem.

Ambidens, siue bidens ouis appellabatur, quae superioribus,& inferioribus est dentibus.

Ambiguum est, quod in ambas agi partes animo potest. huiusmodi apud Graecos ἀμφίβολον dicitur.

Ambitio est ipsa actio ambientis.

Ambitus proprie dicitur inter vicinorum aedificia locus duorum pedum,& semipedis ad circum eũdi facultatem relictus. ex quo etiam honoris ambitus dici coeptus est a circum eundo, supplicandoque. Ambitus proprie dicitur circuitus aedificiorum patẽs in latitudinem pedes duos, & semissem; in longitudinem idem, quod aedificium. sed & eodem vocabulo crimen auaritiae, vel adfectati honoris appellatur.

Ambo ex Graeco dictum* videtur, quod illi ἄμφω dicunt. * ductum

Ambrices regulae, * quae transuersae asseribus, & tegulis interponuntur. * tegulae,

Ambrones fuerunt gens quaedã Gallica, qui subita inundatione maris, cum amisissent sedes suas, rapinis, & praedationibus se suosq; alere coeperunt. eos, & Cimbros, Teutonosque C. Marius deleuit. ex quo tractum est, vt turpis vitae homines Ambrones dicerentur.

Ambulacra, ambulationes.

Amburbiales hostiae dicebantur, quae circum terminos vrbis Romae ducebantur.

Ambustus, circum vstus.

Amenta, quibus, vt mitti possint, vinciuntur iacula, siue solearum lora. ex Graeco, quod est ἅμματα, sic appellata. vel quia aptantes ea ad mentum trahunt.

Ameria vrbs in Vmbria. ab Amiro sic appellata.

Amia genus piscis.

* Anucinũ

Amicinum * vtris pediculum, ex quo vinum diffunditur.

Amicitiae vocabulum ab amore deducitur: quamuis interdum vituperandus sit amor. ab antiquis autem ameci, & amecae per E litteram efferebantur.

* Animula

Amiculum genus est vestimenti a circumiectu dictum.

Aminula * vrbs paruarum opum fuit in Appulia.

Amita patris mei soror, quia similiter tertia a me fit, atque auia, videri potest dicta: ex eo, quod ab antiquioribus auita sit vocitata. siue amita dicta est, quia a patre meo amata est. nam plus sorores a fratribus, quam fratres diligi solẽt. videlicet propter dissimilitudinem personarum, quae ideo minus habent dissensionis, quo minus aemulationis.

Amites, perticae aucupales.

Amnenses appellabantur vrbes sitae prope amnem, vt a mari maritimae. vnde Interamnae, & Antemnae dictae sunt; quod inter amnes sunt positae, vel ante se habeant amnes.

Amnis proprie dicitur a circumnando, quoniam AM ex Graeca praepositione sumptum, quae est ἀμφὶ, significat circum, & nare fluere.

Amoebaeum carmen est, quotiens aliqui ex aequali numero versuum canunt: & ita se habet ipsa responsio, vt aut malum, aut contrarium aliquid dicat.

Amoena dicta sunt loca, quae ad se amanda alliciant, id est trahant.

Amosio

Amoſio, annuo.

Ampedices dicebantur ab antiquis, quod circum penderent, quos nunc appendices appellamus.

Amputata, id eſt circumputata, dicitur ab eo, quod antiqui putum pro puro dicebant. vnde deducuntur pudor, & pudicus.

Amſegetes dicuntur, quorum ager viam tangit.

Amtermini, *qui circa terminos prouinciae manent. Vnde amiciri, amburbium, ambarualia, amplexus dicta ſunt. * Ampterminij

Amuſſim, regulariter; tractum a regula, ad quam aliquid exaequatur, quae amuſſis dicitur. quidam amuſſim eſſe dicunt non tacite: quod mutire interdum dicitur loqui.

ANATEM morbum anuum dicebant, id eſt vetularum: ſicut ſenium morbum ſenum.

Ancaeſa dicta ſunt ab antiquis vaſa, quae caelata appellamus: quod circum caedendo talia fiant. ipſum quoque caelare verbũ ab eadem cauſa eſt dictum, D littera cum L permutata.

Anceps ſignificare videtur id, quod ex vtraque parte capũt habeat, vt ſecuris, bipennis. ſed magis a capiendo, quod ex vtraque parte aeque captatur, *appellatum eſt. * capiatur)

Ancillae dictae ab Anco Marcio. quod is bello magnum feminarum numerum ceperit. ſiue ideo ſic appellantur, quod antiqui anculare dicebant pro miniſtrare. ex quo dij quoque, ac deae feruntur coli, quibus nomina ſunt Anculi, & Anculae.

Anclabris menſa miniſterijs diuinis apta. vaſa quoque aenea, quibus ſacerdotes vtuntur, anclabria appellantur.

Anclare, *haurire. a Graeco ἀντλῶ deſcendit. Liuius: florem anclabant *liberi ex carcheſijs. * Antlare) * antlabant)

Ancunulentae feminae menſtruo tempore appellãtur. vnde trahitur inquinamentum.

Ancus appellatur, qui aduncum brachium habet, vt exporrigi non poſſit.

Andron locus domicilii appellatur anguſtior lõgitudine, in quo viri plurimi * morabantur, vt gynaeceum a mulieribus. * plurimũ

Andruare, id eſt recurrere a Graeco verbo ἀνδρῶ, id eſt inuenire. hinc & drua vocata eſt.

Angeronae deae ſacra a Romanis inſtituta ſunt, cum angina

omne genus animalium consumeretur: cuius festa Angeronalia dicebantur.

Anginam vinariam habere dicuntur, qui vino suffocantur.

Angiportus iter compendiarium in oppido: eo quod sit angustus portus, id est aditus in portum.

† ἀγχονίζειν) Angor est animi, vel corporis cruciatus, proprie a Graeco συνάγχη, † id est strangulatione dictus. vnde & faucium dolor angina vocatur. Plautus: vellem me in anginam verti; quo huic aniculae fauces praeoccuparem.

* adducatur Angulus a Graeco ἀγκύλον: siue ab eo quod est ἐγγὺς, id est prope; quod aduncatur. * quod ex diuerso coacta faciunt anguli formam.

Annaria lex dicebatur ab antiquis ea, qua finiuntur anni magistratus capiendi.

* trimum Annus ex Graeco venit quem illi ἔνον dicunt; & quod nos triennium †, illi dicunt τρίενον.

Anquirere est, circum quaerere.

Antarium bellum, quod ante vrbem geritur.

Ante Terentius pro antea ponit.

Antefixa, quae ex opere figulino tectis adfiguntur sub stillicidio.

Antes sunt extremi ordines vinearum. vnde etiam nomen trahunt antae, quae sunt latera ostiorum.

Anteurbana praedia, vrbi propinqua.

† ἀντίον Antiae mulieres capilli demissi in frontem appellari ex Graeco videntur. quod enim nos contra, illi ἀντὶ † dicunt.

Anticum veteres etiam pro ianua posuere.

Antigerio antiqui pro valde dixerunt.

Antios, id est excruciatos.

Antipagmenta valuarum ornamenta: quae antis adpanguntur, idest adfiguntur.

Antiquare est in morem pristinum reducere.

Antras, conualles, vel arborum interualla.

Antroare, gratias referre. truant, mouent. truam quoque vocant, quo permouent coquentes exta.

Anus dicta est ab annorum multitudine: quoniam antiqui non geminabāt consonantes. vel quod iam sit sine sensu, qui Graece dicitur νοῦς.

*Axur) Anxur * vocabatur, quae nunc Tarracina dicitur Volscae gen-

gentis.ſicut ait Ennius:Vulſculus perdidit Anxur.

A P E apud antiquos dicebatur, prohibe, compeſce.

Apellinem antiqui dicebant pro Apollinem.

Aperta idem Apollo vocabatur; quia patente cortina reſponſa ab eo dentur. * * darentur,

Apex, qui eſt ſacerdotum inſigne, dictus eſt ab eo, quod comprehendere antiqui vinculo, apere dicebant.vnde aptus is,qui conuenienter alicui iunctus eſt.

Apica dicitur ouis,quae ventrem glabrum habet.

Apiculum filum,quo flamines velatum apicem gerunt.

Apluda eſt genus minutiſſimae paleae frumenti, ſiue panici. de qua Naeuius: Non hercle apluda eſt hodie,quam tu nequior. ſunt qui apludam ſorbitionis liquidiſſimum putent genus;quod flatu deiiciatur,& quaſi adplodatur.

Apluſtria * nauium ornamenta; quae quia erant amplius, * Apluſtra quam eſſent neceſſaria vſu, etiam ampluſtria * dicebantur. * ampluſtra

Apollinares ludos, hoc eſt in laudem Apollinis, populus laureatus ſpectabat ſtipe data pro cuiuſque copia.

Apor * apud. * Apor)

Appellitauiſſe,appellaſſe.

Appia via,& aqua ab Appio Claudio eſt appellata.

Apricum locum a ſole apertum. a Graeco vocabulo φρίκης appellatur, quaſi ἀφρίκης, id eſt ſine horrore, videlicet frigoris.vnde etiam putatur Africa appellari.

Aptus cum propria ſignificatione intelligatur, poni tamen ſolet pro adepto:ſicut apiſci pro adipiſci.

Apua,genus minimi piſciculi.

Apud mutuam loci, & perſonae coniunctionem ſignificat; vt cum dicimus caeno apud amicum. Apud, & Penes in hoc differunt: quod alterum perſonam cum loco ſignificat:alterum perſonam,& dominium, ac poteſtatem. quod trahitur a penitus.

A Q V A dicitur, a qua iuuamur. * Aqua & ignis interdici * viuamus. ſolet damnatis.quam * accipiunt nuptae:videlicet, quia quam hae duae res humanam vitam maxime continent. Itaq; funus proſecuti redeuntes ignem ſupergrediebantur aqua adſperſi:quod purgationis genus vocabāt ſuffitionē.

Aquaelicium dicitur, cū aqua pluuialis remedijs quibuſdā elicitur:vt quōdā,ſi creditur,manali lapidę in vrbē ducto.

Aquagium quasi aquae agium, id est aquae ductus, appellatur.

Aquarioli dicebantur mulierum impudicarum sordidi adseclae.

Aquilus color est fuscus, & subniger. a quo aquila dicta esse videtur. quamuis eam ab acute volando dictam volunt. Aquilius autem color ab aqua est nominatus. nam cum antiqui duos omnino naturales nossent, id est album & nigrum: interuenerit autem is quoque qui ita neutri similis est, vt tamen ab vtroque proprietatem trahat: potissimum ab aqua eum denominarunt, cuius incertus est color.

* Aquillius) vel Aquill*) * nomen) Aquilius * praenomen * ab aquilo colore, idest nigro, est dictum.

Aquilo ventus a vehementissimo volatu ad instar aquilae appellatur.

*Acipenser) Aquipenser * genus piscis.

ARABICE olet, idest ex odoribus Arabicis.

Arbilla aruina, idest pinguedo corporis.

* qui Arbiter dicitur iudex, quod * totius rei habeat arbitrium, & facultatem.

Arbitrarium: cum adhuc res apud arbitrum geritur.

Arbitrium dicitur sententia, quae ab arbitro statuitur.

Arbosem pro arbore antiqui dicebant, & robosem pro robore.

Arbutus genus arboris frondibus raris. Vergilius: & quae vos rara viridis tegit arbutus vmbra.

Arca deminutiuum facit arculam, & arcellam: vt a porco porculum, & porcellum: a mamma mammulam, & mammillam.

Arcani sermonis significatio trahitur siue ab arce, quae tutissima pars est vrbis, siue a genere sacrificij, quod in arce fit ab auguribus, adeo remotum a notitia vulgari, vt ne litteris quidem mandetur: sed per memoriam successorum celebretur. siue ab arca, in qua, quae clausa sunt, tuta manent. cuius ipsius origo ab arcendo pendet.

Arcere est continere. vnde & arcus in aedificijs dictus est: quia se ipsum continet. Alij dicunt arcum dictum esse ab opere arrigendo in altitudinem. Arcere prohibere est. similiter abarcet prohibet. porcet quoque dictum

ab

ab antiquis,quasi porro arcet, & pro eo, quod est continet,ponitur.vnde & coercere continere dicimus. trahitur autem hoc verbum a Graecorum magistratu, quem illi ἄρχοντα vocant; in cuius potestate est cogere, vel prohibere.

Arcubiae,qui excubabant in arce.

Arcula dicebatur auis, quae in auspiciis vetabat aliquid fieri.

Arculata dicebantur circuli, qui ex farina in sacrificiis fiebant.

Arculum appellabant circulum,quem capiti imponebant ad sustinenda commodius vasa, quæ ad sacra publica capite portabantur.

Arculus putabatur etiam deus, qui tutelam gereret arcarū.

Arcuma * genus plaustri est modici, (quo homo gestari *possit. *Arcirma *quod homo gestare

Area proprie dicitur locus vacuus, quasi exaruerit, & non possit quidquam generare.

Arferia aqua,quae inferis libabatur. dicta a ferendo. siue vas vini,quod sacris adhibebatur.

Argea*loca Romae appellantur: quod in his sepulti essent quidam Argiuorum illustres viri. *Argei

Argennon argentum percandidum.

Argeos vocabant scirpeas effigies,quae per virgines Vestales annis singulis iaciebantur in Tiberim.

Argus,oculeus.Argus nomen est hominis,qui fuisse fingitur oculis plenus.

Argutum iri,in discrimen vocari.

Aridum proprie est,quod naturalem humorem amisit.dicitur autem per contrariam significationem, quod irrigari desierit.nam Graece irrigare est ἄρδειν.

Arilator,qui etiam cocio*appellatur,dictus videtur a voce Graeca,quae est ἄρε*, id est tolle.quia sequitur merces, ex quibus quid cadēs lucelli possit tollere.lucellum deminutiuum est a lucro. *coctio *ἄρε

Ariminum a nomine fluminis propinqui est dictum.

Aristophorum vas,in quo prandium fertur,vt discus.

Arma proprie dicuntur ab armis,id est humeris, dependentia: vt scutum, gladius, pugio,sica; & ea, quibus prope praeliatur:sicut tela,quibus procul.

Armata dicebatur virgo sacrificans, cui lacinia togae in humerum erat reiecta. Legibus etiam Laurentium sancitum est, ne pomum ex alieno legatur in armum, id est, quod humeri onus sit.

Armentum id genus pecoris appellatur, quod est idoneum ad opus armorum. Inuenies tamen feminine armentas apud Ennium positum.

Armillas ex auro, quas viri militares ab imperatoribus donati gerunt, dictas esse existimant, quod antiqui humeros cum brachiis armos vocabant. vnde arma ab his dependentia sunt vocata.

Armillum vas vinarium in sacris; dictum, quod armo, id est humero deportetur.

Armilustrium festum erat apud Romanos, quo res diuinas armati faciebant: ac dum sacrificarent, tubis canebant.

agnae) Arnae caput, agni caput.

Arquites arcu praeliantes, qui nunc dicuntur sagittarij.

Arse verse, auerte ignem significat. Tuscorum enim lingua arse, auerte: verse, ignem constat appellari. vnde Afranius ait: Inscribat aliquis in ostio ARSE VERSE.

Arsineum, ornamentum capitis muliebris.

Artifices dicti, quod scientiam suam per artus exercent: siue quod apte opera inter se artent. qua ex causa etiam artes appellatae sunt.

Artitus, bonis instructus artibus.

Artus ex Graeco appellantur, quos illi ἄρθρα dicunt. siue artus dicti, quod membra membris artentur.

Aruum dicimus agrum necdum satum.

* ἀρύταιν Arytenam, siue artenam, vas ab hauriendo * sic appellabant.

ASPARAGVS herba dicta, quod in aspero virgulto nascatur.

Assa dicebatur cantus tibiarum.

Asseres dicti, quod assideant parieti, trabibusque.

*assaratum Assiratum * apud antiquos dicebatur genus quoddam potionis ex vino, & sanguine temperatum, quod Latini prisci sanguinem assir vocarent.

Ast significat at, sed, vel autem.

Astu apud poetas astutiam significat. cuius origo ex Graeco ab oppido ἄστυ deducitur: in quo qui conuersata assidue

due sint,cauti,atque acuti esse videantur.

Astutus,arte tutus.

At differentiam rerum significat. vt cum dicimus,Scipio est bellator,at M.Cato orator.

Atanuuium *est poculi fictilis genus,quo in sacrificiis Romani vtebantur sacerdotes Potitij.* *Atanium *potioni.

Atauus; quia tata * est aui *,id est pater:vt pueri vsurpare solent. *Atta *abaui)

Atra bilis ab atro,id est, animi vitio dicta. est enim atrum nigrum,id est,a candore remotum.

Atratas *atri coloris. *atritas

Atriplexum herba,quae nunc atriplex dicitur.

Atrium proprie est genus aedificij ante eadem continens mediam aream, in quam collecta ex omni tecto pluuia descendit. dictum autem atrium, vel quia id genus aedificij Atriae primum in Etruria sit institutum: vel quia a terra oriatur:quasi aterreum.* *aterium.

Atroces appellantur ex Graeco,quia illi atrocia appellant, quae cruda sunt. siue atrox dicitur ab eo, quod nihil timeat. τρεῖν enim Græci dicunt timere.

Attae appellantur, qui propter vitium crurum, aut pedum plantis insistunt; & attingunt magis terram, quam ambulant. quod cognomen Quintio poetae adhaesit.

Attam pro reuerentia seni cuilibet dicimus; quasi eum aui nomine appellemus.

Atticissat, Attice loquitur. Plautus: non Atticissat, sed *Sicilissat. id est Sicule loquitur. *verum)

Attinge pro attingam posuere.

Auctita saepe aucta.

Auctarium dicebant antiqui, quod supra mensuram, vel pondus iustum adiiciebatur, vt cumulus vocatur in modio.

Auctor communis generis apud antiquos.

Auctum vocabatur spatium circi, quod supra definitum modum victoriae adiungitur.

Audacia ab auide,id est,cupide agendo,dicta est.

Audacias pluraliter Cato dixit.

Audax deminutiuum facit audaculus.

Audiuitaui, *saepe audiui. *Audibaui

Auentinus mons intra vrbem dictus est ; quod ibi rex Albanorum Auentinus bello fuerit extinctus,atque sepultus.

Auere nihil aliud est, quam cupere.argumẽto est auidum, & auiditatem. *ex quibus praecipua cupiditas intelligitur, cum significet & gaudere.

* auiditas)

Aues ab aduentu earum dicuntur,quod inde veniant,vnde quis non suspicetur.

Augur ab auibus,gerendoque dictus ; quia per eum auium gestus edicitur * : siue ab auium garritu : vnde & augurium.

* editur

Auguraculum appellabant antiqui, quam nos arcem dicimus:quod ibi augures publice auspicarentur.

Augustus locus sanctus,ab auium gestu ; id est quia ab auibus significatus est,sic dictus:siue ab auium gustatu; quia aues pastae id ratum fecere.

Auidus a non videndo propter nimiam cupiditatem appellatur.sicut amens,qui mentem suam non habet.

Auillas agnas recentis partus.

Aulas antiqui dicebant, quas nos dicimus ollas : quia nullam litteram geminabant.Itaque aulicoqua * exta,quae in aulis || coquebantur,dicebant ; id est elixa.

* aulicocia
|| ollis

Auolant,euolant.

Aureas dicebant frenos, quibus equorũ aures redigũtur. *

* religantur

Aureax auriga.aureas enim dicebatur frenum,quod ad aures equorum religabatur.orias quo orã coercebantur.

Aureliam familiam ex Sabinis oriundam a Sole dictam putant : quod ei publice a populo Romano datus sit locus, in quo sacra facerent Soli. qui ex hoc Auselij dicebantur, vt Valesij, Papisij : pro eo, quod est Valerij, Papirij.

Auricalchum,vel oricalchum quidam putant compositum ex aere,& auro:siue quod colorem habeat aureum . oricalchum sane dicitur, quod in montuosis locis inuenitur.mons etenim Graece ὄρει appellatur.

Auritus a magnis auribus dicitur.vt sunt asinorum, & leporum.alias ab audiendi facultate.

Aurum dictum, quia praecipue custoditur. Graece enim ὠρεῖν, custodire dicitur. vnde & thesaurum. Hippocrates medicus de nomine inuentoris id dictum pu-

tac

tat. quem vocitatum ait Aurum. †quidam a similitudine aurorae coloris nomen traxisse existimāt. nonnulli quia mentes hominum auertat. alij a Sabinis translatum putant: quod illi ausum dicebant. Aurion

Ausculari dicebant antiqui pro osculari, quod est os cum ore conferre.

Ausis, audeas.

Ausoniam appellauit Auson Vlyssis, & Calypsus filius eā primam partem Italiae, in qua sunt vrbes Beneuentum, & Cales. deinde paulatim tota quoque Italia, quae Apennino finitur. * dicta est Ausonia ab eodem duce, a quo etiam conditam fuisse Aruncam * vrbem ferunt. *funditur) *Auruncam

Auspicium ab aue spicienda. nam quod nos cum præpositione dicimus aspicio; apud veteres sine A præpositione spicio dicebatur.

Autumnum quidam dictum existimant, quod tunc maxime augeantur hominum opes coactis agrorū fructibus.

Auunculus matris meae frater. traxit appellationem ab eo, quod aeque tertius a me, vt auus est: sed non eiusdem iuris. ideoque vocabuli facta deminutio est. siue auunculus appellatur, quod aui locum obtineat, & proximitate tueatur sororis filium.

Auus patris, matrisque pater. dictus a Graeco vocabulo, quod est apud eos πάππος, mutatis quibusdam litteris. Alij volunt, quod ex ea voce appelletur, quod apud eosdem Graecos πέπα † appellatur. significatque magnum. cum veluti magnus pater sit auus. Alij putant auum dictum esse, quia ad duos attineat, quasi adduum: vel quia ad patrem sit additus. †ἀγὴς

Auxiliares dicuntur in bello socij Romanorum exterarum nationum; dicti ex Graeco vocabulo αὔξησις, quod nos dicimus rerum crescentium auctionem.

Auxilla, olla paruula.

AXAMENTA dicebantur carmina saliaria, quae a Saliis sacerdotibus componebantur in vniuersos homines (composita) Nam in deos singulos versus facti, a nominibus eorum appellabantur. vt Ianualij, * Iunonij, Mineruij. *Ianulij,

Axare, nominare.

Axe adglomerati, vniuersi stantes, id est cohortibus, aut legionibus.

Axis, quem Graeci ἄξονα dicunt, plures habet significationes. Nam & pars caeli septentrionalis, & stipes teres, circa quem rota vertitur; & tabula sectilis axis appellatur.

Axitiosi factiosi dicebantur: cum plures vna quid agerent, facerentque. Axit autem antiquos dixisse, pro egerit, manifestum est. Vnde Axies mulieres, siue dij dicebantur vna agentes.

BACAR vas vinarium ſimile bacrioni.* *baccioni, vel batrioni.

Bacchanalia dicebantur Bacchi feſta.

Bacrionem* dicebant genus vaſis longioris manubrij, hoc alij trullam appellant. * Baccionē, vel Batrionem

Baiulos dicebant antiqui, quos nunc dicimus operarios. vnde adhuc baiulari dicitur.

Balaenae nomen a Graeco deſcendit. hanc illi φάλαιναν dicunt antiqua conſuetudine, qua πύῤῥον burrum, πύξον buxum dicebant. Balaenam belluam marinam, ipſam dicunt eſſe piſtricem ipſam eſſe cetum.

Balatrones, & blateas bullas * luti ex itineribus: aut quod de calciamentorum ſoleis eraditur, appellabant. *ballas

Barathrū Graeci appellāt locum praecipitem, vnde emergi non poſſit. dictum ab eo, quod eſt βαθύς.

Barbari dicebantur antiquitus omnes gentes exceptis Graecis. vnde Plautus Naeuium poetam Latinum, barbarum dixit. & de ſe cum transferret fabulam ex Graeco dixit. M. Attius * vortit barbare (Fortaſſe & hinc noſter apoſtolus Graecis, ac barbaris ſe debitorem eſſe fatetur.) *Marcus

Barbaricum appellatur clamor exercitus: videlicet quod eo genere barbari vtantur.

Bardus ſtultus a tarditate ingenij appellatur. Caecilius: Nimis audacem, nimiſque bardum, barbarum. trahitur autem a Graeco, quod illi βραδὺς dicunt. Bardus Gallice cantor appellatur, qui virorum fortium laudes canit, a gente Bardorum, de quibus Lucanus. Plurima ſecuri fudiſtis carmina Bardi.

Barium vrbem Italiae appellauerunt conditores eius expulſi ex inſula Baia, quae non longe eſt a Brundiſio.

Barrire elephanti dicuntur, ſicut oues dicimus balare, vtique a ſono ipſo vocis.

Baſilica ἀπὸ τοῦ βασιλέως, hoc eſt rege, dicta.

Baſilicum, regale.

Baſiliſcus appellatur genus ſerpentis. vel quod in capite habeat album inſtar diadematis: vel quod reliqua ſerpentum genera vim eius fugiant.

Batus genus herbae.

BELLARIVM, & bellaria res aptas bellis appellabant.

Bellicrepam saltationem dicebant, quando cum armis saltabant. quod a Romulo institutum est: ne simile pateretur, quod fecerat ipse, cum a ludis Sabinorum virgines rapuit.

*Varus Bellitudinem sicut magnitudinem Verrius * dixit.

Bellona dicebatur dea bellorum. ante cuius templum erat columella, quae bellica vocabatur, supra quam hastam iaciebant, cum bellum indicebatur.

Bellule, apud Plautum, deminutiuum aduerbium est a bene, quod facit belle, & bellule.

Bellũ a belluis dicitur: quia belluarũ sit perniciosa dissensio

Bellutus bestiae similis.

Beneficiarij dicebantur milites, qui vacabant muneris beneficio. e contrario munifices vocabantur, qui non vacabant; sed munus reipublicae faciebant.

Beneuentum colonia cum deduceretur, appellari coeptum est melioris ominis causa. namque eam vrbem antea Graeci incolentes μαλοέντον † appellarunt.

† μαλεβεντὸν)

Benignus proprie dicitur is, qui bonis, & dignis largitur. est autem compositum ex bono, & gignendo.

Benna, lingua Gallica, genus vehiculi appellatur. vnde vocantur conbennones in eadem benna sedentes.

Bes appellatum est, quod bis triens sit; quamuis dura compositio fiat bessis ex triente. bessis vnciae octo sunt, triens * quattuor.

*trientis)

Bibliothecae & apud Graecos, & apud Latinos tam librorum magnus per se numerus, quam locus ipse, in quo libri collocati sunt, appellantur.

Bidental dicebant quoddam templum, quod in eo bidentibus hostiis sacrificaretur. Bidentes autem sunt oues * duos dentes longiores ceteris habentes.

*hostiae

Bigenera dicuntur animalia ex diuerso genere nata. vt leopardus ex leone & panthera; (cicur sus * ex apro & scropha domestica; mulus ex equa & asino.

*hibris)

Bignae geminae dicuntur, quia bis vna die natae sunt.

Bilbit factum est a similitudine sonitus, qui fit in vase. Naeuius, Bilbit amphora, inquit.

Bilingues Brutates Ennius dixit, quod Brutij & Osce, & Graece loqui soliti sint. sunt autem Italiae populi vicini Lucanis.

Billis

Billis apud Afros appellatur semen humanum humi profusum.

Binomius, cui geminum est nomen, vt Numa Pompilius, Tullus Hostilius.

Biseta porca dicitur, cuius a ceruice setae bifariam diuiduntur, cum iam esse incipit maior sex mensium.

Bitienses dicuntur, qui peregrinantur assidue.

BLANDICELLA verba blanda per deminutionem sunt dicta.

Blaterare est stulte, & percupide loqui; quod a Graeco βλὰξ originem ducit. sed & camelos, cum voces edunt, blaterare dicimus.

Blennos stultos esse Plautus indicat, qui ait: Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones.

Blitum genus oleris a saporis stupore appellatum esse ex Graeco putatur, quod ab his βλὰξ dicatur stupidus.

BOA * serpens est aquatilis; quem Graeci ὕδρον vocant. a qua icti obturgescunt. crurum quoque tumor viae labore collectus boa * appellatur. *.Boua *boua

Boare, id est clamare, a Graeco descendit βοάω.

Boarium forum Romae dicebatur; quod ibi venderentur boues.

Bocas genus piscis. a boando, id est vocem emittendo appellatur.

Boiae, idest genus vinculorum, tam ligneae, quam ferreae dicuntur.

Boicus ager dicitur, qui fuit Boiorũ Gallorum. is autem est in Gallia citra Alpes, quae togata dicitur, in qua * sunt Mediolanenses. * quo)

Bombitatio * est sonus apum. ab ipso sonitu dictus; sicut mugitus boum, hinnitus equorum. * Bombizatio, vel Bombigatio

Bona, id est substãtia rerũ, dicta sunt quod digna sint bonis.

Botulus genus farciminis propter connexionem a bolis sic appellatur.

Bouem bidentem a dentium numero dicunt appellari.

Bouinatur, conuiciatur.

BRACHIVM nos, Graeci βραχίων dicunt, quod deducitur a βραχὺ, id est breue: eo quod ab humeris ad manus breuiores * sint, quam a coxis plantae. *breuiora)

Brassica a praesecando est dicta.

Breue a Graeco descendit, quod est βραχύ.

Bruma a breuitate dierum dicta.

* Brundam

Brundisium quidam poetae breuitatis causa Brendam* dixerunt.

Brutianae parmae dicebantur scuta, quibus Brutiani sunt vsi.

Brutiani dicebantur, qui officia seruitia magistratibus praestabant: eo quod hi primum se Hannibali tradiderant; & cum eo perseuerauerunt, vsque dum recederet de Italia.

Brutum antiqui grauem dicebant.

BVBINARE est menstruo mulierum sanguine inquinari. Lucilius: Haec, inquit, te imbubinat, & contra te imbulbitat. Imbulbitare est pueri stercore inquinari. dictum ex fimo, quod Graeci appellant βόλβιτον.

* Bubeum Bublinum)

Bubleum *est genus quoddam vini.

Buccina quam nos appellamus, Graeci buchianon a similitudine soni dicunt.

Bucephalus vocatus est equus Alexandri regis, propter quandam bubuli capitis similitudinem.

Bucerum pecus de bubus dicimus.

Bulgas Galli sacculos scorteos appellant.

Bulimam Graeci magnam famem dicunt, adsueti magnis, & amplis rebus praeponere BV, a magnitudine scilicet bouis. hinc est, quod grandes pueros bupaedas appellant; & mariscam ficum, busycon.

Bulla aurea insigne erat puerorum praetextatorum, quae dependebat eis a pectore, vt significaretur eam aetatem alterius regendam consilio. dicta autem est a Graeco sermone βουλὴ, quod consilium dicitur Latine. vel quia eam partem corporis bulla contingat, id est pectus, in quo naturale manet consilium.

Burranica potio appellatur lacte commixtum sapa. a rufo colore, quem burrum vocant.

Burranicum, genus vasis.

Burrum dicebant antiqui, quod nunc dicimus rufum. vnde rustici burram appellant bucculam, quae rostrum habet rufum. pari modo rubens cibo ac potione ex prandio burrus appellatur.

Bustum proprie dicitur locus, in quo mortuus est combustus, & se-

& ſepultus. diciturque buſtum quaſi bene vſtum. vbi vero combuſtus quis tantum modo, alibi vero eſt ſepultus, is locus ab vrendo vſtrina vocatur. ſed modo buſtum, eo, quod ſepelitur, ſepulchra vocamus.

Buteo genus auis, quae ex eo ſe alit, quod accipitri eripuit: vaſtitatiſque eſt cauſa his locis, quae intrauerit, vt bubo: a quo etiam appellatur buteo.

Butubata, Naeuius pro nugatoriis poſuit, hoc eſt nullius dignationis.

CACVLA seruus militis. Plautus: Video caculam militarem. dicitur autem a Graeco κάλον, quod fustibus clauisque ligneis ad tutelam dominorum armari soliti sint.

Caculatum, seruitium.

Cadmea terra, quae in aes conijcitur, vt fiat orichalcum.

Caduca auspicia dicunt, cum aliquid in templo excidit, veluti virga e manu.

Caduceatores legati pacem petentes. Cato: Caduceatori inquit, nemo homo nocet.

Caecultant, caecis proximi sunt oculorũ acie obtusa. Plautus: Num nam mihi oculi caecultant; est ne hic noster Hermio?

Caecultare est caecos imitari.

Caeculus condidit Praeneste. Vnde putant Caecilios ortos, quorum erat nobilis familia apud Romanos. Alij appelatos eos dicũt a Caecade Troiano Aeneae comite.

Caecum vallum dicitur, in quo praeacuti pali terrae adfixi, herbis vel frondibus occuluntur.

T. κτείνειν) Caedem putant ex Graeco dici, quod apud illos κταίνειν * significat interficere.

* Cedere a cadendo) Caedere a caedendo * dictum.

Caeditiae tabernae in via Appia a domini nomine sunt vocatae.

Caelassis, caelaueris.

Caelestia auguria vocant, cum fulminat, aut tonat.

Caelibem dictum existimant, quod dignam caelo vitam agat.

Caella, quod ea caelentur, quae volumus esse occulta.

Caena apud antiquos dicebatur, quod nunc est prandium. Vesperna, quam nunc caenam appellamus.

Caenacula dicuntur, ad quae scalis ascenditur.

Caerimoniarum causam alij ab oppido Caere dictam existimant: alij a caritate dictam iudicant.

Caesar, quod est cognomen Iuliorum, a caesarie dictus est, quia scilicet cum caesarie natus est.

Caesariati, comati.

Caesones appellantur ex vtero matris exsecti.

Caestus vocantur & ij, quibus pugiles dimicant. & genus quod-

quoddam muliebris ornatus.

Calasis tunicae genus quod Graeci καλάσιριν dicunt. Alij dicunt nodum esse tunicae muliebris, quo connexa circa ceruicem tunica submittitur.

Calathos Graeci, nos dicimus quasillos.

Calatores dicebātur serui, ἀπὸ τοῦ καλεῖν, quod est vocare: quia semper vocari possent ob necessitatem seruitutis.

Calbeos armillas dicebant, quibus triumphantes vtebantur, & quibus ob virtutem milites donabantur.

Calces ampullae plumbeae.

Calicata aedificia calce polita. Calicatis calce politis.

Calim antiqui dicebant pro clam; vt nis pro nobis; sam pro suam; im pro eum.

Caliptra genus vestimenti, quo capita operiebant.

Calix, quod in eo calidum bibitur: vel a Graeco κύλιξ.

Calones, calcei ex ligno facti. Calones militum serui, dicti, quia ligneas clauas gerebant, quae Graeci κᾶλα vocant. Is quoque qui huiusmodi telo vtitur, clauator appellatur.

Calpar vinum nouum, quod ex dolio demitur sacrificij causa ante, quam gustetur. Ioui enim prius sua vina libabant, quae appellabant festa vinalia. Calpar genus vasis fictilis.

Calpurnij a Calpo Numae regis filio sunt oriundi.

Camara, & camuri boues a curuatione, ex Graeco καμπὴ dicuntur.

Camelis virginibus supplicare nupturae solitae erant.

Camenae musae a carminibus sunt dictae: vel quod canunt antiquorū laudes: vel quod sint castae mentis praesides.

Camillus proprie appellatur puer ingenuus.

Cana dicunt Graeci, nos canistra, & per deminutionem canistella.

Canalicolae forenses, homines pauperes dicti, quod circa canales fori consisterent.

Cancri dicebantur ab antiquis, qui nunc per deminutionem cancelli. ex quo genere sunt calces, qui per deminutionem appellantur calculi.

Candelabrum dictum, quod in eo candelae figantur.

Canentas capitis ornamenta.

Canephora* mulier appellatur, quae fert canum, id est qua- * Canifera

lum,quod est cistae genus.

Canicae furfures de farre,a cibo canum vocatae.

Canitudinem pro canitie. Plautus: Stultus est aduersus aetatem,& capitis canitudinem.

* Camēsem Cannensem*cursorem Titinius pro pistore dixit.

Canta pro cantata ponebant.

Cantherius hoc distat ab equo,quod maialis a verre,capus a gallo,verucx ab ariete.est enim cantherius equus,cui testiculi amputantur.

Canturnus nomen loci.

Caperatũ rugosũ,a cornuũ caprinorũ similitudine dicitur.

Capidulum genus vestimenti,quo caput tegebatur.

Capillatam vel capillarem arborem dicebant,in qua capillum tonsum suspendebant.

Capis poculi genus dictum a capiendo.

Capita deorum appellabantur fasciculi facti de verbenis.

* Capita le Capital*facinus,quod capitis poena luitur.Capital,linteum quoddam,quo in sacrificiis vtebantur.

* capite Capitalis lucus, vbi siquid violatum est, caput * violatoris expiatur.

Capitarium æs,quod capi potest.

* Campas) Cappas*marinos equos Graeci a flexione posteriorum partium appellant.

Caprae dictae,quod omne virgultum carpant, siue a crepitu crurum.Vnde & crepas eas prisci dixerunt.

Capreoli vitium cincinni intorti,quia ad locum capiendum tendunt appellati.

Caprilia appellatur ager,qui vulgo ad Caprae paludes dici solet.

Capronae equorum iubae in frõtem deuetae, dictae quasi a capite pronae.

Caprunculum vas fictile.

†κάμψας) Capsae a Graeco appellantur.Has illi κάμπτας† dicunt.

Capsit,prehenderit.

Captus locus dicitur ad sacrificandũ legitime constitutus.

Capuam in Campania quidam a Capy appellatam ferunt, quem a pede introrsus curuato nominatum antiqui, nostri Falconem vocant:alij a planicie regionis.

Capulum & manubrium gladij vocatur ; & id, quo mortui efferuntur. vtrumque a capiendo dictum. sane a capulo

fit

ſit capularis.

Caput ex Graeco, dictum quod illi interdum κάρα dicunt. *obiicientes

Carinautes, probra obiectantes. * a carina dicti, quae eſt infima pars nauis: ſic illi ſortis infimae.

Cariſſam * apud Lucilium vafram · ſignificat. *Capriſſam vafrum

Carnificis loco habebatur is, qui ſe vulneraſſet, vt moreretur.

Caſa a cauatione dicta.

Caſaria, quae cuſtodit caſam.

Caſcum, antiquum.

Caſcus a coeundo dictus.

Caſinam fabulam Plautus inſcripſit ab ancillae nomine Caſina, quam amari a ſene introduxit.

Caſnar, ſenex Oſcorum lingua.

Caſſabundus crebro cadens.

Caſſia via a Caſſio ſtrata.

Caſſiculum, reticulum, a caſſibus per deminutionẽ dictum.

Caſſilam antiqui pro caſſide ponebant.

Caſta mola genus ſacrificij, quod Veſtales virgines faciebant.

Caſtrenſi corona donabatur, qui primus hoſtium caſtra pugnando introiſſet. cui inſigne erat ex auro vallum.

Caſus dicimus non modo ea, quae fortuito hominibus accidunt, ſed etiam vocabulorum formas, quia in aliam, atque aliam cadunt effigiem.

Catachreſin tropum nos abuſionem dicimus, cum alienis abutimur perinde, ac proprijs, cum propria deficiunt.

Catamitum pro Ganymede dixerunt, qui fuit Iouis concubinus.

Catampo genus eſt luſus.

Catax, claudus.

Catifons, ex quo aqua Petronia in Tiberim fluit; dictus, quod in agro cuiuſdam fuerit Cati.

Catillatio graue opprobrium hominibus generoſis obijciebatur, ſi qui prouincias amicas populi Romani expoliaſſent.

Catilones * appellabant antiqui guloſos. *Catiliones

Catones * appellantur portus in mari interiores arte & manu facti. * Cothones

Catularia porta Romae dicta eſt, quia non longe ab ea ad placandum caniculae ſidus frugibus inimicũ rufae canes

immolabantur, vt fruges flauescentes ad maturitatem perducerentur.

Catulinam carnem esitauisse, hoc est comedisse Romanos Plautus in Saturione refert.

Catulus genus quoddam vinculi, qui interdum canis appellatur.)

* Gaudetae. Caudecae * cistellae ex iunco, a similitudine equinae caudae factae.

Caudicariae naues ex tabulis crassioribus factae.

* caue Cauiares hostiae dicebantur, quod cauiae, * id est pars hostiae cauda tenus diceretur, & ponebatur in sacrificio pro collegio pontificum quinto quoque anno.

Cauillatio est iocosa calumniatio.

Cauillum, cauillatio, id est irrisio.

Cauitionem dicebant, quam modo dicimus cautionem.

Caulae a cauo dictae. antiquitus enim ante vsum tectorum oues in antris claudebantur.

* ex) Cauum a chao dictum, & * eius inanitate.

CELERES antiqui dixerunt, quos nunc equites dicimus, a Celere interfectore Remi, qui initio a Romulo iis praepositus fuit, qui primitus electi fuerunt ex singulis curiis deni, ideoque omnino trecenti fuere.

*Caelibari Celibari * hasta caput nubentis comebatur, quae in corpore gladiatoris stetisset abiecti, occisique vt quemadmodum illa coniuncta fuerit cum corpore gladiatoris, sic ipsa cum viro sit. vel quia matronae Iunonis Curitis in tutela sint, quae ita appellabatur a ferenda hasta, quae lingua Sabinorum curis dicitur. vel quod fortes viros genituras ominetur. vel quod nuptiali iure imperio viri subiicitur nubens: quia hasta summa armorum, & imperij est. quam ob causam viri fortes ea donantur, & captiui sub eadem veneunt, quos Graeci δορυαλώτους καὶ δορυκτήτους vocant.

Celsus ex Graeco κέλης eques dictus.

* Caenina
* Caenite Cenina * vrbs, quae fuit vicina Romae, a Cenite conditore appellata.

Censere nunc significat putare; nunc suadere; nunc decernere.

Censio aestimatio. vnde censores. Censio hastaria dicebatur, cum militi multae nomine ob delictum militare indice-

indicebatur, quod haftas daret. Cenfionem facere dicebatur cenfor, cum multam equiti inrogabat.

Cenfores dicti, quod rem fuam quifque tanti aeftimare folitus, fit, quantum illi cenfuerint.

Cenfui cenfendo agri proprie appellantur, qui & emi, & venire* iure ciuili poffunt. * vendi

Centaurion medicamentum a Chirone centauro inuentū.

Centenariae caenae dicebantur, in quas lege Licinia non plus centuffibus, praeter terra nata impendebatur: id eft, centum affibus (qui erant breues nummi ex aere.)

Centenas pondo dicebant antiqui referentes ad libras.

Centumuiralia iudicia a centum viris funt dicta. Nam, cum effent Romae triginta & quinque tribus, (quae & curiae dictae funt,) terni ex fingulis tribubus funt electi ad iudicandum, qui centumuiri appellati funt; & licet quinque amplius, quam centum fuerint, tamen quo facilius nominarentur, centumuiri funt dicti. Centumuiralia iudicia, quae centumuiri iudicabant.

Centuria in agris fignificat ducenta iugera; in re militari centum homines.

Centuriata comitia, (item curiata) dicebantur; quia populus Romanus per (centenas turmas* diuifus erat. *centurias

Centuriatus ager in ducenta * iugera definitus. quia Romulus centenis ciuibus ducenta* iugera tribuit. *ducena *ducena

Centurionus antea, qui nunc Centurio; & curionus, & de curionus dicebantur.

Cercolopis * genus fimiae, quae vltimam partem caudae villofam habet. * Cercalopex)

Cercopa Graeci appellant lucrari vndique cupientem. quafi κέρδωνα, quem nos quoque lucrionem vocamus.

Cereos Saturnalibus muneri dabant humiliores potentioribus; quia candelis pauperes, locupletes cereis vtebantur.

Cermalus locus in vrbe fic nominatus.

Cernuus calciamenti genus.

Cerritus furiofus.

Cerrones* leues & inepti a cratibus dicti; quod Siculi aduerfus Athenienfes cratibus pro fcutis * funt vfi, quas Graeci γέῤῥας appellant. * Congerrones) * pro cratis

Ceruaria ouis, quae pro cerua immolabatur.

Ceruus, quod κέρατα, id eſt cornua gerat, dictus.

Ceſpes eſt terra in modum lateris caeſa, cum herba, ſiue frutex reciſus & truncatus eſt.

*Ceſtillus Ceſticillus *appellatur circulus, quem ſuperponit capiti, qui aliquid eſt laturus in capite.

CHALCIDICVM genus aedificij, ab vrbe Chalcida dictum.

Chaos appellat Heſiodus confuſam quandam ab initio vnitatem hiantem, patentemq; in profundum, ex eo & χαίνειν Graeci, & nos hiare dicimus. Vnde Ianus detracta aſpiratione nominatur ideo, quod fuerit omnium primus, cui primo ſupplicabant velut parenti, & a quo rerum omnium factum putabant initium.

Chilo dicitur cognomento a magnitudine labrorum. Cilo ſine aſpiratione, cui frons eſt eminentior, ac dextra, ſiniſtraque velut reciſa videtur.

Choenica, menſurae genus.

Choragium, inſtrumentum ſcenarum.

* κίβος CIBVS appellatur ex Graeco, quod illi peram, in qua cibum recondunt, κιβώνον *appellant.

Cicatricare, cicatricem inducere.

Ciccum membrana tenuis malorum punicorum.

Cicindela genus muſcarum, quod noctu lucet, videlicet a candore. Vnde etiam candelabra putantur appellata.

*Cucuma Cicuma *auis noctua.

Ciere, nominare.

Ciliũ eſt folliculus, quo oculus tegitur. vnde fit ſuperciliũ.

Cillibae, menſae rotundae.

Cimbri lingua Gallica latrones dicuntur.

Cimmerij dicuntur homines, qui frigoribus occupatas terras incolunt. quales fuerunt inter Baias, & Cumas in ea regione, in qua conuallis ſatis eminenti iugo circundata eſt; quae neque matutino, neque veſpertino tempore ſole contegitur.

Cincia, locus Romae, vbi Cinciorum monumentum fuit.

Cincta flaminica veſte velata.

Cingulo noua nupta praecingebatur, quod vir in lecto ſoluebat, factum ex lana ouis: vt ſicut illa in glomos ſublata coniuncta inter ſe ſit, ſic vir ſuus ſecũ cinctus, vinctuſque eſſet. Hunc Herculaneo nodo vinctum vir ſoluit

imo-

ominis gratia: vt sic ipse felix sit in suscipiendis liberis, vt fuit Hercules, qui L X X liberos reliquit.

Cingulos appellabant homines, qui in his locis, vbi cingi solet, satis sunt tenues.

Cinxiae Iunonis nomē sanctum habebatur in nuptiis, quod initio coniugij solutio erat cinguli, quo noua nupta erat cincta.

Circanea* dicitur auis, quæ volans circuitum facit. *Circeudé

Circites, circuli ex aere facti.

Circumluuium ius prædiorum.

Cispius mons in vrbe Esquilinae regionis de nomine cuiusdam hominis* dictus.

Cisterna dicta est, quod cis inest infra terram. *CispilAnagnini.

Citeria appellabatur effigies quaedam arguta, & loquax, ridiculi gratia, quae in pompa vehi solita sit. Cato in M. Caecilium. * Quid ego cum illo disertem amplius, quem ego denique credo in pompa vectitatum ire ludis *Coelium pro citeria, atque cum spectatoribus sermocinaturum?

Citimus, extremus. Vls enim facit vltra, vltimus: cis, citra, citimus.

Citior comparatiuum a cito. Plautus: Nullam ego rem citiorem apud homines esse, quam famam reor.

Citrosa vestis appellata est a similitudine citri.

Ciuicam coronam ciuis salutis suae causa seruatus in praelio dabat, quae erat ilignea frondem habens perennem.

C L A C E N D I X,* genus conchae. *Calcendix

Clam a clauibus dictum, quod his, quae caelare volumus, claudimus.

Claritudinem claritatem.

Classes clypeatas antiqui dixerunt, quos nunc exercitus vocamus.

Classici testes dicebantur, qui signandis testamentis adhibebantur.

Classis procincta, exercitus instructus.

Claua teli genus, qua Hercules vtebatur.

Clauata dicuntur aut vestimenta clauis intertexta, * aut calciamenta clauis confixa. *intexta

Claudere & clauis ex Graeco descendit. cuius rei tutelam penes Portumnum esse putabant, qui clauim* manu tenere fingebatur, & deus putabatur esse portarum.* *clauum *portuum

Claudiana tonitrua appellabantur, quia Claudius Pulcher instituit, vt ludis post scenam collectus* lapidum ita fieret, vt veri tonitrus similitudinem imitaretur. nam antea leues admodum, & parui sonitus fie ant, cum claui & lapides in labrum aeneum coniicerentur.

* coniectus)

Clauim consuetudo erat mulieribus donare ob significandam partus facilitatem.

Clausula, quam Graeci κολοφῶνα * vocant, a breui conclusione est appellata.

* περίοδον

Clauus annalis appellabatur, qui figebatur in parietibus sacrarum aedium per annos singulos, vt per eos numerus colligeretur annorum.

Clientam pro cliente Plautus dixit.

Clingere cingere a Graeco κλείειν * dici manifestum est.

* κιγκλίζειν

Clitellae dicuntur non tantum eae, quibus sarcinae colligatae mulis portantur, sed etiam locus Romæ propter similitudinem. & in via Flaminia loca quaedam deuexa subinde & accliua. est etiam tormenti genus eodem nomine appellatum.

Cliuia auspicia dicebant, quae aliquid fieri prohibebant. omnia enim difficilia cliuia vocabant. vnde & cliui loca ardua.

Cloacae a conluendo dictae.

Cloacale flumen dixit Cato pro cloacarum omnium conluuie.

Cloacare, inquinare. vnde & cloacae dictae.

Cloelia familia a Cloelio* Aeneae comite est appellata.

* Cloantho

Cloeliae fossae a Cloelio duce Albanorum dictae.

Clucidatum dulce, & suaue dicebatur.

Clumae folliculi ordei.

Clunaclum cultrum sanguinarium dictum; vel quia clunes hostiarum diuidit; vel quia ad clunes dependet.

Clunas simias a clunibus tritis dictas existimant.

Clunes masculini. Plautus: Quasi lupus ab armis valeo, clunes infractos fero.

Clutum Graeci κλυτὸν dicunt. Vnde accepta praepositione fit inclutus. IN enim saepe augendi causa adiicimus, vt inuocauit, inclamauit.

Clypeum antiqui ob rotunditatem etiam corium bouis appellarunt, in quo foedus Gabiorum * cum Romanis

* Sabinorũ

nis

nis fuerat adſcriptum.

CNASONAS,*acus,quibus mulieres ſcalpunt caput. *Cnaonas

Cnephoſum antiqui dicebant tenebricoſum. Graeci enim κνέφας appellant obſcurum.

COCETVM * genus edulij ex melle & papauere factum. *Coccetum

Coclacae* dicuntur lapides ex flumine rotundi ad coclearum ſimilitudinem. *Conchalacae

Coctiones dicti videntur a cunctatione,quod in emendis, vendendiſque mercibus tarde perueniant ad iuſti pretij finem. Itaque apud antiquos prima ſyllaba per V litteram ſcribebatur.

Coctum a cogendo dicitur,quia coquendo coartetur,* vt ad vtilitatem veſcendi perducatur. *cogendo coercetur

Cocula vaſa aenea coctionibus apta. alij cocula dicunt ligna minuta,quibus facile decoquantur obſonia.

Codeta ager, in quo frutices exiſtunt in modum codarum equinarum. Codeta appellatur ager trans Tiberim, quod in eo virgulta naſcuntur ad caudarum equinarum ſimilitudinem.

Coelius mons dictus eſt a Coele * quodam ex Etruria, qui Romulo auxilium aduerſus Sabinos praebuit; eo quod in eo domicilium habuit. *Coelio Vibenno

Coepiam futurū tempus ab eo,quod eſt coepi.Cato: Coepiam ſeditioſa verba loqui.Inuenitur quoque apud maiores & infinitiuī modi coepere.

Cogitatim aduerbialiter, pro cogitate.

Cogitatio dicta velut coagitatio, id eſt longa eiuſdem rei agitatio in eadem mora conſilij explicandi.

Cognitor eſt qui litem alterius ſuſcipit coram eo,cui datus eſt. procurator autem abſentis nomine auctor* fit. *actor

Cognitu facilia eadem ratione dicitur, qua dictu facilia, & perſpectu,& factu facilia.

Cognomines dicuntur,qui eiuſdem ſunt nominis.

Cohum lorum,quo temo buris cum iugo conligatur, a cohibendo dictum. Cohum poetae caelum dixerunt a chaos: ex quo putabant caelum eſſe formatum.

Coinquire,deputare.

Collus * quoque maſculine dixerunt. eſt enim genus tormenti e corio. *Culeus

Colluuiaris porcus dicitur, qui cibo permixto, & colluuione nutritur.

Colophon dixerunt, cum aliquid finitum ſignificaretur.

Coloſſus a Caleto * artifice, a quo formatus eſt, dictus. Fuit enim apud Rhodum inſulam ſtatua ſolis alta pedes centum & quinque.

*Coleto' Charete)

Columnae dictae, quod culmina ſuſtineant.

Colurna haſtilia ex corno arbore facta.

Comedum bona ſua conſumentem antiqui dixerunt. Comedo comedonis, qui, vt ſupra, bona ſua conſumit.

Comiſſatio a vicis, quos Graeci κώμας dicunt, appellatur. in his enim habitabant prius, quam oppida conderentur. quibus in locis alij alios conuictus cauſa inuitabant.

Comitiales dies appellabant, cum in comitio conueniebāt. qui locus a coeundo, id eſt ſimul * veniendo dictus eſt.

*inſimul

Commentacula * virgae, quas flamines portant pergentes ad ſacrificium, vt a ſe homines amoueant.

*Commotacula

Commentaculum genus virgulae, qua in ſacrificiis * vtebantur.

*factis

Committere proprie eſt inſimul mittere. Nunc eo vtimur & pro facere, aut pro relinquere, aut pro incipere.

Commugento, conuocanto.

Comoedias conſtat appellari ex eo, quod initio in vicis iuuenes cantare ſoliti eſſent conuenientes.

Comoedice figuratum a comoedo. Plautus: Euge heus adſtitiſti & dulce, & comoedice.

Comparſit Terentius pro compeſcuit poſuit.

Compaſcuus ager, relictus ad paſcendum communiter vicinis.

Comperce pro compeſce dixerunt antiqui.

Compernes nominantur homines genibus plus iuſto coniunctis.

Compeſcere eſt velut in eodem paſcuo continere.

Compeſcere lucum, eſt lucum ſuis finibus cohibere.

Compilare eſt cogere, & in vnum condere.

Compitalia feſta, quae in compitis peragebant.

Compluriens a compluribus ſignificat ſaepe. Cato: Contumelias mihi dixiſti compluriens.

Compraedes eiuſdem rei populo ſponſores.

Comptus, id eſt ornatus, a Graeco deſcendit, apud quos

κομεῖν

κομμεῖν dicitur comere.& κόσμιος,quod* apud nos comis. & comae dicuntur capilli cum aliqua cura compositi. *qui

Conauditum,coauditum;sicut conangustatum* dicitur. * conagulatum

Conceptiuae feriae festa dicebantur, quae incertis diebus seruabantur quotannis,vt sementinae,*compitaliciae. *sementiuae

Conciliabulum dicitur locus,vbi in concilium conuenitur.

Conciliatrix dicitur,quae viris conciliat vxores, & vxoribus viros.

Concilium dicitur a populi consensu. siue concilium dicitur a concalando,id est vocando. * *conuocādo

Concinnare est ante componere. Concinere * enim conuenire est. * Conciere)

Concio conuentus dicta,quasi conuocatio. Concio significat conuentum,non tamen alium,quam eum, qui a magistratu, vel a sacerdote publico per praeconem conuocatur.Concionem antiqui masculino genere posuere.

Concipilauisti dictū a Naeuio pro corripuisti,& inuolasti.

Conclauatae dicebantur,quae sub eadem erant claue.

Conclauia dicuntur loca,quae vna claue * clauduntur. *claui

Condere,componere. Condere proprie est in vnum, & in interiorem locum dare ad custodiam faciliorem. quod verbum nunc significat conscribere: nunc facere: nunc componere,& instruere.

Condicere est dicendo denuntiare.

Condictio in diem certū eius rei,quae agitur,denuntiatio.

Condictum est,quod in communi est dictum.

Condulus*anulus.Condalium similiter anuli genus. *Condalus

Confecerunt,vna fecerunt.

Confeta sus dicebatur, quae cum omni fetu adhibebatur ad sacrificium.

Conflages loca dicuntur,in quae vndiq; confluunt * venti. *conflugens

Confoedusti,foedere coniuncti.

Confugelam antiqui confugium dicebant.

Congruere dictum est a gruibus,(quae non se segregant,* siue cum volant,siue cum pascuntur. *quia non fere segregantur,

Coniector,interpres somniorum.

Conitum * genus libaminis, quod farina conspersa faciebant. Conitum * Afranius pro ornatu & excultu * posuit. *Consitus, vel comitae vel comptūs vel cōrtū. *Comptum *cultu

Coniuola,occulta. * *oscula

Conlatia oppidum fuit prope Romam, eo quod ibi opes aliarum ciuitatum fuerint conlatae. a qua porta Romae Conlatina dicta est.

Conlatiuum sacrificium dicitur, quod ex conlatione offertur.

Conlatiuum ventrem magnum, & turgidum dixit Plautus, quia in eum omnia edulia congeruntur.

Conlucare dicebant, cum profanae siluae rami deciderentur officientes lumini.

Conquirere, coercere.

Conregione, e regione.

Conruspari, conquirere. Plautus: Conruspare tua consilia in pectore.

Conscripti dicebantur, qui ex equestri ordine patribus adscribebantur, vt numerus Senatorum expleretur.

Consentia sacra, quae ex multorum consensu sunt statuta.

Considerare a contemplatione siderum videtur appellari.

Consilium vel a consulendo dicitur, vel quod in vnam sententiam plurium mentes consiliant,* & conueniant. sed a silentio credibilius dictum putatur, quo maxime inuenitur.

* consideãt)

Consiluere Ennius pro conticuere posuit.

Consiptum apud Ennium pro conseptum reperitur.* Consiptum clauis praefixum.

*inuenitur.

Consponsor, coniurator.

Consponsos antiqui dicebant fide mutua conligatos.

Consternatio, quae est concitatio quaedam subita ex aliquo metu; a sternutamento* deducta est; quod eo * toto concutimur corpore.

*sternata mente

*eo quod

Constitutus hominum a consistentium multitudine appellatur.

Consualia ludi dicebantur, quos in honorem Consi faciebant; quem deum consilij putabant.

Consuetionem Plautus pro consuetudine dixit.

Consulas antiqui ponebant, non tantum pro consilium petas, & perconteris; sed etiam pro iudices, & statuas.

Contagionem esse dicendum, non contagium.

Contemplari dictum est a templo; id est loco, qui ab omni parte aspici, vel ex quo omnis pars videri potest, quem antiqui templum nominabant.

Conteſtari eſt, cum vterque reus dicit, Teſtes eſtote. Conteſtari litem dicuntur duo, aut plures aduerſarij, quod ordinato iudicio vtraq; pars dicere ſolet, Teſtes eſtote.

Contignum fruſtum carnis cum ſeptem coſtis demptum.

Contrarium aes, graue aes.

Contubernales dicuntur a tabernis, quæ fiebãt ex tabulis. vnde & tabernacula dicta ſunt, licet (ex tentoriis, &* ex pellibus fiant. *tentoria)

Contubernium dicitur contubernalium habitatio.

Contuoli * oculi ſunt in anguſtum coacti conniuentibus palpebris. * Conculi

Conuallis eſt planities ex omni parte comprehenſa montibus, collibuſue. Vallis duobus lateribus incluſa planities. Vallis deminutiuum vallicula facit.

Conuentae* conditio dicebatur, cum primus ſermo de nuptiis, & earum conditione habebatur. * Conuentae vel Conuẽtio

Conuentus quattuor modis intelligitur. Vno, cum quemlibet hominem ab aliquo conuentum eſſe dicimus; Altero, cum ſignificatur multitudo ex compluribus generibus hominum contracta in vnum locum; Tertio, cum a magiſtratibus iudicij cauſa populus cõgregatur; Quarto, cum aliquem in locum frequentia hominum ſupplicationis, aut gratulationis cauſa colligitur.

Conuexum eſt ex omni parte declinatum, qualis eſt natura caeli, quod ex omni parte ad terrã verſus declinatũ eſt.

Conuicium a vicis, in quibus prius*habitatum eſt, videtur dictum; vel immutata littera quaſi conuocium. * primum

Conuoti, iiſdem votis obligati.

Copona taberna a copiis * dicta. * cupis)

Coquitare pro coctitare, id eſt frequenter coquere, Plautus poſuit.

Coquum & piſtorem apud antiquos eundem fuiſſe accepimus. Naeuius, Coquus, inquit, edit Neptunum, Venerem, Cererem. ſignificat per Cererem panem, per Neptunum piſces, per Venerem holera.

Corbitae dicuntur naues onerariae: quod in malo earum ſummo pro ſigno corbes ſolerent ſuſpendi.

Corculum a corde dicebãt antiqui ſolertem, & acutum.* Plautus in Caſina: Ego ſum liber Meum corculum melliculum, verculum. * cautum.

Corda frumenta, quae sero maturescunt, vt fenũ cordum.

Corgo apud antiquos pro aduerbio, quod est profecto, ponebatur.

Corinthienses ex eo dici coeperunt, ex quo coloni Corinthum sunt deducti, qui antea Corinthij sunt dicti. quam consuetudinem seruamus etiam, cum Romanenses, & Hispanienses, & Sicilienses negotiatores dicimus, qui in alienis ciuitatibus negotiantur.

Corius apud antiquos masculino genere dicebatur. Plautus: Iam tibi tuis meritis crassus corius redditus est. Pari modo diuerso genere dicebant, haec ludus,* haec metus, haec amnis, hic frons.*

*lucus

*fons

Cornifcarum diuarum locus erat trans Tiberim cornicibus dicatus, quod in Iunonis tutela esse putabantur.

Cornua Liberi patris simulachro adiiciuntur, quẽ inuentorẽ vini dicunt: eo quod homines nimio vino trucesfiũt.*

*fiant, vt belluae

Corolla deminutiuũ est a corona. corollã noua nupta deflo ribus, verbenis, herbisq; a se lectis sub amiculo ferebat.

Corona, cum videatur a choro dici, caret tamen aspiratione. siue coronae dicuntur, quod cohonorent eos, quibus imponuntur.

Corpulentis Ennius pro magnis dixit. nos corpulentum dicimus, corporis obesi hominem.

Cossi ab antiquis dicebantur natura rugosi corporis homines, a similitudine vermium ligno editorum, qui cossi appellantur.

Cotiliae.* lacus appellatur, quod in eo est insula Cotilia nominata a Graecis.

*Cutillae

Coturnium vas, quo in sacrificiis vinum fundebatur.

Coturnix appellatur a sono vocis.

CRACENTES graciles. Ennius: Succincti gladiis media regione cracentes.

Craticulum a Graeco κρατίω† deducitur.

†κρατεί-νιον ἢ κρα-ταίωμα

Crebrisuro apud Ennium significat vallum crebris suris, id est palis, munitum.

Creduas, credas. Plautus: Ipsus nec amat, nec tu creduas.

Creperum, dubium. vnde increpitare dicimus, quia male dicta fere incerta, & dubia sunt.

Crepidines, saxa prominentia.

Crepitulum* ornamentum capitis. id enim in capitis motu crepitum

*Crepiculũ

crepitum facit.

Crepos Romani lupercos dicebāt a crepitu pellicularum, quem faciunt verberantes. Mos enim erat Romanis in lupercalibus nudos discurrere, & pellibus obuias quasque feminas ferire.

Creterre vocabulum trahitur a cratere, quod vas est vini.

Creui modo significat hereditatem adij: modo maior aetate, vel censu sum: modo iudicaui: modo diuisi. quae omnia a duobus verbis cresco, & cerno veniunt: cuius vnius origo ex Græco trahitur, quod illi κραίνειν dicunt perficere.

Crines a discretione dicti, quam Græci κρίσιν † appellant. nam iidem eos κρωβύλους vocant. † διάκρισιν

Crocatio, coruorum vocis appellatio.

Crocotilum valde exile. Plautus: Extortis talis cum crocotilis crusculis.

Crocotinum genus operis pistorij.

Crucium, quod cruciat. Vnde Lucilius vinum insuaue crucium dixit.

Crumina sacculi genus. Plautus: Dij bene vortant. tene, tene, crumina minuerint triginta minae.

Crusculum deminutiuum a crure.

Crustariae tabernae a vasis potoriis crustatis dictae.

Crustumina * tribus a Tuscorum vrbe Crustumena dicta. *Crustumerina

C V B A M * Sabini vocant eam, quam militares lecticam. vnde videtur deriuatum esse cubiculum. * Crustumeria * Cumbam

Cubans auspicatur, qui in lecto quaerit augurium.

Culcita, quod tomento inculcatur, appellata.

Culigna vas potorium. Cato, Culignam, inquit, in foeno Graeco posito, vt bene oleat. Culigna vas vinarium a Gracco dicta, quam illi dicunt κύλικα.

Culina vocatur locus, in quo epulae in funere cōburuntur.

Culiola cortices nucum viridium, dicta a similitudine culeorum, quibus vinum siue oleum continetur.

Culticula * fusticulus quidem ligneus in sacris dicebatur. * Culcitula

Cumalter significat cum altero, * dictum ab antiquis ita breuitatis causa, vt sodes pro si audes, scilicet pro scias licet, sis pro si vis. * aliter)

Cumeram vocabant antiqui vas quoddam, quod opertū in nuptiis ferebāt, in quo erant nubētis vtensila, quod &

camillum dicebant, eo quod sacrorum ministrum κάμιλλον appellabant.

Cumerum vas nuptiale a similitudine cumerarum, quae fiunt palmeae vel sparteae ad vsum popularem, sic appellatum.

* est Cum imperio esse * dicebatur apud antiquos, cui nominatim a populo dabatur imperium.

Cum populo agere, hoc est populum ad concilium, aut comitia vocare.

* est Cum potestate esse * dicebatur de eo, qui a populo alicui negotio praeficiebatur.

Cuncti significat quidem omnes, sed coniuncti & congregati; at vero omnes etiam si diuersis locis sint.

Cuniculum, id est foramen sub terra occultum, aut ab animali, quod simile est lepori, appellatur, quod subterfossa terrá latere est solitum; aut a cuneorum similitudine, qui omnem materiam intrant findentes.

Cunire est stercus facere. vnde & inquinare.

* sciphos Cupes, & cupedia antiqui lautiores cibos * nominabant. inde macellum forum cupedinis appellabant. Cupedia autem a cupiditate sunt dicta. vel, sicut Varro vult, quod ibi fuerit Cupedinis equitis domus, qui fuerat ob latrocinium damnatus.

Cupressi mortuorum domibus ponebantur ideo, quia huius generis arbor excisa non renascitur; sicut ex mortuo nihil iam est sperandum. quam ob causam in tutela Ditis patris esse putabatur

* coreda Cura dicta est, quasi cor edat; * vel quia cor vrat.

Curatores dicuntur, qui pupillis loco tutorum dantur. siue illi, qui rei frumentariae, agrisve diuidundis praepositi sunt.

Curia, locus est, vbi publicas curas gerebant. Calabra curia dicebatur, vbi tantum ratio sacrorum gerebatur. Curiae etiam nominantur, in quibus vniuscuiusque partis populi Romani quid geritur. * quales sunt eae, in quas Romulus populum distribuit numero triginta. (quibus postea additae sunt quinque:) vt in sua quisque curia sacra publica faceret, feriasque obseruaret. hisque curijs singulis nomina Curiarum virginum imposita esse dicuntur, quas virgines quondã Romani de Sabinis rapuerũt.

* digeritur

Curia-

Curiales eiusdem curiae, vt tribules, & municipes. Curiales flamines curiarum sacerdotes. Curiales mensae, in quibus immolabatur Iunoni, quae Curis est appellata.

Curiata comitia a curijs appellata.

Curij ' fana a Curio * dicta. quia eo loco domum habuerat. ' Curiati * Curiatio

Curionem agnum Plautus pro macro dixit, quasi cura macruisset.

Curionia sacra, quae in curiis fiebant.

Curionium aes dicebatur, quod dabatur curioni ob sacerdotium curionatus.

Curis est Sabine hasta. Vnde Romulus Quirinus, quia eam ferebat, est dictus; & Romani a Quirino Quirites dicuntur. Quidam eum dictum putant a Curibus, quae fuit vrbs opulentissima Sabinorum.

Curitim Iunonem appellabant, quia eandem ferre hastam putabant.

Curriculo pro cursim ponebant. Plautus, Licet, inquit, vos abire curriculo.

Curriculus deminutiuum est a curru.

Curtij locus appellatur a Curtio, qui eo loco in profundissimum se ob salutem populi Romani proiecit hiatum.

Curules equi quadrigales. Curules magistratus appellati sunt, quia curru vehebantur.

Cussilirem pro ignauo dicebant antiqui.

Custodelam dicebant antiqui, quam nunc dicimus custodiam.

Custoditio est opera ad custodiendum quid sumpta.

Cutis Graecam habet originem. hanc enim illi κύτος dicunt.

C Y B E L E * mater, quam dicebant magnam, ita appellabatur, quod ageret homines in furorem, quod Graeci κύβηβιν † dicunt. Cybele vero eadem dicta a loco, qui est in Phrygia. * Cybebe) † βίβηλον κυβίζειν κύβικος.)

Cybium dictum, quia eius medium aeque patet in omnes partes, quod genus a geometris κύβος dicitur. Vnde etiam tessellae quadratę κύβοι. Hinc & κύβιον genus piscis, quia piscantes id genus piscium velut alcam ludant.

Cyllenius Mercurius dictus, quod omnem rem sermo sine manibus conficiat, quibus partibus corporis, qui carent, κυλλοὶ vocantur: ideoque quadratum eum fingunt. Alij

DACRIMAS pro lacrimas Liuius saepe posuit, nimirum, quod Graeci appellant δάκρυα. Item dautia, quae lautia dicimus,& dantur legatis hospitij gratia.

Daedalam a varietate rerum, artificiorumque dictam esse apud Lucretium terram, apud Ennium Mineruam, apud Virgilium Circē, facile est intelligere: cum Graece δαιδάλλειν significet variare.

Daguades sunt auium genus, quas Aegyptij inter potandum cum coronis deuincire soliti sunt, quae vellicando, morsicandoque & canturiendo * assidue non patiuntur dormire potantes. * cantitando)

Daliuum supinum ait esse Aurelius, Aelius stultum. Oscorum quoque lingua significat insanum. Santra vero dici putat ipsum, quem Graeci δείλαιον, id est propter cuius fatuitatem quis misereri debeat.

Damium sacrificium, quod fiebat in operto in honorem Bonae deae, dictum a contrarietate, quod minime esset δημόσιον, id est publicum. dea quoque ipsa δαμία, & sacerdos eius δαμίας * appellabatur. * Damiatrix

Danistae, feneratores.

Danunt, dant.

Daps apud antiquos dicebatur res diuina, quae fiebat aut hiberna semente, aut verna. quod vocabulum ex Graeco deducitur apud quos id genus epularum δαὶς dicitur. Itaque & daptice se acceptos antiqui dicebant, significantes magnifice. & dapticum negotium amplum, ac magnificum.

Dasi, dari.

Daunia Appulia appellatur a Dauno Illyricae gentis claro viro, qui eam propter domesticam seditionem excedens patria, occupauit.

DEACTIO, peractio.

Deblacterare est stulte loqui. Nam Graeci βλάκας stultos appellant.

Decalicatum calce litum.

Decermina dicuntur, quae decerpuntur purgandi causa.

Decima quaeque veteres diis suis offerebant.

Decotes togae detritae.

Decrepitus est desperatus crepera iam vita: vt crepusculum

extremum diei tempus. Siue decrepitus dictus, quia propter senectutem nec mouere se, nec vllum facere potest crepitum.

Decultarunt, valde occultarunt.

Decumana oua dicuntur, & decumani fluctus, quia sunt magna. nam & ouum decimum maius nascitur, & fluctus decimus fieri maximus dicitur.

Decumanus appellatur limes, qui fit ab ortu solis ad occasum. Alter ex transuerso currens appellatur cardo.

Decures, decuriones.

Decuriones appellantur, qui denis equitibus præsunt.

Dedita intelligitur valde data.

* Deformicatum Defomitatum * a fomitibus succisum, quibus confoueri erat solitum.

Defrensam detritam, atque detonsam.

Defrui dicebant antiqui, vt deamare, deperire: significantes omnem fructum percipere.

* Degerere Degere * antiqui posuerunt pro expectare.

* Degumare Degunere * degustare.

Deinceps qui deinde cepit; vt princeps, qui primum cepit.

Deincipem antiqui dicebant proxime quenque captum, vt principem primum captum.

Deinde compositum est ex praepositione, & loci significatione: vt exinde, perinde, proinde, subinde; quae item tempus significant.

Delapidata, lapide strata.

Deliberare a libella, qua quid perpenditur, dictum.

Delibrare aquam sulco deriuare.

Delicare ponebant pro dedicare.

Delicata dicebant diis consecrata, quae nunc dedicata. Vnde adhuc manet delicatus, quasi lusui dicatus. Dedicare autem proprie est dicendo deferre.

Delicia est tignum quod a culmine ad tegulas angulares infimas versus fastigatum * collocatur, vnde tectum deliciatum, & tegulae deliciares. * fastigium

Delinquere est prætermittere, quod non oportet praeteriri. Hinc deliquia & delicta.

* deliquãdo Deliquium solis a delinquẽdo * dictum, quod delinquat * in cursu suo. * deliquatur

Deliquum apud Plautum significat minus.

Delu-

Delubrum dicebant fustem delibratum, hoc est decorticatum, quem venerabantur pro deo.

Deluit, soluit. a Graeco διαλύειν.

Demagis pro minus antiqui dicebant.

Deminutus capite appellatur, qui ciuitate mutatus est: & ex alia familia in aliã adoptatus: & qui liber alteri mancipio datus est: & qui in hostiũ potestate venit: & cui aqua, igniq; interdictum est.

Democ† apud Atticos sunt, vt apud nos pagi. †Δῆμοι

Demum quod significat post, apud Liuium demus legitur. Alij demum pro duntaxat posuerunt.

Denariae caerimoniae dicebantur, & tricenariae, quibus sacra adituris decem continuis rebus *vel triginta certis quibusdam rebus carendum erat. *diebus)

Denicales *feriae colebantur, cũ hominis mortui causa familia purgabatur. Graeci enim νέκυν mortuum dicunt. *Denecales)

Decorata, perorata.

Depeculatus a pecore dicitur, qui enim populum fraudat, peculatus poena tenetur.

Deperire significat valde perire.

Depolitum perfectum, quia omnes perfectiones antiqui politiones appellabant.

Depontani senes appellabantur, qui sexagenarij de ponte deiiciebantur.

Deprehensa dicitur genus militaris animaduersionis castigatione maior, ignominia minor.

Depubem porcum lactãtem, qui prohibitus sit pubes fieri.

Depuuere, caedere. Lucilius: palmisq; misellam Depuuit me. id est, verberauit me. quod ipsum ex Graeco est παίειν.

Δέρρεις Graeci appellant pelles nauticas, quas nos vocamus segestria.

Derogare proprie est, cum quid ex lege vetere, quo minus fiat, sancitur lege noua. derogare ergo detrahere est.

Desiderare, & considerare a sideribus dici certum est.

Desiuare *desinere. *Desinare

Desspretus, valde spretus.

Deteriae porcae, id est macilentae.

Detractare est male tractare.

Detudes esse detunsos *deminutos. *detonses

Deuersus dicebant deorsum versus.

Deuitare, valde vitare.

Deus dictus est, quod ei nihil desit: vel quia omnia commoda hominibus dat: siue a Graeco δέος, quod significat metum; eo quod hominibus metus sit. sed magis constat id vocabulum ex Graeco θεὸς esse dictum aspiratione dempta. qui mos antiquis nostris frequens erat.

Dextans dicitur, quia assi deest sextans, quemadmodum duodeuiginti & deunx.

Dextimum & sinistimum antiqui dixerunt.

Dextra auspicia, prospera.

Dextratum tibiarum genus est, quae dextra tenentur.

DIABATHRA genus solearum Graecanicarum.

Dianius locus Dianae sacratus.

*dicem' Dixassit, dixerit.

Dice pro dic * antiqui posuere.

Dicaearchia) Dicearchia * vocabatur, quae nunc Puteoli; quod ea ciuitas quondam iustissime regebatur.

Dici mos erat Romanis in omnibus sacrificiis, precibusq;, POPVLO ROMANO, QVIRITIBVSQ. quod est Curensibus quae ciuitas Sabinorum potentissima fuit.

Dictynna Diana, quam esse lunam putabant, dicta quod fulgore suo noctu omnia ostendat.

Dierectum dicebant per antiphrasin, volentes significare malum diem.

Dies dictus, quod diuini sit operis, siue ab Ioue eius, vt putabant, rectore, qui Graece Δία appellatur. siue quod aer diurnus dehiscat in candorem.

Diffarreatio genus erat sacrificij, quod inter virum, & mulierem fiebat dissolutio. dicta diffarreatio, quia fiebat farreo libo adhibito.

*Denotant Dignorant *signa imponunt, vt fieri solet in pecoribus.

Dilaniare est discindere, & quasi lanam trahere. vnde lacinia *& lanius dicitur, qui pecus discindit. *laniena)

Dilectus militum, & is, qui significatur amatus, a legendo dicti sunt.

Diobolares meretrices dicuntur, quae duobus obolis ducuntur.

Diomedea insula in qua Diomedes sepultus est excedens Italia.

Diome-

Diomedis campi in Appulia appellantur, qui ei in diuisione regni, quam cum Dauno fecit, cesserunt.

Diox, genus piscis frequens in ponto.

Dirigere apud Plautum inuenitur pro discedere.

Diruncinnt, depurgant.

Dirus, dei ira natus.

Dirutum aere militem dicebant antiqui, cui stipendium ignominiae causa non erat datum: quod aes diruebatur in fiscum, non in militis sacculum.

Disertim pro diserte dixerunt antiqui.

Disertiones, diuisiones patrimoniorum inter consortes.

Disertus a disserendo dictus.

Dispensatores dicti, qui aes pensantes expendebant, non adnumerabant. hinc deducuntur expensa, siue dispensata, vel compensata: item compendium, dispendium assipondium, dupondium.

Dispescere est proprie pecus a pastione deducere, vt compescere vna pascere, & in vno loco continere.

Diffulcus porcus dicitur, cum in ceruice setas diuidit.

Distisum, & pertisum dicebant, quod nunc distesum, & pertesum.

Diuidiam, discordiam.

Diuidicula antiqui dicebãt, quae nunc sunt castella, ex quibus a riuo communi aquam quisq; in suum fundũ ducit.

Dium antiqui ex Graeco appellabant, vt a deo ortum, & diurnum sub caelo lumen ὑπὸ τοῦ Διός. Vnde adhuc sub dio fieri dicimus, quod non sit sub tecto; & interdiu, cui contrarium est noctu. Dium, quod sub caelo est extra tectũ, ab Ioue dicebatur. & Dialis flamen, & Dius heroum aliquis ab Ioue genus ducens. Diũ fulgur appellabant diurnum, quod putabant Iouis, vt nocturnum Summani.

DOLI vocabulo nunc tantum in malis vtimur: apud antiquos autẽ etiam in bonis rebus vtebãtur. vnde adhuc dicimus Sine dolo malo; nimirũ, quia solebat dici & bonus.

Doliola, locus in vrbe sic vocatus, quia inuadentibus Gallis Senonibus vrbem, sacra in eodem loco doliolis *repo sita fuerũt. qua de causa in eodem loco ne despuere quidem alicui licebat. *doliis dubus

Domus a Graeco venit δόμος.

Donaticae coronae dictae, quod his victores in ludis do-

nabantur, quae postea magnificentiae causa institutae sunt super modum aptarum capitibus, quali amplitudine fiunt cum lares ornantur.

Donum ex Graeco est, quod illi vocant δῶρον.

Dorsum dictũ, quod pars ea corporis deuexa sit deorsum.

Dotem manifestum est ex Graeco esse. nam διδόναι dicitur apud eos dare.

DRACONES dicti ἀπὸ τοῦ δέρκειν, quod est videre. clarissimam enim dicuntur habere oculorum aciem. qua ex causa incubantes eos thesauris custodiae causa finxerũt antiqui. Ideoq; Aesculapio adtribuuntur; quod vigilantissimi generis putantur. quae res medicinae maxime necessaria est.

DVBENVS apud antiquos dicebatur, qui nũc dominus.

Dubiat, Dubitat.

Duco, cum pro puto ponimus, ex Graeco deducitur, quod illi dicunt δοκῶ.

*perduellio Duellum, bellum. videlicet quod duabus partibus de victoria contendentibus dimicatur. Inde & perduellis, * qui pertinaciter retinet bellum.

Duicensus dicebatur cum altero, id est cum filio, census.

Duidens hostia bidens.

*bis Duis duas habet significationes. nam & pro dis * ponebatur, & pro dederis.

Dumecta antiqui, quasi dumiceta appellabant, quae nos dumeta.

Dumosa, frondosa.

Duodeuiginti dicendi consuetudinem a Graecis traxisse videmus, qui sic enuntiant δυοεξείκοσι. †

† δυοῖν δεῖ εἴκοσιν, & ἑνὸς δεῖ εἴκοσιν.

Duonum, bonum.

Duplabis, duplicabis.

Duplionem antiqui dicebant, quod nos duplum. venit autem a Graeco διπλοῦν.

Dusmoso in loco apud Liuium significat dumosum locum. antiqui enim interserebant S litteram, & dicebant cosmittere pro committere, & casmenae pro camenae.

EAMVS

EAnius ex Graeco ἰαμῶν.
Eapse, eaipsa.

Eccere iusiurandum est, ac si dicatur per Cererem, vt aecastor, aedepol. alij eccere pro ecce positum accipiũt.

Edeatre, qui praesunt regiis epulis, dicti ἀπὸ τῶν ἐδεσμάτων.

Edecimata, electa.

Ederam flamini diali neque tangere, neque nominare fas erat: pro eo quod edera vincit ad quodcumque se applicat. Sed ne anulum quidem gerere ei licebat solidum, aut aliquem in se habere nodum.

Effafilatum exertum, quod scilicet omnes exerto brachio sint exfilati, id est extra vestimentum filo contextum.

Effari, & effata a fando, quod ipsum ex Graeco φά-σθαι. † — †ὰς φάτω

Effata, elocuta.

Egens velut exgens, cui ne gens quidem sit reliqua.

Egeriae nymphae sacrificabant praegnantes, quod eam putabant facile conceptam aluum * egerere. — *conceptũ

Egretus & adgretus ex Graeco sunt ducta, a surgendo, & proficiscendo. Vnde & Nyctegresia, quasi noctisurgium.

Eiuratio significat id, quod desideretur, non posse praestari. Plautus: eiurauit militiam.

Elacatena, genus salsamenti, * quod appellatur vulgo malandrea. * — * calciamẽtũ — * melandria

Elaudare plus, quam nominare.

Elecebrae argentariae meretrices, ab eliciendo argento dictae.

Electabo, eliciam.

Elices sulci aquarij, per quos aqua collecta educitur e liris.

Elinguem sine lingua.

Elixa a liquore dicta.

Elucum significat languidum, ac semisomnum. vel vt alij volunt allucinatorem, & nugarum amatorem. siue halonem, id est hesterno vino languentem, quem ἠλεὸν vocitant Graeci.

auulso — Elumbem, euulso lumbo.

EM pro eum ab eo, quod est is.

domini — Emancipati duobus modis intelliguntur, aut ij, qui ex patris iure exierunt; aut ij, qui aliorum fiunt dominij. quorum vtrumque fit mancipatione.

Emem, eundem.

Emere quod nunc est mercari, antiqui accipiebant pro sumere.

Empanda, paganorum dea.

Emptiuum militem, mercenarium.

Emussitata, ad amussim facta.

ENDOITIVM, initium.

Endoplorato, implorato, quod est cum questione inclamare. Implorare namque est cum fletu rogare, quod est proprie vapulantis.

succincti — Endoprocinctu, in procinctu. significat autem cum ex castris in praelium exitum est. procinctos quasi praecinctos, atq; expeditos. nam apud antiquos togis incincti pugnasse dicuntur.

Ennam, etiam ne.

Enubro, inhibenti.

Enunquam, ecquando.

EPEVS nomen cuiusdam fabri, qui equũ Dureum fecit.

Epicrocum genus amiculi croco tinctum, tenue, & perlucidum.

*Epalimma — Epilimma * genus vilissimi vnguenti.

Epistylium trabs, quae super columnas ponitur.

Epolonos dicebant antiqui, quos nunc epulones dicimus. Datum autem est his nomen, quod epulas indicendi Ioui, ceterisque diis potestatem haberent.

Epulam antiqui etiam singulariter posuere.

Epulares appellabantur, qui in quibusdam ludis nocte epulabantur.

EQVESTRE aes, quod equiti dabatur.

Equiria ludi, quos Romulus Marti instituit per equorum cursum, qui in campo Martio exercebantur.

Equirine, iusiurandum per Quirinum.

Equo vehi flamini diali non licebat, ne si longius digrederetur, sacra neglegerentur.

*equo publico — Equitare antiqui dicebant equum publicum * merere.

Equus Marti immolabatur, quod per eius effigiem Troiani capti sint: vel quod eo genere animalis Mars delectari putaretur.

E R C T V M citumque fit inter consortes, vt in libris legum Romanarum * legitur. Erctum a coercendo dictum, vnde & ercifcundae & ercifci. Citum autem est vocatum a ciendo. *Regum Romanorum

Erebum Vergilius interdum obscuritatem quandam esse describit apud inferos, cum ait: Imas Erebi descendit ad vmbras. Interdum flumen eiusdem loci, dicens. Et magnos Erebi transnauimus amnes. Varro vero Erebo natam noctem ait. Vnde est & illud: Erebo creata fuscis crinibus nox te inuoco.

Ergo correptum significat idem, quod apud Graecos οὐνε producte, idem quod χάριν, hoc est gratia; cum scilicet gratia intelligitur pro causa. Sed illud superius etiam sine exemplis notum est; hoc inferius, sic formatur: cum dicimus de aliquo, statua donatus est honoris, virtutisque ergo, id est honoris, virtutisque causa.

Eritudo, seruitudo.

Erugere semel factum * significat, quod eructare saepius. illud enim perfectae formae est, hoc frequentatiuae. *ructum

Eruum & eruilia a Graeco sunt dicta, quia illi eruum ὄροβος, eruilia ὀρόβιον appellant.

E S C A R I AE mensae quadratae vocantur, in quibus homines epulantur. Anclabris ea, quae in sacrificando diis anclatur, * quod est hauritur, ministraturque. *anclatur

Escit * erit. *Esit)

E V B O I C V M talentum nummo Graeco septem milliũ, & quingentorum cistophorum est, nostro quattuor millium denariorum.

Eudiaeon lineum filum, quod medici extremo in clysterio relinquunt, per quod climos * emittitur. *κλυσμὸς)

Euelatum, euentilatum. Vnde velabra, quibus frumenta ventilantur.

Euerriator vocatur, qui accepta iure hereditate iusta facere defuncto debet. quae * si non fecerit, seu quid in ea se turbauerit, suo capite luat. id nomen ductum a verrendo. Nam exuerrae sunt purgatio quaedam *qui

domus, ex qua mortuus ad sepulturam ferēdus est, quae fit per euerriatorem certo genere scoparum adhibito, ab extra verrendo dictarum. * (*dictae)

Eum antiqui dicebant pro eorum.

Europam tertiam orbis partem ab Europa Agenoris filia certum est appellari. Sed alij de amore Iouis in taurum versi narrant. Alij eam a praedonibus raptam, & nauem, quae Iouis tutelam* (*tutela) effigiem tauri habuerit, in eam regionem esse delatam. Quidam ob pulchritudinem regionis per simulationem raptae filiae occupatam eam terram ab Agenore, & Phoenicibus ferunt.

EXAGOGEN, euectionem.

Examen est & aequamentum, & iudicij inuestigatio, & apum congregatio, vel locustarum.

Examussim, regulariter, amussis enim regula fabrorum est. vel, vt alij volunt, ferramentum, quo in poliendo vtuntur.

Exanclare, exhaurire.

Exbueres* (*Exuberes *exuberae, vel exburae) exinteratas; siue exbuae, quae ebiberunt, quasi epotae.

Excedere, egredi.

Excidionem vrbis a caedendo dictam manifestum est.

Exciet, excutiet.

Excipuum, quod excipitur, vt praecipuum, quod ante capitur.

Excudere, procudere, & incus ipsa a cudendo* (*caedendo) dicta sunt.

Exdorsua, dorsum confringe; alij exime.

Exdutae,* (*Exclutae) exuuiae.

Exemplum est, quod sequamur, aut vitemus: exemplar, ex quo simile faciamus. Illud animo aestimatur, istud* (*& hoc) oculis conspicitur.

Exercirent, sarcirent.

Exercitionem exerciti dicebant antiqui: exercitationem exercitati. Item exercitiorem, exercitissimum; sicut ab exercitato, exercitatiorem, exercitatissimum.

Exercitus & militum copia dicitur: & homo multis negotiis exercitus. sed superius quarti ordinis, hoc secundi est.

Excesto

Exeſto, extrà eſto: ſic enim lictor in quibuſdã ſacris clamitabat: hoſtis, vinctus, mulier, virgo exeſto. ſcilicet intereſſe prohibebatur.

Exfir purgamentum, vnde adhuc manet ſuffitio.

Exfuti, exfuſi; vt mertat pro merſat.

Exgregiae, egregiae: id eſt e grege lectae.

Exhauſtant, efferunt.

Exiles & ilia a tenuitate viarum, quas Graeci in chartis ita appellant, videntur eſſe dicta.

Exilica cauſa, quae aduerſus exulem agitur.

Eximium inde dici coeptum, quod in ſacrificiis optimum pecus e grege eximebatur: vel quod primũ erat natum.

Exin metri cauſa dicitur pro exinde.

Exinfulabat * exerebat. infulas enim ſacerdotum, filamenta vocabant. * Exinfibulat

Exiſtimare dictum eſt ab aeſtimatione.

Exitium antiqui ponebant pro exitu. nunc exitium peſſimum exitum dicimus.

Exodium * exitum. * Exodum)

Exoletus qui adoleſcere, id eſt creſcere deſiit.

Exomides ſunt comici veſtitus exertis humeris.

Exoriri ſurgere.

Expapillato brachio exerto; quod cum fit, papilla nudatur.

Expatare, in locum patentem ſe dare, ſiue in ſpatium ſe conferre.

Expectorat, ex pectore eiicit.

Expergitus, ab alio excitatus; quem ſolemus dicere expergefactum.

Experitos, imperitos.

Expertectus, a corrigẽdo ſe vocatus; quod fere facimus recẽtes a ſomno. Experrectus eſt, qui per ſe vigilare coepit.

Explenunt, explent.

Explorare antiquos pro exclamare vſos, ſed poſtea proſpicere, & certum cognoſcere coepit ſignificare. itaque ſpeculator ab exploratore hoc diſtat, quod ſpeculator hoſtilia ſilentio perſpicit, explorator pacata clamore cognoſcit.

Exporgere, porro agere, exporrigere.

Expreta * antiqui dicebant, quaſi expertia ' habita. * Experta)

Exrogare eſt, ex lege vetere aliquid eximere per nouã legẽ. ' ex peritia

Exta dicta, quod ea diis prosecentur, quae maxime extant, eminentque.

* alienus v. c. alius)

Externus est alienae*terrae.

* extesticineus

* exterricineus.

Exterraneus ex alia terra. Exterraneus * quoque dicitur & qui ante tempus natus, vel potius eiectus est. dictus autem exterraneus * quod cum mater exterrita aluo eiecit.

Extimum extremũ significat, ita vt intimo sit contrarium.

Extrarium ab extraneo sic distinguitur. extrarius est, qui extra focum, sacramentum, iusque sit, extraneus ex altera terra, quasi exterraneus.

* Exurguentes

Exugentes. * exprimentes.

Exuuiae ab exuendo dictae.

FABAM

FABAM nec tangere nec nominare Diali flamini licet, quod ea putatur ad mortuos pertinere. Nam & lemuralibus iacitur laruis, & parentalibus adhibetur sacrificiis, & in flore eius luctus litterae apparere videntur.

Fabiani, & Quintiliani appellabantur luperci a Fabio & Quintilio præpositis suis.

Facem in nuptiis in honorem Cereris praeferebant, aquaque spargebatur noua nupta: siue vt casta, puraque ad virum veniret: siue vt ignem atque aquam cum viro communicaret.

Faces antiqui dicebant, vt fides.

Facessere significat interdum facere, vt est, Iussa facessunt. interdum vero pro abire ponitur. Pacuuius: Facessite omnes hinc, id est abite,

Factio & factiosus, initio honesta vocabula erant. vnde adhuc factiones histrionum, & quadrigariorũ dicũtur. Modo autem nomine factionis seditio, & arma vocantur.

Facul antiqui dicebant, & faculter pro facile. vnde facultas, & difficultas videntur dicta. Sed postea facilitas morum facta est, facultas rerum.

Fagutal sacellum Iouis, in quo fuit fagus arbor, quae Ioui sacra habebatur.

Falae dictae ab altitudine a falando, *quod apud Etruscos significat caelum. * falado

Falarica, genus teli missile, quo vtuntur ex falis, id est ex locis exstructis dimicantes.

Falcones dicuntur, quorum digiti pollices in pedibus intro sunt curuati, a similitudine falcis.

Faleri oppidum a fale dictum.

Falsius, & falsior cum rationabiliter dici possint, non tamen sunt in consuetudine.

Fama a fando dicta. sic apud Graecos φήμη ἀπὸ τῆς φάσεως.

Famelicosam *terram, terram palustrem vocabant. *Familicosam, vel Famicosam

Famella deminutiuum a fama.

Familia antea in liberis hominibus dicebatur, quorũ dux & princeps generis vocabatur pater, & mater familiae.* Vnde familiae nobilium Pompiliorum * Valeriorum, Corneliorum. & familiares ex eadem familia. postea hoc nomine etiam famuli appellari coeperunt per- * familias * Popiliorum)

mutata I cum V littera.

Familiaris Romanus, priuatus Romanus.

Famino, dicito.

Famuletium dicebatur, quod nunc ſeruitium.

Famuli origo ab Oſcis dependet, apud quos ſeruus famel nominabatur, vnde & familia vocata.

Fana, quod fando conſecrantur.

Fanatica dicitur arbor fulmine icta.

Fanum a Fano dictum; ſiue a fando; quod dum pontifex dedicat, certa verba fatur.

* Farcenum vel fraſenū

Farſenum * virgulti genus.

Farrago appellatur id, quod ex pluribus ſatis pabuli cauſa datur iumentis.

Farreum, genus libi ex farre factum.

Fartores, nomenclatores; qui clam velut infarcirent nomina ſalutatorum in aurem candidati.

Faſcinum, & fas, a fando nominantur.

Faſtigium aedificij ſummum.

* iura. V.C. iuridica)

Faſtis diebus iucunda * fari licebat; nefaſtis quaedam non fari licebat.

* fandi)

Faſtorum libri appellantur, in quibus totius anni fit deſcriptio. Faſti enim dies faſti * ſunt.

Fatantur, multa fantur.

* ac

Fauentia bonam ominationem ſignificat. Nam praecones clamantes, populum ſacrificijs fauere iubebant. Fauere enim eſt bona fari. at * veteres poetae pro ſilere vſi ſunt fauere.

Faui, a fauendo.

Fauiſſae locum ſic appellabant, in quo erat aqua incluſa circa templa. Sunt autem, qui putant fauiſſas eſſe in Capitolio caellis ciſternisque ſimiles, vbi reponi erant ſolita ea, quae in templo vetuſtate erant facta inutilia.

Fauſtulum porcellum, feturam porcorum.

FEBRVARIVS menſis dictus, quod tum, id eſt extremo menſe anni, populus februaretur, id eſt luſtraretur, ac purgaretur: vel a Iunone februata, quam alij februalem, Romani februlim vocant: quod ipſi eo menſe ſacra, fiebant, eiusque feriae erant lupercalia, quo die mulieres februabantur a lupercis amiculo Iunonis, id eſt pelle caprina. quam ob cauſam is quoque dies februatus appellabatur.

labatur. Quaecumque denique purgamenti causa in quibusque sacrificijs adhibentur, februa appellantur. Id vero, quod purgatur, dicitur februatum.

Fedum antiqui dicebant pro hedo, folus pro holere, fostim* pro hoste, fostiam pro hostia. * fostem)

Felices arbores Cato dixit, quae fructum ferunt, infelices quae non ferunt.

Femur femoris, & femen feminis. fenero, & feneror dici potest.

Fenus appellatur naturalis terrae fetus; ob quam causam & nummorum fetus fenus est vocatum, & de ea re leges fenebres. Fenus, & feneratores, & lex de credita pecunia, Fenebris, a fetu dicta, quod crediti nummi alios pariant, vt apud Graecos eadem res τόκος dicitur. fenum quoque pratorum ab hac causa est appellatum; quando idipsum manens quotannis nouum parit. Vnde etiam festuca vocata est.

Feralia, dijs manibus sacrata festa, a ferendis epulis, vel a feriendis pecudibus appellata.

Ferctum genus libi dictum, quod crebrius ad sacra ferebatur, nec sine strue, altero genere libi. quae qui adferebant, struferctarij appellabantur.

Ferentarij, auxiliares * in bello, a ferendo auxilio dicti. vel quia fundis, & lapidibus pugnabant, quae tela feruntur, non tenentur, ita appellati. Ferentarij leuis armaturae pugnatores. * auxiliatores

Feretrius Iuppiter dictus a ferendo, quod pacem ferre putaretur, ex cuius templo sumebant sceptrum, per quod iurarent, & lapidem silicem, quo foedus ferirent.

Feria a feriendis victimis appellata.* * vocata

Feriae statae appellabantur, quod certo, statutoque die obseruarentur.

Ferias antiqui festas vocabant. & aliae erant sine die festo, vt nundinae; aliae cum festo, vt Saturnalia. quibus adiungebantur epulationes ex prouentu fetus pecorum frugumque.

Ferire dictum, quod ferientes feruntur.* * ferantur

Ferocit, apud Catonem, ferociter agit. Fiuere idem † pro figere. * item

Ferus ager incultus.

* Fefcenia
* Fefceninae,vel Fafcennonea
* Felicata
* felicis
* Felicones
* felice
* fulminis idem
* Flamilla
* patrima. & matrima)

Fefcenini verfus*, qui canebantur in nuptijs, ex vrbe Fefcenina * dicuntur allati. fiue ideo dicti, quia fafcinum putabantur arcere.

Fefnoae* vocabantur, qui depellere fafcinum credebãtur.

Feftram antiqui dicebant, quam nos feneftram.

Fetiales a feriendo dicti. apud hos enim belli, pacisque faciendae ius eft.

FIBER genus beftiae quadrupes. Plautus: Sic me fubes cotidie, quafi fiber falicem. quo nomine extremae fluminis orae appellantur. Vnde & fibras iocinorum, & fimbrias veftimentorum dicimus.

Ficolea palus ficulneus.

Fides genus citharae dicta, quod tantum inter fe chordae eius, quantum inter homines fides, concordent. cuius deminutiuum fidicula eft

Fidufta a fide denominata, ea, quae maxime fidei erant.

Filicata * patera dicta, quod ad filicis * herbae fpeciem fit caelata.

Filicones * mali & nullius vfus, a filice * dicti.

Firmum ἀπὸ τοῦ ἕρματος, dictum videtur.

Fifcellus cafei mollis appetitor, vt catillones catillorum liguritores.

Fixulas, fibulas.

FLAGRATORES dicebantur genus hominum, quod mercede flagris caedebantur.

Flamearij infectores flamei coloris; violarij violatij coloris dicuntur.

Flamen Dialis dictus, quod filo affidue veletur. indeque appellatur flamen, quafi filamen. Dialis autem appellatur a Dio, a quo vita dari putabatur hominibus.

Flameo amicitur nubens ominis boni caufa, quod eo affidue vtebatur Flaminica, id eft Flaminis vxor, cui non licebat facere diuortium. Flameo veftimento Flaminica vtebatur, id eft Dialis vxor, & Iouis facredos, cui telum fulminis eodem * erat colore.

Flaminia * dicebatur facerdotula, quae Flaminicae Diali praeminiftrabat, eaque patrimes & matrimes * erat, id eft patrem, matremque adhuc viuos habebat.

Flaminiae aedes domus flaminis Dialis.

Flaminius camillus puer dicebatur ingenuus patrimes, & matri-

& matrimes,*qui Flamini Diali ad sacrificia praeministrabat: antiqui enim ministros camillos dicebant. Alij dicunt omnes pueros ab antiquis camillos appellatos, sicut habetur in antiquo carmine, cum pater filio de agricultura praeciperet: Hiberno puluere, verno luto, grandia farra Camille metes

* patrimus & matrimus)

Flaminius circus, & via Flaminia a Flaminio consule dicta sunt, qui ab Annibale interfectus est ad lacum Trasimenum.

Flaminius lictor est, qui Flamini Diali sacrorum causa praesto est.

Flator, tibicen.

Flemina dicuntur, cum ex labore viae sanguis defluit circa talos.

Floriferum dictum, quod eo die spicae feruntur ad sacrarium.

Flumentana porta Romae appellata, quod Tiberis partem ea fluxisse affirmant.

Fluoniam Iunonem mulieres colebant, quod eam sanguinis fluorem in conceptu retinere putabant.

Flustra dicuntur, cum in mari fluctus non mouentur, quam Graeci μελανίαν † vocant.

† γαλήνη

FOCVS, fomenta, focillationes, foculi a fouendo, id est calefaciendo, dicta sunt.

Fodare, fodere

Foedus appellatum ab eo, quod in paciscendo (foedere hostia* necaretur. Vergilius: & caesa iungebant foedera porca. vel quia in foedere interponatur fides.

* feda V.C. feta)

Folium a Graeco venit, quod illi dicunt φύλλον, sed ideo per vnum L; quia antiqui non geminabant consonantes.

Folliculare appellatur pars remi, quae folliculo est lecta,* a quo vita follicularis.

* tecta)

Fomites sunt assulae ex arboribus, dum caeduntur excussae, dictae, quod in eo opere occupati, cibis, potuque confouentur. At Opilius adustas iam vites vocari existimat fomites. alij vocari putant scintillas, quae ex ferro candēti malleis excutiūtur. dictae autē ita, quia igni sunt cōfotae. pari modo assulae, quae sunt securib* excussae.

Fons a fundendo dicitur.

Fontinalia fontium sacra. vnde & Romae fontinalis porta.

Forago filum, quo textrices diurnum opus distingunt, a furando dictum.

Forbeam antiqui omne genus cibi appellabant, quam Graeci φορβὴν vocant.

Forcipes dicuntur, quod his forma, id est calida, capiuntur.

Fordicidiis boues fordae, id est grauidae, immolabantur, dictae a fetu.

Forma significat modo faciem cuiusque rei; modo calidam, vt cum exta, quae dantur, deforma appellantur. Et Cato ait de quodam aedificio aestate frigido, hieme formido. Item forma appellatur puls miliacia ex melle.

Formiae oppidum appellatur ex Graeco, velut hormiae, quod circa id crebrae stationes, tutaeque erant, vnde proficiscebantur nauigaturi.

Formucales forcipes dictae, quod forma capiant, id est feruentia.

Fornacalia feriae institutae sunt farris torrēdi gratia. quod ad fornacem, quae in pistrinis erat, sacrificium fieri solebat. Fornacalia sacra erant, cum far in fornaculis torrebant.

Fortis * frugi, & bonus, siue validus.

Forum sex modis intelligitur. Primo, negotiationis locus, vt forum Flaminium, forum Iulium, ab eorum nominibus, qui ea fora constituenda curarunt, quod etiam locis priuatis, & in viis, * & in agris fieri solet. Alio, in quo iudicia fieri, cum populo agi, conciones haberi solent. Tertio, cum is, qui prouinciae praeest, forū agere dicitur, cum ciuitates vocat, & de controuersiis eorum cognoscit. Quarto, cum id forum antiqui appellabant, quod nunc vestibulum sepulchri dici solet. Quinto, locus in naui, sed tum masculini generis est, & plurale. Sexto, fori significant Circensia spectacula, ex quibus etiam minores forulos dicimus. Inde & forare, & foras dare, & fores, & foras, & forecula, * id est ostiola dicuntur.

* Forctes, Forcds, Forotes.

* vicis)

* forcula)

Fouij, qui nunc Fabij dicuntur, dicti, quod princeps gentis eius ex ea natus sit, cum qua Hercules in fouea concubuit. Alij putant eum primum ostendisse quemadmodum vrsi & lupi foueis caperentur.

FRAGEBVNT displicebunt.

Frater

Frater a Graeco dictus est φρήτωρ, * vel quod sit fere alter. †φρέτωρ)

Fratilli, villi sordidi in tapetis.

Fratrare puerorum * mammae dicuntur, cum primum tumescunt, quod velut fratres pares oriuntur. quod etiam in frumento spica facere dicitur. *puellorũ)

Fratria, vxor fratris.

Frausus erit, fraudem commiserit.

Fraxare, vigiliam circumire.

Fregellae locus in vrbe, in quo ciuitatis felij* hospites habitauere. *illim)

Fremitum dictum velut ferimentum.

Frendere est frangere. vnde est faba fressa: vnde & dentibus dicimus frendere.

Frequentarium, frequentem.

Frigere & frictum a Graeco venit φριxεῖν.† †φρύγειν)

Fringilla auis dicta, quod frigore cantet, & vigeat. vnde & friguttire.

Friuola sunt proprie vasa fictilia quassa. Vnde dicta verba friuola, quae minus sunt fide subnixa.

Frontem antiqui masculino genere dixere.

Frugamenta a frugibus appellata.

Frunitcor & frunitum dixit Cato, nosque, cum adhuc dicimus infrunitum, certum est antiquos dixisse frunitum.

Frutinal*templum Veneris fruti. *Frucinal

Frux frugis dixerunt antiqui fructam & fructum. *frutae, vel frugi.

FVCILIS* falsa. dicta autem quasi fucata. *Futilis) Fucilia. V. C.

Fulgere prisci pro ferire dicebant. Vnde fulgur dictum est.

Fulguritum id, quod est fulmine ictum. qui locus statim fieri putabatur religiosus, quod eum Deus sibi dicasse videretur.

Fulmen dictum a fluore*flammae. *fuluore, V. C. fulgore)

Fundus dicitur ager, quod planus sit ad similitudinem fundi vasorum. Fundus quoque dicitur populus esse rei, quam alienat, hoc est auctor.

Funebres tibiae dicuntur, cum quibus in funere canitur, quas Flamini audire putabant illicitum.

Furcilles, siue furcilla, quibus homines suspendebant.

Furnalia*sacra Furinae, quam deam dicebant. *Furinalia)

Furum genitiuus pluralis a fure.

Furuum, nigrum, vel atrum. hinc dicta furnus, furiae, funus, fuligo, fulgus, fumus. Furuum bouem, id eſt nigrū, immolabant Auerno.

Futare, arguere eſt. vnde & confutare. Sed Cato hoc pró ſaepius fuiſſe poſuit.

Futiles dicuntur, qui ſilere tacenda nequeunt, ſed ea effundunt. ſic & vaſa futilia a fundendo vocata.

GAIA Caecilia appellata est, vt Romam venit, quae antea Tanaquil vocitata erat vxor Tarquinij Prisci regis Romanorum. quae tantae probitatis fuit, vt id nomen ominis boni causa frequentent nubentes, quam summam asseuerant lanificam fuisse.

Galbeum, ornamenti genus.

Gallam bibere, ac rugas conducere ventri, cum ait Lucilius; praemonet parsimonia esse vtendum, neque gulae indulgendum, ventremque coartandum.

Galli qui vocantur Matris Magnae comites, dicti sunt a flumine, cui nomen est Gallo. quia qui ex eo biberint, in hoc furere incipiant, vt se priuent virilitatis parte. Alij putant ideo eos sibi genitalia incidere, quia violauerint nomen patris, matrisue, ne possint ipsi fieri parentes.

Ganeum antiqui locum sabbditum, ac velut sub terra dixerunt. Terentius: Vbi illum quaeram? credo abductum * in ganeum. *abditum, vel obductum

Gannitio, canum querula murmuratio.

Galearia * a galearum similitudine dicta. *Galeria, vel Galeritia)

Gaudium ἀπὸ τ̃ γαυρεῖν dictum.

Gaulus, genus nauigij paene rotundum.

GEMVRSA sub minimo digito pedis tuberculum, quod gemere faciat eum, qui id gerat.

Genas Ennius palpebras putat, cum dicit hoc versu: Pandite sulti * genas, & corde relinquite somnum. Alij eas partes putant genas dici, quae sunt sub oculis. Pacuuius genas putat esse, qua barba primũ oritur, hoc versu: Nunc primum opacat flore lanugo genas. *sultis

Geniales deos dixerunt aquam, terram, ignem, aerem ea enim sunt semina rerum, quae Graecorum alij στοιχεῖα, alij σπέρματα † vocant. Duodecim quoque signa, lunam, & solem inter hos deos computabant. Geniales autem dicti a gerendo, quia plurimum posse putabantur, quos postea gerulos appellarunt. † γενέθλια ἢ ἀτόμους

Genialis lectus, qui nuptiis sternitur in honorem genij, vnde & appellatur.

Genium appellabant deum, qui vim obtineret rerum omnium gerendarum. Aufustius, genius, inquit, est deorum

filius, & parens hominum, ex quo homines gignuntur: & propterea genius meus nominatur, quia me genuit. Alij genium esse putarunt vniuscuiusque loci deum.

Gens Aelia appellatur, quae ex multis familiis conficitur.

Gentilis dicitur & ex eodem genere ortus, & is qui simili nomine appellatur. vt ait Cincius: gentiles mihi sunt, qui meo nomine appellantur.

Genuini dentes, quod a genis dependent.

*Gens ✝γένος

Genus * dictum putatur a terrae Graeco vocabulo, quam γῆν *dicunt.

Germen est, quod ex arborum surculis nascitur, vnde & germani, quasi eadem stirpe geniti.

Gerrae, crates vimineae. Athenienses cum Syracusas obsiderent, & crebro gerras poscerent; irridentes Siculi, gerras clamitabant. Vnde factum est, vt gerrae pro nugis, & contemptu dicantur.

Gerusia curia ab aetatis vocabulo dicta.

Gestit, qui subita felicitate exhilaratus, nimio corporis motu præter consuetudinem exultat.

Gestus, quo indicatur, quid geratur, praeter participium, quod a gerendo deducitur.

*Gessum

Gesum *graue iactum.

GEGERIA ex multis obsoniis decerpta.

* Girenator. V. C. Gingrinator)

Gingenator *tibicen.

Gingrire anserum vocis proprium est. Vnde genus quoddam tibiarum exiguarum gingrinae.

*vt

GLISCERE crescere est, & * gliscerae, mensae gliscentes, id est, crescentes per instructionem epularum scilicet.

*Glictis 'lenibus

Glittis * subactis, leuibus, ' teneris.

*Glucire

Glocire * & glocidare gallinarum proprium est, cum ouis incubiturae sunt.

*rombi, vel cibi cubi)

Glomus in sacris crustulum cybij * figura & oleo coctum appellatur.

Gloria a Graeca voce dicta. hanc enim illi κλέος vocant.

Glos, viri soror, a Graeco γάλως.

Glucidatum, suaue, & iucundum. Graeci etenim γλυκὺν dulcem dicunt.

Gluma hordei tunicula: dictum, quod glubatur. id granum.

num.vnde & pecus glubi dicitur,cuius pellis detrahitur

GNAEVS & corporis insigne, & praenomen, a generando dicta esse,& ea ipsa ex Graeco γίγνεσθαι * apparet. *γίγνεται

Gnarigauit significat,apud Liuium,narrauit.

Gnaruisse,narrasse.

Gnarus cum significet id,quod scius , peritus ; tamen inuenimus prognare significare aperte.

Gnephosum,obscurũ:videlicet ex Graeco,quod est κνέφας.

Gnitus,* & gnixus a generibus prisci dixerunt. *Gnitur

Gnotu, cognitu.

GRACCHVRIS vrbs Iberae regionis,dicta a Gracchio Sempronio,quae antea Illurcis nominabatur.

Gracculi a sono oris vocati. siue a gerendo dicti , quod iacta segetum semina plurimum gerant. vel quod ex oliuetis cubitum se recipientes duas pedibus baccas , tertiam ore ferant.

Gradiuus Mars appellatus est a gradiendo in bella vltro, citroque : siue a vibratione hastae, quod Graeci dicunt κραδαίνειν : * vel vt alij dicunt , quia gramine sit ortus; quod interpretantur , quia corona graminea in re militari maximae est honorationis. *κραδίνειν

Graeca sacra , festa Cereris ex Graecia translata, quae ob inuentionem Proserpinae matronae colebant. quae sacra , dum non essent matronae , quae facerent propter cladem Cannensem , & frequentiam lugentium ;institutum est,ne amplius centum diebus lugeretur.

Grallatores appellabantur pantomimi, qui vt in saltatione imitarentur aegipanas,adiectis perticis furculas habentibus , atque in his superstantes ad similitudinem * crurum eius generis gradiebantur , vtique propter difficultatem consistendi. Plautus : Vinceretis cursu ceruas, & grallatorem gradu. * simulationem

Gramiae oculorum sunt vitia,quas alij glamas * vocant. *gramas

Grando guttae aquae concretae solito grandiores.

Grassari antiqui ponebant pro adulari.grassarj * autem dicuntur latrones vias obsidentes. gradi siquidem ambulare est.vnde tractum grassari,videlicet ab impetu gradiendi. *grassati

Grauastellus,senior. Plautus:qui est grauastellus,qui aduenit? vt puto grauastellus a grauitate dictus.

Graue aes dictum a pondere, quia deni asses, singuli pondo libras, * efficiebant denarium ab hoc ipso numero dictum. Sed bello Punico populus Romanus pressus aere alieno, ex singulis assibus librariis * senos fecit, qui tantundem * valerent. Item nummi quadrigati, & bigati a figura caelaturae dicti.

*librae · *libralibus · *tantuli

Grauida est, quae iam grauatur conceptu: praegnans velut occupata in generando, quod conceperit. inciens propinqua partui, quod incitatus sit fetus eius.

Greges ex Graeco dici, quos illi ἀγέλας * solent appellare.

*γέργερ

Gricenea * funis crassus.

*Gricena

Groma * appellatur genus machinulae cuiusdam, quo regiones agri cuiusq; cognosci possunt, quod genus Graeci dicunt γνώμονα.

*Gnoma

Gruere dicuntur grues, vt sues grunnire. vnde tractum est congruere, hoc est conuenire, quia id genus volucrum minime soliuagum est.

Grumus, terrae collectio minor tumulo.

GVLLIOCAE nucum iuglandium summa, & viridia putamina.

Gurgustium genus habitationis angustum, a gurgulione dictum.

Guturnium vas, ex quo aqua in manus datur: ab eo, quod propter oris angustiam guttatim fluat.

HABI-

HABITIOR, pinguior.

Habitudo, habitus corporum.

Halapanta significat omnia mentientem. ab eo quod halet omnia. ἅλῃν enim Graeci τὴν πλάνην, id est fallentem appellant.

Hallus, pollex pedis scandens super proximum, dictus a saliendo. nam ἅλλομαι Graece, Latine significat salio.

Hámo cognominatus, quia in arena putatur inuĕtus, quae Graece hoc nomine ἄμμος appellatur. cui cornua adfiguntur arietis, a genere pecoris inter quod inuentus est.

Hamotrahones alij piscatores, alij qui vnco cadauera trahunt.

Hanula parua delubra quasi fanula.

Haruiga dicebatur hostia, cuius adhaerentia inspiciebantur exta.

Hastae subiiciebantur ea, quae publice venundabant: quia signum praecipuum est hasta. Nam & Carthaginienses cum bellum vellent, Romam hastam miserunt: & Romani fortes viros saepe hasta donarunt.

HEBES, retusi acuminis.

Hecate, Diana, eadem putabatur & luna, & Proserpina.

Hedera dicta, quod haereat; siue quod edita petat; vel quia id, cui adhaeserit, edat. quae in tutela Liberi putabatur esse, quia vt ille iuuenis semper, ita haec viret. vel quia ita omnia, sicut ille mentes hominum, illigat.

Heliconides musae a monte Helicone vocatae.

Heluacea, genus ornamenti Lydij dictum a colore boum, qui est inter rufum & album, appellaturque heluus.

Helleus ab hiatu & oscitatione dictus.

Heluela, holera minuta.

Heluo dictus est immoderate bona sua consumens, ab eluendo. Cui aspiratur, vt auiditas magis exprobretur, fit enim vox incitatior.

Helus, & helusa antiqui dicebāt, quod nūc holus, & holera.

Hemina ex Graeco ἥμισυ. quod est dimidia pars sextarij.

Hemona, humana, & hemonem hominem dicebant.

Herbam do, cum ait Plautus, significat, victum me fateor; quod est antiquae, & pastoralis vitae indicium. nam qui in prato cursu, aut viribus contendebant, cum

superati erant; ex eo solo, in quo certamen erat, decerptam herbam aduersario tradebant.

*grandior — Herbilis anser, herba pastus, qui gracilior * est, quam frumento altus.

*Hercius — Herceus * Iuppiter intra conseptum domus cuiusque colebatur, quem etiam deum penetralem appellabant.

Hercules astrologus dictus, quod eo die se flammis iniecit, quo futura erat obscuratio solis.

Here, id est aduerbiũ temporis heri, dictũ a Graeco ἐχθές.

Heredium, praedium paruulum.

Herem Marteam antiqui accepta hereditate colebãt. quae a nomine appellabatur heredum; & esse vna ex Martis comitibus putabatur.

Heres apud antiquos pro domino ponebatur.

Herma a Graecis ponitur pro firmamento. Vnde etiam Mercurij nomen inuentoris, vt putabant, firmae orationis dictum. Interdum etiam saburram significat.

Hernici dicti a saxis, quae Marsi herna dicunt.

pustulam — Hetta res minimi pretij, quasi hieta, id est hiatus hominis, atque oscitatio. Alij pusulam dixerunt esse, quae in coquendo pane solet adsurgere. a qua accipimus rem nullius pretij, cum dicimus, non hette te facio.

Heus aduerbium vocandi a Graeco εὖ venit.

HILARODOS, lasciui & delicati carminis cantor.

Hilum putant esse, quod grano fabae adhaeret. ex quo nihil, & nihilum.

Hippacare est celeriter animam ducere. ab equi halitu, qui est supra modum acutus.

Hippagines naues, quibus equi vehuntur, quas Graeci ἱππαγωγοὺς dicunt.

Hippius, id est equester, Neptunus dictus est, vel quod Pegasus ex eo, & Pegaside natus sit: vel quod equuleus, vt putant, loco eius suppositus Saturno fuerit, quem pro Neptuno deuoraret: vel quod tridentis ictu terra equum excierit. cui ob hoc in Illyrico quaternos equos iaciebant nono quoque anno in mare.

Hippocoum vinum ex insula Coo, dictum ab agro generoso, cui nomen est Hippo.

Hira, quae deminutiue dicitur hilla, quam Graeci dicunt νῆστιν, intestinum est, quod ieiunum vocant.

Hircipili

Hircipili durorum pilorum homines.

Hirquitalli pueri primum ad virilitatem accedentes. a libidine scilicet hircorum dicti,

Hirrire, garrire, † quod genus vocis est canis rabiosae. *ringere

Histriones dicti, quod primum ex Histria venerint.

HODIDOCOS † latro, atque obsessor viarum. † ὁδοιδόκος)

Homelium pilei genus.

Honorarios ludos, quos & liberalia dicebant.

Horctum, & forctum,* pro bono dicebant. *frustum

Horda praegnans. vnde dies, quo grauidae hostiae immolabantur, hordicidia.

Hordiariū aes, quod pro hordeo equiti Romano dabatur.

Horreum antiqui dicebant farreum, a farre.

Hortus apud antiquos omnis villa dicebatur, quod ibi, qui arma capere possent, orirentur.

Hostia dicta est ab eo, quod est hostire, ferire,

Hosticapax, hostium captor.

Hostiliis laribus immolabant, quod ab his hostes arceri putabant.

Hostimentum, beneficij pensatio.

Hostis apud antiquos peregrinus dicebatur, & qui nunc hostis perduellis.* *perduellio

HVMANVM sacrificium dicebant, quod mortui causa fiebat.

HYPERBOREI supra aquilonis flatum habitantes dicti, quod humanae vitae modum excedant viuendo vltra centesimum annum, id est ὑπερβαίνοντες ὅρον saeculi humani.

Hyperionem alij patrem solis, alij ipsum, quod eat super terras, ita appellatum putabant,

IAMBI vocabantur, qui singuli ex proscenio loquebantur: triambi, qui terni.

Ianeus, ianitor.

Ianiculum dictum, quod per eum populus Romanus primitus transierit in agrum Etruscum.

Ianual, libi genus, quod Iano tantum modo libatur.

IBI dicitur, cū locus semel demonstratur: ibidē cū saepius.

ICADION, nomen saeuissimi piratae.

Icit, percussit.

IDVLIS ouis dicebatur, quae omnibus Idibus Ioui mactabatur.

* Incumanū vel Iecinorū

IECVNANVM* victimarium.

IGITVR nunc quidem pro completionis significatione valet, quae est ergo; sed apud antiquos ponebatur pro inde, & postea, & cum.

Ignem ex domo Flaminia efferri non licebat, nisi diuinae rei gratia.

Ignia vitia vasorum fictilium.

* verberare

Ignis Vestae siquando interstinctus esset, virgines verb*ribus afficiebātur a Pontifice. quibus mos erat tabulam felicis materiae tamdiu terebrare, * quousque exceptū ignem cribro aeneo virgo in aedem ferret.

Ignitabulum, ignis receptaculum.

ILIA dicta ab ina, quae pars chartae est tenuissima.

Ilicet, sine dubio.

* ob imitationem

IM ponebant pro eum, a nominatiuo is.

Imago ab imitatione* dicta.

Imbarbescere, barbatum fieri.

Imbelliam, belli inscientiam.

Imbrex, nomen cuiusdam comici.

Imbrica tempestate pluuiam videtur significare

Imbutum est, quod cuiuspiā rei succū bibit. vnde infantibus, an velint bibere, dicentes, BV syllaba contenti sumus.

Immanis, ferus, siue magnus.

Immolare est mola, id est farre molito, & sale hostiam perspersam sacrare.

Immunis, vacans munere. aliquotiens pro improbo ponitur. vt apud Plautum: Immune est facinus.

Immusculus auis genus, quam alij regulum, alij ossifra-

Immu-

gam dicunt.

Immuſtulus ales ex genere aquilarum eſt, ſed minorum virium, quam aquilae. quae volucris raro,& non fere, praeterquam vere apparet; quia aeſtum, algoremque metuit· appellatur autem ita, quod ſubito,& inexpectata ſe immittat.*

* mutat.v.c. immutat)

Impages dicũtur, quae a fabris in tabulis figuntur, quo firmius cohaereant. a pangendo, id eſt figere.* vnde poetae pangere verſus dicuntur, &, agricolae pangere plantas, id eſt infligere. *

* figendo)

* infigere)

Imparem numerum antiqui proſperiorem hominibus eſſe crediderunt.

Impares tibiae numero foraminum diſcretae.

Imparentem, non parentem, hoc eſt obedientem.

Impelimenta, impedimenta dicebant.

Impenetrale, cuius vltimum penetrale intrare non licet.

Impenſam, ſtipem, aes ſacrum, quod nondum erat penſum.

Impercito, parcito, futurum ab imperatiuo.

Impeſcere, in laetam ſegetem paſcendi gratia immittere.

Impetix, impetigo.

Impetritum, impetratum.

Impetũ, induſtriũ, indulgẽtem perinde compoſita ait Verrius, atq; impunis, & immunis, mihi non ſatisperſuadet.

Impiatus, ſceleratus.

Impite, impetum facite.

Implexum, implicatum, quod Graeci ἐμπεπλεγμένον dicunt.

Implorare, inclamare, ad auxilium inuocare.

Impluuium, quo aqua impluit collecta de tecto· Compluuium, quo de diuerſis tectis aqua pluuialis confluit in eundem locum.

Impolitias Cenſores facere dicebantur, cum equiti aes abnegabant ob equum male curatum.

Impomenta, quaſi imponimenta, quae poſt caenam menſis imponebant.

Imporcitor, qui porcas in agro facit arando. Porca autem eſt inter duos ſulcos terra eminens.

Importunum, in quo nullum eſt auxilium, velut eſſe ſolet portus nauigantibus.

Impos eſt, qui animi ſui potens non eſt, qui animum ſuum in poteſtate non habet.

Improlus, vel improlis, qui nondum est adscriptus in ciuitate.

Impudicatus, stupratus, impudicus factus.

Imputatum, nondum purgatum. putum enim est purum. vnde putare vites dicimus, hoc est detrahere, quae impedimento sunt ad fructum.

IN non semper abnuitionem significat, sed interdum etiam pro adnuendo ponitur, vt inuolando, inclamando, inuocando. IN praepositio significat modo, quod non, vt Inimicus: modo auctionem, vt Inclamauit: modo vbi, or quo tendatur, vt Incurrit: modo vbi qui* sit, vt Inābulat.

* quis)

Inarculum virgula erat ex malo punico incuruata, quam regina sacrificans in capite gestabat.

Incalanto, inuocanto.

Incalationes, inuocationes.

Incalatiue, vocatiue.

Incauillatio, per despectum irrisio.

Incensit, incenderit; sicut incepsit, inceperit.

Inceps, deinceps.

Incessere, immittere, *ac iactu, 'vel verbis petere.

* inniti
' iaculo)

Incestus a Graeco trahitur. nam illi facinus dicūt ἀνήκεστον.

Inchoare videtur ex Graeco originem trahere, quod Hesiodus omnium rerum initium esse dixerit chaos.

Incicorem, immansuetum, & ferum. Pacuuius: Reprime incicorem iracundiam. Interdum cicur pro sapiente ponitur, vt idem Pacuuius: consilium cicur.

Incillae* fossae, quae in vijs fiunt ad deducendam aquam, siue deriuationes de riuo communi factae.

* Inciliae, vel Incilia

Incita, incitata.

Incitega machinula, In qua constituebatur in conuiuio vini amphora, de qua subinde deferrentur vina.

Inclamare, conuicijs, & maledictis insectari.

Inclutus, nobilis, clarus.

Incoctae dicebantur mulieres plus aequo calamistris vsae.

Incomitem, sine comite.

Incomitiare significat tale conuicium facere, pro quo necesse sit in comitium, hoc est in conuentum, venire. Plautus: Quaeso, ne me incomities.

Inconciliasti, comparasti, commendasti, vel, vt antiqui, per dolum decepisti.

Incon-

Inconditum,non ordinate compositum.
Inconspretum,non improbatum.
In conuentione,in concione.
Increpitare,arguere,conuiciari. Increpitare,clamare, maledicere.
Increpitato,* ferito. * Increpato
Increta, indiuisa.
Incuria,negligentia.
Indepisci, adsequi,adipisci.
Indeptare,consequi.
Indictiuum funus,ad quod per praeconem euocabantur.
Indiges , indigetis facit.hoc nomine Aeneas ab Ascánio appellatus est , cum pugnans cum Mezentio nusquam apparuisset.in cuius nomine etiam templum construxit.
Indigitamenta,incantamenta,vel indicia.
Indigitanto,imprecanto. * * Indignitādo,imprecando.
Indigetes dij, quorum nomina vulgari non licet.
Indoles,incrementum,industria.
Industrium antiqui dicebant indostruum , quasi qui quidquid ageret,intro strueret,& studeret domi.
Inebrae aues , quae in augurijs aliquid fieri prohibent & prorsus omnia inebra appellantur , quae tardant,vel morantur agentem.
Ineopte,eo ipso.
Inermat,armis spoliat.
Iners,ignauus, vel sine arte.
Infectores , qui alienum colorem in lanam conijciunt. offectores,qui proprio colori nouum efficiunt.* * officiunt.)
Inferiae sacrificia,quæ dijs manibus inferebant.
Inferium * vinum,id quod in sacrificando infra paterae labrum ponebatur. * Inferum
Infibulati sacrificabant flamines * propter vsum aeris antiquissimum aereis fibulis. * sacerdotes
Infindere,intercipere,interponere.
Infit , incipit.sed diuersae significationis est ab eo, quod est fit.nam infit,agentis:fit autem patientis est.
Infiteri,non fateri.
Infitiari,creditum fraudare.
Infra classem significatur,qui minore summa , quam centũ

Inlicium vocare antiqui dicebant ad concionem vocare.

Inlitterata pax est, quae litteris comprehensa non est.

In mundo dicebant antiqui, cum aliquid in promptu esse volebant intelligi.

Inori minores. * * sine ore

In pelle lanata noua nupta considere solet, vel propter morem vetustum, quia antiquitus homines pellibus erant induti; vel quod testetur lanificij officium se praestaturam viro.

In procinctu factum tastamentum dicitur, quod miles pugnaturus nuncupat praesentibus commilitonibus.

Inquilinus, qui eundem colit focũ, vel *eiusdem loci cultor. * velut

Insanum pro valde magnum vsus est Plautus.

Inscitia, stultitia.

Insecta, non secta, sed & aliquotiens significat secta.

Inseptum non septum. ponitur tamen & pro non aedificatum.

Insenue apud Ennium, dic. Insexit, dixit.

Insessores latrones, qui circa vias insidientur sedentes.

Insignes appellantur boues, qui in femine, *& in pede album habent, quasi insigniti. * femore

Insignis tam ad laudem, quam ad vituperationem inflecti potest.

Insimulare, crimen in aliquem confingere.

Insipare inijcere. vnde fit dissipare.

Insipere farinulam iacere pultis:* vnde dissipare, obsipare. vt cum rustici dicunt, obsipa pullis escam. * pullis

Insitum ab inserendo tractum. sed aliquotiens significat impositum.

Insons, extra culpam. a quo dici morbus quoque existimatur sonticus, quia perpetuo noceat.

Instaurari ab instar dictum est, cum aliquid ad pristinam similitudinem, & comparationem reficitur.

Instigare, incitare.

Insuasum * appellabant colorem similem luteo, qui fiebat ex fumoso stillicidio. * insursum V.C.

Insulae dictae proprie, quae non iunguntur communibus parietibus cum vicinis; circuituq; publico, aut priuato cinguntur *a similitudine videlicet carũ terrarum, quae fluminibus, ac mari eminent, suntque in salo positae. * coniunguntur

Intempeſtam noctem dicimus pro incertiore tempore, quia non tam facile noctis horae, quam diei poſſunt intelligi. Tempeſtatē enim antiqui pro tempore poſuere.

Intercapedo, tempus interceptum, cum ſcilicet mora eſt ad capiendum.

* Intra — Inter* cutem flagitatos dicebant antiqui mares, qui ſtuprū paſſi aliquando eſſent.

Intercutitus, vehementer cutitus, id eſt valde ſtupratus.

Interduatim, & interatim dicebant antiqui, quod nunc interdum, & interim.

Intergeriui parietes dicuntur, qui inter confines ſtruuntur, & quaſi intergeruntur.

Interneciuum teſtamentum eſt, propter quod dominus eius necatus eſt.

Internectio, vitae priuatio appellatur interfectio. a nece denominato vocabulo.

Interregnum appellatur ſpatium temporis, quouſque in loco mortui alius ordinetur.

Intrahere eſt contumeliam intorquere.

* Inuolu-lus — Inuoluus * vermiculi genus, qui ſe inuoluit pampino.

IOVISTAE compoſitum a Ioue, & iuſtae.

IPSIPE, ipſi neque alij.

Ipſullices bracteae in virilem, mulicbremque ſpeciem expreſſae.

IRACVNDIA dicta, quod iram incendat.

Ircei genus farciminis in ſacrificiis.

Ircens, genus farciminis.

Irnella, vaſis genus in ſacris.

* Ircipes — Irpices *genus raſtrorum ferreorum, quod plures habent dentes ad extirpandas herbas in agris.

Irpini appellati nomine lupi, quem irpum dicunt Samnites. eum enim ducem ſecuti agros occupauere.

Irquitallus puer, qui primo virilitatem ſuam experitur.

* Ita me Caſtor. — ITA caſtor,* ita mehercules, ·*· vt ſubaudiatur iuuet.

·*· Ita me Hercules) * vitulos * ab Italis — Italia dicta, quod magnos Italos, * hoc eſt boues habeat. vituli etenim itali* ſunt dicti. Italia ab Italo rege, eadem ab Attelido . . . . appellata.

* Itonis — Itonida * Minerua a loco ſic appellata.

IVBAR ſtella, quam Graeci appellant φωσφόρον ἕσπερον, hoc eſt lucifer, quod ſplendor eius diffunditur in modum

iubae leonis.

Iubere ponebatur pro dicere, quod valet interdum pro decernere: vt, Populus iussit.

Iubilare est rustica voce inclamare.

Iugarius vicus dicitur Romae, quia ibi fuerat ara Iunonis Iugae, quam putabant matrimonia iungere.

Iuge auspicium est, cum iunctum *iumentum stercus fecit. *vinctum

Iugere milui dicuntur, cum vocem emittunt.

Iuges, eiusdem iugi, pares. vnde & coniuges, & seiuges.

Iugula stella orion, quod amplior sit ceteris, quasi nux iuglandis.

Iugum, sub quo victi transibant, hoc modo fiebat: fixis duabus hastis super eas ligabatur tertia. sub iis victos descinctos transire cogebant.

Iunium mensem dictum putant a Iunone. iidem ipsum dicebant Iunonium & Iunonialem. Iulium quod eo mense dicitur Iulius natus.

Iurare Flamini Diali fas non erat.

Iurgatio, iuris actio.

Iussa * iura. *Iussa

Iusti dies dicebantur triginta, cum exercitus esset imperatus, & vexillum in arce positum.

Iustum vadem, idoneum sponsorem.

Iuuenalia *fingebantur Dianae simulachra, quia ea aetas fortis est ad tolerandam viam. Diana enim viarum putabatur dea. * Iuuenilia

Iuuentutis *sacra pro iuuenibus sunt instituta. *Iuuentutis

Lapidicinae, vbi excinduntur lapides.

Lapit,*dolore afficit. *Lipit, vel Lipuit, vel Lapuit, vel Labit.

Larentalia·*·coniugis Faustuli nutricis · Remi, & Romuli Larentiae·*·festa. .*. Laurentalia ·*·Laurentiae

Laruati, furiosi, & mente moti, quasi laruis exterriti.

Latex a lapsu, profluens aqua dicitur. vtimur tamen hoc vocabulo & in vino. *Inuentoris

Latine loqui a Latio dictum est, quae locutio adeo est versa, vt vix ylla pars eius maneat in notitia. * *Innoxia

Latitauerunt Cato posuit pro saepe tulerunt.

Latrare Ennius pro poscere posuit.

Latrones eos antiqui dicebant, qui conducti militabant, ἀπὸ τῆς λατρείας. * at nunc viarũ obsessores dicuntur, quod a latere adoriuntur, vel quod latenter insidiantur. *ἀπὸ λάτρα)

Latumias ex Graeco, & maxime a Syracusanis, qui latomias & appellant, & habent ad instar carceris, ex quibus locis excisi sunt lapides ad extruendam vrbem.

Laudare ponebatur apud antiquos pro nominare.

Lauerniones fures antiqui dicebant, quod sub tutela deae Lauernae essent, in cuius luco obscuro, abditoq; soliti * furta, praedamque inter se luere. * hinc & lauernalis porta vocata est. *soliti sunt *diuidere

Laureati milites sequebantur currum triumphantis, vt quasi purgati a caede humana intrarent vrbem. Itaque eandem laurum omnibus suffitionibus adhiberi solitũ erat, vel quod medicamento siccissima sit, vel quod omni tempore viret, vt similiter resp. vireat.

Lautia* epularum magnificentia, alij a lauatione dicta putant, quia apud antiquos hae elegantiae, quae nunc sunt, non erant, & raro aliquis lauabat. *Lauticia

Lauricia farina appellabatur ex tritico aqua conspersa.

Lautulae locus extra vrbem, quo loco quia aqua fluebat, lauandi vsum exercebant.

Lectosia * insula dicta a consobrina Aeneae ibidem sepulta. *Leucosia)

Lectus dictus, vel a collectis foliis ad cubitandũ: vel quod fatigatos ad se alliciat; vel a Graeco λέκτρον.

Legimus aut scriptum, aut oleam, * glandem ve, & alia quaedam. & addita praepositione dicimus colligimus, deligimus. *oleas

Legio Samnitum linteata appellata est, quod Samnites intrantes singuli ad aram, velis linteis circumdatam, *non cessuros se Romano militi iurauerunt.

*circumdati

Lemnisci, id est, fasciolae colorisae dependentes ex coronis, propterea dicuntur, quod antiquissimum fuit genus coronarum lanearum.

Lemonia tribus a pago Lemonio appellata est. qui est a porta Capena via Latina.

Lenones ab alliciendo adolescentulos appellati.

Leparenses, Liparitani ciues, id est, Liparenses.

Lepista, genus vasis aquarij.

Leria *ornamenta tunicarum aurea.

*Laena

Lesbium, genus vasis caelati a Lesbis inuentum.

Letum ab obliuione, quam Graeci λήθην vocant, dictum.

Leuir est vxoris meae frater. *

*vxori meae frater meus.

LIBELLA deminutiuum est a libra.

Liber repertor vini, ideo sic appellatur, quod vino nimio vsi omnia libere loquantur.

Liberales dicuntur non solum benigni, sed etiam ingenuae formae homines.

Liberalia, Liberi festa, quae apud Graecos dicuntur Διονύσια. Naeuius: libera lingua loquemur *ludis Liberalibus.

*loquuntur

Liberata ponebant pro effata, id est, locuta.

Libertatis templum in Auentino fuerat constructum. *

*constitutū

Librile, scapus librae.

Librilla appellantur instrumenta bellica, saxa scilicet ad brachij crassitudinem in modum flagellorum loris reuincta.

Libycus campus in agro Argeo appellatus, quod in eo primum fruges ex Libya allatae sunt. quā ob causam etiam Ceres ab Argeis Libyssa vocata est.

Licitati, in mercando, siue pugnando contendentes.

Lictores dicuntur, quod fasces virgarum ligatos ferunt. hi parentes magistratibus, delinquentibus plagas ingerunt.

Limaces cochleae a limo appellatae.

Limitatus ager est in centurias dimensus.

Limites in agris, nunc termini, nunc viae transuersae.

Limus, *obliquus, id est, transuersus, vnde & limina.

*Limis,

Lingua non solum pars corporis dicitur, sed etiam differentia

tentia sermonum. promontorij quoque genus non excellentis, sed molliter in planum deuexi.

Lingula * per deminutionem linguae dicta. alias a similitudine linguae exertae, vt in calceis: alias insertae, id est infra dentes coercitae, vt in tibiis. *Ligula

Lingulaca, genus piscis, vel mulier auguratrix.* *garrulatrix)

Liquitur, labitur, fluit.

Litatum alij solutum, * deditum deo, quasi luitatum; alij ex Graeco a precibus, quas illi λιτὰς dicunt. *solitum

Liti * cecidisse dicitur, qui eius rei, de qua agebat, causam amisit. *Litis

Lituus appellatus est, quod litis sit testis. est enim genus buccinae incuruae, quo qui cecinerit, dicitur liticen. Ennius. Inde loci lituus sonitus effundit * acutos. *effudit

Lixabundus, iter libere, ac prolixe faciens.

Lixae, qui exercitum sequuntur quaestus gratia. dicti, quod extra ordinem sint militiae, eisque liceat, quod libuerit. alij eos a Licha appellatos dicunt, quod & ille Herculem sit secutus. quidam a liguriendo quaestum.

LOCATVM, positum.

Locupletes, locorum multorum domini.

Loebesum & loebertatem antiqui dicebant liberum & libertatem. ita Graeci λοιβὴ, & λείβω.

Longitrorsus sic dicitur, sicut dextrorsus, sinistrorsus.

Lotos, arboris genus, ex cuius materia frequenter tibiae fiebant, cuius baccis pasti quondam Lotophagi dicti.

LVCANI appellati dicuntur, quod eorum regio sita est ad partem stellae luciferae. vel quod loca cretosa * sunt, id est multae lucis. vel a Lucilio duce. vel quod primitus in luco consederunt. *aetherosa

Lucar appellatur aes, quod ex lucis captatur. * *caplatur)

Lucaria festa in luco colebant Romani, qui permagnus inter viam Salariam, & Tiberim fuit: pro eo, quod victi a Gallis fugientes e praelio ibi se occultauerunt.

Lucaris pecunia, quae in luco erat data.

Lucem facere dicuntur Saturno sacrificantes, id est capita detegere.

Lucerenses, & Luceres, quae pars tertia populi Romani est distributa a Tatio, & Romulo; appellati sunt a Lucero Ardeae rege, qui auxilio fuit Romulo aduer-

ſus Tatium bellanti.

Lucetium Iouem appellabant, quod eum lucis eſſe cauſam credebant.

Lucius, praenomen eſt eius, qui primum fuit, quia oriente luce natus eſt.

Lucomedi a duce ſuo Lucomo dicti, qui poſtea Lucerenſes appellati ſunt.

Lucomones quidam homines ob inſaniam dicti, quod loca, ad quae veniſſent, infeſta * facerent.

*feſta

Lucretilis mons in Sabinis.

Luctus, & lugére a Graeco trahuntur λυπεῖν, vel λύπειν. *

*λύζειν)

Luculentus a luce appellatus.

Lucuntere * genus operis piſtorij.

*Lucunter Lucentem Lacuntem

Lues eſt diluens * vſque ad nihil, tractum a Graeco λύειν. hinc dictum lutum terra humore ſoluta; & luſtratio, qua quid ſoluitur, ac liberatur. hinc & λύτρα ἀπὸ τῆς λύσεως, id eſt ſolutione auri; λίτρα enim libra eſt.

*diluens

Luma * genus herbae, vel potius ſpinae.

*Lima, vel Lina

Lumbago vitium, & debilitas lumborum.

Lura os culei, vel etiam vtris. vnde lurcones capacis gulae homines, & bonorum ſuorum conſumptores.

Luridi, ſupra modum pallidi.

Luſcitio, vitium oculorum, quod clarius veſperi, quam meridie cernit.

Luſtra ſignificant lacunas * lutoſas, quae ſunt in ſiluis, aprorum cubilia. a qua ſimilitudine ij, qui in locis abditis, & ſordidis ventri, & deſidiae operam dant, dicuntur in luſtris vitam agere. & cum eiuſdem vocabuli prima ſyllaba producitur, ſignificat nunc tempus quinquennale, nunc populi luſtrationem.

*[illegible]

Luſtrici dies infantium appellantur, puellarum octauus, puerorum nonus. quia his luſtrantur, atque eis nomina imponuntur.

Luxa membra e ſuis locis mota, & ſoluta; a quo luxurioſus in re familiari ſolutus.

Luxantur, a luxu dictum, id eſt luxuriantur.

LYCII Apollinis oraculum in Lycia maximae claritatis fuit ob luporum interfectionem. λύκος enim lupus eſt.

Lycophos Graeci dicunt, quod nos primum tempus lucis.

dictum

dictum autem lycophos, quasi λευκὸν φῶς, id est lumen candidum.

Lymphae dictae sunt a nymphis. vulgo autem memoriae proditum est, quicumque speciem quandam e fonte, id est * effigiem nymphae viderint, furendi non fecisse finem, quos Graeci νυμφολήπτους vocant, Latini lymphatos appellant. *in

Lyrnessiades, ab oppido Phrygiae Lyrnesso dicti.

PAVLVS. MACELLVM dictum a Macello quodam, qui exercebat in vrbe latrocinia. quo damnato Censores Aemilius, & Fuluius statuerunt, vt in domo eius obsonia venderentur.

Macilenti, macie tenuati.

Mactus, magis auctus.

Madusa* ebrius, a Graeco μάδᾶν deductum, vel quia madidus sit * vino.

*Madulsa
*satis

Maeandrum, genus picturae, dictum est a similitudine flexus amnis, qui appellatur Maeandrus.

Maecia tribus a quodam castro sic appellatur.

Maeniana aedificia a Maenio sunt appellata: is enim primus vltra columnas extendit tigna, quo ampliarentur superiora.

Maesius lingua Osca, mensis Maius. Osci enim a regione Campaniae, quae est Oscos,* vocati sunt.

*Oscor
Oscorum)

Magis a Graeco μάλιον venit.

FESTVS. ...... temperare di .... erare quida ......

PAVLVS. Magisterare * regere, & temperare est. Magisterare *moderari. vnde magistri non solum doctores artium; sed etiam pagorum, societatum, vicorum, collegiorum, equitum dicuntur: quia omnes hi magis ceteris possunt. vnde & magistratus, qui per imperia potentiores sunt, quam priuati. Quae vox duabus significationibus notatur. nam aut personam ipsam demonstrat, vt cum dicimus, magistratus iussit: aut honorem, vt cum dicimus* Titio magistratus datus est.

*Magistrare
*Magistrare, vel magistrari.
*dicitur

Magisteria dicuntur in omnibus rebus, quae * magis ceteris possunt, vt magisterium equitum.

*qui

FESTVS. ..... rebus, qui ma ...... quitum . et .... Ilinis dixe .... untur velit .... contra ora .....

PAVLVS. Magmentum, magis augmentatum.

Magnificissima. dicebant antiqui pro magnificentissima. re enim vera magnificens dici non potest. vnde magnificentissima videtur deduci.

Magnificius idem Cato * pro magnificentius dixit, & non frustra: nam positiuus eius magnifice est.

*ipse

FESTVS. Magni ....

..... auit Cato in ea, quam ....

.... gna

. . . . gna quis homo . . . .
. . . . . . pulchrius purgat . . . .
. . . . . . Atcius, dicimus, cum mag . . . .
. . . . . . at nepos eius in ea . . . .
. . . . . . men ait, cum Aedilis . . . .
. . . . . . istria ludos magni . . . .

Magnificior quoque. . . . .

Magnum annum dicunt mathematici, quo septem sidera errantia expletis propriis cursibus sibimet concordant. PAVLVS.

Magnum socerum appellat vir vxoris suae auum.

Magnam socrum vir vxoris suae auiam appellat.

Magnos ludos, Romanos ludos appellabant, quos in honorem Iouis, quem principem deorum putabant, faciebant.

Maiestas a magnitudine dicta.

Maiis Idibus mercatorum dies festus erat; quod eo die Mercurij aedes esset dedicata.

Maius mensis in compluribus ciuitatibus Latinis ante vrbem conditam fuisse videtur. qua ex causa vtrum a maioribus, vt Iunius a iunioribus dictus sit; an a Maia, quod Mercurio filio eius res diuinae . . . . fiant solemnes; an quod ipsi deae in multis Latinis ciuitatibus sacrificia fiebant (ipso mense) . . . . . .

Maior patruus, aui & auiae patruus.

Maior amita, aui & auiae amita.

Maior auunculus, aui & auiae auunculus.

Maior Graecia dicta est Italia, quod eã Siculi quondam * obtinuerunt. vel quod in ea multae, magnaeque ciuitates fuerunt ex Graecia profectae. * olim

Maior magistratus consul dicitur.

Maior socer vxoris meae proauus.

Maior socrus vxoris meae proauia.

. . iora auspicia, quae id . . .
. . . . . maiora Consulum, Pr . . . .
, ... liquorum minora cum ill . . . .
. . . . . res magistratus dicu . . . .

Maiorem Consulem L. Caesar putat dici, vel eum, penes quem fasces sint; vel eum, qui prior factus sit: Prætorem autem maiorem Vrbanum, minores ceteros. FESTVS.

Maior Consul dicitur vel is, penes quem fasces sunt; vel is, PAVLVS.

qui prior factus est: Praetor autem maior vrbanus, minores ceteri.

Maiores Flamines appellabantur patricij generis, minores plebei.

Maledictores dicebantur ab antiquis, qui nunc maledici.

FESTVS. Maledic . . . .
. . . . hos appellamus . . . .
. . . . Hispania re . . . .

Maleuoli Mercurij signum erat proxime Ianum, qui item erat in Turdellis Me . . . .
. . . . appella . . . .
maleuoli autem, quod in nullius tabernam spectabat.

PAVLVS. Maleuoli Mercurij signum, id est statuam, appellabant, ideo quod in nullius tabernam spectabat.

Malleoli vocantur non solum parui mallei, sed etiam ij, qui ad incendium faciendum aptantur; videlicet* ad similitudinem priorum dicti.

* scilicet

Malluuium dicitur, quo manus lauantur. Malluuiae, quibus manus sunt lotae: peluuiae, quibus pedes.

FESTVS. Malluuium latum in commentarium* sacrorum significat, manus qui lauet. a quo malluuiae dicuntur, quibus manus sunt lautae, perinde vt quibus pedes pelluuiae.

*catio)

Maltha dicitur a Graecis pix cum cera mixta.

PAVLVS. Mamercus praenomen est Oscū, eo quod hi Martē Mamertem appellant. *

* dicunt

Mamers Mamertis facit, id est lingua Osca Mars Martis. vnde & Mamertini in Sicilia dicti, qui Messanae habitāt.

FESTVS. Mamertini appel . . . .
. . . e de causa. cum de toto Samnio grauius incidisset pestilentia, Sthenius Mettius eius gentis princeps conuocata ciuium suorum concione, exposuit se vidisse in quiete praecipientem Apollinem; vt si vellent eo malo liberari, ver sacrum vouerent, id est quaecumque vere proximo nata essent, immolaturos sibi. Quo facto leuatis post annum vicensimum, deinde eiusdem generis incessit pestilentia. rursum itaq; consultus Apollo, respondit non esse persolutum ab iis votum, quod homines immolati non essent: quos si expulissent, certe fore, vt ea clade liberarentur. Itaque ij iussi patria decedere, cum in parte ea . . . . consedissent, quae Tauricana* dicitur,

* Tauromenitana)

dicitur, forte parantibus bello . . . .

Messanensibus auxilio venerunt vltro, eosque . . liber . . . . prouincial . . . quod ob . . citum * eorum, vt gratiam referrent, & in suum corpus, *exercitum) communionemque agrorum inuitarunt eos, & nomen acceperunt vnum, vt dicerentur Mamertini, quod coniectis in sortem duodecim deorum nominibus Mamers forte exierat, qui lingua Oscorum Mars significatur. cuius historiae auctor est Alfius libro primo belli Carthaginiensis.

Mamilia turris intra Saburae regionem a Mamilio nomen accepit.

Mamiliorū familia (progenita fuit a) Mamilia Telegoni filia, quam Tusculi procreauerat, (quando id oppidum * est appellata ipse condidisset. *

Mamphula appellatur panis Syriaci genus, quod, vt ait Verrius, in clibano ante, quam percoquatur, decidit in carbones, cineremque. cuius meminit Lucilius: Pistricem valida * si nummi suppeditabunt, Addas ' empleuron, * validam) ' Addá, vel Ad classem mamphulas quae sciat omnes.

Mamphur ·*· appellatur loro circumuolutum mediocris ·*· Mimphur) longitudinis lignum rotundum, quod circumagunt fabri in operibus tornandis.

Mamurij Veturij nomen frequenter in cantibus* Romani *carminibus frequentabant, hac de causa. Numa Pompilio regnante e caelo cecidisse fertur ancile, id est scutum breue; quod ideo sic est appellatum, quia ex vtroque latere erat recisum; vt summum, infimumque eius latius* me- * latus dio pateret. vnaque edita vox, omnium potentissimam fore ciuitatem, quamdiu id in ea mansisset. Itaque facta sunt eiusdem generis plura, quibus id misceretur, ne internosci caeleste posset. probatum opus est maxime Mamurij: qui praemij loco petiit, vt suum nomen inter carmina Salij canerent.

Manalē fontē dici, pro eo, quod aqua ex eo semper manet. PAVLVS.

Manalis fons appellatur ab auguribus puteus perennis. ne- FESTVS. que tamen spiciendius * videtur, quia flumen id spiciatur, * spiciendus quod sua sponte in amnem influat.

Manalem lapidem putabant esse ostium Orci, per quod PAVLVS. animae inferorum ad superos manarent, qui dicuntur

manes. Manalem etiam lapidem vocabant petram quandam, quae erat extra portam Capenam iuxta aedem Martis; quam, cum propter nimiam siccitatem in vrbem protraherent, insequebatur pluuia statim, eumque quod aquas manaret, manalem lapidem dixere.

Manare dicitur, cum humor ex integro, sed non solido nimis per minimas suas partes erumpit. quod ex Graeco trahitur: quia illi non satis solidum μανὸν dicunt.

Manare solem antiqui dicebant, cum solis orientis radij splendorem iacere coepissent, a quo & dictum putabant mane. alij dictum mane putant ab eo, quod manum bonum dicebant.

FESTVS. . . . . olitos esse antiquos . . . .

. . . cum solis orientis radij . . . . . .

. . . ssent. atque ideo primum . . . .

* id dicitur) . , . uis magis addicitur* . . . .

. . . ne id est a mature. quod id . . . . .

. . . unde & Matuta di . . . .

PAVLVS. * Mania — Mane a dijs manibus dixerunt. nam mana * bona dicitur. vnde & Mater Matuta, & poma matura.

Manceps dicitur, quod manu capiatur. Manceps dicitur, qui quid a populo emit, conducitve, quia manu sublata significat se auctorem emptionis esse. qui idem praes dicitur; quia tam debet praestare populo, quod promisit; quam is. (qui pro eo* praes factus est.

* pro quo) * Tifata * interēpto — Mancini fana * appellabantur, quod Mancinus habuit insignem domum, quae publicata est eo interfecto.*

Manducus, effigies in pompa antiquorum inter ceteras ridiculas, formidolosasque ire solebat magnis malis, ac late dehiscens, & ingentem dentibus sonitum faciens, de qua Plautus ait in Rudente: Quid si aliquo ad ludos me pro manduco locem? Qua propter? clare * crepito dentibus.

* quia pol clare

FESTVS. Manes dij ab auguribus inuocantur: quod hi per omnia aetheria, terrenaeque* ma . . . . . .

* terrenaq.)

. . . .

. . . . peri, atque inferi . . . . .

. . . . augures quod L. I. . . .

. . . . minis .

PAVLVS. Manes dij ab auguribus vocabātur, quod eos per omnia manare

nare credebãt;eósq; deos superos, atq; inferos dicebant *)Manes
Manuos* in carminibus saliaribus Aelius Stilo*significare * Aurelius, vel Ateius
ait bonos. (& inferi ** dij manes pro bonis dicuntur a ** vnde
suppliciter eos venerantibus propter metum mortis; vt immanes quoque pro valde non bonis dicuntur.

Maniae turpes, deformesque personae. Manias(Aelius Stilo dici ait*ficta quaedam ex farina in hominum figuras, * dicunt
quia turpes fiant, quas alij maniolas appellant. * Manias * vocant
autem, quas nutrices minitantur pueris paruulis esse laruas, id est manes, quos deos, deasque putabant, quosq; ab * Sunt, qui Maniam laruarum matrem, auiamque putant
inferis ad superos emanare credebãt. (vt Mania est eorũ auia, materve. Sunt enim vtriusque opinionis auctores.*

Manius agrum* Nemorensem Dianae consecrauit, a quo multi, & clari viri orti sunt, & per multos annos fuerunt. * Aegerius
vnde prouerbium: Multi Manij Ariciae. Asinius * Capito * Sinnius)
longe aliter sentit. ait enim turpes, & deformes significari: quia maniae dicuntur deformes personae; & Ariciae genus panis fieri, quod manici . . . . . appellantur.

Manius praenomen dictum est ab eo, quod mane quis initio natus sit: vt Lucius, qui luce.

Manliae gentis patriciae decreto nemo ex ea Marcus appellatur; quod M. Manlius, qui Capitolium a Gallis defenderat, cum regnũ affectasset, damnatus, necatusque est. * Mansucũ

Mansucum*edacem, a mandendo scilicet.

Mansues pro mansuetus. FESTVS.

. . . M. Cato in epistula . . . .
. . . mansues ad . . . .

Mansuetum ad manum venire suetum. alij aiunt mansuetum PAVLVS.
dictum, neque ex misericordia maestum, neq; ex crudelitate saevum, sed modestia temperatum.

Mantare saepe manere. Caecilius in epistula: Iam ore adeo mãta. Iam hoc vide caecus . . . animũ adueptus angit.

Manticularia dicuntur ea, quae frequenter in vsu habentur & quasi manu tractantur. frequens enim antiquis ad manus tergendas vsus fuit mantiliorum, vnde hæc trahitur similitudo.

Manticularum vsus pauperibus in nummis recondendis, etiam nostro saeculo fuit. vnde manticulari dicebantur, qui furandi gratia manticulas attrectabant. Vnde poetae pro dolose quid agendo vsi sunt eo verbo. Pa-

cuuius: Ad manticulandum astu aggreditur. scit enim quid promeruerit . . . . medici manticulatur, . . . ita me facti oppressi iugo. Item deinde: Aggreditur astu regem; manticulandum est hic mihi. Et: Machinam ordiris nouam manticula * tactu, an sanctiora dicis iureiuranda. Plautus hoc significare videtur, quibus cotidie paruae noxae extergeantur.

** manticulae)*

** Osca*

Mantisa additamentum dicitur lingua Tusca, *quod ponderi adijcitur; sed deterius, & quod sine vllo vsu est. Lucilius: Mantisa obsonia vincit.

** creduntur*

** placataq.*

Manubiae Iouis tres dicuntur *esse, quarum vnae sunt minimae, quae moneant, placidaeque *sint. Alterae quae maiores sunt, ac veniant cum fragore, discutiantq; aut diuellant, quae a Ioue sint, & consilio deorum mitti existimentur. Tertiae his ampliores, quae cum igne veniant; & quamquam nullum sine igne fulgur est, hae propriam differentiam habeant, quod aut adurant, aut fuligine deforment, aut accendant, quae statum mutent deorum consilio superiorum.*

** superorū.*

Manum, & mentum, prouerbium est ex Graeco ductum, quod est πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος, καὶ χείλεος ἄκρου. Chalcantem vites serentem quidam augur vicinus praeteriens, dixit errare: non enim ei fas esse nouum vinum . . . .

Manumitti seruus dicebatur, cum dominus eius, aut caput eiusdem serui, aut aliud membrum tenens dicebat, Hunc hominem liberum esse volo; & emittebat eum e manu

FESTVS.

. . . odo caput . . . .
. . . edicito, hunc . . . .
. . . pro eo auri x . . . .
. . . usquam digre . . . .
. . . sui dum his . . . .
. . . nem liberum mit . . . .

PAVLVS.
** Punicae*

Mapalia casae Poenicae * appellantur; in quibus quia nihil est secreti; solet id vocabulum solute viuentibus obijci. Cato libro quarto Originum: Mapalia vocantur vbi habitant. ea quasi cohortes rotundae sunt.

Marculus deminutiuum a Marco.

FESTVS
** soluta)*

Marspedis, siue sine R littera Maspedis imprecaticie, sesza* vallium, quid significet ne Messalla quidē augur in explanatione

natione auguriorum reperire se potuisse ait.

PAVLVS.

Martialis campus in Coelio monte dicitur, quod in eo Equiria solebant fieri, siquando aquae Tiberis campum Martium occupassent.

Martias Kalendas matronae celebrabant; quod eo die Iunonis Lucinae aedes coli coepta sit.* (* erat, vel est)

Martius mensis initium anni fuit & in Latio & post Romam conditam, eo quod gens erat bellicosissima. cuius rei testimonium est, quod posteriores menses, qui annum finiunt, a numero appellati, vltimum habent Decembrem.

Mas deminutiue facit masculus.

FESTVS.

Masculina, & feminina vocabula dici melius est secundum Graecorum quoque consuetudinem, qui non ἀνδρικὰ & γυναικεῖα ea, sed ἀρ . . . .

PAVLVS.

Masculino genere parentem appellabant antiqui etiam matrem. Malo cruce masculino genere cum dixit Gracchus in oratione quae est in P. Popullium posteriorem,* tam repraesentauit antiquam consuetudinem, quam hunc frontem, atque hunc stirpem ijdem antiqui dixerunt: & rursus hanc lupum, & hanc metum. Item cum idem in Popillium & matronas* attico exemplo instituto. Dignus fuit qui malo cruce periret. (* posteriore.) (* Mathonem)

Matellio, deminutiuum a matula.

Materfamiliae non ante dicebatur, quam vir eius paterfamiliae dictus esset. nec possunt hoc nomine plures in vna familia praeter vnam appellari. sed nec vidua hoc nomine: nec quae sine filijs est, appellari † potest. (* vocari)

Mater Matuta, manes, mane, matrimonium, materfamiliae, matertera, matrices, materiae * dictae videntur, vt ait Verrius, quia sint bona: qualia scilicet sint, quae sunt matura. vel potius a matre, quae est originis Graecae. (* materies)

FESTVS.

. . . . manis . . . .
. . . . matertera, ...
. . . . vr a.t Ve . . . .
. . . . si t, quae . . . .
. . . . quae est ori . . . .

PAVLVS.

Matrem Matutam antiqui ob bonitatem appellabant; & maturum idoneum vsui; & mane principium diei, &

inferi dij manes, vt suppliciter appellati boni essent; & in carmine Saliari Cerusmanus, intelligitur creator bonus.

Matertera, matris soror, quasi mater altera. Matertera patris & matris, mihi magna mater* est.

*matertera)

Matralia, Matris Matutae festa.

Matrici * cognominantur homines malarum magnarum, atque oribus late patentibus.

* Mattici, vel Martici

Matrimes, ac patrimes dicantur, quibus matres & patres adhuc viuunt.

Matronae a magistratibus non submouebantur; ne pulsari, contrectarive viderentur; neve grauidae concuterentur. Sed nec viri earum sedentes cum vxoribus in vehiculo descendere cogebantur.

FESTVS. . . . atibus non summoue . . . .
. . . tat . . ntrectari . . . .
. . . ntur ; neue . . tur . quam . . . .
. . . usam ait Verrius . . . .
. . . . eteri . . . .
. . . . uxoribus deesse quo descen. . . . .
. . . ros a magistratibus. quod commu . . . .
. . . uehic . . . itur uir , & uxor . . . .

PAVLVS. Matronas appellabant eas fere, * quibus stolas habendi ius erat.

*forte,

Matronis aurum redditum cum legitur, hoc significare videtur; quia matronae contulerunt ornatus sui aurum ad Capitolium a Gallis Senonibus liberandum; quibus postea est redditum a populo Romano

FESTVS. Matroni . . . to ait, quod . . . .
. . . . . fuisse re . . . .
. . . . . & eam a . . . .
. . . . monio in . . . .
. . . . tronae orna . . . .
. . . . Apollini, quod . . . .
. . . . quod contuler . . . .
. . . . a Gallis Senon . . . .
. . . . tum . . . .
. . . . est a pop . . . .

PAVLVS. Matula, vas vrinae.

Mauortem poetae dicunt Martem.

Maximae dignationis Flamen Dialis est inter quindecim Flamines, & cum ceteri discrimina maiestatis suae habeant, minimi habeatur*Pomonalis, quod Pomona leuissimo fructui agrorum praesidet pomis. FESTVS. *minime habeatur)

Maximam hostiam ouilli pecoris appellabant, non ab amplitudine corporis; sed ab animo placidiore. PAVLVS.

Maximi annales appellabantur, non magnitudine; sed quod eos Pontifex maximus consecrasset.* *cõfecisset)

Maximum Praetorem dici putant alij eum, qui maximi imperij sit: alij, quia * aetatis maximae. pro collegio quidem augurum decretum est: quod in salutis augurio Praetores maiores, & minores appellentur; non ad aetatem, sed ad vim imperij pertinere. FESTVS. *qui)

Maximus Curio, cuius auctoritate curiae, omnesque curiones reguntur. PAVLVS.

Maximus Pontifex dicitur, quod maximus rerum, quae ad sacra, & religiones*pertinent, iudex sit, vindexque contumaciae priuatorum, magistratuumque. *religionem

ME pro mihi dicebant antiqui.

Me pro mihi dicebant antiqui, vt Ennius cum ait libro secundo: Si quid me fuerit humanitus, vt teneatis. & Lucilius: Nunc ad te redeo, vt quae res me impendet agatur. FESTVS.

Meatus a meando dictus. PAVLVS.

Mecastor, & mehercules iusiurandũ erat: quasi diceretur, *ita me Castor, ita me Hercules, vt subaudiatur iuuet. *dicerent

Meddix*apud Oscos nomen magistratus est. Ennius: Summus ibi*capitur meddix, occiditur alter. *Medix *vbi *Medix

Medialem appellabant hostiam atram, quam meridie immolabant.

Medibile, medicabile.

Mediocriculo vsus est in ea, quam dixit, Cato in Consulatu: Ridibundum magistratum genere* pauculos homines, mediocriculum exercitum obuiam duci. FESTVS. *gerere)

Mediocriculus idem Cato ponit, cum ait: Ridibundum magistratum paucos homines mediocriculum exercitum obuiam duci. PAVLVS.

Medioxumum, mediocre.

Mediterreum melius, quam mediterraneum, Sisenna dici putat.

eius, quam se . . . .
vt vitae su . . . .

Mensa, † frugibusque iurato, significat per mensam ' & fruges. PAVLVS. *Messe *Messam

Mensae in aedibus sacris ararum vicem obtinebant.

. . . sae in aedibus sacris ara . . . . . . FESTVS.
. . . legibus earum omnium s. . . . . .
. . . vt velut in aram, vel in . . . . .
. . . uati quoque in primis i . . . . .
. . . vbi sacras habituri . . . . .
. . . parentatio, non sacrific. . . . . . .

Mensarij, nummularij. PAVLVS.

Mentecaptus dicitur, cum mens ex hominis potestate abiit; & idem demens, qui * de sua mente decesserit; & amens, qui a mente abierit. *quod

. . . hominis potestate . . . . . FESTVS.
. . . mens, quid de sua . . . . .
. . . a mente mente abierit . . . .

Mentum dicebant, quod nos commentum. PAVLVS.

Mercedicius * mercenarius, quod mercede se tueatur. *Mercedi-uus

Mercedonias dixerunt a mercede soluenda. FESTVS.

Mercurius a mercibus est dictus. Hunc etenim negotiorũ omnium existimabant esse deum. PAVLVS.

Merendam antiqui dicebãt pro prandio: quod scilicet medio die caperetur.

Mergae furculae, quibus acerui frugum fiunt; dictae a volucribus mergis. quia vt illi se in aquam merguut, dum pisces persequuntur, sic messores eas in fruges demergunt, vt eleuare possint manipulos.

Meritauere (idem) Cato ait, pro meruere.

. . . ere, saepe merue . . . . . FESTVS.
. . . enorum IIII . Suf . . . .
. . . uis cohortes omnis . . . .
. . . tauerunt.

Mertat pro mersat dice' ant. PAVLVS.

Merum antiqui dicebant solum. vnde & auis merula nomen accepit: quod soliuaga est, & solitaria pascitur. at nunc merum, purum appellamus.

Meson * persona comica appellatur, aut coci, aut nautae, aut eius generis . dici ab inuentore eius Mesone * FESTVS. *Mocson *Maesone

. . ſq. templi poſita . . . . .
. . tur,cum ſequitur ſua . . . . .
. . uidam fuiſſe in tri . . . . .
. . uales appellatae.
Mihipte,pro mihi . . . decuit talen . .
. . . . uerſia,atque . . . .
. . . . entia item a . . .

Mihipte Cato pro mihi ipſi poſuit. PAVLVS.

Militem Aelius a mollitia κατ' ἀντίφρασιν * dictum putat. eo quod nihil molle, ſed potius aſperum quid gerat. ſic ludum dicimus,in quo minime luditur. *per antiphraſim

Milium quidam putant cepiſſe nomen maxime a nummorum ſumma,quae eſt mille.quod alij Graecae ſtirpis iudicant eſſe, cum id illi κέγχρον vocant, tam Hercules, quam panicum μελίνην. FESTVS.

Millus collare canum venaticorum,factum ex corio, confixumque clauis ferreis eminentibus aduerſus impetum luporum.Scipio Aemilianus ad populum: Vobis inquit, reique publicae praeſidio eritis * quaſi millus cani. PAVLVS. *erit is)

Miluina genus tibiae acutiſſimi ſoni.

Mina ſingulariter d. . . . . . FESTVS.
pluraliter dicimus cu . . . . .
item M Cato in s . . . . .
mina cog . . . . . .

Minam Aelius vocitatam ait mammam alteram lacte deficientem,quaſi minorem factam. PAVLVS.

Minerrimus pro minimo dixerunt.

Minerua dicta, quod bene moneat. hanc enim pagani pro ſapientia ponebant.Cornificius vero,quod fingatur,pingaturque minitans armis,eandem dictam putat.

Minime gentium dicebant,pro eo quod eſt omnium gentium iudicio minime eſſe faciendum.

Miniſcitur pro reminiſcitur antiquitus dicebatur.

Minora templa fiunt ab auguribus, cum loca aliqua tabulis, aut linteis ſepiuntur, ne vno amplius oſtio pateant, certis verbis definita.Itaque templum eſt locus ita effatus,aut ita ſeptus,vt ea vna parte pateat, angulusque adfixus * habeat ad terram. FESTVS. *anguloſque adfixos)

Minorem Delum Puteolos eſſe dixerunt,quod Delos * aliquando maximum emporium fuerit totius orbis terra- PAVLVS. *Delus)

rum, cui successit postea Puteolanum, quod municipium Graecum antea Dicaearchia vocatum est. vnde Lucilius: Inde Dicaearchum populos, Delumque minorem.

Minores & maiores inter cognomina feminarum poni solebant.

FESTVS. Minorum Pontificum maximus dicitur, qui primus in id collegium venit. Item minimus, qui nouissimus.

PAVLVS. Minotauri effigies inter signa militaria est: quod non minus occulta esse debent consilia ducum, quam fuit domicilium eius Labyrinthus. Minotaurus putatur esse genitus, cum Pasiphae Minois regis vxor dicitur concubuisse cum tauro. sed affirmant alij Taurum fuisse nomen adulteri.

Minucia porta appellata est, eo quod proxima est* sacello Minuci. Minucia porta Romae est dicta, ab ara Minuci, quem deum putabant.

*esset

Minuebatur populo luctus aedis dedicatione; cum a Censoribus lustrum condebatur; cum votum publice susceptum soluebatur. priuatis autem, cum liberi nascerentur; cum honos in familiam * veniret; cum pater, aut liberi, aut vir, aut frater ab hoste captus domum rediret; cum puella disponsaretur; cum propiore quis cognatione, quam is qui lugeretur natus esset; cum in casto* Cereris constitissent.*

*familia

*castro *constituissent.

FESTVS. Minuitur populo luctus aedis dedicatione; cum Censores lustrum condiderunt; cum votum publice susceptum soluitur. priuatis autem, cum liberi nati sunt; cum honos in familia venit; cum parens, aut liberi, aut vir, aut frater ab hoste captus domum redit; cum desponsa est; cum propiore quis cognatione, quam is, qui lugetur, natus est; cum in casto Cereris est, omnique gratulationi.*

*gratulatione)

PAVLVS. Minurritiones* appellantur apium minorum cantus.

**Minurrationes

FESTVS. Minusculae Quinquatrus appellabantur Idus Iuniae, quod is dies festus erat tibicinum, qui Mineruam colebant. Quinquatrus proprie dies festus erat Mineruae, Martio mense.

PAVLVS. Minutum, & minuere ex Graeco μειοῦν dictum videri potest.

Minyae* dicti Argonautae, quod plerique eorum ex filiis

*Minydae

Minyae

Minyae fuerant orti.

Mirachidion * primae adolescentiae. *Miracidion)

Miracula, quae nunc digna admiratione dicimus, antiqui in rebus turpibus vtebantur.

Mirior dicebant comparatiuum a miro. Titinius: Mirior inquam tibi * videor. *tibi inquit

Miscelliones appellantur, qui non certae sunt sententiae, sed variorum, mixtorumque iudiciorum sunt.

Misenum promontorium a Miseno tubicine Aeneae ibi sepulto est appellatum.

Miseratur is, qui conqueritur aliena incommoda: miseretur is, qui miserum subleuat.

Miseret me eadem forma dicitur, qua piget, paenitet, taedet.

M o d o cum per correptum O dicitur, significat tempus, vt Modo veni. & ponitur pro tantū, vt Tace modo. quod si producta posteriore syllaba enuncietur, datiuus vel ablatiuus est casus, ab eo, quod est modus.

Modo quodam, id est ratione. dicuntur omnia ista a modo: commoditas, commodus, commodat, accommodat, modice, modestia, moderatio, modificatio.

. . . quodam id . . . . . . FESTVS.
. . . fit commodi . . . . . .
. . dat, modi . . . .
. . . ficatio.

Moene singulariter dixit Ennius: Apud emporium in campo hostium per * moene. PAVLVS. *pro

Moenia muri, & alia * muniendae vrbis gratia facta, vt Attius in Helenibus: Signo extemplo canere, ac tela ob moenia offerre imperat. Significat etiam officia. Plautus in Neruolaria: prohibentque moenia alia, vnde ego fungar * mea. FESTVS. *cetera *fungor

Mola vocatur etiam far tostum, & sale sparsum, quod eo molito hostiae aspergantur. PAVLVS.

Moles pro magnitudine fere poni solet. moliri, & molitiones * a mouendo certum est dici. *molitores *molendo)

Mollestras dicebant pelles ouiles, * quibus galeas extergebant. *ouillas, vel ouinas

Molucrum non solum quo molae * vertuntur * dicitur, id quod Graeci μύλικρον appellāt, sed etiam tumor ventris, FESTVS. *rotae *verruntur

qui etiam virginibus solet euenire, cuius meminit Afranius in Virgine: Ferme virgini, tanquam grauidae mulieri, crescit vterus, molucrum vocatur, transit sine doloribus. Cloatius etiam in libris sacrorum. Molucrum aiunt esse lignum quoddam quadratum, vbi immolatur. Idem Aelius in explanatione carminum Saliarium eodem nomine appellari ait, quod sub mola supponatur. Aurelius Opilius appellat, vbi molatur.

*appellant

Momar, Siculi stultum vocant. *

*si a paruo possunt

Momen, momentum. Lucretius: Momine si paruo possent * impulsa moueri.

Monile dictum est ornatus muliebris, qualem habuisse Eriphylem fabulae ferunt. ex eo etiam equis praependens a collo ornamentum monile appellatur.

*Monumentum

Monimentum * est, quod mortui causa aedificatum est: & quidquid ob memoriam alicuius factum est, vt fana, porticus, scripta, & carmina. Sed monimentum quamuis mortui causa sit factum, non tamen significat ibi sepultum.

Monitores dicuntur & qui in scena monent histriones, & libri commentarij.

Monodos appellatus est Prusiae filius, qui vnum os habuit dentium loco. similiter habuit & Pyrrhus rex Epirotarũ.

*prodictũ, vel praedicium)

Monstrum, vt Aelius Stilo interpretatur, a monendo dictum est, velut monestrum. Item Sinnius Capito, quod monstret futurum, & moneat voluntatem deorum. quod etiam prodigium, velut praedictum * & quasi praedictum, quod praedicat eadem, & portentum, quod portendat, & significet. inde dici apparet id quartum, quod mihi visum est adiiciendum, praesertim cum ex eadem significatione pendeat, & in promptu sit omnibus. id est ostentum, quod item ab ostendendo dictum est. Monstra dicuntur naturae modum egredientia, vt serpens cum pedibus, auis cum quattuor alis, homo duobus capitibus, iecur cum distabuit in coquendo.

FESTVS. . . . turae modum e . . . .
. . auis eum quatt . . . .
. . iecur cum dist . . . .

PAVLVS. Moracias nuces, Titinius duras esse ait. vnde fit deminutiuum morcillum.

Morbosum

Morbosum hominem, morbo aliquo affectum.

Mortem obiisse, *ea consuetudine dicitur, qua dixerũt antiqui ob Romam legiones ductas, & ob Troiam duxit exercitum, pro ad. similiterque, vadimonium obiisse, * id est ad vadimonium iisse, * & obuiam, ad viam. * obisse, * obisse * isse

Mortis causa stipulatio existimatur fieri, vt ait Antistius Labeo, quae ita fit, vt morte promissoris confirmetur, aut, vt quidam dixerunt, cuius stipulationis non fuit causa. FESTVS.

Mortuae pecudis corio calceos, aut soleas fieri Flaminicis nefas habetur: sed aut occisae alioqui, aut immolatae. quoniam sua morte extincta omnia funesta sunt.

Mortuae pecudis corio calceos fieri Flaminicis *nefas habebatur, quoniam sua morte extincta omnia funesta aestimabantur. PAVLVS * Flaminib.

Mortuus ab emerita vita dictus.

Mos est institutum patrium pertinens maxime ad religiones, caerimoniasque deorum antiquorum.

∴ Mos est . . . trium defunctorum veterum pertinens maxime ad religiones c . . . . oniasque antiquorum. FESTVS.

Mosculis *Cato pro paruis moribus dixit . . . . PAVLVS. * Moscillis

. . . . uis qui moribus dixit . . . . FESTVS.

Mox, paulo post. PAVLVS

MVCIA prata trans Tiberim dicta a Mucio, cui a populo data fuerant, pro eo quod Porsenam Etruscorum regem sua constantia ab vrbe dimouit.

Muger, muccosus.

Muger dici solet a castrensium * hominibus quasi muccosus is, qui talis male ludit. FESTVS. * castrẽsib. PAVLVS.

Muginari est nugari, & quasi tarde conari.

Mugionia porta Romae dicta est a Mugio quodam, qui eidem tuendae praefuit.

Mulciber Vulcanus a molliendo * scilicet ferro dictus est. mulcere enim mollire, siue lenire est. Pacuuius: Quid me obtutu terres; mulces laudibus? *mulcendo)

Muli Mariani dici solebant a C. Mario instituti, * cuius milites in furca interposita tabella varicosius onera sua portare adsueuerant. *Marii instituto.

Mulis celebrantur ludi in circo maximo Consualibus. quia

id genus quadrupedum primum putatur coeptum currui, vehiculoque adiungi.

Mulus vehiculo lunae adhibetur; quod tam sterilis ea sit, quam mulus. vel quod vt mulus non suo genere, sed equi creetur; *sic ea solis, non suo fulgore luceat.

* equis oriatur

FEST. ∴ Mulleos genus calceorum aiunt esse, quibus reges Albanorum primi, deinde patricij vsi sunt. M. Cato Originum libro septimo: Qui magistratum curulem cepisset, calceos mulleos allucinatos.* ceteri perones. Item Titinius in Setina: Iam cũ mulleis te ostendisti, quos tibi atis in calceos. quos putant a mullando, id est suendo dictos.

* alutacintos, vel lunatos)

∴ Multam Osce dici putant poenam quandam. M. Varro ait poenam esse, sed pecuniariam, de qua subtiliter in libro primo quaestionum epistolicarum refert. Maximam multam dixerunt trium millium & viginti assium. quia non licebat quondam pluribus triginta bobus, & duabus ouibus quemquam multari. aestimabaturq; bos centussibus, ouis decussibus.

PAVLVS. Multifacere dicitur, sicut magnifacere, & paruifacere. Cato: Neque fidem, neque iusiurandum, neque pudicitiã multifacit. Quod merito ab vsu recessit; quia quãtitas numero non aestimatur, nec desiderat multitudinem.

FESTVS. Multifa . . . . . magnifacere, & par . . .
. . tiam de pudicitia
M . . . .
. . . ntitas . . . .
. . . neturnu . . . . . .

PAVLVS. Multifariam dixerunt antiqui, quod videlicet in multis locis fari poterat. id est dici.

Mummiana aedificia a Mummio dicta.

Mundus appellatur caelum, terra, mare, & aer. mundus etiã dicitur ornatus muliebris. quia non alius est, quam quod moueri potest. mundus quoque appellatur lautus, & purus. Ateius: Cum virginali mundo clam pater † . . . Ennius: idem loco † nauibus celsis, munda facie, atque etiam aere.

* patre)
* in Delocho)

FESTVS. Mundus, vt ait Capito Ateius in libro sexto pontificali, ter in anno patere solet, diebus his: postridie Volcanalia, † & ante diem sextum Id. Nouemb. Quiquid ita dicatur, sic refert Cato in Commentariis iuris ciuilis: Mundo

* Volcanali.V.C.

nomen

nomen impositum est ab eo mundo, qui supra nos est. Forma enim eius est ex iis, qui intrauere, cognoscere potuit, adsimilis ille *eius inferiorem partem, veluti *illi) consecratam diis manibus clausam omni tempore, nisi iis diebus, qui supra scripti sunt, maiores e . . quos dies etiam religiosos iudicauerunt, ea de causa, quod quo tempore ea, quae occulte, & abdita, ea religionis deorum manium essent, veluti in lucem quandam adducerentur, & patefierent: nihil eo tempore in republica geri voluerunt. Itaque per eos dies non cum hoste manus conserebant: non exercitus scribebatur: non comitia habeba . . . aliud quicquam in re . . . . nisi quod vltima nece . . . . . admonebat, administrabatur.

Mundum gentiles ter in anno patere putabant diebus his: PAVLVS. postridie Volcanalia, & ante diem tertiū Nonas Octobris, & ante diem sextum Idus Nouembris. inferiorem enim eius partem consecratam diis manibus arbitrantes clausam omni tempore, praeter hos dies, qui supra scripti sunt. quos dies etiam religiosos iudicauerunt ea de causa, quod his diebus ea, quae occulta, & abdita religionis deorum manium essent, in lucem adducerentur, nihil eo tempore *in rep. geri voluerunt. Itaque *die per hos dies non cum hoste manus conserebatur, non exercitus scribebatur, non comitia habebantur, non aliud quidquam in rep. nisi quod vltima necessitas exegisset, administrabatur.

Munem significare certum est officiosum, vnde e contrario immunis dicitur, qui nullo fungitur officio.

Muneralis lex vocata est, qua Cincius cauit, necui liceret munus accipere. Plautus: Neque *muneralem legem, *Neu neque *lenoniam roga: *fuerit, nec ne, flocci aestimo. *neue *rogato:)

Municas pro communicas dicebant.

. . . communicas dicit, . . FESTVS.

. . . aut vt potius co . . .

.·. Municeps est, vt ait Aelius Gallus, qui in municipio liber natus est. Item qui ex alio genere hominum munus functus est. Item qui in municipio a seruitute se liberauit a municipe. Itē municipes erāt, qui ex aliis ciuitatibus Romā venissent, quibus non licebat magistratū capere,

sed tantum muneris partem. At Ser. filius aiebat initio fuisse, qui ea conditione ciues Ro. fuissent, vt semper

* & remp. separatim a populo Ro. haberent, Cumanos videlicet, Acerranos, Atellanos, qui aeque * ciues Ro. erant, & in legione merebant, sed dignitates no capiebant.

Municipalia sacra vocabantur, quae ante vrbem conditam colebantur.

FESTVS. Municipalia sacra vocantur, quae ab initio habuerunt ante ciuitatem Romanam acceptam; quae obseruare eos voluerunt Pontifices, & eo more facere, quo adfuissent * antiquitus.

* adsuefsent)

PAVLVS. Municipium id genus hominum dicitur, qui, cum Romam venissent, neque ciues Ro. essent, participes tamen fuerunt omnium rerum ad munus fungendum vna cum Romanis ciuibus, praeterquam de suffragio ferendo, aut magistratu capiendo; sicut fuerunt Fundani, Formiani, Cumani, Acerrani, * Lanuuini, Tusculani, qui post aliquot annos ciues Ro. effecti sunt. Alio modo, cum id genus hominum definitur, quorum ciuitas vniuersa in ciuitatem Romanam venit; vt Aricini, Caerites, Anagnini. Tertio, cum id genus hominum definitur, qui ad ciuitatem Romanam ita venerunt, vti municipia essent sua cuiusque ciuitatis, & coloniae, vt Tiburtes, Praenestini, Pisani, Arpinates *, Nolani, Bononienses. * Placentini, Nepesini, Sutrini, Lucenses.

* Corani

* Vrsinates, * Bobutlalē ses.

Munificior a munifico identidem Cato dixit. cum nunc munificentior dicamus, quamuis munificens non sit in vsu.

. . . munifico cum dicamus . . . . . .
. . . vis munificens non sit . . . .
. . . eam scripsit . . . munifi . . .

FESTVS. * Molitio) * mortificatio V.C. mollificatio)

Munitio * morficatio * ciborum.

PAVLVS. Munus significat officium, cum dicitur quis munere fungi: Item donum, quod officij causa datur.

* murtiae Murciae * deae sacellum erat sub monte Auentino, qui antea Murcus * vocabatur.

* murtus

Murgisonem dixerunt a mora, & decisione.

* dein Muries dicebatur sal in pila tunsum, & in ollam fictilem coniectum, & in furno percoctum, quo dehinc * in aquam

aquam misso Vestales virgines vtebantur in sacrificio.

Muries est, quemadmodum Veranius docet, ea, quae fit ex sale sordido in pila pinsato, & in ollam fictilem coniecto, ibique operto, gypsatoque, & in furno percocto, cui virgines Vestales serra ferrea secto, & in seriam coniecto, quae est intus in aede Vestae in penu exteriore, aquam iugem, vel quamlibet, praeterquam quae per fistulas venit, addent, * atque ea demum in sacrificijs vtuntur. FESTVS. * addunt)

Murrata potione vsos antiquos indicio est, quod etiam nunc Aediles per supplicationes dijs addunt ad puluinaria. & quod duodecim tabulis cauetur, ne mortuo indatur, vt ait Varro in antiquitatum libro primo.

Murrata potione vsi sunt antiqui: sed postea adsuerunt murram dijs suis libare. ideoque duodecim tabulis est cautum, ne mortuo inderetur. PAVLVS.

Murricidum * ignauum, stultum. Plautus: Murricide homo, ignaue, iners. * murcidum

Murrina genus potionis, quae graece dicitur nectar.* hanc mulieres vocabant murriolam, quidam murratum vinum. quidam id dici putant ex vuae genere murrinae nomine, † μυῤῥίνη

Muscerdas prima syllaba producta stercus murum appellant.

Mussare, murmurare. Ennius. In occulto mussabant.* vulgo vero pro tacere dicitur, vt idem Ennius: Non decet mussare bonos. * mussabat.

Mustricola* est machinula ex regulis, in qua calceus nouus suitur. Afranius: Mustricolam in dentes impingam tibi. * mustricula

Muta . . . . FESTVS.
. . . isi vocem . . . .
. . . multo . . . .
. . . intelle . . . .
cem . . as dici . . . .
vt cui potius con . . . .

Muta exta appellabant, ex quibus nihil diuinationis animaduertebant. . . . . PAVLVS.
. . dicuntur, quibus ni . . . . . FESTVS.
. . respons . . . . .

. . . iutoria quae . . . .
. . . caut, aut ab in . . . .
. . . a veneno taliq. . . . .
. . . instare periculum . . . .
. . . finium deminution . . . .

PAVLVS. Mutae dicuntur litterae; quod positae in vltimis partibus orationis obmutescere cogant loquentes, vel quod paruae, exiguaeque sint vocis: vt cum mutum oratorem, aut tragoedum dicimus.

FESTVS. . . . . mutum dicimus: aut quod nullius fiant vocis, cum in eas litteras incidant . . . .
. . . iuocales . . . .
. . . ubendo, aut . . . .
. . . fisse, in eo . . . .
. . . uplicata sit . . . .
. . . ser. sacrorum . . . .

*Vellis) Mutini Titini sacellum fuit in Velis * aduersum Murum Mustellinum in angi . . . de quo aris sublatis balnearia sunt . . . acta dom . . . caluini, cum mansisset ab vrbe condita . . . ncipatum Augusti . . .
. . . . & sancte cultum . . . manifestum est . . .
extum & vicesimum dextra u . . . iculum . .
. . . colitur et . . . ine . . . .
. . . ula . . . .

PAVLVS. Mutini Titini sacellum fuit Romae, cui mulieres velatae, *praetextis) togis praetextatis * solebant sacrificare.

Mutire, loqui. Ennius in Telepho: Palam mutire plebeio piaculum est.

*Mioparo Myoparo * genus nauigij ex duobus dissimilibus formatum. Nam & midion, & paron per se sunt.

*Murmilonica *vsu Myrmilonica * scuta dicebant, cum quibus de muro pugnabant. erant siquidem ad hoc ipsum * apta.

Myrtea corona Papirius vsus est, quod Sardos in campis myrteis superasset.

FESTVS. *suo) . . . vt patri sui * heres e . . . .
. . tet tam heres est, quam . . . .
. . in potestate alie . . . .
. . & suus heres vt p . . . .
. . Sulpicius in ea oratio . . . . .
. . pro Aufidia . . . .

reip.

M . . . .
reip.publi . . . .
rae imperi . . . . . .
sae consensu . . . .
populi comit . . . . . .
vt capere eam . . . .
certoue ex . . . . . .
ad tempus admi . . . . . .
M . . lebatarum . . . .
. . s steit pro regno . . . . .
. . Veranius in libro . . . . .
. . cum quod ei summae . . . . .
. . causam Grae . . . . .
. . eo autem non . . . . .

FESTVS. NACCAE appellantur vulgo fullones, vt ait Curiatius, quod nauci non sint, id est* nullius pretij. Idem sentit & Cincius. quidam aiunt, quod omnia fere opera ex lana nacae dicantur a Graecis.

* id quod est v. c.

PAVLVS. Naccae appellantur fullones, quod nauci non sint, id est nullius pretij. omnia fere opera ex lana nacae dicuntur à Graecis.

Naenia * est carmen, quod in funere laudandi gratia cantatur ad tibiam. Sunt qui eo verbo finem significari putant. Quidam volunt naeniam ideo dici, quod voci similior queri monia flentium sit. Quidam aiunt* naeniae ductum ' nomen ab extremi intestini vocabulo: Graeci enim νήτον † extremum dicunt. Siue quod chordarum vltima νήτη † dicitur; extremam cantionis vocem naeniam appellarunt.

* Nenia

* autem

' dictum

† νεάτον)

† νεάτη)

FESTVS. Naenia est . . . .
. . gratia can . . . .
. . nius in ma . . p. . . . . .
. . quia se anti . . . .
. . nificari credi . . . . . .
. . abi ergo . . . .
. . idem huic nom . . . . .
. . dixit domi, & ap . . . . .
. . niam esto quosda . . . . .
. . quod & voci sim . . . . .
. . . sit. quidam aiunt ne . . . . .
. . . mi intestini voca . . . . .
. . . nio vtitur Plautus . . . . .
. . . chaedem ad vol . . . . . .
. . . te reddamu . . . . . .
. . . rem son . . . .
. . . do efferim . . . . . .
. . . Græci νεάτας dicunt . . . . .
. . . .

PAVLVS. Naeniae deae sacellum extra portam Viminalem fuerat dedicatum.

FESTVS. . . . . sacellum vltra portam . . . . . .
. . . aediculam .

PAVLVS. Naeuia silua dicta iuxta vrbem, quod Naeuij cuiusdam

ei putat

fuerit. * *fuerat.

. . . vocitatam extra . . . . . FESTVS.
. . . rum, quod natui cu . . . . .
. . . nemora Naeuia ap . . . . .
. . . ait quamob probri loc . . . .
. . . quod in ea morari ads . . . .
. . . mines. testis est M . . . .
. . . in Coelium si se appella . . . .
. . . à porta Naeuia atque ea . . .
. . . .
. . . unt prouerbi . . . . . .
. . . refertur a Ver . . . . .

Nancitor in duodecim, nactus erit, praedatus* erit. Item in foedere Latino, PECVNIAM QVIS * NANCITOR, HABETO. ET SIQVID PIGNORIS NANCITVR, ·*· SIBI HABETO. *praene. V.C. *qui) ·*·nancitor)

Nancitor, nactus erit. PAVLVS.

Nanum Graeci vas aquarium dicunt humile, & concauum, quod vulgo vocant situlum barbatum; vnde nani pomiliones * appellantur. *pumiliones.

. . . tionem eius . . . . . FESTVS.
. . . humilem et . . . . .
. . . barbatum . . . . .

Napuras nectito cum dixit Pontifex, funiculi ex stramentis fiunt.

Napurae, feniculi. * PAVLVS. *funiculi)

Nare a naue dictum ·*· quod aqua feratur natans, vt nauis. Natare est saepius nare, vt dictitare, factitare. ·*·ductum

Nare à naue ductum Cornificius ait, quod aqua feratur natans vt nauis. * Ennius libro septimo: Alter nare cupit, alter pugnare paratust. Plautus in Aulularia: Quasi pueri, qui nare discunt, scirpea induitur ratis. Natare igitur est saepius nare, vt dictitare, factitare. FESTVS. *nauis. v. C.

Nares appellari putant, quod per ea nasi foramina odoris cuiusque nari flamus. * *flamus.)

Narica est genus piscis minuti. Plautus: Muriaticam autem video in vasis stagneis naricam bonam, & canutam, & taguma quinas fartas conchas piscinarias.

Narica, genus piscis minuti. PAVLVS

Nassa est piscatorij * vasis genus, quo cum intrauit piscis FESTVS *piscatoria.

exire non potest. Plautus: Numquam hercule ex ista nassa hodie ego escam petam.

Nassiterna est genus vasis aquarij ansati, & patentis .quale est quo equi perfundi solent. Plautus in Bacchidibus: Ecquis euocat cum nassiterna, & cum aqua istum impurissimum? & in Neruolaria: Ecquis huc effert nassiternam cum aqua sine suffragio? & Cato in ea oratione, quam composuit in Q. Sulpicium. Quotiens vidi truilos nassiternas, perfusos * aqualis matellas sine ansis.

*pertusos)

PAVLVS. Nassiterna genus vasis aquarij ansati, & patentis.

Natinatio dicebatur negotiatio; & natinatores ex eo seditiosi.

FESTVS. Nati . . . iatio, & natinatores . .
. . . . . gerentes. M. Cato in . . . .
. . . . ultu Macedoniae, Etruriam Samnites, Lucanos inter se natinari, atque factiones esse.

PAVLVS. Natio genus hominum, qui non aliunde venerunt, sed ibi nati sunt. in pecoribus quoque bonus prouentus feturae, bona natio dicitur.

FESTVS. . . . natum, Cin . . . . .
. . . nt, sed ibi . . . . .
. . . ationem ait . . . .
. . . nibus se te . . . .
. . . us seiuncti . . . .
. . . to omnia se . . . .
. . . cius Sabinos . . . .
. . . bus quoq; bonus. . . .

PAVLVS. Nauali corona solet donari, qui primus in hostium nauem armatus transilierit.

. . us in hostium . . .

FESTVS. . . opera ma . . .
. . est eam M . . . .
. . CN. Pom . . . .
. . . tillus bel . . . .
. . . um est in car . . . .
. . . nsueti . . . .
. . . minabantur. . . .
. . . pro nulla . . . .

. : . vt nec . . . . .

Naualis porta a vicinia naualium dicta. PAVLVS.

. . . a regio vide . . . FESTVS.

. . . a appella . : . . .

Naualis scriba, qui in naue apparebat, inter aliud genus scribarum minimae dignitatis habebatur, quod periculis quoque eius ministerium esset * obiectum. Plautus: Non ego te noui naualis scriba columbari impudens. siue quod columbaria in naue appellantur ea, quibus remigent, * siue quod columbariorum quaestus temerarius, incertusque.

*ess. V.C.
*rem gemsnent. V.C.

Naucum * ait Ateius Philologus poni pro nugis. Cincius quod in oleae nucis, quod intus sit. Ælius Stilo omnium rerum putamen. Glossematorum autem scriptores fabae grani quod haereat in fabulo. * Quidam ex gracco, ναὶ χαὶ οὐχὶ, leuem hominem significari. Quidam nucis iuglandis, quam Verrius iug'andam * vocat, medium velut dissepimentum. Plautus in Parasito pigro: Ambo magna laude lauti; postremo ambo sumus non nauci. Item in Mostellaria: Quod id esse dicam verbum nauci nescio. & in Truculento: Amas hominem non nauci. & Nacuius, (&) Tunicularia * eius noctem nauco ducere. Sed * Ennius: Illic' est nugator nihili, non nauci homo.

*Nauci)
*fabachilo)
*iugulanda V.C.
*Cunicularia.
*&)
*illuc V.C.

Naucus * pro nugis ponitur. alias pro oleae, aut nucis nucleo. alij omnium rerum putamen ita appellari volunt: quidam ex Graeco, quod sit ναὶ χαὶ οὐχὶ, leuem hominem significari volentes. quidam volunt sic appellari membranulam, quae in nucis iuglandis est medio.

PAVLVS
*Naucis, alii Naucŭ

Nauia lignum cauatum vt nauis, quo in vindemiis vti solent.

Nauia est vno ligno exculpto, vt nauis, quo vtitur alueo in vindemia. ficus quoque in comitio appellatur Nauia, ab Attio Nauio augure. Nam cum Tarquinius Priscus institutas tribus a Romulo mutare vellet, deterreretur que ab Attio per augurium, vt eluderet eius prudentiam, interrogauit eum, an fieri posset, id quod animo proposuisset suo; cui ille permittente augurio cum respondisset effici posse; iussit rex cotem, ac nouaculam

FESTVS.

pro . . . .
. . . . ancos illa . . .
. . . . culam subito . . .
. . . . ex eo Tarq . . .
. . . . cere noua . . .
. . . . cratum de . . .
. . . . esse intra . . .
. . . . sacro sit e . . .
. . . . subserisiu . . .
. . . . to tanto s . . .
. . . . loco complu . . .
. . . . euulsae de . . .
. . . . moueren. . . .
. . . . erant ficu . . .
. . . . isse. adm . . .
. . . . cum & diuin . . .
. . . . uiueret lib . . .
. . . . suram ideo quod . . .
. . . tas secundum in cor . . . . .
tos, quos nunc n . . . . . .
Cato in ea, quam scr . . . . . .
retur, cum ait nauitae . . . . .
vinum atque oleum u . . . . .
Nauscit cum gran . . . .
. . . gratia quod sit non diss . . . .

PAVLVS. Nauscit cum granum fabae se nascendi gratia aperit, quod sit * non dissimile nauis formae. [* fit]

Naustibulum, alueum ad nauis similitudinem factum.

FESTVS. Naustibulum vocabant antiqui vas aluei simile, videtur * a nauis similitudine. [*vid. V.C. videlicet)]

PAVLVS. Nautea herba granis nigris, qua coriarij vtuntur, a naue * ductum nomen, quia nauseam facit permutatione T in S. * [*nausea] [*T & S.]

FESTVS. . . . lius Aurelius herb . . .
. . . qua coriarij vtuntur . .
. . . tum nomen, quia nauseam fa . .
. . . s litterarum inter me . . .
. . . Plautus in Artemone . .
. . . lionum nauteam fecisset . .
. . .

. . . .
. . . lem atq. aro . . . .
. . . nguentum o . . . .
. . . o scorto sup . . . .
. . . in Commen . . . .
. . . dum quiddam . . . .
. . . colorant . . . .

Nautiorum familia a Troianis dicitur oriunda. PAVLVS.

Nautiorum fa . . . . FESTVS.
. . . . . . eorum princeps . . . .
. . . . . . aeneum Mi . . . .
. . . . . . ucare soliti . . .
. . . . . . abatur de cau . . .
. . . . . . conductiq.ab . . .
. . . . . . anam oppugna . . .
. . . . . . missus L.Caecilius . . .
. . . . . . fectus esset, missi . . .
. . . . . . um de fœdere viola . . .
. . . . us P.Veturius,qui . . .
. . . . refectionem corpo . . .
. . . . nsedissent Bruti . . .
. . . . Romanis erat bello . . .
. . . . aut inde a principe . . .
. . . . appellata est .

Nauus,celer,ac strenuus: a nauium velocitate videtur dictus. Ennius libro sexto: Nauus repertus homo Graio patre Graius homo rex. & libro sextodecimo: Nauorum imperium seruare est insuperantum. Plautus in Friuolaria: Naue agere oportet, quod agas, non ductarier.

Nauus, celer, ac strenuus: a nauium velocitate dictus. PAVLVS.

NEBVLO dictus est, vt ait Aelius Stilo, qui non pluris est, quam nebula, aut qui non facile perspici possit, qualis sit, nequam, nugator. FESTVS.

Nec coniunctionem grammatici fere dicunt esse disiunctiuam, vt Nec legit, nec scribit; cum si diligentius inspiciatur, vt fecit Sinnius Capito, intellegi possit eam positam esse ab antiquis pro non. vt & in duodecim est, AST EI CVSTOS NECESIT.* Item: SI ADORAT FVRTO, QVOD NEC MANIFESTVM ERIT, & apud Plautum in Phasmate: Nec recte si illi

*necesit V.C

dixeris.& Turpilium in Demetrio: Nec recte dici mihi quod iamdudum audio.

PAVLVS. Nec coniunctio disiunctiua est, vt Nec legit, nec scribit. ponitur etiam pro non. Turpilius: Nec recte dici mihi iamdudum audio.

FESTVS. Nec mulieri, nec gremio credi oportere. prouerbium est, quod & illa incerti, & leuis animi est: & plerumque in gremio posita, cum in obliuionem venerunt exsurgentium, procidunt.

Necem suspic . . . . . .

. . . . νέκυν mor . . . . . .

. . . . da . . . . . .

PAVLVS. Necem a Graeco dici certum est. νέκυν enim mortuum dicunt Graeci.

FESTVS. Neci datus proprie dicitur, qui sine vulnere interfectus est, vt veneno, aut fame.

PAVLVS. Necerim, nec eum.

FESTVS. . cerim, nec eum.

*Opillus) Necessarium ait esse Opillus * Aurelius, in quo non sit cessandum, aut sine quo viui non possit. aut sine quo non bene viuatur: aut quod non possit prohiberi, * quin fiat. *prohibere V C.

PAVLVS. Necessarium, in quo non sit cessandum.

FESTVS. Necessarij dicuntur cognati, aut affines, in quos necessaria officia conferuntur.

Necessarij sunt, vt Gallus Aelius ait, qui aut cognati, aut adfines sunt, in quos necessaria officia conferuntur praeter caeteros.

Nectar Graece significat deorum potionem. vnde Vergilius ait: Stipant, & dulci distendunt nectare cellas. Item Lucretius libro secundo: Et nardi * florem, nectar qui floribus * habet. *nardeV.C. *narib.

PAVLVS. Nectar Graece significat deorum potionem.

Nectere, ligare.

FESTVS. Nectere, ligare significat, & est apud plurimos auctores frequens. quin etiam in commentario sacrorum vsurpatur hoc modo. Pontifex minor ex stramentis naturas * nectito. id est funiculos facito, quibus sues adnectatur. *napuras)

Necumquem, nec vmquam quemquam.

PAVLVS. Nefasti dies N littera notantur.

FESTVS. . . . . ti dies nom . . . .

. . . apur

. . . aput quem . . . .
. . . addico nep . . . .
. . . riores sunt q. . . .
. . . liberari sunt . . .
. . . unt. & in prouin . . .
. . . instituta fiunt, & aedes sacrari . .
. so.

Nefrendes arietes dixerunt, quod dentibus frendere non possint. Alij dicunt nefrendes infantes esse nondum frendentes, id est frangentes. Liuius: Quem ego nefrendem alui, lacteam inmulgens opem. Sunt qui nefrendes testiculos dici putent, quos Lanuuini appellant nebrundines,* Graeci νεφρούς, Praenestini nefrones. PAVLVS. *nefrundines)

. . . us Scaeuola . . . FESTVS.
. . . sint. Ateius . . .
. . . ndentes id est . . .
. . . vt quem ego non . . .
. . . us opem. et . . .
. . . pro nefrendibus . . .
. . . vsus recens . . . .
. . . s, quos Lanu . . .
. . . Graeci νεφρ . . .

Neg bundum a . . . . .
. . . . . ea, quam scrip . . .
. . . . . negibundus

Negibundum pro negante dixerunt. PAVLVS.

Neglegens* non legens, neque electum* habens, quid debeat facere. * neclegens. * dilectum)

Neclegens * dictus est non legens, neque dilectũ habens, quid facere debeat omissa ratione officij sui. FESTVS. * Neglegẽs)

Negotium quod . . . . .
. . . tate quae . . . .

Negotium, quod non sit otium. PAVLVS.

Negritu in auguriis significat aegritudo. FESTVS.

Negumate in carmine CN. Marci vatis significat negate, cum ait: Quamuis mouentium duonum negumate.

Negumate, negate. PAVLVS.

Neminis genitiuo casu Cato vsus est, cum dixit: Sunt multi corde, quos non miseret neminis.

Neminis . . & quis dicere cum sic . . . FESTVS.

. . . vitio creatis, neminisque . . .
. . . in Erectheo: lapideo sunt corde multi, quos non miseret neminis.

Nemo compositum videtur ex ne, & homo. quod confirmatur magis, quia in persona semper ponitur, nec pluraliter formari solet, quia intellegitur pro nullo.

PAVLVS. Nemo, nec homo.

Nemora significant siluas amoenas.

FESTVS. . . . . . as amoenas ua . . . .
. . . . buli auctor ho . . . .
. . . . ἐν νεμεϊ σκιὸ . . . .
. . . . δον dubium non . . . .
. . . . n qui campos et pascua . . . .
. . . . ομεὶ εἶναι ἐν αὐ . . . .

PAVLVS. Nemut, nisi etiam, vel nempe.

FESTVS. . mut, nisi etiam, vel . . . . .
. . ibunici, cum ait . nemut . . .
. . aerumnas.

PAVLVS. Nepa Afrorum lingua sidus, quod cancer appellatur. vel, vt quidam volunt, scorpius. Plautus: Dabo me ad parietem, imitabor nepam.

FESTVS. . . . . sidus, quod dicitur nostra si . .
. . . . scorpios. Plautus in . . .
. . . ad parietem imita . . .

PAVLVS. Nepotes luxuriosae vitae homines appellati, quod non magis his rei suae familiaris cura est, quam iis, quibus pater, auusque viuunt. Nepos compositum ab eo, quod natus post sit patri, quam filius.

FESTVS. . . . Tuscis dicitur . . . .
. . homines . . . . .
. . sua famil . . . . .
. . uiuunt. qui . . . . .
. . sit, quam fil . . . .
. . chus inter . . . . .
. . πόδεσιν . . . . .

PAVLVS. Nepus, non purus.

FESTVS. Nequalia, detrimenta.

Nequam aurum est, auris quod vis vehementius ambit. hoc versu Lucilij significare ait Sinnius Capito nequam esse aurum, quod auris laedat; vel pondere inaurium,

cum

cum molliſſima pars auris inciditur:vel ex auro intellegi pecuniam, cuius reſpectu & nimia cupiditate homines ad peccandum adduci.

Nequam aurum eſt, auris quoduis vehementius ambit. PAVLVS.

Hoc verſu Lucilius ſignificare videtur: nequam eſſe aurum, quod aures laedat, pondere inauriũ cum auris inciditur. vel etiã cupiditatem pecuniae voluit ſignificare.

Nequam, qui ne tanti quidem eſt, quam quod habetur minimi.

Nequeunt *non eunt. *Nequiunt vel Nequeũt

Nequinates, Narnienſes. PAVLVS.

. . . , Narnienſis . . . . FESTVS.

. . . nis veteri . . . .

. . . verſus x . . . .

Nequinont pro nequeunt; vt ſolinunt, ferinunt pro ſolent, & feriunt dicebant antiqui. Liuius in Odyſſia: Partim errant, neque nunc Graeciam redire (nequinont.)

Nequinont, nequeunt. PAVLVS.

Nequiquam, fruſtra.

Nequiquam ſignificari idem, quod fruſtra, plurimis auctorum exemplis manifeſtum eſt. FESTVS

Nequitum, & nequitur pro non poſſe dixerunt. PAVLVS.

Nequitum, & nequitur, pro non poſſe dicebant, vt Pacuuius cum ait: Sed cum contendi nequitum, vt clam tendenda eſt plaga. Plautus in Satyrione: Retrahi nequitur, quoquo progreſſa eſt ſemel. & Cato Originum libro primo: Fana in eo loco compluria fuere. ea exaugurauit, praeterquam * quod termino fanum fuit, id nequitum exaugurari. FESTVS. * prӕquam v. c.

Neruum appellamus etiam ferreum vinculum, quo pedes impediuntur, quanquam Plautus eo etiam ceruices vinciri ait: Perfidioſe captus, eo aedepol *neruo ceruices probat. * eo epol. v. c.

Neruum appellamus etiam ferreum vinculum, quo pedes, vel etiam ceruices impediuntur. PAVLVS.

Neſi pro ſine poſitum . . . . FESTVS.

. . . , Dianae Auentinen . . . .

Neutiquam. . . . .

. . . cum ait ſec . . . .

. . . lorum aſpect. . . . . . .

. . neutiquam . . . . . .

PAVLVS. Neutiquam, pro nullo modo.

FESTVS. Nexum est, vt ait Gallus Aelius, quodcumque per aes & libram geritur, idque necti dicitur. quo in genere sunt haec: testamenti factio, nexi danto, *nexi liberanto.* Nexum aes apud antiquos dicebatur pecunia, quae per nexum obligatur.

* dario)
* liberatio)

Nictare & oculorum, & aliorum membrorum nisu saepe aliquid conari, dictum est ab antiquis, vt Lucretius in libro quarto: Hic vbi nexari* nequeunt, insistereque alis. Caecilius in Hymnide: garrulis medentes iacent sine nictentur perticis. Nouius in Macchoco. pone* actutū scribit,* cum in neruo nictabere ·*· vnde quidam nictationem, quidam nictū, vt Caecilius in pugilem*: tum inter laudandū hūc timidū tremulis palpebris Percutere nictu; hic gaudere,& mirarier. Nictit canis in odorandis ferarum vestigiis leuiter ganniens, vt Ennius in libro x. veluti siquando vinculis venatica venenox* apta solet si forte ex nare sagaci sensit voce sua nictit ·*· vlulatque ibi acuta est. vnde ·*· ipsa gannitio.

* nictari
* Macchocopone)
* scrib. v. C. scriber)
·*· nectabere. v. c.
* pubile)
* venox)
·*· nictu. v. c.
·*· & vnde v. c. & inde)

PAVLVS. Nictare est oculorum, & aliorum membrorum nisu saepe aliquid conari. dicimus enim Nictationem, & nictum. Caecilius: Hunc tremulis palpebris Percutere nictu. Nictit canis in odorandis ferarum vestigiis leniter ganniens. Ennius: Nare sagaci sensit, voce sua nictit, vlulaque. vnde & gannitio.

FESTVS. Niger lapis in comitio locum funestum significat, vt alij, Romuli morti destinatum, sed non vsu obu . . .
stulum nutr . . . .
. . . tilium auum Ti . . . . . .
cuius famili . . . .

Nihili, qui nec hili quidem est.

PAVLVS. Ningulus, nullus. Marcius vates: Ne ningulus mederi queat.

FESTVS Ningulus nullus, vt Ennius libro secundo: Qui ferro minitere. atque in te ningulus mederi queat.

Niquis sciuit centuria est, quae dicitur a Seruio Tullio rege constituta, in qua liceret ei suffragium ferre, qui non tulisset in sua. nequis ciuis suffragij iure priuaretur. nam sciscito significat sententiam dicito, ac suffragium

fragium ferto: vnde ſcita plebis. Sed in ea centuria, neque cenſetur quicquam,* neque centurio praeficitur, neque centurialis poteſt eſſe, quia nemo certus eſt eius centuriae. eſt autem Niqui ſciuit, niſi quis ſciuit. * quiſquam

Niuem . . . Graeco, qui id n . . . .
. . . . nificat da . . . .

Niuem interpretatur nouũ ex Graeco, quod illi dicunt νέον. PAVLVS.

Nixi dij appellabantur, quos putabant praeſidere parientium nixibus.

Nixi dij appellantur tria ſigna in Capitolio ante caellam Mineruae genibus nixa, velut praeſidentes parientium nixibus. quae ſigna * ſunt qui memoriae prodiderint, Antiocho rege Syriae ſuperato M.* Aciliũ ſubtracta a populo Ro. adportaſſe, atque vbi ſunt, poſuiſſe. etiam quae ' capta Corintho aduecta huc, quae ibi ſubiecta fuerint menſae. FESTVS. * ſua v. c. * Manium) ' qui v. c. quae)

NOBILEM antiqui pro noto ponebant, & quidem per G litteram, * vt Plautus in Pſeudolo: Peregrina facies videtur hominis, atque gnobilis.' & oculis meis obuiam gnobilis * obiicitur. Attius in Diomede: Ergo me Argos referam, nam hic ſum ·l· gnobilis ·*· Liuius in Virgo] ornamenta incendunt ' gnobili ·*· ignobiles. * pro c litteera v.c. * ignobilis v.c. ' ignob. v.c. ·l· ſuam) ·*· nobilis. v. c. (Virgine)

Nobilem antiqui pro noto ponebant. Plautus: Peregrina facies, atque ignobilis. PAVLVS. ' incedunt) ·*· nobili. v. c.

Noctilucam Lucilius cum dixit, obſcaenum ſignificat. FESTVS.
. . . . . lib. ij. obſcae . . . . . .
. . . medica . . . .

Noctua a tempore noctis dicta, quo canit, vel volat. PAVLVS.
. . . . . ore, eo quo . . . . . .
. . . . . appellatur . . . . . . FESTVS.

Noegeũ quidam amiculi genus praetextum purpura, quidam candidum ac perlucidum, quaſi a nauco, quod putamen quorundam pomorum eſt tenuiſſimum non ſine candore, vt Liuius ait in Odyſſia: Simul ac lacrimas de ore noegeo Deterſit. id eſt candido.

Noegeum amiculi genus. Noegeum candidum. Liuius: Lacrimas de ore noegeo Deterſit, id eſt candido. PAVLVS.

Nomen dictum quaſi nouimen, quod notitiam facit. FESTVS.

Nomen ſiue ex Graec . . . .
. . ue familiae eſt . . . .

. . actum dicimus . . . .
. . ecunia sit . . . .

PAVLVS. Nonarum, Iduum, Kalendarum posteri dies nuptijs alieni habentur; quoniam hi dies decreto Pontificum atri iudicati sunt; quod quotienscumque Romani duces belli gerendi gratia his diebus supplicauerunt, male rempublicam gessere.

FESTVS. . . . . III. Kalen . . . .
. . . vae nuptae . . . .
. . . trum inlucisce . . . .
. . . es esse iudica . . . .
. . . uces belli ge . . . .
. . . e remp. ges . . . .

Nonas quidem a noua luna, quod in eas concurreret principium lunae. alij quod semper ante diem Iduum nonum essent, scribique ideo debere primam appellationis eius syllabam adiecta V littera.

PAVLVS. * Noncolae Noneolae * vocantur papillae, quae ex faucibus caprarum dependent.

FESTVS. . . . as est caesis . . . .
. . prarum sup . . . .

Non omnibus dormio: prouerbium videtur natum a cipio quodam qui Pararhenchon dictus est, quod simularet dormientem, quo impunitius vxor eius moecharetur. eius meminit Lucilius.

Non pridem, aeque, & recte, & frequenter dicitur, ac iampridem, quam pridem.

Nonuncium . . . .
. . . ludi adpellant signi . . . .
. . . runcium, qnod singuli sex . . . . . .
. . . um sit . . . .

PAVLVS. Nonuncium, & teruncium dicitur, quod nouem vnciarum sit, siue trium.

Nota nunc significat signum, vt in pecoribus; nunc litteras singulas, aut binas; nunc ignominiam.

FESTVS. Nota alias significat signum; vt in pecoribus, tabulis, libris, litterae singulae, aut binae; alias ignominiam.

Nothum Graeci natum ex vxore non legitima vocant, qui apud nos spurio patre natus dicitur, quod Ser. Tullius, qui Romae regnauit, natus est ex concubina Spurius Tulli

* Sp. Tulli Tr. vel Ti-

Tulli tributis * nisi forte maluimus ·*· credere Oclisia Corniculana* captiua, eum susceptum matre seruiente. burth ·*· malumus) * Oclisiam Corniculam V.C.

Nothum Graeci natum ex vxore non legitima dicunt, qui apud nos spurio patre natus est.

PAVLVS.
FESTVS.

Nouae curiae proximae * compitum Fabricium aedificatae sunt. quod parum amplae erant veteres a Romulo factae, vbi * is populum, & sacra in partis triginta distribuerat, vt in ijs ea sacra curarent, quae, cũ ex veteribus in nouas euocarentur; septem * curiarum per religiones euocari non potuerunt. itaque Foriensis, Raptae, Vellensis, * Velitiae res diuinae fiunt in veteribus curijs. * proxime) * vbe v.C. * quatuor) * Veliensis)

Noualis ager nouae relictus sementi.

PAVLVS.
FESTVS.

. . ucius eum esse vbi . . . .
. . sementem fit relic . . . .
. . T. Sicini Volsci . . . .
. . inissent aduersus . . . .
. . combusti feruntur . . . .
. . neque est proxime cir . . . .
. . pide albo constratus . . . .
. . Opiter Verginius . . . .
. . Laeuinus. Postumus Co . . . .
. . llius Tolerimus, P. Ve . . . .
. . onius Atratinus, Ver . . . .
. . ius Scaeuola. Sex. Fusi . . . .
Neuendiales feriae . . . .
. . . Hostilio rege extin . . . .
. . . is nono die inferi . . . .
. . . more* Albano lapi . . . . * monte)
. . . exaudita, vt Alban . . . .
. . . rant sacra nam ab his . . . .
. . . quae missa crate a poet . . . . . .
. . . tibus coepissent . . . .
. . . lo Cos. operae . . . .
. . . . pugnari pos . . . .

Nouendiales feriae a numero dierum sunt dictae. PAVLVS.

Nouerca dicitur, quam quis sublatis liberis nouam vxorem ducit augendae* familiae gratia. * arcendae, vel accersendae.

FESTVS.

. . . . tis nouam . . . .
. . . gratia, id est coer . . . . .
. . . ecterrannia . . . . . .

. . . Ser. Tullio . . .
. . . ſcenderetur . . .
. . . tinus in Auen . . .
. . . rum Aelius . . .
. . . aiunt eſſe . . .
. . . mero quoque . . .
. . ὑπὸ βαθείης πι . . .

PAVLVS. Noxa ponitur pro peccato, aut pro peccati poena, cum lex iubet noxae dedere pro peccato.

Noxia apud antiquos damnum ſignificat, ſed a poetis ponitur pro culpa.

. . . vt Ser. Sulpicius. . . .

. . apud poetas autem, & oratores ponitur pro culpa. at noxa peccatum, aut pro peccato poenam, * vt Attius in Melanippo. * te te eſſe huic noxae obnoxium. Item cum lex iubet noxae dedere, pro peccato dedi iubet. Caecilius in Hypobolimaeo chereſtato. * Nam iſta quidem noxa mulieris eſt magis, quam viri.

*poena) *Menalippo) *Chaereſtrato) *muliebrem & V.C. muliebris eſt)

NVCES . . . . .
. . . untur pueris, vt nonae * . .
. . . noui mariti auſpicium . .
. . . liſtimum.

*nouae)

PAVLVS. Nuces flagitantur nuptis, * & iaciuntur pueris, vt nouae nuptae intranti domum noui mariti ſecūdum fiat auſpiciū. Nuculas Praeneſtinos * appellabant; quod incluſi a Poenis Caſilini famem nucibus ſuſtentarunt; vel quod in eorum regione plurima nux minuta naſcitur.

*nuptiis, vel a nuptis *Praeneſtini, vel Praeneſtinas

FESTVS. Nucu. . . . .
. . . quod incluſi . . .
. . . uerunt; vel quod in . . .
. . . ta paſcitur.

PAVLVS. Nudius tertius compoſitum ex nunc, & die tertio.

FESTVS. . . . ſitum ex nunc . . .
. . . in agro . . .
. . . ant a pa . . .
. . . ati ſint . . .
. . . dicantur pa . . .
. . . tur caelum cau . . .
. . . icatur dam . . .

Numam Pompilium Ianicul . . . .
. . ferunt,

. . . . ferunt, in quo arcam eius in . .
. . . nominis a Terentio . .
. . . te agrum. . . .

Numae Pompilij in Ianiculo est sepulchrum. PAVLVS.

Numella genus vinculi, quo quadrupedes deligantur.

. . . . quo quadruped . . . . FESTVS.
. . . . . ri neruo, aut co . . . . .

Numen, quasi nutus dei, ac potestas, dicitur. PAVLVS.

. . . . nutus dei, ac pote . . . FESTVS.

Numera senatum ait quiuis senator consuli, cum impedimento vult esse, quo minus faciat senatusconsultum. postulatq;, vt aut res, quae adferuntur, *diuidantur; aut singuli consulantur; aut si tot non sint senatores, quo numero liceat praescribi senatusconsultum. *referuntur)

Numerius praenomen numquam ante fuisse in patricia familia dicitur, quamuis * Fabius, qui vnus post sex & trecentos ab Etruscis interfectos superfuit, inductus *magnitudine diuitiarum vxorem duxit Otacilij Maleuentani, vt tum dicebantur, filiam. ea conditione, vt qui primus natus esset, praenomine aui materni Numerius appellaretur. *quam is) *inductis. V.C.

Numerius praenomen est tractum ab auo. PAVLVS.

Numero dicebant pro nimium.

Nu . . . . nt videtur esse . . . FESTVS.
. . . . . num numero fu . . .
. . . . . eo ordine vsur . . .
. . . . . etudine loquen . . .
. . . . . eiusmodi, siue . . .
. . . . . ium quemadmodum . .
. . . . vsus Pompeius Sex . . .
. . . . ma syllaba voca . . .
. . . . u casus eadem cor . . .
. . . . e temporis praesentis . .
. . . . antiquos nimium . .
. . . . Sinnius Capito. esse enim . .
. . . . um vos estis minime . .
. . . . ero perbiterint. nisi cito . .
. . . . mium si isso, qui exeam, numero estis mortui, hoc exemplo, vt pingeretis, id est, cur cito mortui estis? Item in Nelei: Numquam numero matri

conuenirent mercandi, vendendique causa, eumque nefastum, ne si liceret cum populo agi, interpellarentur nundinatores.

Nundinas feriarum diem esse voluerunt antiqui: quo mercandi gratia vrbem rustici conuenirent. PAVLVS

Nuncius & res ipsa, & persona dicitur.

. . . in persona dicitur . . . FESTVS.

. . . allatus est, quod . . .

. . . mentaris fec. . . . PAVLVS.

Nuper quasi nouiter, * tamquam dicamus nouissime. *nouper.

. . . tamquam dici e . . .

. . . ris id autem . . . FESTVS.

. . . sa erant, qui nu . . .

Nupta verba dicebantur ab antiquis, quae virginem dicere non licebat, vt Plautus in Discolo.* Virgo sum, non dū didici nupta verba dicere. Dyscolo)

Nuptam a Graeco dictum, illi enim nuptam appellant νύμφην. PAVLVS.

. . . lieres quibus . . . FESTVS.

. . . eadem causa . . .

. . . qui appellatam . . . .

. . . tamen qui dice . . . .

. . . νύμφην. . . . .

. . . appellat vxo . . . .

. . . consuetudi . . . .

. . . ait ἐξαπί. . . . .

. . . στάον.

Nuptias dictas esse ait Santra ab eo, quod nymphea dixerunt Graeci, antiqui γάμον. inde nouam nuptam νέαν νύμφην. Cornificius, quod noua petantur coniugia. Curiatius, quod noua ratio* fiat. Ælius, & Cincius, quia flammeo caput nubentis obuoluatur, quod antiqui obnubere vocarunt. * ob quam causam legem quoque Parenstam* iubere caput eius obnubere, qui parentem necauisset, quod est obuoluere. *gratio) *vocarint V.C. *Parricam)

Nuscitiosum Ætius Philologus ait appellari solitum, qui propter oculorum vitium parum videret. at Popilius * Aurelius, nusciciones esse caecitudines nocturnas. Ælius Stilo, qui plus videret vesperi, quam meridie, nec cognosceret, nisi quod vsque ad oculos admouisset. *P. Opilius)

i

PAVLVS. Nuſciciosus, qui parum videt propter vitium oculorum, quique plus videt veſperi, quam meridie.

. . . cuntur nôma . . . .

FESTVS. . . . . . . vnde Cato in . . .

. . . . . . multam viuunt . .

. . . . cerialibus Capito Si . . .

. . . . ait. cum velimus ſig . .

. . . . libus in Circo mitti . . .

. . . . ſet plane volumus . . .

. . . quia adeo diligantur s . . .

. . . prae flamma cum ſunt u . . .

Ob

OB praepositio alias ponitur pro circum, vt cum dicimus vrbem obsideri, obsignari, obuallari. alias in vicem praepositionis, quae est propter, vt Ob merita, ob superatos hostes: vnde obsides, pro obsides, qui ob fidem patriae praestandam dantur. alias pro ad, vt Ennius: Ob Romam noctu legiones ducere coepit. PAVLVS.

. . . . onitur . . . . FESTVS.
. . . obsideri ob . . . .
. . . in vicem praepo . . .
. . . superatos . . .
. . . riae praestandam . . .
. . . ob Romam noc . . .
. . . ob Troiam duxit . . .

Ob praepositione antiquos vsos esse pro ad, testis est Ennius, cum ait libro quartodecimo: Omnes occisi, obcensique in nocte serena. id est, accensi. * & in Iphigenia: Acherontem obibo, vbi mortis thesauri obiacent. eiusdem autem generis esse ait obferre, obculit, * obcurrit, oblatus, obiectus; mihi non satis persuadet. *luce. *vult obtulit

Ob os significat ad os. PAVLVS.

Ob os ad os significat . . . . item vt superioribus quoque exemplis testatus * est. FESTVS. *testatum

Obacerare, obloqui, atque alterius sermonem moleste impedire. quod sumptu videtur a paleis, quas Graeci ἄχυρα vocant. Itaque & frumentum, & panis non sine paleis, acerosus dicitur. item lutum aceratum paleis mixtum. PAVLVS.

Obacerbat, exacerbat.

Obambulare, aduersum alios ambulare, & quasi ambulanti sese opponere.

Obdere, opponere, vel opperire.

Obedire, obaudire.

Obescet, oberit, vel aderit.* *aberit.

Obesus, pinguis, quasi ob edendum factus.

Obherbescere, *herbam increscere. *Obherbescere, vel Oberescere.

Obiacuisse, antea iacuisse.

Obices, pessuli, serae.

Obigitat, anteagitat, vt obambulat.

Obigitat antiqui dicebant, pro ante agitat, vt obambulare. FESTVS.

Obinunt, obeunt. PAVLVS.

Obitu dicebant pro aditu.

* astringere. Obiurare, iureiurando obstringere.*

FEST. ∴ Obiurare, iureiurando obstringere, vt est in Pantasilea, formidabant obiurare.

PAVLVS. Obiurgatio post turpe factum castigatio. Monitio vero est ante commissum.

* Oblitteratur. Oblitteratum, * alij ab obliuione, alij a littore; quod ibi notata fluctibus aequari, & tolli solent.

*Oblucuuiasse Oblucinasse *dicebant antiqui mente errasse, quasi in luco deorum alicui occurrisse.

Obmanens pro diu manens, vt permanens.

FEST. ∴ Obmoueto pro admoueto dicebatur apud antiquos, vt alia quae supra relata sunt.

∴ Obnectere, obligare, maxime in nuptiis frequens est.

PAVLVS. Obnectere, oblegare.

Obnoxius, poenae obligatus ob delictum.

∴ Obnubit, caput operit. vnde & nuptiae dictae a capitis operitione.*

*opertione.

Oboritur, adnascitur.

FEST. ∴ Oboritur, adnascitur. nam praepositionem ob, pro ad solitam poni, testis hic versus: Tantum gaudium oboriri ex tumultu maxumo. & Ennius: ob Romam noctu legiones ducere coepit.

PAVLVS. Obprobrare, probrum obiicere.

Obpuuiat, verberat, a pauiendo, id est, feriendo. vnde pueri, quod puniendo coercentur, id est, plagis. vnde & pauimenta.

Obrogare est legis prioris infirmandae causa legem aliam ferre.

*obstrutuit Obrutuit, * obstupuit, a bruto, quod antiqui pro graui, interdum pro stupido dixerũt. Afranius: Non possum verbum facere; obrutui.

Obsalutare, salutandi gratia offerre.

FEST. ∴ Obsalutare, offerre salutandi gratia dicebant antiqui, vt consalutare, persalutare.

PAVLVS. Obsecrare est opem a sacris petere.

Obsequela, obsequium.

FEST. ∴ Obseruasse dicitur, qui obseruat, quid, cuiusque causa facere debeat. itaque is*obseruat, * coluisse aliquem dicitur.

* is, qui * obseruasse id est

Obsi-

Obsidionalis corona est, quae datur imperatori ei, qui obsidione liberauit ab hostibus obsessos. ea fit ex gramine viridi fere ex eo loco decerpto, in quo erant inclusi. Herbam autem victoriae signum fuisse apud antiquos, aliisque * exemplis docuimus. *aliquot quae corona magnae auctoritatis fuit. Nam & P. Decio datae duae sunt: vna ab exercitu vniuerso, altera ab iis, qui fuerunt in praesidio obsessi. & L. Sicinio Dentato, qui Achilles Romae* existimatus est, *.Romanus) ac fertur centies, & vicies * pro Rep. depugnasse. *vicesies Coronis donatus viginti sex, In iis aureis octo, ciuicis quattuordecim, muralibus tribus, obsidionali vna. Inter obsidionalem, & ciuicam hoc interest, quod altera singularis * signum salutis est, altera diuersorum ciuium seruatorum. *singulis

Obsidionalis corona dicebatur, quae ei, qui obsessos liberasset ab hostibus, dabatur. PAVLVS. ea fiebat ex gramine viridi ex eo loco decerpto, in quo erant inclusi. quae corona magnae auctoritatis erat. Ciuica corona singularis salutis signum erat; obsidionalis vniuersorum ciuium seruatorum.

.·. Obsidionem potius dicendum esse, quam obsidium, adiuuat nos testimonio suo Ennius in Telamone, cum ait: FESTVS. Scibas natum ingenuum Aiacem, cui tu obsidionem paras. Item alio loco: Hector quid * haud cessat obsidionem obducere? *quidem).

.·. Obsidium, tamquam praesidium, subsidium, recte dicitur. Cuius etiam auctor C. Laelius pro se apud * populum. *ad vt in ' nobis terra, mariq; simul obsidium facerent. *vti) & Sallustius historiarum primo: Magnis opibus profectis obsidium cepit per L. Catilinam legatum.

.·. Obsonitauere saepe obsonauere. Cato in suasione (de lege Orchia * derogaretur. *ne legi Orchiae) qui antea obsonitauere, postea centenis obsonitauere. significat autem conuiuari.

Obsonitauere, saepe obsonauere. significat autem conuiuari. PAVLVS.

Obstinat, obfirmat.

.·. Obstinato, obfirmato, perseueranti, * vt tenere possit. FESTVS. *per insinuandum. Pacuuius: obstinati exorsus, vt Attius in Amphitryone: aut tam obstinato animo confisus tuo. Cato in Q. Thermum de decem hominibus. rumorem, famam floccifecit

terrae caedat globos.

Occasio oportunitas temporis casu quodã proueniẽtis est· FESTVS.

Occasio, oportunitas temporis casu proueniens. PAVLVS.

Occasus, interitus, vel Solis, cum decidit a superis infra FESTVS. terras. quo vocabulo Ennius pro occasione est vsus in libro secundo: hic occasus datus est, at Horatius inclutus saltu. Item in libro quinto: iniicit irritatus, tenet, occasus iuuat res. Item in libro octauo: aut occasus vbi, tempusve audere repressit.

Occasus, interitus, vel Solis in Oceano mersio. PAVLVS.

Occentare dicebant pro conuicium facere, cum id clare, & cum quodam canore fieret, vt procul exaudiri potuisset: quod turpe habebatur; quia non sine causa fieri putatur † inde cantilenam dici, quia illam non cantus iucun *putabatur) ditatem puto.

Occentassint antiqui dicebant, quod nunc conuicium fece- FESTVS. rint, dicimus; quod id clare, & cum quodam canore fit, vt procul exaudiri possit. quod turpe habetur, quia non sine causa fieri putatur. inde cantilenam dici, quia illam non cantus iucunditatem puto.

Occidamus Plautus ponit pro contra cedamus. cum plurimae aliae praepositiones familiariores huic verbo sint.

Occidamus Plautus posuit pro contra cedamus. PAVLVS.

Occisitantur, saepe occiduntur.

Occisitantur, saepe occiduntur. sic C. Gracchus pro rostris FESTVS. in P. Popillium; Homines liberi nunc in oppido occisitantur.

Occisus a necato distinguitur. nam occisus a caedendo di- PAVLVS. ctus, necatus sine ictu.

Occisum a necato distingui quidam, quod alterum a cae- FESTVS. dendo, atque ictu fieri dicunt, alterum sine ictu. Itaque in Numae Pompilij Regis legibus scriptum esse, SI HOMINEM FVLMINIBVS OCCISIT, NE SVPRA GENVA TOLLITO. & alibi, HOMO SI FVLMINE OCCISVS EST, EI IVSTA NVLLA FIERI OPORTET.

∴ Occultum offerre, significat sub terram fere ponere.

Occupaticius ager dicitur, qui desertus a cultoribus pro- PAVLVS. priis, ab aliis occupatur.

Occupaticius . . . . FESTVS.

. . . a cultoribus fr . . . .
. . . ri coeptus, quod in . . .
. . . nam cum Hann . . . .
. . . bene meri . . . .
. . . atque eorum a . . . .
. . . tamquam ex l . . . .
. . . nandos pu . . . .
. . . diret commu . . . .
. . . est a priuatis . . . .
. . . accepissent.

*Ocymum Ocimum * Graecum.

PAVLVS. *Ocymum *α *ὠκέως Ocimum * graecum, (& a* celeritate nascendi est dictum. Ocius & ocissime positiuum Latinum non habent, sed ab eo veniunt, quod est in Graeco ὠκύς.*

FESTVS. *dictas nostras V.C. *consolationis V.C. Ocius secundae collationis, & deinde tertiae ocissime frequentata sunt. alij dicta a nostris, & * tracta ex Graeco, id est ὠκέως, cuius prima significatio, ex qua procedere in comparationem debet, apud nos non est. tertiae vero collationis, * cuius maiora exempla sunt, auctor est Plautus in Neruolaria: Ocissime nos liberi possimus fier.

. . . quicquam occisa . . .
. . . lius historiarum . . .
. . . tantur ocissim . . . .
. . . lamia apud . . . .
. . . lamiam opor . . .

Ocrem antiqui, vt Ateius Philologus in libro Glossematorum refert, montem confragosum vocabant, vt apud Liuium: Sed qui sunt hi, qui ascendunt altum ocrim? Et, celsosque ocris, aruaque patria, & mare magnum. Namque Taenari celsos ocris. Et, haud vt quem Chiro in Pelio docuit ocri. vnde fortasse etiam ocreae * sint dictae inaequaliter tuberatae. *ocriae V.C.

PAVLVS. Ocrem montem confragosum dicebant antiqui. hinc ocreae dictae inaequaliter tuberatae.

FESTVS. Octauiae porticus duae appellantur, quarum alteram theatro Marcelli propiorem Octauia soror Augusti fecit. alteram theatro Pompei proximam CN. Octauius CN. filius, qui fuit Aedilis Curulis, Praetor, Consul, Decemuir * sacris faciendis, triumphauitque de rege Perse *virû V.C.

naualí

naudli triumpho. quam combustam reficiendam curauit Caesar Augustus.

October equus appellatur, qui in campo Martio mense Octobri immolatur quotannis Marti, bigarum victricum dexterior; de cuius capite non leuis contentio solebat esse inter Suburanenses, & Sacrauienses, vt hi in regiae pariete, illi ad turrim Mamiliã id figerent; eiusdemque cauda* tanta celeritate perfertur in regiam, vt ex ea sanguis destillet in focum, participandae rei diuinae gratia quem hostiae loco quidam Marti bellico deo sacrari dicunt, non vt vulgus putat, quia velut supplicium de eo sumatur, quod Romani Ilio sunt oriundi, & Troiani ita effigie in equi sint capti. Multis autem gentibus equum hostiarum numero haberi, testimonio sunt Lacedaemonij, qui in monte Taygeto equum ventis immolant, ibidemque adolent, vt eorum flatu cinis eius per finis quam latissime deferatur,* & Sallentini, apud quos Menzanae Ioui dicatus viuus conicitur in ignem, & Rhodij, qui quotannis quadrigas soli consecratas in mare iaciunt, quod is tali curriculo fertur circumuehi mundum. *quod a v.c. coda) *differatur v.c.

October equus appellabatur, qui in campo Martio mense Octobri Marti immolabatur. de cuius capite maxima erat contentio inter Suburanos, & Sacrauienses, vt hi in regiae pariete, illi ad turrim Mamiliam id figerent. Cuius cauda, vt ex ea sanguis in focum distillaret, magna celeritate perferebatur in regiam. PAVLVS.

Oculatum pro praesenti posuit Plautus cum dixit: oculata die. Item ipse: pluris est oculatus testis vnus, quam auriti Decem, id est qui se vidisse dicat.

. . . . dolo osculatum * pro prae . . . . . FESTVS. *oculatum)
. . . . odie caeca hercule . . . . .
. . . . tem alibi oculatum ar . . . . .
. . . . idem pluris est ocul . . . . .
. . . . id est qui se vidisse di . . . . .
. . . . formam ab oculi ap . . . . .

Oculissimum, carissimum. Plautus: Oculissimum ostium amicae. PAVLVS.

. . . . imum ostium amicae . . . . . FESTVS.
. . . . me dixit signifi . . . . . PAVLVS.

OMEN velut oremen * quod fit ore. augurium, quod auibus ·+· alioue modo fit. PAVLVS *ormen *-quod non auib.

Ommentans . . . in Odyssea cum ait: in Pylum aduenies, * aut ibi ommentans. significat obmanens. Sed ea significatione qua saepe fieri dicitur . id enim est mantare. FESTVS. *deucales.

OPACA vocantur vmbrosa. PAVLVS.

Opaca, vmbrosa. FESTVS.

Opalia dicebantur dies festi, quibus Opi supplicabant. *supplicant

Opalia dies festi, quibus supplicatur * Opi, appellatur: quorum alter . . . .

Opertat, saepe operit. PAVLVS.

Opigenam Iunonem matronae colebant, quod ferre eam opem in partu laborantibus credebant.

Opilio, genus auis.

Opima spolia dicuntur originem quidem trahentia ab Ope Saturni vxore. quod ipse agrorum cultor habetur, nominatus a satu, tenensque falcem effingitur, quae * est insigne agricolae. Itaque illa quoque cognominatur Consiua, & esse existimatur terra. Ideoque in regia colitur a populo Romano, quia omnes opes humano generi terra * tribuat. Ergo & opulenti dicuntur, terrestribus rebus copiosi: & hostiae opimae praecipue pingues; & opima magnifica, & ampla. vnde spolia quoque, quae dux populi Romani duci hostium detraxit, opima dicuntur. quorum tanta raritas est, vt intra annos paulo . . . . . . trina contigerint nomini Romano. vna, quae Romulus de Acrone: altera, quae Cossus Cornelius de Tolumnio: tertia, quae M. Marcellus Ioui Feretrio de Viridomaro + fixerunt. M. Varro ait opima spolia etiam esse, si manipularis miles detraxerit, dummodo duci hostium . . . . . . non sit. Ad aedem Iouis Feretrij poni, testimonio esse libros pontificum. in quibus sit pro primis spolijs boue, + pro secundis solitaurilibus, pro tertijs agno publice sacra fieri debere. esse etiam compelli reges + legem opimorum spoliorum talem: CVIVS AVSPICIO CLASSE PROCINCTA OPIMA SPOLIA CAPIVNTVR, IOVI FERETRIO DARIER OPORTEAT, ET BOVEM CAE-

FEST. *quod * natura * Virdumaro) * boue) * Pompilii Regis)

. concedit, egō egens exortus sum.

Optatam hostiam, alij optimam appellant eam, quam. Aedilis trib. cōstitutis hostijs optat, quā immolari velit.

Optima lex . . . . in Magistro populi faciendo, qui vulgo Dictator appellatur, quam plenissimum posset * eius M. filii, Volusi nepotis) ius esse,* significabatur. vt fuit Manij Valerij, M. Fabij, . Volusinae gētis, *qui primus Magister a populo creatus est. propter + quā vero porouocatio ab eo magistratū ad (*. post) populū data est, quae antea non erat. desitūest dici, + vt * adijci optima lege, vtpote imminuto iure priorū magistratuū.

Optio, qui nunc dicitur, antea appellabatur accensus. Is adiutor dabatur centurioni a Tribuno militum, qui ex eo tempore, quem velint, centurionibus permissum est optare, & nomen ex facto sortitus est. Plautus in Asinaria: qua me, qua vxorem, qua tu Sauream seruum potes, circumduce, aufer, promitto tibi, non obfuturum, si id effeceris, tibi optionem sumito Leonidam.

Optio est optatio, sed in re militari optio appellatur is, PAVLVS. quem decurio, aut centurio, optat sibi rerum priuatarum ministrum, quo facilius obeat publica officia.

Optionatus vt Decurionatus, siue Pontificatus dicitur.

Optionatus, vt Pontificatus, Decurionatus dicitur, vt Cato FEST. in ea, quam habuit apud equites. maiores seorsum, atque diuersum pretium parauere bonis, atque strenuis, decurionatus, optionatus, hastas donaticas, aliosq; honores.

Opunculo, *quod opilionis genus cantus imitatur. PAVLVS. * Opiniculo

ORAE extremae partes terrarum, id est maritimae dicuntur. vnde & vestimentorum extremae partes; quae FESTVS. quidem & primae dici possunt. Caecilius in Aeschrione vsus est pro initio rei, cū ait: Oram reperire nullam, quam expediam, queo.

Orare antiqui dixerunt pro agere. vnde & oratores cau- PAVLVS sarum actores, & oratores; qui nunc legati. quod reip. mandata peragerent.

Orare antiquos dixisse pro agere testimonio sunt, quod & FEST. oratores, & ij, qui nunc quidem legati, tunc vero oratores, quod Reip. mandatas partes agebant. Ennius quoque cum dixit libro primo annalium. face vero, quod te cum precibus pater orat.

Orata genus piscis appellatur a colore auri, quod rustici

orum dicebant, vt auriculas, oricolas. itaque Sergiũ quoque quendã praediuitem, quod & duobus anulis aureis, & grandibus vteretur, Oratam dicunt esse appellatum.

PAVLVS. Orata genus piscis a colore auri dicta, quod rustici orum dicebant, vt auriculas, oriculas.

Oratores ex Graeco ἀρατῆρες dicti, quod missi ad reges, nationesque deos solerent ἀρᾶσθαι, id est testari. hi modo appellantur legati.

FESTVS. . . ¡. es dictos ex . . . .
. . . gentes qui missi . . . . .
. . . strum populo Ro . . . . . .
. . . ἀρᾶσθαι . . . .
. . . acte. eos nostri alij pro legatis appellant, vt Cato in ea, quam scripsit de suis virtutibus contra Thermum: M. Fuluio Consuli legatus sum in Aetoliam, propterea quod ex Aetolia complures venerant Aetolos pacem velle: de ea re oratores Romam profectos . & in Originum libro primo: Propter id bellum coepit Coelius P R. Albanus, oratores misit Romam, eum . . .
. . pro decretoribus, vt Terentius: orator venio, facite exorator sim . * Item & Afranius in Emancipato. si . . . tum si quod oritur . . . . as . . . sertis & loci veteribus. ab eo quod antiqui orare dicebant pro agere. ob quam causam . . . . . . quoque eorum vocantur.

* exoratorum v.c.

PAVLVS. Orba significat apud poetas priuatam aliqua persona cara. Orba est, quae patrem, aut matrem, aut filios, quasi lumen amisit.

FESTVS. . . . rba apud poe . . . .
. . . persona cara. apud . . . . . .
. . . mat, vt sca . . . .
. . . ncos. orba est . . . .
. . . tris est ante . . . . . .
. . . vlus Aelius . . . . . .
. . . in eo libro . . . . . .
. . . pontificatu . . . . . .
. . . ella fine . . . . . .
. . . sacrae . . . . . .
. . . nupta . . . . . .
. . . fuisse . . . . . .
. . . . nisi-

. . . nificius in . . . .
. . . onygiarum . . . .
. . . inter se . . . .
. . . runt . . . .
. . . ros . . . .
. . . isse . . . .

ORCA genus marinae belluae maximum, ad cuius similitudinem vasa ficaria * orcae dicuntur. sunt enim teretes, atque vniformi specie. PAVLVS. * vinaria, vel fictilia.

. . . nomen duceret . . . . . FESTVS.
. . . maximum . . . .
. . . vasa quoque in f. . . . . .
. . . retes, atque u. . . . . .
. . . malae & antae . . . . . .

Orchestra locus in scaena. PAVLVS.

. . . antea, qui nunc pla . . . . . FESTVS.
. . . non admittebantur . . . . .
. . . rim dum fabulae ex . . . . .
. . . explicari non potera . . . .
. . . tabant quo equiori . . . . .

Orchitis genus oleae ex Graeco dictum, quod magnitudine sit instar testiculorum. PAVLVS.

. . . Philologus in . . . . . FESTVS.
. . . ductum ex Graeco . . . .
. . . tudinis itaque u . . . . .
. . . to grandior ore . . . . .

Orcus ab vrgendo mortem dictus. C enim pro G frequenter ponebant antiqui. PAVLVS.

Orcum, quem dicimus, ait Verrius ab antiquis dictum Vragum, quod & V litterae sonum pro O efferebant, & per c litterae formam, nihilominus g vsurpabant. sed nihil affert exemplorum, * vt ita esse credamus; nisi quod is deus nos maxime vrgueat. FESTVS. * exempli

Ordinarium hominem Oppius ait, dici solitum scurram, & improbum, qui assiduc in litibus moraretur, ob eamque causam in ordine staret adeuntium praetorem. at Aelius Stilo qui minime ordine viueret . . . in ea oratione, quam scribit de suis virtutibus contra Thermum. Quid mihi fieret, si non ego stipendia in ordine omnia ordinarius meruissem semper? Sunt quidā etiam,

qui manipularem eum, qui infimi ordinis sit, appellatum credant *ordinarium.

* tradant

PAVLVS. Ordinarius homo scurra, & improbus, qui assidue in litibus moratur, ob eamque causam in ordine stat Praetorem adeuntium. siue dictus per contrarietatem, quia minime ordine viuit.

Ordiri est rei principium facere.

FEST .·. Ordiri est rei principium facere. vnde & togae vocantur exorditae.

.·. Ordo sacerdotum aestimatur deorum . . . . . . maximus quisque. Maximus videtur Rex, deinde Dialis, post hunc Martialis, quarto loco Quirinalis, quinto Pontifex maximus. itaque in conuiuiis solus Rex supra omnes accubat. sed Dialis supra * Martialem, & Quirinalem; Martialis supra proximum, omnes * dein supra Pontificem. Rex, quia potentissimus. Dialis, quia vniuersi mundi sacerdos, qui appellatur Dium;* Martialis, quod Mars conditoris vrbis parens. Quirinalis socio imperij Romani Curibus ascito Quirino. Pontifex Maximus, quod iudex, atque arbiter habetur rerum diuinarum, humanarumque.

* super
* is)
* Dius) vel, Δῖος)

FESTVS. Oreae freni, quod ori inseruntur. Titinius in Setina. & si tacebit, tamen gaudebit sibi permittι * oreae. * & Naeuius in Hariolo: Deprandi autem leonis obdas oreas. Cato Originum libro tertio. equos * respondit: oreas mihi inde, tibi cape flagellum. Coelius pro se apud populum: equusque mihi sub feminibus occisus erat, oreas detraho inspectante Lucio Stertinio.

* promitti v. c.
* oreas)
* equus)

PAVLVS. Oreae freni, quod ori inserantur, dicti.

Oreus Liber pater, & Oreades nymphae a montibus appellantur.

FESTVS. Oreos liber pater, & Oreades nymphae appellantur, quod in montibus frequenter apparent.

PAVLVS. Oriri, nasci, vel surgere.

FESTVS. Originum libros quod inscripsit Cato; non satis plenum titulum propositi sui videtur amplexus: quando praegrauant ea, quae sunt rerum gestarum populi Romani.

O. . . . quantae . . . .

Ornatus dicitur, & bonis artibus instructus, & honores adeptus

adeptus a populo,& bene aptus,vt miles, aut gladiator, & acturus fabulas.atque etiam ornatus dicitur cultus ipse, quo quis ornatur, vt cum dicimus aliquem tragico, vel comico ornatu prodire.

Ornatus dicitur, & bonis artibus instructus, & honores adeptus. Appellaturque ornatus, cultus ipse, quo quis ornatur. PAVLVS.

Ortygia Delos insula.

Orty . . . ita non Delos . . . . FESTVS.
. . . . tus esse ab orbibus . . . .
. . . . filia. Ser . . . .
. . . . nius Superbus ge . . . .
. . . . orarat tende . . .
. . . . ssessionem coe . . .
. . . s quod pro . . . .
. . . ducere vnde . . .
. . . tus est.

Oscilla festa in honorem Bacchi; in quibus homines se per funes iactant.alij putant Erigones,& Icari festa. PAVLVS. *dicit

Oscillum Santra dici ait,*quod oscillent, id est, inclinent, praecipitesque in os ferantur. Oscillantes, ait Cornificius,ab eo quod (os caelare * sint soliti personis pro-pter verecundiam,qui eo genere lusus vtebantur. Causa autem eius iactationis proditur . Latinus rex, quod praelio,quod ei fuit aduersus Mezentium Caeritum regem, nusquam apparuerit, iudicatusque sit Iuppiter factus Latiaris. Itaque per sex eos dies, feriatos liberos, seruosque requirere eum,non solum in terris, sed etiam qua videretur caelum posse adiri per oscillationem, velut imaginem quandam vitae humanae, in qua altissima ad infimum interdum, infima ad summum efferuntur. atque ideo memoriam quoque redintegrari initio acceptae vitae per motus cunarum, * lactisque alimentum, quia per eos dies feriarum, & oscillis moueantur, & lactata potione vtantur.Nec desunt,qui exemplum Graecorum secutos putent Italicos, quod illi quoque iniuria interfecto Icaro, Erigone filia eius dolore impulsa suspendio perisset,per simulationem . . . .

FESTVS. *celeres *personis *vti *funium

. . . .

Oscines aues*Appius Claudius esse ait,quae ore canentes *salites

*alites) *aut *miluus *Picus autem)

faciant auspicium, vt coruus, cornix, noctua. aut * quae alis; ac * volatu, vt buteo, sanqualis, aquila, immissulus, * vulturius. pica aut * Martius, Feroniusque, & parra, & in oscinibus, & in alitibus habentur.

PAVLVS. Oscines aues auspicium ore facientes.

Oscinum augurium a cantu auium.

FEST. Oscinum tripudium est, quod oris cantu significat quid portendi, cum cecinit * coruus, cornix, noctua, parra, picus. (*crocuit)

PAVLVS. Oscum dicitur significare sacrum. vnde leges oscitae, id est, sacratae. Opicum quoq; inuenimus pro osco. Oscis enim frequentissimus fuit vsus libidinum spurcarum. vnde & verba impudentia appellantur obscena. Titinius: Osce, & Volsce fabulantur, nam Latine nesciunt.

FEST. Oscum duas diuersas, & contrarias significationes habet. Nam Cloatius putat eo vocabulo significari sacrũ, quo etiam leges sacratae oscae * dicuntur. (*oscitae) & in omnibus fere antiquis commentariis scribitur opicum pro osco, vt in Titinij fabula Quinta: Qui Osce, & Volsce fabulantur, nam Latine nesciunt. a quo etiam verba impudentia, & elata appellantur obscena, quia frequentissimus fuit vsus Oscis libidinum spurcarum. Sed eodem etiam nomine appellatur locus in agro Veienti, quo frui soliti produntur augures Romani. Oscos, quos dicimus, ait Verrius, Opscos antea dictos teste Ennio, cum dicat: De muris res gerit Opscus. Adiicit etiam, quod stupra in concessae libidinis obscaena dicantur ab eius gentis consuetudine inducta. Quod verum esse non satis adducor, cum apud antiquos omnes fere obscena dicta sint, quae mali ominis habebantur. vt illa Vergilii testimonio sint, vt superiorum auctorum exempla referre non sit necesse, cum ait Harpyias, obscenas volucres: &, obscenamque famem.

Osculana pugna in prouerbio; quo significabatur, victos vincere. quia in eadem & Valerius Laeuinus imperator Romanus a Pyrrho erat victus, & breui eundem regem deuicerat. Sulpicius . . . . . Item imperator noster. eius rei meminit Titinius hoc modo: haec quidem quasi osculana pugna est . . . . secus, quia hinc fugere impulsi spolia colligunt. significat.

ficat etiam osculum, suauium. vt Plautus in Neruolaria: osculum. sat est osculi mihi. qui, ambo*mi pater? quod inter cognatos propinquosque institutū ab antiquis est, maximeque feminas . . . . *amabo

∴ Osi sunt, ab odio declinasse antiquos testis est C. Gracchus in ea, quae est de lege Minucia, cum ait: Mirum si quid iis iniuriae fit? semper eos osi sunt. quod nunc quoque cum praepositione elatum frequens est, cum dicimus, perosi.

Osi sunt, vt perosi sunt, dicebatur. PAVLVS.

Osorem dixerunt, qui aliquem odisset.

Ostentas, saepe ostendis gloriandi causa.

∴ Ostentas, saepe ostendis gloriandi causa. sed & participialiter id etiā dici debet, & dictū est feminino genere. FESTVS.

Ostentum, ostentatum. PAVLVS

∴ Ostentum non solum pro portento poni solere, sed etiam participialiter . . . . testimonio est Pacuuius in Medo . . . . atque eccum in ipso tempore ostentum senem. & Attius in Bacchis: praesens praesto irridetis*nobis . . . stipe vltro ostentum obtulit. FESTVS *irrides

Ostentum, quo nunc vtimur interdum prodigij vice, quin participialiter quoque dici solitum sit, non dubium. facit etiam C. Gracchus de legibus a se promulgatis, cum ait: quod vnum nobis in ostentum, ipsis in vsum asportatur. * *adoptatur.

∴ Ostiam vrbem ad exitum Tiberis in mare fluentis Ancus Marcius rex condidisse, & feminino appellasse vocabulo fertur. quod siue ad vrbem, siue ad coloniam, quae postea condita est, refertur.

Ostia vrbs ab exitu Tiberis appellata. PAVLVS.

OVALIS corona est myrtea, quam habebant, qui ouantes introibant, cum bella non erant indicta, aut sine sanguine confecta.

Ouantes, laetantes, ab eo clamore, quem faciunt redeuntes ex pugna victores milites geminata O littera.

Ouem masculino genere dixerunt, vt ouibus duobus, non duabus.

Oufentina tribus ab Oufente fluuio dicta.

∴ Oufentinae tribus initio causa fuit nomen fluminis Oufens, quod est in agro Priuernate inter mare, & Terra- FESTVS.

cinam.Lucretius: Priuerno Oufentina venit, fluuioque oufente.postea deinde a Censoribus alij quoque diuersarum ciuitatum eidem tribui sunt adscripti.

Ouibus duabus multabantur apud antiquos in minoribus criminibus, in maioribus autem *bubus . nec vltra hunc numerum excedebat multatio, quae posteaquam aere signato vti ciuitas coepit, pecoraque multaticia incuria corrumpebantur, vnde etiam peculatus crimen vsurpari coeptum est, facta est aestimatio pecoralis multae, & boues centenis assibus, oues denis aestimatae. Inde suprema multa, id est maxima, appellatur tria millia aeris; Item vicesis minoribus delictis.

*triginta)

PAVLVS. OXIME, ocissime.

Pa

PA, pro parte, & po, pro populo positum est in saliari carmine. FESTVS.

Pacem a pactione condicionum putat dictam Sinnius Capito, quae vtrique inter se populo sit obseruanda.

Pax dicta est a pactione. PAVLVS.

Pacionem antiqui dicebant, quam nunc pactionem dicimus. vnde & pacisci adhuc, & paceo* in vsu remanet. FESTVS. *pacio, paco)

Paeana Apollinem vocauerunt, quod sagittarum ictu eum nocere putabant, est enim παίειν ferire. Alij quod remedium morbis finem faceret talis grauitatis. PAVLVS.

Paedidos sordidos significat, atque obsoletos. tractum vocabulum a Graeco; quia παῖδες, id est, pueri, talis sint aetatis, vt a sordibus nesciant abstinere.

Pagani a pagis dicti.

Pagi dicti a fontibus: quod eadem aqua vterentur. aquae* enim lingua Dorica παγαὶ appellantur. *fontes)

Paginae dictae, quod in libris suam quaeque obtineat regionem, vt pagi. vel a pangendo, quod in illis versus panguntur, id est, figuntur.* *figantur)

Palatium mons Romae appellatus est, quod ibi pascens pecus balare consueuerit: vel quod palare, id est, errare, ibi pecudes solerent. alij * quod ibi Hyperborei filia Palanto * habitauerit, quae ex Hercule * Latinum pepererit. alij eundem, quod Pallas ibi sepultus sit, existimant appellari. *vel *Palante *& Herculem

Palatualis Flamen ad sacrificandũ ei deae constitutus erat, in cuius tutela Palatium esse putabant.

Palatualis Flamen constitutus est, quod in tutela eius deae Palatium est. FESTVS.

Pales dicebatur dea pastorum, cuius festa palilia dicebantur. vel, vt alij volunt, dicta parilia, quoniam pro partu pecoris eidem sacra fiebant. PAVLVS.

Pallas Minerua est dicta, quod Pallantem gigantem interfecerit; vel, sicut putabant, quod in Pallante palude nata est.

Palmites vitium sarmenta appellantur, quod in modum palmarum humanarum virgulas, quasi digitos edunt.

Palmulae appellantur remi a similitudine manus humanae.

Palpari, blandiri.

Paludati, armati, ornati. omnia enim militaria ornamenta paludamenta dicebant.

FESTVS. Plaudati in libris auguralibus significat, vt ait Veranius, armati, ornati. omnia enim militaria ornamẽta paludamenta dici.

Pancarpiae dicuntur coronae ex vario genere florũ factae.

PAVLVS. Pandana porta dicta est Romae, quod semper pateret.

Pandiculari dicuntur, qui toto corpore oscitantes extenduntur: eo quod pandi fiunt.

Pandicularis dicebatur dies, idem & communicarius, in quo omnibus dijs communiter sacrificabatur.

Pangere, figere. vnde plantae pangi dicuntur, cum in terram demittuntur. inde etiam versus pangi, vel *figi in cera dicuntur.

FEST. * id est

Pangere significat figere. vnde plantae pangi dicuntur, cum in terram demittuntur . . . . . .

. . . .

FESTVS. Panibus redimibant caput equi immolati Idibus Octobribus in campo Martio, quia sacrificium fiebat ob frugum euentum: & equus potius, quam bos immolabatur; quod hic bos frugibus pariendis est aptus. . . .

Pantices frus *ventris. . . .

* fluxus . . . . frus ventris . . . .

PAVLVS. . . . . mi ag . . . .

Panus facit deminutiuum panicula. *

PAVLVS. Papillae capitula mammarum dictae, quod papularum sunt similes. . . .

* panucula

Papiria tribus a Papirio vocata.

. diria . . . .

FESTVS. . . . . coniu . . . .

. . . . quod ind . . . .

. . . tur bellum . . . .

. . . tos ex er . . . . .

. . . discessera . . . .

. . . signum con . . . .

. . . rem in ipsorum ar . . .

. . . testate, ac pote . . .

. . . exercitus suffrag . . .

Pappi carduorum flores. Lucretius: Vestem, nec plumas auium, paposque volantis. PAVLVS.

. . . o quoque . . FESTVS.
. . . rum ex . .
. . . sulibus ae .
. . . tq. ex ea . .
. . . s magistra . .
. . . intra dies . .
. . . ncias inter se pa .
. . . uit ciuis aliter inter .
. . . lege primum factus * . * fis.v.c.
. . . circo sunt creati.

Pararium aes appellabatur id, quod equitibus duplex pro binis equis dabatur. PAVLVS.

Parasangae apud Persas viarum mensurae.

Parens vulgo pater, aut mater appellatur. sed iuris prudentes auos, & proauos, auias, & proauias parentum nomine appellari dicunt.

Parere, obedire.

Paribus equis, id est duobus, Romani vtebantur in praelio, vt sudante altero transirent in siccum.

Parici quaestores appellabantur, qui solebant creari causa rerum capitalium quaerendarum. Nam paricida non vtique is, qui parentem occidisset, dicebatur, sed qualemcumque hominem. Id autem* fuisse indicat lex Numae Pompilij Regis his composita verbis: SI QVIS HOMINEM LIBERVM DOLO SCIENS MORTI DVIT, PARICIDA ESTO. * indemnatum

Parilibus Romulus vrbem condidit, quem diem festum praecipue habebant iuniores.

. . vrbem condidit Rom . . FESTVS.
. . . habebant iunio .

Parmulis pugnare milites soliti sunt, quarum vsum sustulit C. Marius datis in vicem earum Bruttianis.

Parones nauium genus, ad cuius similitudinem myoparo vocatur. PAVLVS.

Parret* significat apparebit. * Paret

Parret, quod est in formulis, debuit & producta priore syllaba pronuntiari, & non gemino R scribi, vt fieret paret, quod est inueniatur. vt comparet, apparet. FESTVS.

*in orat. ad lites Censorias.

Parsi non peperci, ait Cato in eadem oratione.* Scio fortunas secundas neglegentiam prendere solere: quod vti prohibitum irem, quod in me esset, meo labori non parsi.

PAVLVS.

*Ennius:

Parsi(idem)Cato dixit pro peperci.

FESTVS.

*Patrauisse)

Partus & pro nascendo ponitur, & pro parato. Naeuius:* Male parta male dilabuntur.

PAVLVS.

Parum cauisse * videri pronuntiat magistratus, cum de con filij sententia capitis quem condemnaturus est.

Parumper significat paulisper, quasi perparum, hoc est valde parum. refertur autem ad tempus.

FESTVS.

Pascales oues Cato posuit pro pascuales.

. . . cienter Cato dixit in ea . .
. . . calis ouis vetuit . . .
. . . appellat in ea ora . . .
. . . cio Tarenti plus. c. . . .
. . . uam ignaro Terentino . . .

PAVLVS.

*coercito

Pascito linguam in sacrificiis dicebatur, id est coerceto * contineto, taceto.

Passales & oues, & gallinae appellantur; quod passim pascuntur.

*struthocamelum)

FESTVS.

Passer marinus, quem vocat vulgus strutomellum.*

PAVLVS.

Pastillum est in sacris libi genus rotundi.

Pastillus forma panis parui, vtique deminutiuum est a pane.

Patagium est, quod ad summam tunicam assui solet, quae & patagiata dicitur; & patagiarij, qui eiusmodi opera faciunt.

*patulum

Patagus morbi genus.

Patalem * bouem Plautus appellat, cuius cornua diuersa sunt, ac late pateant.

FESTVS.

Patellae, vasa picata parua sacrificiis faciendis apta.

. . . . item sacris fa . . . .

*perpluere)

. . . velut capidul . . .

Pateram perplouere * in sacris cum dicitur, significat pertusam esse.

PAVLVS.

Pateram perplouere cum dicerent, significabant pertusam esse.

FESTVS.

Pater patrimus dicebatur apud antiquos, qui cum iam ipse pater esset, habebat etiam tum patrem.

Patr. . . . .
sit manifestum, quia . . .
. . numerari inter do . . . . PAVLVS.

Patres senatores ideo appellati sunt, quia agrorum partes attribuebant tenuioribus, ac liberis propriis. FESTVS.

. . . . llantur ex quibus Senatus . .
. . . conditae Romulus C . . . .
. . . quorum consilio, atq. . . .
. . . . ministraretur, atq. . . . .
. . . agrorum partes at . . .
. . . perinde ac liberis . . .
. . . solebant iam inde a Ro . . .
. . . argenti signati vl . . .
. . . publicae, & priuatae . . .
. . . nt.

Patrum comu . . . .
. . . .

Patricios, Cincius ait in libro de Comitiis, eos appellari solitos, qui nunc ingenui vocentur. PAVLVS.

Patricius vicus Romae dictus, eo quod ibi patricij habitauerunt iubente Seruio Tullio, vt siquid molirentur aduersus ipsum, ex locis superioribus opprimerentur. *pinu

Patrimi, & matrimi pueri tres adhibebantur in nuptiis: vnus, qui facem praeferret ex spina* alba, quia noctu nubebant; duo, qui nubentem tenebant. FESTVS. *pinu

Patrimi, & matrimi pueri praetextati tres nubentem deducunt; vnus, qui facem praefert ex spina * alba, quia noctu nubebant; duo, qui tenent nubentem.

Patrocinia appellari coepta sunt, cum plebs distributa est inter patres, vt eorum opibus tuta esset.

Pauciens dicebant pro raro. Titinius: Vxorem pauciens videbo. PAVLVS.

Paueri frumenta dicebant antiqui, quae de vagina non bene exibant. FESTVS.

Pauimenta Poenica marmore Numidico constrata significat Cato, cum ait in ea, quam habuit, ne quis consul bis fieret: Dicere possum quibus villae, atque aedes aedificatae, atque expolitae maximo opere, citro, atque

. . . a cultoribus fr . . . .
. . . ri coeptus, quod in . . .
. . . nam cum Hann . . . .
. . . bene meri . . . .
. . . atque eorum a . . . .
. . . tamquam ex l . . . .
. . . nandos pu . . . .
. . . diret commu . . . .
. . . est a priuatis . . . .
. . . accepissent.

*Ocymum

Ocimum * Graecum.

PAVLVS. *Ocymum *α *ὠκίως

Ocimum * graecum, (& a* celeritate nascendi est dictum. Ocius & ocissime positiuum Latinum non habent, sed ab eo veniunt, quod est in Graeco ὠκύς.*

FESTVS. *dictas nostras V.C. *consolationis V.C.

Ocius secundae collationis, & deinde tertiae ocissime frequentata sunt. alij dicta a nostris, & * tracta ex Graeco, id est ὠκίως, cuius prima significatio, ex qua procedere in comparationem debet, apud nos non est. tertiae vero collationis, * cuius maiora exempla sunt, auctor est Plautus in Neruolaria: Ocissime nos liberi possimus fier.

. . . quicquam occisa . . . .
. . . lius historiarum . . . .
. . . tantur ocissim . . . .
. . . lamia apud . . . .
. . . lamiam opor . . . .

*ocriae V.C.

Ocrem antiqui, vt Ateius Philologus in libro Glossematorum refert, montem confragosum vocabant, vt apud Liuium: Sed qui sunt hi, qui ascendunt altum ocrim? Et, celsosque ocris, aruaque patria, & mare magnum. Namque Taenari celsos ocris. Et, haud vt quem Chiro in Pelio docuit ocri. vnde fortasse etiam ocreae * sint dictae inaequaliter tuberatae.

PAVLVS. Ocrem montem confragosum dicebant antiqui. hinc ocreae dictae inaequaliter tuberatae.

FESTVS. *viru V.C.

Octauiae porticus duae appellantur, quarum alteram theatro Marcelli propiorem Octauia soror Augusti fecit. alteram theatro Pompei proximam CN. Octauius CN. filius, qui fuit Aedilis Curulis, Praetor, Consul, Decemuir * sacris faciendis, triumphauitque de rege Perse

naual

nauali triumpho. quam combuſtam reficiendam curauit Caeſar Auguſtus.

October equus appellatur, qui in campo Martio menſe Octobri immolatur quotannis Marti, bigarum victricum dexterior; de cuius capite non leuis contentio ſolebat eſſe inter Suburanenſes, & Sacrauienſes, vt hi in regiae pariete, illi ad turrim Mamiliā id figerent; eiuſdemque cauda* tanta celeritate perfertur in regiam, vt ex ea ſanguis deſtillet in focum, participandae rei diuinae gratia quem hoſtiae loco quidam Marti bellico deo ſacrari dicunt, non vt vulgus putat, quia velut ſupplicium de eo ſumatur, quod Romani Ilio ſunt oriundi, & Troiani ita effigie in equi ſint capti. Multis autem gentibus equum hoſtiarum numero haberi, teſtimonio ſunt Lacedaemonij, qui in monte Taygeto equum ventis immolant, ibidemque adolent, vt eorum flatu cinis eius per finis quam latiſſime deferatur,* & Sallentini. apud quos Menzanae Ioui dicatus viuus conijcitur in ignem, & Rhodij, qui quotannis quadrigas ſoli conſecratas in mare iaciunt, quod is tali curriculo fertur circumuehi mundum.

* quod v. c. coda)
* differatur v. c.

October equus appellabatur, qui in campo Martio menſe Octobri Marti immolabatur. de cuius capite maxima erat contentio inter Suburanos, & Sacrauienſes, vt hi in regiae pariete, illi ad turrim Mamiliam id figerent. Cuius cauda, vt ex ea ſanguis in focum diſtillaret, magna celeritate perferebatur in regiam. PAVLVS.

Oculatum pro praeſenti poſuit Plautus cum dixit: oculata die. Item ipſe: pluris eſt oculatus teſtis vnus, quam auriti Decem, id eſt qui ſe vidiſſe dicat.

FESTVS.
. . . . dolo oſculatum * pro prae . . . . *oculatum)
. . . . odie caeca hercule . . . . . .
. . . . tem alibi oculatum ar . . . . .
. . . . idem pluris eſt ocul . . . . . .
. . . . id eſt qui ſe vidiſſe di . . . . .
. . . . formam ab oculi ap . . . . . .

Oculiſſimum, cariſſimum. Plautus: Oculiſſimum oſtium amicae. PAVLVS.

. . . . imum oſtium amicae . . . . . FESTVS.
. . . . me dixit ſignifi . . . . . PAVLVS.

OMEN velut oremen * quod fit ore. augurium, quod auibus ·+· alioue modo fit. PAVLVS. *ormen ·+·quod non auib.

Ommentans . . . in Odyssea cum ait: in Pylum aduenies, * aut ibi ommentans. significat obmanens. Sed ea significatione qua saepe fieri dicitur . id enim est mantare. FESTVS. *deuenies.

OPACA vocantur vmbrosa. PAVLVS.

Opaca, vmbrosa. FESTVS.

Opalia dicebantur dies festi, quibus Opi supplicabant. *supplicant

Opalia dies festi, quibus supplicatu * Opi, appellãtur; quorum alter . . . . . .

Opertat, saepe operit. PAVLVS.

Opigenam Iunonem matronae colebant, quod ferre eam opem in partu laborantibus credebant.

Opilio, genus auis.

Opima spolia dicuntur originem quidem trahentia ab Ope Saturni vxore. quod ipse agrorum cultor habetur, nominatus a satu, tenensque falcem effingitur, quae * est insigne agricolae . Itaque illa quoque cognominatur Consiua, & esse existimatur terra. Ideoque in regia colitur a populo Romano, quia omnes opes humano generi terra * tribuat. Ergo & opulenti dicuntur, terrestribus rebus copiosi: & hostiae opimae praecipue pingues; & opima magnifica, & ampla. vnde spolia quoque, quae dux populi Romani duci hostium detraxit, opima dicuntur. quorum tanta raritas est, vt intra annos paulo . . . . . . trina contigerint nomini Romano. vna, quae Romulus de Acrone: altera, quae Cossus Cornelius de Tolumnio: tertia, quae M. Marcellus Ioui Feretrio de Viridomaro + fixerunt. M. Varro ait opima spolia etiam esse, si manipularis miles detraxerit, dummodo duci hostium . . . . . non sit. Ad aedem Iouis Feretrij poni, testimonio esse libros pontificum, in quibus sit pro primis spolijs boue, + pro secũdis solitaurilibus, pro tertijs agno publice sacra fieri debere. esse etiam compelli reges + legem opimorum spoliorum talem: CVIVS AVSPICIO CLASSE PROCINCTA OPIMA SPOLIA CAPIVNTVR, IOVI FERETRIO DARIER OPORTEAT, ET BOVEM CAE- FEST. *quod * natura * Virdumaro) * boue) * Pompilii Regis)

. concedit, egō egens exortus ſum.

Optatam hoſtiam, alij optimam appellant eam, quam. Aedilis trib. cōſtitutis hoſtijs optat, quā immolari velit.

Optima lex . . . . in Magiſtro populi facieudo, qui vulgo Dictator appellatur, quampleniſſimum poſſet ius eſſe,* ſignificabatur. vt fuit Manij Valerij, M. Fabij, Voluſinae gētis,* qui primus Magiſter a populo creatus eſt. propter + quā vero porouocatio ab eo magiſtratū ad populū data eſt, quae antea non erat. deſitūeſt dici, + vt optima lege, vtpote imminuto iure priorū magiſtratuū. * eius * M. filii, Voluſi nepotis * poſt * adiici

Optio, qui nunc dicitur, antea appellabatur accenſus. Is adiutor dabatur centurioni a Tribuno militum, qui ex eo tempore, quem velint, centurionibus permiſſum eſt optare, & nomen ex facto ſortitus eſt. [Plautus in Aſinaria: qua me, qua vxorem, qua tu Sauream ſeruum potes, circumduce, aufer, promitto tibi, nōn obſuturum, ſi id effeceris, tibi optionem ſumito Leonidam.

Optio eſt optatio, ſed in re militari optio appellatur is, quem decurio, aut centurio, optat ſibi rerum priuatarum miniſtrum, quo facilius obeat publica officia. PAVLVS.

Optionatus vt Decurionatus, ſiue Pontificatus dicitur.

Optionatus, vt Pontificatus, Decurionatus dicitur, vt Cato in ea, quam habuit apud equites. maiores ſeorſum, atque diuerſum pretium parauere bonis, atque ſtrenuis, decurionatus, optionatus, haſtas donaticas, alioſq; honores. FEST.

Opunculo,* quod opilionis genus cantus imitatur. PAVLVS. * Opiniculo

ORAE extremae partes terrarum, id eſt maritimae dicuntur. vnde & veſtimentorum extremae partes; quae quidem & primae dici poſſunt. Caecilius in Aeſchrione vſus eſt pro initio rei, cū ait: Oram reperire nullam, quam expediam, queo. FESTVS.

Orare antiqui dixerunt pro agere. vnde & oratores cauſarum actores, & oratores; qui nunc legati. quod reip. mandata peragerent. PAVLVS

Orare antiquos dixiſſe pro agere teſtimonio ſunt, quod & oratores, & ij, qui nunc quidem legati, tunc vero oratores, quod Reip. mandatas partes agebant. Ennius quoque cūm dixit libro primo annalium. face vero, quod te cum precibus pater orat. FEST.

Orata genus piſcis appellatur a colore auri, quod ruſtici

orum dicebant, vt auriculas, oricolas. itaque Sergiũ quõque quendã praediuitem, quod & duobus anulis aureis, & grandibus vteretur, Oratam dicunt esse appellatum.

PAVLVS. Orata genus piscis a colore auri dicta, quod rustici orum dicebant, vt auriculas, oriculas.

Oratores ex Graeco ἀρατῆρες dicti, quod missi ad reges, nationesque deos solerent ἀρᾶσθαι, id est testari. hi modo appellantur legati.

FESTVS. . . . es dictos ex . . . .

. . . gentes qui missi . . . . . .

. . . strum populo Ro . . . . . .

. . . ἀρᾶσθαι . . . .

. . . acte. eos nostri alij pro legatis appellant, vt Cato in ea, quam scripsit de suis virtutibus contra Thermum: M. Fuluio Consuli legatus sum in Aetoliam, propterea quod ex Aetolia complures venerant Aetolos pacem velle: de ea re oratores Romam profectos. & in Originum libro primo: Propter id bellum coepit Coelius P R. Albanus, oratores misit Romam, eum . . . . . pro decretoribus, vt Terentius: orator venio, facite exorator sim. * Item & Afranius in Emancipato. si . . . tum si quod oritur . . . . as . . . . sertis & loci veteribus. ab eo quod antiqui orare dicebant pro agere. ob quam causam . . . . . . quoque eorum vocantur.

* exoratorum v. c.

PAVLVS. Orba significat apud poetas priuatam aliqua persona cara. Orba est, quae patrem, aut matrem, aut filios, quasi lumen amisit.

FESTVS. . . . rba apud poe . . . .

. . . persona cara. apud . . . . . .

. . . mat, vt sca . . . .

. . . neos. orba est . . . .

. . . tris est ante . . . . . .

. . . vlus Aelius . . . . . .

. . . in eo libro . . . . .

. . . pontificatu . . . . . .

. . . ella sine . . . . . .

. . . sacrae . . . . . .

. . . nupta . . . . . .

. . . fuisse . . . . . .

. . . . nisi-

. . . nificius in . . . .

. . . onygiarum . . . .

. . . inter se . . . .

. . . runt . . . .

. . . ros . . . .

. . . isse . . . .

ORCA genus marinae belluae maximum, ad cuius similitudinem vasa ficaria + orcae dicuntur. sunt enim teretes, atque vniformi specie. PAVLVS. * vinaria, vel fictilia.

. . . nomen duceret . . . . . FESTVS.

. . . maximum . . . .

. . . vasa quoque in f . . . . . .

. . . retes, atque u. . . . . .

. . . malae & antae . . . . . .

Orchestra locus in scaena. PAVLVS.

. . . antea, qui nunc pla . . . . . FESTVS.

. . . non admittebantur . . . . .

. . . rim dum fabulae ex . . . . .

. . . explicari non potera . . . .

. . . tabant quo equiori . . . . . .

Orchitis genus oleae ex Graeco dictum, quod magnitudine sit instar testiculorum. PAVLVS.

. . . Philologus in . . . . . FESTVS.

. . . ductum ex Graeco . . . .

. . . tudinis itaque u . . . . .

. . . to grandior ore . . . . .

Orcus ab vrgendo mortem dictus. C enim pro G frequenter ponebant antiqui. PAVLVS.

Orcum, quem dicimus, ait Verrius ab antiquis dictum Vragum, quod & V litterae sonum pro O efferebant, & per c litterae formam, nihilominus g vsurpabant. sed nihil affert exemplorum, + vt ita esse credamus; nisi quod is deus nos maxime vrgueat. FESTVS. * exempli

Ordinarium hominem Oppius ait, dici solitum scurram, & improbum, qui assidue in litibus moraretur, ob eamque causam in ordine staret adeuntium praetorem. at Aelius Stilo qui minime ordine viueret . . . in ea oratione, quam scribit de suis virtutibus contra Thermum. Quid mihi fieret, si non ego stipendia in ordine omnia ordinarius meruissem semper? Sunt quidā etiam,

qui manipularem eum, quí infimi ordinis sit, appellatum credant* ordinarium.

* tradant

PAVLVS. Ordinarius homo scurra, & improbus, qui assidue in litibus moratur, ob eamque causam in ordine stat Praetorem adeuntium. siue dictus per contrarietatem, quia minime ordine viuit.

Ordiri est rei principium facere.

FEST. ∴ Ordiri est rei principium facere. vnde & togae vocantur exorditae.

∴ Ordo sacerdotum aestimatur deorum . . . . maximus quisque. Maximus videtur Rex, deinde Dialis, post hunc Martialis, quarto loco Quirinalis, quinto Pontifex maximus. itaque in conuiuiis solus Rex supra omnes accubat. sed Dialis supra * Martialem, & Quirinalem; Martialis supra proximum, omnes * dein supra Pontificem. Rex, quia potentissimus. Dialis, quia vniuersi mundi sacerdos, qui appellatur Dium;* Martialis, quod Mars conditoris vrbis parens. Quirinalis socio imperij Romani Curibus ascito Quirino. Pontifex Maximus, quod iudex, atque arbiter habetur rerum diuinarum, humanarumque.

* super
* is)
* Dius) vel, Δίος)

FESTVS. Oreae freni, quod ori inseruntur. Titinius in Setina. & si tacebit, tamen gaudebit sibi permitti * oreae. * & Naeuius in Hariolo: Deprandi autem leonis obdas oreas. Cato Originum libro tertio. equos * respondit: oreas mihi inde, tibi cape flagellum. Coelius pro se apud populum: equusque mihi sub feminibus occisus erat, oreas detraho inspectante Lucio Stertinio.

* promitti v. c.
* oreas)
* equus)

PAVLVS. Oreae freni, quod ori inserantur, dicti.

Oreus Liber pater, & Oreades nymphae a montibus appellantur.

FESTVS. Oreos liber pater, & Oreades nymphae appellantur, quod in montibus frequenter apparent.

PAVLVS. Oriri, nasci, vel surgere.

FESTVS. Originum libros quod inscripsit Cato, non satis plenum titulum propositi sui videtur amplexus: quando praegrauant ea, quae sunt rerum gestarum populi Romani.

O. . . . quantae . . . .

Ornatus dicitur, & bonis artibus instructus, & honores adeptus

adeptus a populo, & bene aptus, vt miles, aut gladiator, & acturus fabulas. atque etiam ornatus dicitur cultus ipse, quo quis ornatur, vt cum dicimus aliquem tragico, vel comico ornatu prodire.

Ornatus dicitur, & bonis artibus instructus, & honores adeptus. Appellaturque ornatus, cultus ipse, quo quis ornatur. PAVLVS.

Ortygia Delos insula.

Orty . . . . ita non Delos . . . . FESTVS.
. . . . tus esse ab orbibus . . . .
. . . . filia. Ser . . . .
. . . . nius Superbus ge . . . .
. . . . orarat tende . . .
. . . . ssessionem coe . . .
. . . s quod pro . . . .
. . . ducere vnde . . .
. . . tus est .

OSCILLA festa in honorem Bacchi; in quibus homines se per funes iactant. alij putant Erigones, & Icari festa. PAVLVS. *dicit

Oscillum Santra dici ait, *quod oscillent, id est, inclinent, praecipitesque in os ferantur. Oscillantes, ait Cornificius, ab eo quod (os caelare * sint soliti personis propter verecundiam, qui eo genere lusus vtebantur. Causa autem eius iactationis proditur. Latinus rex, quod praelio, quod ei fuit aduersus Mezentium Caeritum regem, nusquam apparuerit, iudicatusque sit Iuppiter factus Latiaris. Itaque per sex eos dies, feriatos liberos, seruosque requirere eum, non solum in terris, sed etiam qua videretur caelum posse adiri per oscillationem, velut imaginem quandam vitae humanae, in qua altissima ad infimum interdum, infima ad summum efferuntur. atque ideo memoriam quoque redintegrari initio acceptae vitae per motus cunarum, * lactisque alimentum, quia per eos dies feriarum, & oscillis mouerantur, & lactata potione vtantur. Nec desunt, qui exemplum Graecorum secutos putent Italicos, quod illi quoque iniuria interfecto Icaro, Erigone filia eius dolore impulsa suspendio perisset, per simulationem . . . .

FESTVS. *celeres *personis *uti *funiculi

Oscines aues *Appius Claudius esse ait, quae ore canentes *alites

ficat etiam osculum, suauium. vt Plautus in Neruolaria: osculum. sat est osculi mihi. qui, ambo*mi pater? quod inter cognatos propinquosque institutũ ab antiquis est, maximeque feminas . . . . . . *amabo

∴ Osi sunt, ab odio declinasse antiquos testis est C. Gracchus in ea, quae est de lege Minucia, cum ait: Mirum si quid iis iniuriae fit? semper eos osi sunt. quod nunc quoque cum praepositione elatum frequens est, cum dicimus, perosi.

Osi sunt, vt perosi sunt, dicebatur. PAVLVS.

Osorem dixerunt, qui aliquem odisset.

Ostentas, saepe ostendis gloriandi causa.

∴ Ostentas, saepe ostendis gloriandi causa. sed & participialiter id etiã dici debet, & dictũ est feminino genere. FESTVS.

Ostentum, ostentatum. PAVLVS

∴ Ostentum non solum pro portento poni solere, sed etiam participialiter . . . . testimonio est Pacuuius in Medo . . . . atque eccum in ipso tempore ostentum senem. & Attius in Bacchis: praesens praesto irridetis*nobis . . . stipe vltro ostentum obtulit. FESTVS *irrides

Ostentum, quo nunc vtimur interdum prodigij vice, quin participialiter quoque dici solitum sit, non dubium. facit etiam C. Gracchus de legibus a se promulgatis, cum ait: quod vnum nobis in ostentum, ipsis in vsum asportatur. * *adoptatur.

∴ Ostiam vrbem ad exitum Tiberis in mare fluentis Ancus Marcius rex condidisse, & feminino appellasse vocabulo fertur. quod siue ad vrbem, siue ad coloniam, quae postea condita est, refertur.

Ostia vrbs ab exitu Tiberis appellata. . . PAVLVS.

OVALIS corona est myrtea, quam habebant, qui ouantes introibant, cum bella non erant indicta, aut sine sanguine confecta.

Ouantes, laetantes, ab eo clamore, quem faciunt redeuntes ex pugna victores milites geminata O littera.

Ouem masculino genere dixerunt, vt ouibus duobus, non duabus.

Oufentina tribus ab Oufente fluuio dicta.

∴ Oufentinae tribus initio causa fuit nomen fluminis Oufens, quod est in agro Priuernate inter mare, & Terra- FESTVS.

PA, pro parte, & po, pro populo positum est in saliari carmine. FESTVS.

Pacem a pactione condicionum putat dictam Sinnius Capito, quae vtrique inter se populo sit obseruanda.

Pax dicta est a pactione. PAVLVS.

Pacionem antiqui dicebant, quam nunc pactionem dicimus. vnde & pacisci adhuc, & paceo* in vsu remanet. FESTVS. *pacto, paco)

Paeana Apollinem vocauerunt, quod sagittarum ictu eum nocere putabant, est enim παίειν ferire. Alij quod remedium morbis finem faceret talis grauitatis. PAVLVS.

Paedidos sordidos significat, atque obsoletos. tractum vocabulum a Graeco; quia παῖδες, id est, pueri, talis sint aetatis, vt a sordibus nesciant abstinere.

Pagani a pagis dicti.

Pagi dicti a fontibus: quod eadem aqua vterentur. aquae* enim lingua Dorica παγαὶ appellantur. *fontes)

Paginae dictae, quod in libris suam quaeque obtineat regionem, vt pagi. vel a pangendo, quod in illis versus pangantur, id est, figuntur.* *figantur)

Palatium mons Romae appellatus est, quod ibi pascens pecus balare consueuerit: vel quod palare, id est, errare, ibi pecudes solerent. alij * quod ibi Hyperborei filia Palanto * habitauerit, quae ex Hercule * Latinum pepererit. alij eundem, quod Pallas ibi sepultus sit, existimant appellari. *vel *Palante *& Herculem.

Palatualis Flamen ad sacrificandũ ei deae constitutus erat, in cuius tutela Palatium esse putabant.

Palatualis Flamen constitutus est, quod in tutela eius deae Palatium est. FESTVS.

Pales dicebatur dea pastorum, cuius festa palilia dicebantur. vel, vt alij volunt, dicta parilia, quoniam pro partu pecoris eidem sacra fiebant. PAVLVS.

Pallas Minerua est dicta, quod Pallantem gigantem interfecerit; vel, sicut putabant, quod in Pallante palude nata est.

Palmites vitium sarmenta appellantur, quod in modum palmarum humanarum virgulas, quasi digitos edunt.

Palmulae appellantur remi a similitudine manus humanae.

Pappi carduorum flores. Lucretius: Vestem, nec plumas auium, paposque volantis. PAVLVS.

. . . . o quoque . . FESTVS.
. . . . rum ex . .
. . . . sulibus ae . .
. . . . tq. ex ea . .
. . . . s magistra . .
. . . . intra dies . .
. . . . ncias inter se pa .
. . . . uit ciuis aliter inter .
. . . . lege primum factus * . * fis.v.c.
. . . . circo sunt creati.

Pararium aes appellabatur id, quod equitibus duplex pro binis equis dabatur. PAVLVS.

Parasangae apud Persas viarum mensurae.

Parens vulgo pater, aut mater appellatur. sed iuris prudentes auos, & proauos, auias, & proauias parentum nomine appellari dicunt.

Parere, obedire.

Paribus equis, id est duobus, Romani vtebantur in praelio, vt sudante altero transirent in siccum.

Parici quaestores appellabantur, qui solebant creari causa rerum capitalium quaerendarum. Nam paricida non vtique is, qui parentem occidisset, dicebatur, sed qualemcumque hominem. Id autem* fuisse indicat lex Numae Pompilij Regis his composita verbis: SI QVIS HOMINEM LIBERVM DOLO SCIENS MORTI DVIT, PARICIDA ESTO. * indemnatum

Parilibus Romulus vrbem condidit, quem diem festum praecipue habebant iuniores.

. . . vrbem condidit Rom . . FESTVS.
. . . habebant iunio . .

Parmulis pugnare milites soliti sunt. quarum vsum sustulit C. Marius datis in vicem earum Bruttianis.

Parones nauium genus, ad cuius similitudinem myoparo vocatur. PAVLVS.

Parret* significat apparebit. * Parret

Parret, quod est in formulis, debuit & producta priore syllaba pronuntiari, & non gemino R scribi, vt fieret paret, quod est inueniatur. vt comparet, apparet. FESTVS.

In orat. ad lites Censorias. Parsi non peperci, ait Cato in eadem oratione.* Scio fortunas secundas neglegentiam prendere solere: quod uti prohibitum irem, quod in me esset, meo labori non

PAVLVS. parsi.

Ennius: Parsi (idem) Cato dixit pro peperci.

FESTVS. Partus & pro nascendo ponitur, & pro parato. Naeuius:* Male parta male dilabuntur.

Patrauisse)

PAVLVS. Parum cauisse *videri pronuntiat magistratus, cum de consilij sententia capitis quem condemnaturus est.

Parumper significat paulisper, quasi perparum, hoc est valde parum. refertur autem ad tempus.

FESTVS. Pascales oues Cato posuit pro pascuales.

. . . cienter Cato dixit in ea . .

. . . calis ouis vetuit . . .

. . . appellat in ea ora . . .

. . . cio Tarenti plus . c . . . .

PAVLVS. . . . uam ignaro Terentino . . .

coercito Pascito linguam in sacrificiis dicebatur, id est coerceto * contineto, taceto.

Passales & oues, & gallinae appellantur; quod passim pascuntur.

struthocamelum)

FESTVS. Passer marinus, quem vocat vulgus strutomellum.*

PAVLVS. Pastillum est in sacris libi genus rotundi.

Pastillus forma panis parui, vtique deminutiuum est a pane.

Patagium est, quod ad summam tunicam assui solet, quae & patagiata dicitur; & patagiarij, qui eiusmodi opera faciunt.

patulum Patagus morbi genus.

Paralem * bouem Plautus appellat, cuius cornua diuersa sunt, ac late pateant.

FESTVS. Patellae, vasa picata parua sacrificiis faciendis apta.

. . . . item sacris sa . . . .

perpluere) . . . velut capidul . . .

Pateram perplouere * in sacris cum dicitur, significat pertusam esse.

PAVLVS. Pateram perplouere cum dicerent, significabant pertu-

FESTVS. sam esse.

Pater patrimus dicebatur apud antiquos, qui cum iam ipse pater esset, habebat etiam tum patrem.

Patr.

Patr. . . . .
fit manifestum, quia . . .
. . numerari inter do . . . . PAVLVS.

Patres senatores ideo appellati sunt, quia agrorum partes attribuebant tenuioribus, ac liberis propriis. FESTVS.

. . . . llantur ex quibus Senatus . .
. . . conditae Romulus C . . . .
. . . quorum consilio, atq . . .
. . . . ministraretur, atq . . . .
. . . agrorum partes at . . .
. . . perinde ac liberis . . .
. . . solebant iam inde a Ro . . .
. . . argenti signati vl . . .
. . . publicae, & priuatae . . .
. . . nt.

Patrum comu . . . . . .
. . . .

Patricios, Cincius ait in libro de Comitiis, eos appellari solitos, qui nunc ingenui vocentur. PAVLVS.

Patricius vicus Romae dictus, eo quod ibi patricij habitauerunt iubente Seruio Tullio, vt siquid molirentur aduersus ipsum, ex locis superioribus opprimerentur.

Patrimi, & matrimi pueri tres adhibebantur in nuptiis: vnus, qui facem praeferret ex spina* alba, quia noctu nubebant; duo, qui nubentem tenebant. FESTVS. *pinu

Patrimi, & matrimi pueri praetextati tres nubentem deducunt; vnus, qui facem praefert ex spina * alba, quia noctu nubebant; duo, qui tenent nubentem. *pinu

Patrocinia appellari coepta sunt, cum plebs distributa est inter patres, vt eorum opibus tuta esset.

Pauciens dicebant pro raro. Titinius: Vxorem pauciens videbo. PAVLVS.

Paueri frumenta dicebant antiqui, quae de vagina non bene exibant. FESTVS.

Pauimenta Poenica marmore Numidico constrata significat Cato, cum ait in ea, quam habuit, ne quis consul bis fieret: Dicere possum quibus villae, atque aedes aedificatae, atque expolitae maximo opere, citro, atque

ebore,atque pauimentis Poenicis stent.

PAVLVS. Pauimenta Poenica,hoc est marmore Numidico strata.

Pauperies damnum dicitur,quod quadrupes facit.

*Pectinatū — PECTENATVM *tectum dicitur a similitudine pectinis in duas partes deuexum, vt testudinatum in quattuor.

FEST. .·. Pectuscum *palati dicta est ea regio vrbis, quam Romulus obuersam posuit, ea parte, in qua plurimum erat agri Romani ad mare versus,& quia *mollissime adibatur vrbs.cum Etruscorum agrum a Romano Tiberis discluderet, ceterae vicinae ciuitates colles aliquos *haberent oppositos.

*Petuscum — *qua) — *aliquot)

.·. Peculatus est nunc quidem, qualecumque publicum furtum,sed inductum est a pecore, vt pecunia quoque ipsa. Iam etiam noxij *pecore multabantur,quod neque aeris adhuc,neque argenti erat copia.itaque suprema multa etiam nunc appellatur.

*noxiae)

PAVLVS. Peculatus furtum publicum a pecore dictum, sicut & pecunia. eo quod antiqui Romani nihil praeter pecora habebant.

Peculatus, id est furtum publicum,dici coepit a pecore tunc,cum Romani praeter pecudes nihil haberent.

FESTVS. Peculatus furtum publicum dici coeptus est a pecore, quia ab eo initium eius fraudis esse coepit.siquidem ante aes, aut argentum signatum ob delicta poena grauissima erat duarum ouium, & triginta boum. ea lege *sanxerunt T.Menenius Lanatus,& Sestius Capitolinus Consules.quae pecudes,postquam aere signato vti coepit populus Ro.Tarpeia lege cautum est, vt bos centussibus, ouis decussibus,aestimaretur.

*eam legē)

Peculium seruorum a pecore item dictum est, vt pecunia patrum familiae.

PAVLVS. Peculium seruorum a pecore dictum, sicut & pecunia nobilium.

*Pecuniae — Pecunia *sacrificium fieri dicebatur,cum fruges, fructusque offerebantur; quia ex his rebus constat,quam nunc pecuniam dicimus.

FESTVS. Pecunia sacrificium . . . . . .

. . tumque causa mola pu . . .

. . cio . quia omnis res fam . . .

. . dicimus,

. . dicimus, ex his rebus con . . .
. . appellantur, quae fulg . . .
. . iecta depellendorum n . . .
. . bonorum causa fiunt.

Pecuum cum dixit M. Cato per casum genetiuum, a singulari casus recti formauit, quo vtebantur antiqui, id est pecu, ac testu, tonitru, genu, veru. quorum omnium genetiuus pluraliter geminat V litteram. nunc quia dicimus, vt pectus, eam, quae in vsu est, formam in declinationibus sequimur.

Pecuũ Cato dixit genetiuũ pluralem ab eo quod est pecu. PAVLVS.
Pedam vestigium humanum appellabant.

.·. Pedam vestigium humani praecipue pedis appellasse antiquos in commentariis quibusdam inueniri solet. FESTVS.

.·. Pedarium senatorem significat Lucilius, cum ait: agipes vocem mittere coepit. qui ita appellatur, quia tacitus transeundo ad eum, cuius sententiam probat, quid sentiat, indicat.

.·. Pedem struit in duodecim significat, fugit, vt ait Ser. Sulpicius.

Pedem struit, dicebant pro eo, quod est, fugit. PAVLVS.
Pedestria auspicia nominabantur, * quae dabantur a vulpe, lupo, serpente, equo, ceterisque animalibus quadrupedibus. *appellabãtur arbitrabantur nominabant,

. . picia . . . . FESTVS.
. . terisq. . . . . .

.·. Pedibus obsitum, id est pediculis. Titinius pedicosum appellat hoc modo: Rus detrudetur pedicosus, squalidus. Pedes autẽ pro pediculis. sic Plautus refert in Curculione: Item genus inter homines meo quidem animo, Vt muscae, culices, cimices, pedesq; pulicesq;. & Liuius* in gladiolo: pulicesne, an cimices, An pedes: responde mihi. & Lucilius: vbi me videt, caput scabit, pedes legit. *Naeuius Nouius)

Pedes dicuntur, quos deminutiue dicimus pediculos. ab his pedicosi appellantur. vt est illud: pedicosus, squalidus, vbi me videt, caput scabit, pedes legit. PAVLVS.

Pedulla, quae dicimus, ΠΕΔ. . . * Graecos appellare manifestum est. FESTVS. * πέδιλα)

Pedum est quidem baculum incuruum, quo pastores vtuntur ad comprachendendas oues, aut capras, a pedibus.

cuius meminit etiam Vergilius in Bucolicis cum ait: At tu sume pedum. Sed in eo versu, qui est in Iphigenia Ennij: Procede, gradum proferre pedum, nitere. cessas? id ipsum iaculum significari cum ait Verrius, mirari satis non possum. cum sit ordo talis, & per eum significatio aperta, gradum proferre pedum cessas? nitere.

PAVLVS. Pedum baculi genus incuruum. Vergilius: At tu sume pedum. Pedum pastorale baculum incuruum dictum, quia illo oues a pedibus compraehenduntur.

*Pegides Pegasides * musae dictae sunt a fonte, quem Pegasus ictu vngulae fingitur aperuisse. ob quam causam & Graece appellatae sunt hippocrenae.

Pelamys genus piscis dictum, quod in luto moretur, quod Graece dicitur πηλός.

Volsini Peligni ex Illyrico orti. inde enim profecti ductu Volsini regis, cui cognomen fuit Lucullo, partem Italiae occuparunt. Huius fuerunt nepotes Pacinus, a quo Pacinates,* & Pelicus, a quo Peligni.

*Pecinus, a quo Pecinates V.C. Pellem habere Hercules fingitur, vt homines cultus antiqui admoneantur. lugentes quoque diebus luctus in pellibus sunt.

Pellexit, in fraudem induxit.

Pellicator, qui pellicit ad fraudem.

Pellices nunc quidem appellantur alienis succumbentes, non solum feminae, sed etiam mares. antiqui eam proprie pellicem nominabant, quae vxorem habenti nubebat. cui generi mulierum etiam poena constituta est a Numa Pompilio hac lege: PELLEX ARAM IVNONIS NE TANGITO. SI TANGET, IVNONI CRINIBVS DEMISSIS AGNVM FEMINAM CAEDITO.

Pelliculationem Cato a pelliciendo dixit.

FEST. . . Pelliculatio . . . .

. . . ndo, quod inducen . . .

. . . . quam scripsit de . . . .

PAVLVS. Pellicum * galerum, quia fiebat ex pelle.

*Pellitum) Pelluuiae, quibus pedes lauantur, vt malluuiae, quibus manus.

Pelta, genus scuti.

Penates alij volunt, vt habeat nominatiuum singularem penas.

penas. alij penatis.

Penatis singulariter Labeo Antistius posse dici putat, quia pluraliter penates dicantur, cum patiatur proportio † etiam penas dici, vt optimas, primas, Antias. FESTVS. * portio. v.c.

Penatores qui penus gestant. Cato aduersus M. Acilium quarta: Postquam nautas † ex nauibus eduxi, non ex militibus, atque nautis piscatores penatores ficisedarum † dedi. * natiuitas v.c. nauitas) * ficedular.)

Pendere poenas, soluere significat, ab eo quod aere graui cum vterentur Romani, penso eo, non numerato, debitum soluebant. vnde etiam pensiones dictae. Poenas pendere proprie dicitur, qui ob delictum pecuniam soluit, quia penso aere vtebantur. PAVLVS.

. . . . . oe . . . . FESTVS.
. . . . . ob . . . .
. . . . . ntur . . . .

Penem antiqui codam vocabant. a qua antiquitate etiam num offa porcina cum cauda in cenis puris offa penita vocatur. & peniculi, queis calciamenta tergentur, quod e codis extremis faciebant antiqui, qui tergerent ea. dictum est forsitã a pendendo. Naeuius in Tunicularia. † Theodotum compellas, qui aras compitalibus Sedens in caella circumtectuas tegetibus Lares ludentes peni pinxit bubulo. significat peniculo grandi, id est, coda. * Cuniculatia)

Penem caudam vocabant. vnde & offam porcinam cum cauda, offam penitam dicebant. hinc & peniculos dicimus, quibus calciamenta terguntur, qui de caudarũ extremitate fiunt. Penis denique a pendendo vocata est. PAVLVS.

Penetrale sacrificium dicitur, quod interiore parte sacrarij conficitur. vnde & penetralia cuiusq. dicuntur, & penes nos, quod in potestate nostra est. FESTVS.

Penetralia sunt penatium deorum sacraria. PAVLVS.

Penetrare, penitus intrare.

Peniculi spongiæ longæ propter similitudinem caudarum appellatæ. Penes enim vocabantur caudæ.

Penitam † offam Næuius appellat absegmen carnis cum coda. antiqui autem offam vocabant abscissum globi forma, vt manu glomeratam pultem. FESTVS. Poenitam v.c.

Pennas antiquos ferunt ex Græco, quod illi πτηνὰ ea, quę sunt volucria dicant. Item easdem pesnas, & coesnas. † *vt caesnas)

Peregrinus ager est,qui neq; Romanus, neque hostilis habetur.

Peremere alij posuere pro prohibere,alij pro vitiare. PAVLVS.

Peremere Cincius in libro de verbis priscis ait significare idem,quod prohibere.at Cato in libro,qui est de re militari,pro vitiare vsus est,cùm ait: cum magistratus nihil audet imperare,nequid Consul auspicij peremat. FESTVS.

. . . . . est, cum ait: Cum magistratus nihil audet imperare,nequid Consul auspicij peremat.

Peremne dicitur auspicari,qui amnem,aut aquam,quae ex sacro oritur,auspicato transit.

Perēpta,&interempta pro imperfectis *poni solet a poetis. Lucretius:Cum corpus simul,atq; animi natura perēpta. *interf. &is)

Peremptalia fulgura Gracchus * ait vocari, quae superiora fulgura,vt * portenta,vi sua perimant duobus modis, prioribus tollendis,aut maiore manubia,vt tertia secundae,secunda primæ cedat.Nam vt omnia † superantur fulgere,sic ictum fulgur manubiis vinci. * Granius) * aut) * omina):

Perfacul,& per se facul antiqui dicebant,quod nunc facile,& perfacile dicimus. inde permansit in consuetudine facultas. PAVLVS.

Perfines,perstringas.

Perfugam,Gallus Aelius ait,qui liber,aut seruus,aut hostis sui * voluntate ad hostes transierit,qui idem dicitur trāsfuga.quāquam sint,qui credant perfugam esse, non tam qui alios fugiat, quam qui ob spem commodorum ad quempiam perfugiat. FESTVS. * sua)

Perfuga,& transfuga dicitur, quod ad hostes perfugiat, & transfugiat. PAVLVS.

Pergite,agite. Vergilius: Pergite Pierides.

Pergraecari est epulis,& potationibus inseruire. Titinius: Hominem improbum,Nunc ruri pergraecatur.

Periculatus sum Cato est vsus in dicendo.

. . ulatus sum Cato ait in ea oratione, quā scripsit ad litis Censorias. FESTVS.

Perihodos dicitur et in carmine lyrico pars quaedam,& in soluta oratione verbis circū scripta sententia,& in gymnicis certaminibus perihodon vicisse dicitur, qui Pythia, Isthmia,Nemea,Olympia vicit:a circumitu eorum spectaculorum.

PAVLVS. Perimit, *adimit, tollit: vnde & peremptus, interfectus.

* Peremit

FESTVS. P. . . pellat. a quo etiam . . . . . . sus.

PAVLVS. Permissus appellatur aries, *qui annis compluribus tonsus non est.

* agnus

FEST. .·. Permutatur, id proprie dici videtur, quod ex alio loco in alium transfertur. at commutatur, cum aliud pro alio substituitur. sed ea iam confuse in vsu sunt.

Perpetem pro perpetuo dixerunt poetae. Pacuuius in Iliona: fac, vt cœpisti, hãc operam mihi des perpetem. Oculis traxerim.

PAVLVS. Perpetem pro perpetuo dixerunt poetae.

* perpetat

Perpetrat, *peragit, perficit.

FESTVS. Perpetrat, ·*· peragit, perficit. Pacuuius in Teucro: neq; perpetrare precibus imperia * qui decimus *patris spartam deponere. *. instat, id si perpetrat. quomodo etiam sine praepositione vsi sunt, quod conuersum iam . . . .

.*. perpetat
* imperria v. c.
* qui detinni v. c.
.*. reponare v. c.

PAVLVS. Perpulit, persuasit, impulit.

FESTVS. . . . impulit . . . . .

Persicum portum Plautus eum ait, mare Euboicum videtur significare, quod in eo classis Persarum dicitur stetisse non procul a Thebis.

PAVLVS. Persicum portum, mare Euboicum: quod in eo steterit classis Persarum.

Persicum Plautus dixit peracutum.

FESTVS. Persicus peracutum significare videtur, vt Plautus: nihil de conciliare sibi; * nisi qui persicus sapis. Naeuius: & qui fuerit persicus carpenti est ·*· ratio.

* sibus v. c.

Persillum vocant sacerdotes rudiculum picatum, quo vnguine flamen Portunalis* arma Quirini vnguet.*

.*. adst v. c. adest)
* Quirinalis)
* vnguit)

PAVLVS. Persillum dicebant vas quoddam picatum, in quo erat vnguentum, vnde arma Quirini vngebantur.

FESTVS. Personata fabula quaedam Naeuij inscribitur, quam putant quidam primum a *personatis histrionibus, sed cum post multos annos comoedi; & tragoedi personis vti coeperunt, verisimilius est eam fabulã propter inopiam comoedorum actam nouam per atellanos, qui proprie vocantur personati, quia ius est iis non cogi in scena ponere personã, quod ceteris histrionibus pati necesse est.

* actam a)

Perti-

Pertisum pro pertesum dixerunt antiqui. PAVLVS.

. . . do me . . . . FESTVS.

. . . licet . . . .

. . . sum di . . . .

. . . qui paul . . . .

Pertusum dolium (dicitur, cum *ventrem significat. PAVLVS. *cum dicitur)

Pertu . . . t dicitur . . .

. : . deruit . . . . . FESTVS.

. . . L. I. An . . . . . .

.·. Pescia in Saliari carmine, Ælius Stilo dici ait, capitia ex pellibus agninis facta, quod Graeci vocent pelles πίσκη neutro genere pluraliter.

.·. Pesestas inter alia, quae interpretatores * dicunt, cum fundus lustratur, significare videtur pestilentiam, vt intelligi ex ceteris *possint, ·*· cum dicitur: Auertas morbum, mortem, labem, nebulam, impetiginem. *imprecatores) *aliis ·*·possit)

Pesestas *dicebatur pestilentia. PAVLVS. *Pestitas

Pestifera auspicia esse dicebant, cum cor in extis, aut caput in iecinore non fuisset.

. . . sunt, cum cor in . . . FESTVS.

. ·. . in iocinore.

.·. Pestiferum fulgur dicitur, quo mors, exiliumve significari solent.

.·. Petauristas Lucilius a Petauro appellatos existimare videtur, cum ait: Sicuti mechanici, cum alto exiluere petauro. at Aelius Stilo, quod in aere volent, cum ait: petaurista proprie Graece, quod ij πρὸς ἀέρα * πέτονται. *πρὸς αὔρας)

Petilamsuram significat vngulam equi albam. PAVLVS.

.·. Petilam suram, siccam, & substrictam vulgo interpretatur. *Scaeuola ait vngulam equi albam ita dici. FESTVS. *interpretantur)

.·. Petimina, in humeris iumentorum vlcera, & vulgus appellat, & Lucilius meminit, cum ait: Vt petimē naso, aut lumbos ceruicibus tangat. eo nomine autem, & inter duos armos suis quod est, aut pectus, appellari solitum testatur Naeuius in descriptione suillae, cum ait: petimine piscino qui meruerat.

Petimina, in humeris iumentorum vlcera. PAVLVS.

Petissere, petere.

ɣ. Petissere antiqui pro petere dicebant, ea quidem forma verbi, qua sunt lacessere, & incessere. sed, vt mihi vide- FESTVS.

*eo tur,cum * significabāt saepius petere, vt Petissant, saepius petant.

∴ Petoritum,& Gallicum vehiculum esse, & nomen eius dictum existimant a numero quattuor rotarum. alij Osce, quod ij quoque petora quattuor vocent. alij Graece, sed αἰολικῶς dictum.

PAVLVS. Petoritum,vehiculum Gallicum. alij Osce putant dictum, quod hi petora quattuor appellant: quattuor enim habet rotas.

FEST. ∴ Petrarum genera sunt duo, quorum alterum naturale saxum prominens in mare, cuius Ennius meminit lib. XI. alte delata,ceterisque *ingentibus tecta.& Liuius in centauris:vbi ego saepe petris.alterum manufactum, vt docet Ælius Gallus.petra est,quae Iouis * dextra, ac sinistra fornicē expletura est ad libramentū summi fornicis.

*petrisque)

*qui locus)

PAVLVS. Petreia vocabatur, quae pompam praecedens in coloniis, aut municipiis imitabatur anum ebriam ab agri vitio, scilicet petris, appellata.

FESTVS. Petre . . . . s, aut
. . agri vitio . .
. . ue praecilli c . . . .
uertar ad illam . . . .
impudentior . . nter legationes
. . . . . test.

*perfluens V.C. Petronia amnis est in Tiberim profluens * quam magistratus auspicato transeunt, cum in campo quid agere volunt. quod genus auspicij peremne vocatur. amnem autem feminine antiqui enuntiabant.

PAVLVS. Petronia nomen amnis in Tiberim defluentis.

*Petronesi. Petrones,*rustici a petrarum asperitate,& duritia dicti.

FEST. ∴ Petrones rustici fere dicuntur propter vetustatem, & quod deterrima quaeque ac praerupta . . . iam agri petrae vocantur, vt rupices iidem . . . . . .

∴ Petulantes,& petulci etiam appellantur, qui proteruo impetu,& crebro petunt laedendi alterius gratia. Virgilius quarto Georgicorum:neque oues,hedi q; petulci Floribus insultent.&,Cornigeras norunt matres . . . . agnique petulci.& Afranius in Ida: nostrum in conuentum, aut confessum ludum, lapsumq; petulcum, interdum pro veloci vsi videntur antiqui, vt hoc versu intelligi

telligi poteſt:exiliuit, *quaſi petulcus quidam, pedicus. conuibrauit. *exiluit.

PHASCOLA* appellãt Graeci,quas vulgus pernas *vocat. PAVLVS. *Paſchola Phaſiola Phaſcelia *pernas V.C. peras)

SPIACVLARIA auſpicia appellabant, quae ſacrificantibus *† triſtia portendebant; cum aut hoſtia ab ara profugiſſet,aut percuſſa mugitum dediſſet,aut in aliam partem corporis,quam oporteret,decidiſſet.* *†cum ſacrificabant, *cecidiſſet.

. . . . ria app . . . . . FESTVS.
quendi c . . . . . fugit. aut . . .
. . . . . oportuit pa . . .

Piacularis Romae porta appellatur propter aliqua piacula, quae ibidem fiebant:vel,vt ait Cloatius*cum ex ſacro*. per aliquem piaculo ſoluitur, vt aliqua *piandi, propitiandique cauſa immolatur; *Cloentius *cum facro) *alicuius

Piacularis porta Romae dicta propter aliqua piacula,quae ibidem fiebant. PAVLVS.

Piari eos, veluti proprio verbo,ait Verrius; qui parum ſint animati,cum mentis ſuae non ſint, & per quaedam verba liberantur incommodo. FEST.

Piatrix dicebatur ſacerdos, quae expiare erat ſolita; quam quidã ſimulatricem, alij ſagam; alij expiatricẽ vocant. &piamenta etiam dicebantur,quibus in expiãdo vtitur.

Piatrix dicebatur ſacerdos, quae expiare erat ſolita, quam alij ſagam vocabant Piamenta quoque dicebantur,quibus vtebantur in expiando. PAVLVS.

Picati appellantur quidam, quorum pedes formati ſunt in ſpeciem ſphingum, quod eas Dorij phicas*vocant. FEST. *Picas)

Picena regio,in qua eſt Aſculum, dicta, quod Sabini, cum Aſculum proficiſcerentur, in vexillo eorum picus conſederit. PAVLVS.

Picta quae nunc toga dicitur, antea vocabatur purpurea, eaque erat ſine pictura. FEST.

Picta quae nunc toga dicitur, purpurea antea vocitata eſt, eaque erat ſine pictura.eius rei argumentum eſt . . . . . pictura in aede Vertumni, & Conſi, quarum in altera M.Fuluius Flaccus, in altera T.*Papirius Curſor triumphantes ita picti ſunt. Tunica autem palmata a latitudine clauorum dicebatur, quae nunc a genere picturae appellatur. *L.

.·. Pictor Zeusis risu mortuus, dum ridet effuse pictam a se
*γραῖαν anum γραῦν. * cur hoc loco relatum sit a Verrio, cum de significatu verborum scribere propositum habuerit, equidem non video, cum versiculos quoque addere
*· auctoris) vel, poetae) . . . tulerit, & ineptos pati, sed nullius Praetoris *· praetexto nomine, qui tamen sunt ij. Nam quid modi fa
*risus. cturus risu *denique? Nisi pictor fieri volt, qui risu mortuus est.

.·. Picum auem quidam dictum putant a Pico rege Aborigi-
*quod is solitus) num, quo dissolutus *sit . . . .

.·. Pierides musae propter amoenitatem, ac solitudinem Pie-
*quod) rij montis dictae videntur, quo * eae secretis locis propter studia liberalia delectentur.

PAVLVS. Pierides musae a Pierio monte dictae sunt.

Pietatem vt deos ceteros colebant Romani.

FEST. .·. Pietati aedem ab Acilio consecratam aiunt, eo loco, quo
*quaedam quondam *mulier habitauerit, quae patrem suum inclusum carcere mammis suis clam aluerit, ob hoc factum
*impunitas *concessus impunitas *ei concessa sit.

PAVLVS. Pigere, interdum pro tardari, interdum pro paenitere poni solet.

FEST. .·. Pignosa pignora eo modo, quo Valesij, & Auselij, Pinosi
*·Pinosi, Palisi V.C. pilesi *· dicebantur.

PAVLVS. Pila, quae parietem sustentat, ab opponendo dicta est.

Pilae, & effigies viriles, & muliebres ex lana compitalibus
Piuasii, Pa. pisii) suspendebantur in compitis, quod (hunc diem festum)
*inferiorú) esse deorum inferorum, * quos vocant lares, putarent, quibus tot pilae, quot capita seruorum, tot effigies, quot essent liberi, ponebantur, vt viuis parcerent, & essent his pilis, & simulachris contenti.

FESTVS. . . . : compitis . . . . .
. . . deorum . . . . la . . .
. . . quot . . . . ut li . . .
. . . ocantur . . . . enti . . .
. . . ipio . . . . fortu . . .
. . . eris . . . . nit . . .
. . . emu . . . . urbem . .
. . . annis . . . . quum pu . .
. . . n debebat . . . .

PAVLVS. Pilani, pilis, pugnantes.

Pilare,

Pilare, & compilare a Graeco trahitur. Graeci enim plures "piletas * dicunt. *fures *πειρεῶντες)

∴ Pilare,& compilare sunt,qui Graece originis . . Graeci enim fures piletas. . . . . FESTVS.

Pilat ,'pilos habere incipit. alias pro detrahit pilos . a quo depilati. PAVLVS.

Pilates genus lapidis. Cato : Lapis candidior , quam pilates.

Pilates lapidis genus , cuius meminit Cato originum libro quinto: Lapis candidior,quam pilates. ·*· FESTVS. ·*·Pelaftes v.c.

Pilea Castori , & Polluci dederunt antiqui , quia Lacones fuerunt,quibus pileatis pugnare * mos est. PAVLVS. *militare

Pilentum,vehiculi genus,quo matronae ferebantur.

Pilentis , & carpentis per vrbem vehi matronis concessum est.quod cum aurum non reperiretur,ex voto,quod Camillus vouerat Apollini Delphico,contulerunt. FESTVS.

∴ Pilumnoe poploe in carmine Saliari, Romani , velut pilis vti assueti : vel quia praecipue pellant hostes. ·*· ·*· hosteis

Pimpleides * musae a fonte Macedoniae dictae , propter liquoris eius vnicam subtilitatem.' PAVLVS. * Pipleides, vel Pepeeides, vel Pecteides. • felicitatē, vel facilitatem.

Pipatio,clamor plorantis lingua Oscorum.

Pitpit Osce quidquid.

Pisatilem Naeuius dixit e Pisis oriundum.

∴ Pisatilem appellaƺ Naeuius Pantaleontem e Pisis oriundum tyrannum : cum alioqui inde profecti nunc Pisani dicantur. FESTVS.

Piscatorij ludi vocantur , qui mense Iunio fieri solent pro quaestu piscantium trans Tiberim. PAVLVS.

Piscatorij ludi vocantur , qui quotannis mense Iunio trans Tiberim fieri solent a Praetore Vrbano pro piscatoribus Tiberinis , quorum quaestus non in macellum peruenit,sed fere in aream Volcani,quod id genus pisciculorum viuorum datur ei deo pro animis humanis. FESTVS.

Piscatorij ludi dicebantur, qui fiebant pro quaestu piscantium. PAVLVS.

∴ Piscatorium aes vetusto more appellatur , quod in monte Albano datur pro piscibus. FESTVS.

∴ Piscinae publicae hodieque nomen manet, ipsa non extat. ad quam & natatum, & exercitationis alioqui causa veniebat populus.vnde Lucilius ait:pro obtuso ore pugil,

piſcinenſis res eſt.

Piſtum a pinſendo pro politum antiqui frequentius vſurpabant, quam nunc nos dicimus.

PAVLVS. PLANCAE, tabulae planae, ob quam cauſam Planci appellantur; qui ſupra modum pedibus plani ſunt.

FESTVS. . . . . quam . cebant . . .
. . dibus . . . colebant . .
. . euer . . . . . .
. . id quod . . . pdicus . .
. . um perculi.

Planta oliaginea eſt virga foliata ex olea deplantata.

PAVLVS. Plantae ſemina olerum,* quod plana ſunt. & appellantur etiam ex ſimili plantae noſtrorum pedum.

*olearum

FESTVS. . . . . . uni . . . .
. . ui . . . cis . . . .
. . eſunt . . . . cauſa.

PAVLVS. Plaudi + appellantur canes, quorum aures languidae ſunt, ac flaccidae, & latius videntur patere.

+Plauti

FESTVS. . . . . . ant . . . .
. . rta . . . in . . .
. . ntur . . . iiae . . .
. . e .

Plebeiae Pudicitiae ſacellum in vico Longo eſt, quod cum Verginia patricij generis femina conuiuio + facto inter patres, & plebem . . . . . .

+conubio

. . ſul . . . . . .
. . qu . . . bit . . .
. . . ſere . . . eóiu . .

PAVLVS. Plebeiae Pudicitiae ſacellum Romae, vt ſacra cetera, colebatur.

Plebeij Aediles diſſidente plebe a patribus ſunt creati.

FESTVS. . . . . . q. plebei ſcito . . . .
. . . ſuffragium tu . . . .
ſunt conſtitu . . . . . .
unt, qui vna cum . . . . .
ente plebe a pa . . . . .
. uas vocant, nos . . . . .
. . as eſſe, & ſeptem ferunt . . . .
. . . mus a genere magiſtratus. eas enim faciendas curauerunt M. Iunius Brutus, Q. Oppius Aediles Plebis.

Plebeium magistratum neminem capere licet, nisi qui ex plebe est. PAVLVS.

. . . . nem licet ca . . . . FESTVS.
. . . eneris est . . . .
. . sto nomine . . . .
Plena sue tellu . . . . . .
id genus cum seretu . . . . .
in fodiendo corrum . . . . .

Plentur antiqui etiam sine praepositionibus dicebant.

Plera dixisse antiquos, testis est Pacuuius, cum ait: plera pars pessumdatur.

Plexa, colligata significat, ex Graeco, cui nos etiam praepositionem adiicimus, cum dicimus perplexa.

Plexa, colligata. inde & perplexa. PAVLVS.

Plisima * plurima *Plusima

Plorare, flere, inclamare, nunc significat, & cum praepositione implorare, id est inuocare. at apud antiquos plane inclamare. in Regis Romuli, & Latij * legibus: SI NVRVS SACRA DIVIS PARENTVM ESTO. & in Seruij Tullij haec est: SI PARENTEM PVER VERBERIT, AST OLLE PLORASSIT PARENTES, PVER DIVIS PARENTVM SACER ESTO, id est clamarit, dixit. FESTVS. *Tatii

Ploti appellantur, qui sunt planis pedibus. vnde & poeta Attius, quia Vmber Sarsinas erat, a pedum planicie initio Plotus, postea Plautus est dictus. soleas quoque dimidiatas, quibus vtebantur in venando, quo planius pedem ponerent, semiplotia appellabant. PAVLVS.

. . . Vmbri pedibus planis . . . FESTVS.
. . bus vtuntur in venando . . .
. . bant semiplotia, et . . .
us poeta, quia Vmber Sarsinas erat, a pedum planitia initio Plotus, postea Plautus coeptus est dici.

Ploxinum * appellari ait Catullus, capsum in cisio, capsa- ve " cum ait. gingiuas vero ploxini * habet veteris. * Ploximum "capsamue) *Ploximi

Ploxinum capsam dixerunt. PAVLVS.

Plutei crates corio crudo intentae; quae solebant apponi militibus opus facientibus, & appellabantur militares. nunc etiam tabulae, quibus quid praesepitur, eodem nomine dicuntur. * *significatur

Populi com. . . . . . cum plebe
suffragium . . . . . . ex patribus
& plebe . . . . . . cum plebes
sine patri . . . . . . quod plebes
sciuit, pleb. . . . . . appellatur .

Porcae appellantur rari sulci, qui dicuntur* aquae deriuandae gratia. dicti, quod porcant, ·**· id est prohibent aquam frumentis nocere. nam crebriores sulci, limi vocantur. *ducuntur) **porcent)

Porcæ in agris sunt dictæ, quod porcant, * id est prohibeant aquam frumentis nocere. nam crebriores sulci lumi solent vocari. PAVLVS. *porceant)

Porcam auream, & argenteam dici ait Capito Ateius, quae & si numero hostiarum non sint, nomen tamen earum habere, alteram ex auro, alteram ex argento factam adhiberi sacrificio Ceriali. FESTVS.

Porcas, quae inter duos * sulcos fiunt, ait Varro, dici, quod porrigant frumentum. *duci. v. c.

Porcas, quae in agris fiunt, ait Varro dici, quod porrigant frumentum. PAVLVS.

Porci effigies inter militaria signa quintum locum obtinebat. quia cōfecto bello, inter quos pax fieret, caesa porca foedus firmari solebat.

. . . . . a signa quintum locum FESTVS.
. . . . . lo inter quos populos
. . . . . ere firmari solet.

Porigam dixisse antiqui videntur, pro porrigam, propter morem non geminandarum litterarum. ducto verbo a porro regam. aut si id friuolum videtur, cum aperte e riuo regam ·**· tractum sit. sed antiqui etiam porgam dixerunt pro porrigam. ·**· duo regit v. c.

Porriciam, porro iaciam. PAVLVS.

. . . iaciam, maxime . . . . FESTVS.

Portenta existimarunt quidam grauia esse, ostenta bona. alij portenta quaedam bona, ostenta quaedam tristia appellari. portenta, quae quid porro tendatur, indicent; ostenta, quae tantummodo ostendant monstra, praecipiant quoq; remedia.

Portenta rerum fieri dicuntur, cum solitā ·*· corpora raro se ostendunt, vt cometae, turbines, barathra, sereno PAVLVS. ·*· solita

caelo facta tonitrua.

Porticulus Portisculus est, qui in portu modum dat classi. est autem malleus.

FESTVS. Portisculus est, vt scribit Aelius Stilo, qui in portu modum dat classi. id autem est malleus. cuius meminit Cato in dissuasione de rege Attalo, & vectigalibus Asiae: C. Licinio Praetore, remiges scripti ciues Romani sub portisculum sub flagrum conscripti veniere passim.

Portum in duodecim pro domo positum omnes fere consentiunt: CVI TESTIMONIVM DEFVERIT, IIS TERTIIS DIEBVS OB PORTVM OBVAGVLATVM ITO.

PAVLVS. Portum frequenter maiores pro domo posuerunt.

Portumnus, qui & Palaemon, a Romanis inter deos colebatur.

FESTVS. Por . . . . . te . . .

Possessio est, vt definit Gallus Aelius, vsus quidam agri, aut aedificij, non ipse fundus, aut ager. non enim possessio est . . . de rebus, quae tangi possunt . . . . . qui dicit, se possidere, is vere potest dicere. Itaque in legitimis actionibus nemo ex his qui possessionem suam vocare audet, sed ad interdictum venit, vt praetor his verbis vtatur: Vti nunc possidetis, eum fundum. Q. D. A. quod nec vi, nec clam, nec precario alter ab altero possidetis, ita possideatis. aduersus ea vim fieri, veto.

PAVLVS. Possessio est vsus quidam agri, aut aedificij, non ipse fundus, aut ager.

FESTVS. Possessiones appellantur agri late patentes publici, priuatique; quia non mancipatione, sed vsu tenebantur, & vt quisque occupauerat, collibebat.*

*colebat)

Posticam lineam in agris diuidendis Seruius Sulpicius appellauit ab exori . . . .

. . . . qua . . . .

. . tur . . . . riq . . .

. abd . . . . tab . . .

. . frum . . . . . danti . .

PAVLVS. Postica linea in agris diuidendis ab oriente ad occasum spectat.

Posticum ostium dicitur in posteriore parte aedii. ceterum antiqui

antiqui etiam vicinum habitantem ad posteriorem partem aedium sic appellarunt. denique, & quae ante nos sunt, antica;& quae post nos sunt, postica dicũtur.& dextram anticam, sinistram posticam dicimus. sic etiam ea caeli pars, quae sole illustratur ad meridiem, antica vtique nominatur; quae ad septentrionem est, postica. rursumque diuiduntur in duas partes, orientem, atq; occidentem.

Postliminium * receptus dicitur " is, qui extra limina, hoc est terminos prouinciae captus fuerat, rursus ad propria reuertitur.

* Postliminio) " est

Postliminium*receptũ, Gallus Aelius in libro primo significationum, quae ad ius pertinent, ait esse eum qui liber, ex qua ciuitate in aliã ciuitatem abierat, in eandem ciuitatem redit eo iure, quod constitutũ est de postliminiis. Item qui seruus* a nobis in hostiũ potestatem peruenit, postea ad nos, redit in eius potestatem, cuius antea fuit iure postliminij. equi, & muli, & nauis eadem ratio est postliminiũ receptum is "quae serui. quae genera rerũ ab hostibus ad nos postliminio redeunt, eadem genera rerum a nobis ad hostes redire possunt. cum populis liberis, & cum foederatis, & cum regibus postliminium nobis est ita; vti cum hostibus; quae nationes in opinione nostra sunt, cum his . . . .

FESTVS.
* Postliminio)
* Itemque seruos. v. c.
" iis)

Postularia fulgura, quae votorum; aut* sacrificiorum spretam religionem designant ·*· pestifera, quae mortem, "aut exilium ostendunt. peremptalia, quae superiora fulgura, aut* portenta peremunt. id est tollunt."

* vt v. c.
·*· desiderãt v. c.
* vt v. c.
" oluat v. c.

Postumus cognominatur post patris mortem natus. Plautus in Aulularia: Post mediã aetatem qui mediam ducit vxorem domũ: Si eã senex anũ praegnantẽ fortuito fecerit; Quid dubitas, quin sit paratũ his nomẽ pueris Postumi?

Potestur. Scipio Africanus in ea, quae est de imperio D. Bruti:& poteratur C. Gracchus in ea, qua vsus est, cum circum conciliabula iret.

Potitium, & Pinarium Hercules, cum ad aram, quae hodieque maxima appellatur, decimam boum, quos a Geryone abductos abigebat Argos in patriam profanasset, genus sacrificij edocuit. quae familia, & posteri eius non defuerunt decumantibus vsque ad Appium

Claudium Censorem , qui quinquaginta millia aeris grauis his dedit, vt seruos publicos edocerent ritum sacrificandi: quo facto Potitij, cum essent (ex familia* numero duodecim omnes interierunt* intra diem trigesimum. Pinarius, quod non adfuit sacrificio, postea cautum est, nequis Pinariorum ex eo sacrificio vesceretur.

** familiae)

* interierunt v.c.

Potitus seruitu . . . . . qui, vt
ait Labeo, seruitu . . . . .
nes proxime Graecino . . . . .
dicebatur ab antiquis . . . .

PRAEBIA, remedia.

PAVLVS. FESTVS.

. . . . cau . . . .
. . . . iuis . . . .
. . . . bus P. R. . . .
. . . . cere . . .
. . . . ebus le . . .

PAVLVS. Praeceptat, saepe praecipit.

FEST. Praeceptat, in Saliari carmine est, saepe praecipit.

Praeciamitatores* dicuntur qui Flaminibus Diali, Quirinali, Martiali antecedent.* exclamant ferijs publicis, vt homines abstineāt se opere, quia his opus facientem videre religiosum est.

*Praeclamitatores)

*antecedentes)

PAVLVS. Praeclamitatores* dicebantur, qui Flamini Diali, id est sacerdoti Iouis, antecedebant clamantes, vt homines se ab opere abstinerent: quia hunc opus facientem videre inreligiosum erat.

* Praecianunciatores vel Praeciamitatores

Praecias dicebant* qui a Flaminibus praemittebantur, vt denuntiarent opificibus, manus abstinerent ab opere: ne, si vidisset sacerdos facientem opus, sacra pollueruntur.

* Praecia dicebatur, vel Praecia dicebat

Praecidanea agna vocabatur,* quae ante alias caedebatur. item porca, quae Cereri mactabatur ab eo, qui mortuo iusta non fecisset, id est glebam non obiecisset: quod mos erat eis facere prius, quam nouas fruges gustarent.

* dicebatur)

Praecidaneam porcam dicebant, quam immolare erant soliti ante, quam nouam frugem praeciderent.

FESTVS. Praecidanea dicitur . . . . .
. . . genus hostiae, quod . . .
. . . arium appellabat . . .
atur ex tribus pu . . . .
. . is cum tribus liba . . . .

Prae-

Praecidere, antecedere, id est ante immolare. PAVLVS

Praedia "rursus Verrius vocari ait ea remedia, quae data Caecilia vxor Tarquinij Prisci inuenisse existimatur, & immiscuisse onus + suae, qua praecincta statua eius est in aede Sanctus", qui deus Dius Fidius vocatur; ex qua zona periclitantes ramenta sumunt. ea vocari ait praedia, + quod mala prohibeant. FEST. ° Praebia, vel Proebia °*° Caia) * Zonae) ' Sancti) °*° Praebia vel Proebia

Praedonulos Cato ὑποκοριστικῶς dixit in Epistularum. Quia saepe vtiles videntur praedonuli.

Praedonulos ὑποκοριστικῶς, id est deminutiue, idem Cato posuit pro praedonibus. PAVLVS

Praedotiunt, praeoptant. FEST. . .

Praefecturae eae appellabantur in Italia, in quibus & ius dicebatur, & nundinae agebantur, & erat quaedam earum resp. neque tamen magistratus suos habebant. in quas + legibus praefecti mittebantur quotannis, qui ius dicerent. quarum genera fuerunt duo: alterum, in quas solebant ire praefecti quattuor (sex virum * pro populi suffragio creati erant in haec oppida Capuam, Cumas, Casilinum, Vulturnum, Liternum, Puteolos, Acerras, Suessulam, Atellam, Calatiam, + alterum in quas ibant quos Praetor vrbanus quotannis in quaeque loca miserat legibus, vt Fundos, Formias, Caere, Venafrum, Allifas, + Priuernum, Anagniam, Frusinonem, Reate, Saturniam, Nursiam, Arpinum, aliaque complura. ° qua his v.c. * viginti sex virum num. v.c. * Calat iam. v.c. Allicas. v.c.

Praefericulum vas aeneum sine ansa patens summum, velut peluis, quo ad sacrificia vtebantur. PAVLVS

. . . aeneum si . . . . .
. . . lut peluis . . . rio Opis
Co . . . . FESTVS

Praeficae dicuntur mulieres ad lamentandum mortuum conductae, quae dant ceteris modum plangendi, quasi in hoc ipsum praefectae. Naeuius: Haec quidem meher cle opinor, praefica est, quae sic mortuum collaudat. PAVLVS

Praeiurationes facere dicuntur ij, qui ante alios conceptis verbis iurant, post quos in eadem verba iurantes tantummodo dicunt, Idem in me.

Praeliares dies appellantur, quibus fas est hostem bello lacessere. erant enim quaedam feriae publicae, quibus nefas fuit id facere.

Praemetium, quod praelibationis causa ante praemetitur.

FESTVS. . . . . ante metitur, qua . .
. . . .

PAVLVS. Praemiosa, pecuniosa.

FESTVS. . . . . . : . Cato saepe dicit, vt
: . . . boses locor. dicebant . . .
. . . properi e mari opus est . . .
. . : in orationem, quam scrib . . .
. . inpudentiam praemio . . . . .

PAVLVS. Praeneste dicta est, quia is locus, quo condita est, montibus praestet.

Praenominibus feminas esse appellatas testimonio sunt Caecilia, & Tarratia, quae ambae Caiae solitae sint* appellari. pari modo Lucia, & Titia.**

* sunt
** Tertia

Praepetes aues dicuntur, quae se ante auspicantem ferunt. nam praepetere dicebant pro anteire.

FESTVS. Praep . . . . : quidam pu-
tant, quia vo . . . . re est
auem auspica . . : . aues
dicuntur, quae s . : . . .
nam antiqui praepetere . . . .

Praepetes aues quidam dici aiunt, quia secundum auspicium faciant praeteruolantes. alij quod antea, quam petamus,* indicent. aut quod praeteruolent. aut ex Graeco tractu putant, quod ante conspectum volent nostrum. inepte scilicet ex praepositione Latina componentes, & Graeco vocabulo. ceterum poetae promiscue omnes aues ita appellant.

* quae praepetamur, vel quae petamus)

FESTVS. Praerogatiuae centuriae dicuntur, vt docet Varro rerum humanarum libro sexto, quae rus . . . * Romani, qui ignorarent petitores, facilius eos animaduertere possent. Verrius probabilius indicat esse, vt cum essent designati a praerogatiuis, in sermonem res veniret populi de dignis, indignisve, & fierent ceteri diligentiores ad suffragia de his ferenda.

* quod rustici)

PAVLVS. Praes est is, qui populo se obligat, interrogatusque a magistratu, si praes sit, ille respondet, Praes.

Praesagire est praediuinare, praesipere. sagax enim est acutus, & solers.

Prae-

Praesagitio dicta, quod praesagire est acute sentire. vnde sagae dictae anus, quae multa sciunt. & sagaces canes, qui ferarum cubilia praesentiunt.

. . . tio . . . . quod FEST.
. . . . . . dictae . . .
prae . . . .

Praesiderare dicitur, cum maturius hiberna tempestas mouetur, quasi ante sideris tempus. PAVLVS.

Praesidium est, quod pro vtilitate & salute alicuius, auxilij gratia praeponitur. subsidium, quod postpositum est ad subueniendum laborantibus.

Praestinare apud Plautum emere est, id est, emendo tenere.

Praestitem in eadem significatione dicebant antiqui, qua* nunc dicimus antistitem. *quem

Praestolari dicitur is, qui ante stando ibi, quo venturum excipere vult, moratur.

Praeteriti senatores quondam in opprobrio non erant, quod vt Reges sibi legebant, sublegebantque, quos in consilio publico haberent: ita post exactos eos, Consules quoque, & Tribunos*Militum Consulari potestate coniunctissimos sibi quosque " patriciorum, & deinde plebeiorum legebant; donec Ouinia Tribunicia interuenit, qua sanctum est, vt Censores ex omni ordine optimum quemque curiatim + in senatu legerent. quo factum est, vt qui praeteriti essent, & loco moti; haberentur ignominiosi. FESTVS. *Tribuni) "quoque v.c. *curiati v.c.

Praetexta pulla nulli alij licebat vti, quam ei qui funus faciebat. PAVLVS.

. . . . . alij licebat vti, qu . . . . FESTVS.
. . . . ius magistratus h . . .
. . loco publico lud . . . . .
. . utitur, & scribam hab . . . .
quos facit ludos . . . .
libus, & Praetoribus uota . . . .
rantia'm sacra nouorum . . . .
tum est vti emit votum . . . .
quod item Valerius vica . . . .
ra ex senatu improba . . . . .

Praetextae appellantur, quae res gestas Romanorum con- PAVLVS.

* scriptae tinent scriptas.*

* praetextū Praetextatis nefas erat obsceno verbo vti. ideoque praetextatum * appellabant sermonem, qui nihil obscenitatis haberet.

FESTVS. * Praetextatum) Praetextum * sermonem quidam putant dici, quod praetextatis nefas sit obsceno verbo vti. alij quod nubentibus depositis praetextis a multitudine puerorum obscena clamentur.

Praetor ad portam nunc salutatur is, qui in prouinciam Propraetore aut Proconsule exit. cuius rei morem ait fuisse Cincius in libro de Consulum potestate talem.

* Albanus v. c. * at Poeñū. v.). * Ferētinae) Albanos * rerum potitos vsque ad Tullum Regem. Alba deinde diruta vsque ad P. Decium * Murem Cos. populos Latinos ad caput Oetentinae, * quod est sub monte Albano consulere solitos, & imperium communi consilio administrare. Itaque quo anno Romanos imperatores ad exercitum mittere oporteret iussu nominis Latini, complures nostros in Capitolio a sole oriente auspiciis operam dare solitos. Vbi aues addixissent, militem illum, qui a communi Latio missus esset, illum, quem aues addixerant, Praetorem salutare solitum, qui eam prouinciam optineret Praetoris nomine.

PAVLVS. Praetoria cohors est dicta, quod a Praetore nō discedebat. Scipio enim Africanus primus fortissimum quemque delegit, qui ab eo in bello non discederent, & cetero munere militiae vacarent, & sesquiplex stipendiū acciperent.

Praetoria porta in castris appellatur, qua exercitus in praelium educitur. quia initio Praetores erant, qui nunc Cōsules, & ij bella administrabant: quorum tabernaculum quoque dicebatur praetorium.

* gradiendo Praeuaricatores a prætergrediendo * sunt vocati.

Prandicula, ientacula.

FESTVS. Prandicula antiqui dicebant, quae nunc ientacula.

PAVLVS. Prandium ex Graeco . . . . . . est dictum. nam meridianum cibum caenam vocabant.

Precem singulariter Cato dixit.

FESTVS. * Praecem. v. c. Precem * singulariter idem (Cato) in ea, quae est de coniuratione.

* praecidanea Presan . . . * porca dicitur, vt ait Veranius, quae fami-

familiae purgandae*causa Cereri immolatur. quod pars quaedã eius sacrificij fit in conspectu mortui eius, cuius funus instituitur. *pugnandae. V.C.

Prima, aut secunda hora ducant*sponsalibus: ominis causa, vt optima, ac secundissima eueniant. *dicata

Prima, aut secunda diei hora causa ominis sponsis tribuebatur. PAVLVS.

Primanus Tribunus erat, qui primae legioni tributum scribebat.

Primanus Tribunus apud Catonem in ea, quae est contra Thermum de suis virtutibus . . . . . . FESTVS.

Prim . . . . . condenda ta . .

. . . . iumenti, velut exe .

. . . . vtrimq; media . . . . .

. . lari iudicio, qui & ip . . . . .

Primigenius sulcus dicitur, qui in condenda nouã vrbe, tauro, & vacca designationis causa imprimitur. PAVLVS.

Primnesius,*palus, ad quem funis nauticus religatur, quem alij tonsillam dicunt. *Primesius Prymnesius)

Primordia, principia.

Principalis castrorum porta nominatur, quod in eo loco est, in quo principes ordines tendunt.

Priscae Latinae coloniae appellatae sunt, yt distinguerent a nouis, quae postea a populo dabantur. FESTVS.

Prisci Latini proprie appellati sunt ij, qui prius, quam conderetur Roma, fuerunt. PAVLVS.

Priscus Tarquinius est dictus, quia prius fuit, quam Superbus Tarquinius.

Pristina, velut priustina, dictum est.

Pristina, velut pris . . . . FESTVS.

. . . eiusmodi dictita . . . . . .

Pristinum ab eo venit, quod est prius. pari modo & prior. PAVLVS.

Priuatae vocabantur feriae sacrorum propriorum, velut dies natales.

Priuatae feriae vocantur sacrorum propriorum, velut dies natales, operationis, denecales. FESTVS.

Priuato sumptu se alebant milites Romani paene ad id tempus, quo Roma est capta a Gallis. PAVLVS.

. . . . . se alebant mili . . FESTVS.

. . . . mererentur, quod in . .
. . . . tempus, quod fuit pau . . .
. . . capta est a Gallis . . . .
. . . ilites non fiebant.

PAVLVS. Prieras, mulieres priuatas.

FESTVS. . . . . . priu . . . .
. . . . . . tur de . . . .

PAVLVS. Priuignus dictus, quod ante, quam mater secundo nuberet, est progenitus. pri enim antiqui pro prae dixerunt.

*eR)

FESTVS. P. iuiuio es * prius singulis.

PAVLVS. Priuos, priuasque antiqui dicebant pro singulis. ob quam causam & priuata dicuntur, quae vniuscuiusque sint. hinc & priuilegium, & priuatus. dicimus tamen & priuatum, cui quid est ademptum.

Pro significat in, vt pro rostris, pro aede, pro tribunali. Pro ponitur etiam pro amplificando, ac palam faciendo, vt prodi, prouoca, protrahe, propelle. alias pro priuandi facultate, vt in propudio, prohibendo; quia vtrumque abnuit in his esse pudorem, potestatemque; alias aliud alio,* vt pro pecunia, pro praedio, Proconsule. alias pro admiratione, vt pro Iuppiter. alias pro ante, vt pro ostio. alias pro in, vt promittere barbam, & capillum.

*pro alio)

. . . . tione . . . . .

FESTVS. plifi . . . . . ca, pro . . .
. . . . tate . . . . nuit . . .
. . . . ud alio . . . . alias pro
a . . . . in Melan . .
. . . mani ouiu . . . .
Plautus in cond . . . . . . pro
ostio, alia . . . . . bam, &
capillum.

Pro censu classis Iuniorum Ser. Tullius cum dixit in descriptione centuriarum, accipi debet in censu, vt ait M. Varro in libro sexto rerum humanarum. sicuti pro aede Castoris, pro tribunali, pro testimonio.

Pro scapulis cum dicit Cato, significat pro iniuria verberum. nam complures leges erant in ciues rogatae quibus sanciebatur poena verberum. his significat prohibuisse multos suos ciuis in ea oratione, quae est cōtra M. Coelium;

lium: Si em percussi, saepe incolumis abij. praeterea pro republica, pro scapulis, atque aerario multum Reipub. profuit.* *profui.)

Pro scapulis cum dixit Cato, significauit pro iniuria verberum. PAVLVS.

Pro sententia, ac si dicatur in sententia, vt pro rostris, id est, in rostris.

Proaedificatum dicitur, quod ex priuato loco processit in publicum solum. FESTVS.

Probi, velut prohibi, qui se a delinquendo prohibent.

Probrum, stuprum, flagitium, vt Attius in Helenibus: qui, nisi probrum, omnia alia indelicta aestimaut. Caecilius in Dauo: Earum compressa parit huic puerum, sibi probrum.

Probrum, stuprum, flagitium. PAVLVS.

Probrum virginis Vestalis, vt capite puniretur; vir, qui eam incestauisset, verberibus necaretur: lex fixa in atrio Libertatis cum multis aliis legibus incendio consumpta est, vt ait M. Cato in ea oratione, quae de auguribus inscribitur. Adiicit quoque virgines Vestales sacerdotio exauctorat . . . . cra . . . . ex . . . . tar . . . . FESTVS.

Procalare, prouocare, ex Graeco καλεῖν, id est, vocare. vnde Kalendae, calumnia, calones, caculae, & calatores. PAVLVS.

Procalato, prouocato.* *Procalatio, prouocatio.

. . . . uoca . . . . tiat . . . . procita . . . . FESTVS.

Procapis, progenies, quae ab vno capite procedit. PAVLVS.

Procari, poscere: vnde procaces meretrices, ab assidue poscendo: & proci vxorem poscentes in matrimonium. Procari, poscere est. vnde & proci, & meretrices procaces, & verbum procas, id est, poscis.

Procat dicebant, pro poscit.

Procedere dicebant interdum pro succedere, interdum pro porro cedere.

. . . . ce . . . . FESTVS.

Procellunt, procumbunt. PAVLVS.

Procera, prolixa, & in longum producta, quasi ex cera ob eius facilitatem.

Procestria dicuntur, quo proceditur in muro. AElius procestria aedificia dixit esse extra portam. Artorius procestria, quae sunt ante castra, etiam qui non habent castra, propugnacula, quibus pro castris vtuntur, aedificant.

Procincta classis dicebatur, cum exercitus cinctus erat, Gabino cinctu confestim pugnaturus. Vetustius enim fuit multitudinem hominum, quam nauium, classem appellari.

Procinctam classem, id est, paratam ad bellum militũ multitudinem, Diali Flamini videre non licuit.

FESTVS. Procinctam class . . . .
. . . praelium instructus, & par . . . . .
. . dere non licet. anti . . . . . .
dixerunt, vt nunc quoq; . . . . . .
tus est. procincta aut . . . .
ad pugnam ire solit . . . . . .
ta in procinctu fieri . . . .

PAVLVS Procitant, pro vocitant. citare enim vocitare est. vnde procet, & prociet.

*pollicere Procitate saepe prolicere, *id est, producere.

Procitum testamentum dicebatur, veluti procatum, propocatum, id est, irritum, ac ruptum. Procitum, cum prima syllaba corripitur, significat petitũ. Liuius: Matrem procitum plurimi Venerunt.

Procubitores dicuntur, qui noctu custodiae causa ante castra excubant: cum castra hostium in propinquo sunt.

FESTVS. *feri veteri.V.C. Procubitores dicuntur fere velites, * qui noctu custodiae causa ante castra excubant, cum castra hostium in propinquo sunt. vt M. Cato in eo, quẽ de re militari scripsit.

Proculinat, promittunt ait significare Antistius de iure pontificali libro nono.

PAVLVS. Proculiunt, promittunt.

Proculum inter cognomina eum dicunt, qui natus est patre peregrinante a patria procul. Proculos sunt, qui credant ideo dictos, quia patribus senibus, quasi procul progressis aetate, nati sunt.

FESTVS. *classium, quam) Procum patricium in descriptione (ceas si vmquam * fecit Ser. Tullius, significat procerum: ij enim sunt principes. nam proci dicuntur, qui poscunt aliquam in matri-

matrimonium, Graece μνηστῆρες. est enim procare, poscere, vt cum dicitur. in iudice conlocando si alium procas, nive eum procas. hoc est poscis. vnde meretrices procaces.

Prodegeris, consumpseris, prodideris, vt Caecilius in Hymni. * prodigere est, cum nihil habeas, te inridier. & Plautus in Neruolaria: productae prodigium esse in * amatorem addecet. * Hymnide) * m v.c.me)

Prodigere est consumere, vnde & prodigus fit. PAVLVS.

Prodidisse, tempus longius fecisse.

Prodidisse non solum in illis dicitur, qui patriam hostibus prodiderunt, sed etiam tempus longius fecisse. vt Cato: Te C. Caecili diem prodisse * militibus legionis tertiae, cum proditionem non haberent. FESTVS. * prodidisse

Prodigia, quod praedicunt futura: permutatione G litterae. nam quae nunc C appellatur, ab antiquis G vocabatur.

Prodigiatores, haruspices prodigiorum interpretes.

Prodigiatores, prodigiorum interpretes. PAVLVS.

Prodiguae hostiae vocabantur, quae consumuntur. vnde homines quoque luxuriosi prodigi.

Prodiguae hostiae vocantur, vt ait Veranius, quae consumuntur: vnde homines quoque luxuriosi, prodigi. FESTVS.

Prodinunt, prodeunt, vt Ennius annalium lib. tertio: Prodinunt famuli, tum candida lumina lucent.

Prodit, nõ solum in apertũ exit, significat: sed etiã porro it. PAVLVS.

Prodit, memoriae porro dat, & fallit. item ex interiore loco procedit. item perdit, vt Ennius: Non in sperando cupidi rem prodere summam.

Prodita, * memoriae porro dat, & fallit. item ex interiore loco procedit. item perdit, vt Ennius lib. sextodecimo: Non in sperando cupide * rem prodere summam. FESTVS. *Prodit *cupidi

Produit, porro dederit, vt est in lege censoria: PORTICVM SARTAM, TECTAMQVE HABETO, PRODITO. alias prodiderit.

Profanum est, quod fani religione non tenetur.

Profanum, quod non est fanum. * Plautus: Sacrum, an profanum habeas, paruipenditur. PAVLVS. *fandum

. . . . seudolo: Atque in . . FESTVS.

. . . interea loci . . . .

. . isque quod consecran . . .

: . . : bea : : .

Prohibere comitia dicitur vitiare diem morbo, qui vulgo quidem maior, ceterum ob id ipsum comitialis appellatur. Cato in oratione, quam scripsit de sacrilegio commisso; Domi cum auspicamus, honorem me dium* immortalium velim habuisse, serui, ancillae, si quis eorum sub centone crepuit, quod ego non sensi, nullum mihi vitium facit. Sicui ibidem seruo, aut ancillae dormienti euenit, quod comitia prohibere solet, ne is quidem mihi vitium facit. *me deum

Prolato aere astitit Ennius in Achille Aristarchi, cum ait, significat clypeo ante se protento.

Prolato aere apud Ennium, significat scuto ante se protento. PAVLVS.

Proletarium capite censum dictum, quod ex his ciuitas constet, quasi proles progenie. Idem * & proletanei." *item *proletanei.

Prologium, principium, proloquium. Pacuuius; Quid est? nam me exanimasti prologio tuo.

Prolugere dicuntur, qui solito diutius lugent.

Promellere, litem promouere.

Prome . . . . FESTVS.

ri lituum prouere . . . . .

.·. Promeneruat item pro monet (in Saliari carmine.)

.·. Promerion, * praecipuum, praeter ceteros meritum. aut pro medium* hoc est participat, vt pro indiuiso dicimus. *Promorion *medio

Promiscam dicebant promiscue.* PAVLVS.

Promissus capillus dicitur longus, item barba promissa, velut porro missa. *pro promissione.

Promonstra, prodigia.

Promuleo agi dicitur nauis, cum scaphae * ducitur fune. *scapha

Promulgari leges dicuntur, cum primum in vulgus eduntur, quasi prouulgari.

Pronubae adhibebantur nuptiis, quae semel nupserunt, causa auspicij, vt singulare perseueret matrimonium.

Pronubae adhibentur nuptis, * quae semel nupserunt, vt matrimonia paupertatem " auspicantes. FESTVS. *nuptiis

Pronurus, nepotis vxor. PAVLVS

Prop . . . sta dolia ait dici Labeo, quod FESTVS. *matrimonii perpetuitatem)

. . . .

r . . . . . .

PAVLVS. Propages propagines* a propagando, vt faciunt rustici, cum vitem vetulam supprimunt, vt ex ea vna plures faciant. (*Progenies)

FESTVS. Propatulum, late patens, atque apertum. & patuli boues, quorum cornua in diuersum supra * modum patent. (*super v.c.)

Properam pro celeri, ac strenua dixisse antiquos testimonio est Cato, cum ait in libro de re militari: Tertia e castris eductio celeris, properaque est.

PAVLVS. Properam, celerem, strenuamque significat.

FESTVS. Properare aliud est, aliud festinare. qui vnum quodque mature transigit, is properat; qui multa simul incipit neque perficit, is festinat.

Properus antiquos dixisse pro celer, testimonio est qualitatis aduerbium, quod est propere.

PAVLVS. Properus, celer: vnde aduerbium propere.

Propetrare, mandare, quod perficiatur. nam impetrare est exorare, & perpetrare perficere.

Prophetas dicebant veteres antistites fanorum, oraculorumque interpretes.

FESTVS. Prophetas in Adrasto Iulius nominat antistites fanorum, oraculorumque interpretes. cum capita viridi lauro velare imperant prophetae sancta ita caste qui purant * sacra. (*purgant, vel parant)

Propius sobrino mihi est consobrini mei filius, & consobrinae meae filia, * & patris mei consobrinus, & matris meae consobrinus. (*filius)

PAVLVS. Propius sobrino mihi est consobrini mei filius, & patris mei consobrinus.

FESTVS. Propriassit, proprium fecerit.

Propter viam fit sacrificium, quod est proficiscendi gratia, Herculi, aut Sanco, * qui scilicet idem est deus. (*Sango)

PAVLVS. Profecturi viam Herculi aut Sanco * sacrificabant.

FESTVS. Propudianus * porcus dictus est, vt ait Capito Ateius, qui in sacrificio gentis Claudiae velut piamentum, & exsolutio omnis contractae religionis est. (*Sanio, vel Fauno v.c. Sango, vel Sancto)

PAVLVS. Propudium dicebant, cum * maledicto * nudare turpitudinem volebant, quasi porro pudendum. quidam propudium putant dici, a quo pudor, & pudicitia procul sint. * (*Propudi ait v.c. *quum cû) *maledicti)

FESTVS. . . . . procul sint.

PAVLVS. Prorsi limites appellantur in agrorum mensuris, qui ad orientem (*fuit)

orientem directi ſunt.

Prorſi . . . . FESTVS.

, . rec . . . . detur . . . .

Prorſum ponebant pro recto. PAVLVS.

Prorſus, porro verſus.

Prorſus porro vorſus, niſi forte ex Graeco πρὸς. † Cato de feneratione legis Iuniae: Camerini ciues noſtri oppidum pulchrum habuere, agrum optimum, atque pulcherrimum, rem fortunatiſſimam. cum Romam veniebant, prorſus deuertebantur pro hoſpitibus ad amicos ſuos. FESTVS. † πρὸς)

Proſapia, progenies, id eſt porro ſparſis, & quaſi iactis ſiberis; quia ſipare * ſignificat iacere, & diſiicere, PAVLVS. * fucare

Proſedas meretrices Plautus appellat, quod ante ſtabulā ſedeant. eaedem & proſtibulae.

Proſequium a proſequendo: obſequium ab obſequendo dicuntur.

Proſicium, quod proſecatum proiicitur.

Proſimurium * pontificale, pomerium, vbi pontifices auſpicabantur. dictum autem pomeriū, quaſi promurum. † id eſt proximum muro. * Poſmuriū * Poſt murū

. . . . rium eſſe ait Antiſtiu . . . . FESTVS.

. . . . ficalis pomerium, id eſt . . . .

. . . . Cato, olim quidem omn . . .

. . . . tinum, nunc etiam intra aed . . .

. . . . quaſi promoerium ſolet . . . .

. . . . rus * pomerij proferendi . . . . * ius

. . . . e. .

. . . . ui . .

. . . . ſed . .

. . . . ciat . .

. . . . ad . .

. . . . ne . .

. . . . moe . .

. . . . omus . .

. . . . in ſe . .

. . . . ſi tac . .

. . . . ntiſi . .

. . . . agrumque . .

. . . . a conſti . .

. . . . . . retur tum . .
. . . . . . e solitos . .
. . . . . inus, maiusue
. . . . ibus effereatus
. . . . . uelut post moe
. . . . . tro muris vrbis

PAVLVS. Profita, proposita.

FESTVS. Prospera . . . .
. ne declina . . . .
. . . cta syllaba . . . .
. . vt ait L. Cinc . . . . . .
. . . familiae pur . . . . . .
. . . Prospices, prospice.

PAVLVS. Prosumia, genus nauigij speculatorium paruum.
Protelare, longe propellere. ex Graeco videlicet τῆλε, quod significat longe.

FESTVS. . . . lare dicitur longe pro . . .

Thae v.c. . . . est τῆλε & signi . . .

PAVLVS. Protinam, protinus. Terentius: Protinam coniiciam me in pedes.
Prouinciae appellantur, quod populus Romanus eas prouicit, id est ante vicit.

FESTVS. Prouorsum fulgur appellatur, quod ignoratur noctu, an interdiu sit factum, itaq; Ioui Fulguri, * & Summano fit, quod diurna Iouis, nocturna Summani fulgura habetur.

*Fulguratori)

Prox, bona vox, velut quidam putant, significare videtur, vt ait Labeo de iure pontificio libro vndecimo.

PAVLVS. Prox, bona vox, vt existimo, quasi proba vox.
Prugnum pro priuignum.*

* Prunum Pronum Turium

Pruina dicta, quod fruges, ac virgulta perurat.
PVBE praesente, est populo praesente, συνεκδοχικῶς ab iis, qui puberes sunt, omnem populum significans.

FESTVS. . se . . . .
. ab . . . .
. can . . . .

PAVLVS. Pubes adulescens, quinetiam plurium numerus eiusdem aetatis.

FESTVS. Pubes adulescens . . . . . .
. . . catur. cui contrarium . . .
. . . . dici solet.

Pubes

Pubes &c, * qui pubem generare potest. is incipit esse a quattuordecim annis, femina a duodecim viripotens, siue patiens, vt quidam putant. * est)

Pubes puer, qui iam generare potest, is incipit esse ab annis quattuordecim, femina viripotens a duodecim. PAVLVS.

Publica pondera . . . . ex ea causa. Iunius in . . . . t, quod duo Silli * P. & M. Tribuni P. L. rogarint his verbis: Ex ponderibus publicis, quibus hac tempestate populus oetier qui * solet, vti coaequatur sedulum, vt hi *· quadrantal vini octoginta pondo siet. congius vini decem P. I S. * S e x Sextarij congius siet vini. duodequinquaginta sextarij quadrantal siet vini. Sextarius aequus aequo cum librario * siet. sex de quinque librae * in modio sient. si quis magistratus aduersus hac *· D. M. pondera, modiosque, vasaque publica, modica, minora, maioraue faxit, iussitve re fieri, dolumve adduit, quod ea fiant, eum quis volet magistratus multaretur, * dum minore patris familias taxat, liceto; siue quis in sacrum iudicare voluerit, liceto. FESTVS. * sillii, vel sillij * veter) *· veti) * fiet.) * vinario) * Sexdecim q. ii.) *· haec) * mulcetur)

Publica sacra, quae publico sumptu pro populo fiũt, quaeque pro montibus, pagis, curiis, sacellis: at priuata, quae pro singulis hominibus, familiis, gentibus fiunt.

Publica sacra, quae pro populo fiebant; priuata quae pro singulis hominibus, & familiis appellabant. PAVLVS.

Publicius cliuus appellatur, quem duo fratres L. M. Publicij Malleoli * Aediles Curules pecuariis condemnatis ex pecunia, quam ceperant *· munierunt, vt in Auentinum vehiculi Velia *· venire possit. * FESTVS. * Malleoli v.c. *· coeperat v.c. *· Nel. v.c. * possint)

Pudicitiae signũ in foro boario est, vbi familia naaedisset * Herculis. eam quidam Fortunae esse existimant. Item via Latina ad milliarium illi * Fortunae muliebris, nefas est attingi, nisi ab ea, quae semel nupsit. * aedis est). * quartum)

Pudicitiae signum Romae colebatur, quod nefas erat attingi, nisi ab ea; quae semel nupsisset. PAVLVS.

Pueli, pueri per deminutionem. Ennius: Poeni soliti suos sacrificare puellos.

Puelli per deminutionem a pueris dicti sunt, itaque & Ennius ait: Poeni soliti suos sacrificare puellos. & Lucilius: cumque hic tam formosus homo, ac te dignus puellus. & FESTVS.

Plautus: Olim huic puello sese venum ducier.

Pueri im . . . . itur Atta . . . . . . uersibus docet . . . . signum ad Salinas . . . . . . signum allatum . . . . quod sunt cona . . . re . nemo vmquam . . . . praeter ipsum signum . . . . . sub signo ubierunt . . . . . dunt simul ut . . . . cie rexerunt ad qui . . . . . . s.

PAVLVS. Pugio dictus est, quod eo punctim pugnatur . . .

FESTVS. . . . . no . . . . sue . . . . oque . . . . ma . .

PAVLVS. Pugnus a punctione, id est percussione dicitur.

FESTVS. . . . . . tione . . . .

Puilia saxa esse ad portum, qui sit secundum Tiberim, ait Fabius Pictor; *quem locum putat Labeo dici, vbi fuerit Ficana via Ostiensi ad lapidem vndecimum.

* illator. v.c.

Pulcher bos appellatur ad eximiam pinguitudinem perductus.

Pulchralibus, atque cupidijs *idem" in ea, quae est de fundo oleario.

* cupidus v.c. * Cato)

PAVLVS. Pulchralibus pro pulchris.

Pullariam Plautus dixit manum dextram.

FESTVS. Pullus Iouis dicebatur Q. Fabius, cui Eburno cognomen erat propter candorem, quod eius natis fulmine icta erat. Antiqui autem puerum, quem quis amabat, pullum eius dicebant.

PAVLVS. Puer, qui obscene ab aliquo amabatur, eius, a quo amatus esset, pullus vocabatur. vnde Q. Fabius, cui Eburno cognomen erat propter candorem, quod eius natis fulmine icta *esset, pullus Iouis appellatus est.

* tacta

Puls potissimum dabatur pullis in auspicijs, quia ex ea necesse erat aliquid decidere, quod tripudium faceret, id est terripauium. * pauire" enim ferire est. bonum enim augurium esse putabant, si pulli, per quos auspicabantur, come-

* puuium * puuire

comedissent, praesertim, si eis edentibus aliquid ab ore decidisset. sinautem omnino non edissent, arbitrabantur periculum imminere.

FESTVS.

Puls potissimum datur pullis in auspiciis, quia ex e . . . . cesse . . . . . id est t . . . . nem . . . . . non . . . . . qui pa . . . . tum ex . . . .

Punctariolas leuis pugnas appellat Cato in ea, quam dixit de re Histriae militari.

PAVLVS.

Punctariolas * leues pugnas identidem ipse * dixit.

* punktariolas
* Cato)

Punici dicuntur non Poeni, quamuis a Phoenice sint oriundi.

FESTVS.

. . . . . tur, non Poeni, quamuis . . . . antur, & Punicum bell . . . . . lantur. nam quae soleb . . . . . . logam Ennius in Prae . . . . brariorum, qui eaq; fe . . . . . lino etiam ipsi Gr . . . . . gos philargyros . . . . . rius appellari mu . . . . . vox explanata non . . . . . nomina etiam in vi . . . . . dicimus tam hic lapis, qu . . . . . cipia appellantur, quae . . . . . nem rerum significant . . . . . tempora personas recipi . . . .

Punicum quod appellatur genus . . . . latum . . . . quia i . . . . . no . . . . sto . . . . .

PAVLVS.

Punicum genus libi translatum a Poenis. id etiam appellabant probum, quia erat ceteris suauissimum.

Pupinia tribus ab agro Pupinio.

FESTVS.

. . . . ab agri nomin . . . . . . Tusculum vrbem . . . . . . minit inuictum . . . . . . ast . .

PAVLVS. Pura vestimenta sacerdotes ad sacrificium habebant, id est non obsita, non fulgurita, non funesta, non maculam habentia.

FESTVS. . . . . . fici . . . . sita . . . . exh . . . .

PAVLVS. Pure lautum, aqua pura lauatum.

FESTVS. . . . . . . lau . . . . ite . . . . in . . . . . .

Puri, probi, profani, sui auri dicitur in manumissione sacrorum causa. ex quibus puri significat, quod in vsu spurco *non fuerit. probi, quod recte excoctum, purgatumq; sit. profani, quod sacrum non sit, & quod omni religione solutum sit. sui, quod alienum non sit.

* porcu r. c.

PAVLVS. Purime tetinero, purissime tenuero.

FEST. . . . . . tissime tenuer . . . . publicus est. vt . . . . et iure augurum . . . . prodictio namq; prod . . . . sens valet.

Puri menstrio esse dicuntur, qui sacrorum causa toto mense in caerimonijs sunt, id est puri sint certis rebus carendo.

PAVLVS. Puteolos dictos putant ab aquae calidae putore. quidam a multitudine *puteorum earundem aquarum gratia factorum.

* similitudine

FESTVS. . . . aldae pu . . . . ndem . . . . uer . . . . cum autem . . . . is uio . . . . illus . . . .

Puteum . . . . in de . . . .

PAVLVS. Puticuli sunt appellati, quod vetustissimum genus sepulturae in puteis * fuerit. & dicti puticuli, quia ibi cadauera putescerent.

* vt puteus

FESTVS. . . . . pellatos . . . . is fuerit . . . . .

extra

. . . extra p. . . . .
. . . . inde p . . . . . .
. . . los Aelici . . . .
. . . familias . . . . .
. . . . vllia proijci . . . . .
. . . . ea putesc . . . .
Putitum * Plautus dixit pro stulto . . . . .
. . . . . . tior est barbaro . . * Puritium
. . . at * Hercule rit . . . . . PAVLVS.
. . . . millibus aeris gr . . . . . . FESTVS. * ab)
. . . seruos publicus * PR . . . . . * publicos)
. . . x x x. cum eius famil . . .
Putus antiqui dicebant pro puro. vnde putatae * vites, & arbores; quod decisis impedimentis remanerent purae. aurum quoq; putatum dici solet, id est expurgatum. & ratio putata, id est pura facta. PAVLVS. * putare
. . . . . . antiquos . . . FEST.
. . . . dicisium est . . . .
. . . . . . nifici ait ne . . . .
. . . . . . in Alexandr . . .
. . . . . . amidio purus p . . .
. . . . . . sycophanta est . .
. . . . . . quo certior sc . . .
. . . . . . putatum dici sc . . .
. . . . . . ta, id est pura fact . . .
. . . . . . dibus retulit. . .
. . . . alatum
. . . . ulam su
. . . . ditur sed
. . . . . . ersus alia
. . . . cina Iuno
. . . . formon
. . ta re . . . . . .
. se oste . . . . .
. tonit . . . . .
picia . . . . .
terisque . . . .
P. . . . uanda iudicant pti . .
. . . perae administratis u . .
. . . stabiliantur Parilia se . . .

cari edictaque
in eodem libro
dixi exiſtimat
ſalla in explana
ploratus.
ſump
ſcri
uiri
con
in eo
licto
iſtim
conſu
os au
nemo
dicant
tribus x x x
de capite ci
uetant x i i
ne ficos quinq
nant, quia ipſi ind

PAVLVS. QVADRANTAL vocabant antiqui, quam ex Graeco ἀμφορία dicunt, quod vas pedis quadrati octo & quadraginta capit sextarios. Plautus in Curculione: Anus haec sitit. quantillum sitit? modica est, capit Quadrantal. & Cato contra Oppium: Vinum redemisti, praedia pro vini quadrantalibus sexaginta in publicum *dedisti, vinum non dedisti.

*in pulli V. C.

Quadrata Roma in Palatio ante templum Apollinis dicitur, vbi posita sunt, quae solent boni ominis gratia in vrbe condenda adhiberi, quia saxo munitus est initio in speciem quadratam. eius loci Ennius meminit, cum ait: Et quis extiterat *Romae regnare quadratae.

*esterat. V. C.

PAVLVS. Quadruplatores dicebantur, qui eo quaestu se tuebantur, vt eas res persequerentur, quarum ex legibus quadrupli erat actio.

FESTVS. . . . . . populo . . . .
. . . ia ca . . . . .
in legum . . . . populi
do . . . .

Quadrurbem Athenas Attius appellauit, quod scilicet ex quattuor vrbibus in vnam domicilia contulerunt, Braurone, Eleusine, Pireaeo, Sunio.

Quaeso, vt significat idem quod rogo, ita quaesere ponitur ab antiquis pro quaerere, vt est apud Ennium libro secundo: Ostia munita est. idem loca nauibus pulchris Munda * facit, nautisque mari quaesentibus vitam. & in Cresphonte: ducit me vxorem liberorum sibi quaesendum gratia. & in Andromeda: liberum quaesendum causa familiae matrem tuae.

*Mundo. v.C.

PAVLVS. Quaeso significat id, quod rogo, quaesere tamen Ennius pro quaerere posuit.

PAVLVS. Quaestores . . . . . .
. . . capitalibus vnde . . . .
. . . cidi appellantur.

FESTVS. Quam de pro quam vsos esse antiquos, cum multi veteres testimonio sunt, tum est Liuius in primo: Iuppiter, vt muro fretus magis quamde manus impe . . . secundo. Quam de tuas omnis legiones, ac popularis. & Lucretius: Clarus ob obscuram linguam magis in-

ter ..

ter inanes Quamde grauis tergaios*qui vera requirunt. *Graius inter Graios.
Quam de pro quam *dicebant antiqui. *quando

Quam mox significat, quam cito. sed si per se ponas mox, significabit paullo post, vel postea. PAVLVS. FESTVS.

Quando cum graui voce pronunciatur, significat quod, quoniam; & est coniunctio, quando acuto accentu, est temporis aduerbium. PAVLVS.

. . . . . nuntiatur, significat FESTVS.
. . . . ut Plautus in Mae-
. . . . mensam, quando edo, detergeo. & in Pseudolo: Dabo, quando erit, Ducito, quando habebis. & Ennius libro sextodecimo: Nox quando mediis signis praecincta volabit. In duodecimo quidem cum C* littera vltima scribitur, idemque significat. *E)

QVANDO REX COMITIAVIT FAS, in fastis notari solet, & hoc videtur significare, quando rex sacrificulus diuinis rebus perfectis in comitium venit. PAVLVS.

. . . . itia sic FESTVS.
. . . . i honorem
. . . . enstrui scrip
. . . . Rege dicuntur
. . . . traditae sunt
. . . . pars ante
. . . . posterior
. . . . si quis alius pro Rege
. . . . tifex tum his dies

QVANDO STERCVS DELATVM FAS, eodem modo in fastis notatur dies, quo stercus purgatur ab aede Vestae, PAVLVS.

. . . . . rcus delatum fas, eo FESTVS.
. . . . . es, qui talis est, vt
. . . . . stercusq; in aluum ca
. . . . . cum id factum sit
. . . . . a

Quartarios appellabant antiqui muliones mercenarios, quod quartā partem quaestus capiebāt. Lucilius: porro homines nequā malus vt quartarius cippos colligere omnes.

Quartarios appellabant muliones mercenarios, quod quartam partem capiebant quaestus. PAVLVS.

Quatenus significat qua fine ;vt hactenus,hac fine. quatinus vero,quoniam.sed antiqui quatenos dicebant.

FESTVS. Quatenus significat qua fine,vt hactenus,hac fine. At quatinus,quoniam.Sed antiqui quatenos*dicebant,vt Scipio Africanus in ea oratione, quam scripsit, postquam ex Africa rediit. Vti negotium natum erat; quatenos *castra nostra ita munita erant, vt posses partem exercitus abducere.

*quatenoc

*quatenoc

Quatere,suspensum, & vicinum rei alicuius motum significat,non vt Verrius putat,ferire; cum id ipsum verbum concutere ex praepositione, quae est con, & quatere,sit compositum.quassare autem est saepe quatere.

PAVLVS. Quatere,suspensum,& vicinum rei alicuius motum significat,& interdum concutere. quin & id ipsum verbum concutere ex quatere sit compositum. quassare autem est saepe quatere.

*Quoaxare

FESTVS. Quaxare*ranae dicuntur cum vocem mittunt.

PAVLVS. Quercus dicitur, quod id genus arboris graue sit, ac durum,tum etiam in ingentem euadat amplitudinē. querqueram enim grauem, & magnam quidam putant dici.

FESTVS. Querq. . . . . .

nam quidam querc . . . .

arboris cum gra . . . .

ingentem euadat . . . .

Opilius frigidam a . . .

tem.Santra eam ex G . . .

rem eiusmodi xx . . .

etiam carcerem Plau . . .

erat bilis querque . . .

iactans me vt feb . . .

ret alibi querque. . .

PAVLVS. Querqueram,frigidam cum tremore a Graeco κάρκαρα certum est dici.vnde & carcer.* Lucilius:Iactans me, vt febris querquera.& alibi:Querquera consequitur(febris) capitisq; dolores.Item Plautus: Is mihi*erat bilis querqueratus.

*cancer

*mei

Querquetulanae dicebantur nymphae querqueto virescenti praesidentes.

FESTVS. Querquetulanae vtrae * putantur significari nymphae praesi-

*vitae)

praesidentes querqueto virescenti, quod genus siluae indicant fuisse intra portam, quae ab eo dicta sit Querquetularia. Sed feminas antiqui quas sciens * dicimus, viras appellabant. vnde adhuc permanent virgines, & viragines. *sagas)

Querquetularia porta Romae dicta, quod querquetum intra muros vrbis iuxta se habuerit. PAVLVS.

Ques antiqui dixerunt: inde declinatum remanet datiuo casu, quibus; nam Qui adhuc item Queis* facit, vt isti istis, illi illis. FESTVS. *qui v.c. quis)

Quianam pro quare, & cur positum, & apud antiquos, vt Naeuium in carmine Punici belli: Summe deum regnator quianam genus isti. & in satyra: Quianam Saturnium populum pepulisti. & Ennius in libro septimo: Quianam dictis nostris sententia flexa est.

Quianam pro quare, & cur ponitur. Ennius: Quianam dictis nostris sententia flexa est. PAVLVS.

Quid nisi vsurpauisse antiquos testis est Afranius in Epistula: me auctore mater abstinebis. quid nisi? FESTVS.

Quietalus * ab antiquis dicebatur Orcus. *Quietalis

Qui hoc censetis, illuc transite, qui alia omnia in hanc partem. his verbis praeit ominis videlicet causa, ne dicat, qui non censetis.

Quincentum & producta prima syllaba, & per C litteram vsurpant * antiqui, quod postea leuius visum est, ita vt nunc dicimus pronunciari. *vsurpabāt)

Quinquatrus appellari quidam putant a numero dierum, qui fere his celebrantur. qui scilicet errant, tam Herculem, quam qui triduo Saturnalia, & totidem diebus Compitalia. nam omnibus his singulis diebus fiunt sacra. forma autem vocabuli eius, exemplo multorum populorum Italicorum, enunciata est, quod post diem quintum Iduum est is dies festus. vt apud Tusculanos Triatrus, & Sexatrus, & Septenatrus, & Faliscos Decimatrus. Mineruae autem dicatum eum diem existimant, quod eo die aedis eius in Auentino consecrata est.

Quinquatrus festiuus dies dictus, quod post diem quintam Iduum celebraretur, vt triatrus, & sexatrus, & septimatrus, & decimatrus. PAVLVS.

Quinque genera signorum obseruant augures, ex caelo,

ex auibus, ex tripudiis, ex quadrupedibus, ex diris.

FESTVS. Quinq . . . .
augures publici . e . . . . .
. ex quadrupedibus, ex d . . . . .

Quinquertium vocabant antiqui, quem Graeci πένταθλον, vt indicat versus hic: Omnis aequalis vincebat quinquertio. Liuius quoq; ipsos athletas sic nominat. Quinquertiones praeco in medium vocat.

Quinq . . . . . .
bantur, qui lustrum con . . . . .
. . . ari coeptos .

PAVLVS. Quinquertium Graeci vocant πένταθλον, quo die quinque genera artium ludo exercebantur. ipsos quoque athletas Liuius quinquertiones appellat.

Quintana appellabatur porta in castris post praetorium, vbi rerum vtensilium forum fuit.

FESTVS. . . . tanam classem . . .
. . . Rex distributa . . .
. . . fecit, cum eas or . . .
. . . sam de capite . .
. . . nihil praeter se h . .
. . . cilius sic meminit. quod . . .
. . . adeptus .

PAVLVS. Quintia prata trans Tiberim a Quintio Cincinnato, cuius fuerant, dicta sunt.

FESTVS. Qui . . . . . sil . . .
. . . ag . . . . sen . .
. . . cin . . . . tiu . .
. . . pec . . . . sis . .
. . . uos . . . quod eo . .
. . . appel . . . . estli . .
. . . luperci . . . . . .
Romuli . . . . . .
et Quincti . . . . . .
quorum nu . . . . . .
noris gratia . . . . .

Quintipor seruile nomen frequens apud antiquos erat, a praenomine domini ductum, vt Marcipor, Gripor. * quamuis sint, qui a numero natorum ex ancilla quinto loco dictum putent.

*Caipor)

Quintipor

PAVLVS. Quintipor seruile nomen frequens apud antiquos, a praenomine domini dictum, vt Marcipor, scilicet a Quinto, & Marco.

FESTVS. Qui patres, qui conscripti vocati sunt in curiam. quo tempore Regibus vrbe expulsis, P. Valerius Consul propter inopiam patriciorum ex plebe adlegit in numerum senatorum centum & sexaginta & quattuor, vt expleret numerum senatorum trecentorum. & duo genera appellaret esse.* *appellata sunt)

Quippe significare quid ni, testimonio est Ennius libro XL.* Quippe solent reges omnes in rebus secundis. *XI.) Idem libro XVI. Quippe vetusta virum non est satis bella moueri. Item alij complures.

PAVLVS. Quippe significat quid ni.

FESTVS. Quirina tribus a Curensibus Sabinis appellationem videtur traxisse.

Quirinalia mense Februario dies, quo Quirini fiunt sacra. idem stultorum feriae appellantur, (ante, quam in eum commigrarent fere Sabini Curibus venientes post foedus inter Romulum, & Tatium) quod quidem suorum fornacalium sacrorum cognominant, eo potissimum rem diuinam faciunt.

PAVLVS. Quirinalia, dies, quo Quirino fiebant sacra. eadem & stultorum feriae sunt appellata.

Quirinalis collis dictus est, quia in eum commigrauerunt Sabini Curibus venientes. quamuis alij a templo Quirini dictum putent.

FESTVS. Quirinalis collis, qui nunc dicitur, olim Aegonus* appellabatur ante, quam in eum commigrarent (fere) Sabini *Agonus) Curibus venientes post foedus inter Romulum, & Tatium ictum, a quo hac appellationem sortitus est: quamuis existiment quidam, quod in eo factum sit templum Quirino ita dictum.

PAVLVS. Quirinalis porta dicta, siue quod ea in collem Quirinalem itur, siue quod proxime eam est Quirini sacellum.

FESTVS. . . . . illa

. . . . ua co

. . . . Quiri

. . . . aut le

. . . itum autem
. . . tio ita con
. . . ia, si id suffi a
. . . in Santra pro
. . . llis est, porta
. . . ellant, siue quod
. . . quod proxime eam facel
. . . vsurpatio facta
. . . positum est, qui
. . . dere fertur. . . .

Qui . . .
. . aqua & vino . . .
. tamen quid in curiis . . .
. his ei sacra fiant . . .
. atur. ab eiusdem autem . . .
. n Curres Sabinae . . .
. armis erat potens . . .
. uli singulare vsur . . .
. o est praeco, qui in funeris . . .

(*ollus) illius* Quiris leto datus. Quirites autem dicti post foedus a Romulo & Tatio percussum, communionem, & societatem populi factam indicant.

Quiritium fossae dicuntur, quibus Ancus Marcius circumdedit vrbem, quam secundum ostium Tiberis posuit, ex quo etiam Ostiam. & quia populi opera eas fecerat, appellauit Quiritium.

PAVLVS. Quiritium fossae dictae, quod eas Ancus Marcius, cum vrbem circumdedit, Quiritium opera fecit.

Quispiam significat aliquem. sed vnde sequens pars eius vsurpari coeperit, inueniri non potest.

FESTVS. Quispiam quin significet aliquis, & quaepiam, aliquae,* (*aliquia) similiter que* (*qui v.c.) alia eiusdem generis, vt dubium non est, ita vnde sequens pars eius coeperit, inueniri non potest.

Quisquiliae dici putantur, quidquid ex arboribus minutis surculorum, foliorumve cadit, velut quidquid cadit.* (*cadiae v.c.) Caecilius: Quisquilias volantis venti spolia memoranti modo. & Nouius in Togularia: abi deturbate saxo, homo non quisquiliae. quid est?

PAVLVS. Quisquiliae putantur dici quidquid ex arboribus minutis surculorum, foliorumque cadit, velut quidquid cadit.* (*cadiae)

Quod

Quod + significat etiam aliquid, praeterquam quod in vsu fere est, & Graeci dicunt τί. † — + Quid. † τὸ π.

. . . . etiam aliquid, praeter . . . . dicunt τί. — FESTVS.

Quoniam significat . . . .
apud antiquos . . . . .
cet de causaq . . . . .
qui significationem . . . . .

Quoniam significat non solum id, quod quia, sed etiam id, quod postquam, hac de causa; quod Græcum ἐπεὶ † vtriusque significationem optinet. — PAVLVS. † τὸ π.

Quot serui, tot + hostes, in prouerbio est. de quo Sinnius Capito existimat errorem hominibus interuenisse praepostere plurimis enuntiantibus. vero enim similius esse dictum initio, Quot hostes, tot serui. tot captiui fere ad seruitutem adducebantur. vnde etiam mancipia, . . . — FESTVS. + Quod seruitute. v.c.

nec sanc . . . .
ser . . . .
epti . . . .
ruti . . . .
gia . . . .
turbat . . . .
rent. . . . .
uncia . . . .
Sinni . . . .
vt peri . . . .
nifica . . . .
omnibus . . . .
cillae . . . .
. . . omnis un . . . . .
. . . me part . . . . .
. . . gula sed u . . . . .
. . . saltius fixa . . . . .
. . . ferendum qui . . . . .

PAVLVS. R PRO S * littera saepe antiqui posuerunt, vt maiosibus, meliosibus, lasibus, fesiis, pro maioribus, melioribus, laribus, feriis.

* S pro R)

FESTVS. R duobus in compluribus orationibus, cum de actis disseritur etiam * perscribi solet, id est rationum relatarum, quod iis tabulis docentur iudices, quae publicae data, atque accepta sint.

* differti cuius etiã v.c. differitur cuiuspiam)

PAVLVS. Rabidus a rabie, qui morbus caninus est.

R . . . .

FESTVS. Catullu . . . .
li rabidu . . . .

PAVLVS. Rabula dicitur in multis intentus negotiis, paratusque ad radendum quid, auferendumque, vel quia est in negotiis agendis acrior, quasi rabiosus.

FESTVS. . . . . . dicitur in multis intus * ne . . .
. . . . . dendum quid, auferund . . .
. . . . . . quia acrior sit in nego . . .
. . . .

* intentus)

Radere g . . . .
lege XII. id est vnguib . . . . . .

Rapi simulatur virgo ex gremio matris, aut si ea non est, ex proxima necessitudine, cum ad virum trahitur, * quod videlicet ea res feliciter Romulo cessit.

* traditur v.c.

Rapi solet fax, qua praelucente noua nupta deducta est, ab vtrisque * amicis, ne aut vxor eam sub lecto viri ea nocte ponat, aut vir in sepulchro comburendam curet, quo vtroque mors propinqua alterius vtrius * captari putatur.

* vtriusque)

* alterutrius)

PAVLVS. Rasores fidicines dicti, quia videntur chordas ictu radere.

FESTVS. . . . . . abant . . . . .
. . . . . dentur, quia . . .
. . . . . . artifi . . . .

PAVLVS. Rates vocant tigna * colligata, quae per aquam aguntur, quo vocabulo interdum etiam naues significantur.

* ligna

FESTVS. Rate . . . .
. . . . quae per aquam agan . . .
. . . . interdum etiam na . . .
. . . . Afranius in Epistula . . .
. . . . cussam ratem. ite . . .
. . fica-

. . . . . ficarint etiam re . . . .
. . . . . lemo. atque ego reper . . . .
. . . . . & alio loco. Sed iam pro . . . .
. . . . . tes falum. . .

Ratiſſima quoque ab iis, quae rata dicimus. vnde etiam rationes dictae. Cato in Q. Thermum. erga rempublicam multa beneficia ratiſſima, atque gratiſſima.

PAVLVS. Ratiſſima quoque ab iis, quae dicimus rata. vnde etiam rationes dictae.

FESTVS. Ratitum quadrantem dictum putant, quod in eo, & triente ratis fuerit effigies, vt nauis in aſſe.

. . . . Tarqui . . . .
. . . . . et Oppius . . . .
. . . . . in eo & tri . . . .
. . . . . t nauis in as . . . .
. . . . quoque ratitum . . . .
. . . . ratiti Antonius . . . .
. . . . trientes putat . . . .
. . . . is aſſis ſit, quin . . . .
. . . . nulla ſic, ſed ſe . . . .
. . . . tans, nec hac re ra . . . .
. . . . na. ac legionum vnam . . . .
. . . . gnificat, quod hi pe . . . .
. . . . ratio cum his putaretur . . .
. . . . . . ſſent.

Ratumena porta a nomine eius appellata eſt, qui ludicro certamine quadrigis victor Etruſci * generis iuuenis Veiis conſternatis " quis excuſſus Romae periit: qui equi feruntur non ante conſtitiſſe, quam peruenirent in Capitolium, conſpectamque fictilium quadrigarum, quae erant in faſtigio Iouis templi, quas faciendas locauerant Romani Veienti + cuidam artis figulinae prudenti, quae bello ſunt reciperatae: quia in fornace adeo creuerant, vt eximi nequirent. idq; prodigium portendere videbatur, in qua ciuitate eae fuiſſent, omnium eam futuram potentiſſimam.

*Clarusci v. c.
" vehis conſternates v. c.
+ Vegenti v. c.

PAVLVS. Ratumena porta à nomine cuiuſdam aurigae ſic appellata.

Ratus ſum, ſignificat putaui. item ratus, certus, & firmus.

FESTVS. Ratus ſum, ſignificat putaui, ſed alioqui pro firmo, certo

ponitur ratus, & ratum. Ennius: Occiduntur, vbi potitur ratus Romulus praedam. & Attius in Menalippo: neque ratum est, quod dicas, neque quae agitas, dicendi est locus.

PAVLVS. Raua vox rauca, & parum liquida, proxime canum latratum sonans. vnde etiam caufidicus pugnaciter loquens rabula.

FESTVS. . . . . uocem . . . .
. . . . parum . . . .
. . . . autem . . . .
. . . . loquen . . . .
. . . . Lucilium . . . .
. . . . traui . . . .
. . . . elli, nisi . . . .
. . . . lautum, qui . . . .
. . . . poscamus quod . . .
. . . . bi ex purga . . . .
. . . . rauim.

PAVLVS. Raui coloris appellantur, qui sunt inter flauos & caesios, quos Plautus appellat rauistellos. Quis, inquit, haec mulier, & ille rauistellus, qui venit?

FESTVS. . . . . . appellant . . . . .
. . . . . rauo sub con . . . . .
. . . . . quod genus homin . . .
. . . . . sed quis haec est . . .
. . . . . uenit.

* Rauiliae) Rauiliae * a rauis oculis. quemadmodum a caesiis caesullae.

Rauim anti . . . .
. . Plautus. Vbi si quid pos . . . .
* expurgaui) . . am item experiuraui * her . . .
. . em & in Artemone, & . . . .
. . in Hypobolimaeo. Prius . . . .
. . ntam feceris.

PAVLVS. Rauim dicebant pro raucitate. vnde & verbum rauio, rauis. * *rauias.

FESTVS. Raucos appella . . . . .
ab ariditate . . . . . .
carum aristae in sp. . . . .
menta raua appell . . . . .

docet

docet.

REAPSE est re ipsa. Pacuuius in Armorum iudicio: Si non est ingratum reapse, quid feci bene.

Recellere, reclinare; & excellere, in altum extollere.

Recepticium seruum, Cato in suasione legis Voconiae cum ait, significat, qui ob vitium redhibitus fit. Vbi irata facta est, seruum recepticium sectari, atque flagitare virum iubet.

Recepticius seruus est, qui ob vitium redhibitus est. PAVLVS.

Receptus mos est, quem sua sponte ciuitas alienũ adsciuit. FESTVS.

Recinium, omne vestimentum quadratum. ij, qui duodecim interpretati sunt, esse dixerunt virilem togam. qua + mulieres vtebantur, praetextam + clauo purpureo. vnde reciniati mimi planipedes. quam rem diligenter exsequitur Santra libro secundo de antiquitate verborum. * virtoga. v.c. * praetextũ v.c.

Recinium, omne vestimentum quadratum. vnde reciniati mimi. PAVLVS.

Reciperatio est, cum inter ciuitates peregrinas lex conuenit, vt res priuatae reddantur singulis, recuperenturque.

Reciperatio est, vt ait Gallus Aelius, cum inter populum, & reges, nationesque, & ciuitates peregrinas lex conuenit: quomodo per reciperatores reddantur res, reciperenturque, resque priuatas inter se persequantur. FESTVS.

Recipie apud Catonem pro recipiam, vt alia eiusmodi complura.

Recipie, recipiam. PAVLVS.

Reciprocare pro vltro, citroque poscere. vnde eque gremijs sublectare, ac figere.

Reciprocare pro vltro, citroque poscere vsi sunt antiqui, quia procare est poscere. Pacuuius in Teucro: Rapido, reciproco, percito, angusto, citare, rectem, reciprocare, vnde e que gremijs subiectare, adfigere. Plautus in Astraba. quasi tollenono, aut pilum graecum reciproces plana vta. FESTVS.

Reconductae fecerit, & condere vrbem, facere, aedificare, vt Cincius testatur in libro de verbis priscis.

Rectae appellantur vestimenta virilia, quae patres liberis suis conficienda curant ominis causa. ita vsurpata, quod a stantibus & in altitudinem texuntur.

Rectae appellantur vestimenta virilia, quae a stantibus, & PAVLVS.

in altitudinem texuntur.

FESTVS. Recto fronte ceteros sequi si norit. Cato in dissertatione consulatus. antiquae id consuetudinis fuit, vt cum ait Ennius quoque, a stirpe supremo. &, ilia dia nepos. &, lupus feta. * &, nulla metus. & iam in commentariis sacrorum pontificalium frequenter est hic ouis, & haec agnus, ac porcus. quae non vt vitia, sed vt antiquam consuetudinem testantia debemus accipere.

*femina)

Redantruare * dicitur in Saliorum exultationibus, cum praesul ampiruauit, quod est motus edidit, ei * referuntur inuicem iidem motus. Lucilius: praesul vt ampiruet, inde volgus redamplauit. * At Pacuuius; promerenda * gratia Simul, cum videam Graios nihil mediocriter Redantruare * opibusque summis persequi.

* Redampiruauit. &)
* Redantruauit)
* promerenda v.c.
* * Redamptruare v.c. Redampiruare)

Redarguisse per E litteram Scipio Africanus Paulli filius dicitur enuntiasse, vt idem etiam pertisum. cuius meminit Lucilius, cum ait: quo facetior videare, & scire plusquam ceteri, pertisum hominem, non pertaesum dicere ferunt, * nam genus.

*ferum. v.c.

Redemptitauere item, vt clamitauere, Cato (idem) in ea, qua egit de signis, & tabulis. honorem temptauere ait, malefacta * benefactis non redemptitauere.

* L. efacta. v.c.

PAVLVS. Redemptitauere, vt domitauere.

FESTVS. Redemptores proprie, atque antiqua consuetudine dicebantur, qui cum quid publice faciendum, aut praebendum conduxerant, * effecerantque; tum demum pecunias accipiebant. nam antiquitus emere pro accipere ponebatur. At ij nunc dicuntur redemptores, qui quid conduxerunt praebendum vtendumque.

*condixerāt v.c.

Redhostire, referre gratiam. Naeuius * in Lupo: vel Veiens regem salutat iube * Albanum, milium * * comitem senem sapientem contra redhostis Menalus. & Attius in Amphitryone: Cedo ecquid te redhostitum, cum meassem * * obiectet * facilius. Nam & hostire pro aequare posuerunt. Ennius in Chresphonte: audis, atque auditis hostimentum adiungito. & in Hectoris lytris. Quae * mea cominus machaera, atque hasta hospius * manu. & Pacuuius in Teucro: nisi coerceo proteruitates, atque

* Nauius. v.c. Nouius)
* salutant iubae. v.c.
* * mulium.
* * cum eas sem. v.c.
* cum ea se oblectet)
* * in hectoris lyrisque. v.c.
* hostiris)

atque hostio ferociam.

Redhostire est gratiam referre. nam & hostire pro acquare posuerunt. PAVLVS.

Redibitur tum* id proprie dicitur, quod redditum est, improbatumque, & qui dedit, idemque rursus coactus est habere id, quod ante habuit. FESTVS. * Redbibitum)

Rediculi fanum extra portam Capenam fuit, quia accedens ad vrbem Hannibal ex eo loco redierit quibusdam perterritus visis. PAVLVS.

. . . . Capenam Cornifi . . FESTVS.
. . . . propterea apel . . .
. . . . vrbem Hannibal . . .
. . . . dam visis perterritus.

Redimiculum vocant mulieres catellam, qua maxime vtuntur ornatus causa.

Redinunt, redeunt. PAVLVS.

. . . . Ennius . . FESTVS.
. . . . inunt in . .
. . . . eunt feri . .

Rediuiam quidam, alij reluuium appellant, cum circa vnguis cutis se resoluit, quia luere* est soluere. Titinius in Setina: lassitudo conseruum rediuiae, flagri: & Liuius: scabra in legendo, rediuiosave offendens. * luere v.c. duere)

Rediuia siue reluuium * dicitur, cum circa vngues cutis se soluit, quia reluere* est soluere. PAVLVS. * rediuium * duere

Rediuiuum est ex vetusto renouatum.

Rediuiuū est ex vetusto renouatum. Cicero libro primo* in Verrem: verum existimatis minus operis esse vnam columnam efficere ab integra nouam nullo lapide rediuiuo. FESTVS. * tertio)

Referri diem prodictam, id est anteferri, religiosum est, vt ait Veranius in eo, qui est auspiciorum de comitiis, idque exemplo comprobat L. Iulij, & P. Licinij Censorum qui id fecerunt sine vllo decreto augurum, & ob id lustrum parum felix fuerit.

Refert cum dicimus, errare nos ait Verrius. esse enim rectum rei fert, datiuo scilicet, non ablatiuo casu. sed esse iam vsu possessum.

Refriua faba * dicitur, vt" ait Cincius quoque, quae ad sacrificium referri solet domum ex segete auspicij causa, * frabra v.c. "ivla. v.c.

*·reuocant v.c. quasi reuocent *· fruges, vt domum datantes teuirtico ad rem diuinam faciendam. Aelius dubitat, an ea sit, quae prolata in segetem, domum referatur, an quae refrigatur, quod est torreatur. sed opinionem Cincij adiuuat, quod in sacrificijs publicis, cum puls fabata dijs datur, nominatur refriua.

PAVLVS Refriua* dicebant, quae * ex segete causa auspicij domum ad sacrificium referebant.
* Refriuam
* quam

Refutare, redarguere, compositum a fando versa A littera in V.

FEST. R . . . . re. Pacuuius in Hemi . . .
. . . . quas gloria et . . .
. . . . rietas humanu . . .
. . . . littera in V tam . . .
. . . . recludere.

PAVLVS. Regale est dignum rege.

FEST. . . . . . gnum Rege.

* petentibus Regalia exta appellantur, quae potentibus * insperatum honorem pollicentur; priuatis & humilioribus hereditates; filiofamiliae dominationem.

PAVLVS. Regia, domus, vbi Rex habitat.

FESTVS. . . . . aliquo regiae se . . . .
Regiescit cum dixit . . . . . .
. . uersu vix super . . . .
. . e misero mihi, ac . . . .
. . de etiam glires dicti videntur, quibus corpus pinguitudine adcrescit.

PAVLVS. Regiescit apud Plautum significat crescit.

Regifugium sacrum dicebant, quo die Rex Tarquinius fugerit e Roma.

FESTVS. . . . . VI. kal . . . .
. . . . us, quia . . . .
. . . . quod fal . . . .
. . . . et Tul . . . .
. . . . t Salios . . .
. . . . ficium in . . . .
. . . . ouerit . . .
. . . . ales no . . . .
. . . . ando Rex . . . .
. . . . at. his . . .
. . nec

. . . . . . neç in . . . . .
. . . . . . truria . . . .
. . . . . . kal. Iuniis . . .
. . . . . . legi debet cum . . .
. . . . . . nefasto fastus .
. . . . . . quod in fanum a Pon . . .
. . . . . . ant, quod in ea sa . . .
. . . . . . ita vsurpari . .
. . . . . . uae fiunt fori co . . .
. . . . . . ciuitate aliquem . . .
. . . . . . iestate, sed non . . .
. . . . . . um, qui homini tales . .
. . . . . . ptus fulguris fit.

Regillis, tunicis albis, & reticulis luteis vtrisque . . . ctis* textis susum versum a stantibus pridie nuptiarum diem virginis * indutae cubitum ibant ominis causa, vt etiam in togis virilibus dandis obseruari solet. *rectis) *virgines)

Regimen pro regimento vsurpāt poetae. Ennius libro sextodecimo: Primus senex Bradyn(in) regimen, bellique peritus.

Regium est . . . . . .
. . ut seruus . . . . .
. . Numae Pompilij . . . .
. . gnum Rege . . . . .
. . . . . . appellat Enni . . .
. . os Graij memo . . . .
. . ngua longos per . . . .
. . Hispani, non Ro . . . .
. . cum Romulus ur . . . .
. . . inae locutus sit . . . .
. . gentis fuerit . . . . .
. . none mutata.
. . . . . icat origo eius . . .
. . surpatio.

Regium est, quod aut est, aut fuit regis. PAVLVS.

Relegati dicuntur proprie, quibus ignominiae, aut poenae causa necesse est ab vrbe Roma, aliove quo loco abesse lege, Senatusque consulto, aut edicto magistratus, vt etiam AElius Gallus indicat. FESTVS.

Religioni est quibusdam porta Carmentali egredi, & in

aede Iani, quae eſt extra eam, ſenatum habere: quod ea egreſſi ſex & trecenti Fabij apud Cremeram omnes interfecti ſunt, cum in aede Iani Senatus conſultum factum eſſet, vti proficiſcerentur.

Religionis praecipuae habetur Cenſo.

. . . . . . Varro exc. . . .
. . . . . or cum M . . .
. . . . admodum . . . .
. . . . dicia cum . . . .
. . . . quae in pr . . .
. . . . re homin . . .
. . . . iudicium fu . . .
. . . . mius Q.F. . . .
. . . . amiſerat . . .
. . . . bum ocul . . .
. . . . libri Sibyll . . .
. . . . blicae ſupp . . .
. . . . T I. Sempron . . .
. . . . fides labefa . . . .
. . . . cum eſſet Aed . . . .
. . . . condempnat . . . .
. . . . coerant conde . . . .
. . . . . L. Aemili Paulli e . . . .
. . . . . fuit, laborauit . . . .
. . . . . amiſſione capi . . . .
. . . . . et P. Corneli Sc . . .
. . . . . opilius poſt cons . . . .
. . . . . fuit, vadatus . . . .
. . . . . conſtat M. Val . . . .
. . . . . ginus Cenſores . . .
. . . . . tia fuerat famoſi . . . .
. . . . . in capitolio in ara . . . .
. . . . . ſico nata fuerat . . . .
. . . . . tam ficum, infameſq; . . .
. . . . . ullo pudicitiae reſp . . .
. . . . . L. Corneli Lentuli, C . . .
. . . . . Lentulus iudicio pu . . .
. . . . . fuerat. plurimi itaq; . . .
. . . . Mummi . .
. . . . . ae in agen . . .
ſoluta

. . . . . . soluta poe . . .
. . . . . . ueritate . . .
. . . . . & Q. Fului No . .
. . . . . ci fuit no . .
. . . . . tribus notis . .
. . . . . cili Metelli . .
. . . . . natus ad sum . .
. . . . . tres, & eo lu . .
. . . . . claritatem. . .

Religiosi dicuntur, qui faciendarũ, praetermittendarumque rerum diuinarum secundum morem ciuitatis dilectum habent, nec se superstitionibus implicant.

Religiosum, ac sacrum est, vt templa omnia, atque aedes, quae etiam sacratae dicuntur. ad * quod per se religio- [*at)] sum est, non vti . . . .
. . . . quod ea non . .
. . . .

Religiosus est non modo deorum sanctitatem magni aestimans, sed etiã officiosus aduersus homines. Dies autem religiosi, quibus, nisi quod necesse est, nefas habetur facere. quales sunt sex & triginta atri, qui appellantur, & Alliensis * atq; ij quibus mundus patet. Esse, Gallus Ae- [*alii seners. V.C.] lius, quod homini ita facere non liceat, vt si id faciat, cõtra deorum voluntatem videatur facere. quo in genere sunt haec: in aedem Bonae deae virum introire: aduersus mystica * legem ad populum ferre: die nefasto apud [*mysticiae, V.C. auspicia] Praetorem lege agere. Inter sacrum autem, & sanctum, & religiosum differentias bellissime refert. Sacrum aedificium, consecratum deo. Sanctum murum, qui sit circum oppidum. Religiosum sepulcrum, vbi mortuus sepultus, aut humatus sit, satis constare ait. Sed ita portione quadam, & temporibus eadem videri posse. Siquidem quod sacrum est, idem lege, aut instituto maiorum sanctũ esse putant, * violari id sine poena non possit. idem re [*putat, vt)] ligiosum quoq; esse. (qui non iam * sit aliquid, quod [*quoniam] ibi homini facere nõ liceat; quod si faciat, aduersus deorum voluntatem videatur facere. Similiter de muro, & sepulcro debere obseruari, vt eadem, & sacra, & sancta, & religiosa fiant, sed quo * modo, quod supra exposi- [*eo)] tum est, cum de sacro diximus.

. . . . . . in perpetuum
. . . . . . untur, vt ait
. . . . . . cio, quas po
. . . . . . cures habitae
. . . . . . esse ait Antis-
. . . . . . oque lege signi-
. . . . . ando dicitur, vt
. . . . . officio augu-
. . . . . in consilio fa-
. . . . . let loco pullis
. . . . . um facit auspi-
. . . . . elit intra pome-
. . . . . plo consistit.

Remorbescat, in morbum recidat. PAVLVS.

. morbescat. En . . . . FESTVS.
bum recidat.

Remores aues in auspicio dicuntur, quae acturum aliquid remorari compellunt. PAVLVS.

. . . . item inu . . . . . FESTVS.
. . . . remor. . . . . .

Remulco est, cum scaphae remis nauis magna trahitur. PAVLVS.

. . . . a tra . . . . . FESTVS.
. . . . ficat . . . . . .

Remurinus ager dictus, quia possessus est a Remo. & habitatio Remi Remona. sed & locus in summo Auentino Remoria dicitur, vbi Remus de vrbe condenda fuerat auspicatus. PAVLVS.

. . . . dictus . . . . . FESTVS.
. . . . remu . . . . .
. . . . num ei . . . . .
. . . . tatam a . . . . .
. . . . de vrb; . . . . .
. . . . rum quu . . . . .
. . . . testis e . . . . .

Renanciscitur significat reprehendit.* vnde adhuc nos dicimus nanciscitur, & nactus, id est adeptus. PAVLVS. *deprehendit)

Rena. . . . . FESTVS.
nificare ait rep . . . . . .
dicimus nanciscitur. . . . . . .

Renouatiuum fulgur vocatur, cum ex aliquo fulgure fun-

ctio fieri coepit, si factum est simile fulgur, quod idem significet.

. . . . . existimo, & quaecu . . .

. . . . . quorum passiua aucto . . .

PAVLVS. Reor, existimo, & quaecumque ab eo declinantur.

Repagula sunt, vt Verrius ait, quae patefaciundi gratia ita * figuntur, vt ex contrario quae oppanguntur. Cicero in Verrem libro quarto: postea conuolsis repagulis, effractisque valuis demoliri signum, ac vectibus labefactari conantur. quae poetae interdum repages appellant.

* qua ita V.C.

Repagula sunt, quae patefaciendi gratia ita figuntur, vt e contrario oppangantur. haec & repages dicuntur.

FESTVS. Repanda * locantur Pompina " flumin . . . .

* Retanda) " Pompinia)

. . . . ap . . .

Repastinari ager is dicitur, vt Verrius existimat, cuius natura * mutatur fodiendo, cum aut siluester excodicatur, " aut lapis mollitur frangendo, vt fiat pascui, * vel pecoribus herba, vel hominibus satione, " Cato in ea, quam scripsit de suis virtutibus contra Thermum: ego iam a principio in parsimonia, atque in duritia, atque industria omnem adulescentiam meam abstinui, agro colendo, saxis Sabinis, silicibus repastinandis, atque conserendis. Afranius in Repudiato; Repastina serati senex fugis. . . .

* natum v.c.
" exquodicatur v.c.
* fiant pascua)
" sationes)

PAVLVS. Repastinari ager is dicitur, cuius natura fodiendo mutatur.

Repedare, recedere.

FESTVS. Repedare, recedere. Pacuuius: Paulum repeda * gnate a vestibulo gradum.

* recede v.c.

PAVLVS. Repertum dicitur, quasi reparatum, & reparatum.

FESTVS. Re . . . .

. . . quod amissum recipe . . . .

. . . reparatum . . .

Repotia postridie nuptias apud nouum maritum cenatur, quia quasi reficitur potatio. Pacuuius in Iliona: abeo depulsum mamma paedagogandum accipit appotalis liber.

PAVLVS. Repotia postridie nuptias apud nouum maritum cenatur, quia

quia quasi reficitur potatio.

Repudium, quod fit ob rem pudendam, appellatum.

Repudium Verrius ait dictum, quod fit ob rem pudendam. Attius: Repudio eiecta ab Argis iamdudum exsulo. FESTVS.

Repulsior secunda conlatione dixit Cato in ea, quae est contra Cornelium apud populum. Nec * quis incultior, religiosior, desertior, publicis negotiis repulsior. *Haec v. c. Ec)

Repulsior Cato dixit comparatiue a repulso. PAVLVS.

Reque eapse, re ipsa.

Reque eapse Scipio Africanus Paulli filius, cum pro aede Castoris dixit, hac compositione vsus est. quibus de hominibus ego saepe, atque in multis locis opera, factis, consiliis, reque eapse (saepe) bene meritus spem, * id est & re ipsa. FESTVS. *sum)

Res comperendinata significat iudicium in diem tertium constitutum. PAVLVS.

. . . . . ut . . . . . FESTVS.
. . . . iure . . . .
. . . . ut . . . .
. . . . ica . . . .
. . . . um ob . . .
. . . . ror . . . .
. . . . is con . . .
. . . . dicium .

Resecrare, res c . . . . .
rens populum co . . . . .
ut eo periculo . . . . . .
stratus eum resecr . . . . .
se liberarent insi . . . . .
innocensque esset cau . . . .
est, ne eidem iterum . . . . .
animaduertisti . . . . . .
cumque comitia esse . . . . .

Resecrare, soluere religione. vtique cum reus populum commitiis orauerat per deos, vt eo periculo liberaretur, iubebat magistratus eum resecrare. Plautus: Resecroque mater, quod dudum obsecraueram. PAVLVS.

Referari a fera dictum est.

. . . . dici ab eo, quae de . . . FESTVS.
. . . ine patefiant . . . . .

. . . et declusa sint re . . . .
. . . neque dicantur fustes . . .
. . . foribus. Pacuuius in . . .
. . . pandite valuas . . .
. . . complectar.

PAVLVS. Reses ignauus, quia residet.

FESTVS. . . . residet. Atti . . . .
. . . residuos summ . . . .
. . . in rosa. praeterea . . .
Pacuuius in Arm. . . . pa cuius in arm. . . .
. . . tuque te desider . . .
*Resultare . . . nos hic esse in . . . .

PAVLVS. Residiare, * saepe resilire.

FESTVS. . . . sulta.

Resignare antiqui pro rescribere ponebant, vt adhuc subsignare dicimus pro subscribere. Cato de spoliis, ne figerentur, nisi quae de ho . . . .
. . . . re . . .
. . . . nar . . .
. . . . requi . . .
. . . . alia a . . .
. . . . quod m . . .
. . . . reb . . .
. . . . in di . . .
. . . . tertium . . .
. . . . ranorum . . .
. . . . positi . . .
. . . . nisi a . . .
. . . . uocaba . . .
. . . . cretum . . .

PAVLVS. Resignare antiqui dicebant pro rescribere, vt adhuc subsignare dicimus pro subscribere.

FESTVS. Resignatum aes dicitur militi, cum ob delictum aliquod iussu Tribuni militum, (ne stipendium ei detur,) in tabulas refertur. resignare enim antiqui pro scribere interdum ponebant.

PAVLVS. Respersum vinum dixerunt, quia vino sepulcrum spargebatur.

FESTVS. . . . . gnificat . . .
. . . . ouendia . . .
. . . spar-

. . . . spargebatur . . .

. . . . . o . . . .

Respicere autem & * in auspicando, vnde quis auem prospexit, cum eodem reuertitur. * auem est.)

Respici auis . . . . .
ficio, quasi finis impe . . . .
comitia perfecta sumi . . . .
dotes suo more, alisq. . . . .
nem luci, in quo sacra fa . . .
latoribus ingeniculato . . . .
vinum in caput infiu . . . .
catione. .

Respublicas multarum ciuitatum pluraliter dixit C. Gracchus in ea, quam conscripsit de lege P. Ennij, * & peregrinis, cum ait: eae nationes, cum aliis rebus, per auaritiam, atque stultitiam, respublicas suas amiserunt. * Penni)

Restat pro distat ait Ennius: ponere, cum is dicat: impetus, aut longe medijs regionibus restat.

Restat Ennius posuit pro distat. PAVLVS.

Restibilis ager fit, qui biennio continuo seritur farreo spico, id est aristato. quod ne fiat, solent, qui praedia locant, excipere.

. . . . . . dicitur qui bie . . FESTVS.
. . . . . co, id est arist . .
. . . . . cant excipe .

Retiario pugnanti aduersus mirmillonem cantatur: Non te peto, piscem peto. quid me fugis Galle? quia mirmillonicum genus armaturae Gallicum est, ipsique mirmillones ante Galli appellabantur, in quorum galeis piscis effigies inerat. Hoc autem genus pugnae institutum videtur a Pittaco vno ex septem sapientibus, qui aduersus Phrynonem dimicaturus propter controuersias finium, quae erant inter Atticos, & Mytilenaeos rete occulto lato impediuit Phrynonem.

Retractare est, rursus tractare. PAVLVS.

. . . . . . re. FESTVS.

Retricibus cum ait Cato in ea, quam scripsit, cum edissertauit Fuluij Nobilioris Censuram, significat aquam eo nomine, quae est supra viam Ardeatinam inter lapidem secundum, & tertium. qua irrigantur horti in-

infra viam Ardeatinam, & Asinariam, vsque ad Latinam. . . .

PAVLVS. Retricibus cum ait Cato, aquam eo nomine significat, qua horti irrigantur.

Reus dictus est a re, quam promisit, ac debet.

Reus stipulando est, qui stipulatur. Reus promittendo est, qui suo nomine alteri quid pro altero promisit.

FESTVS. Reus nũc dicitur, qui causam dicit; & item qui quid promisit, spopónditve, ac debet. at Gallus Aelius libro secundo significationum verborum, quae ad ius pertinent, ait: Reus est, qui cum altero litem contestatam habet, siue is egit, siue cum eo actum est. Reus stipulando est idem qui stipulator dicitur. quippe suo nomine ab altero (qui stipulatus * est, non is qui alteri adstipulatus est. Reus promittendo est, qui suo nomine alteri quid promisit, qui ve * pro altero quid promisit. at Capito Ateius * in eadem quidem opinione est; sed exemplo adiuuat interpretationem. Numa in secunda tabula secunda lege, in qua scriptum est: QVID HORVM FVIT VNVM IVDICI ARBITROVE, REOVE, EO DIE DIFFENSVS ESTO. nunc vterque actor, reusque * in iudicio me * vocatur. itemque accusator de vi, accitur more vetere, & consuetudine antiqua.

* quibus pepulatu v. c.
* qui v. c.
* natus v. c.
* actorum, reiq v. c.
* reus)

Reus cum pro u . . . . . .
nius in eo qu . . . .
cit pro se. a. . . . . . .
to tuo uti . . . .

PAVLVS. RHEGIVM appellatur id municipium, quod in freto Siciliae est, quoniam id a rumpendo dictum est.

FESTVS. . . . are oportere, ait Verrius, id municipium, quod in freto e regione * Siciliae est; quoniam id dictum est a rumpendo, quod est Graece ῥηγνύναι.* eo quidem magis, quia in Gallia Cisalpina, vbi forum Lepidi fuerat, Regium vocatur.

* regno v. c.
* ῥήγνυσθαι.)

Rhinocerotem quidam esse aiunt bouem Aegyptium.

Rhonde, Sicadionque, cum dixit Lucilius. quo nomina riparum posuit, tam infestum sibi corpus, & valitudinem referens, quam leuis sed * saluti nauigantium.

* quam illa essent)

Rica est u . . . .
fimbriatum, purp . . . .

palliolo,

palliolo, mitrave . . . .
existimat. Titi . . . .
sucida alba vestit . . . .
triplex, quod con . . . .
nuae patrimae m . . . .
tum lauetur aqua pe . . . .
leum.

Rica est vestimentum quadratum fimbriatum purpureum, quo Flaminicae pro palliolo vtebantur. Alij dicunt, quod ex lana fiat succida alba, quod conficiunt virgines ingenuae patrimae, matrimae ciues, & inficiatur ceruleo colore. PAVLVS.

Ricae, & riculae vocantur parua ricinia, vt * palliola ad vsum capitis facta. * vel

Ricae, & riculae vocantur parua ricinia, vt palliola ad vsum capitis facta. Granius quidem ait esse muliebre cingulum capitis, quo pro vitta Flaminica redimiatur. FESTVS.

Rictus . . . .
dici videntur, quia . . . .
contrariaque sint . . . .
regendo, vt commo . . . .
dictum videri po . . . .

Rictus, rixae, rixiosae,* ringitur, dici videntur, quia in diuersum rumpantur, contrariaque sint recto. quod vocabulum dictum videtur a regendo. PAVLVS. * rixosae)

Rideo, inquit Galba Canterio, prouerbium est, quod Sinnius Capito ita interpretatur, nisi * qui principio rei alicuius inchoatae deficiunt animo. Sulpicius Galba, cum in prouinciam exiens, ad portam ipsam canterium suum animaduertisset cecidisse, rideo, inquit, canteri te iam lassum esse, cum tam longum iter iturus, vix id sis ingressus. FESTVS. * de iis,)

Ridiculus proprie dicitur, qui in rebus turpibus ridetur.

Ridiculus, qui in rebus turpibus ridetur. PAVLVS.

Rienes antiqui vocabant nefrundines, quia Graeci eos νεφροὺς dicunt. Plautus: Glaber erat, tamquam rien.

Rienes quos nunc vocamus, antiqui nefrundines appellabant, qnia Graeci νεφροὺς eos vocant. Plautus in Satyrione: male tibi euenisse video, glaber erat tamquam rien. FESTVS.

Rigido . . . . a

* locatus) Ennius locatus * videtur . . . .

. . u. est enim a manis no . . .

. . re vsus est.& lib.ij . . . . . .

. . I caerula prata. Cae . . .

. . & alibi inde parum . . .

* surum) * possent) * fustes) ulabant Parum insulam refert. item vnum vsurum * surus ferre tamen defendere possunt" suri autem sunt rustes,+& ὑποκοριστικῶς surculi.

PAVLVS. Rigidum, & praeter modum frigidum significat, & durum.

FESTVS. . . . ugido u . . .

. . rigido . . .

. . o ferro . . .

FESTVS. Rimari est valde quaerere, vt in rimis quoque . .

FESTVS. . . . ri, quaer . . .

. . qui te rima . . .

. . Ennius lib. XI. . . .

. . utrique.

Rituales nominantur Etruscorum libri, in quibus perscriptum est, quo ritu condantur vrbes, arae, aedes sacrentur, qua sanctitate muri, quo iure portae, quo modo tribus, curiae, centuriae distribuantur, exercitus constituantur, ordinentur, ceteraque eiusmodi ad bellum, ac pacem pertinentia.

Ritus est mos comprobatus in administrandis sacrificiis.

PAVLVS. Ritus est mos, vel consuetudo. rite autem significat bene, ac recte.

FESTVS. Rit . . . .

. . . ne . . . .

. . . istic . . .

. . . teri . . . . .

. . . hon . . . .

. . . iua . . . .

. . . telo . . . .

. . . alio . . .

. . . tionem . . .

. . . lorum . . .

. . . litum est . . .

. . remo . . . .

Riuus

Riuus vulgo appellatur tenuis fluor aquae, non spe, * consiliove factus, verum naturali suo inpetu. Sed ij riui dicuntur, qui manufacti sunt, siue super terram fossa, siue super ·*· specu, cuius vocabuli origo ex Graeco pendet. * ope) ·*· faber)

ROBIGALIA dies festus septimo Kalendas Maias, quo Robigo deo suo, quem putabant rubiginem auertere, sacrificabant. PAVLVS.

Robum rubro colore, & quasi ruso significari, vt bouem quoque rustici appellant, manifestum est. vnde & materia, quae plurimas venas eius coloris habet, dicta est robur. hinc & homines valentes, & boni coloris, robusti. robus quoque in carcere dicitur is locus, quo praecipitatur maleficorum genus, quod ante arcis robusteis includebatur.

Rodus, * vel raudus cum dicitur, res rudis, & inperfecta significatur. Hominem quoque imperitum rudem vocamus. Rudentes restes nauticae, & asini, cum vocem mittunt. * Rudus

Rodus, vel raudus significat rem rudem, & inperfectam. nam saxum quoque raudus appellant poetae, vt Attius in Menalippo: Constituit, * cognouit, sensit, * conlocat sese in locum Celsum, hinc manibus rapere roudus saxeum grandem, & grauem. & in Chrysippo. Neque quisquam a telis vacuus. Sed vti cuique obuiam ·*· fuerat, ferrum, alius saxum rodum. ·*· vulgus quidem in vsu habuit, non modo pro aere inperfecto, vt Lucilius, cum ait: plumbi paxillum" rodus linique matexam * sed etiam pro signato, quia in mancipando cum dicitur, rudusculo libram ferito: asse tangitur libra. Cincius de verbis priscis sic ait: Quemadmodum omnis fere materia non deformata rudis appellatur, sicut vestimentum rude, non perpolitum: sic aes infectum rudusculum apud aedem Apollinis aes conflatum iacuit, id adrudus appellabant. in aestimatione censoria aes infectum rudus appellatur. Rudiarij ab eodem dicuntur, qui saga noua poliunt. Hominem imperitum rudem dicimus. Rudentes restes nauticae, & asini, cum voces mittunt. FESTVS. * Constitit) * sensim.) ·*· obuium) * saxio rudē v.c. * pauxillū) * metaxam)

Rodusculana porta appellata, quod rudis, & impolita sit relicta, vel raudo, id est aere vincta. PAVLVS.

. . . . quod . . . . FEST.

historiae scriptor ait, Romum quendam nomine, Ioue conceptum, vrbem condidisse in Palatio Romae, eique dedisse nomen. Historiae Cumanae compositor Athenis quosdam profectos Sicyonem, Thespiasq; * ex quibus porro ciuitatibus, ob inopiam domiciliorum, compluris profectos in exteras regiones, delatos in Italiam, eosque multo errore nominatos Aborigines, quorum subiecti qui fuerint Caeximparum viri, vnicarumque virium imperio montem Palatium, in quo frequentissimi consederint, appellauisse a viribus regentis Valentiam, quod nomen aduentu Euandri, Aeneaeque in Italiam cum magna Graece loquentium copia interpretatum, dici coeptum Romam. Agathocles Cyzicenarum rerum conscriptor ait, vaticinio Heleni impulsum Aeneam Italiam petiuisse portantem suam secum neptem, Ascanij filiam nomine Rhomam, eamque vt Italia sint Phryges potiti, & ijs regionibus maxime, quae nunc sunt vicinae vrbi, primum * omnium consecrasse in Palatio fidei templum. in quo monte postea cum conderetur vrbs, visam esse iustam vocabuli Romae nominis causam, eamque * priore, vnde ea locum dedicauisset fidei. Ait quidem Agathocles complures esse auctores, qui dicant Aeneam sepultum in vrbe Berecyntia proxime flumen Nolon, atque ex eius progenie quendam nomine Romum venisse in Italiam, & vrbem Romam nominatam condidisse. Callias Agathoclis * Siculi qui res gestas conscripsit, arbitratur e manu Troianorum fugientium Ilio capto cuidam fuisse nomen Latino, cumque habuisse coniugem Romam, a quo vt Italia sit potitus, vrbem condiderit, quam Romam appellauisse. Lembus, qui appellatur, Heraclides, existimat, reuertentibus ab Ilio Achiuis quosdam * tempestate deiectos in Italiae regiones secutos Tiberis decursum peruenisse, vbi nunc sit Roma. vbique propter taedium nauigationis impulsas captiuas auctoritate virginis cuiusdam tempestiuae nomine Romes, incendisse classem, atque ab ea necessitate ibi manendi vrbem conditam ab his, & potissimũ eius nomine eam appellatã, a cuius con filio eas sedes sibi firmauissent. Galatas * scribit, cum

[* Thespiedasque v.c.]
[* prima v.c. primam)]
[* eam, quae v.c.]
[* Caltinus Agathocles v.c.]
[* quendam v.c.]
[* Gallitas v.c.]

post obitum Aeneae imperium Italiae peruenisset ad Latinum Telemachi, Circesque filium ex Romae suscepisset filios, Remum, Romulumque, vrbisque conditae in Palatio causam fuisse appellandae potissimum.

Rom . . . . .
. . . . is . . .
. . . . ini . . .
. . . . ex . . .
. . . . Rom . .
. . . . lac. . .
. . . . tos . .
. . . . pler . .
. . . . mito . .
. . . . pepe . .
. . . . deni . . .
. . . . atque . .
. . . . mam . .
. . . . omnes p . .
. . . . nomin . .
. . . . compressu . .
. . . . positos in . .
. . . . mam mont . .
. . . . sunt educ . .
. . . . minati pot . .
. . . . essent procreati . .
. . . . restituisse reg . .
. . . . per auguria decre . .
. . . . naretque ac deorum . .
. . . . mulum vrbem cond . .
. . . . potius, quam Romu . .
. . . . re vocabuli signi . .
. . . . suae ominaretur . .

PAVLVS. Romam * Romulus de suo nomine appellauit: sed ideo Romam, non Romulam, vt ampliore vocabuli significatu prosperiora patriae suae ominaretur.

* Romanos

FESTVS. Romanam portam vulgus appellat, vbi ex epistylio defluit aqua. qui locus ab antiquis appellari solitus est statuae Cinciae, quod in eo fuit sepulcrum eius familiae. sed porta Romana instituta est a Romulo . . . infimo cliuo Victoriae, qui locus gradibus in quadram formatus est. appel-

appellata autem Romana a Sabinis praecipue, quod ea proximus aditus erat Romam.

Romana porta apud Romam a Sabinis appellata est, quod per eam proximus eis aditus esset. PAVLVS.

Romanam portam ante . . . . . FESTVS.
tatam ferunt, quae fuerit . . . .
. . . .
Romani . . . . .
artificium . . . . .
coeperunt . . . . .
is ciuitatibus . . . . .
omnes, qui nunc . . . . .
sunt institu . . . . .
manos, alij aiunt . . . . .
magnae, ac po . . . . .
in conferendis . . . . .
ros Romanos, alij . . . .
os equitando, iactu . . . .
parilibus, paribusq; etiam . . .
ludentibus fierent . . . .

Romulia tribus dicta, quod ex eo agro censebatur, quem Romulus ceperat ex Veientibus. PAVLVS.

. . . . latam Terentius quidem . . . FESTVS.
. . . . deinde detortam voc . . .
. . . . credibile . ceterum caus . . .
. . . . nisse ait Verrius . . .

Romulum quidam a ficu ruminali, alij quod lupae ruma nutritus est, appellatum esse ineptissime dixerunt. quem credibile est a virium magnitudine, item fratrem eius appellatos.

Romulus, & Remus a virtute, hoc est a robore appellati sunt. PAVLVS.

Rorarios milites vocabant, qui leui armatura primi praelium committebant; quod, vt ante imbrem fere rorare solet, sic illi, ante grauem armaturam quod prodibant, rorarii dicti.

Rorarium vinum, quod rorariis dabatur.

. . . . vbi incubare posset FESTVS.
auspicij repetendi causa.

Roscij appellabantur in omnibus perfecti artibus, quod PAVLVS.

Roſcius quidam perfectus vnus in arte ſua, id eſt, comoedia, iudicatus ſit.

FESTVS. . . . . ri ſolent in . . . .
. . . . comoedus in . . .
. . . . nih l deeſſet . . .
. . . . de oratore . . .
. . . . menſe Aug . . .
. . . . quod eodem ill . . .
. . . . eſt. iumenta . . .
. . . . omnes horti in . . .

PAVLVS. Roſea in campo Reatino campus appellatur, quod in eo arua rore humida ſemper ſeruntur.

FESTVS. . . . . us appellatur . . .
. . . . ida ſemper ſerent.

Rotundam v.c. Rotundam * aedem Veſtae Numa Pompilius Rex Romanorum conſecraſſe videtur, quod eandem eſſe terram, qua vita hominum ſuſtentaretur, crediderit, eamq; pilae forma eſſe: vt ſui ſimili templo dea coleretur.

PAVLVS. Rotundam faciebant aedem Veſtae ad pilae ſimilitudinē, quod eandem credebant terram eſſe.

RVBIDVS apud Plautum panis vocabatur parum coctus. item ſcorteae ampullae rugoſae rubidae dici ſolent.

FESTVS. . . . . tur parum coctus cum . . .
. . . . Plautus in Caſina * . . .
*Caſina) . . . . o atq; ibi torreto . . .
. . . . em ſcorteae ampullae vetuſtate rugoſae, & coloris eiuſdem rubidae dici ſolent.

PAVLVS. Ructare, non ructari dicendum eſt. Flaccus: Videres *alios* ructare, ac reſpuere pulcherrima ſuperbia. Cicero tamen ructaretur dixit.
* videris *alias

FESTVS. . . . ctare . . . .
. . . ut pro . . . .
. . . os igi . . . .
. . . ſcrib . . . .
. . . ceus . . . .
. . . re, ac . . . .
. . . M.Cice . . . .
. . . ructa . . . .
Ruſuli Tribuni mili . . . .
Conſul faciebat . . . .

Rutilius Rufus leg . . .
modit sic enim eleua . . .
bant hi, qui populi suffr . . .
cognomine Rutili a . . .

Rufuli appellabantur Tribuni militum a Consule facti, non a populo, de quorum iure, quod Rutilius Rufus legem tulerat, Rufuli, ac post Rutili sunt appellati. PAVLVS.

Rumen est pars colli, qua esca deuoratur. vnde rumare dicebatur, quod nunc ruminare.

. . . . qua esca deuoratur . . FESTVS.
. . . . quod nunc ruminare . .

Rumentum, abruptio. PAVLVS.

. . . alibus significare vi . . . FESTVS.
. . . oue, dum verba Anci . . .
. . . erimen vis canerit . . .
. . . o augurio rumentum . . FESTVS.

Rumex, genus teli simile spari Gallici. PAVLVS.

Rumex . . . .
meminit Lucili . . . .
tragula . . . .

Ruminalis dicta est ficus, quod sub ea arbore lupa mammam dedit Remo, & Romulo*. mamma autem rumis* dicitur. vnde & rustici appellant hedos subrumos, qui adhuc sub mammis habentur. PAVLVS. *rumus

. . . . latam ait Varro . . . FESTVS.
. . . . . bus, quod sub ea ar . . . .
. . . . . Remo, & Romulo . . . .
. . . . . ma autem rumis di . . .
. . . . . es sub rimios uo . . . .
. . . . . alibi autem sunt . . .
. . . . . ruminari solitum . . .

Rumitant, rumigerantur.* Naeuius: Simul alius aliunde rumitant inter se.** PAVLVS. *rumigerāt. **fere.

. . . . ntur. vt Nae . . . . FESTVS.
. . . . itant inter . . . .

Runa genus teli significat. Ennius: runata recedit, id est, pilata. PAVLVS.

. . . . . nas . . . . . . FESTVS.
. . . . . ae . . . . .
. . . . . Naeui . . . .

. . . . . uit . . .
. . . . . . ad . . .
. . . . . . escen . . .

dederit. V.C. Rupitias in duodecim significat, damnum dederis.

PAVLVS. Rupitia damnum dederit significat.

FESTVS Ruri esse, non rure dicendum, testis est Terentius in Phormione, cum ait: ruri se continebat, ibi agrum de nostro patre.

Ruscum est, vt ait Verrius, amplius paullo herba, & exilius *virgultis, fruticibusque * non dissimile iunco, cuius coloris rebus vti mulieres solitae, commemorat Cato Originũ libro septimo: Mulieres opertae auro, purpuraque, ars *inhaecret diadema, coronas aureas russea facie, galbeas *lineas, pelles, redimicula.

*exiculs. V.C. *fruticibusque.v.c. *solitas) *auri) *facile galbeos.v.c

Ruspari est quaerere crebro, vt hoc versu indicatur: & ego ibo, vt latebras ruspans rimer amaptimas.

PAVLVS. Ruspari est crebro quaerere.

Rustica vinalia quartodecimo Kalendas Septembris celebrabantur, quo die primum vinum in vrbem deferebant

FESTVS. Rustica vinalia appellantur, mense Augusto quartodecimo kalendas Septembris Iouis dies festus, quia Latini bellum gerentes aduersus Mezentium, omnis vini libationem ei deo dedicauerunt. eodem autem die Veneri templa sunt consecrata, alterum ad Circum maximum, alterum in luco libitinensi, * quia in ipsius deae tutela sunt horti.

*luci libiti a deusi.v.c. *in pius.v.c

Rustum ex rubus . . . .
. . . . . .

Ruta caesa dicuntur, quae venditor possessionis, sui vsus gratia, concidit, ruendoque, contraxit.*

*extraxit)

Rutabulum est, quo rustici in proruendo igne panis coquendi gratia (vtuntur.) Nouius in Pico: quid ego facerem, otiosi *rodebam rutabulum. Naeuius * obscenam viri partem describens: vel quae sperat se nupturam iri adulescentulo, ea licet senile tractet retritum rutabulum.

*otiosus?) *Nauius.v.c Nouius.) *viri.v.c. viro)

PAVLVS. Rutabulum a proruẽdo igne vocatum, quo panes coquuntur. inuenitur tamen positum & pro virili membro.

FESTVS. Rutilae canes, id est, non procul a rubro colore immolantur,

tur, vt ait Ateius Capito canario sacrificio pro frugibus deprecandae saevitiae causa sideris caniculae.

Rutilium * rufum significat, cuius coloris studiosae etiam antiquae mulieres fuerunt. vnde traxerunt cognomina Rutilias, * vt indicat frequenter Afranius.

*Rutilius, vel Rutilus)

*Rutilias, vel Rutilae)

PAVLVS.

Rutilium * rufum significat, cuius coloris studiosae etiam antiquae mulieres fuerunt. vnde & rutilae " dictae sunt.

*Rutilum, vel Rutilus)

"rutiliae

Rutrum dictum, quod eo harena eruitur.

FESTVS.

Rutrum tenentis iuuenis est effigies in Capitolio ephebi more Graecorum harenam ruentis exercitationis gratia. quod signum Pompeius Bithynicus ex Bithynia supellectilis regiae Romam deportauit.

PAVLVS. SABATINA a lacu Sabate dicta.
FESTVS. Sabatina . . . . . .
. . . . te . . . . .
Sabini dicti, vt ait Var . . . . . .
quod ea gens PP. praecipue colat de . . .
σέβεσθαι.
PAVLVS. Sabini a cultura deorum dicti, id est ἀπὸ τοῦ σέβεσθαι.
FESTVS. Sabini quod . . . . . .
. . prouerbium e . . . .
. . Sinnius Capito . . . .
. . ficium propte . . . .
. . Sabinum at . . . . .
. . nam his pr . . . . .
. . rum idem . . . . .
. . . facientibus . . . .
. . . in quiete vi . . . .
. . . fici religione . . . .
. . . in prouerbium . . . .
. . . uellent somn . . . .
. . . tatem bibendi q . . . .
. . . id somnium cap . . . .
. . . illud quoque anus . . .
. . . niat. fere enim quo . . .
. . . animo voluimus . . .
. . . parere solet.
Saccor . . . . .
. . . m Pomponius . . . .
. . . or, quod ficus ea . . .
. . . nomen per M . . .
. . . ductum est Io . . .
. . . lem modo So . . .
. . . tu es Apollo . . . .
Sacella di . . . . . .
. . a diis sacrata sine tecto . . . .
PAVLVS. Sacella dicuntur loca diis sacrata sine tecto.
Sacer mons trans Anienem fluuium vltra tertium miliarium appellatur, quia Ioui fuerat consecratus.
FESTVS. Sacer mons appellatur trans Anienem paullo vltra tertium miliarium; quod eum plebes, cum secessisset a patribus

creatis

creatis Tribunis plebis, qui sibi essent auxilio, discedentes Ioui consecrauerunt. At homo sacer is est, quem populus iudicauit ob maleficium, neque fas est eum immolari; sed, qui occidit, parricidij non damnatur; nam lege tribunicia prima cauetur: SI QVIS EVM, QVI EO PLEBEISCITO SACER SIT, OCCIDERIT; PARICIDA NE SIT. ex quo quiuis homo malus, atque inprobus sacer appellari solet. Gallus Aelius ait sacrum esse quocumque modo, atque instituto ciuitatis consecratum sit, siue aedis, siue ara, siue signum, siue locus, * siue pecunia, siue quid aliud, quod diis dedicatum, atque consecratum sit. *locum v.c. Quod autem priuati suae religionis causa aliquid earum rerum deo dedicent; id Pontifices Romanos non existimare sacrum. at si qua sacra priuata suscepta sunt, quae ex instituto Pontificum stato die, aut certo loco facienda sint; ea sacra appellari, tamquam sacrificium. Ille locus, vbi ea sacra priuata facienda sunt, vix videtur sacer esse.

Sacram viam quidam appellatam esse existimant, quod in ea fœdus ictum sit inter Romulum, ac Tatium. quidam, quod eo itinere vtantur sacerdotes idulium * sacrorum conficiendorum causa. *edulium) Itaque ne eatenus quidem, vt volgus opinatur, sacra appellanda est a regia ad domum regis sacrificuli, sed etiam a regis domo ad sacellum Sireniae * & rursus a regia vsque in arcem. nec " appellari debere ait Verriu., sed disiunctę, vt ceteras vias Flaminiam, Appiam, Latinam, vt ne Nouamuiam quidem, sed Nouam viam. *strenia) "nec ita)

Sacra via in vrbe appellatur, quod in ea foedus ictum sit inter Romulum, & Tatium. PAVLVS.

Sacramento dicitur, quod . . . . FESTVS.
. . ae interposita, ac tum . . . . .
. . to dicitur interrogari, quia . . .
. . . in Q. Thermum de x . . ..
. . aerant, ne mala . . . ..
. . scelera nefaria sie . . . .
. . nto traderetur. lege est . . . .

Sacramentum dicitur, quod iurisiurandi sacratione interposita geritur. PAVLVS.

Sacramentũ aes significat, quod poenae nomine penditur.

FESTVS. Sacramentum aes significat, quod poenae nomine penditur, siue eo quis interrogatur, siue contenditur. id in aliis rebus quinquaginta assium est, in aliis rebus quingentorum inter eos, qui iudicio inter se contenderent. qua de re lege L. Papirij Tribuni plebis * sanctum est his verbis: Quicumq; Praetor posthoc * factus erit, qui inter ciues ius dicet, tres viros (capitales) populum rogato, iique tres viri . . . . . quicumque . . . facti * erunt, sacramenta ex . . . . * iudicantoque. eodemque iure sunto, vti ex legibus, plebeique scitis exigere, iudicare, esseque * oportet. Sacramenti autem nomine id aes dici coeptum est, quod & propter aerarij inopiam, & sacrorum publicorum multitudinem consumebatur id in rebus diuinis.

*Militum) *posthac) *ai V.C. *exiguunto) * iudicataeque esse; essque V.C.

Sacrani appellati sunt Reate orti, qui ex Septimontio Ligures, Siculosque exegerunt. nam vere sacro nati erant.

Sacratae leges sunt, quibus sanctum est, qui quid aduersus eas fecerit, sacer alicui deorum sicut * familia, pecuniaque. Sunt qui esse dicant sacratas, quas plebes iurata in monte sacro sciuerit.

*sit, vt)

PAVLVS. Sacratae leges dicebantur, quibus sancitum erat, vt si quis aduersus eas fecisset, sacer alicui deorum esset cum familia, pecuniaque.

FESTVS. Sacrem . . . . . .
. . . us vbi iam . . . .
. . . ire appel . . . .
. . . ita id adi . . . .
. . . um sit voca . . . .
. . . lescens qui . . . .
. . . eneunt sa . . . .
. . . nummum . . . .
. . . plari * de mea . . .
. . . e. sunt domi . . . .
. . . to aduer . . . .
. . . mum post . . . .
. . . rem in sin . . . .
. . . uando pro . . . .
. . . me sacrem . . . .

*piari

Sacrificulus . . . . . .
. . . . qui ea sacra, quae . . .
. . . s sueue-

. . . s fueuerant, facit . . . .
. . . ur post Reges ex . . . .
. . . utus.

Sacrificulus Rex appellatus est, quia ea sacra, quae Reges facere assueuerant, fecisset. PAVLVS.

Sacrima appellabant mustum, quod Libero sacrificabant pro vineis,& vasis,& ipso vino conseruandis. sicut praemessum * de spicis,quas primum messuissent, sacrificabant Cereri. * praemetiū

. . . primis fiet . . . . FESTVS.
. . . crima est . . . .
. . . atius dicunt . . . .
. . . tum in amphoram . . . .
. . . ifici causa pro . . . .
. . . quae quasi sacra . . . .
. . . ero fit, ut prae . . . .

Sacrosanctum dicitur, quod iureiurando interposito est institutum,siquis id violasset,vt morte poenas penderet. cuius generis sunt Tribuni plebis, Aedilesque eiusdem ordinis. quod affirmat M. Cato in ea,quam scripsit Aedilis plebis sacrosanctos esse.

Sacrosanctum dicebatur, quod iureiurando interposito erat institutum,vt qui violasset,morte poenas penderet. PAVLVS.

Saeculares ludi apud Romanos post centum annos fiebāt, quia saeculum in centnm annos extendi existimabant.

. . . Tarquinij Superbi Regis . . . FESTVS.
. . . Marti consecraui . . . .
. . . . . . Cos. quod populus
Romanus in . . . . .
aram quoque Diti a . . . . .
extremo Mart . . . . .
pellatur demissa . . . . .
viginti, in qua . . . . .
R. facere sac . . . . .
& nonagensi . . . . .
Popillio Laenate . . . . .
stis furulis * est . . . . . * hostiis furuis)
quod noctibus, ac de . . . . .
tum post annos u . . . . .
culares appell . . . . .

saeculi habetur.

Sagaces appellantur multi, ac sollertis acuminis. Afranius in Brundisina: Quis tam sagaci corde, atque ingenio vnico. Lucretius lib. II. Nec minus haec animum.

cognoscere . . . .
etiam canem . . . . . .
inuictus ca . . . . . .
ribus fretus . . . . . .
mulier per . . . . . .
sapiens pro . . . .
forsitan prop . . . . . .
euitandam .

PAVLVS. Sagaces appellantur sollertis acuminis. vnde etiam canes indagatores sagaces sunt appellati. Saga quoque dicitur mulier perita sacrorum, & vir sapiens, producta prima syllaba propter ambiguitatem eu tandam.

Sagmina dicebant herbas verbenas, quia ex loco sancto arcebantur legatis proficiscentibus ad foedus faciendum, bellumque indicendum. vel a sanciendo, id est confirmando. Naeuius: Scabos, * atque verbenas sagmina sumpserunt.

*Scapos)

FESTVS. Sagmina vocantur verbenae, id est herbae purae, quia ex loco sancto arcebantur a Consule, Praetoreve legatis proficiscentibus ad foedus faciendum, bellumque indicendum. vel a sanciendo, id est confirmando. Naeuius: Ius sacratum Iouis iurandum sagmine.

PAVLVS. Salaciam dicebant deam aquae, quam putabant salum ciere, hoc est mare mouere. vnde Ouidus: Nymphaeque salaces.) quo vocabulo poetae pro aqua vsi sunt. Pacuuius: Hinc saeuitiam Salaciae Fugimus.

FESTVS. . . . salum ciet, an . . .
. . . uocabulo poe . . . .
. . . Pacuuius . . . .
. . . am Salaciae . . . .
. . . uescimur . . . .
. . . . mo vt me . . .
. . . . um saeptam . . .

PAVLVS. Salaria via Romae est appellata, quia per eam Sabini sal a mari deferebant.

FESTVS. . . . . iam uiam . . .

. . . . a, quae nunc Col . . .
. . . . li dicitur . . .
. . . . appellabatur . . .
. . . . ut ea liceret . . .
. . . . lem portari . . .

Salentinos a ſalo dictos, Cretas, & Illyrios, qui cum Locrenſibus nauigantes ſocietatem fecerint eius regionis Italiae, quam o. . . . .

Salentini a ſalo ſunt appellati. PAVLVS FESTVS

Salias virgines Cincius ait eſſe conducticias, quae ad Salios adhibeantur cum apicibus paludatae, quas Aelius Stilo ſcripſit ſacrificium facere in Regia cum Pontifice paludatas cum apicibus in modum Saliorum.

Salicem idem* virgulti genus, non arboris dicit, & ridicule interpretatur dictam, quod ea celeritate creſcat, vt ſalire videatur. * Verrius)

Salinum in menſa pro aquali ſolitum eſſe poni ait* cum patella: quia nihil aliud ſit ſal, quam aqua. Salinum cum ſale in menſa ponere figulis religioni habetur, quod quondam in Eſquilina regione figulo, cum fornax plena vaſorum coqueretur, atque ille proxime eam conuiuatus, ſuper modum potus ſomno eſſet oppreſſus cum conuiuis ſuis, praeteriens quidam petulans oſtio patente ex menſa ſalinum coniecit in fornacem, atque ita incendio excitato figulus cum ſuis concrematus eſt. * ait Verrius)

Salios a ſaliendo, & ſaltando dictos eſſe, quamuis dubitari non debeat, tamen Polemon ait Arcada quendam fuiſſe nomine Salium, quem Aeneas a Mantinea in Italiam deduxerit, qui iuuenes Italicos ἐνόπλιον ſaltationem docuerit. At Critolaus Saonem ex Samothrace cum Aenea deos penates, qui Lauinium tranſtulerit, Saliare genus ſaltandi inſtituiſſe: a quo appellatos Salios, quibus per omnis dies, vbicumque manent, quia amplae ponuntur caenae, ſi quae aliae magnae ſunt, * Saliares appellantur. * dum v. c.

Salmacis nomine nympha Caeli, & Terrae filia fertur cauſa fontis Halicarnaſi aquae appellandae fuiſſe Salmacidis, quam qui bibiſſet, vitio impudicitiae molleſceret, ob eam rem, quod eius aditus anguſtatus parietibus

occaſionem largitur iuuenibus petulantibus antecedentium* puerorum, puellarumque violandarũ, quia non patet refugium. Ennius: Salmaci da ſpolia ſine ſanguine, & ſudore.

* accedentium)

Saltum Gallus Aelius libro ſecundo ſignificationum, quae ad ius pertinent, ita definit: Saltus eſt, vbi ſiluae, & paſtiones ſunt, quarum cauſa caſae quoque. Siqua particula in eo ſaltu paſtorum, aut cuſtodum cauſa aratur, ea res non peremit nomen ſaluti, non magis, quam fundi, qui eſt in agro culto, & eius cauſa habet aedificium, ſi qua particula in eo habet ſiluam.

Salua res . . . . . . cnex, quare paraſiti Apollinis in ſcaena dictitent, cauſam Verrius in libro quinto, quorum prima eſt P littera reddidit. quod C.* Sulpicio, C.* Fuluio conſulibus M. Calpurnio Piſone Praetore Vrbis* faciente ludos ſubito ad arma exierint, nuntiato aduentu hoſtium, victoreſque in theatrum redierint, ſoliciti, ne intermiſſi religionem adferrent, inſtaurati qui* eſſent, inuentum eſſe ibi C. Pompinium* libertinum mimum magno natu, qui ad tibicinem ſaltaret. Itaque gaudio non interruptae religionis editam vocem nuuc quoque celebrari. At in hoc libro refert Sinnij Capitonis verba, quibus eos ludos Apollinares Claudio, & Fuluio Conſulibus factos dicit ex libris Sibyllinis, & vaticinio Marcij vatis inſtitutos, nec nominatur vllus Pomponius, ridiculeque de appellatione paraſitorum Apollinis hic cauſam reddit, cum in eo praeteriiſſet. Ait enim ita appellari, quod C. Volumnius, qui ad tibicinem ſaltarit, ſecundarũ partium fuerit, qui fere omnibus mimis paraſitus inducatur. Quam inconſtantiam Verrij noſtri non ſine rubore retuli.

* P.)
* CN.)
* PR. VRB.)
* inſtaurandique.)
* Pomponium)

PAVLVS. Salutaris porta appellata eſt ab aede Salutis, quae ei proxima fuit.

FESTVS. . . . . s porta ap . . . . .
. . . . lutis, quod ei . . . .
. . . . uratıones uo . . . .
. . . . unc ludi ſcenicos . . . .
. . . . s primum feciſſe C . . . .
. . . . lium M. Popillium, M . . .
.. Aediles

. . . . Aediles memoriae . .
. . . . historici solebant . . .
. . . . ino . . hestra*dum . . . * orchestra)
. . . . bulae componeren . . .
. . . . scaenis.

Sambuca * organi genus, a quo sambucistriae dicuntur. machina quoque, qua vrbs expugnatur, similiter vocatur. Nam, vt in organo chordae, sic in machina intenduntur funes. PAVLVS. * Sambina

FESTVS.

Sam . . . . . .
genus.a quo Samby . . . . . .
dicuntur.per similitu . . . . . .
cam machinam appella . . . . . .
. . . . nt.nam vt in . . .
. . . . machina funes . . . .

Samnites ab hastis appellati sunt, quas Graeci σαύνια† appellant, has enim ferre assueti erant. siue a colle Samnio, *vbi ex Sabinis aduentantes consederunt. PAVLVS. † σαυνία) * Samo

. . . mnitibus nomen . . . .
. . . . s propter genus . . . . .
. . . . appellent . . . . .
. . . t Sabinis vere . . . . . .
. . . hominum . . . . . .
. . . comio castronio . . . . .
. . . . collem, cui nomen . . . . .
. . . .

anates dicti sunt qui supra, infraque Romam habitauerunt, quod nomen his fuit, quia, cum defecissent a Romanis, breui post redierunt in amicitiam, quasi sanata mente. Itaque in duodecim cautum est, vt idem iuris esset Sanatibus, quod fortibus * id est bonis, & qui numquam defecerant a populo Romano. *forctibus v.c.

. . . . . ti appella . . . FESTVS.
. . . . Sulpicius . . . . .
. . . . et Opilliu . . . . .
. . . . dici inferio . . .
. . . . ut Tiburtes . . . . .
. . . . populo Tibur . . . .
. . . . . Tiburti ide . . . . .
. . . . riorisque.loc . . . .

. . . in XII. nex . . .
. . . forti sanati . . .
. . . id est honor . . .
. . . qui & inf . . .
. . . que sunt . . .
. . . cos Latinos . . .
. . . egerit secundum . .
. . . fra Romam in c . .
. . . eos quae sanati . .
. . . praeter opinio . . .
. . . set sanauissetq; . . .
. . . cisei potuisset no . .
. . . Cincius libro II. d . .
. . . sulti ne Valerius . .
. . . in XII. explanati . .
. . . men in eo libro, quem . .
. . . volute inscribi fore . .
. . . duas gentis finitima . .
. . . gem hanc inscrip . . .
. . . n vti dius man . . .
. . . P.R. haberent . . .
. . . ctos, & sana . . .
. . . nificare exis . . .
. . . tumulti sunt . . .
. . . cuit displi . . .
. . . sanct forcti . . .
. . . anati insaui . . .
Sanctum . . .
lius quod . . .
at Aelius . . .
videatur e . . .
plerique autem q . . .
poena. sic multa . . .
se ponetur pro . . .
et sanctio dict . . .
et rogatio qui con . . .
Sanderacam . . .
quod Graeci sa . . .
Naeuius. Meru . . .

PAVLVS. Sãdaraca, genus coloris. Naeuius: Merula sandaracino ore.

Sanq-

Sanqualis auis, quae offifraga dicitur.

Sanqualis auis a . . . . FESTVS.
mentariis augura . . . .
ga dicitur, quia in . . . .
tutela eft.
Sanqualis porta . . . .
. . eoq; eodem eft nomine . .
. . . .

Sanqualis porta appellatur proxima aedibus Anci.* PAVLVS. *aedi Sangi)

Saperda, genus peffimi pifcis.

. . . . genus peffimi pi . . FESTVS.
. . . fignificat C . . .
. . . faperdae cu . . .

Sarcito in duodecim Seruius Sulpicius ait fignificare damnum foluito, praeftato.

Sarcito, damnum foluito. PAVLVS.

Sardanapalus rex Affyriorum fuit vnicae luxuriae, inter mulieres, epulafque verfatus femper, atque omni tempore. FESTVS.

Sardare, intelligere. Naeuius: Quod bruti nec fatis fardare queunt. PAVLVS.

. . . . intellegere . . . FESTVS.
. . . uius belli Pu . . .
. . . d bruti nec fatis . . .
. . . .

Sardi venales* . . . . . .
. . ior. ex hoc natum . . . *venales)
. . detur, quod ludis . . . .
. . fiunt a vicinis . . . .
. . ctio valentium* . . . . . *valentib)
. . in qua nouifsimus . . .
. . rimus producitur . . .
. . fenex cum toga paretexta,* bullaque aurea, *praetexta)
quo cultu Reges foliti funt effe E . . . corum,* qui *Etrufcoru)
Sardi appellantur, quia Etrufca gens orta eft Sardibus ex Lydia. Tyrrenus enim inde profectus cum magna manu eorum occupauit eam partem Italiae, quae nunc vocatur Etruria. At Sinnius Capito ait Ti. Gracchum Confulem collegam P. Valerij Faltonis Sardiniā, Corficamque fubegiffe, nec praedae quidquam aliud, quā man

Teucero:Nam Teucrum regi ſapſa res reſtibilier. PAVLVS.

Sas,ſuas.Ennius: Virgines nam ſibi quiſque domi Romanus habet ſas.Sam,eam.Idem Ennius: Neque quiſquam philoſophiam In ſomnis vidit prius,quā ſam diſcere coepit. Sapſa, ipſa.Idem Ennius: Quo res ſapſa loco ſeſe oſtentat.

Sati . . . . . . FESTVS.

um in Samnio captum eſt, quo . . . eam deduxerunt Triumuiri M.Valerius Coruus, Iunius Scaeua; P.Fuluius*Longus ex S.C.kal.Ianuariis P.*Papirio Curſore, C.Iunio I I.Coſ. . . *Flauius. V.C. *L)

Satis verbum Verrio melius fuit praeterire, vt mihi videtur,*quam tam abſurdas*opiniones ſuas de eo recitare,* quas ſciens praeterij, tam Hercules, quam de Scabro, quod proximum ſequebatur. *abſudi qui V.C. *rectare.v.c.

Satur,& vir,& caro non habent.* *obliqua)

Satura,& cibi genus ex variis rebus conditum eſt, & lex multis*aliis legibus conferta.Itaque in ſanctione legum adſcribitur:neve per ſaturam abrogato,aut derogato. T. Annius Luſcus in ea,quam dixit aduerſus Ti.Gracchum: Imperium quod plebes per saturam dederat, id abrogatum eſt. & C.Laelius in ea, quam pro ſe dixit: dein poſtero die,quaſi per ſaturam ſententiis exquiſitis,in deditionem accipitur. *tis v. c.

Satura, & cibi genus dicitur ex variis rebus conditum: & lex multis aliis conferta legibus: & genus carminis, vbi de multis rebus diſputatur. PAVLVS.

Saturnia Italia,& mons,qui nunc eſt Capitolinus, Saturnius appellabatur, quod in tutela Saturni eſſe exiſtimantur.Saturnii quoque dicebantur, qui caſtrum in imo cliuo Capitolino incolebant, vbi ara dicata ei deo ante bellum Troianum videtur, quia apud eam ſupplicant apertis capitibus. Nam Italici auctore Aenea velant capita:quod is,cum rem diuinam faceret in litore Laurentis agri Veneri matri, ne ab Vlyſſe cognitus interrumperet ſacrificium,caput adoperuit,atque ita conſpectum hoſtis euitauit. FESTVS.

Saturno dies feſtus celebratur menſe Decembri, quod eo aedis eſt dedicata. & is culturae agrorum praeſidere videtur,quod etiam*falx eſt ei inſigne.verſus quoque an- *quo etiam V.C.quoniam)

Scaptensula locus vbi argentum effoditur in Macedonia dictus a fodiendo. namq; Graece σκάπτειν effodere dicitur. Lucretius: Quales exspiret scaptēsula subter odores. PAVLVS.

Scapten . . . . . FESTVS.
. . . . in Macedonia . . . .
. . quod est Graece σκάπ . . .
. . lis exspiret Scap.

Scaptia tribus a nomine vrbis Scaptiae appellatur. PAVLVS.

S . . . . . FESTVS.
mine vrbis Scaptiae . . . .
incolebant.

Scelerata porta, quae & Carmentalis dicitur, vocata, quod per eam sex & trecenti Fabij cum clientium millibus quinque egressi aduersus Etruscos ad amnem Cremeram omnes sunt interfecti. PAVLVS.

Scele . . . . . FESTVS.
ellatur a quibusdam . . .
orunt, quod ei proximum Car . . .
rata autem, quod per eam . . .
clientium millibus . . . .
truscos ad amnem . . . .
fecti. qua ex cau . . . .
trare, egrediue . . . .
Sceleratus campus app . . . .
linam, in quo virgin . . .
fecerunt, defossae sunt.
. . . appellatur antea atria . .
. . . . bonius, cui negotium da . .
. . . . conquireret sacella, ac . .
. . . . curauit. quia in eo loco . .
. . . sacellum fuit. quod ignora . .
. . . ut quidam fulgur conditum . . .
. . . fas est integi. semper forami . . .
. . . . to caelum patet.

Sceleratus campus appellatur proxime portam Collinam, in quo virgines Vestales, quae incestum fecerunt, viuae defossae sunt. PAVLVS.

Sceleratus vicus Romae appellabatur, quod cum Tarquinius Superbus interficiendū curasset Seruium Regem socerū suū, corpus eius iacens filia carpento superuecta sit

ri debent.

Scholae dictae sunt non ab otio, ac vacatione omni, sed quod ceteris rebus omissis, vacare liberalibus studiis pueri debent. vt etiam ludi appellantur, in quibus minime luditur, ne tristi aliquo nomine fug . . . nerae. FESTVS.

Scirpus * est id, quod in palustribus locis nascitur leue, & procerum, vnde tegetes fiunt. inde prouerbiū est in eas natum res, quae nullius impedimenti sunt, in scirpo nodum quaerere. Ennius: Quaerunt in scirpo, soliti quod dicere, nodum. & Plautus in Aulularia: quasi pueri, qui nare discunt, scirpo induetur ratis. Nouius in Phoenissis: sume arma, id est an * occidam claua scirpia. *Scriptum v.c. *iam te)

Sciscito,* sententiam dico. *Scisco) PAVLVS.

Scita plebei appellantur ea, quae plebs* suo suffragio sine patribus iussit plebeio magistratu rogante. FESTVS. *pleps v.c.

Scitum populi . . . . .
. . tus patricius . . . .
. . fragiis iussit . . . .
. . ex patribus, et . . . .
. . am leges scrib . . . .
. . tum est, quod TR. . . .
. . gauit, id est consu . . . .
. . plebes autem est . . . .
. . praeter patricios . . . .
. . bona facie. alias bonis . . . .
. . poetis vsurpantur. Te . . . .
. . satis, inquit, scita, et . . . .
. . menon. At scias, quam scite . . .
. . vt Ennius in libro sexto: Lumen . .
. . scitus agaso. . . . .

Scorta appel . . . . .
etudine rusticorum . . . . .
quos solebant di . . . . .
delicularum, omnia . . . . .
appellantur . . . . .
tenorum ab isdem . . . . .
esse ait.

Scorta appellantur meretrices. quia, vt pelliculae, subigantur. omnia namque ex pellibus facta scortea appellan- PAVLVS.

tur. Scortes, id eſt pelles teſtium arietinorum ab eiſdem pellibus dictae.*

*dicti

*Scrauteum Seorteum * pelliceum, in quo ſagittae reconduntur, appellatum ab eadem cauſa, qua ſcortũ. σκύτος enim Graece pellis dicitur. vnde ſcuticae, & ſcuta, quia non ſine pellibus ſunt.

FESTVS. . . . . tum vocabatur . . .
. . . reconduntur, ab ea . . .
. . . quia pellibus nomen a . . .
. . . Scyticae, & ſcuta . . .
. . . .

Scraptae dicebantur nugatoriae, ac deſpiciendae mulieres, vt ait Verrius * ab iis, quae ſcrea iidem appellabant, id eſt quae quis excreare ſolet, quatenus id faciendo ſe purgaret. Titinius in Prilla: rectius mecaſtor, Piculetae Poſtumae Lectum hodie ſtratum vidi ſcraptiae muli . . . . .

*vnus V.C.

PAVLVS. Scraptae nugatoriae, ac deſpiciendae mulieres.

FESTVS. Scribas proprio nomine antiqui, & librarios, & poetas vocabant. at nunc dicuntur ſcribae quidem librarij, qui rationes publicas ſcribunt in tabulis. itaque, cum Liuius Andronicus bello Punico ſecundo ſcripſiſſet carmen, quod a virginibus eſt cantatum, quia proſperius reſpublica populi Romani geri coepta eſt, publice adtributa eſt (&) in Auentino aedis Mineruae, in qua liceret ſcribis, hiſtrionibuſque conſiſtere, ac dona ponere in honorem Liuij, quia is, & ſcribebat fabulas, & agebat.

Scriptum * lapidem eſſe ait, & ita vocari, Antiſtius Labeo in agro Menullino, vbi " diuinam rem facerent. *

*Scribtum V.C.
*vbi ſcribae) in v.c. vtrumque deeſt.
*facere v.c.

Scripturarius ager publicus appellatur, in quo, vt pecora paſcantur, certum aes eſt. quia publicanus ſcribendo conficit rationem cum paſtore.

PAVLVS. Scrupi dicũtur aſpera ſaxa, & difficilia attrectatu. vnde ſcrupuloſam rem dicimus, quae aliquid in ſe habet aſperi.

FESTVS. . . . . ſaxa, & difficil . . .
. . . ri inſuetae, aut . . .
. . . lere. Ennius in Ar . . .
. . . tita ſaxa, atque hos . . .
. . . vnde ſcrupuloſam . . .
. . . in ſe

. . . in se aspera. Corne . . .
. . . IIII. Hic tum iniectus . . .
. . . et quaedam dubitatio . . .

Scurrae vocabulum Verrius ineptissime aut ex Graeco tractum ait, quod est σκωρράζειν; aut a sequendo: cui magis adsentitur, quod & tenuioris fortunae homines, & ceteri alioqui, qui honoris gratia prosequerentur quempiam, non antecedere, sed sequi sint soliti. quia videlicet dicat Lucilius: Cornelius Publius noster Scipiadas dicto, tempusque intorquet in ipsum Oti, & deliciis, luci effictae, atque cinaedo. Et sectatori adeo ipsi suo, quo rectius dicas. Ibat forte domum, sequimur multi, atque frequentes. Cum secutos videri velit, ob eorum iurgia, non ob adsuetum officium.

Scutilum tenue, & macrum, & in quo tantum exilis pellicula cernitur. PAVLVS.

Scut . . . . FESTVS.
Graeco. vt cum dicim . . . .
lem aliquem dem . . . . .
pompa aliud d . . . . . .
tilum de scruti . . . . .
qui virtute p . . . . .
scuti locum co . . . . .

SED + pro fine inueniuntur posuisse antiqui. PAVLVS.

Secespita cultrum ferreum oblongum manubrio eburneo, rotundo, solido, vincto ad capulum auro, argentoque, fixo + clauis aeneis, aere Cyprio, quo Flamines, Flaminicae virgines, Pontificesque ad sacrificia vtebantur. dicta autem est secespita a secando. *sc) fixum

Secespitam esse Antisti . . . . FESTVS.
. . . ferreum oblongum mani . .
. . . o solido vincto ad ca . . .
. . . fixum clauis aeneis ae . .
. . . nes, Flaminicae virgi . . .
. . . crificia vtuntur, ea . . . .
. . . a in sacrario vtuntur . . .
. . . rediculo aeneo olim . . .
. . . nubae relictae sunt . . .
. . . tangere licet est . . .
. . . sed & aliis in locis, et . . .

. . quaedam ita secespitae di . . . .

PAVLVS. Secespitam alij securim, alij dolabram aeneam, alij cultellum putant.

Secessiones, narrationes.

Secium libum est, quod secespita secabatur.

FESTVS. . . . . est, quod secespita secatur . .
. . . . ae sole at necessarius sa . . .
. . . .

Seclusa sacra dicebantur, quae Graeci mysteria appellant.

PAVLVS. Secordiam quidam pro ignauia posuerunt. Cato pro stultitia posuit. compositum autem videtur ex se, quod est sine, & corde.

FESTVS. . . . . am quidam . . .
. . . . M. Cato pro . . .
. . . . V.I I. cum ait . . .
. . . . mensam t . . . .
. . . . ne quid neg . . . .
. . . . retur conpos . . .
. . . . quod est sine . . .

PAVLVS. Sectarius veruex, qui gregem agnorum praecedens ducit.

Sectio, persecutio iuris.

Sectores, & qui secant, dicuntur; & qui empta sua persequuntur.

Secundae res non a numero dicuntur, sed quia, vt velimus, sequantur.

Secus, aliter: haud secus, non aliter.

FESTVS. Secus Valgius putat ex Graeco, quod est ἑκάς, dictum: absurde scilicet. significat enim aperte aliter exemplis omnium fere, qui eam vocem vsurpant.

*Sediculum

PAVLVS. Sediculum,* sedile.

FESTVS. Sedum, alij sadum, appellant herbam; quam Opillius Aurelius sesuuium vocari ait, eamque in tegulis seri, nec quamobrem id fiat, indicat.

Seges dicitur ea pars agri, quae arata, & consita est, a serendo videlicet.

Segesta; quae nunc appellatur, oppidum in Sicilia est, quod videtur Aeneas condidisse praeposito ibi Egesto, qui eam Egestam nominauit. Sed praeposita est ei S littera, ne obsceno nomine appellaretur, vt factum est in Maleuento, quod Beneuentum dictum est, & in Epidamno,

Epidamno, quod vsurparunt Dyrrachium.

Segnitia . . . . . .

. . . . honestum. Terentius . .

. . . . segnitiae, neque socor . .

¶ Segnitia dicitur, quod sine nitendo quid vtile, aut honestum. Terẽtius: Enimuero Daue nihil loci est segnitiae, neque socordiae. PAVLVS.

Seliquastr a, genus sedilium.

Seliquastra sedilia antiqui generis appellantur D littera in L conuersa, vt etiam in sella factum est, & subsellio, & solio, quae non minus a sedendo dicta sunt. FESTVS.

Sellae curulis locus . . . . .

. . ictori posteriusque . . . .

xime sacellum Mer . . . . .

ciebant specta . . . . . .

Sementinae feriae fuerunt institutae, quasi ex iis fruges * grandescere possint. PAVLVS. * possent)

Semis, semodius, semuncia ex Graeco trahuntur, sicut & alia nonnulla, quae S litteram pro aspiratione eorum habent, vt ἑπτὰ septem, ὕλη silua. sic ista ab eo, quod illi dicunt ἥμισυ, declinata sunt.

Semis, semodi . . . . . . FESTVS.

. . . tione ex Grae . . . .

. . . litteram pro . . . .

. . . habent, vt . . . . .

. . . siluae. sic . . . . .

. . . συ dicunt . . . . .

Sempronia horrea, qui locus dicitur, in eo fuerunt lege Gracchi, ad custodiam frumenti publici.

Senacula tria fuisse Romae, in quibus Senatus haberi solitus sit, memoriae prodidit* Nicostratus in libro, qui inscribitur de Senatu habendo. vnum, vbi nunc est aedis Concordiae inter Capitolium & forum, in quo solebant magistratus D.T. * cum senioribus deliberare. alterum ad portam Capenam. Tertium citra aedem Bellonae, in quo exterarum nationum legatis, quos in vrbem admittere nolebant, senatus dabatur. * redidit v. c. * de rep.)

Senaculum locus Senatorum. PAVLVS.

Senatores a senectute dici satis constat, quos initio Romulus elegit centum, quorum consilio Rempublicam ad- FESTVS.

miniſtraret. Itaque etiam patres appellati ſunt, & nunc cum ſenatores adeſſe iubentur, quibuſque in ſenatu ſententiam dicere licet. quia ij, qui poſt luſtrum conditum ex iunioribus magiſtratum ceperunt, & in ſenatu ſententiam dicunt, & non vocantur ſenatores ante, quam in ſenioribus ſunt cenſi.

Senatus decretum a conſulto Aelius Gallus ſic diſtinguit, vt id dicat particulam quandam eſſe ſenatus conſulti, vt cum prouincia alicui decernitur, quod tamen ipſum ſenatuſconſulti eſt.

Senis crinibus nubentes ornantur, quod is ornatus vetuſtiſſimus fuit. quidam quod eo Veſtales virgines ornentur, quarũ caſtitatem viris ſuis ſponoe . . . * a ceteris.

* ſpondeãt)

Senium a ſenili acerbitate, & vitiis dictum. poſuit Caecilius in Hymnide: Sine ſuam ſenectutem ducat vtique ad ſenium ſorbitio.

Senonas, Gallos, Verrius ait, exiſtimari appellari, quia noui venerint ex tranſalpina regione. . . . ξένους, poſtea Seno . . . .

Sentes, cum conſtet eſſe ſpinas, & Afranius in Abducta dixerit: quam ſenticoſa verba pertorquet turba. * pro ſpinoſis accipi debet.

* lupa)

Sentinare, ſatagere, dictũ a ſentina. quia multam aquam * nauis cũ recipit, periclitatur. Caecilius in Aethrione: cum Mercurio capit conſilium, poſtquam ſentinat ſatis.

* quã multae aquae. v. c.

PAVLVS. Sentinare, ſatagere, dictum a ſentina nauis, quam quis vt aqua liberet, euacuare contendit. Itaque ſentinare, ſubtiliter periculum vitare. Caecilius: Capit conſilium, poſtquam ſentinat ſatis.

FESTVS. Seplaſia . . . . . .
. . uo plurimi vnguenta . . . .
. . cuius meminit Cicero. Seplaſiam . . .
. . audiebam te, vt primum aſpe . . .
. . Conſulem repudiauit.
. . . . ſeptem ſtellae appel . .
. . . . bus iunctis, quos trio . .
. . . . appellent, quod iunc . .
. . . . quaſi terriones . . .
. . . . quod id aſtrum Grae . .
. . . . partem quandam . . .
. . Er-

. . . Ennius. supera . . .
. . . . et physici cum sum . . .
. . . . conten. . tem . . .
. . . . aiunt quod ita sunt . . .
. . . . ut ternae proxim . . .
. . . . trigona .

Septimontio, vt ait Antistius Labeo hisce montibus feriae. Palatio, cui sacrificium, quod fit, Palatuar dicitur. Veliae, +cui item sacrificium. Faguali," Suburae, Cermalo, ·*· Oppio, Coelio monti, Cispio monti. Oppius autem appellatus est, vt ait Varro Rerum humanarum libro octauo, ab Opita* Oppio Tusculano, qui cum praesidio Tusculanorum missus ad Romam tuendam, dum Tullus Hostilius Veios oppugnaret, consederat in carinis, & ibi castra habuerat. similiter Cispius† a Laeuo Cispio Anagnino, qui eiusdem rei causa eam partem Esquiliarum, quae iacet ad vicum patricium versus, in qua regione est aedis Mefitis, tuitus est.

* Villae v. c. " Fagutali) ·*· Germalo) * Opitre) * Clsicion. v. c.

PAVLVS.

Sacrificium, quod fiebat Romae in monte Palatino, Palatuar dicebatur.

Sept montium appellabant diem festum, quod in septem locis faciebant sacrificium, Palatio, Velia, Fagutali, Subura, Cermalo, † Coelio, Oppio, & Cispio.

* Germalo)

FESTVS.

. . . . pellatur mense . . .
. . . . astis agonalia . . .
. . . . ntibus fiunt sa . . .
. . . . Fagutali, Subura . . .
. . . . Cispio.
. . . . chrum est, vt ait Gallus Ael . .
. . . mortuus sepultus est. quod ant . .
. . . labant. his que cippis, aut aliq . .
. . . tui causa designatus est intra .
. . . pultura est facta.

Se quamque, seorsum quamque.

. . . . is dicitur, qui inter aliquos . . .
. . . inter eos conuenerit . . . .
. . . quid vt ei reddat, qui id . . .
. . . stiterit. Cato in ea ora . . .
. . . de indigitibus. finunt . . . .
. . . ut bona rapiant, aut . . . .

. . . . . sequestro dent. & Pla . . .
. . . . . sic sequestro mihi data . . .

* Histricia v. c. * subscus) *μεταφερ-στικῶς. v. c.

Serilla Verrius appellari putat nauigia Istrica, * ac Liburnica, quae lino, ac sparto condensantur. a conserendo, & contexendo dicta. quia dicat Pacuuius in Niptris: nec vlla subcus * cohibet compagem aluei; Sed suta lino, & sparteis serilibus. cum μεταφεραστικῶς; * ficto vocabulo vsus sit pro funiculis, qui sparto conseruntur.

PAVLVS. Serilla nauigia Istrica, quae lino, ac sparto condensantur. a conserendo, & contexendo dicta.

Serius Attius a sero comparauit. ait enim: Ne, si forte paulo, quam tu, veniam serius.

* setius v. c. FESTVS. *·setius. v. c.

Serius * a sero videtur dictum. Attius in Amphitryone: Ne, si forte paulo, quam tu, veniam serius. ·*·

Sero sapiunt Phryges, prouerbium est natum a Troianis, qui decimo deniq; anno velle coeperant Helenã, quaeque cum ea erant rapta, reddere Achiuis.

PAVLVS. Serpsit antiqui pro serpserit vsi sunt. vnde serpulae dictae, quas nunc serpẽtes dicimus, ex Graeco, quod illi ἑρπετὰ, nos pro aspiratione eorum S littera posita; vt ἕξ, sex, ἑπτὰ, septem.

FESTVS. . . . . antiqui pro serpserit . . .
. . . . . ulae dictae, quas nunc ser . . .
. . . . . e co, quia illi ἑρπετὰ, nos . . .
. . . . . S littera posita, vt . . .

Serpula serpserit, ait (idem) Messalla, serpens inrepserit.

* fine. v. c.

Serra praeliari dicitur, cum assidue acceditur, receditur-que, neque vllo consistitur tempore. Cato de re militari: siue * forte opus sit cuneo, aut globo, aut forcipe, aut turribus, aut serra, vti adorare.

PAVLVS. Serra praeliari dicitur, cum assidue acceditur, receditur-que, neque vllo tempore consistitur.

FESTVS. * adserat. v. c.

Sertorem quidam putant dictum a prendendo, quia cum cuipiam afferat * manum educendi eius gratia ex seruitute in libertatem, vocetur adsertor. cum verisimilius sit dictum, qui sereret quid, ac potius adsertorem a serendo cepisse nomem, cum aliquem serat petendo in libertatem eandem, qua ipse sit, id est iungat: quia fruges cum seruatur, terrae iungit. quod totum Verrius ἀπιθάνως introduxit.

Serui-

Seruilius lacus appellabatur, eo, * qui cum faciendum curauerat in principio vici iugari continens basilicae Iuliae, in quo loco fuit effigies hydrae posita a M. Agrippa. * ab eo)

Seruilius lacus Romae a conditore vocatus.

Seruorum dies festus erat Idibus Augusti: quia eo die Rex Tullius filius ancillae (natus est.* PAVLVS. * aedem dedicauit Dianae.

Seruorum dies festus vulgo existimatur Idibus† Augusti, quod eo die Ser. Tullius natus serua * aedem Dianae dedicauerit in Auentino, cuius tutelae sint cerui, a quorum ·*· celeritate fugitiuos vocent seruos* †· FESTVS. * Idus v.c. † fernus. v.c. ·*· quo v.c. ·*· ceruos v.c.

. . . . . . in carmine app-
. . . . . esopia pro sedilibus di-
. . . . . . dhuc in consuetu-
. . .

Sestertius dicitur quarta pars denarij. quo tempore is decussis valebat, id est dupondius . . . .
. . .

Sestertius dicitur quarta pars denarij, quo tempore is decussis valebat, id est dupondius, & semis. PAVLVS.

Sestertij no . . . . . . FESTVS.
. . . dupondij, & semissis . . .
. . . tertius, sed auctos esse . . .
. . . apud antiquos autem . . .
. . . rant, & valebant . . .
. . . ti, bigati, quinquessis . . .
. . . est numerum aeris perduct . . .
. . . minia, minus soluendi . . .
. . . tur P. R.

Sex millium, & ducentorum hominum primus C. Marius conscripsit legionem, cum antea quattuor millium fuisset. vnde etiam appellabatur quadrata. PAVLVS.

Sex suffragia appellantur in equitum centurijs quae sunt adiectae * ei numero centuriarum quas Priscus Tarquinius Rex constituit. PAVLVS. * adfectae. v.c.

Sex Vestae sacerdotes constitutae sunt, vt populus pro sua quaque parte haberet ministram sacrorum. quia ciuitas Romana in sex est distributa partis. in primos, secundosque Titienses, Ramnes, Luceres.

Sexagenarios . . . .

: . cuius causam Mani . : :
. . qui incoluerint . . : .
. . hominem sexaginta . . .
editi patri, quot . . : . .
. . . q facere eos de . . .
. . . ulis, sed religio . . .
. . . cirpeas hominum ef . . .
. . . modo mittere . . .
. . . t, morante in Italia . . .
. . . ius comitum habitauc . . .
. . . am haberi, atque Arga . .
. . . auerint arui. quorum pro . .
. . . am redintegrari eo ge . . .
. . . a legatum quendam Arga . .
. . . is Romae moratum esse, his, vt .
. . . t. institutum a sacerdotibus, vt . .
. . . scirpea ex omnibus, cumque publicae .
. . . ntiauisset, per flumen, ac mare in patriam remitteretur. Sunt, qui dicant, post vrbem a Gallis liberatam ob inopiam cibatus coeptos sexaginta annorum homines iaci in Tiberim; ex quo numero vnus filij pietate occultatus saepe profuerit patriae consilio sub persona filij. id vt sit cognitum, ei iuueni esse ignotum, & sexagenarijs vita concessa. latebras autem eius, * quibus arguerit * senem, id est cohibuerit, & caelauerit, sanctitate dignas esse visas, ideoque, Arcaea appellata. Sed exploratissimum illud est causae, quo tempore primum per pontem coeperunt comitijs suffragium ferre iuniores, conclamauerunt, vt de ponte deijcerentur sexagenarij, qui iam nullo publico munere fungerentur, vt ipsi potius sibi, quam illi deligerent imperatorem. Cuius sententiae est etiam Sinnius Capito. Vanam autem opinionem de ponte Tiberino, confirmauit Afranius in Repudiato.

* eas)
* arcuerit)

Sextantarij asses in vsu esse coeperunt ex eo tempore, quod * propter bellum Punicum secundum, quod cum Hannibale gestum est, decreuerunt patres, vt ex assibus, qui tum erant librarij, fierent sextantarij, per quos cum solui coeptum esset, & populus aere alieno liberaretur, & priuati, quibus debitum publice solui oportebat, non magno

*: quo

magno detrimento adficerentur. Septuennio quoq; (anno) vsus est, vt priore numero, sed id non permansit in vsu, nec amplius processit in maiorem.

Sexus*aliter significat sexu, natura, habituque ex Graeco, quam illi vocant ἕξιν. Afranius in Priuigno sic agit:* orbus virili sexu adoptau.t sibi. Pacuuius in Atalanta: Triplicem virili sexu partum procreat. *secus v.c. *alt.)

Sexus, natura, vel habitus, ex Graeco ἕξις vocatur. P AVLV

SIBINAM appellant Illyrici telum. venabuli simile. Ennius: Illyrici restant sicis, sibinisque fodentes.

Sibus, callidus, vel acutus.

Sic versantu . . . . . . FESTVS.
fune voluit eodem non . . . . . .
. . . . pellant Dolonem . . . . .
. . . cation maius . . . .
. . . Capito velut se . . .
. . . lone interioris . . . .
. . . orte moroque cum ait . . .
. . . L. Terentio Tusciui . . .
. . . iuum de saxo Tarpeio . . .
. . . uenisset commisatum, quod . . .
. . . et coactus . . . .

Sicilices hastarum spicula lata. Ennius: Incedit veles vulgo sicilibus*latis. PAVLVS. *sicilicibus)

Sicilicum dictum, quod semunciam secet.

Sicyonia genus calciamenti. Lucilius; Et pedibus laeua sicyonia demit honesta. FESTVS.

Si fis- . . .
. . . is ipsis id quod Graece . .
. . . geriualicia sic est . . .
. . . e populum. Ser. Sulpi . . .
. . . tani, paganiue si . . .
. . . donec eam inter se . . .
. . . s iudicatio esto. .

Signa, vt rerum, ita . . .
. . . aut lapides, aut f . . .
. . . adhuc aliqua et . . .
. . . pantur etiam, sed po . . .
. . . simulacra ad effi . . .

Signare significat modo scribere, modo anulo signa impri- PAVLVS.

mere, modo pecora signis notare.

FESTVS. . . . ri dicitur signis notare . . .
. . . sed antiqui eo pro scribe . . .
. . . re, & consignare . . . .
. . . ere, & conscri . . . .

PAVLVS. Silatum antiqui pro eo, quod nunc ientaculum dicimus, appellabant, quia ieiuni vinum sili conditum ante meridiem obsorbebant.

FESTVS. . . . pro eo quod nunc ientaculum dicimus . . quia ieiuni vinum solicon . .
. . obsorbebant.

PAVLVS. Silere tacere significat ficto verbo ab S littera, quae nota silentij est.

FESTVS. Silere, tangere* (* tacere.)
. . a S littera, que ini . . . . .
. . dici, vbi qui post mediam . .
. . candi causa ex lectulo suo si . .
. . et liberatus a lecto in solido . .
. . letque ne quid eo tempore deiciat . .
. . le in lectum reposuit, hoc enim est
. . entiū, omnis vitij in auspicijs vacuitas. Veranius ait, non vtique ex lecto, sed ex cubili, ne * rursus se in lectum reponere necesse esse. (* nec)

PAVLVS. Silicernium erat genus farciminis, quo fletu familia purgabatur. dictum autem silicernium, quia, cuius nomine ea res instituebatur, is iam silicem * cerneret. Caecilius: credidi silicernium eius me esse esurum. (* silentium v.c. solum)

FESTVS. . . . nebris quam . .
. . . ocant, sed . . . .
. . . . errius existi . . .
. . . . uod nos farci . .
. . . . letum familia . .
. . . . omine ea res . . .
. . . . s iam silentium . .
. . . . olostate. Cre . .
. . . me esse esurum . . . .

Siluij sunt appellati Albani Reges, a Lauiniae filio, quem post excessum Aeneae grauida relicta timens periculum, & suae vitae, & eius, quem vtero gerebat, in siluis latens enixa est. qui restitutus in regnum est post mortem

tem Ascanij praelatus Iulo *fratris filio, cum inter eos de regno ambigeretur. *Iulio. v. c.

Silus appellatur naso susum versus repando. vnde galeae quoque a similitudine silae dicebantur.

Simpludiarea funera sunt, quibus adhibentur D. T. ludi, corbitoresque quidam ea dixerunt esse, quibus neutrum genus interesset ludorũ. nam indictiua sunt, quibus adhibentur non ludi modo, sed etiam desultores, quae sunt amplissima.

Simpludiarea *funera, quibus ludos adhibebant. PAVLVS. *simpludiaria

Simpulum vas paruum non dissimile cyatho, quo vinum in sacrificiis libabatur. vnde & mulieres rebus diuinis deditae simpulatrices dicuntur.

Simultas, id est, odium, dicta ex contrario, quia minime sint simul. potest & a simulatione dicta existimari, quia simulate loquuntur ad inuicem.

Sincinıam, cantionem solitariam.

. . . . in prouerbio dici solet FESTVS. . . . . sine vlla incommoda appendice; quod olim sacra non solum publica curiosissime administrabant, sed etiam priuata. relictusque heres sic *pecuniae, etiam sacrorũ erat; vt ea diligentissime administrare esset necessarium. *sicut

Sinistrae aues, sinistrumque est sinistimum, auspicium, id est, quod sinat fieri. Varro libro quinto Epistolicarum quaestionum, ait: a deorum sede cum in meridiem spectes, ad sinistram sunt partes mundi exorientes, ad dexteram occidentes; factum arbitror, vt sinistra meliora auspicia, quam dextra esse existimentur. idem fere sentiunt Sinnius Capito, & Cincius.

Sinistrum in auspicando significare ait Ateius Capito, laetum, & prosperum auspicium, at *silentium *dubij duntaxat vacat vitio. igitur silentio surgere cum dicitur, significat non interpellari, quo minus rem gerat, ad *. sinistrum hortari quoque auspicia ad agendum quod animo quis proposuerit. *aut v. c. *vbi *at

Siparium genus veli mimicum. * *minutum FESTVS.

Si . . . . . . FESTVS.

utuntur, dictum ait . . . .

mento quod vocetur. . . .

PAVLVS. Siremps dicitur, quasi similis *res ipsa. habetur hoc in libris Catonis.

*similiter

FESTVS. . . . ponitur pro eadem, vel proinde . . .
. . . Cato in dissuadendo le . . .
. . . licta est, & praeterea rogas . . .
. . . ea si populus condemnaue . . .
. . . fiet, quasi aduersus le . . .

Sispitem Iunonem, quam vulgo Sospitem appellant, antiqui vsurpabant, cum ea vox ex Graeco videatur sumpta, quod est σώζειν.

Sistere fana cum in vrbe condenda dicitur, significat loca in oppido futurorum fanorum constituere, quod *Antistius Labeo ait, in commẽtario quintodecimo Iuris Pontificij, fana sistere esse lectisternia certis locis & diis habere.

*quam V. C. Q.

PAVLVS. Sistere fana cum dicerent, significabatur lectisternia certis in fano locis componere.

SOBRINVS est patris mei consobrini filius, & matris consobrinae filius.

FESTVS. Sobrinus est, vt ait Gallus Aelius, patris mei consobrini filius, & matris meae consobrinae filius. femina iisdem de caussis appellat fratrem, & fratrem patruelem, & consobrinum, & propius consobrino, * & sobrina. iidem gradus in sobrina quoque sunt.

*sobrino

Sobrium vicum . . .
. er Aelius quod . . .
locus, neque caut . . .
aliquod in eo n . . .
vino solitum . . .

PAVLVS. Sobrium vicum Romae dictum putant, vel quod in eo taberna nulla fuerit; vel quod in eo Mercurio lacte, non vino supplicabatur.

Sodales dicti, quod vna sederent, & essent; vel quod ex suo dapibus *vesci soliti sint; vel quod inter se inuicem suaderent, quod vtile esset.

*datis

FESTVS. Sodalis . . .
tant, quod vna . . .
. . . alij, quod ex suo . . .
. . . alij, quod inter se . . .
rent, quod vtile es . . .
. . . crebro

. . . crebro congre vocan . . .
. . . vocabulo, quod est . . .
Sodes, si audes, vti si . . .
pro in loco. Terentius . . .
sodes, quis heri Chry . . .

Sodes, si audes; vti sis, pro si vis; & illico pro in loco. Terentius in Andria: Dic, sodes, quis heri Chrysidem habuit. PAVLVS.

Solari sine praepositione dixisse antiquos, testis est Pacuuius, cum ait: solatur, auxiliatur, hortaturque me. FESTVS.

Solatum genus morbi, maxime a rusticantibus dicitur, cuius meminit etiam Afran . . .
. . . . arquato Medo . .
. . . . tigine. .

Solatum genus morbi. PAVLVS.

Solea, vel ea dicitur, quae solo pedis subiicitur, vel genus piscis, vel materia robustea, super quam paries craticius extruitur.

Solea, vt ait Verrius, est non solum ea, quae solo pedis subiicitur, sed etiam pro*materia robusta," super quam paries craticius extruitur. FESTVS. *per v. c. "robustea v. c.

Solicitare*quidam dictum putant vel . . . *sollicitare. v. c.
. . . ex suo loca, ac sententia . . .
. . . quin significet locum, quis . . .
. . . quoq; dicantur loco pa . . .

Solicitare est solo citare, id est, ex suo loco mouere. solum autem quin significet locum, quis dubitet? cum exsules quoque dicantur loco patriae suae pulsi. PAVLVS.

Solida sella at . . . . FESTVS.
iubetur, cum mane sur . . . .
lauit quod antiqui expresso . . .
riore parte excauat . . . .
ciebant sedes, quas s . . . .
in his nihil erat con . . . .
bant inquit Verrius, quod . . .
absurde, vt mihi videtur, . . .
fit totum ait dictum solidum . . *Messalla)

Sol·no idem*ait esse consulo.

Solino intelligitur consulo.

Solipunga*genus bestiolae maleficae,"*quod acrius, concitatiusque fit feruore solis. vnde etiam nomen traxit. *Solpuga) Solipugiae vel Solipagna v. c. PAVLVS. "*veneficae.

FESTVS. Soli . . . .
maleficae,qu . . . . . .
fit feruore s . . . . . .
traxit.

Solitaurilia hostiarum trium diuersi generis immolationem significant,tauri,arietis,verris,quod omnes eae solidi,integrique sunt corporis.contra Aci . . . verueces* ma.ales,qui quia sollum, Osce totum, & solidum significat.vnde tela quaedam solliferrea vocantur tota ferrea,& homo bonarum artium sollers, & quae nulla parte laxata,cauaque sunt,solida nominantur. atque harum hostiarum omnium inuiolati sunt tauri, quae pars scilicet caeditur * in castratione. sunt quidem qui putent,·*·ex tribus hostiis praecipue nomẽ inclusum cum solido tauri, quod amplissima sit earum. quidam dixerunt omnium trium vocabula confusa * suis, ouis,tauri adeffecisse id, quod vno modo appellarentur vniuersae. quod sit a sollo,& tauris earum hostiarum ductum (est) nomen, antiquae consuetudinis * per vnum L enuntiari non est mirum,quia nulla tunc geminabatur littera in scribendo.quam consuetudinem Ennius mutauisse fertur,vt pote Graecus Graeco more vsus, quod illi aeque scribentes,ac legentes duplicabant mutas Sem . . .

*verbices. V.C.
*creditur V.C.
·*·portent V.C.
*confixa. V.C.
*antiqua cõsuetudine?

PAVLVS Solitaurilia hostiarum trium diuersi generis immolationem significant tauri, arietis, verris. quod omnes hi solidi, integrique sint corporis. Sollum enim lingua Oscorum significat totum, & solidum. vnde tela quaedam solliferrea vocantur,tota ferrea;& homo bonarum artium sollers; & quae nulla parte laxata,cauaque,solida nominantur.

Solla * appellantur sedilia, in quibus non plures singulis possint sedere, ideoque solla ·*· sternere dicuntur, qui sellisternium habent, & solaria vocantur, Babylonica, quibus eadem sternuntur. quae, vt ait Verrius, omnia ducta sunt solo ·*· aluei quoque lauandi * gratia instituti, quo singuli descendunt, solla dicuntur. quae a sedendo potius dicta videntur, quam a sollo*.

* Solia,vel sola)
·*·soliar V.C.
·*· a sollo)
* cauandi V.C.
* ascendendo.V.C.
* solo.V.C.
* sola,vel solia.)
solıare,vel solla.

PAVLVS. Solla * sedilia, in quibus singuli tantum possunt sedere. ideoque solia * sternere dicuntur, qui sollisternium ·*· habent.

* sollia

habent. & solaria vocantur Babylonica; quibus eadem sternuntur.

Sollemnia sacra dicuntur, quae certis temporibus fiunt.

Sollemnia sacra dicuntur, quae certis temporibus, annisque fieri solent. FESTVS.

Sollistimum Ap. Pulcher in Auguralis disciplinae libro primo ait esse tripudium, quod aui * excidit ex eo, quod illa fert. saxumve solidum, aut arbos viuiradix ruit, quae nec prae vitio, humani * caedanturve, iacianturve, pellanturve. *aut V.C. *humanave vi) vel, humi cadant)

Sollo Osce dicitur id, quod nos totum vocamus. Lucilius: suasa" quoque omnino dirimit non solla * dupondi. id est non tota. Item Liuius: Sollicuria, in omni re curiora. * & solliferreum, genus teli totum ferreum. sollers etiam in omni re prudens; & sollemne, quod omnibus annis praestari debet. "vasa) *follo v.c. *curiosa)

Sollo Osce dicitur id, quod nos totum vocamus. Liuius: * Solliferreum genus teli, id est totum ferreum. Sollers etiam in omni re prudens; & sollemne, quod in omnibus annis praestari debet. PAVLVS. *Lucilius)

Solox, lana crassa, vel pecus lana contectum. Titinius: Lana soloci ad purpuram data. & Lucilius: Pascali pecore, & montano hirco, * atque " soloce. *hirto v.c. "hircoque

Solox, lana crassa, & pecus, quod passim pascitur non tectum. Titinius in Barathro: * ego ab lana soloci ad purpuram data. & Lucilius: Pascali" pecore, ac montano, hirto, * atque soloce. FESTVS. *Barrato v.c. "Pastali v.c. *hirco v.c.

Solum, terram. Ennius libro tertio: Tarquinio dedit imperium, simul & sola regni. & alibi: * sed sola terrarum postquam permensa parumper. *alibi)

Solum, terram. PAVLVS.

Soniuio, sonanti.

. niuio significat in car . . . FESTVS.
. . . augurali sonanti.
. . . uium tripu . . . .
. . . Pulcher, quod . . .
. . . dit plus quadr . . .

Sons, nocens; Insons, innocens. PAVLVS.

. . . nocens, vt ex . . . FESTVS.
. . . nocens.

Sonticum morbum in duodecim significare ait Aelius Stilo certum cum iusta causa. quem nonnulli putant esse, qui nocent, quod sontes significet nocentes. Naeuius ait: sonticam esse oportet causam, quamobrem perdas mulierem.

PAVLVS. Sonticum, iustum. Naeuius: Sonticam esse oportet causam, quamobrem perdas mulierem.

FESTVS. . . . ausa dicitur a morbo . . .
. . . erendum agere . . .
. . . lato de re A. Atili . . .
. . . tisse, timidus ne . . .
. . . vbi causam sonticam . . .
. . . .

PAVLVS. Soracum* est, quo ornamenta portantur scenicorum.

FESTVS. . . . quo ornamc . . . .
*Saracum vel Sorracū . . . corum. Pla . . . .
. . . rum icillum . . . .

*Sororiae V.C. Sororiare * mammae dicuntur puellarum, cum primum tumescunt, vt fraterculare puerorum. Plautus in Friboлaria * . . . . . .
*Friuolaria)
. . . papillae pr . . . .
. . . uolui dicere . . . .
. . . opus est verb . . .

PAVLVS. Sororiare * mammae dicuntur puellarum, cum primum tumescunt.
*Sororiae

Sororium tigillum appellabatur locus sacer in honorem Iunonis, quem Horatius quidam statuerat causa sororis a se interfectae ob suam expiationem.

FESTVS. Sororium tigillum appellatur hac de causa. ex conuentione Tulli Hostilij Regis, & Metij Suffetij * ducis Albanorum, Trigemini Horatij, & Curiatij * cum dimicassent, vt victores sequeretur imperium, & Horatius noster exsuperasset, victorque domum reuerteretur, obuia soror cognita morte sponsi, sui fratris manu occisi, auersata est eius osculum, quo nomine Horatius interfecit eam. & quamquam a patre absolutus sceleris erat, accusatus tamen paricidij apud Duumuiros, damnatusque, prouocauit ad populum, cuius iudicio victor duo tigilla tertio superiecto, quae pater eius constituerat, velut sub iugum missus subit, consecratisque ibi aris Iunoni Sororiae,

*Metti Fufetij v.c.
*Curiati v.c.

riae, & Iano Curiatio, liberatus omni noxia sceleris est auguriis adprobantibus. ex quo sororium id tigillum est appellatum.

Sors & patrimonium significat. vnde consortes dicimus; & dei responsum; & quod cuique accidit in sortiendo. PAVLVS.

Sors et . . . . . . FESTVS.
cat, vnde con . . . . .
& deis * resp . . . . . *dei)
accidit in so . . . . .

Sortitillus * venter suillus condito farre expletus. PAVLVS. *Scrutillus Sartutillus
. . . labatur venter suillus co . . .
. . . Plautus. venter sullus " di . . . "suillus)
. . . in illum ego me hodie . . .
. . . * esa farte biberem . . .

Sos, pro eos antiqui dicebant, vt Ennius libro primo: Constitit inde loci propter sos dea dearum. * & libro tertio: Circum sosque sunt magnae gentes opulentae. Libro septimo: Dum censent terrere minis, hortanturve sos. Libro vndecimo: contendunt Graios Graecos memorare solent sos. interdum pro suos ponebant, vt cum per datiuum casum, idem Ennius effert. Póstquam lumina sis oculis bonus Ancus reliquit. *dea diar. v.c. dia deai.)

Sos pro eos antiqui dicebant, vt Ennius: Constitit inde loci propter sos dea * dearum. Sos interdum pro suos ponebant. per datiuum casum idem Ennius effert: Postquam lumina sis oculis. pro suis. PAVLVS. *dia)

Sospes saluus. Ennius tamē sospitem pro seruatore posuit.

Sos . . . . FESTVS.
omnis ferre au . . . . .
Afranius in Ep . . . . .
se uent tuis . . . . .
maxime Teu . . . . .
numquam. En . . . . .
parentem, & p . . . . .
sospitem. Att . . . . .
rite ad patr . . . . .
set. Ennius. vid . . . . .

Sospitare est bona spe afficere, aut bonā spem non fallere. PAVLVS.

. . . ficare cum dix . . . FESTVS.
. . . liber ceterum . . .

. . . ait esse bona spe . . . .
. . . spem non falle . . .

PAVLVS. SPARA minimi generis iacula a spargendo dicta. Lucilius: Tum spara, tum murices * portantur tragula porro.
*rumices)

FESTVS. . . . ba . . . paruissimi . . .
. . . pargantur dicta . . .
. . . tum spara, tum mu . . .
. . . orro .

*An.v.c. . . tiatorem, erratorem. Cato in M. * Coelium, si se appellauisset: In coloniam me hercules scribere nolim, si Triumuirum * sim, spatiatorem, atque fescenninum.
*Triumuir)

PAVLVS. Spatiatorem pro erratorem Cato posuit.

FESTVS. . . . . quam nos dicimus, ἀδὲ . .
. . . ton quidem idean, n . . .
. . . nitur .

Spectio in auguralibus ponitur pro aspectione, & nuntiato. quia* omne ius sacrorum habent, auguribus spectio dumtaxat, quorum consilio rem gererent magistratus, non vt possent impedire nuntiando, quae cum vidissent satis, spectio sine nuntiatione data est, vt ipsi auspicio rem gererent, non vt alios impedirent nuntiando.
*(si, qui)

Spectu sine praepositione Pacuuius in Duloreste vsus est, cum ait: amplus, rubicundo colore, & spectu proteruo ferox.
*specto)

PAVLVS. Spectu * sine praepositione Pacuuius posuit.

FESTVS. Specus feminino genere pronuntiabant antiqui, vt metus, & nepos. tam Hercules, quam masculino stirps, aut * frons. vt Ennius: Tum casu "sub monte altae + specus intus patebant." & Pacuuius in Chryse: Est ibi sub eo saxo penitus strata harena ingens specus.
*stirpis, vt v.c.
*causa v.c. caua)
*alte v.c. montes late)
*inius patebat v.c. intus patebat)

Speres antiqui pluraliter dicebant, vt Ennius libro secũdo: Et semel effugit speres ita funditus nostras. & libro sextodecimo: Spero, si speres quicquam prodesse potis sunt.

Spetile * vocatur infra vmbilicum suis, quod est carnis, proprij cuiusdam habitus, exos, qua etiam antiqui per se vtebantur. Plautus enumerandis vilibus "obsoniis in Carbonaria sic meminit: Ego pernam, sumem, sueres, spetile, + callum," glandia.
*spectile
*villis v.c. suillis)
*spectile
*galium v.c.

PAVLVS. Spetile * caro quaedam proprij cuiusdam habitus infra vmbilicum suis.
*Specele

Spicit

Spicit quoque ſine praepoſitione dixerunt antiqui. Plautus: flagitium eſt ſi nihil mittetur, q̃ ſuper cilio ·*· ſpicit. & ſpexit. Ennius libro ſextodecimo "quod vbi rex paulo" ſpexit de contibus ·*· celſis. FESTVS. ·*·ſupercilio v. c. *. . . dulo v. c. ſedulo) ·*·pontibus)

Spiciunt antiquos di . . . . .
. . tione teſtis eſt Cato in ea, quam . . .
. . ſeptem hominibus, vt ſolent . . .
. , iuios, niſi qui ſempiterni ſunt, quos . .
. . . cant, ne ſpiciunt, neque ratos .

Spicum maſculinę antiqui dicebant, vt hunc ſtirpem, & hãc amnem. verſus eſt antiquus: quaſi meſſim per miſſim vnumquemque ſpicum collegit.

Spinther vocabatur . . . .
res antiquae ger . . . . .
ſiniſtro. Plautus . . . . .
reconcinnarier.

Spinther armillae genus, quo mulieres vtebantur brachio ſummo ſiniſtro. PAVLVS.

Spintyrnix, genus auis turpis figurae. ea Graece σπινθαρὶς dicitur.

Spintyrnix eſt auis genus turpis figurae. occurſatrix artificum, perdita ſpinturnix. ea Graece dicitur, vt ait Santra, σπινθαρίς. FESTVS.

Spira dicitur, & baſis columnae vnius tori, aut duorum; & genus operis piſtorij; & funis nauticus in orbem conuolutus; ab eadem omnes ſimilitudine. Pacuuius: Quid ceſſatis ſocij eiicere ſpiras ſparteas? Ennius quidem hominum multitudinem ita appellat, cum ait: Spiras legionibus nexunt.

Spirillum vocari ait Opillius Aurelius caprae barbam.

Spirillum barba caprae appellatur. PAVLVS.

Spondere putatur dictum, quod ſponte ſua, id eſt voluntate promittatur.

Spondere Verrius putat dictũ, quod ſpõte ſua, id eſt voluntate, promittatur. dinde oblitus inferiore capite ſponſum, & ſpõſam ex Graeco dictã ait, quod ij σπονδὰς interpoſitis rebus dininis faciant. Spondere antea ponebatur pro dicere. vnde & reſpõdere adh . . . . .
vſurpari coeptum eſt . . . . . .
ne alterius. FESTVS.

PAVLVS. Spondere ponebatur pro dicere, vnde & respondere adhuc manet, sed postea vsurpari coeptum est in promisso.

FESTVS. Sponsis bene, +beneque volue is, in precatione augurali Messalla augur ait significare spoponderis, volueris.

* Bene sponsis v. e.

PAVLVS. Spurcum vinum dicebant, cum aqua admixta, aut igne tactum erat, mustumve antequam deferuescat.

FESTVS. Spurcum vinum est, quod sacris adhiberi non licet, vt ait Labeo Antistius libro decimo commentarij iuris pontificij, cui aqua admixta est, defrutumve, aut igne tactum est, mustumve ante, quam deferuescat.

PAVLVS. SQVALIDVM incultũ, & sordidum, quod proxime similitudinem habeat squamae piscium, sic appellatum.

. . . . . cultum, & sord. . .
. . . tum quod proxume . .
. . . scium accedit, it. . .
. . . diti paludium squ . . .
. . . in Telepho Quam ve . . .
. . . stola.

FESTVS. Squarrosos. . . . .
similitudine ait dic. . . .
gat ob adsiduam inlu. . . .
num, ac rupicum squar. . . .
rostra.

PAVLVS. Squarrosi ab eadem squamarum similitudine dicti, quorum cutis exsurgit ob assiduam illuuiem. Lucilius: Varronum, ac rupicum + squarrosa incondita rostra.

* rapicum

FESTVS. STAGNVM quidam dici putant, quod in eo aqua perpetuo est alij, quod is locus a Graecis στεγνὸς + dicitur, quia bene contineat aquam.

† στεγνὸς)

Stalagmiũ genus inaurium videtur significare. Caecilius in Karine, cum ait: ium * ex aure eius stalagmium Domi habeo.

* tum)

PAVLVS. Stalagmium, genus inaurium. Caecilius: Ex aure eius stalagmium Domi habeo.

FESTVS. Stata sacrificia sunt, quae certis diebus fieri debent. Cato in ea, quam scribit de L. Veturio, de sacrificio * commisso, cum ei equum ademit. quod tu, quod in te fuit, sacra stata sollemnia, capite sancta deseruisti.

* sacrilegio)

PAVLVS. Stata dicebantur sacrificia, quae certis diebus fiebant. Cato: Sacra, stata, sollemnia, sancta deseruisti.

Statae

Statae Matris simulacrum in foro colebatur.

Statae Matris simulacrum in foro colebatur, postquam id collustrauit, ne lapides igne corrumperentur, qui plurimus ibi fiebat nocturno tempore, magna pars populi in suos quisque vicos retulerunt eius deae cultum. FESTVS.

Statua est ludij eius, qui quōdam fulmine ictus in circō sepultus est in Ianiculo. cuius ossa postea ex prodigiis, oraculorumq; responsis senatus decreto intra vrbem relata in Volcanali, quod est supra comitium, obruta sunt, superque ea columna cum ipsius effigie posita est.

Statuliber est, qui testamento certa condicione proposita iubetur esse liber. & si per heredem est, quo minus statuliber praestare possit, quod praestare debet: nihilominus liber esse videtur.

Status dies vocatur, qui iudicij causa est constitutus cum peregrino. eius enim generis ab antiquis hostes appellabātur, quod erant pari iure cum populo Romano, atque hostire ponebatur pro aequare. Plautus in Curculione. Si status condictus cum hoste intercedit dies, tamen est eundum, quo imperant ingratis.

Status dies vocatur, iudicij causa constitutus. PAVLVS.

Stellam significare ait Ateius Capito laetum, & prosperum, auctoritatē secutus P. Seruilij auguris, quae ex lamella* aerea adsimilis stellae locis inauguratis infigatur. FESTVS. * stellam, quae ex tamella v. c.

Stellati . . . . . .
. . eo, qui in Campania est, sed eo, qui . . .
. . . pena. ex Tusci profecti su . . .
. . . . campum appellauerunt. . . .

Stellionem * g . . . . . * Stelionem v. c.
Verrius dic, ...
stillet cibo p. . . . .
bi a stellarum. . . . .
uarium est. . . . . .

Stercus ex aede Vestae XVII. kalendas Iulias defertur in āgiportum medium fere cliui Capitolini, qui locus clauditur porta stercoraria, tantae sanctitatis maiores nostri esse iudicauerunt.

Sterilam, sterilem. PAVLVS.

Ste. . . . . FESTVS.
bant, quam g. . . . . . .

que non cip. . . . . .
lasi, aut s . . . . . .
memorab. . . . . . .
in Adelph . . . . . .
feri Anti . . . . . .
cum sit . . . . . .
vnde vng . . . .
est.

* ait Verrius) Stipatores ait* dictos a stipe, quam mercedis nomine accipiant custodes cuiusque corporis. * quam v. c. vnde & stipam, qua" amphorae cum extruuntur, firmari solent; etiā stipites, *.* constituantur, vel destituantur.) * qui ob eandem causam destituantur.*.*

PAVLVS. Stipatores, id est custodes cuiusque corporis, dicti sunt a stipe, quam accipiebant mercedis nomine.

Stipatores corporis custodes, quos antiqui latrones vocabant, stipati enim ferro circundant corpora regum.

FESTVS. . . . atores appel . . .
. . . ustodes, quos . . .
. . . bant, id est mer . . .
. . . m ferroue . . . .
. . . t regum cor . . .

Stipem esse nummum signatum, testimonio est (& id * & de eo. que v. c. quod* datur stipendium militi, & cum spondetur pecunia, quod stipulari dicitur.

. . . cuniam signat . . .
. . . ideo stipular . . . .
. . . terrogat .. . . .
. . . aes . . . . .

PAVLVS. Stipes fustis terrae defixus.

FESTVS. . . . defixus. Afra . . .
. . . orro honeste . . .
. . . ite hostium . . . .
. . . pro fidem qui . . . .
. . . am siluam & . . . .
. . . stili in mela . . . .
. . . tus vt reuolso . . .
. . . qui iactu vali . . .
. . . parmam, nisi si . . .
. . . uoluit pro . . . .
. . . in Bacchi sec . . .

. . egum

. . . egum aut al . . .
. . . us Ennius . . .
. . . ites abiegno . . .
. . . e stipitem . . .
. . . mit eum, qua . . .
. . . rripit. . . .

Sti . . . . . .
re antiqu . . . . .
mina mec . . . . .
quae nunc in . . . . .
te Liuius tr . . . . .
rundam Rom . . . . .
conditam Romam . . . .
uius Ostrymon . . . .
Graio stirpe ex . . . . .
Nom:ne Pyrrh . . . .
a stirpe supremo . . . .
est reu ca fratre . . . .
plaudite, quam Gallu . . . .
finit stirp est geni . . . .
quia quoque est progr . . . .
. . . . . dicuntur . . .
. . . . . ab imis arbori . .

Stiricidium, quasi stillicidium, cum stillae concretae frigore cadunt. Stiria enim principale est, stilla deminutiuum. PAVLVS.

. . . asi stillicidium, cum stel . .
. . . adunt. Cato pro C . . . FESTVS.
. . . nihilominus voluit semper
. . . re praesenti cognosce . .
. . . e.

Sclata, genus nauigij latum magis, quam altum, & a latitudine sic appellatum, sed* ea consuetudine, qua stlocum pro locum, & stlitem pro lite dicebant. PAVLVS. *scilicet)

Stla . . . . . . FESTVS.
latum mag . . . . . .
appellatum . . . . .
consuetudin . . . . .
tem antiq . . . . .

PAVLVS. Stlembus, grauis, tardus, ficut Lucilius pedibus ftlembum dixit, equum pigrum, & tardum.

FESTVS. . . grauis, tar . . . .
. . Apulidae pc . .
. . eum refert . .

* vide. v.c. Stolidus, ftultus. Ennius libro primo: Nam vidi + pugnare fues, ftolidi, folidi funt. & in Alexandro: Hominem appellat, quia ·*· lafciui ftolide non intellegit. & Caecilius in Hypobolimaeo: Abi hinc tu ftolide, illi + vt tibi fit pater? & in Andronico: * Sed ego ftolidus, gratulatum me oportuit + prius.

·*· quid. v.c.
* illic)
* Androgyno)
* oporteat v.c. oportebat)

PAVLVS. Stolidus, ftultus.

Strebula lingua Vmbrorum appellabant partes carnium facrificatarum.

FESTVS. Strebula Vmbrico nomine Plautus appellat coxendices hoftiarum, quas G . . .
. . . . in altaria in . . .
. . . . tus ait in Fri . .
. . . . agn na tene . .
. . . . bulis.

Strenam vocamus, quae datur die religiofo, ominis boni gratia a numero, quo fignificatur alterum, tertiumque * venturum fimilis commodi, veluti trenam, praepofita S littera, vt in loco, & lite folebant antiqui.

* initiumq. v.c.

PAVLVS. Striges appellabantur ordines rerum inter fe coniunctae + collocatarum, a ftringendo dictae.

* continuatae

FESTVS. Stri . . .
. . ordines rerum . . . .
. . uatae conlocata . . .
. . ndo dictae. . .

Stri . . . . . .
fus Graeci σύρνια ἀπ . .
maleficis mulieribus nomen inditum eft. quas volaticas etiam vocant. Itaque folent his verbis eas veluti auertere Graeci. σύῤῥιντα πόμπαζιν νυκτικόμαν στρίγγα πόλαιον ὄρνιν αἰανύμιον ὠκυπόρους ἐπὶ νῆας.

Strigores in ne . .
. . rigofis pofitum . .
. . rum uirium ha . .
ores exerciti.

Strigo-

Strigores densarum virium homines. PAVLVS.

Stritauum antiqui dicebant pro tritauo.

Strit . . . . . . FESTVS.
. . ant pro trita . . . .
aui, & atauiae . . . . .

Stroppus est, vt Ateius Philologus existimat, quod Graece στρόφιον + vocatur, & quod sacerdotes pro insigni habent in capite. quidam coronam esse dicunt, aut quod pro corona insigne in caput imponatur, quale sit strophium. Itaque apud Faliscos diem * festum esse, qui vocatur Struppearia, quia coronati ambulent, & a Tusculanis, quod in puluinari imponatur Castoris, struppum vocari. + στρόφιον. v.c. * sidem v.c.

Stroppus quod Graece dicitur στρόφιον, pro insigni ponebatur in capitibus sacerdotum. alij id coronam esse dixerunt. PAVLVS.

Struere antiqui dicebant pro augere, vnde instruere.* *Industria.]

Struere antiqui dicebant pro adijcere, augere vnde industrios quoq; M. Cato. iure, lege, libertate, Republica communiter vti oportet: gloria, atque honore quomodo sibi quisque struxit. aut + in duodecim, quod est. Si caluitur, pedem vestruit: manum endoiacito. alij putāt significare retrorsus ire, alij in aliam partem. alij furere.* alij gradum augere; alij minuere; ac vix pedem pedi praefert, otiose it, remoratur. FESTVS. *At) *fure v.c. fugere)

Strues genera liborum sunt, digitorum coniunctorum non dissimilia, qui superiecta panicula in transuersum continentur.

Strufertarios + dicebant, qui quaedam sacrificia ad arbores fulguritas faciebant, a ferto scilicet quodam sacrificij genere. PAVLVS. * Struferctarios

. . . . antiqui . . . FESTVS.
. . . . mines con . .
. . . . arbores ful . .
. . . . missarum . .
. . . . struae, et . .
. . . . aciunt . .
. . . . et vti mihi . .
. . . . ullo etiam . .
. . . . fertario . .
. . . . ex qua cortex . .

Stura flumen in agro Laurenti est.

Stura flumen in agro Laurenti est, quod quidam Asturam vo . . . . . . ac suberiesq; . . . . . . Thermi. FESTVS.

SVADTED, idem*ait esse, sic te. *Messalla)

Suasum, colos appellatur, qui fit ex stillicidio fumoso in vestimento albo. Plautus. quia tibi suaso infecisti propudiosa pallulam. Quidam autem legunt insuaso. nec desunt, qui dicant omnē colorem, qui fiat inficiēdo, suasum vocari, quod quasi persuadetur in alium ex albo trāsire.

Sub corona venire dicuntur, quia captiui coronati solent venire, vt ait Cato in eo, qui est de re militari: vt populus suus sua opera potius ob rem bene gestam coronatus supplicatum eat, quam re male gesta coronatus veneat.*Id autem signū est nihil praestari a populo. quod etiam Plautus significat in Hortulo. praeco ibi adsit cum corona, cuique liceat veneat.* *veniat.v.e. *veniat.v.e.

Sub iugum mitti dicuntur hostes victi, ereptis omnibus armis, telisque, cum hastis defixis duabus in terra tertiaque ad summum earum deligata, ipsi eam * iubentur subeuntes transire. *specie iram. v.c. speciem eam)

Sub iugum mitti dicuntur hostes, cum duabus hastis in terra defixis, tertiaque superligata, inermes sub eas coguntur transire. PAVLVS.

Sub vineam iacere dicuntur milites, cum astantibus centurionibus iacere coguntur sudes.

. . . . . tur milites . . . . . ionibus ia . . . FESTVS.

Sub vitem hastas iacere dicitur veles, cum eas sub manu sursum mittit. Lucilius: vt veles bonus sub vitem, qui sum misit*hastas. Veles autem velitis facit. PAVLVS. *subiicit.

Sub vitem ha . . . . . . manu . . . . . t Lucilius. vt . . . . m qui subit * has FESTVS. *subiicit

Sub vitem praeliari dicuntur milites, cum sub vinea militari pugnant. Lucilius: Neq; prodire in altum, praeliari procul sub vite.

appellatum a
cabulo Volſc
in latitudinem
liter Formian
librorum. qu
ſublices vocan
aqua liquens
in qua opinio
& meminit
qui ait in belli
quam liquidum
amnem, & alij tab
men retinet
Salluſtius libro qu
ne incumiendi p.
ſublicibus cauata
ſent

Sublimauit dixit, * id eſt, in altum extulit, Originum libro ſecūdo: In maximum decus, atque in excelciſſimam claritudinem ſublimauit. id autem dicitur a limine ſuperiore, quia ſupra nos eſt. *dixit Cato)

Sublimem eſt in altitudinem elatum. vt Ennius in Thyeſte: Aſpice hoc ſublime candens, quem vocant omnes Iouem. Vergilius in Georgicis libro primo: Hic vertex nobis ſemper ſublimis.

Sublimem eſt in altitudinem elatum. id autem dicitur a limine ſuperiore, quia ſupra nos eſt. PAVLVS.

Sublucare arbores eſt ramos earum ſupputare, & veluti ſuptus lucem mittere: conlucare autem ſucciſis arboribus locum implere luce. FESTVS.

Suboles ab oleſcendo, id eſt, creſcendo, vt adoleſcentes quoque & adultae, * & indoles dicitur. Lucretius libro quinto: Siue virum ſuboles, ſiue eſt muliebris origo. Vergelius: Cara deum ſuboles, magnum Iouis incremētū. *adulti)

Subrumari dicuntur haedi, cum ad mammam admouentur: quia ea (his vocabantur; * vel quia rumine trahunt lacte ſugentes. *rumis vocabatur)

Subrumati dicuntur haedi, cū ad mammā admouētur: quia ea rumis vocatur; vel quia rumine trahunt lac * ſugentes. PAVLVS. *lac

Subſcudes appellantur tabellae, quibus tabulae inter ſe

configuntur, quia quo immittuntur succiditur. Pacuuius: Nec vlla subscus cohibet compagem.

FESTVS. . . . ellantur cunctae ta . . .
. . . tabulae inter se con . .
. . . a quo eae inmittantur . . .
. . . uius in Nipt ris: Nec vlla subscus cohibet compagem aluei. Plautus in Astraba: Terebratus multum sit, & subscudes addite.
. . bsidium dice . . . . .
. lites subside . . . . .
. . entiq; aciei . . . .
. genus militum . . . .
. emeruerant . . . .
. amen retine . . . . .
. quae erat ter . . . .
. . . m, vt Plautus . . . .
. . . gite nunc subs . . . .
. . . t triario si . . . .
. . . sidiari ante eos . . . .
. . . rant, aut in alio . . . .
. . . nti.

PAVLVS. Subsilles dicebantur queadam lamellae sacrificiis necessariae.

FESTVS. . . . li ipsijles uo . . .
. . . s, quae ad rem . . .
. . . ur maxime . . .
. . . rum.
Subsolaneae . . . . .
. . s appellantur . . .
. . rei solum conferunt . . .
. . . ui infimum . . .
. . . in terram super . . .
. . . lum imum . . .
. . . s innititur . . .
Substillum . . . .
. . . it tempus ante . . .
paene uuidum dum . . .
. . . m non perficcum, quod . . .
aut non dum desisset.

PAVLVS. Substillum tempus ante pluuiam iam paene vuidum, & post

post pluuiam non persiccum, quod iam stillaret, aut non dum desiisset.

Subucula genus libi dicitur, ex halica, & oleo, & melle, & genus vestimenti.

Subuculam Aelius Stilo, & Cloatius iisdem fere verbis demonstrant vocari, quod diis detur ex halica & oleo, & melle. Nam de tunicae genere notum est omnibus. FESTVS.

Subuerbustam, veribus vstam significat Plautus cum ait. Vlcerosam, * compeditam, subuerbustam, sordidam. *vlcerosam, v.c.

Subuerbustam, veribus vstam significat. PAVLVS.

Subulo Tusce tibicen dicitur.

Subulo Tusce tibicen dicitur. itaque Ennius: Subulo quondam marinas propter adstabat plagas. FESTVS.

Suburam Verrius alio libro a pago Succusano dictam ait: hoc vero maxime probat eorum auctoritate, qui aiunt ita appellatam & regionem vrbis, & tribum a statiuo praesidio, quod solitum sit succurrere Esquiliis infestantibus eam partem vrbis Gabinis. indicioque esse, quod adhuc ea tribus per C litteram, non B scribatur.

Subura regio Romae a pago Succusano vocabulum traxit, quod ei vicinum fuit. PAVLVS.

Suburanam . . . . . . FESTVS.

. Succisanam . . . . . .

. nt ex nomine . . . . .

. unam illam quoque . . . . .

. cusanam dictam . . . .

. iratum esse . . . . .

. pagi succusa . . . . .

. xercerentur.

Succenturiare est explendae centuriae gratia supplere, subiicere. Plautus in Saturione: Succenturia centum, require, qui te delectet domi. & Caecilius in Triumpho: nunc meae militiae * astutia opus est succenturia. * *malitiae *succenturiata

Succenturiare est explendae centuriae gratia supplere. PAVLVS.

Caecilius: Nunc meae malitiae astutia opus est succenturia. * *succenturiata

Succerda stercus suillum. Titinius: Quid habes, nisi vnam arcam sine claui; eo condis succerdas.

. . . . est stercus su . . . . . FESTVS.

. . . us. Simus . . . .

. . . ,uid habes, nisi . . .
. . . ui, co condis . . .
. . . e succerda . . . .
. . . homo opicer . . .
. . . nem, quem sol . . .
. . . it.

PAVLVS. Succidanea hostia dicebatur, quae secundo loco caedebatur. sic appellata est a succedendo.*
*succidendo

FESTVS. . . . . . ppellatur, quae . . .
. . . ur, quod quasi . . .
. . . quidam a suc . . .
. . . dendo dictam.

PAVLVS. Succingulum, balteum.

FESTVS. . . . ingulum ap . . . .
. . . lteum. Plautus . . .
. . . um Herculis . . .
. . . ti, quam abstu . . .

PAVLVS. Succrotilla,* vox tenuis, & alta. Titinius: Feminea* fabula succrotilla vocula.

FESTVS. . . . tenuis diceba . . .
. . . Titinius in . . .
. . . fabulare succr . . .
. . . nius in Epistul . . .
. . . tilla voce serio . . .
. . . scribendis muli . . .
. . . gracilibus in Syr . . .
. . . talis cum sodellis* cr . . .
. . . le, quae non pedibus . . .
. . . cula est machinae . . .
. . . materiae, & foratae . . .
. . . quam ut uber scrofe . . .
stant.
. . . stellas ruitque . . .
. . . a hyadas Grae . . .
. . . stimantes a subus . . .
. . . uenti dixerint . . .

*Succortrilla, Succotilla, Succotrilla
*Femina
*sodellis

PAVLVS. Sudiculum,* genus flagelli dictum, quod vapulantes, sudantes facit.
*Suduculū

Sudum, siccum, quasi seudum, id est sine vdo. Securus, sine cura.

. . . signifi-

. . . . significare sub . . . . FESTVS.
. . . um omnium fere . . .
. . . us siccum significet . . .
. . . est sine vdo, vt se . . . .
Sufes dic . . . . . .
gistratus, vt oscor . . . . .
Calidius in Oration . . . .
lium. Nonne vobis l . . . .
et fumus prosequi . . . .
videtur: Senatus cens . . . .
Sufetis.

Sufes Consul lingua Poenorum. Calidius: Senatus, inquit, censuit referentibus sufetis. PAVLVS.

Suffibulum, vestimentum album praetextum, quadrangulum, oblongum, quod in capite Vestales virgines sacrificantes habebant, idque fibula comprehendebatur.

Suffibulum est vestimentum al . . . . FESTVS.
. . . drangulum oblongum, quod in ca . .
. . . est ales cum sacrificant, semper . .
. . . que fibula comprehenditur.
Suffimenta sunt, quae . . . .
. . molito mulso spar . . .
. . re, quo vuae calcatae . . .

Suffimenta dicebant, quae faciebant ex faba, milioq; mol- PAVLVS. lito, mulso sparso ea diis * eo tempore dabantur, quo *bis vuae calcatae praelo * premebantur. *pilo

Suffiscus folliculus testium arietinorum, quo vtebantur pro marsupio, a fisci similitudine dictus.

Suffiscus dicebatur folliculus testium arietinorum, qui ce- FESTVS.
lebris u . . . . . .
. . . pio forsitan d . . .
. . . fisci similitu . . . . .
Suffragat . . . . maiores hi,
qui vulgo in vsu . . . . us appararent
iuncta suffrag . . . . quem quisque
fieri vellet, notabat . . . to scriptis
candidatorum hominu . . . Varro in libro VII.
Rerum humanarum . . . .

Suffuerat, sub eodem tecto fuerat.

Sugillatum dicitur ex Graeco, quod ea pars, quae est sub PAVLVS.

+κυλὸν collo, κοῖλον + ab eis dicitur.

FESTVS. . . . . dici existimant . . .
. . . . . quod ea pars, quae . . .
. . . . υλον ab iis dicitur . .

Suillum genus inuisum Veneri prodiderunt poetae, ob interfectum ab apro Adonim, quem diligebat dea. quidam autem, quod immundissimi sint sues ex omni mansueto pecore, & ardentissimae libidinis. ita, vt opprobrium mulieribus inde tractum sit, cum subare, & subire dicuntur.

Sulci appellantur, qua aratrum ducitur, vel sationis faciendae causa, vel vrbis condendae, vel fossura rectis lateribus, vbi arbores serantur. fulmen quoque, qua eius vestigium, similiter appellatur. quod vocabulum quidam ex Graeco fictum, quia illi dicant ὁλκόν.

PAVLVS. Sulcus dictus a Graeco, qui ab illis ὁλκὸς appellatur.

Sultis, pro si vultis. Plautus: Sequimini me hac, sultis. & Cato: Audite, sultis, milites.

FESTVS. Sultis, si voltis. Plautus in Friuolaria: Sequimini me hac, sultis, legiones omnes lauernae. & in Rudente: Curate haec, sultis, magna diligentia. M. Cato pro L. Caeserio. audite, sultis, milites, si quis vestrum in bello superfuerit, si quis non inuenerit pecuniam, egebit.

*si audes. v.c. sodes, si audes) *ilicet, ut licet, illico) *scilicet) Sultis, si volis significat composito vocabulo, ita vt alia sunt, sodes," sis finis, vlicet * in loco, scis licet" scias licet, equidem ego quidem. Ennius: pandite sulti genas, & corde relinquite somnum.

PAVLVS. Sultis, si vultis. Ennius: Pandite sulti genas, & corde relinquite somnum.

Sum pro eum vsus est Ennius.

FESTVS. Sum pro eum vsus est Ennius libro primo: At tu non vt sum summam * seruare decet rem. & libro secundo: At sese sum quae dederat in luminis oras.

*Summa V.C.

*finctae v.c. vel facta) Summanalia liba farinacea in modum rotae ficta.+

Summissiorem aliis aedem Honoris, & Virtutis C. Marius fecit, ne si forte officeret auspiciis publicis, augures eam demoliri cogerent.

PAVLVS. *summissi *fiet) Summussi, * murmuratores. Naeuius: Odi, inquit, summussos, proinde aperte dice, quid sit.* Terentius mussare pro tacere posuit, cum ait: Sile, caela, occulta, tege,

tege, tace, muſſa.

. . . . ſſi dicebantur . . . FESTVS.
. . . Naeuius: Odi, inquit, ...
. . . inde aperte dice, ...
. . . . times. Ennius in ſexto . . .
. . . ntus in occulto muſſa . . .
. . . in Andromacha di . . . .
. . . m eſt. nam muſſare ſi . . . .
. . . s in Agnorizomene *: Quod potes, ſile, caela, occulta, tege, tace, muſſa, mane. * Anagnorizomene)

Suopte, (ſuo) ipſius; vt meopte, meo ipſius; tuopte, tuo ipſius.

Supa . . . .
d:ſiicit . . . . . .
in . . inſipit . . . . .
iniicit farinolam.

Supat * iacit, vnde diſſipat, diſiicit: & obſipat, obiicit: & inſipat, ·*· hoc eſt iniicit. PAVLVS. * ſipat) ·*· Inſipit

Supellectilis recto caſu, & ſenis ratione dicebantur, quae nunc contraria videntur eſſe finitioni proportionis, ·*· quia omnia vocabula x littera finita; per declinationes obliquorum caſuum ſyllabam accipiunt. Haec autem duo deſciuerunt ab ea, vt alia complura, " quae non ideo infirmare debent praeceptum. FESTVS. ·*· portionis. v. c. " alta comptum v. c.

Supercilia in Iunonis tutela eſſe putabant, quod iis protegantur oculi, per quos luce fruimur, * quam tribuere putabant Iunonem. vnde & Lucina dicta eſt. PAVLVS. * fruuntur.

. . . . Iunonis tu . . . . FESTVS
. . . . tur muliere . . . .
. . . . tur oculi, per q . . . .
. . . . quam tribuat . . . .
. . . . Lucina quoque . . . .

Supercilium dicitur, quod ſupra cilium ſit, id eſt integimentum oculi ſuperius.

Ipereſcit ſignificat ſupererit. Ennius: dum quidem vnus homo Romae * toga ſupereſcit. & Attius ·+· in Chryſippo: Quin hinc " ſupereſcit, Spartam, atque Amyclas trado. Sed per ſe ſuper ſignificat quidem ſupra, vt cum dicimus ſuper illum ſedit, * verum ponitur etiam pro De, Graeca conſuetudine, vt illi dicunt, ὑπὲρ. Plautus in * Romanus v. c. ·+· Acer. v. c. " ſi) * cedit v. c.

. . cat Neui de . . . . .
. . o. & in Nautis . . . . .
. . eſtem conſec . . . . .
. . nunc ſupparos . . . . .
. . na iam crucem . . . . .
. . detur puella . . . . .
. . ius ait. Puella . . . . .
. . duta ſum . . . . . .

Supparus veſtimentum puellarum lineum, quod & ſubucula (id eſt camiſia) dicitur. Afranius: Puella non ſum, ſupparo ſi induta ſum. PAVLVS.

Suppernati dicuntur, quibus femina ſunt ſucciſa in modum ſuillarum pernarum. Ennius: His pernas ſuccidit iniqua ſuperbia Poeni.

. pernati dicu . . . . . FESTVS.
. . . na ſunt ſucciſa . . . .
. . . rum pernaru . . . .
. . . is pernas ſuc . . . . .
. . . Poeni. & Catu . . . .
. . . foſſa ligari ia . . . .
. . . curi.

Supplicia veteres quædā ſacrificia a ſupplicando vocabāt. PAVLVS.

Supplic . . . . . . FESTVS.
. . res portent . . . .
. . . uerbena falic . . . .
. . . alia ſupplicia . . . .
. . . bonis ſumi. ſin . . . .
. . . is necaretur . . . .
. . . Semoniae re . . . .
. . . ce bidente . . . .
. . . na ſalutis . . . . .
. . . nati patrim . . . . .
. . . id fieret ſa . . . . .
. . . ſolitum ut . . . .
. . . candi cauſa . . . .
. . . rum vt id vo . . . .
. . . ro ſemper cla . . . .
. . . plo docet ſupol . . . .
. . . nunc fere ſuppl . . . .
. . . tur.

. . . pue . . sustule . . . .
. . . cum dixit . . . . .
. . . est,quod cum . . . . .
. . . nio nobilissi . . .
. . . atque ob eam . . . .
. . . issimus semper . . . .
. . . nstituit,cum . . . .
. . . imus sumere . . . .
. . . ipso dignior . . . .
. . . καὶ ἐκεῖνο σύ . . . .
. . . t,quod si mon . . . .
. . . tem nonum . . . .
. . . Socratem quae . . . .
. . . rat in librum . . . .
. . . inscripserat Scy . . . .
. . . gratia id appel . . . .
Surum dicebant,ex qu . . . .
. . . . est Plau . . .
. . . . on est tibi . . .
. . . . um item nam qui . .
. . . . cus surculis . . .
. . . . m. tum poli . . .
. . . . aut asulae . . .
. . . . rus surum . . .
. . . . re possent.

Surum dicebant, ex quo per deminutionem fit surculus. Ennius: Vnus surus surum ferret, * tamen defendere possent. PAVLVS. * ferre)

Sus Mineruam, in prouerbio est, vbi quis id docet alterum, cuius ipse inscius est. quam rem in medio, quod aiunt, positam, Varro & Euhemerus ineptis mythis inuoluere maluerunt, quam simpliciter referre. FESTVS:

Suspectus a suspicor venit, & a suspicio.

Sus . . . PAVLVS.
. . significationis . . . . FESTVS.
. . et suspicio parti . . . .
. . e. non mirum si . . . .
. . o dari potest.

Susque, deque, significat plus minusve. PAVLVS.
. . . eus est pro plus, minusve FESTVS.

. . . uod antiquis vſque dicc . .

. . . .

PAVLVS. Sutelae doloſae aſtutiae, a ſimilitudine ſuentium dictae.

FESTVS. . . . . ſtutiae a ſimili . . .
. . . dictae ſunt . . . .
Su . . . .
. . tiq; in prouerbium . . . .
cauſa Gallico tu . . . . .
. . dam edictum eſt legiones Sutrij, vt praeſto eſſent cum cibo ſuo. quod vſurpari coeptum eſt in iis, qui ſuis rebus, opibuſque officij id praeſtarent, quibus deberent. Plautus: Sed facito dum, merula per * verſus, quod "cantat colas * cum ſuo cuique ·*· facito veniant, quaſi eant Sutrium.

* meminer. ris) " quos * colax)

PAVLVS. SYCOPHANTAS appellatos hac de cauſa dicunt. Atticos quoſdam + iuuenes ſolitos aiunt in hortos irrumpere, ficoſque deligere: quam ob cauſam lege eſt conſtitutum, vt qui id feciſſet, capite truncaretur: quam poenam qui perſequerentur ob paruula detrimenta, ſycophantas appellatos.

·*·cum cibo tu quoque eos.) + quondam

FESTVS. . . . . idam ex hac cauſa . . .
. . . . Atticos quondam . . .
. . . . s aiunt in hortos . . .
. . . . inrumpere, ficoſque . . . .
. . . . b cauſam lege factam, qui id feciſſet,
capite + eſſet ei. quam poenam qui perſequerentur ob paruola detrimenta, ſycophantas appellatos.

+ capital)

TABELLIS pro chartis vtebantur antiqui, quibus vltro, citrove, *siue priuatim, siue publice opus erat, certiores absentes faciebant. vnde adhuc tabellarij dicuntur. & tabellae missae ab imperatoribus. FEST. * citroque)

Tabem eam, quae faceret tabescere apud antiquos vsurpatum. Sallustius quoque frequenter, vt in Catilina, cum ait: vti tabes plerosque ciuium animos inuaserat. & in libro quarto historiarum: qui quidem mos, vt tabes in vrbem coniectus. & Coruinus pro Liburnia: propter hanc tabem, atque perniciem domus totius.

Tabernacula dicuntur a similitudine tabernarum, quae ipsae, quod ex tabulis olim fiebant, dictae sunt, non, vt quidam putant, quod tabulis cludantur.

Tablinum * proxime atrium locus dicitur; quod antiqui magistratus in suo imperio tabulis * Tabilnum v. c.

Tablinum proxime atrium locus dicitur, quod antiqui magistratus, in suo imperio tabulas rationum ibi habebant publicarum rationum causa factum locum.

Tablinum, locus proximus atrio, a tabulis appellatus PAVLVS.

Taciturnus, qui facile tacet. tacitus, argutus etiam, qui potest aliquando tacere.

Taedulum, fastidiosum, siue quod est omnibus taedio.* * taedium.

Taedulum antiqui interdum pro fastidioso; interdum, quod omnibus taedio esset, ponere soliti sunt. FEST.

Taenias Graecam vocem sic interpretatur Verrius, vt dicat ornamentum esse laneum capitis honorati, vt sit apud Caecilium in Androgyno; sepulchrum plenum taeniarum; ita vt solet. & alias: Dum taeniam, qui vulnus vinciret, petit. Ennius in Alexandro: volans de caelo cum corona, & taenijs. Attius in Neoptolemo: Decorare est satius, quam vrbem taenijs.

Taepocon * appellarunt Graeci genus scribendi deorsum versus, vt nunc dextrorsum scribimus. PAVLVS. * Tâpercon Taenpocon Taenpton

Taepocon * solitisunt appellare Graeci genus scribendi deorsum versus, vt nunc dextrorsum scribimus. FESTVS. Tahēpocon Temperon Tempocon

Tagax furunculus a tangendo dictus. cuius vocabuli Lucilius meminit: Et mutonis manum perscribere posse *tagacem. PAVLVS. Taempoton * Tanpercon v. c.

FEST. ∴ Tages nomine, Genij filius, nepos Iouis, puer dicitur disciplinam aruspicij dedisse duodecim populis Etruriae.

Tagit Pacuuius in Teucro: Vt ego, si quisquam me tagit & tagam. Idem in Hermiona: Aut non cernam, nisi tagam. sine dubio antiqua censuetudine vsurpauit. nam nunc ea sine praepositionibus non dicuntur, vt contigit, attigit.

PAVLVS. Tagit simpliciter dicitur. quod attigit, contigit facit compositum.

Talassionem in nuptijs Varro ait signum esse lanificij. Talassionem enim vocabant quasillum, qui alio modo appellatur calathus, vas vtique lanificijs * aptum.

* sacrificiis

FESTVS. . . . sionem in nuptijs Varro ait .
. . . . fici ταλαρον, id est quasillum .
. . . . litum appellari talassionem at .
. . . . historiarum scriptor Talassium .
. . . . uirum rapta uirgine vnicae pu .
. . . dinis, quod ei id coniugium fuerit fe .
. . . ominis gratia nunc redintegrari. .

∴ Talentorum non vnum genus. Atticum est sex millium denarium. Rhodium & * cistophorum, quattuor millium quingentorum *· denarium. Alexandrinum, duodecim millium denarium. Neapolitanū sex * denarium. Syracusanum trium *· denarium. Rheginum victoriati. .
. . . .

* septem millium) ·* quadringentorum *sex millium) ·* trium millium)

* Talam Taliam * Cornificius posuit, vnde & Talassus. Taliam alij, folliculum cepe.

PAVLVS. Talia, folliculum cepe.

FESTVS. Talionis mentionem fieri in duodecim ait Verrius, hoc modo. si membrum rapserit, * ni cum eo pacit, talio esto. neque id, quid significet, indicat, puto quia notum est. permittit enim lex parem vindictam.

* ruperit, vel rupit:)

PAVLVS. Talipedare antiqui dicebant pro vacillare pedibus lassitudine, quasi trahat pedes, vt talis videatur insistere, aut identidem tollere pedes.

Talipedare est vacillare pedibus, & quasi talis insistere.

∴ Talus praenomen erat Sabinorum.

FEST. ∴ Talus in Sabinorum nominibus praenominis loco videtur fuisse.

∴ Tam significationem habet, cum ponimus praepositiuam * quan-

*quandam,cui subiungimus quam:vt cum dicimus, tam egregium opus tam paruo pretio venisse.id est,sic. ita vt apud Graecos quoque οὕτως ἀγαθόν. item ex contrario ei dicimus, quam bonus Homerus, tam malus Cherylus poeta est. At antiqui tam etiam pro tamen vsi sunt. vt Nouius:*Qui,si taceat,dum videat,tam etiam sciat,quid scriptum sit ·*· Ennius:illae meae tam potis pacis potiri. Titinius:Bene cum facimus,tam male subimus, vt quidam perhibent viri.Item: Quamquam * estis nihili,tam escator*simul vobis consului. *propositiuam positiuam) *Naeuius ·*·quod scriptum est *Quam) *ecasta)

Tam significationem habet Praepositiuam, * cui subiungimus quam.vt tam malus*Cherylus,quam bonus·*·Homerus.tam etiam pro tamen vsi sunt. PAVLVS *positiuam *bonus ·*·malus

Tam modo antiqui dicebant pro modo.

.·. Tam modo antiqui ponebant pro modo· vt Attius : Tam modo,inquit, Praenestinus. FESTVS.

.·. Tam perit,quam extrema faba.in prouerbio est; quod ea plerumque aut proteritur,aut decerpitur a praetereuntibus.

Tama dicitur, cum labore viae sanguis in crura descendit, & tumorem facit. Lucilius: * Inguenne existat, papulae,tama,neboa noxit. PAVLVS. *Lucretius

.·. Tame in carmine positum est pro tam. FESTVS.

Taminia vua*siluestris dicta,quod tam mira sit, quam minium. PAVLVS. *via

.·. Taminia vua*siluestris generis videtur Verrio dicta, quae tam mira sit,quam minium. FESTVS. *via

.·. Tamne,eousq;, vt Aelius Stilo, & Opilius Aurelius interpretantur.itaque Afranius : Tam ne arcula tua plena est aranearum?

Tamne,eousque.Afranius:Tamne arcula tua plena est aranearum? PAVLVS.

Tandem cum significet aliquando, interdum tamen ex superuacuo ponitur. vt apud Terentium in Phormione, cum ait: Itane tandem vxorem duxit Antipho iniussu meo? non enim hic tempus vllum significat. at Cicero etiam duplicat temporalem significationem, cum ait, tandem aliquando.

Tappete ex Graeco sum . . . FESTVS.

tae.Ennius eum ait. T. . . .

lius in Demetrio. Le . . . . .
veterem dic tappet . . . .

PAVLVS. Tapulla* dicta est lex quaedam de conuiuiis.

FESTVS. *Tappula) *Tappulā) *Tappulā) Tapullam* legem conuiualem ficto nomine conscripsit iocoso carmine Valerius Valentinus. cuius meminit Lucilius hoc modo: Tapullam* rident legem contere opimi.

PAVLVS. Tarmes genus vermiculi carnem exedens.

FEST. .·. Tarpeiae etiam effigiem ita appellari putant quidam in aede Iouis Metellina. eius videlicet in memoriam virginis, quae pacta a Sabinis hostibus, quae in sinistris manibus haberent, vt sibi darent, intromiserit eos cum Rege Tatio, qui postea in pace facienda cauerit a Romulo, vt ea Sabinis semper pateret.

*Tarquinias *dictas .. Tarquitias * scalas, quas Rex Tarquinius Superbus fecerit, abominandi eius nominis gratia ita appellatas * esse ait vulgo existimari Verrius.

.·. Tartarino cum dixit Ennius, horrendo, & terribili Verrius vult accipi. a Tartaro, qui locus apud inferos.

PAVLVS. Tartarino, horrendo, & terribili.

FEST. .·. *Titini Tatium occisum ait Lauinij, ab amicis eorum legatorum, quos interfecerant Tatiani * latrones, sed sepultum in Auentino laureto. quod ad significationem verborum non magis pertinet, quam multa alia praeterita deinceps, quae referantur.

PAVLVS. Tauras, vaccas steriles dici existimabant hac de causa, quod non magis, quam tauri, pariant.

FESTVS.. . uras vaccas steriles ap . . .
pariant) . . . quae non magis rapiant . . .
. . . similius sit ex Graeco dic . .
pas appellant.

PAVLVS. Tauri, verbenaeque in commentario sacrorum significat ficta farinacea.

Taurij appellabantur ludi in honorem deorum inferorum facti. Instituti autem videntur hac de causa: Regnante Superbo Tarquinio cum magna incidisset pestilentia in mulieres grauidas, quae fuerat facta ex carne diu vendita* populo taurorum, ob hoc diis inferis instituti ludi, & Taurij vocati sunt. *diu uendita)

FESTVS. Tau . . . .
stituti diis inferis ex l . . .

Tarqui-

Tarquinio regnante cum . . . .
pestilentia in mulieres . . . .
fetu si facti sunt ex carn . . . .
taurorum immolatorum. ob . . . .
appellati sunt, & fiunt . . . .
intra muros euocentur di . . . .
ludos Varro ait vocari, quod . . . .
lus pendens a doctore iner . . . .
solitus sit impelli, atque vsque . . . .
docere, quoad consisteret . . . .
te talorum constaret pedu . . . .

Taurium aes dicunt, quod in ludos tauricos* consumitur. *taurios

Taurorum specie simulacra fluminum, id est, cum cornibus; quod sunt atrocia, vt tauri.

Taxat verbum ponitur in iis, quae finiuntur, quoad tangi liceat, in litibus quoque, arbitroue + cum proscribitur, quoad ei ius sit statuendi. Taxatio dicitur, quae fit certae summae. a tangendo autem dici, etiam scaenici testimonio sunt, qui taxatores dicuntur, quod alter alterum maledictis tangit. *arbitrio. ve)

Taxat, & taxatio a verbo tango dicuntur. vnde & taxatores a scaenicis dicuntur, qui ad alterutrum maledictis tangunt. PAVLVS.

TEGILLVM cucullion culum* ex scirpo factum. Plautus: Tegillum mihi aret, id si vis, dabo. *cucullunculum.

Tela proprie dici videntur ea, quae missilia sunt: ex Graeco videlicet eorum nomine, quia illi τηλόθεν missa dicunt, quae nos eminus. sicut arma ea, quae ab humeris dependentia retinentur manibus, quandoquidem non minus in nobis eam partem corporis armum vocari existimandum est. + FESTVS. *est, quam arma

Temerare, violare sacra, & contaminare. dictum videlicet a temeritate. PAVLVS.

Temetum, vinum. vnde temulentus, & temulentia.

Temetum, vinum. Plautus in Aulularia: Qui? quia temeti nihil allatum. Pomponius in Decima: Non multi temeti, sed plurimi. Nouius in duobus dossenis: Sequimini praeminate, sequere temeti timor. Idem in Funere: Agite, exite, temulentiamque * tollite. & in Surdo: Filias habeo temulentas. sed eccas video incedere. Afranius in FESTVS. *exigite temulentum

Termentum apud Plautum detrimentum. PAVLVS.

Termes ramus direptus ex arbore, nec foliis repletus, nec nimis * glaber. *minus

Termino sacrificabant, * quod in eius tutela fines agrorum esse putabant. denique Numa Pompilius statuit eum, qui terminum exarasset, & ipsum, & boues sacros esse. *sacra faciebant, vel fiebant

Terminus, quo loco colebatur, super eum foramen patebat in tecto, quod nefas esse putarent terminum intra tectum consistere.

Termonem Ennius terminum dixit.

∴ Termonem Ennius Graeca consuetudine dixit, quem nos nunc terminum, hoc modo: Ingenti vadit cursu, qua redditus termo est. & idem: Hortatore bono prius, quam iam finibus termo est. FESTVS.

∴ Tersum diem pro sereno dictum ab antiquis; nec se habere rei auctorem ait.

Tersum diem, serenum. PAVLVS.

∴ Tertium, quartum differre ait a tertio, quarto, quintus: * quod, quid factum sit, significat. FESTVS. *cos.)

Tesca * loca augurio designata. Cicero aspera ait esse, & difficilia. PAVLVS. *Tesqua

. . . . t loca augurio desig . . . FESTVS.
. . . . no finis in terra auguri op . .
. . . . us loca consecrata ad . . .
. . . . fit, sed sancta loca vndiq . .
. . . . nt Pontificis libri, in quibus . .
. . . . que sedemque tescumque . .
. . . . dedicauerit, vbi eos ac . . .
. . . . s, propitiosque. Hostius belli . .
. . . . pergentis alter aetherias, atque . .
. . . . uiolabis templa antiqua . . .
. . . . uere aspera, difficilia aditu . .
. . . . ca aspera saxa tesca tuor . .
. . . . octeta. Quis tu es mortalis . .
. . . . a, & tesqua te adportas loca.

Testiculari est iumentis maribus feminas, vel mares feminis admouere. licet alij dicant testilari. PAVLVS.

Tetini pro tenui.

THALEAE* nomen dictum, alij ab aetatis flore aiunt, FESTVS. *Thaliae)

alij quod carmina semper floreant.

PAVLVS. Themin deam putabant esse, quae praeciperet hominibus id petere, quod fas esset. eamque id esse existimabant, quod & fas est.

Thiasitas, sodalitas.

Thomices Graeco nomine appellantur canabi impolito, & sparto leuiter tortae * restes, ex quibus funes fiunt. puluilli quoque quos in collo habent, ne a restibus laedantur, thomices vocantur.

*torto

FESTVS. . . . . nomine appellantur . . .
. . . et sparto leuiter tortae . . .
. . . fiunt. Lucilius: Vidimus
. . . abina. Opillius Aure . . .
. . . puluillum, quem in . . .
. . . aedat tomicem vo . . .
. . .

PAVLVS. Thraeces gladiatores a similitudine palmularum* Thraciarum.

*parmularum) paruularum v.c.

Throcum* genus sellae habetur apud Plautum.

*Trachum v.c. Thronus)

Thymbraeus Apollo a monte Thymbraeo dictus, qui est in agro Troiano.

FESTVS. Thymbraeum Apollinem Vergilius a monte Thymbraeo appellauit, qui est in agro Troiano.

PAVLVS. TIBERIS fluuius dictus a Tiberino Rege Albanorum, quod in eo cecidisset. vel Tiberis a Tiberi * Rege Tuscorum.

*Tibris a Tibri.

Tibicines in aedificiis dici existimãtur a similitudine tibiis canentium, qui vt canentes sustineant, ita illi aedificia. *

*aedificiorũ tecta.

Tifata iliceta, Romae autem Tifata curia. Tifata etiam locus * iuxta Capuam.

*lacus

FEST. .. Tigillum sororium.

.. Tignum non solum in aedificiis, quo vtuntur, appellatur, sed etiam in vineis, vt est in duodecim: tignum iunctum aedibus, vineaeque; & concapũ, * ne soluito.

*concapet V.C.capulo)

PAVLVS. Tinia, vasa vinaria.

Tippula bestiolae genus sex pedes habentis, sed tantae leuitatis, vt super aquam currens non desidat. * Plautus: Neque tippulae leuius pondus est, quam fides lenonia.

*decidat.

Titiensis tribus a praenomine Tatij Regis appellata videtur. Titia quoque curia ab eodem Rege est dicta.

Titinnire,

Titinnire, & titinnabunt * Naeuius dixit pro sonitu tintinabuli. *Tintinire & tintinabunt.

.. Titinnire * est apud Naeuiũ hoc modo: Tantum vbi molle " crepitum faciebant, titinnabant * compedes. & apud Afranium: Ostiarij impedimenta titinnire audio. FESTVS. *Tintinire) *mollem) *tintinabāt

Titiuillitium nullius significationis est, vt apud Graecos βλίτυρι, & σκινδαψός. Plautus: non ego istud verbum empsitem titiuillitio. PAVLVS.

Tituli milites appellantur, quasi tutuli, quod patriam tuerentur. vnde & Titi praenomen ortum est.

TODI genus auium paruarum. Plautus: Cum extortis talis, cum todillis crusculis.

Todi sunt . . . . . . FESTVS.
quarum meminit Plautus in Sy . . .
tis talis, cum todillis crus . . . .
Togatarum . . . . .
minum fastigi, quae . . . .
quod togis praetextis rem . . . .
tabernariarum, quia . . . .
cellentibus etiam humiles . . . .
. . lagiari serui denique et . . .
. . ernis honeste prodeant . . .

Tolerare, patienter ferre. Attius in Neoptolemo: Aut * quisquam potis est tolerare acritudinem. Ennius libro secundo: Ferro secedere, * quam dictis his toleraret. *Haud) *se caede v. e. se caedet)

Toles, tumor in faucibus, quae per deminutionem tonsillae dicuntur.

Tollenno * est genus machinae, quo trahitur aqua, alteram partem praegrauante pondere, dictus a tollendo. *Tolenno

Tongere nosse est: nam Praenestini tongitionem * dicunt notionem. Ennius: Alij rhetorica tongent. PAVLVS. *tongitionem

. . . . lo ait noscere esse . . . FESTVS
. . . tionem dicant pro no . . .
. . . tius dominari. Ennius . . . .
. . . tongent. & vincere . . .
. . . videtur significare.

Tonsam Ennius significat remum, quod quasi tondeatur ferro, cum ait libro septimo: Poste recumbite, vestraque pectora pellite tonsis. item: Pone petunt, exin referunt ad pectora tonsas. & in Asota: Alius in mari vult

magno tenere tonſam.

PAVLVS. Tonſa, remus; quod quaſi tondeatur ferro. Ennius: Pone petunt, exin referunt ad pectora tonſas.

Tonſilla palus delatus in acumen, & cuſpide praeferratus, qui nauis religandae cauſa in littore figitur. Attius: Tacete, & tonſillas littore in laeda edite.*

*littore edite

FESTVS. . . . . eſſe Verrius palum dolatum
. . . cuſpide praeferratum, vt existi . .
. . .. m cum figi in littore nauis re
. . . cauſa. Pacuuius in medio:* Acces

*Medo)

. . . . . eam, & tonſillam pegi laeto in littore
. . . in Phinidis:* Tacete; & tonſillas litto-
. . . laeda edite.

*Phoeniſſis)

Topper ſignificare ait Artorius cito, fortaſſe, celeriter, temere. cito, ſic in Nelei carmine: Topper fortunae commutantur hominibus. citius, ſic C. Naeuius: Capeſſet flammam Volcani topper.* ſic in eodem: Namque nullum peius macerat humanum, quamde mare ſaeuum. viret * cui ſunt magnae topper confringent inportunae vnde." fortaſſe, ſic Coelius libro ſeptimo; ita vti ſeſe quiſque vobis ſtudeat aemulari in ſtatu fortunae reipublicae, eadem re geſta, topper nihilo minore negotio acto, gratia minor eſſet. fortaſſe, ſic Attius in Io. Topper, vt fit, patris tunc * eicit iras. (Ennius vero ſic.) topper fortaſſe valet in Ennij & Pacuuij ſcriptis. apud Ennium eſt; Topper, quam nemo melius ſcit. Pacuuius: Topper tecum ſit poteſtas faxit ſi mecum velit. At in antiquiſſimis ſcriptis celeriter, ac mature. in Odyſſia vetere: Topper facit homines vtrius fuerint. Topper citi ad aedis venimus Circae, ſimul duona eorum portant ad nauis millia. alia in iiſdem inueniuntur.*

*cito v.c. *vires) *vndae) *ie v.c. *inſeruntur v.c. inſeruntur)

PAVLVS. Topper, cito. vt illud Nelei: Topper fortunae commutantur hominibus.

Torrens eſt participium, & nomen eſt.

FESTVS. Torrens participialiter pro exurens ponitur, vt eſt apud Pacuuium in Antiopa: flammeo vapore torrens terrae fetum exuſſerit. ſignificat etiam fluuium ſubitis imbribus concitatum, qui alioqui ſiccitatibus exareſcit. quamuis* aquam ipſam, quae fluit, flumen recte dici ait Aelius Gallus libro ſecundo, quae ad ius pertinent. Ceterum

*quius v.c.

volgi

volgi consuetudine vtrumque iamdici flumen, & perennem fluuium, & torrentem.

Torrere a torreo+ deductum, proprie significat siccare, atque arefacere, sed vsurpatum est iam pro eo, quod fit igne vrere. Plautus: (in) vna eadem+ opera in furnum calidum condito, Atque ibi torreto.

* Torreri a torro v.c.
* eder v.c. aedepol)

PAVLVS.

Torrere* a torreo deductum proprie significat siccare, atque arefacere. sed vsurpatum est etiam pro eo quod fit* ignescere.

* Torreri

Toruitas a ferocia taurorum, quasi tauri acerbitas est vocata.

FESTVS.

Toruitas a ferocia taurorum dicta est. Pacuuius in Armorum iudicio: feroci ingenio toruus, praegrandi gradu. &;cum recordor eius ferocem, & toruam confidentiam.

Torum vt significet torridum, aridum, per vnum quidem R antiqua consuetudine scribitur. Sed quasi per duo R scribatur, pronuntiari oportet. nam antiqui nec mutas, nec semiuocales litteras geminabant, vt fit in Ennio, Arrio, Annio.

PAVLVS.

Torum, torridum, aridum.

FESTVS.

Toxicum dicitur ceruar.

. . quidam perungere sagitta . . .

. . Caecilius in Gamo vt hom . . . .

. . toxico transegerit. Afra. . .

. . vxorium istud toxicum mitt . . .

PAVLVS.

TRABICA nauis, quod sit trabibus confixa. Pacuuius: labitur trabica in alueos.

Trabs proprie dicitur duo ligna compacta.

Trachali appellantur muricum ac purpurae superiores partes. vnde Arimineuses maritimi homines cognomen traxerunt Trachali.

Tragula genus teli, dicta, quod scuto infixa trahatur.

Tragus, genus conchae mali saporis.

Transtra, & tabulae nauium dicuntur, & tigna, quae pro pariete +in parietem porriguntur.

Trepit, +·vertit. vnde trepido, & trepidatio; quia turbatione+ mens vertitur.

* per parietem, vel ex pariete
·*· Trapit vel Tropit

FEST.

Tributorum conlationem cum sit alia in capite, alia ex censu, dicitur etiam quoddam temerarium, vt post vrbem a Gallis captam conlatum est, quia proximis quin-

* trepidatione

* quinque decim * annis census alius non erat. Item bello Punico secundo M. Valerio Laeuino, M. Claudio Marcello cos. cũ & senatus, & populus in aerariũ, quod habuit, detulit.

PAVLVS. Tributum dictum, quia ex priuato in publicum tribuitur.

FEST. . . Trientem tertium pondo coronam auream dedisse Ioui donum scripsit T. Quinctius Dictator, cum per nouem dies totidem vrbes, & decimam Praeneste cepisset. id significare ait Cincius Mystagogicon libro secundo, duas libras pondo & trientem. qua consuetudine hodieque vtimur, cum lignum bes alterum dicimus, id est pedem, & bessem latitudinis habens. & sestertium, id est duos asses, & semissem tertium. item si tres asses sunt, & quartus quadrans . . . . . .

PAVLVS. Trifax telum longitudinis trium cubitorum, quod catapulta mittitur. Ennius: aut permaceret paries percussus trifaci.

FESTVS. Trisulcum fulgur * fu . . . . .
* fulmen
. . . a, id aut incendit, a . . .
. . . rebrat.

PAVLVS. Tritonia * Minerua a ripa Tritonis " fluminis dicta, quod ibi primitus sit visa.
* Tritogenia Trogenia
" Trogeonis

Triumphales coronae sunt, quae imperatori victori aureae praeferuntur, quae temporibus antiquis propter paupertatem laureae fuerunt.

Troia, & regio Priami, & lusus puerorum equestris dicitur, & locus in agro Laurente, quo primum in Italia Aeneas cum suis constitit.

* Tromente Tromentina tribus a campo Tromento * dicta.

Trossuli equites dicti, quod oppidum Tuscorum Trossulum sine opera peditum ceperint.

Truo auis onocrotalus. Caecilius irridens magnitudinem nasi: Pro di immortales, vnde prorepsit truo.

* Trygon " humum Tryga * antiqui vinum appellabant. vnde trygetus adhuc dicitur.

FESTVS. TVBICINES etiam ij appellãtur, qui sacerdotes viri speciosi publice sacra faciunt tubarum lustrandarũ gratia.

PAVLVS. Tubilustria dies appellabant, in quibus agna tubas lustrabant.

FESTVS. . . . . quibus diebus adscriptum in
. . . . rio sutorio agnã tubae-
. . is

. . . is tubos appellant, quod genus
. . . Arcadia Pallanteo trans
. . . .

Tuditantes, tundentes . . . . . .
. . entes significare ait Cincius . . .
. . nius libro secundo. Haec inter se totum . .
. . ntes. & Lucretius item lib. ij. nec . .
. . rem cessant extrinsecus vllam.

Tuditantes significat negotium tundentes, id est agentes. Lucretius: Nec tuditantia rem cessant extrinsecus vllā. PAVLVS.

Tudites mallei a tundendo dicti. inde & cuidam cognomen Tuditano fuit, quod caput malleo simile habuerit.

. . . . alleos appellant antiqui a tunden FESTVS.
. . . is, alij cruribus tudites. inde Atcius
. . . is existimat Tuditano cognomen
. . . caput malleoli simile habuerit.

Tuor, * video: tueor" defendo . . * Tueor)
. . video, tueor, defendo . . . . . PAVLVS.
. . . sed iam promiscue vtuntur . . FESTVS. * tuor)
. . . or prouideo, & contueo . . .
. . ria a tecto appellantur . . . .
. . . . sordida. Afranius in V . . .
. . . . tugurium est turpe . . . .
. . . . bolimaeo. Habitab . . . .
. . . . perculo, quo nomin . . . .
. . . . tione XII. ait etiā . . .
. . . . cari.

Tullianum quod dicitur, pars quaedam carceris, Ser. Tullium Regem aedificasse aiunt.

. . . lij *dixerunt esse silanos, alij riuos, alij vehementes proiectiones sanguinis arcuatim fluentis, quales sunt Tiburi in Aniene. Ennius in Aiace: Aiax, misso sanguine tepido tullij * efflantes volant. * Tullios alij. * tulli)

Tumu . . . .
milites dicuntur lecti ob subitum ti . . .
de etiam tumultum dici ait Verrius, qui . . .
is ornatur, *quam ab Italicis, & Gallicis h . . . * oriatur)
. . . t Italiae. itaque nullum
. . . quam Gallicum, aut domesti-
. . .

. . . Aelius sic definit. tumulus es .
. . . nae editus secundum mare fluctibus u .
. . . uatas. vnde similiter & manu fac .
. . . turalis proprie dici potest.

* Turbelas v.c. *. quo alto v.c. quo pa cto) * turbelas. v.c.

Turbellas * dixisse antiquos, quas nunc turbas appellamus, testis est Plautus in Pseudolo: quales, * quantas soleam turbellas "dare.

PAVLVS. Turbellas apud Plautum turbas significat.

FESTVS. Turmam equitum dictā esse ait Curiatius, quasi terimam: quod terdeni equites ex tribus tribubus Titiensium, Ramnium, Lucerum, fiebant. itaque primi singularum decuriarum decuriones dicti, qui ex eo in singulis turmis sunt etiam nunc terni.

*Turānos. v.c. Turrhenos + Etruscos appellari solitos ait Verrius, a Turrheno duce Lydorum, a cuius gentis praecipua crudelitate etiam tyrannos dictos.

PAVLVS. Tusci a Tusco rege filio Herculis sunt dicti, vel a sacrificando studiose, ex Graeco θυσκοῦν; velut Tusculū dictum, quod aditum difficilem habet, id est δύσκολον.*

* δύσκολον.

FESTVS. . . quidam dictos aiunt a Tusco
* vnice studiosi) . . . lis filio. alij qnod vnici studisi * ita . .
. . . ex Graeco velut θυσκόοι. Tu .
. . . ab eadem causa sacrificiorum, u .
. . . ficilem habeat, id est δύσκολον.

Tuscum vicum co . . . .
tores dictum aiunt a . . . .
* discedēte) descendente + ab obs . . . .
Romae locoque his dato . . . .
entes fratres Coeles, & Vibenn . . . .
Tarquinium Romam secum ma . . . .
rint. M. Varro quod ex Coe . . . .
sint.

PAVLVS. Tuscus vicus Romae est dictus, quod ibi habitauerunt Tusci, qui recedente ab obsidione Porsena remāserunt.

Tutulum dicebant Flaminicarum capitis ornamentum vitta purpurea innexa crinibus, & in altitudinem extractum. Ennius: Fictores, Argeos, & tutulatos.

FESTVS. Tutulum vocari aiunt Flaminicarū capitis ornamentum, quod fiat [vitta purpurea innexā crinibus, & extructum in altitudinem. quidam pileum lanatum forma e tali

tali figuratum, quo Flamines, ac Pontifices vtantur, eodem nomine vocari. Ennius: Libaque, fictores, Argaeos . . . .

Tutum frequenter dicitur maxime: Varro in Europa: Tutum sub sede fuissent.

TYRIA maria in prouerbium deductum est; quod Tyro oriundi Poeni adeo potentes maris fuerunt, vt omnibus mortalibus nauigatio esset periculosa. Afranius in Epistula: Hunc ferrium autem maria Tyria conciet.

. . . .
. . x curiata fertur, quo Hanni . .
. . Romae cum esset, nec ex praesidi .
. . Q. Fabius Maximus Verru . .
. . arcellus Cos. facere in . .
. . uit Aelius in XII. sig . .

Non tu . . . . . .

& Plauto in Curculione: Reddin, an non mulierem prius, quam te huic meae machaerae objicio mastigia? vapula ergo te * vehementer iubeo ne me territes. * vapulare ergo)

Vastum pro magnum. ponitur tamen & pro inani. Attius: Iam hanc vrbem ferro vastam faciet Peleus. Pacuuius: Quales, scabres, quod* inculta vastitudine; vnde vastitas, & vastitudo. FEST. * quam que)

Vastum pro magnum. ponitur tamen & pro inani. Attius: Hanc vrbem ferro vastam faciet. vnde vastitas, & vastitudo PAVLVS.

Vaticanus collis appellatus est, quod eo potitus sit populus Romanus vatum responso expulsis Etruscis.

VE victis, in prouerbium venisse existimatur, cum Roma capta a Senonibus Gallis aurum ex conuentione, & pacto adpenderetur, vt recederent, quod iniquis ponderibus exigi a barbaris querente Ap. Claudio Brennus Rex Gallorum ad pondera adiecit gladium, & dixit, Ve victis. quem postea persecutus Furius Camillus cum insidijs circumuentum consideret, & quereretur contra foedus fieri eadem voce remunerasse dicitur. FEST.

Ve vobis dicebatur ab antiquis, & ve nobis.* PAVLVS. * vi nobis, vel vi vobis

Vecors est turbati ac mali cordis.

Vecticularia vita dicitur eorum, qui vectibus parietes alienos perfodiunt furandi gratia. Cato: vecticulariam vitam viuere, repente largiter habere, repente nihil.

Vectigal, aes dicitur, quod ob tributum, & stipendium, & equestre, & ordinarium populo debetur. FEST.

Vegrande significari alij aiunt male grande: vt vecors, vesanus, malicordis, maleque sanus. alij paruum, siue minutum, vt cum dicimus, vegrande frumentum. & Plautus in Cistellaria: qui nisi iteres nimium is vegrandi gradu.

Vegrande significat male grande. vt vecors, vesanus, mali cordis, male sanus. alij paruum, siue minutum intelligunt, vt vegrande frumentum. PAVLVS.

Vernae appellantur ex ancillis ciuium Romanorum vere nati, quod tempus anni maxime naturale feturae est.

Vernae, qui in villis vere nati, quod tempus, duce natura, feturae est: & tunc rem diuinam instituerit Marti Numa Pompilius, pacis, concordiaeve obtinendae gratia inter Sabinos, Romanosque, vt vernae vincerent. Romanos enim vernas appellabant, id est, ibidem natos. quos vincere perniciosum arbitrium Sabinis, qui coniuncti erant cum populo Romano. FESTVS.

Vernisera mensalia *auguria. PAVLVS.

Versuram facere, mutuam pecuniam sumere, ex eo dictum est, quod initio, qui mutuabantur ab aliis, non vt domum ferrent, sed vt aliis soluerent, velut verterent creditorem. * Messallae)

Versuti dicuntur, quorum mentes crebro ad malitiam vertuntur.

Verticulas cum dixit Lucilius, articulos intelligi voluit.

Veruncent, vertant. Pacuuius: Dij monuerint meliora, atque amentiam aueruncassent tuam, id est auertissent.

Verata pila dicuntur, quod veluti verua habent praefixa.

Vescor, pascor.

Vesculi, male curati, & graciles homines. ve enim syllabam rei paruae praeponebant. vnde Veiouem, paruum Iouem, & vegrandem fabam, minutam dicebant.

Vescus, fastidiosus; ve enim pro pusillo vtebantur. Lucretius vescum dixit edacem, cum ait: Nec mare quae impendent vesco sale saxa peresa.

Vespae, & vespiliones * dicuntur, qui funerandis corporibus officium gerunt, non a minutis illis volucribus, sed quia vespertino tempore eos efferunt, qui funebri pompa duci propter inopiam nequeunt. hi etiam vespilones* vocantur. (Martialis: Qui fuerat medicus, nunc est Vespilo Diaulus.) *vespilones) *vespulae.

Vesperna apud Plautum cena intelligitur.

Vesperugo, vesper stella. Plautus: Nec vesperugo, nec vergiliae occidunt.

Vespices frutecta densa dicta a similitudine vestis.

Vesticeps puer, qui iam vestitus est pubertate: econtra inuestis, qui necdum pubertate vestitus est.

Vestis generaliter dicitur, vt stragula, forensis, muliebris.

vestimentum pars aliqua, vt pallium, tunica, penula.

Veteratores callidi dicti a multa rerum gerendarum vetustate. Cannius: * mulieri non astutae facile veterator persuasit.

*Gannius Sannius Granius) L. Annius) T. Annius) Caniu)

Veterinam bestiam iumentum Cato appellauit a vehendo. Opilius veterinam dici putat, quasi venterinã, vel vterinam, quod ad ventrem onus religatum gerat.

Veternosus dicitur, qui graui premitur somno. Cato veternosum hydropicum intelligi voluit, cum ait: Veternosus quam plurimum bibit, tam maxime sitit.

Vexillum deminutiuum est a velo.

VIATORES appellabãtur, qui magistratibus parebant, eo quod plerumque ex agris homines euocabantur a magistratibus, & frequens erat eorum ab agris ad vrbem via.

FEST. Viatores appellantur, qui magistratibus apparent, eo quia initio omnium tribuum cum agri in propinquo erant vrbis, atq; assidue homines rusticabantur, crebrior opera eorum erat in via, quam vrbe; quod ex agris plerumque homines vocabantur a magistratibus, & frequens eorum erat ab agris ad vrbem via.

PAVLVS. Vibices plagae verberum in corpore humano dictae, quod vi fiunt.

Vibrissae pili in naribus hominum, dicti, quod his euulsis caput vibratur.

Vibrisse est vocem in cantando crispare. Titinius: Si erit tibi cantandum, facito, vsque exuibrisses.

FESTVS. Vici appellari incipiunt ex agris, qui ibi villas non habent vt Marsi, aut Peligni. Sed ex vicis partim habent rempublicam, & ius dicitur; partim nihil eorum, & tamen ibi nundinae aguntur negotij gerendi causa, & magistri vici, item magistri, paucique* . . . . .

*pagi

annis fuerit. Altero cum id genus aedificij, quae continentia sunt, iis, oppidisque itineribus, regionibusque distributa distant, nominibusque dissimilibus discriminis causa sunt dispartita. Tertio cum id genus aedificiorum definitur, quae in oppido priue in suo quisque loco proprie ita aedificat, vt in eo aedificio peruium sit, quo itinere habitatores ad suam quisque habitationem habeat accessum, qui non dicuntur vicanj, *sicut ij, qui aut in oppido

*vicane)

pido vias,"aut hi,qui in agris sunt,vicarij ·*·appellātur. ' oppidi ciuis) · vicani)

Vicinia,vicinorum conuersatio.

∴ Victimam Aelius Stilo ait esse vitulum ob eius vigorem. alij autem quae vincta adducatur ad altare:aut quae ad hostis victos *immoletur. FESTVS. *hostibus victis)

Viduertas calamitas dicta,quod viduet bonis. PAVLVS

Viere, alligare,vnde vimina,& vasa viminea.

Vietus languidus,sine vi,& naturalibus priuatus viribus.

Viget dictum a vi agendo,sed ·*· in agendis hostilibus re- bus; verum iis, qui * concitato animo ad bonum tendunt. ·*·non) *quae)

∴ Viget dictum videtur a vi agendo, sed non in agendis, hostilibus rebus,verum his quae celerrimo, concitatoque animo ad bonam tendunt frugem. FESTVS.

∴ Viginti quinque poenae significat viginti quinque asses.

∴ Viminalis porta,& collis appellabantur,quod ibi viminum silua fuisse videtur,vbi est & ara Ioui Viminio consecrata.

Viminalis porta & collis appellabātur, quod ibi viminum fuisse silua videtur. PAVLVS.

Vinalia diem festum habebant, quo die vinum nouum Ioui libabant.

Vinciam*dicebant continentem. *Viciam

∴ Vindex ab eo quod vindicat,quo minus is,qui prensus est, ab aliquo teneatur. FESTVS.

∴ Vindiciae appellantur res eae, de quibus controuersia est, quod potius dicitur ius,quia fit inter eos, qui cōtendunt. M.Cato in ea,quā scripsit L.Furio: De aqua . . . . Praetores secundum populum vindicias dicunt. & Lucilius: Nemo hic vindicias, neque sacra, neque numen veretur. De quo verbo Cincius sic ait: Vindiciae olim dicebantur illae,quae ex fundo sumptae in ius adlatae erant. At Ser.Sulpicius . . . . . . iam singulariter formato vindiciam esse ait . . qua de re controuersia est, ab eo quod vindicatur.& in duodecim: Si vindiciam falsam tulit . . . . si velit is,arbitros tres *dato.eorum arbitrij fructus·*·duplione damnum decidito. *tot arbitros aeris ·*·fructi

Vineae,vt Verrius praecipit, quod vini feraces sint, etiam militares quaedam machinationes a similitudine appellantur.

PAVLVS. Vinulus dicitur molliter se gerens, & minime quid viriliter faciens (Plautus: Oratione vinula, ac venustula.)

*virenti. Viritanus ager dicitur, qui viritim *populo distribuitur.

Viritim dicitur dari, quod datur per singulos viros. Cato: praeda, quae capta est, viritim diuisa.

Vitiligo in corpore hominis macula alba, quam Graeci ἀλφὸν vocant, a quo nos album. siue a vitio dicta, etiam si non laedit. siue a vitulo, propter eius membranae candorem, qua nascitur inuolutus. Lucilius: Haec odiosa mi hi vitiligo est. non *dolet inquit.

*num

.. vt partu Vitulans, laetans gaudio, vt prato vitulus. ·· Ennius: Habet is coronam vitulans victoria.

Viuatus, & viuidus a vi magna dicuntur.

FEST. .·. Viuatus & viuidus a poetis dicuntur, a vi magna.

PAVLVS. Viuissimus, superlatiuus a viuido.*

*viuo

VLS Cato pro vltra posuit.

VMBRAE vocabantur Neptunalibus casae frondeae pro tabernaculis.

FEST. .·. VNCIARIA lex dici coepta est, quam L. Sulla, & Q. Pompeius tulerunt, qua sanctum est, vt debitores decimam partem . . . . .

PAVLVS. Vngulatos vngues magnos, atque asperos Cato appellauit.

Vngulum Oscorum lingua significat anulum.

FEST. .·. Vngulus Oscorum lingua anulus, vt . . . si quid monumenti nacta est, qui eorum requireret, est vngulus, quem ei detraxit e Lirio. Pacuuius in Iliona: Repugnanti ego porro hunc vi detraxi vngulum. & in Atalanta; Suspensum in laeuo brachio ostendo vngulum.

PAVLVS. Vngustus fustis vncus.

FEST. .·. VOISGRAM auem, quae se vellit, augures hanc eandem fecilitram *appellant.

*fucillanté

Vola, vestigium medij pedis concauum. sed & palma manus vola dicitur.

plagam Volones dicti sunt milites qui post Cannensem cladem vsque ad octo millia, cum essent serui, voluntarie se ad militiam obtulerunt.

Volturnalia Volturno deo sua sacra faciebant, cuius sacerdotem Volturnalem vocabant.

Vopte

Vopte pro vos ipsi Cato posuit.

VRBANAS tribus appellabant, in quas vrbs erat dispartita a Ser. Tullio rege, id est Suburrana, Palatina, Esquilina, Collina.

∴ Vruat, Ennius in Andromeda significat circundat, ab eo FESTVS. sulco, qui fit in vrbe condenda vruo aratri, quae sit* forma simillima vncini curuatione buris, & dentis, cui praefigitur vomer. ait autem: circum sese vruat ad pedes terra occ. . . * caput. *fit *occultat)

VXORIVM pependisse dicitur, qui, quod vxorem non habuerit, aes populo dedit. PAVLVS.

INDEX RERVM OBITER

DICTARVM.

C pro

Dij

Iuppiter

N

Praegnans

T

SCRI-

SCRIPTORVM QVI A FESTO CITANTVR NOMINA.

Lib.vij.

LEGVM, ET ALIORVM MONVMENTORVM INDEX.

INCERTA.

NOTARVM EXPLANATIO.

In margine posita cum cruce, vel alia nota, significant variã scripturã ex aliquo libro. quod si in fine addatur semicirculus; significatur ex docti alicuius viri cõiectura ita posse emẽdari. Vbicũq; addũtur tria pũcta: significatur verba quidẽ esse Festi, sed nõ ex antiquo libro sumpta. Duobus semicirculis inclusa in cõtextu: reiiciẽda esse; licet in omnibus libris reperta fuerint.

IOSEPHI SCALIGERI

IN

SEX. POMPEI FESTI LIBROS DE VERBORVM significatione CASTIGATIONES.

Quibus adiunctae sunt doctissimorum virorum, ex Venetiano codice, Annotationes.

Apud Petrum Santandreanum.

M. D. LXXV.

IOSEPHI SCALIGERI IN SEX. POMPEI FESTI LIBROS DE VERBORUM SIGNIFICATIONE CASTIGATIONES.

Abditiui] Glossarium optimum vetus: Abdituus, ἀποσπασθείς. Abdere enim contrarium τοῦ Indere. Quare non immerito pro abortu.

Abemit] Glossarium: Abemit, ab eo accepit, ἔλαβεν. Sic Surremit, sursum emit. hoc est suscepit. &, Surrempsit, susceperit.

Abietaria] Mallem, Abietaria negotiatio, quam materiationem nunc dicimus. subiicit enim: videlicet ab abietibus coemendis, vt non sint ξύλα, sed ξυλεργία. quam Vitruuius, & alij recte materiationem vocant. vulgarem tamen lectionem retinere possumus.

Abitionem] Notauimus in Coniectaneis, quantum veteres δυσφημίας vitauerint in mortis mentione: vt de mortuo dicebāt, VIXIT. & in veteribus marmoribus: praesertim in illis, quae extāt Narbone. vt, VIVIT. C. FLAVIVS. FELIX. &, VIVIT. VALERIVS. EMELLVS. &, VIVIT DOMITIVS. PRIMVS. Itaque ABIIT dicebant, pro periit. Tertull. Si de aliquo iampridem defuncto tanquam viuo quis requirat, prae manu occurrit dicere: ABIIT IAM, ET REVERTI DEBET. sic pro eodem dicebant, FVIT. vt notamus alibi.

Abnutare] Abnutiuum in Pandectis. quod in constitutionibus Graecis non raro dicitur ἀνανεῦσαι. sic Martianus orationem abnutiuam, & adnutiuā, τὴν ἀποφατικὴν, καὶ καταφατικήν. & Glossariū: Abnutiuū, ἀπωμοτικόν. Adnutiuum, κατωμοτικόν. Abnutiuum, & Adnutiuum quod vocat Martianus Capella, est Negatorium, & Confessorium.

Aboloes] In lege Regia: SEI. PARENTES. PVER. VERBERIT. AST. OLOE. PLORASSINT. PVER. DEIVEIS. PARENTVM. SACER. ESTO. In hac lege, oloe, est, olli, vel illi. Nam E, post in O, vt Apello, & Apollo. Deinde non geminabant literas. postremo, Nominatiui masculini plurales, qui postea in I, antea in OE desinebant. sic in carmine Saliari, PILVMNOE POPLOE. hoc est, Pilumni populi. & Fascinoe pro Fascini

Abortum] Verbum elegans, Aboriri. Varro Gallo Fundanio de Admirandis: Vinum, quod ibi natum sit in quodã loco, si praegnas biberit, fieri vt aboriatur. Titulũ Varroniani libri emendamus ita apud Nonium.

Acerra] Glossarium: Accepturaria, λιβανωτρίς. Acerra turaria legendum.

Acetare] Sic subicitare, inicere, & similia.

Acieris] Glossarium: Acieris, ἀξίνη ἱεροφάντου, ὡς Πλαῦτος. & Aciarium, στόμωμα. &, Denticulum aciarium στομωμάτιον. vnde Itali aes vocãt Aciaio. Significat & idem, ἐφιδιοβύκλιν.

Acclasis] Glossarium: Acclassis, λώματα. vide Calasis.

Acrumaeruma] Veteres editiones: Aerumaeruma. Lego, Aerumina. quae dicta sunt, vt Graece χαλκώματα, ἀργυρώματα, χρυσώματα. eo enim nomine intelligunt Graeci aenea, argentea, aurea vtensilia.

Acupedius] Lucillius Agipedem dixit: Agipes vocem mittere caepit. Glossarium: Aquipedium, ὀξυποδία.

Acus] Quod ait: Exercitus quoq; instructio &c. falsum est. Nõ enim Acũ sed Aciem dicimus. Porro Acum intelligit, quã alibi Cnasonẽ vocat, quae & discerniculũ vocatur. Lucill. XXX: Euplocamo digitos, discerniculũq; capillo. Graeci καλαμίδα: Apuleius acũ crinalẽ. de qua Martialis:

Tenuia ne madidi violent bombycina crines,
Figat acus tortas sustineatque comas.

Ita enim legẽdũ in Martiali. Nã in vulgatis perperã, madidos. Quod adeo eius loci sententiam turbarat, vt Turnebo viro doctissimo suspectus quidem locus fuerit: emẽdare autẽ dũ tentat, totũ sensum poetae inuerterit. de Ornatrice habes apud Suetonium, Iuuenalem, & eundem Martialẽ. Graeci & κοσμήτριαν, & κομμώτριαν. quo nomine Fabula edita a Naeuio. Fuitque munus illud peculiare, vt quaedam ancillae nihil aliud quam ornatrices essent: vt patet ex veteri inscri-

inscriptione: CINERIBVS. HAMILLAE. ALBIONIAE. QVINTAE. ORNATRICI. FESTVS. M. SEPTIMI. GALLI. DISPEN. CONTVBERNALI. B. M. F. ET SIBI.

Adasia] In Glossis Isidori: Adasia, ouis maior natu.

Adaxint.] Plaut. Aulular.

Addubanum] Lege, Ad dubienum: ad dubium. vt ab alio alienus, a socio socienus: sic a dubio dubienus.

Addues] Veteres dicebãt creduo, & adduo. Neque omiserũt veteres illae Glossae: Adduo, προσεισθῶ. & lex XII. Tabularum: SEI. PATER. FILIOM. TER. VENOMDVIT: FILIOS. A. PATRE. LEIBER. ESTO. Nam vulgus male edit, venumdauit: imo barbare, & inepte.

Adfatim] Verba Liuij, Adfatim edi, bibi, lusi, sunt ex veteri Odyssea. quod Homerus dixerat: Τὸν δ' ἔφαγόν τ' ἔπιόν τε, καὶ ἀϊδήλοισιν ἔδωκε. Nam cũ melior pars veterum interpretum in eo loco τὸ ἀϊδήλοις exponeret ἀνεπιδήλοις, quod verum est, quicquid excuset Eustathius, & prudentes ac scientes errant, qui aliter exponũt: Latinus interpres vetus longe castius dixit Lusi, & tamẽ abunde expleuit sensum Homeri. De eo loco Homeri, vide amplius loquacissimum eius interpretem Eustathium. locus est Ὀδυσσείας ό.

Adfinis] Glossarium: Adfinis, ὅμορος, πρὸς γένος. lege: Adfinis, γαμβρὸς, πρὸς γένος. Idẽ post: Adfinis ἀγχιτέρμων, καὶ ὁ κατ' ἐπιγαμίαν συγγενής. Adfinis, ἀνεψιός.

Adgretus] Eodem modo, quo Mertus, Pultus, & similia. Non video quare dicat a Graeco ἄγρει. Sane diu puto esse, cum desideratur melior pars Graecarum vocum in hac Epitome Festi. Nam quae hodie extant, fere omnes arbitrio correctorum huc inculcatae sunt: vt istud ἄγρει. quasi illud Homericum ἄγρει μὰν habeat aliquid commune cum Adgretus. Sed quare deducit a Graeco, si dictum est pro Adgressus? Manifesto verba haec vltima intrusa videntur ab aliquo sciolo, siue ipse Paulus mutilator fuit, siue alius quis illo non doctior.

Adigas] Puto legendum: Adigas, ad rem cogas. Nam vt ineptum esset putare verbum Adigere esse, cogere, date: ita Latinissimũ scimus esse Adigere, ad aliquid cogere, vt Adigere aliquẽ arbitrum: Adigere aliquem iusiurãdum,

ἐπάγειν ὅρκον. Et melius veteres Glossae: Adegit, προσώθησεν potes & legere: Adigas, adire cogas. Quod verissimum putamus.

Adnictat] Versus Naeuii integriores posuimus in Coniectaneis. sunt autem hi: ---Quasi in choro pila

Ludens datatim dat se, & communem facit.
Alium tenet: alii nutat: alibi manus
Est occupata: alii perpellit pedem.
Alii anulum dat spectandum a labris.
Alium inuocat. cum alio cantat. attamen
Aliis dat digito literas ---

Adolescit] Sine dubio legendum: Adolescit, ab olesco, id est cresco, venit. Quod confirmatur sequentibus. Exoletus, inquit, qui excessit olescendi, id est erescendi, modum. vide Subolescit. Animaduerte semper in hac lacera & misera Epitoma inter alia, quae ab importunis emendatoribus supposita sunt, duo saepius occurrere: aliquã etymologiam Graecã, vt hic: & voces has, I D E S T. Quod locis suis indicabimus. Alioqui si voluissemus stultorum more, vt inquit ille, esse molesti, & hariolari id dictum a Festo, quod nũquã illi in mentem venisset, potius legeremus, a Graeco ἀλδῶ, vel ἀλδαίνω.

Adoptatitius] Isidori Glossae: Adoptarius, puer ex adoptato natus. Vtra lectio melior, nescio.

Ador] Adur dicebant veteres. quod Graecum est, ἀθὴρ, nulla litera immutata praeter θ, in d. vt θεὸς, Deus. Dicitur & Adus, Aderis. Glossarium: Adus, σῖτος. Ita enim legendũ. Postea declinatum Adus, Adoris: vt pignus, pigneris, pignoris: tempus, temperis, temporis. Itaque fit, vt in obliquis secunda nunc producatur, nunc corripiatur. A. Gannius vetus poeta corripit in illo versu:

Illam sponte satos adoris strauisse maniplos. Item:
Hic adoris dat primitias tibi: sanguine libat.

Ausonius:

Mox ador, atque adoris de polline pultificum far.

Producit idem Gannius in illo:

Emicat in nubes nidoribus ardor adoris. Quare doctissimus Grammaticus Priscianus ait irregulare hoc nomen esse, quod cum in or terminetur, tamẽ obliquos corripit contra aliorum naturam: & cum neutri sit generis,

tamen

tamen in or definit. Vtrunque falsum. Nam neque cum obliquos producit, est neutri generis, sed masculini: neque cum neutri est generis, in or terminatur. Quanuis enim dixit Ausonius, Mox ador, atque adoris de polline pultifitum far: tamen ador dictum pro adus: vt Corpor dicebant in neutro. sed Adus in neutro dictum, & Ador in masculino, vt Decus, & Decor. Porro Ador est far, seu ζειά. In Glossario transposita ita suo ordini restitues, & emēdabis. Ita vulgo legitur: Ador, εὔθετος. Ador, προσενήνοχε, ζειά. lege: Adoptatus, εὔθετος. Ador, ζειά. Adparat, προσενήνοχεν, παρασκευάζει, εὐτρεπίζει. In eodem legitur: Adoria, εἶδος σίτου.

Adoream] Glossarium vetus, cuius ope multa vetustatis situ sepulta eruimus: Adoriosus, ἔνδοξος, Αςπομπηϊος αδορυ νικη ως πομπηιος. Lege: Adoriosus, ἔνδοξος, ὡς Πομπήϊος. Ador, νίκη, ὡς Πομπήϊος. Quin intelligat nostrum Pomp. Festum dubitandum non est. Hinc, quam multa ad arbitrium suū mutauerit, mutilauerit, peruerterit Longobardus iste, facile aduerti potest. Nam quae Glossarius ille annotat, ex hoc integro loco deprompta fuerunt sine vllo dubio. Adorea pro laude accipi caepta est, postquam praemiū militibus frumentum erat, parta victoria. Plautus:

Qui multa praeda, atque adorea affecit populаris suos.

Adrumauit] Frequentatiuū vsurpauit Naeuius, Rumitāt:

Simitu alius aliunde rumitant inter se. Est versus Saturnius. Alioqui Rumare, est θηλάζειν. vt de agnis dicebant veteres, quos propterea subrumos vocabant. Significat itē φημίζειν τὸν παῖδα. Glossarium: Rumat, ἐμβρυματίζει. Sed Isidorus: Adrumauit, rumorem attulit. Veteres Glossae: Adrumo, conrumo, φημίζω, vulgo.

Adscriptitii] Ex his, quae hic tractantur, docemur Adscriptitios dictos Accensos, & Velatos. Quod & idem infra confirmatur: Velati, inquit, appellabantur vestiti, & inermes, qui exercitum sequebantur, quique in mortuorum militum loco substituebantur. Postea in municipiis, itemque Romae publici ministerij nomen fuit Accensus Velatus, vt apparet ex hac inscriptione:

T. Statilius. Vol. Proculus
Accensus Velatus. &. Argentaria

Eutychia.parentes.filio.optumo.&
Orciuiæ. AnthidI. vxorI.eius.sibI
que.& suIs
LibertIs.libertabus.posterIs. que
eorum.

Item patet ex alio saxo, quod est in via Appia Formiis, vt omnibus, qui Neapolim proficiscuntur, in conspectu sit.

L. VARRONIO L. F.
PAL. CAPITONI
SCRIBAE. AEDILIC
ACCENSO. VELATO
II VIRO.QVINQVENN
CVRATORI. VIARVM
PATRONO. COLONIAE
ORDO. REGALIVM
QVORVM. HONORE
CONTENTVS.SVA.PECVN
POSVIT
L. D. D. D.

Adsectata] Veteres editiones, Adfectata. Recte. Plautus Rudente:

AM. Ad vos venio. SCE. Accipiam hospitio, si nox venis, item, vt
Adfectatam. Nā nunc nihil est, qui te inanē* Quem locum interpretabimur in editione Plautina, si Deus fauerit. Nam ita & legendum, & digerendi versus.

Adserere] Lege: quæ in terram demittuntur. Id explicauimus apud Varronem de re rustica. Nam quod Varro dixerat, Deseritur, glossema appositum est, Demittitur in terram.

Adsipere] In meis Glossis Isidori: Cōsipit, saporem habet. Tertullianus de pudicitia: Fermentum modicum totam desipit conspersionem. actiue posuit.

Adstassent] Locus mendosus. Legendum: Adstassint, steterint.

Adtegrare] Locus mendosissimus. qui tamen non erat nullius momenti, cum cognitionem vetustatis contineat. Nam quid est vinum in sacrificiis augere? Nescio an Pauli error sit, qui mentem Festi non assecutus est, cuius culpae manifestae alibi deprehenditur, an vero aliorum, quos poste-

posterior aetas tulit, barbarorum emẽdatorum. Quicquid est, ego scio Festum ita scripsisse: Adtegrare est, vino sacrificium augere. Quin enim ita loquerentur veteres, neminem dubitare puto. Sic Plautus dixit, augere verbenis aram. Quin ipsa notio verbi fidem facit huic rei. Adteger est, προσθιγὴς, qui tactus, & deminutus est. Attigere enim veteres pro Attingere. vt cõtra, Integer, ἀθιγὴς, ἄθικτος. Quare & quae sequuntur, corrupta esse, si non aliud, certe obscuritas loci, ex quo nullum idoneum sensum elicere possumus, facile cõuicerit. Neq; solũ haec mendi indoles hũc locum foedauit, sed & transpositio. Legendum enim: Adtegrum enim, minus factum. Integrare est, in statutum redigere. Vbi & lego, in statum. Igitur vinum attegrum fit, & attegratur, cum libatur. Tunc enim minuitur, vt sacrificium augeatur.

Adtestata] Fulgura adtestata sunt contraria Peremptalibus. Vide in Peremptalia.

Adtubernalis] Male in Glossario: Atturubernalis, καταλογέτων. Glossae Isidori: Attibernalis, vicinus.

Aduelitatio] Plautus: Velitationem verbis compendi fieri volo.

Adulari] Puto legendũ, Adulari, est compositum ex ad, & ludẽdo. In Glossario: Adol αἰνόλεσις. Lege: Adolatus, ἀκαλασθείς. In manu scriptis exemplarib. legitur adolari pro adulari. Neque temere in multis aliter scriptum reperias.

Aduosem] Glossarium: Aduores, ἐναντίοι, ἐπιζυλεύων.

AE] Notum est in veteribus monimẽtis AIMILIVS scriptum esse. item in libris.

Aedilis] Aedilis, inquit, primo magistratus dictus est. deinde ad magistratus trãslatum est. Quid istud verbi est? Sane ego non intelligo. Et verum est illud verbum MAGISTRATVS abũdare, vt ita legatur: Aedilis initio dictus est, qui aedium non tantum sacrarum, sed etiam priuatarum curam gerebat. Nam hoc nomine omnes, vt loquitur Lucretius, aedituentes vocabantur: Aedilis enim principio aeditimum significabat. Haec est mens Festi. Glossarium: Aedilis, ὁμῆλιξ, ἀγορανόμος. Vocat ὁμήλικα, qui in iisdem aedibus adoleuit. In eodem, Aeditilis, νεωκόρος.

Aedis] Corruptũ illud, Aedis, domicilium in edito po-

situ. Imo cōtra Varro, quae plano pede aditur, vult aedim dictam. Lego igitur: Aedis, domicilium in aditu positum: simplex, atq; vnius aditus. Et sane Aedes prius a veteribus Ro. dictae fuerūt, quae a Graecis οἰκόπεδα, hoc est aedificia, quae de plano adeūtur. Vel, vt Tertullianus in libro de pallio, planitus adeuntur.

Aegrum] Iam superius monuimus pleramq; Graecarum vocum partem suppositiriam esse. Neque magis erratum est, quā vbi Graeca vox desiderabatur, vt hic ex vna etymologia duae conflatae. Sane illud ἀνηγεῖν, quod est poeticum, nō est vnius assis. Sed ita puto Festum sensisse: Aegrum ex Graeco a quibusdam putatur a voce doloris appellari, αἲ αἲ. Neque prorsus caret ratione. Nam veteres scribebant Aigrum.

Aegyptinos] Hic Aethiopas accipiendum pro nigris hominibus, non tantum pro natione. Nam Aegyptium vocabant nigrum, seu fuscum. Glossarium: Aegyptium, φαιόν. In quo sequuti sunt Graecos, qui αἰγυπτιὸν, μέλαν vocabant. vt & αἰγυπτιῶσαι, μελᾶναι. Vnde Plautus colorem fuscum dixit volturinum. Nam αἰγυπιὸς, vultur.

Aemidum.] Et Glossarium: Aemidus, πεφυσημένος. Manifesto παρὰ τὸ αἷμα. Glossae Isidori: Aemidus, tumidus, inflatus.

Aenatores] Romae, & in castris longe diuersissimus tubae, & cornu vsus, vel aeneatorum, & cornicinum. Romae aeneatores Comitia Tributa conuocabant, cornicines Centuriata. in castris ad tubicinem mouebantur, ad cornicinem signa. & cum in militem animaduertebatur extra portam decumanam. vt & Romae exercitus, seu Comitia Centuriata conuocabantur, cum in caput ciuis Romani animaduertebatur, deducebaturque reus per Exquilinam portam. vnde classicum dictum, quod non nisi classes, & exercitus per cornu euocarentur. Glossarium: Classicarij, σαλπικταί. ergo aeneatores vocat cornicines, quod, vt ait Varro, ex aere fieri caepta, quae antea ex cornu animalis. Graeci tam cornicines, quam aeneatores vno generali nomine vocant σαλπικτάς. Latini buccinatores.

Aenulum] Glossarium: Aena, λέβης. Isidorus per E. Enulum, caldarium.

Aequi-

Aequilauium] Isidorus quoque in Glossis: Aequilotium, aequatio.

Aerarii Tribuni] Et Glossarium: Aerarius, ταμιοῦχος.

Aerumnulas] Vt ab ἐλασμὴν, vel ἐλασμὴν, lamina, & lãna: ita ab αἰρομένη, aerumina, aerumna.

Aeruscare] Aeruscatores, quos Graeci ἀγύρτας, & μητραγύρτας vocant, etiam Aesculatores dicebantur. Glossarium: Aesculator, χαλκολόγος.

Agaso] Glossarium: δοῦλος, κτηνοστασία. lege, δοῦλος ἐπὶ κτηνοστασίῳ.

Agea] Glossarium: Agear, παραχμάσαν. καὶ πάροδος πλοίου. vbi coniunctio καὶ superflua est. Caetera corruptissima ita legenda: Agea, παρὰ Ἐννίῳ, ἡ πάροδος πλοίου. Isidorus in etymologicis lib. XIX. Agea, inquit, viae sunt, vel loca in naui, per quae ad remiges hortator accedit. de qua Ennius:

Multa forom, pontes &, ageaque lõga repletur. Haec ille, quae emendationem nostram confirmant.

Agina. Aginatores] Glossarium: Aginat, στραγγεύεται. Aginare, στραγγεύειν. Lege, τραγκτεύεται. & τραγκτεύειν. Id enim significat negotiari. estque verbũ infimae vetustatis a Latino detortum. quo non raro vtuntur Constitutiones Imperatorum Graecae. Et τρακτευταὶ in iisdem Constitutionibus. Isidorus in Glossis: Acinari, tricari. in paruo morari. Idem: Aginantes, explicantes.

Agnus] Quod venit ex Graeco λύκος. imo, quod venit ex Graeco ὁ λύκος. vult enim in eo secutos esse veteres Graecos, qui ἡ ἵπποις, ἡ ἄρκτος, & similia dicũt. Nõ enim hic quaerit etymon lupi: sed rationẽ, quare foeminino genere dicunt veteres. porro quod ait agnum vtroque genere a veteribus enunciari, habes in Lege Numae de opimis spoliis. AGNVM. MAREM. CAEDITO. Et in Pellex, AGNVM FEMINAM. nam non agnam, sed agnum feminam dicebant. vt non lupam, sed lupum feminam. Ennius: Endotuetur ibi lupu' femina conspicio amnem.

Agolum] Suspicor detortũ a Graeco, ἀγκάλιον. nam prius Agelum. vt Apello, Apollo.

Agonias hostias] Glossariũ: Agonia, ἱερεῖον. non Aglonia, vt hodie legitur. itẽ: Agonalia, & Agonaria, θυσία. Glossae Isidori, Agones, victimae. Agonia, hostia.

Agonium] Non tam Paulo adscribendi sunt errores im-

manes, qui hic inoleuerunt, quam posterioribus emendatoribus. Transposita enim multa: multa etiam corrupta. Primum ita reuocanda sunt, quae in alienas sedes irrepserant. Agonium etiam putabant Deum dici praesidentem rebus agendis: cuius festa Agonalia dicebantur. Nam illa verba ne Pauli quidē sunt: AGONALIA BIVS FESTIVITATEM. Sed de Agonio, quod sequitur circa finem, penitus prodigiosum est. Id nos non dubitamus ita legere: Agonium, locus, in quo ludi initio facti sunt, ob hoc dictum, quia fuerit sine angulo. Vbi primum transpositione peccatum erat: deinde adiectione harum vocū ID EST. quod saepe accidere hic, supra notauimus. Huic etymo congruit quod vetustissimi Grammatici Graeci dicunt περὶ τοῦ ἀγῶνος. ἀγών, inquiunt, ἀγορὰ παρὰ τοῖς Βοιωτοῖς, ἢ διὰ τὸ ἄγειν, ἢ διὰ τὸ κυκλοτερῆ εἶναι, καὶ μὴ ἔχειν γωνίας, οἷόν τινα ἀγώνιον ὄντα.

Albegmina] Lege Ablegmina. sunt partes, quae diis porriciebantur, quae propterea dicebantur prosiciae, & prosecta. tanquā separata quaedam a reliqua visceratione. Id enim est ablegere, imitatione Graecorum, qui dicunt ἀπολέγειν. Ergo Ablegmina, ἀπολεγμοί. Apud Plautum, Ablectas aedes, in Mostellaria. Neque enim mendum est, quod putant doctissimi viri. Ablectae aedes, ἀθεμελίαι. & quasi essent pro derelictis. Sententiam meam adiuuant Isidori Glossae. Ablegmina, inquit, partes extorum, quae prosegmina dicuntur. Sed Tertullianus elegantissime ablegmina circumlocutus est his verbis: Non dico quales sitis in sacrificando, cum enecta, & tabidosa quaeque mactatis: cum de opimis, & integris superuacua quaeque truncatis, capitula, & vngulas: quae domi pueris, vel canib⁹ quoq; destinassetis. Quae verba etiā Homericū ὠμοθετεῖν explicāt.

Alebria] Glossarium: Alebrius, εὔβοφος, θρεπτὸς, βορός. Pro θρεπτὸς male hodie θρεμβὸς in Glossario. Isidori Glossae: Alebra, bona, quibus alimur. Alibre, alimentum.

Aleonem] In versu Naeuii veteres editiones habebant lustro, non lurco. Et ita inueni in membrana veteris Glossarii. Apud Catullum versus in manuscripto codice in Mamurram ita legitur:

Omnia magna haec sunt. tamen hic & maximus vltor:
Nō homo, sed vere M. magna minax. Legendū sane:

tamen

---tamen hic eſt maximu' luſtro. Tranſpoſitae tantum erant literae. Minacem autem vocat iactabūdum, & qui multa magnifice de ſe praedicet. Hoc enim eſt minari. Horatius:

Atqui vultus erat magna, & praeclara minātis. Quod Graecorum imitatione dictum eſt, qui in eadem re verbo ἀπειλεῖν vtuntur. Catullus ergo minacem vocat, quem poſtea Romani Aretalogum, vt docuimus in eruditiſſimum poetam Auſonium. Locus ille Catulli a nobis emendatus illuſtris eſt, & inſignis: ac, ſiquis alius inter epigrammata, elegantiſsimus.

Allus] Veteres editiones habent Allex: quod ego item reperi in Iſidori Gloſſis. Allex, pollex in pede. Tamen in litera H, vocatur Hallus. & Gloſſarium: Hallus, ποδὸς μέγας δάκτυλος.

Alma] Eleganter vetus illud & plenum bonæ frugis Gloſſarium: Alma, κλυτὴ, ἁγνὴ, ὡραία, θρέπτειρα.

Almities] Gloſſarium: Almities, αὔξησις ἀρχῆς. Almitus, ἀναβοφὴ, ἀναγωγή. Almites, κάλλος ἀναβοφῆς. Chariſius, Almities, εὐπρέπεια.

Altellus] Eſt ὑποκοριστικὸν, Altus, altulus, altellus. Significat θρεπτὸν, βόσιμον, alumnum. Ita vocabant, qui expoſiti erant, & inueniebatur, qui eos tolleret. Plinius ad Traianum: Magna, Domine, & ad totam prouinciam pertinens quaeſtio eſt de conditione, & alimentis eorum, quos vocant θρεπτοὺς &c. expoſitum Romulum ab auo, educatum a Fauſtulo, nemo non meminit. Ita ergo vocantur incerto patre, & matre nati. Sed veteres Grammatici, qui tā anxie etyma verborum rimantur, quid aliud, quam cum ratione inſaniunt?

Alter] In auguriis puto alterum ſignificaſſe non bonū, cum altera auis priori auſpicio vitium faceret: cum fulmē ſecūdum prius perimeret, quod dicebatur propterea peremptale. Augures vero in templo ſedentes ad augurium captandum abſtinebant vocibus male nominatis. Ideoq; potius alteram auem, quam aduerſam dicebant.

Alterplicem] Iſidori λέξεις: Alterplicem, duplicem, doloſum.

Alumento] Aio Feſtum in deprauatos codices vetuſtiſsimi poetae Liuii Andronici incidiſſe. Nam Laumento di-

xit Liuius. Ita fere ſemper veteres Latini, etiam poſteriores. vt Petronius, Laucontc. ---gemina nati pignora Laucontc-- & Lautumiae, non Laotomiae. quod cognoſcimus ex Seneca. ſic Laudicea, pro Laodicea. Plinius lib. II. Epiſtol. Nam ibi Laudiceni dicebantur per iocum, non ciues Laodiceae, ſed qui laudes ſuas cani libenter audiebant. vt & iidem non inurbane vocabantur σοφοκλεῖς, non vt proprio nomine Tragici poëtae: ſed quia grande ſophos illis dicebatur a conductis, & redemptis auditoribus. Ergo eodem modo Laumento, pro Laomedonte.

Am] Quid ſit praepoſitio loquelaris, neminẽ ſcire puto, hoc vno fretus, quod ſciam nullam praepoſitionem ita dici. Sed arbitror non ſolum corruptam, ſed & tranſpoſitã eſſe: atque ita reponendum eſſe: Am, praepoſitio ſignificat circum. Vnde ſupra locellaris ſeruus ambactus, id eſt circumactus dicitur. Locellarem, vel lucellarem ſeruum accipio, cuius operas quotidianas dominus locat, lucelli, & quaeſtus gratia. qui, vt inueniat locatorem, quotidie huc, & illuc diſcurſat, & propterea dictus Ambactus, hoc eſt περιφόρητος, & nuſquã conſiſtens. qua de re eiuſmodi ſeruos aliter lixabundos vocabãt. Quid ſi loquelaris retineamus, & intelligamus internuncium? Videlicet eum qui διαλαλᾶς, & loquelae cauſa huc, & illuc circumerrat? Quod ſane reſpuendum non erat, niſi vetus Gloſſarium Ambactũ interpretaretur δοῦλον μισθωτόν. vt potius locellaris, ſeu lucellaris, a lucello dictus ſit. Ait ſupra factam mẽtionem Ambacti ſerui: cum tamen in hac editione non ſupra, ſed infra id legatur. Sed Feſtus non ſeruauerat ordinem exactum alphabeti in ſyllabis ſuo quoque loco digerendis. ſed eodem modo digeſſit vocabula, quo modo antiquae editiones habebant.

Amatio] Lege, Amaſco: Iſidorus in Gloſſis: Amaſco, amare cupio.

Ambactus] Sane Paulus iſte non aſſecutus eſt mentem Feſti. Nam Ambactum Feſtus dixit apud Ennium ſignificare ſeruum mercenarium. a Gallis autem dici cliẽtem, vt legitur apud Caeſarem. Vel, quod verius puto, Feſtus tantum ab Ennio ita vocatum ſeruum conductitium dixit. Paulus vero iſte voluit ſincerum vas incruſtare, & ita a Gallis dictum eſſe ſcripſit, quia eam vocem in Cõmentariis

tariis Cæſaris legerat. Neque dubito quin ita res acciderit. Nam alii longe Ambacti apud Caesarem, qui non ſerui erant: alius ambactus apud Ennium, quum ſeruum ſignificet. illud Gallicum vocabulum, hoc plane Latinum. Huic coniecturae fidem facit Gloſſarium illud non ſatis laudatum, & quod magiſtellorum manibus teri non debet, ſed tantum a doctioribus nocte, & die, verſari. In eo igitur legitur: Ambactus, δοῦλος μισθωτὸς, ὡς Ἔννιος. An non ſatis plane innuere videtur, quod de Pauli audacia odorati ſumus? At Ennius videtur de ſeruo ambacto loquens cõparatione aliqua aut ſimilitudine dixiſſe neſcio quid tale, vt apud Theognin.---μή σε βιάζω Γαστὴρ, ὥστε κακὸν λαβεῖν ἱμειρόμενον. Nam de eo Theognis ſentit, qui quotidie locat operas ſuas: vt Ennius quoque de eo, cuius herus quotidie collocabat operas, & ex eo rem quaerebat. Porro non placet referre ad manumiſſionum morem, & vertigines illas, quibus liberabatur ſeruus, cum tamen id ſummis in omni doctrinae genere viris placuiſſe videam, eoſq; in ea haereſi eſſe. Non poſſum non ridere, quod Agyrta quidam, homo inſignis audaciae, atque impudentiæ ſcripſit contra Turnebum ſuper hac voce Ambactus. Sed vt eius omnes libri nihil aliud quam impudentiſſimam ſui fiduciam praeferunt, ita hanc eius de hac re opinionem vt impudentiſſimam, & ineptiſſimã reiicio. Nũquam legi maiores nugas, nunquã inſigniorem temeritatem vidi, neque audiui, vt qui omnes linguas a ſua barbara deducere velit, adeo, vt ipſam Hebraicam linguam poſteriorem Cimbrica aſſerat. vbi etiã circulator Moſẽ reprehẽdit quod nomina propria veterũ illorum patrum a gentilitia ſua Hebrea, non a Cimbrica deducat. Ergo miſeros illos veteres Hebreos, qui non Bataue ſcierint loqui. & feliciores longe futuros, ſi Antuerpenſes, quam ſi Syri, ſiue Palaeſtini fuiſſent. Talia infinita habent ineptiſſimae illae Origines. & tamen non deſunt, qui admirentur. At de ineptiſſimo homine plura alias, vbi erit locus. Hoc vnum adiiciam, in tanta mole libri vix me reperiſſe, quod verum eſſet. & licet aliquid inuenias, tamen vt in ea alea dicere poſſis eum, aliquando vt vincat, aſſidue perdere. An loquelaris, vt iam diximus, ὁ δ᾽ἄγγελος? Et fortaſſe non ſolum Ambactus ſed

etiam loquelaris dictus fuit seruus ille ab Ennio. Nam loquelaris recte dici potuit, quod loquendi gratia huc illuc circũmitteretur. Vnde eodem modo Irum dictum causatur Homerus παρὰ τὸ εἴρειν, quod loquendi & nunciandi gratia circum mitteretur.

—Ἶρον δὲ νέοι κίκλησκον ἅπαντες·
οὕνεκ' ἀπαγγέλλεσκε κιὼν, ὅτε κέν τις ἀνώγῃ. In quibus versibus potes aduertere & loquelarem & ambactum seruum.

Ambaruales] A duobus fratribus. fortasse pro XII. legerat II. et fugit eum nota denarij numeri.

Ambaxioqui] Mendosus locus. Scribendum, Ambaxi, qui circumeunt, & cateruatim. Ambaxes, siue Ambaxi compositum, ex Am, & Axes, hoc est glomerati. Infra, Axes, adglomerati, vniuersi. Potest & legi Axei, ab Axus, Axi.

Ambitus] Crimen auaritiae. notandum, apud veteres ambitionem pro auaritia solitum dici. Lucillius:

Aurum, atque ambitio species virtutis vtrique est.
Quantum habeas, tanti ipse fies, tantique habearis.

Citatur a Probo, vetere Iuuenalis interprete, in illud:

Quantum quisque sua nummorum seruat in arca,
Tantum habet et fidei—

Horat.— quia tanti, quantum habeas, sis. Plut. κέρδαινε, φεῖδε· καὶ τοσούτου νόμιζε σαυτὸν ἄξιον, ὅσον ἂν ἔχῃς. Ouidius II Fastorum:

Nulla tibi ambitio est, nullo corrumperis auro.

Ambitio recte δεκασμὸς vertitur a Grammaticis. Nam δεκασμὸς fiebat in ambiendo magistratu.

Ambrones] Quod ait de Ambronibus subita inũdatione maris eiectos patriis sedibus fuisse: id ridet Strabo, qui eius sententiae auctorem facit Ephorum, quem hic sequitur Festus. Nam de Cimbris, quorum pars erant Ambrones, ita scribit: περὶ δὲ κίμβρων τὰ μὲν οὐκ εὖ λέγεται, τὰ δ' ἔχει πιθανότητας οὐ μετρίας. οὔτε γὰρ τὴν τοιαύτην αἰτίαν τοῦ πλάνητας γενέσθαι, καὶ λῃστρικοὺς ἀποδέξαιτ' ἄν τις, ὅτι χερρόνησον οἰκοῦντες μεγάλῃ πλημμυρίδι ἐξελαθεῖν ἐκ τῶν τόπων ἠναγκάσθησαν. καὶ γὰρ νῦν ἔχουσι τὴν χώραν, ἣν εἶχον πρότερον. Post: γελοῖον δὲ τῷ φυσικῷ καὶ αἰωνίῳ πάθει δὶς ἑκάστης ἡμέρας συμβαίνοντι προσοργισθέντας ἀπελθεῖν ἐκ τοῦ τόπου. lege reliqua, quae sequuntur. Quod ait turpis vitae homines dictos inde Ambrones, idem inuenies

uenies in Glossis Isidori: Ambro, inquit, deuorator, consumptor patrimoniorum, decoctor, luxuriosus, profusus.

Amicinum] Glossarium: Amicinus, ἀσκοῦ στόμα. Vult Amicinum esse os, siue luram vtris, cum Festus velit esse τὸν λεγόμενον ἀσκοῦ πόδα, ἤλει ποδεῶνα, cuius fit mentio in oraculo, quod Laio Thebanorum Regi datum fuit. Sed mirũ quod in aliis Glossis legitur: Aruianus, ἀσκοῦ στόμα. Sed profecto & in illis quoque Amicinus legendum.

Amicitiae] Ait ab antiquis amecum, non amicum solitum dici. Et sane amicus compositum est, Amaequus, vel, vt ipsi scribebant, Amecus. eodem modo dictum, quo Animecus, pro Animaequus. Glossarium: Animecum, ἰσόψυχον. Isidorus in Glossis: Animaequus, patiens animo.

Amiculum] Glossarium: Amiculum, ἀναβόλαιον.

Amita] Si verum est, quod ait Festus, Amitam, quasi auitam, aut quasi amatam dictam: videtur apud veteres mediam syllabam produxisse, cum Persius corripuerit.

—si mihi nulla
Iam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis.

Amites] Glossarium: Amites, στάλικες, ἰξευτικοὶ κάλαμοι.

Amosio] Scribo: Annos, annua. Glossarium: Annos, annua, πολυετής. Est autem annua hic anus, non ἐπετήσιος. Propterea interpretatus est πολυετῆ. Et, Annua, γεραιῦς, πολυετής. Declinatur autem Annos, annotis. Vnde Anuotinus, ἐπέτειος.

Amtermini] Qui sunt illi, qui circa terminos prouinciae manent? aut quaenam ea est prouincia? Vetustissimum verbum est Amtermini: prouinciarum appellatio non ita vetusta res apud Romanos. Quid ergo hic dicemus? An mendo caret hic locus? Non, siquid in me iudicii est. Sed Festum ita scripsisse puto: Amtermini, qui circa terminos P. Ro. viciniae manẽt. Notum enim, quam corrupte notae illae legantur. P. Ro. aliis Praetorem, aliis alia legentib. Seneca Nat. Quaest. lib. 1. cap. vlt. Iam libertinorum virgunculis in vnum speculum non sufficit illa dos, quam dedit pro se Scipio. lege: quam dedit P. Ro. Scipioni. Intelligit per Amterminos, eos, qui non erant in agro Romano, sed in vicinia. Cuius rei agrorum quatuor genera ponit Varro: Gabinum, Peregrinum, Hosticum, Incertum. Qui enim in iis agris habitabant,

erant Amtermini agri Romani. Quid est ager Romanus? quicquid ambaruali vel amburuiali sacrificio vno die lustrari poterat. Aruales enim fratres, seu sodales ad hoc creati erant, vt terminos agri Romani suouetaurilia circumferrent. Cuius rei imaginem praebebant patresfam. vnusquisque in agro suo, cum fines fundi suouetaurilibus lustrabat. Cuius rei exemplum habes apud Catonem. Et allusit Virgilius:

- & cum lustrabimus agros.

Strabo: μεταξὺ γοῦν τοῦ πέμπτου, καὶ τοῦ ἕκτου λίθου τῶν τὰ μίλια διασημαινόντων τῆς ῥώμης, καλεῖται τόπος φῆστοι. τοῦτον δ' ὅριον ἀποφαίνουσι τῆς τότε ῥωμαίων γῆς, εἶτα ἱερομνήμονες θυσίαν ἐπιτελοῦσιν ἐνταῦθά τε, καὶ ἐν ἄλλοις τόποις πλείοσιν ὡς ὁρίοις αὐθημερὸν, ἣν καλοῦσιν ἀμβαρουίαν. Ergo fines agri Ro. definiuntur amburuio. quod idem est cum ambaruali. & notandũ praecipue, quod dixit, αὐθημερὸν, vt designetur exiguus modus agri Ro. Porro primum Amterminos puto, qui postea Amitermini, dictos. id est, ἀμφιτέρμονας, vt olim interpretati sumus. sed Varro aliam assignat caussam. Non solum autem Antermini dicti sunt, sed & Antermines. quia etiã termen dicebant, auctore Varrone. Cato in Originibus: Oratorum anterminum. Errat Macrobius; qui diuulse legit, an terminum. cum sit adiectiuum, Antermen. vnde Antermines oratores.

Anatem] Glossarium: Anas, γῆρας κατ' ὀργὴν θεῶν. Antas, γηρωσία. Antites, γηρωσίαι. Anet, γηρᾷ. Annos, θεοχολασία, ἢ μῆνις. In aliis Glossis, Anitas, γερότης. Apuleius lib. I. Metamorph. Ab vnico congressu annosam pestilentem contraho. id est θεοχολασίαν.

Ancillae] Sane, quia primum dictae Anculae, argumento Dij illi, quibus nomen Anculi, & Anculae, tãquam ministri quidam.

Anclare] In versu Liuij legendum, Florem anculabãt. lege in Glossario, Anclat, ἀρύει. non ancleat. Glossariũ: Auclator, ὑπηρέτης. lege, Anclator.

Ancunulentae] Perperam in Glossario Ancodata, περιρραθεῖσα. Manifesto legendum, Ancunulenta. per hoc verbum omnia spurca, & sordida expresserunt veteres Latini, Cocnum, cunae, inquinare, conquiniscere, & alia, quae non dicam. Quae per u, antea per oe extulerunt. vt

in

in poenire, punire.

Ancus] Qui Latine Ancus, is a Graecis γαλιαγκών. meminit & Glossarium: Ancus, Mancus, κυλλὸς, λορδός.

Andruare] A Graeco ἀναδρᾶν. Quid istud sit verbi nescio, magis, quid eius vicem substituam, non habeo. Non puto verbum Graecum hic desiderari. sed hic accidisse, quod alias supra ostendimus, vt Festus nullam mentionem Graeci verbi fecerit: sed potius ita scripserit: Andruare, est recurrere, a verbo truare, id est mouere. hinc Trua vocata. Tamen si ἀναδραμεῖν reponamus, tolerabilis erit lectio, ita: Andruare, id est recurrere, a Graeco verbo ἀναδραμεῖν, id est inde venire. Nescio quid sibi voluerit auctor Glossarij, qui scripserit Andruare, ἀνδρείζεσθαι: nisi putauit Andruare παρὰ τὴν ἀνδρείαν dictum.

Angerona] Glossariũ: Angeronia, ἡ θεὸς τῆς βουλῆς χαιρεῖν.

Anginam] Quisquis dixit anginam vinariam pati eum, qui vino suffocaretur, secutus est eum, qui Demosthenẽ dixit ἀργυράγχην ἔχειν. in Glossario: Anguina, ἄγκυρα, συνάγχη, κυνάγχη. Quod interpretatur Anguinã ἄγκυραν, confirmatur testimonio Cinnae: atque anguina regit stabilem fortissima cursum.

Angor] Scribe, a Graeco ἀγχόνη. Miror a doctissimis viris margini appositum ἀγχόνιλλαν. Hoc quid sit, ne ipsi quidem sciunt. Sed quisquis hoc ausus est, non dubium, quin ita legerit in lexico suo,, cum legẽdum potius esset, ἄγχειν, ἴλλειν. Nam ἄγχω, est ἴλλω. Vide, quam saepe boni & docti viri suos sibi oculos ipsi fascinant.

Antarium] Antarium bellum eodem modo dictũ, quo a Vitruuio Antarij funes. Veteres Glossae: Antariũ bellũ, ὁ περὶ τῶν πυλῶν πόλεμος. In veteri Glossario: Antarium, ἀνταρμός. hoc est antepagmentum. ab eadem mente dictum.

Antefixa] Horum est mentio apud Liuium lib. xxxiv. in oratione Catonis de lege Oppia: Iam, inquit, nimis multos audio, Corinthi, & Athenarum ornamenta laudantes, mirantesque, & antefixa fictilia Deorum Romanorum ridentes. Idem intelligitur apud eundem scriptorem libro xxvi. In aede Concordiae Victoria, quae in culmine erat, fulmine icta, decussaque, ad victorias, quae inante fixae erant, haesit, neque inde procidit. Quid sint, disertim explicat Vitruuius libro iii. In araeostylis

autē nec lapideis, nec marmoreis epiſtyliis vti datur: ſed imponendae de materia trabes perpetuae: & ipſarum aedium ſpecies ſunt baricae, humiles, laxae. ornantque ſignis fictilibus, aut aereis inauratis earum faſtigia Tuſcanico more: vti eſt ad circum maximum, Cereris, Herculis Pompeiani, item Capitolij. Ita locum illum Vitruuij legimus.

Antes] Gloſſarium: Antes, στίχοι ἀμπέλων. Antium, τάξεων, ὀρχάτων.

Anteurbana] Imitatio Graecorum: προάστια χωρία.

Antiae] Gloſſarium: Antide, κόμαι διὰ τῶν κροτάφων κρεμάμεναι γυναικεῖαι. lege, Antiae. Apud eundem auctorem: Antioſa, ὀρχήστρια. Aliae Gloſſae: Antiae, τρίχες αἱ μεταξὺ τῶν κεράτων τῶν βοῶν. Tertullian. de pallio: Genuinos inter antias adumbratos.

Antigerio] Gloſſae veteres Latinae: Antigerio, valde. Antigerium, quemadmodum, imprimis.

Antios] Sine vllo dubio legendum Anctos. Adſtipulatur & optimum illud Gloſſarium: Anctos, ἀναγκασθέντας. Ancti, ἀγχθέντες.

Antras] Gloſſarium, Ancras. Ancrae, ἄγκεα, αὐλῶνες. videtur Gloſſarij lectio verior. Confirmatur enim Gloſſis Iſidori. Angrae, interualla arborum, vel conualles. Nam cognatae ſunt C, &, G. Fortaſſe ſcribendum Anceae, aut, vt Iſidorus, Angeae. Nā a Graeco ἄγκεα. Quin etiam in aliis Gloſſis Graecolatinis, Aucrca, αὐλών, ὁ στενὸς τόπος καὶ ἐπιμήκης. extant enim veſtigia vocis, Ancra. Ita enim legendum. Item: Aucria, φάραγξ, vallis.

Antruare] Gloſſarium: Antruare, σπηλεῦσαι. Ita corrigimus. σπήλαιον enim antrum. Longe alia ſignificatione poſuit, ac Feſtus ipſe.

Anxur] Placet vetus editio, Axur. Nam certiſſimum eſt ex Seruio veteres ita dixiſſe, ob Iouem imberbem, ſiue ἄξυρον, qui ibi colebatur. Et in nummo argenteo Panſae, ab vno latere, IOVIS AXVR. VIBIVS C. F. C. N. ab altero, PANSA.

Ape] Gloſſarium: Ape, κώλυσον. Apet, ἀποσβεῖ.

Aperta] Imo Aperta lingua Tarentina ἀπεργόντα. hoc eſt ὑπερπόντιος. quod tranſmarinus Deus ſit, & peregrinus. Nam regiis temporibus ignotus erat Apollo Romanis, vt ex Ponti-

Pontificiis libris Arnobius refert. Cuius rei fidem facit nomen Apollinis Graecum. Si enim antiquitus Romanis notus fuisset, peregrino eum nomine non designassent. At Venus peregrinum quoque numen, nomē autem Romanum. sed ita, vt peregrinum significet. Venus enim a Veniendo, quasi dicas προσήλυτον θεόν.

Apiculum] Veteres Grammatici aiunt, Flamines, quasi filamines dictos, quod cum ipsis capite nudo in publicū prodire fas non esset, apicem pone regerebant, & filo velati incedebant. Quid sit autem filum Liuius explicat, cū dicit velamentum lanae esse. Ergo his Grammatici mihi quidem non probant etymon suum. non enim flamen, quasi filamen dictus est. sed tamen, cum haec dicunt, morem priscum circa cerimonias flaminis nos docent. Quae cum ita sint, non dubito legere: Apiculum, filum, quo flamines velati, apicem regerunt. Pone enim regerebant apicem, ne grauis esset summis aestatis caloribus. amentis enim, quae offendices dicebantur, sub mentum adductis religabant, vt eum vellēt, regererent, & pone pendere permitterent. Nam duarum rerum necessitate semper obstrictus erat flamen, nunquam nudo capite in publicum prodeundi, ac nunquam apicem dimittendi. Hoc enim est caput ex lege Flaminica: SINE. APICE. SVB. DEIVO. ESSE. NEC. FAS. ESTO. IN. TECTO. VTEI. LVBET. LICETO. Ergo cum filo propter aestus diei velati erant, apicem tamen gestabant. sed nō in capite, vti diximus. Possumus tamē vulgatam lectionem tueri. Nam certum est eos velamēta gestare solitos, quae Flamea vocabantur. Dionysius: οὓς (Flamines) ἀπὸ τῆς φορήσεως πί·ων τε καὶ στεμμάτων, ἃ νῦν ἔτι φοροῦσι, φλάμινας καλοῦντες, οὕτω προσαγορεύουσι. Mihi prior coniectura magis placet.

Aplustria] A Graeco ἄφλαστα. Apollonius. Glossarium: Aplustra, πτερὸν πλοίου, ἀς ἴνιος.

Apor] Glossarium: Apc, παρέ. vt in alterutro mendum sit.

Aquaelicium] Tertullian. Aquilicia Ioui immolatis; nudipedalia populo denunciatis. Forrasse Varro Tuscum aquiligem, vel Aquilicem dixit, quod sacrificiorum, & rei diuinae procuratione, quarum rerum periti Tusci erant, aquas eliciebat. Verba Varronis sunt haec ex Satira Quin-

quatribus: An hoc praestat Herofilus Diogeni, quod ille e ventre aquam mittit? an hoc te iactas? at hoc pacto vtilior te Tuscus aquilex. Tamen nihil impedit, & pro libratore aquarum sumere. Glossariũ: Aquilices, οἱ τὰ ὑδρεχγώγα ἔργα ζητοῦντες, οἱ ἀνοχετάριοι, ποταμῖται, ὑδρευκίται. Ita enim legendus est locus ille apud auctorem Glossarij.

Aquagium] Idem quod Aquarium. Glossarium: Aquarium, ὑδραγώγιον.

Aquilus] Glossarium: Aquilum, μέλαν, ὡς λυκίλλιος. Varro κοσμοτορύνῃ, περὶ φθορᾶς κόσμου·

Atque Aegeus fluctu quam lauit ante aquilo,
Saeuus vbi posuit Neptuni filius vrbem. Aquilum fluctum, μέλαν ὕδωρ. poetae.

Arbilla] Aruina, seu Arbina, non est quaeuis pinguedo, sed seuum tantum. Glossarium: Aruina, λίπος ἄνευ σαρκός. Haec enim est definitio seui. Est autem Siculum verbum. Hesych. ἀρβίνη, κρέας, σικελοί. legendum fortasse, στέαρ, non κρέας.

Arcula] Lego, Arciua. Veteres Glossae: Arciuus, εἰρκτικός, κωλυτικός. Et sane cum dictum sit hoc ab arcẽdo, Arciuum dicendum esse quis non videt?

Arcuma] Videtur esse genus modici plaustri, quo homo tantum gestari poterat, & a seruis, non a mannis trahebatur. vnde vocabatur Chiramaxium. Arbiter: Hinc inuolutus coccina gausapa lecticae impositus est. praecedentibus faleratis cursoribus IIII, & chiramaxio, in quo delitiae eius ferebantur, puer vetulus lippus domino Trimalcione deformior.

Arferia] Arferia aqua, vt inferium vinum. ab adferẽdo, & inferenda. Arferium, pro adferium. sic aruenire, arcire, arcedere, & similia. eodem modo Adferia aqua. veteres Glossae: Adferial, ὕδωρ τὸ ἐπὶ τοῖς νεκροῖς σπενδόμενον.

Argea] Lege: Argei, ex Varrone, & Ouidio, Plutarcho, aliis. Glossarium: Argi arra, ἀφιδρύματα. Lege, Argei, ara. In lege Flaminia: CVM. EAT. AD. ARGEOS. NEQVE. CAPVT. COMITO. NEQVE. CAPILLVM. DEPECTITO.

Argennun] ἀργεννόν. Legendũ hic, Argennum, argẽteum, percandidum.

Arilator] Melius scriberetur Arrilator. Non enim ab ara,

ara, sed ab arra dictus. Est enim, qui empturiens data arra postulat sibi credi. Vnde a cunctando Cunctio, seu Cuctio dictus. Nam veteres Cuctum, quod postea cunctum. Hoc genus hominum, Barguigneurs vocant Galli ab antiqua appellatione, quae ad posteriora etiã Latinitatis tempora durauit, nẽpe Bargenna. De quo alias. Glossarij auctor sequitur vulgarem scripturam: Arilator, ἰψίτης, συμφορεύς, πραγματευτής. Idem: Arilator, μεταβόλος, ἀρχ., hoc est ἀρχιτέκτων. Glossae Isidori: Arilator, Cocio, μεταβολεύς. Apud Gellium legitur Arulator. de quo in voce Cocio.

Armata] Intellige Maximam virginem Vestalem. In veteribus nummis saepe hoc habitu sacrificans Maxima virgo lacinia togae pone reiecta, & disco libatorio dextra vinum inuergens conspicitur. Eleganter vero pomum in armum legere, quod Graeci dicerent αἰδεσχθείς. ἐκ τοῦ ἀλλοβίου χρείαν καρπὸν αἰδεσχθῇ μὴ ὑποφροντισάτω.

Armillum] Prouerbium fuit vetus: Anus ad armillum redit. Lucillius libro XXVIII: Hinc ad me, hinc licet anus rursum ad armillum. Quod prouerbium bis apud Apuleium reperies, libro VI. & aegra facie matris suae repentinam sobrietatem pertimescens ad armile redit. item libro IX: ad armillum redit, & ad familiares feminarum artes accenditur. Non tamen ab Erasmo animaduersum. significat, redire ad ingenium. nota est anuum in vinum propensio.

Armilustrium] Quo res diuinas armati faciebãt. Saltem debuit dicere rem diuinam. In veteri Glossario: Armilustrium, ὁπλοκαθαρμὸς, ὁπλοκαθαρσία. Ego existimo centuriatis comitiis exercitum armatum lustrari solitum. Quod puto esse ex vetustissimo instituto Atheniensiũ: apud quos οἱ περιστίαρχοι comitium lustrabant. & vbicunque populus conueniret, id facere solebant. vnde id καθαίρειν vocabant. Sed Longobardus iste, hic nobis rei vetustissimae cognitionem barbara mutilatione sua totam nobis intercepit. Neque credibile est tubis in eo sacro canere solitos, sed classico. Aliter enim classes, aut exercitus conuocari non poterant, quod vocare inlicium dicebatur.

Arnae caput] Glossariũ: Arna, μήτηρ, κατὰ Βάῤῥωνα. Supplendum, ὄϊς μήτηρ. Male quidam agnae hic legunt.

Arse verse] Ita versus Afranij legendus est. Inscribat

aliquis Arse vorse in ostio. In quo versiculo ostēditur superstitio veterum, qui ad deprecandum incendium inscribebant in ostio nescio quid, quod ād eam rē faceret. Plinius libro XXIIX. Etiam parietes incendiorum deprecationibus conscribuntur.

Arsineum] Cato Origine VII. Mulieres opertas auro purpuraq;, arsinia, rete, diadema, coronas aureas, russeas fascias, galbeos, lineas, pelles, redimicula. Glossarium: Arsinum, διάκρισμα.

Arytenam] Apud Lucillium Arutenae. — Atutenas, & aquales, vt citat Charisius. Glossarium: Atena, εἶδος πρυτανεῖν, ᾧ οἱ πρυτάνεις ἐν ταῖς θυσίαις χρῶνται. Legendum Artena. Nam & Artenam solere dici hic quoque monet Festus. Eam Matulatam vocat idem Glossarium.

Asseres] Non est verum etymon, Asseres ab assidendo, quanquā & propterea a Graecis viderentur σεσωτῆρες dicti. Sed Axis, Axeris: vt suis, sueris: Iouis, Ioueris: bouis, boueris: nucis, nuceris: vnde veteres indifferēter coassare, & coaxare dicunt.

Assiratum] Monet dictum ab eo quod Assir sanguinem vocabant. Glossarium: Asser, αἷμα.

Atanuuium] Glossae Isidori: Attanabo, genus vasis. Glossarium: Atnaulus, ἄγγειον ἱερέως σκεῦος. κέρμαλειον. lege: Atanuuius.

Atratas] lego: Atritas, ater color.

Atroces] Lege, quia illi ἄτερκτα. vel Latinis literis, quia illi atrocta. facilis error: sed nō parui momenti. Sane ἄτεροξ est purum putum Graecum. ἄτεροξ, ἄτρωγος. In Glossario ita corrige: Atrox, δεινὸς, σκαιὸς, ἀνίκαστος. Atrocem vero pro crudo, quod hic dicitur, veteres vsurpasse testis Naeuius, qui dixit: Simul exta porricerent atrocia ministratores.

Attae] Glossarius: Atta, ὁ τοῖς ποσὶν ἄκρεμβος περιπατῶν. Ab eo ait Quintiū poetā Attam cognominatū. Ad quod puto allusisse Horatium: Recte necne crocum, floresq; perambulet Attae Fabula. —

Attam] Graecum est. ἄττα πάτερ.

Attinge] Locus mendosus. scribe, Attingem, attingam. Nam Attingeo, claudeo: & Attingebo, claudebo, viuebo, dicebant. vide Nonium.

Auctor] Iuno apud Virgilium: Auctor ego audendi.

Neque

Neque ſolum Auctor, ſed & alia pleraque omnia verbalia. Ouidius:

Sponſor coniugij ſtat Dea picta ſui. Sed quid lōginqua conquirimus? Ecce obuia ſemper vox Vxor, eſt feminini generis. Vnxor dicendum erat: pro vnctor. Eiuſmodi enim erant verbalia apud veteres, vxor, pro vnctor: pacio, pro pactio. ita dicta eſt, quia adipe lupino poſtes noui mariti vngeret. Sed & Aeſchylus τύχην σωτῆρα dixit in Agamemnone: τύχη δὲ σωτὴρ ναυστολοῦσ' ἐφέζετο. Quod ſane ſilentio praetereundum non erat.

Audiuitaui] Scribe, vt in veteribus editionibus, Auditaui.

Aureax] Gloſſarium: Aura, exſolitarius, ἱππαστής. lege: Aureax, ſolitarius. Confirmant Gloſſae Iſidori: Aureax, eques ſolitarius. Solitarium vocat, quem alibi idem auctor Gloſſarij ſingulatorem, hoc eſt κέλητα. Idem etiam Caballarium. Melius tamen eaedem Gloſſae Iſidori: Caballarius, alaris.

Aurichalcum] Cum Graeci dicant ὀρείχαλκον, tamen Latini ſcripſerunt Aurichalcum, quod putarent id ex auro & aere componi, addita Cadmea terra: vt electrum ex auro & argento: de quo intellexit Martialis:

Pallida ſic niueo radiant electra metallo,
Et niueū felix puſtula vincit ebur. Intelligit enim de illa materia compoſitā, non de ſuccino. Igitur ex vitio pronuntiationis nata eſt falſa illa de compoſitione auri, & aeris opinio. Quare & auctor Gloſſarij recte dixit: Aurochalca, κεραματινά. quod putarent eſſe auri, & chalci, ſeu aeris κέραμά τι, & compoſitionem quandam. Non nego ex auro, & aere praeſtantiſsimum aes fieri, vt prodiderunt veteres de Corinthio aere. ſed id ὀρείχαλκον eſſe, id vero pernego. Ariſtotelem enim habeo auctorem, qui apud interpretem Apollonii negat ὀρείχαλκον eſſe in rerum natura. Heſychius: ὀρείχαλκον, τῶν εἰκῆ διαδεδομένων τοὔνομα. οἱ δὲ πλείους ὑπάρχειν αὐτόν. ἔστι δὲ καὶ ὕλη ὁμοία χαλκῷ. Sane ὕλην ὁμοίαν χαλκῷ vulgo vocamus Letonum. & de eo intellexit Horatius: Tibia non, vt nunc, orichalco vincta- Sed illud commentitium Aurichalcum tanti fuit apud veteres, vt cum nuſquā eſſet, tamen quaſi eſſet, etiam auro excellentius haberetur. Id quod ex Plauto cognoſcimus, qui auri-

ganter dicta,contra,quam aduersetur Festi menti vulgata lectio, nemo non videt. Quin audeo affirmare ne illud quidem RERVM Festi esse. Quare expunge.

Auxillae] Glossariũ: Auxillae, μικρόπτερα, ὡς βάρβαροι. Ab eo autem ollae dictum, vt ab Axilla, ala. Sic Axilites, pro Alites. Glossarium: Anxilites, ὄρνιθες, οἰωνοί. Scribendum Axillites. Qui error non est librarii, sed ipsius auctoris. quod apparet ex ordine literarum.

Axamenta] Glossarium: Axamenta, στίχοι ἐπὶ θυσιῶν Ἡρακλέους. Vbi notandum est sacrificia, quae Salii faciebãt, non Marti, sed Herculi fieri: cum tamen Salij sint Martis sacerdotes. Quare scriptor doctissimus illius Glossarij secutus est anctores eos, quos & Virgilius, dum attribuit Salios Herculi, non Marti. Sed & Antonius Nipho, & Octauius Herennius olim ostenderant Salios Herculi dicatos esse. Porro Axamenta dicta sunt ab Axare. hoc est, vt ipse Festus explicat, nominare. Glossarium: Anaxãt, ὀνομάζουσι. Sed non magis puto axare proprie esse nominare, quam apud Graecos στηλιτεῦσαι, τὸ δημεῦσαι, aut τὸ ὑβρίζειν. Sed in axibus seu tabulis illa carmina describebant, item vt leges suas Graeci ἐν τοῖς ἄξοσι. Quia enim legitime concepta erãt illa carmina, propterea non minus edíscebãtur a Saliis, quã a leguleis actiones, & formulae iuris. Itaque & Cicero ait a pueris praetextatis carmen Saliare tanquam legitimas formulas disci solitum. Sed & erant alia carmina, quae a pueris discebantur, vt carmen Nelei de moribus, & similia. Quae quia religiose ediscebantur, & solenniter concepta erant, nihil impedit legitima dici. Sic Tertullianus disertissimus ac eruditissimus scriptor, in libro de persecutione, orationem Dominicã legitimam vocauit elegãtissime: quod a nobis, & ab omnibus, qui Christo sacramento dixerunt, vt carminis lex quaedam discatur.

Axitiosi] Ita apud Plautum. citante Varrone:

Axitiosae annonam caram e vili concinnant viris.

Glossarium: Axitas, ἀποπλεισματικαί Lege Axites. Vnde & infra Axites mulieres legendum, non Axies.

B

B*Acar*] Glossarium: Bauar, εἶδος ἀγγείου. lege Baccar. Isidori Glossae: Baccarium, vas aquarium. Quod his

Benna] De hoc alibi. Gloſſarium: Benarius, σκηνάρχης.

Bes] Inepta etymologia, & moroſa. Prius Des dicebatur, vt duonus, bonus: duellus, bellus. Auctor Varro. As ita in partes ſuas ſecatur, vel tribuitur, vt ab vncia ad octo fiat partium incrementum. ab octo ad duodecim fiat deminutio. Cum ergo ad octo peruentum eſt, tunc de aſſe deminuendum in ratione partium ineunda. Non enim, vt ante, quadrans, triens, ſemis dicitur, quae vnciarum adiectione incrementum capiunt. ſed deeſt vncia, deeſt ſextans, deeſt quadrans. id eſt, deunx, dextans, dodrans. Ergo ab octo de aſſe deminuitur, vnde Des, deſſis dictus primum a veteribus. & haec eſt vera etymi ratio. Varro in enumeratione aſſis partium, poſtquam ad ſeptuncem peruenit: Reliqua inquit, obſcuriora, quod a deminutione. & ea, quae deminuuntur, ita ſunt vt extremas ſyllabas habeant. Sed Feſtus eandem ponit etymologiam in beſſe, quam Graeci ἐν διμοίρῳ. Nam & δίμοιρον dictum, quod duas portiones, hoc eſt duos trientes habet. Sed Graeci in aſſis diſtributione, quam poſterioribus temporibus εἰκασμὸν vocarunt, aliam rationem ſequuntur. ita enim numerant, vt poſt trientẽ adiiciant tantum vnciam. vt Triens vncia, hoc eſt Quincunx. ſemis vncia, hoc eſt Septunx. deinde iam altero triente facto, quem μοῖραν vocant, δίμοιρον dicunt. Ita autem numerabant vltimis temporibus: δωδέκατον. ἕκτον. τέταρτον. τρίτον. τρίτον δωδέκατον. ἥμισυ. ἥμισυ δωδέκατον. δίμοιρον. δίμοιρον δωδέκατον. δίμοιρον ἕκτον. δίμοιρον τέταρτον. λίτρα. Tria enim tantum hic variant: Primus triens, qui ſimplici acceſſione vnciarum progreditur. Alter triens compoſitus vel ex ſe & vncia, vel ex ſemiſſe & vncia. Tertius triens, qui ex ſe & augmento vnciarum compoſitus eſt. Et iterum repetit ordinem primi trientis, vncia, ſextans, quadrans. Nam ſe componit cum illis, Beſuncia, beſſextans, beſquadrans. Vt non dubitari poſſit, quare δίμοιρον Graeci vocarunt. Cum poſſent aliter facere, & a tribus quadrantibus Dodrantem potius, quam a duobus trientibus Beſſem.

Bidental] Apage ſis illa verba, QVODDAM TEMPLVM. Nunquam enim doctiſſimus Feſtus ea ſcripſit. Verba ſunt barbari mutilatoris. Feſtus ita ſcripſit: Bidental dicebant, quod in eo bidentibus hoſtiis ſacrificaretur.

Quis enim nescit Bidental omnem locum esse, qui de caelo tactus est? Tantum abest, vt templum duntaxat dici debeat. Glossarij auctor recte exposuit: Bidental, τόπος κεραυνόπληξ. Quin Persius ipsum hominem κεραυνοπλῆγα, bidental vocat:

Triste iaces lucis, euitãdumque bidental. Artemidorus libro II. ὁ κεραυνὸς τὰ ἄσημα τῶν χωρίων ἐπίσημα ποιεῖ διὰ τοὺς ἐνιδρυμένους βωμοὺς, καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς γινομένας θυσίας. De Bidentibus alibi diximus in Coniectaneis. Glossariũ: Bidentis, διετὴς ὄϊς, ἐρίφια πρόβατα. lege, διόδοντα πρόβατα. Bidentes, ἐπὶ τῶν προβάτων, διὰ τὸ διόδοντα εἶναι. Graeci bidental vocant ἐνηλύσιον Glossae Graecorum, ἐνηλύσια, τὰ κατασκηφθέντα χωρία. Nã σκηπτὸς fulgur. Porro de Bidẽtibus abunde diximus in Coniectaneis. Bidentes sunt, quas μετάσσας Homerus vocat. quae neque agnae sunt, quia illae nondum dentes ediderunt. neque adasiae, quia iam eiecerunt. a quo λιπογνώμονας oues vetulas vocãt Graeci.

Bigenera] Docti viri putant aliquid mutandum in CICVR SVS. Quod quare sibi persuadeant, non video.

Bignae] Bignus, pro Bigenus, eodem modo dictum, quo Priuignus, pro prignus. Nam Pri, pro Prae dicebant, vt Pridie.

Bilbit] Glossarium: Bilibit, ὑποσκιασμὸς φωνῆς. Bilbit, βομβύζει.

Bilingues] lego Brutiates, non Brutates. Βρεττιάται.

Binominis] Lege Binominis.

Biseta] Bisaenum vocat Glossarium: Bisaenus, χοῖρος ἑξαμηνιαῖος. & tamen non video, quomodo Bisaenus, vel Bisenus sit ἑξαμηνιαῖος. Idem est apud eundem auctorem, Bibilles, δίμαλλοι &, Bicerres, δίμαλλοι, δίχροοι. Vide ipsum Festum in Disulcus.

Bitenses] A Bitiendo. de quo in Cõiectaneis. Dicebatur idem & Baetere, seu Betere, & Bitire. Glossarium: Baesis, προσειληθής. Lege, Baetis.

Blaterare] Βλάξ. Glossariũ, Blanx, εὐήθης. Legendũ Blax.

Boa] Crurum tumor. Lucilius:

Inguen ne existat, papulae, tama, ne boa noxit. Glossarium: Bor, ὁ τοὺς πόδας φλεγμαίνων. Puto, Boa. Nam & a morbo aegrotans ipse dici potuit, vt Carcer, qui in carcere est, & Ergastulus, qui in ergastulo. Lucillius: --Non

erg-

ergastulus vnus, & alius iudicem Opposuit- Idem: vt nemo sententiam libere, quasi ergastulus, possit dicere. Sic seruus Noxa dicebatur, qui noxam fecerat. Vnde Dedere noxam dicebant veteres. Est etiam Boa, morbus boũ Auctoribus rei rusticae. Glossario quoque Boua, νόσος βοῶν Siue Boam, siue Bouam scribas, nihil interest.

Boiae] Boia proprie collare veteres Glossae: Boia, κλοιός. & inboio, κλοιὸν περιτίθημι. Saepius in veteribus historiis Martyrum manuscriptis legitur. vt, Tolle boiam de collo meo. Non mediocriter errat Brodaeus, qui Boiam eandem cum Taurea facit: cum Taurea sit scutica. Hesychius: μάραγνα, μάστιξ, ῥάβδος, ταυρεία. & , μαράγνα, τῇ ταυρείᾳ. Artemid. de carnib. bubulis, quod nõ bonum sit videri in somnis eis vesci, praesertim seruis: δύλοις δὲ βασάνους (σημαίνει) διὰ τὸν ἱμάντα, καὶ τὴν ταυρείαν. Allusit Plautus: Boius Boiam terit. Nam Boiam accipiendum pro collari, cum tamen qui hoc dicit, vellet accipi, tanquam si dixisset ipsum Gallum, cum Galla cubare. Notum enim Boios esse Gallos. & Glossarium: Bosbuc, Βατηγέοι, ὡς οἱ Γάλλοι. Scribe: Bos, Β.ῦς. Boi, ἱπηγέοι οἱ Γάλλοι.

Botulus] Glossarium: Botulus, φύσκες. Bolos hic prima longa accipiendum. per bolos enim farciebantur.

Bouinantur] Nusquam reperies hoc verbum pro conuiciari. Bouinari enim est tergiuersari. de quo satis alibi. Glossarium: Bouinatores, θορυβοποιοὶ, θρύλλον ποιοῦντες, ἢ ταραχώ. Glossae Isidori melius: Bouinatores, incõstantes.

Brundusium]. Imo Βρεντήσιον, seu Βρεντέσιον prius βρέντη dictum videtur. Idque esse antiquum nomen eius oppidi. quod significat lingua Cretensium Ceruum.

Brutiani] Eleganter vetus Glossarium: Brutiani, οἱ δυλικὰς τάξεις χρηστεύοντες. Non enim vocat δύλους. Eos Fulgentius ait etiam Gerones dictos. Congerrones, inquit, qui aliena ad se congregant. Vnde apud Romanos Gerones Brutiani dicti. Quod verum est. Nam Gerones, sunt χειρισταὶ, πρακτῆρες, vt auctor Glossarij docet. Apud Plautum sunt Geruli, in Truculento:

Ite hac simul muli aeris, damnigeruli, forasgeroñes,
Bonorum hamaxagogae-- Atque haec est prima cõiectura nostra de Bruttianis geronibus. Sed, vt ingenue fateamur, putamus potius dictos, quia gerones literarum

& publici curſores erant. Strabo: τῶν δὲ Πικεντῶν ὑπῆρχε μητρόπολις Πικεντία. νυνὶ δὲ κωμηδὸν ζῶσιν ἀπωσθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων διὰ τὴν πρὸς Ἀννίβαν κοινωνίαν. ἀντὶ δὲ στρατείας ἡμεροδρομεῖν καὶ γραμματοφορεῖν ἀπεδείχθησαν ἐν τῷ τότε δημοσίῳ, καθάπερ καὶ Λευκανοὶ, καὶ Βρέττιοι κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας.

Brutum] Horatius: Quo bruta tellus. Eſtque ex Etruſcorum librorum doctrina. in quibus etiam eodem modo bruta fulmina dicebantur.

Buccina] Lege: Graeci Bucanen.

Bucerum] Gloſſarium: Bucerum, γέννημα βιος. lege, βοός.

Bulgas] Adhuc Galli nomen retinent, ſed ὑποκοριστικῶς Bulgetas. Sunt autem riſci ſcortei.

Bulimam] Lege Bulimum. Ego id πάθος inuenio Furcillam dictum a vetere collectore Gloſſarum. Furcilla, βούλιμος, ὁ μέγας λιμός. in Iſidoro, Curcilla, oppilago. & contra, Oppilago, curcilla. Quod ait de particula βοῦ, miratus ſum a Iuſtiniano imperatore βουπόνηρον compoſitum eſſe, Nouella. VI. βουπόνηρον πορείαν. Porro βούπαιδα dicebant, quem Latini Catulaſtrum. Gloſſarium: Catulaſter, βούπαις. Aliae Gloſſae: Catuleſter, pupa, pupula, πάλληξ. Catlaſtros eſt vetus lectio apud Vitruuium libro VIII. cap. IIII. Quod a nobis admodum adoleſcentibus olim animaduerſum fuit.

Bulla] βυλλή. Tarentine βυλλὴ, βόλλα. & ἀναβολὴ, ἀμβόλλα. vnde Abolla. Quod Aeoliſmum reſipit.

Burranica potio] Vide, quae in Coniectaneis de hoc olim ſcripſimus.

Burrus] Eleganter homines ex potione rubentes ait Burros a veteribus dictos. Quod verbum in eodem ſenſu retinet Hiſpanica lingua. Burraccos enim vocant ebrioſos. & vas vinarium, Burraceam. Gloſſarium: Burrum, πυῤῥὸν, ξανθόν.

Buſtum] Ab hoc inauſpicatum genus auium Ambuſtaneum dictum putarim, quod circa buſta verſetur. Gloſſarium, Ambuſtandus, εἶδος ὀρνέου. lego, Ambuſtaneus. vt Circanea auis. eaeque Ambuſtaneae aues dictae videntur, quae de buſto ſeu rogo, aliquid in tecta deferebant, & incendium portendebant. vnde incendiariae aues in augurali diſciplina. Seruius in Fragmentis: Sane bubo, ſi cuius aedes inſederit, & vocem miſerit, mortem ſignificare

ficare dicitur. Si autẽ de busto sudem ad tectum detulerit, incendium aedibus portendere. Quin eandem Spinturnicem fuisse cum incendiaria, non dubito. Graeco enim nomine dicta est, παρὰ τὸν σπινθῆρα. quod carbonem ex rogo, aut ex altari in aedes inferret. σπινθὴρ est strictũ ignis. Neque vero praetermittendum, quod de Vstrina hic dicitur, separatam aliquando a sepulcro, aliquando coniunctam fuisse. Ideo hoc cauebatur a veteribus. quin & lex monimentis applicabatur, vt licet notare in antiquis duobus saxis Romae: HVIC MONIMENTO. VSTRINVM APPLICARI. NON. LICET. Item, AD. HOC. MONIMENTVM. VSTRINVM. APPLICARI. NON. LICET. Vetus Glossarium: Vstrina, πυρκαϊά. vstrina, καύστρα νεκρῶν. Seruij Fragmenta: Apparatus mortuorũ funus dici solet: extructio lignorum, rogus: subiectio ignis, pyra: crematio cadaueris, bustum: locus, vstrina: operis constructio, sepulcrum: inscriptum nomen, memoriaque, monimentum. publicae autem vstrinae erant in exquiliis, inquit Acro.

Buttubata] Vt nugarum facilis & obuia materia, ita nomina multa a veteribus excogitata, vt Buttubata a puerorum vocibus, quas primas in infantia discunt, Bu, Tu, Ba, Ta. Bu, est bibere. vnde buae potus: & vinibuae Lucillio ebriosae. Varro Cato de liberis educandis: Cum cibum, ac potionem buas, ac papas vocent: matrem, mammam: patrem, tatam. ba, est papa. Vnde Plautus: Tum puero dandum, quod papet. Ta, est appellatio Tatae. Tu, etiam appellatio cibi, vnde Tubuccinari factũ, pro manducare. Idem & Titia: Glossarium, Titia κρία νηπίων, ὃ λέγουσι. Sed praestat Ba, pro Ma, hoc est mamma dictũ. vt facilis est lapsus a B, ad M. Buttubata ergo, quasi Buttumata. Sũt & aliae appellationes nugarum. Hettae, Lire lire, nauci, Gerrae, Apinae. quod est detortũ ab ἀφάνναι. quod fuit ignobile oppidum. Stephanus: Ἀφάνναι, χωρίον Σικελίας, ἄσημον. ὅθεν τὸ, Εἰ εἰς ἀφάννας, ἐπὶ τῶν ἀδήλων, καὶ ἐκτετοπισμένων. Prouerbium vult accipi Stephanus de remotissimis. Et Hesychius, qui non in Sicilia, sed in Attica ponit. Ἀφάνναι, χωρίον τῆς Δημαρατίδος φυλῆς. πόῤῥωθεν. prouerbialiter ἀφάνναι, ἀντὶ τοῦ πόῤῥωθεν. At Romani de rebus nugatoriis. Glossarium, Apinae, φάνναι. lege, ἀφάνναι. Neque

aliud est Affaniae apud Apuleium libro I X. Haec,& alias simrles affanias frustra oblatrantes eos retrorsum abducunt pagani.& libro X. ore semiclauso effutiens nescio quas atfanias effutire. Apud eundem Apuleium Folia, pro nugis. in vita Gallienorum Impp. Cyclopem etiam luserunt omnes apenarij. lege apinarij. id est, quos vulgo in Gallia plaisantins. ab apinis, & nugis.

C

C*acula*] Glossarium: Cacula, δοῦλος στρατιώτου.

Caculatum] Vt aed latum.

Caduca] Virgam e manu Flaminis, quam Commentaculum vocabant, excidisse, Caducum auspicium faciebat. & ni fallor. infelix erat. in Glossario: Caducus, πτῶτικος, ἐπιληπτικὸς, δημόσιος. lege, πτωτικός. In eodem, Caducos, ἐπιληπτιν. lege. ἐπιληπτικούς.

Caduceator] Caduceum Graecum est pro Caruceum. καρύκειον Syracusane, & Tarentine, quod aliis κηρυκεῖον. R, in D. vt contra saepe D, in R.

Caelibem] κοίλιψ, est Carens concubitu, ναιγίλιψ, Carens capris: καρκόλιψ, carens cauda. κεῖσιν, κοῖτος, vnde ὀρεσκοῖτος, in montibus cubans. Ea est vera etymologia.

Caenaculum] ea tantũ esse, quae scalis ascenduntur vel fidem fecerit Ennius apud Sept. Tertullianum, qui dixit --Caenacula maxuma caeli. & Martialis: Et scalis habito tribus, sed altis. Nam & Iuuenal.-rarus venit in caenacula miles. Caenaculum veteres Glossae interpretantur δίαιταν, ὑπερῷον.

Caerimoniarum] Cerus veteri lingua sanctus, a quo Cerimonia. Vt a sanctus, sanctimonia. & mysticum erat nomẽ Iani Cerus manus in carmine Saliari. Quanuis & Creator bonus exponatur a quibusdam veteribus. Nonnulli a Cerere cerimonias. Propterea Glossariũ: cerimonia, δημήτρια.

Caesones] Plinius: Auspicatius enecta parente gignuntur. sicut Scipio Africanus prior natus, primusq; Caesarum, a caeso matris vtero dictus: qua de caussa caesones appellati. Quod ait de Scipione & apud Tertullianũ legitur libro de anima: Possumus illos quoque recogitare, qui execto matris vtero viui aerem hauserunt, Liberi aliqui, & Scipiones.

Cella] Glossarium: Cellarium, & cellaromariũ, ταμιεῖον. lege Cellariũ, & Cellar, Omarium. omarium & aumarium dicebatur. Petronius apud Fulgentium: In aumarium memetipsum conieci. Corruptum ex armario.

Calasis] manifesto Graecum nomen χάλασις, laxamentum tunicae nodo retentum.

Calatores] Calatores, ἐκβιβασταὶ ἱερέων. δοῦλοι δημόσιοι, περίπολοι. Calator, κλήτωρ: Glossae Graecorum. Et Isidorus: Calator, minister sacrorum. Quemadmodum Calatores sunt sacerdotum praecones, ita etiam κήρυκες ab Homero καλήτορες dicuntur. ἐς δ' ἄγαγον κήρυκα καλήτορα τοῖο γέροντος. Calator ergo καλήτωρ.

Calbeos] Suetonius Galbeos, & historici. Glossarium Calbae: Calbae, κόσμια.

Calicata] veteres dicebant Calecata, vt legitur hodie in Tabula vetustissima Aletri, quam descripsit ita amicus noster Aldus Manutius Pauli F. iuuenis doctissimus: L. Betilienus L. F. Vaarus haec, quae infra scripta sont, de Senatu sententia faciẽda coirauit. Semitas in oppido omnis: porticum, qua in arcem eitur: campum, vbei ludunt: horologium, macellum, Basilicam calecandã: seedes, lacum balinearium: lacum ad portam, &c.

Calones] Scribendum περισπωμένως, κᾶλα. vt κάγκανα κᾶλα. Glossarium: Calo, δοῦλος δημόσιος. Isidorus: Calones, Galearij militum.

Calpar] Glossarium: Calcar, θυσίαι ἀπαρχῶν οἴνου. vides legendum esse, vt hic, Calpar. Item, Calpar, οἶνος ἐν θυσίᾳ. Vide Arnobium, & Coniectanea nostra. Graecum est a κάλπη. vt ab Aula, aulax. Nam Calpar non vinum proprie est, sed vas ipsum vini. Varro apud Nonium.

Calpurnij] Lucanus in Panegyrico ad Pisonem:

--hinc tua, Piso,
Nobilitas, veterisque citant sublimia Calpi
Nomina, Romanas inter fulgentia gentes.

Camillum] Versiculus ille exagitatus a veteribus Criticis: Praetextum in cista mures rosere camilli. Camillum intellexit Ouidius cum ait: Stat puer, & manibus lata canistra tenet. Vide Coniectanea nostra. Glossarium: Camilla, ἱέρα. Seruius P. Danielis: Alexander, inquit, Aetolus poeta in Musis refert Camillam nomen fuisse

Dianae ab Ephesiis dedicato templo ei impositum. Haec Seruius in Schedis reconditis, quae sunt in Bibliotheca Danielis nostri. Sed profecto magnus ille Virgilij interpres fallitur. Nam in eo poemate Alexander Aetolus non Camillam, sed ὦπιν Dianam vocat. Cuius versus habes apud Macrobium. Sed est μνημονικὸν ἁμάρτημα.

Canalicolae] forenses vocat, vt etiam Graeci ἀγοραίους, hoc est χυδαίους, Caeterum singulari numero propter canalem legendum est, non, vt hic, propter canales. Plautus Curculione:

In foro infimo boni homines, atque dites ambulãt.
In medio propter canalem ibi ostentatores meri.

Cancri] Cancer, canceris, & mutato n, in r, Carcer, carceris. non a coercẽdo, vt Varro. Apuleius: inter Orci cancros iam ipsos adhaesisti.

Canicae] A canibus scilicet. vide prouerbium, κύων ἀπὸ μαγιδαλιᾶς.

Cannensem] Locus non tam obscurus, quam ridiculus. obscurus tamen. Quod & me tacente satis per se patet. Ego sane non dubito ita legere: Cannensem, cursorem Titinnius praepostere dixit. Recte. Nota est cõsternatio, & fuga eorum, qui ex Cannensi clade euaserunt: qui noctes, & dies nunquam cursum, & fugam intermiserint. Quod Liuius nominatim monet. Ab eo ioculariter Cannenses, hoc est, qui ex clade Cannensi effugerant, vocabantur cursores, vt suspicari licet. At contra, praepostere Titinnius cursorem vocauit Cannensem. Non enim, si Cannenses cursores dicebantur, ab eo cõsequens erit & cursorem quenuis Cannensem dici. Sed comica licentia eleganter hoc dictum a Titinnio accipiendum est.

Capillatam] Supplendum ex Plinio de Vestalibus libro XVI. cap. XLIIII.

Capitalis] Non possum aliter mihi persuadere, quin Festus ita scripserit: Capitalis locus, vbi si quid violatum est, capite violatoris expiatur. Nam capite, non caput habent & priscae editiones. Quare Ouidius capitale templum, Mineruae captae intelligit, cum scribit Fast. III.

Aut quod habet legem, capitis, quae pendere poenas.
Ex illo iubeat furta recepta loco.

Ergo capitalis locus est, qui habet legem, vt capital sit, qui quid in eo violarit.

Capita

Capitalis lucus hoc modo dicetur. Quare locus, nō lucus legendum, quia locus & lucum, & alia comprehendat.

Capitarium] Iam & hoc nego a Festo vnquam ne in mentem quidem venisse. sed, Capitarium, aes, quod caput est. Ait Capitarium aes, id est fortem Capitarium vocari, quia caput sit vsurae. Graeci ἀρχαῖον. Ego tamen malo Capitarium aes esse, quod capite penditur. aliud enim ex censu pendebatur. vide Tributorum.

Capuam] Sane Capys Graecum vel Tarentinum videtur Latine expressum per Falconem. Nam κάπος, παρὰ τὸ κάπτεσθαι, ἤγουν κάμπτεσθαι. quod incuruos habeat pedes. vnde & Capus dictus κατ᾽ ἐξοχήν. vt ὄρνις Gallina κατ᾽ ἐξοχήν, & multa alia eiusmodi. Vt & vnus tantum ex genere accipitrum vocatus Falco, non omnes accipitres, quanuis omnes sint γαμψώνυχοι. hoc enim significat Falco.

Carinari] Glossarium: Carinari, χλευαστίζεσθαι. Isidorus: Carinantes, illudentes. Ennius:

Contra carinantes verba, atque obscena profatus.

& tamen corripit in sequenti mediam:

* neque me decet hāc carinantibus edere chartis.

Qui versus nondum excusi, citantur a Seruianis schedis doctissimi Danielis nostri. Ita factum carinari a carina: vt apud Graecos γεφυρίζειν a γέφυρα. Idemque valet, ac carinari.

Carissa] In veteribus editionibus vafrum, non vafram. Cui adstipulari videtur auctor Glossarij: Carisa, μαυλιστὴς, πορνοβοσκός. Isidori Glossae contra foeminino: Carissa, lena vetus, & litigiosa. ancilla dolosa, & fallax.

Carnificis loco] Originem huius moris explicat vetus scriptor Cassius Emina apud Seruium Danielis nostri: Tarquinius, inquit, Superbus, cum cloacas populum facere coegisset, & ob hanc iniuriam multi se suspendio necarent, iussit corpora eorum cruci affigi. Tunc primum habitum est turpe, mortē sibi consciscere. vt non tantum de eo, qui se vulnerasset, vt moreretur, intelligendum sit, sed de eo, qui quouis modo mortem sibi consciscerct. quare adeo eiusmodi abominabantur vetustissimi Romani, vt ne eis quidem iusta facerent. Seruius in schedis: Varro ait, suspendiosis, quibus iusta fieri ius non sit, suspensis oscillis veluti per imitationem mortis parentandum esse.

Artemidorus lib. 1. ἄτιμός τε καὶ φυγὰς γενόμενος, ἀναρτήσας ἑαυτὸν ἐτελεύτησε τὸν βίον, ὡς μηδὲ ἀποθανὼν ἔχειν ὄνομα. τούτους γὰρ μόνους ἐν νεκρῶν δείπνοις οὐ καλοῦσιν οἱ προσήκοντες. In cariſtiis enim, & parentalibus omnium carorum iam vita functorum nomina ciere ſolebant. Auſonius. --nomina tantum Voce ciere, ſuis ſufficiet tumulis. Quae Auſoniana paulo diuerſius interpretatur Turnebus: quod nō debuit.

Caſaria] Eſt, quā Graeci οἰκεριάδα vocāt, Hebraei naua.

Caſſabundus] Vncos, Caſabundus. vide Varronem.

Caſſiculum] Gloſſae Iſidori: Caſſiculum, rete iaculum.

Catampo] Graecum ſcilicet, κάτ' ἄμφω. Videntur verba duorum, qui eum ludum exercebant. Ridiculus eſt doctiſſ. vir, qui in Codice Iuſtiniani libro tertio in fine hariolatur de genere luſuum dictum, quod ipſi Imperatori nunquam in mentem venit, praeſertim cum de hoc Catampo ibi mentionem fieri putet. Dictum κάτ' ἄμφω, vt καθ' ἕν. Sed puto potius Catambo ſcribendū per b. καταμβὰ dictum vt ὀπισαμβά. eſt autem ὀπισαμβὰ ἡ εἰς τοὐπίσω ἀναχώρησις. καταμβὰ ἡ εἰς τὸ κάτω καὶ τὸ πρηνές. vide Euſtathium.

Catax] Graecum eſt κατὰξ, hoc eſt κατεαγὼς τὰ μέλη. Iſidori Gloſſae: Catax, claudus, coxus. In veteribus Graecorum Gloſſis: Coxus, λολος. lege, χωλός. Hiſpani retinent nomen. claudum enim hodieque vocant Coxo. & Coxquear, claudicare. Quod & in illis optimis Gloſſis reperi, Coxigat, χωλαίνει. & Nonius, Catax dicitur, quē nunc Coxonem vocant. dicitur & cloppus. Cloppus, χωλός. Gloſſ.

Catillatio] Catillones ait a Romanis dici, qui prouincias Po. Ro. deſpoliaſſent. a Catillonibus, qui & catillos ipſos liguriunt, abſumpta prius dape. A Graecis vero eiuſmodi homines dicebantur μολγοί. παρὰ τὸ ἀμέλγειν, καὶ κλέπτειν τὰ κοινά. vt ille fur apud Maronem:

Hic alienus oues cuſtos bis mulget in hora.

Catones] Repone, vt in veteribus editionibus, Cothones. quid differat Cothon a portu, explicat Seruius.

Caudecae] lege, Caudeae. Ita etiam Plautus Rudente.

Cauiares] Locus corruptus in ſequentibus. Legendum: Cauiares hoſtiae dicebantur, quod cauiar pars hoſtiae cauda tenus dicebatur. Manifeſtum eſt in equo Octobri, de quo hic agitur, partem ſecundum caudam dictam

Cauiar,

Cauiar, vt in boue, Palaſeam: in ſue, offam penitam. De equo octobri, inquam, Feſtus intelligit. cuius coda tanta celeritate in Regiam perferebatur, vt ſanguis recens inde in focum ſtillaret. Fiebat autem hoc ſacrificiũ quinto quoque anno, vt non multo poſt ſequitur. & Propertius refert: Qualia nunc curto luſtra nouantur equo.

Cauillare] Dictum a cauendo, ὑποκοριστικῶς. Propriumque eſt leguleiorum, & moratorum verbum. Nam Iuriſconſultorum proprium Cauere. Ouidius:

Illo ſaepe loco capitur conſultus amore.
Quique aliis cauit, non cauet ipſe ſibi.

Tibullus: Haec mihi quae cauerem Titio, Deus edidit ore. Hodie inepte, quae canerem Tityo. nullo ſenſu. At Tibullus ſe prudentum more de amore publice reſponſurum cuilibet conſulenti proponit. Quod ex ſequentibus, & ex nomine Titij apparet. ſed qui corruperunt, ignorarunt ſecundam, & tertiam coniugationem eandem apud veteres fuiſſe. vt igitur deminuerunt nomen in formularijs illis, Leguleios, non iuriſprudentes vocantes: ſic & verbum profeſſionis: cum cauillare, non cauere eos dicebant, propter tricas, & moroſas iuris praeſtigias. Sane ita eſſe vel vnus Tertullianus ſatis dederit, qui in libro de corona ait: omnibus modis cauillãdum. id eſt cauendum. παντείας περιεργασίον. Non ergo obſcurum, quare in vitium verterit hoc verbũ: cum genus hoc hominũ male ſemper audierit. Gloſſarium vero: Cauillatio, ἐνέδρα, ἀπάτη, παρεγχείρησις.

Cautionem] Plautus: Opportune mihi cauita eſt haec epiſtola.

Celibari] Ouidius: Nec tibi, quae cupidae matura videbere matri, Comat virgineas haſta recurua comas. Vide. Plutarchum Problem.

Cenſui cenſendo] Praedia cenſui cenſendo dicebantur ea, quae eſſent mancupi: quae habebant ius ciuile: quae ſubſignari apud aerarium, apud cenſorem poſſent. vt auctor eſt Cicero in ea pro Caecinna. neque poſſeſſiones, id eſt agri, qui non mancipatione ſed vſu tenebantur, Cenſui cenſendo dici poterant, neque hoc nomine in cenſum dicari.

Centenariae] Vltima clauſula, quae pro Gloſſemate eſt,

addita est a barbaro truncatore : IDEST CENTVM ASSIBVS, QVI ERANT BREVES NVMMI EX ASSE. Haec sunt stigmata misello Festo ab illo erudito Longobardo inusta.

Centenas pondo] Quin & addebant saepe libras, Centenas pondo libras. Varro, Liuius, Gellius.

Centuriata] Mirum quam placuerit huic Paulo nomen Curiae. hoc enim omnibus rebus attribuit. Vult Centurias, Curias fuisse. item Tribus ipsas: vt in voce Centumuiralia, & in voce Curia. Quare superius in voce Centumuiralia, impactum Festo pittacium a Paulo iis verbis, QVAE CVRIAE DICTAE SVNT. Itē hic, ITEM CVRIATA. & in voce Curia, QVIBVS POSTEA SVNT ADDITAE QVINQVE. Quae omnia ea confidentia tollere possumus, qua posita fuerunt. Lege igitur: Centuriata comitia dicebantur, quia Po. Romanus per Centurias diuisus erat.

Cercolopis] Legendum sine vlla controuersia, Cercolips. hoc est Simia, quae caudam non habet. Martialis: Si mihi cauda foret, Cercopithecus eram. Cercolips igitur opponitur Cercopitheco. & proprium Latinum nomen habet, Cluna. At Festus hic manifesto errat, qui putat a κέρκος, & λίπος factum. Ideo quod crassam, & villosam vltimam caudae partem haberet. Atqui talia nomina non ab aliis nominibus, sed a verbis componuntur. vt αἰγίλιψ. παρὰ τὸ λείπεσθαι αἰγός. quod capra careat. quin & nullum est genus talium Simiarum. Catullus quoque harum simiarum mentionem facit in epigrammate:

-- & trepidas lingere Cercolipas. Quam enim apertus sensus, omnes vident. quid enim foedius, quam nates Simiae, praesertim Cercolipis? Politianus tamē maluit Carbatinas. Quod ipse non excogitauit. Sed ita in manuscriptis viderat. Ita enim habet manuscriptus Catullus clariss. & eruditissimi Cuiacij, I. C. ac senatoris amplissimi. Sed non defuerunt, qui in Politiano candorem animi requirerent. Quod docti viri hic substituunt Cercalopex pro Cercolips, vt quod ingeniose excogitatum sit laudamus, ita quod alienum a Festi sententia, reiicimus.

Cercopa] Quid habebat in animo Festus, aut Verrius, cum

cum haec ſcriberet? quae enim cognatio τοῦ κέρκου, & τοῦ κέρδους? Sed κέρκωπες a Graecis πανοῦργοι dicuntur. Eiuſque rei cauſſam petunt ab hiſtoria.

Cerrones] Inde Concerrones, & Concerrae. Lucillius:

Tapullam legem rident concerrae Opimi.

Ceruaria] Cerua mactabatur Dianae. Ouidius.

Quae ſemel eſt triplici pro virgine caeſa Dianae
Nūc quoque pro nulla virgine cerua cadit.

Cum ea non erat, ſuccedaneam eius mactabant ouem, quae ob id Ceruaria ouis dicebatur.

Ceſpes] In modum lateris. Propterea elegantiſſime a Graecis vertitur χορτόπλινθος. Gloſſariū: Ceſpes, χορτόπλινθος, χορτόβωλος, πλίνθος. Male, χορτόβωλος, πλῆθος.

Chilo] Graeci interpretantur πρόχειλον.

Ciccum] Gloſſarium: Ciccum ῥοᾶς ὑμήν. Iſidori Gloſſae: Ciccum, mali granati membrana. Vide Varronem, & Coniectanea noſtra.

Cicindela] λαμπυρίς. Gloſs.

Cicuma] Iſidori Gloſſae: Cecuma, noctua.

Cilium] Cloſſarium: Cilia, ὑπώρεια. lege, ὑπώπια. Palpebras intelligit.

Cimbri] λῃστρικοὶ ſane, καὶ πλάνητες fuerunt. Sed non magis Cimber latronem ſignificat, quam Iſaurus piratam: Ambro, diſſolutum, ac voracem: Opicus, obſcoenum. Sed quia tales fuerunt eae nationes, de earum nomine vocamus, qui tales ſunt.

Cingulum] Varro γεροντοδιδασκάλῳ: Nouos maritos tacitus taxim vxoris ſoluebat cingulum,

Cinxiae] Tamen Varro apud Auguſtinum de Ciuit. lib. IIII. cap. XI. ait Virginenſem Deam fuiſſe, cui virgines ſoluebant zonam. Eandem Fortunam Virginalem vocabant. Arnobius: Virginum togulas fortunam defertis ad Virginalem. Nam nuptiarum tempus virginibus idem erat ac pueris tirocinii dies. Eo enim tēpore feminae praetextum deponebant.

Citeria] In verbis Catonis legendum, vectitatum iri.

Citimus] Declinabantur olim, Cis, citis: Vls, vltis. Pomponius de origine iuris dixit, vltis Tiberim. Dixit & Varro alicubi.

Citroſa] Naeuius - pulchramq; ex auro, veſtēq; Citroſam.

Festus vult ita dictum, quod sit vndatim crispa. At Macrobius, quod poma citri vestibus insererentur, ad odorem cōcipiendum. In quo licet videre veterum inconstantiam. Nam alia est citrus, ex qua mensae fiebant: alia, quae poma habet, quam Medicam vocarunt. Quam cum dicant eandem esse cum Homerica Thyia, ipsi viderint. Vix enim & Virgilianis temporibus non solum Europae, sed & Asiae minori cognita erat.

Classes] Et classem procinctam, exercitum ordinatum. Lex Numae: QVOIVS. AVSPICIO. CLASSE. PROCINCTA. OPEIMA. SPOLIA. CAPIVNTVR. IOVI. FERETRIO. BOVEM. CAEDITO. QVEI. CEPIT. AERIS. DVCENTA. DARIER. OPORTETO.

Classici testes] Hoc est, Ciues Romani. Qui enim ciues Ro. erant, omnino in aliqua classe censebantur. Qui non habebant classem, nec ciues Ro. erant.

Clausula] Suspicor, quam Graeci κῶλον vocant. ex quo factum κολοφῶν.

Clingere] Omnino legendum, Clingere, cludere. Alioqui frustra dixisset a Graeco κλείειν manasse. Quin Isidorus plane sententiam nostram adiuuat. Clingit, inquit, cludit.

Clitellae] Clitellas etiam pro locis accliuis dicūt Graeci. Nam κανθήλιον significat non tantum clitellas, & sagmata asinorum: sed etiam, vt dixi, accliuia loca. Quin & iidem Graeci κλιτὺν dicunt locum in vallem demissum. A quo Clitellas formarunt Latini.

Cluma] Glossarium: Clunar, κριθῆς λέπυρον.

Clunaclum] Quid sit cultrum sanguinarium, ego nescio. An cultrum iugulatorium? Propterea dicitur σφαγὶς a Graecis. Sed puto mendosum esse: & ita legendum: Clunaclum, cultrum sane victimarium &c. Ita enim aliquando loquitur. vt supra: Aerarium sane populus Ro. in aede Saturni habuit. Vel simpliciter: Clunaclum, cultrum victimarium &c. Vel, quod verius puto, cultrum saginarium. Est enim culter laniorum, ad iugulanda pecora saginata. Neq; dubito, quin haec vera sit lectio. Ita ergo poparum culter vocabitur.

Clunas] Glossarium: Clura, πίθηκος. perperam, vt vides, Clura, pro cluna. Graece, vt supra monuimus, κέρκωψ.

Clunes] Paulo diuersius a Nonio citatur locus Plauti.

Clu-

Clunes masculino. Plautus Agroico: Quasi lupus ab armis valeo: clunes desectos gero.

Cnasonas] Isidorus, Cnason, acus, qua mulier caput scalpit. Nam duplex est acus ornatricum: altera, qua scalpunt caput, quae discerniculum dicitur. altera, qua crines figũt, & sustinet, quam Graeci καλαμίδα, καὶ σύριγγα vocant. Latini etiam aliquando fistulam. Est autem Cnason Tarentinae linguae. Nam Tarentinorũ proprium est, simplicia verba κατὰ παραγωγὴν producere. vt ab ἄγω, ἀγάζω. Vnde Agaso, ὁ ἀγάζων. & a κνάω, κνῶ, κνάζω. vnde Cnaso, ὁ κνάζων. Sed de hoc alibi.

Cocetum] Tertullianus libro contra Valentinianos: Pandoram Hesiodi: Acci patinam: Nestoris cocetum: Miscellaniam Ptolemaei.

Coclacae] Nempe Graecanice detortum, κόχλακας.

Coctiones] Recte definit, quos superius a Gallis Barguineurs vocari monuimus. Et recte, vt ipse ait, a veteribus per V, Cuctio scribebatur. Quia Cuctus dicebãt, quod postea Cunctus. & Coiux, quod postea coniunx. & similia. Cuctus, coniectus: vt tractus, pro traiectus. de quo in Appendice in Varronem. quia dicebant Coicio, & coiectus. Laberius in Necromantia:

Duas vxores? hercle hoc plus negotij
Est, inquis, Cocio. sex aediles viderat.

Vbi Cocio, non coctio scribitur, vt saepe alias. vt in Glossario: Cocio, μεταβόλος. Isidorus: Cocio, arilator. in veteribus Glossis: Cocionatura, μεταπρασις. In Glossario: Cociatria, μεταβλητική. Mallem Cociatrina. vt, meditrina. Quare autem Gellius reprehendat Laberium, qui peruulgate dixerit Cocionem, cum veteres dicerent Arulatorem, non video: Plautus enim Asinaria vsus est: Itaq; non est peruulgatum, neque, vt ipse Gellius loquitur, proculcatum vocabulum.

Cocula] Sunt Homeri κάγκανα ξύλα. & Varro nos docet libro I. de vita Po. Ro. Cocula, quae coquebant panem, primum sub cinere: postea in forno. vtriusque vocabulum a formo ductum, id est a caldore. Isidorus: Cocula, ligna arida, vasa aerea.

Coepiam] In veteri quodam schedio reperi in verbis Catonis semesa verba, non seditiosa. Erunt ergo verba tertiata, & quartata, vt idem Cato dixit aliquẽ tertiato, & quar-

tato verba dicere prae metu, vt notat Seruius in Schedis. quod imitatus est, vt alia, Apuleius lib.v. tertiata verba semianimi voce substrepens.

Cognitor] A veteribus Graecis, ἔκδικος. De eo Asconius.

Cohum, caelum] Ennius vt notaui in quadam veteri mēbrana:--pilam vix

Sol mediam: complere cohum terroribu' caeli. De hoc plura vide in Coniectaneis.

Coinquire] Suspicor, Conquinire, decubare. A quo conquinisco. De eo vide apud Nonium. Conquiniscere, est cernuum se inflectere, vel inclinare: vt faciunt exoneraturi ventrem. Pomponius Atellanarius:

---simul intro veni, accessi ad patrem. prendi manum
In terra vt cubabat nuda. ad eum vt conquexi, interim
Mulieres conspiciunt—

Hoc etiam veteres cernuare dicebant. Quanquā & cernuare etiam ἀντὶ τοῦ ἀσκωλιάζειν accipiebāt. Varro libro I. de vita Po. Ro. Etiam pelles bubulas oleo perfusas percurrebant, ibiqne cernuabant. A quo ille versus vetus est in Carminibus:

Sibi pastores ludos faciūt coriis cernualia.

Hic ludus ἀσκωλία vocabatur. de quo Virgilius—vnctos saliere per vtres. Nā cadebāt proni in armos. Idque cernuare vocabāt. Erant & Cernui ludij, κυβιστηταί. de quibus in Cōiectaneis diximus. Et ab eo petauristae, hoc est funambuli dicebātur cernui. Glossae: Cernulat, κυβιστᾷ. Cernulus, πεταυριστής. Cernuauit, πεπεταύρισται. Male, Cernuit. Lucillius: modo sursum, modo deorsum, tanquā collus cernui. hoc est petauristae. Euenit enim illi nūc sursum, nūc deorsum collū pēdere, pro vt aut se deorsum deiicit, aut in altum subiicit.

Collus] Repone ex veteribus editionibus: Culleus. Non autem aliud genus tormēti fuisse puto, quod hic dicatur, quam culleum, in quem immittebantur parricidae. Res vulgatissima. Sed tamen apponam de eo quod inueni. ἐγένετο νόμος τις τοιούτου ῥόπου πᾶσιν ἀνθρώποις· ὅπως ὅστις πατροκτόνιον πεποιήκει, δημοσίως εἰς μολγὸν πεμφθεὶς συνραφῇ μετὰ ἐχίδνης, καὶ κυνὸς, καὶ πιθήκου, καὶ ἀλέκτορος ἀστόργων ζώων ἀσεβὴς ἄνθρωπος. καὶ ἐπὶ ἁμάξης ἐζευγμένης μελανοῖς βουσὶ κατενεχθῇ εἰς θάλασσαν, καὶ ῥιφῇ εἰς βαθύ. Et mirum mihi videtur, quod de eadem re Isidorus scribens in Glossīs, ait Culleum tunicam fuisse ex sparto in modum cruminae factam, & solitam liniri a populo

pulo pice,& bitumine. Plautus Vidularia: —iube hunc insui culleo. Atque in altum deportari,si vis annonam bonã.

Colossus] Legendum a Charete, teste vel ipso artifice, qui subscripsit Colosso:

Τὸν ἐν ῥόδῳ κολοσσὸν ἑπτάκις δέκα
Χάρης ἐποίει πήχεων ὁ Λίνδιος. Falsum igitur quod ait de pedibus C, & V. cum ipse Chares moneat LXX tantum fuisse.

Comissatio] Graeci interpretantur ἐπίκωμον.

Comitiales] Comitiales opponit nefastis Plautus, illis iocularibus versibus:

Non potuisti adducere homines magis ad hanc rem idoneos.
Nam istorũ nullus nefastust, comitiales sunt meri.
Ibi habitant. ibi eos conspicias, quam praetorem saepius.

Committere] Scribe, delinquere, non relinquere.

Comparsit] Locus quidẽ Terentii notus vulgo ex Phormione, ita tamen, vt in aliã sententiam, ac Festus interpretatur, accipiendus sit.

Compernes] Graeci vocant γονυκρότους.

Compilare] Asconius in praetura vrbana: Compilarit: pilos, inquit, peruellerit: sic fraudauerit furto, vt ne pilos quidem in corpore spoliatis reliquerit. Haec indigna sunt & veteri, & erudito interprete. Saltem syllabae modulus debebat eum inducere, vt aliter existimaret. Sed verbum est militare, compilare, cogere. Nam pilatum agmen dicebatur pressum, ac densum. Varro apud Seruium Danielis nostri: Duo sunt genera agminum: Quadratum, quod immistis etiam iumentis incedit, vt vbiuis possit cõsidere. Pilatum alterum, quod sine iumentis incedit, sed inter se densum est, quo facilius per iniquiora loca tramittatur. Scaurus de vita sua: In agrum hostium veni. pilatim exercitum duxi. id est, strictim, & dense. Ab eo pilare est premere, cogere. Hostius belli Histrici primo: Percutit, atque hastam pilans prae pondere frangit. Idẽ---sentẽtia prae sto

Pectore pilata est. Asellio Sempronius: quartum signũ accedebat, siue pilatim, siue passim iter facere volebat. Ennius Satirarum secundo:

Inde loci liquidas, pilatasque aetheris oras

cōtemplo--hoc eſt preſſas,denſas: &, vt ipſe ante dicit,liquidas. Ab eo igitur Compilare.non, vt Aſconius, a pilis. Qui igitur omnia preſſim colligit, dicitur Compilare. Quare hic recte,cogere, vt in vnū condere exponitur. In Graecis ſane id fero, qui cōpilare interpretātur, μαδίζειν.

Compitalia] Gloſſae: Compitalia, θεῶν ἀγυιῶν ἑορταὶ αἱ γενόμεναι ἐν τοῖς τριόδοις ὑπὸ τῶν προσηκόντων τοῖς τεχνῖς.

Conciliatrix] Lucillius: Aetatem, & faciem, vt ſaga, & bona conciliatrix. Gloſſae: Conciliatrix, προξενήτρια.

Concinnare] Perperam volunt mutare concinere in cōcicre. Vide ſecundum Coniectaneum noſtrum.

Concipilauiſti] Idem ac Compilaſti. vt reciprocus, reprocus: reciperare, reparare: incitegere, integere.

Conclauatae] Haud dubie legendum Conclauia. & recte huic expoſitioni conuenit Graecorum interpretatio. Conclauia, συνοίκια. Quin & ſequentia confirmant.

Condicere] Veteres Graeci, συντάσσεσθαι μετὰ παραγγελίας. Condictio, συνταγή.

Condulus] Ita propius accederet ad originem ſuam, κόνδυλος. ſed ſcimus veteres Condalum dixiſſe, & Condalium. υ in α. vt κύλιξ, calix. Plautus quoque fabulam Menandri δακτύλιον cum verteret, Condalium eam nominauit.

Cōfeta ſus] Talis fuit, quae cū triginta porculis ab Aenea mactata eſt. Ambegna quoque ouis, confeta dici poteſt.

Conflages] Iſidorus legit confrages. ſed idem eſt propter cognationem F, cum R. vt ſufflamen, ſuffiamen. Fraxtabula, Flaxtabula. Eodem modo compoſitum confluges, quam Homerus vocat μισγάγκειαν. Liuius Andromeda:

Confluges vbi cōuentu campum totum inhumigant.

Confoeduſti] Imo potius videtur Confiduſti. a fidus, fiduſtus: vt ab aucus, anguſtus: ab vncus, vnguſtus.

Coniuola] Duplicem lectionem reperio in Gloſſis Iſidori: Coniuoli, concordes, iuncti, &, Cohibuli, concordes, coniuncti. Vtrique aſtipulatur Gloſſarij auctor, qui cohiuum, & coniuum interpretatur κάλυκα ῥόδου μεμυκότα. Vt videatur iam antiquitus in dubium hoc reuocatum, vtrum Coniuum, an cohiuum dicendum eſſet.

Conlucare] Profanam ſiluam dixit: Quia luci ſacri erant incedui. propterea ita deprecatur paſtor ille apud Ouidiū in ſacro Palilii:

Sed

Seu mea falx ramo lucum ſpoliauit opaco,
Vnde data eſt tenerae fiſcina frondis oui.

Neque tibi imponat, quod in Gloſſario legitur: Conlucatis, εἶδος νεκροῦ. Legendum enim, Conlocatio, εἶδος νεκροῦ. erat autem Conlocare mortuum, in ianua ponere, pedibus in publicum conuerſis. Quod Graeci προτίθεσθαι νεκρόν. Perſius: --tandemque beatulus alto

Compoſitus lecto, craſſiſque lutatus amomis
In portam rigidos calces extēdit-- Gloſſae Grāmaticorū, in illud, ἴκδος τ. ἀνὰ πρόθυρον τεθειμμένον. εἰς τὸ πρόθυρον, inquiūt, ἔκειντο. τοιοῦτο γὰρ τὸ σχῆμα τῆς τῶν νεκρῶν προθέσεως. Ex quibus illuſtratur Perſianū, In portā rigidos calces extendit. Mos erat eā πρόθεσιν a filiis fieri. Dio in Tiberio de Liuiae exceſſu: καὶ αὐτὴν ὁ Τιβέριος ὅτι νοσοῦσαν ἐπεσκέψατο, ὅτι ἀποθανοῦσαν αὐτὸς προέθετο. Male enim hodie προσέθετο.

Conquirere] Locus ſuſpectus.

Conſentia ſacra] Erant gentilium inter ſe Conſentia ſacra, & Conſentes Dii. vt Corneliorum, Valeriorum &c.

Conſponſor] Intelligendum hic coniuratores, qui poena ſacramenti mutuo ſe prouocant, cum in rem aliquam agerent, puta in litem vindiciarum. Nam, vt inquit Varro, qui petebat, & qui inficiabatur, de aliis rebus, vterque quinquagenos aeris ad pontificem deponebant &c. Nam formula prouocationis erat haec, QVANDO. NEGAS. TE. SACRAMENTO. QVINQVAGENARIO. PROVOCO. &, QVA. DE. RE. PETO. LAVDABILITER. IVRA. Hoc erat Conſponſio. Nam qui exegerat iuramentum, rurſus & ipſe ſacramentum adigebatur ab aduerſario. vide Sacramentum.

Conſtitutus] Non leuiter deprauatus locus. Sic legendum videtur: Conſtitutus hominum, Conſiſtentium multitudo appellatur. Varro: Comitiales dicti, quod tum eſſet populi conſtitutus ad ſuffragium ferundum.

Conſualia] Gloſſarium: Conſo. θεῷ υἱῷ τῆς ἴσιδος. Male.

Conſulas] Attius in Bruto: --qui recte conſulat, conſul cluat. ita legēdum apud Varronem memini me admoneri ab amico quodam meo Colonienſi, doctiſſimo iuuene.

Contubernales] Laudo coniecturam doctorum hominū: Licet & tentoria ex pellibus fiant. Ego tamen verius crediderim: Vnde & Tabernacula dicta ſunt, licet ex tentis

pellibus fiant. Licet, inquit, non ex tabulis, sed ex pellibus fiant. Lucillius:

Hic vbi consessum, pellesque vt in ordine tentae. & apud Caesarem, detendere tentoria.

Contuoli] Non est dubium, quin legendum sit, Coniuoli, vt supra. Quod & ipse Grammaticus declarat, cum dicit, Conniuentibus palpebris.

Conuenta]Omnino legendum, Conuenta cōditio. Nam & id simpliciter dicebatur conditio. vnde formula repudij: Conditione tua non vtor. Et quod dicebatur, Parentes liberis suis conditiones quaerere.

Copona] Non video, quare doctis viris hic visum mutare a cupis, pro, a copiis. Nam nihil est apertius.

Corculum] Plauti exemplum hic nihil ad rem. sed potius, quod ait Cicero de Scipione Nasica, eum vulgo Corculum dictum.

Corgo] Vetus Glossarium per G, Gorgo. Goreo, ἀναμφίβολος. Lege, Gorgo, ἀναμφιβόλως. Gorgi, ἀναμφίβολοι.

Corius] Lege, Haec lupus: non, Haec ludus. Ennius: Endotuetur ibi lupu' femina conspicio amnem.

Cornifcarum] Cornices esse in tutela Iunonis praeter fabulas, cognomen etiam ipsius Deae docuerit, Moneta. nam inde Gracchuli Monetae, & Monetulae dicti. Posterior aetas per D, Monedulae. Glossarium exponit Monetam, μνημοσύνην. non male. Higinus: Ex Ioue, & Moneta, Maia. Moneta ergo ἡ Μνημοσύνη, mater Musarum. & in Odyssea veteri Liuii Andronici: Nam Diua Monetas filia docuit, hoc est μοῦσα.. Nam est ex illo: --ἔννεπ' ἄρα σοφίας

Οἴμας μοῦσ' ἐδίδαξε--

Cornua] Allusit Horatius--& addit cornua pauperi.

Corona] Et nos quoque alibi docuimus Coronam Graecae originis esse. Simonides:

Φ.ἴδας ἐσεφάνωται τοῖς τῶν δαρείδησιν ἀοιδᾶς.

αἳ ἄμβροι τέττιγας ἀπημείψαντο χορῳδῶς. Ideoque non carebant ratione, qui cum aspiratione scribebant.

Cossi] Eos postea Cusos inuenio vocatos. Glossarium: Cusus, ξύλου σκώληξ. Vnde Hispani hodie vocant Gusanos.

Cotila] A Graecis. quibus scilicet responsum redditum:

ςείχετε μαιδεδρυοι σκελλῦν στεύοντες αἶαν,

ἢ δὴ ἀλλ' ἐργενέων, κοτύλη ἢ πᾶσιν ὀχεῖται. κοτύλην ergo Graeci

voca-

vocarunt. In Strabone monuimus κωπισκολίας perperam legi. Legendum enim κοτυλίας.

Coturnium] Ego non puto differre a Gutturnio. Sed literae in ſuas cognatas degenerarunt.

Craticulum] Ego quod verbum hic Graecum ſubſtituendum ſit, non video. Potius mihi videtur legendum, Craticulum a crate deducitur. & verum eſt. Crate neutro genere antiquitus, a quo Craticulum: vt rete, reticulum.

Crepitulum] apud Tertullian. Crepidulum in lib. de Pallio: & ſtolam, ſupparum, crepidulum, & caliandrum.

Creui] Non proprie ſignificat hereditatem adij. ſed cretionem aditio hereditatis ſtatim ſequebatur. Vetus Gloſſarium: Cernitoque, καὶ ἰχδικείτω. Ita enim legendum eſt. Quaſi diceret, & faciat, vt eam poſſit adire: agat, aggrediatur.

Crines] Nam iidem eos κρωβύλους vocant. Falſum. & ſuſpicor ne hic quidem Graecam vocem deſiderari: ſed potius legendum: Nam ideo eos, crines vocāt. ideo, inquit, propter κρίσιν, crines vocant.

Crucium] Crucium vinum Lucillius dixit imitatione Alexidis, qui de vino Corinthio ita pronunciat:

οἶνος ξενικὸς παρῆν. ὁ γὰρ κορίνθιος
βασανισμός ἐστι--

Crumina] Verſus Plauti mendoſus ita legi debet:

Di bene vortant. tene cruminam. in ea erunt triginta minae.

Cruſtumina] Non praetermittendum, quod Caſſius Emina apud Seruium Danielis noſtri ſcribit: Siculū quendam nomine vxoris ſuae Clytemeſtrae condidiſſe Clytemeſtrum, mox corrupto nomine Cruſtumerium dictum. Clytemeſtrā vero ſine N, pro Clytēneſtra & Auſon. dixit:

Vindicem adulterij cum Clytemeſtra necet.

Cubās] Virgil. Pellib. incubuit ſtratis, ſomnoſq; petiuit.

Culigna] lego, quam illi dicunt κυλίχνην.

Culina] Poeta innominatus:

Neque in culinam, & vncta compitalia
Dapeſque ducis ſordidas. ἐύστρας eas vocari iandudū monuimus. Significat & culina τὸν ἀφεδρῶνα. Gloſſariū: Culina, ἀπόπατος. Item: Conclauis, & culina, ἀφεδρὼν, ἀπόπατος. Gloſſae Iſidori: Culina, latrina, ſeceſſum. Petronius:

Qui inter haec nutriuntur, non magis sapere possunt, quam bene olere, qui in culina, habitant.

Cum alter] dictum, vt in epistola Cassij: Inpresentiarum, Cumpartim, Cumprime, & similia.

Cupes] Varro IIII. de Latino sermone: Ad corneta forum cupedinis, a fastidio. Ita enim legitur in manuscripto. & recte. Fastidium enim est, quod vulgus Gallorum dicit friandize. & fastidiosus, friand. Italice giotto. a gluciẽdo. vetustissimus orator Fauorinus: Is nunc flos caenae habetur inter istos, quibus sumptus & fastidiũ pro facetiis procedit. Isidorus: Cuppes, fastidiosus, cupidus. Glossariũ: Cupidus, κνιπός. Lego, Cupedius, Κνιπὸς est re vera, quem fastidiosum vocari admonuimus. qui non multa, vt voratores, sed electilia edit: neque facile inuenit, quod ad palatum faciat. significat & κνιπὸς parcum. quod non recedit a priore significatione. Porro Cupedinis forum est, forũ piscatorium. vt cognoscimus ex Apulei variis locis.

Cupressus] Plenius apud Seruium, qui nondum editus est: Romani moris fuit, propter cerimonias sacrorũ, quibus Po. Romanus obstrictus erat, vt potissimum cupressus, quae excisa renasci non solet, in vestibulo mortui poneretur, nequis imprudens funestam domum rem diuinam facturus introeat, & quasi attaminatus suscepta peragere non possit. Ex his Seruianis intelliges quare Plinius de ea arbore loquens dixerit, Diti sacra, ideo & funebri signo ad domos posita. Nouum autem hunc morem fuisse, neque tam vetustum, quam putat Seruius, vel ex eo apparet, quod peregrina erat arbor, seroque Romam aducta fuit, nõ multum ante Catonis aetatem. neque enim de ea tam verbose loquutus esset Cato, vt notat etiam Plinius. diuitum autem tantum non etiam omnium aedibus praeponi solere auctor Lucanus:

Et non plebeios luctus testata cupressus. Cuius rei caussam nullam aliam puto, quã raritatem arboris, quod initio pauci in agris aut intra vrbanas villas eam arborem instituebant.

Curia] Calabra. Glossarium; Calabra, ἱππὼν, βυλή. sane hoc verbo ἱππῶνα significari nunquam legi. Supra monuimus inepti mutilatoris verba esse, QVIBVS POSTEA SVNT ADDITAE QVINQVE. Illa vero etiam mendosum

mendosum tinniunt: NOMINA CVRIARVM VIRGINVM. Legendum enim Curium, aut Curetium Virginum: vel si mauis, Curicensium. Sabinarum enim virginum nomina imposita Curiis.

Curiales] Dicuntur & serui Curiarum, qui etiã post desitam Curiatorum comitiorum solennitatem ea comitia conuocare solebant. Terentius non alios intellexit, Curialis vernula est, qui me vocat. Si serui erãt Curiales, & vernas quoque fuisse necesse est. Quare eruditissimus vir Ant. Goueanus assequi non potuit, cum tamen, si illud sagax ingenium adhibuisset, potuisset, ni fallor, aut certius pronunciare, aut pudentius tacere. Ii serui cum liberabantur a magistratu, praenomen, & nomen ipsius magistratus accipiebant. Publici ij serui erant ex iis, qui dicebantur Serui Romani. Porro Curiales, postea & Curiones dicti sunt, quia cum antea Curionum esset habere Comitia Curiata, ipsi postea obsoleta veteri consuetudine Comitiorum eorũ vicem ea Comitia habebãt. & propterea abusi sunt posteriores Romani eo nomine, vt omnes seruos publicos, deinde & praecones vocarẽt Curiones. Martialis: epigrãmata Curione nõ egent: Sed & Calatores ipsos antiquitus vocabant Curiones, vt in carmine Saliari: omnia dapatilia comisse Iani Cusiones. hoc est Calatores, vel praecones sacrorũ. Illi, vt dixi, erant seruilis conditionis.

Cussilires] Prius dictos puto Cossilires. Sic vocati ignaui, & oscitabundi, qui per vias vrbis otiosi incedunt varici, & lentis passibus. Metaphora ab aratoribus, qui porcas in agro faciunt. Oportet enim eos pedes ambos in sulcis seu liris ponere, & porcam in medio habere: vt necesse sit varicitus incedere. quod dicebatur Cossim lirare. vnde Cossilires. Cossim, pro coxim est varicitus. Vide Nonium. Artius Parergis: Bene proscissas Cossigerare ordine porcas, bidenti ferro rectas deruere. Formatum verbum ex Cossim, & aggerare.

Cyprio boui] Tam verũ est vllos boues σκαλοφάγους esse, quã vllas oues ἀμοφάγους. Vt unque enim contrariũ animali ruminanti. Scio quidem in quibusdã nationibus pisces arefactos, ac sale duratos bubus apponi. Sed aliud est pisces pecori dare, cũ iã amplius pisces nõ sunt: aliud pecus ipsos viuos cõsectari, & pasci. Sed περὶ σκαλοφάγων βοῶν

non solum Festus ait: sed & Graeci παροιμιογράφοι exponentes proverbium κύπριος βοῦς. Vide illos.

D

DAgnades] Scribe per, C. δακνάδες. Hesychius: δακνὶς, εἶδος ὀρνίθ. Quod vero CANTVRIENDO hic mutant docti viri, & substituunt Cãtitando, nescio quare sibi persuaserint Cãturire verbum Latinũ nõ esse: cũ alij veteres vsurparint, & vetus Glossarij scriptor: Cãturit, ψιθυρίζει.

Daliuum] Glossarium: Daunum, ἄφρονα. manifesto legẽdum Daliuum. sinceriora vestigia apud eundem scriptorem in illo, Dauus, ἄφρων, ἄπληρος. Daliuus enim legẽdum.

Damia] Glossarium: Damium, θυσία, ὑπαίθριον γινόμενον. contra dicit, ac Festus. Falsum vero ἀντιφραστικῶς dictum, quod minime publicum sit. Imo ita dictum, quod pro populo fieret. Iuuenalis:

Pro populo faciens quantum Laufella bibebat. Sequentia quoque ita legenda: Dea quoque ipsa Damia, & sacerdos eius Damiatrix appellabatur. Sane Damiatrix etiam in antiquitus excusis legebatur. Quod inepti homines in nescio quas Graeculas ineptias mutarunt.

Daps] Exempla dapis pro verna, aut hiberna semente habes apud Catonem.

Decima quaeque] Vide quantum iuris Barbarus ille sibi sumserit in hoc loco mutilando. vni enim tantum Herculi hoc fiebat.

Decrepitus] A lucerna, vel candela, quae vltimum expirãs crepitũ edere solet. Hoc enim est Decrepare. vt apud Pers. destertere. Decrepitus a veterib. Graeciae magistris exponitur, ὑπέργηρος, τυμβογέρων, ἐφθός, γέρων τεχνοδαίδαλος.

Defrensam] Glossarium: Defrensa, ἄρκεα διεσθιῖσα. Defrens, ἄρκεα, διεσπασμός.

Degunere] Fortasse Degumare. Quod in Coniectaneis monuimus.

Deincipem] Apuleius dixit deincipem sermonem.

Deliquium] Imo quia delinquere apud veteres erat deficere. Tubero: Num delinquit, aut superest aliquid tibi? Caelius in Historiis: delinquere frumentum: Sardiniam hostes tenere.

Deliquum] Scribendum per C, quatuor syllabarum, Delicuum:

licuum. In Casina--quando nil tibi domi Delicuum est. Glossarium Delicuum interpretatur πῆγμα.

Delubrum] Graeci Grãmatici, καθίδρυμα, ξόανον, ἀνάθημα.

Demagis] Contra Glossarium: Demagis, σφόδρα. Et Nonius: Demagis, valde magis. Sed de hoc satis dicemus in Plautum.

Depeculatus] Legendum: Depeculatus; a peculatu dicitur. Quod sequentibus confirmatur. veteres Graecorũ magistri: Depeculatio, νοσφισμὸς δημοσίων χρημάτων.

Depuuere] Lege, Depuuire.

Dris] Glossae veterum: Segestre, διφθέρα, διφθέρα πλοίου. Glossariũ: Segestre, σίγαστρον, περίδερμον. fortasse περίδερμον. vel potius γερόδερμον, vetus pellis, vt γεράνδρυον.

Derogare] Glossariũ: Derogat, ἐκλείπει, χρεωκοπεῖ. retulit ad tabulas nouas. Nã & id est derogare veteri credito.

Desiuare] Vetus editio: Desinare. fortasse melius. Glossarium: Desinator, ἀβοήθητος. Qui scilicet desinit destitutus ope. Tamen dubito. Nam & alibi legitur: Die suatur, βοηθεῖται. pro, Desiuatur, βοηθεῖται.

Detudes] Glossarium: Detudes, μαινόλης.

Dianius] Lege: Dianium, vt Mineruium, & Vitruuio Aesculapium.

Dice] In veteri editione, Dice pro dicam. Recte. Legendum enim, Dicem, pro dicam. sic supra Attingem pro Attingam. Vbi similis error, Attinge, pro Attingem: vt hic Dice, pro Dicam. Dicem ergo secunda coniugatione, & dicebo apud veteres. Nouius: Primum, quod dicebo recte, secundum, quod dicebo, eo melius.

Dierectum] Quod Graeci dicunt εἰσφθαρῆναι, Latini dierectum intrare. quod, οὐκ ἀποφθαρεῖ ἐντεῦθεν; Latine id est, Non hinc dierecta abibis? & similia. De quibus satis apud Plautum.

Dignorat] Glossarium: Dignorat, ἀναπλύνει. Sed melius infra: Dicorat, διαγινώσκει. Lege: Dicnorat.

Dirigere] Lege Discindere, non discedere. Locus Plauti, quem intelligit, est in Curculione:

Clipeatus elefantum vbi machaera dirigit. Sed hodie male disiicit. Nonius legit, diligit. Sed de his omnibus abunde apud Plautum ipsum.

Dirus] θεοχόλωτος.

Disertiones] ἀρχαϊσμὸς, pro disſortiones. Apellō, Apollō. Gloſſarium: Diſſortes, διχηλεργοθὴλεις. eſt & Diſſortium, διχωρισμὸς, διάστασις.

Diſulcus] Gloſſarium; Diſulcis, χοιρισδιαίτης, διαύλαξ. Lege, χοῖρος διχαίτης.

Diuidia] Gloſſae: Diuidia, διχόνοια. vide Cōiectaneum tertium.

Dium] Et dius heroum aliquis, &c. agnoſcis facile ſubaeratum Pauli numiſma. qui ſine dubio plane legerat apud Feſtum Dius Fidius. Is enim eſt a Ioue genus ducēs. Grammatici Gracci: Dius filius, διὸς υἱὸς, ἡρακλῆς

Donaticae] Sūt vt puto, aliter prouinciales dictae. Tertullianus: ſunt & prouinciales aureae (coronae) imaginū iam, non virorum, capita maiora quaerentes. Erāt & donaticae haſtae, quae militibus ob virtutem dabātur. vide in Optionatus.

Dubenus] Locus mēdoſus. Proculdubio ita legēdus eſt, Dubienus apud antiquos dicebatur, qui nunc dubius. Vide ſupra quae annotauimus in Addubanum. Gloſſarium: Dubinus, διστός. Ibi quoque Dubienus reponendum. Et tamē mirum, quod in eodem Gloſſario legitur: Dubius, διστρόπης. videtur enim vulgatae lectioni huius loci fauere.

Duicenſus] Gloſſarium: Duicenſus, διλαβ * δεύτερον ἀπογεγραμμένος. Illud διλαβ. eſt, διπλᾶ, β. hoc eſt, διπλᾶ, δεύτερον. dupliciter, iteratoue cenſus.

E

E*ccere*] Veteres, Gloſſae: Eccere, κατὰ τῆς δήμητρος

Edeatre] Scribe per diphthongū, Edeatrae. ἐδεάτραι.

Edecimata] Gloſſariū, Decimata. Decumatum, δέκατον, ἐπίλεκτον. Tamen in aliis Gloſſis: Edecumatus, ἀδέκαστος, ἀδωροδόκητος

Effafilatum] Vox nihili. Legendum Exfilatum. poterat & Exaffilatum.

Elecebrae] Plautus Menaechmis:

Nam ita ſunt hic meretrices omnes elecebrae argentariae. Vulgo, illecebrae argentariae legitur.

Elices] Gloſſarium: Elix, ἀνατομὴ ὀχετοῦ. Elicatores, ὑδροσκόποι. Male putantur dici ἕλικες Graece in l. 1. D. de aqua & aquae pluu. in Pandectis Florentinis. Neque enim,

enim, vt puto, vnquam id Vlpianus dixit.

Elinguem] Vt Elinguatio, γλωσσοτομία.

Elucus] Pro ipso affectu Tertullianus in libro de corona, cum ait ab eluco defensare. Id enim est, ἀπὸ τῆς ἐκλεκρασίας. & Gellius lib. XVI. cap. XII: tarditatem animi, & stuporem, qui hallucinantib. plerunque vsu venit.

Emancipatus] Eleganter veterum Glossae: Emancipatio, ἐξεικνίασις. Emancipatus, χειρόφιλος. Emancipatio, χειραφεσία.

Endoprocinctu] Ita exple in Glossario: Endoprocinctu, ἐζωσμένοι ἐν πολέμῳ. Exponit Endo, ἐνεὶς. lege, ἐν, εἰς. Endopicus, ἀναθεὶς ἐνδοτέρω. lege, Endo, ἄνω, εἰς, ἐνδοτέρω. Nam τὸ Picus sequenti voci adiungendum, Eniber picus, ὄρνις πονηρά.

Epicrocum] Glossarium: Epicrocum, ἱμάτιον εἶδος. ἢ χιτώνιον ἁρμόζον κατώτερον. vide Varronem lib. VI.

Endoplorato] Glossarium, Endoplorato, ἐπικάλεσον.

Enubro] Glossarium: Enibra, ἐναντία. Embrū, πράγματος ἐπιβλαβὴς. lege, Enibrū πράγματος ἐπιβλαβής. Eniber picus, ὄρνις πονηρά. Inebra, ὄρνεον μαντευτικόν. Seruius in fragmentis: Certa genera auium ab auguribus appellātur, quae pennis, vel volatu omina possunt facere: quae si fuerint prosperae, Praepetes: si aduersae, Inebrae dicuntur.

Epulam] Non mirū, cum adiectiue sumatur. Intelligitur enim dapē, & epulae, dapes. Sic Epulæ oues Varroni.

Equus Marti] October equus.

Erctum citumque] Tolle copulam QVE. Erctum citum est hereditas diuisa. Glossae: Herctus citus, διαίρεσις τῶν ὑπαρχόντων. Donatus apud Seruium: Erctum non citum, hoc est patrimonium non diuisum. Erctum ciendum: hereditas diuidunda. Glossariū: Ciēdae, διαιρουμένης. Idem: Ercis cundae, διαιρίσεως. fortasse, διαιρετέας.

Erebum] Quisquis poeta dixit Erebo creatam noctem, interpretari voluit quod toties Graeci poetae dicunt, νὺξ ἐρεβεννή. ἔρεβος est nomē Hebraeū, aut Syrū. Ereb enim in iis linguis est ἑσπέρα. Ab eo Arabes, quasi dicas ἑσπερίους, qui & ab eadem re dicuntur ἐρεμβοί. Eadem est origo.

Eritudo] Erus scribebant veteres. a quo Eritudo. ab antiquo Graeco ἔρος, vnde εἴρηνε.

Erugere] A quo Fructum Gellio libro x. cap. VII.

vinumque eructum, & foetidum potare. Graecum est, ἐρυγὴ, ἐρεύγεσθαι.

Eudiaeon] εὐδίαιον. Ab eo Eugium dixerunt Latini. Lucillius Epodis: Hymnis sine eugio, ac distina. Imitatio Graecorum. vide Hesychium εὐδίαιον

Europam] Legendum, & nauem, quae Iouis tutelam effigie tauri habuerit. notum, quid sit tutela in naue. Vetus Glossarium: Tutela, παράσημον τοῦ πλοίου. Tutelas nauium a Phoenicibus παταΐκους dici, auctor Herodotus. hoc est, caelaturas, καὶ ἐκτυπώσεις. Qui Hebraice scit, non negabit verum esse, quod dicimus.

Exagogen] Plautus Rudente.

Examen] σήκωμα Graeci. vnde Latini sacoma. Vitruuius. Vel Scama. Glossarium: Scama, σήκωμα. Apud eundem auctorem, Scaua, ζυγός. Lego, Scama.

Examussim] Quod ait, Amussim etiam ferramentum esse, quo vtuntur Fabri in poliendo, verum est. Inde enim Amussinum Vitruuio. Varro Quaestionum Plautinarum lib. II. Amussis est aequamen, laeuamentum. Vetus Glossarium: Examussim, ἰσῶσαι. Id potius conueniret voci Examina.

Exbueres] Exbuae dictae a bua infantium puerorum voce. vnde vinibuas Lucillius bibaces mulieres vocat. nisi auctoritas Festi intercederet, ego libétius Exuberes ἀπογαλάκτους infantes interpretarer, quemadmodum contra Sububeres, ὑπομαζίους. vt inueni in Glossis Latinis.

Exesto] Quod ait, in quibusdam sacris, recte docet non in omnibus sacris id obseruatum: sed in illis tantum, quae Resolutoria dicebantur, ad quae nisi solutis nodis accedi fas non erat. Seruianae schedae Danielis nostri in illud: Vnum exuta pedem vinclis, in veste recincta: Solent enim, inquit, & resolutoria sacrificia ab auspicibus fieri. & ad Iunonis Lucinae sacra non licet accedere, nisi solutis nodis.

Exfir] Vide quae olim in Coniectaneis super hoc diximus.

Exiles] lege, a tenuitate inarum. Vide Ilia. Quid sit Ina in charta, diximus in libros Varronis de re rustica. Plinius de chartarum generibus: Deprehenditur & lentigo oculis: sed inserta mediis glutinamentis tenia

fungo papyri bibula, vix inis literae fundenti se tantum est fraudi. Qui locus & perperam hodie legitur, & male conceptus est a Melchiore Guillandio, qui in ea capita Plinii de papyro scripsit. At nos plura in eum dicemus, & errata hominis in omnes bonos scriptores debacchantis in medium proferemus.

Exodium] Mirum displicuisse hoc doctis viris, qui pro eo substituerint Exodum. Quam bene, ipsi viderint. Meminerant quippe ἔξοδον a Graecis dici, non ἐξόδιον. At iidẽ debebant contra meminisse, πρόλογον a Graecis dici, non item προλόγιον, cum tamen Pacuuius prologium dixerit. Varro Hecatombe περὶ θυσιῶν: Socrates cũ in vinculis publicis esset, & iam bibisset κώνειον in exodiũ vitae. Idem ἕως ποτὲ, περὶ ὡρῶν: Vitae cursum vt agnoscere possem, & quae seruitutis, & libertatis ab origine ad exodium adductae. Idem ταφὴ μενίππου: Quod caeperas modo in via narrare, vt ad exodium adducas.

Exoletus] Glossarius: Exoletus, ὑπέρακμος, καὶ ἐξάλης. Legendum puto, καὶ ἔξωρος. Idem: Exoletus, τρίβακος.

Extrarium] Legendum censeo, extra focum, sacra, iusq; sit. intelligit sacra familiae, aut potius gentis, Sui heredes sunt in sacris patris familiae.

Exsugere] Glossarium: Exsugit, ἐκππίζει.

F

Fabam] Nam & Lemuralibus iaciunt eas laruis. Varro de vita Po. Ro. lib. I. Quibus temporibus in sacris fabam iactant noctu, ac dicunt se lemures domo extra ianuam eiicere. Ouidius:

Cumque manus pure fontana perluit vnda,
Vertitur, & nigras accipit ore fabas.
Auersusque iacit. sed, dum iacit, Haec ego mitto:
His, inquit, redimo meque meosque fabis.
Haec nouies dicit. nec respicit. vmbra putatur
Colligere, & nullo terga vidente sequi.

Fabius] Fabiani fuerunt partium Romuli: Quintiliani, Remi. Ouidius Fast. II.

Falae] Falandum, seu Falantum, Graecum est, φάλαντον. Vnde & Palatium, quod prius Palantium dicebatur.

Falarica] Ennius: Quae valido venit contorta falarica

missu. veteres Glossae: Falarica, χειροβαλλίστρα.

Falcones] Vide supra in Capua. Glossariū: Falcones, δάκτυλοι ποδῶν ἐπιβλέποντες. Idem pene Isidorus in Glossis.

Falsius] Vox rationabiliter est Pauli. voluit dicere ἀναλόγως.

Famelicosam] Aridam. vt Graeci Famelicosum hominē vertunt λιμόξηρον. & famelice, λιμοξήρως.

Famino] Cato: hoc vino praefamino. Lexicorum sarcinatores Vinum praefaminum dici putabant.

Farfenum] Videtur legisse in Plauti Milite: eo praesternebant folia Farfani, vel Farfeni.

Fastigium] In Glossario: Fastidium, λείτωμα. Lege Fastigium, ἀέτωμα. Ita saepe Vitruuius ex Ctesibio, & aliis. & ἀέτωσις, Fastigiatio.

Fastis diebus] Lego, Fastis diebus ius fari licebat. nefastis non fari licebat.

Fasti] Eleganter veteres Graeci, Fastus, ἡμερολόγιον. & fastus in quarta declinatione. de quo quaestio apud veteres Grammaticos, super illo Lucani: Nec meus Eudoxi vincetur fastibus annus. Ex quibus licet conijcere antiquitatem eius Glossarii, & quantum fidem eius sequi debeamus. Ego alioqui inueni duos versiculos Iambos in litera R, qui videntur dedicationis loco esse:

Τοιοῦτο δῶρον τῇ σοφῇ γερουσίᾳ
ὕπατος ὑπάρχων προσφέρω φιλόξενος.

Videtur fuisse is Philoxenus, qui temporibus Iustiniani Consul fuit cum Probo. Porro verba vltima, Fasti enim dies festi sunt: ne Pauli quidem sunt. Sed ad sacrificulorum Kalendaria, vnde profecta sunt, ea remittimus, atque adeo flagris ablegamus.

Fauissas] Non est dubium, quin Graeci vocarint θησαυροὺς ea loca. Plutarchus in Philopoemene: ὕστερον ἀλλὰ κομίσαντες αὐτὸν εἰς τὸν καλούμενον θησαυρὸν, οἴκημα καταγειον, οὔτε πνεῦμα λαμβάνον, οὔτε φῶς ἔξωθεν, οὔτε θύρας ἔχον, ἀλλὰ μεγάλῳ λίθῳ περιαγομένῳ κατακλειόμενον, ἐνταῦθα κατέθεντο. Liuius cum acciperet haec ab eodem auctore, ex quo hausit postea Pultarchus, ita reddidit de eadē re loquēs libro XXXIX: Admonent deinde quidam, esse thesaurum publicum sub terra, saxo quadrato septum. eo vinctus demittitur: & saxum ingens, quo operitur machina, superimpositum est.

eſt. In quo annotandum, eleganter ab ipſo Liuio τὸν περιαγόμενον λίθον verti ſaxum, quo operitur machina, hoc eſt mola inferior, quam metam vocat Paulus Iuriſconſultus. Intelligit ergo Catillum, vt idem Paulus vocat: hoc eſt ſuperiorem molam. Machina enim ſignificat molam apud veteres. Vnde Auſonius dixit Machinale pondus, pro mola. Hinc Italiam vulgus Machinare, pro molere. Sane neque Plutarchus ſine Liuio: neque ille ſine Plutarcho exponi potuerat. Porro & Varro theſaurum pro eadem re dixit lib. de Latino ſermone v i. Sed quod Delphis in aede foramen ad latus eſt quoddam theſauri ſpecie, quod Graeci ὀμφαλὸν dixerunt. Theſauri ſpecie, hoc eſt ad modum illarum Fauiſſarum, quod Graeci θησαυρούς vocant. Non tamen ignoro aliter olim a nobis eum locum expoſitum. Sed eleganter Naeuius in ſuo Epitaphio Orciuum theſaurum ab ea tranſlatione dixit:

Itaqne poſtquam eſt orciuo traditus theſauro.

Fauſtulum] Fauſtitatem Deam colebant veteres pro incremento pecoris: vt, Si foetura gregē ſuppleuerit, propterea almam Fauſtitatem vocat Horatius.

Februarius] Ait diem Lupercalia a veteribus Februatum vocari ſolitum. Varro: Lupercalia dicta, quod in Lupercali Luperci ſacra faciant. Rex, cum ferias menſtruas Nonis Februariis edicit, hunc diem Februatum appellat.

Fertum] Iſidori Gloſſae: Fertores, ferto libantes.

Feſnoe] Lego Faſcinoe ex veſtigiis priſcae editionis. Faſcinoe, vt Pilūnoe, poploe: hoc eſt, Faſcini, Pilumni, populi.

Feſtram] Nihil praeterea addit ineptiſſimus mutilator, hoc vno contentus, vocabula tantum nobis apponere, ſignificationis, & omnis ritus, atque antiquitatis ſecurus. At nos ſciamus Feſtram fuiſſe oſtium minuſculum in ſacrario. quod tantum abeſt, vt praetermittere debuerit abbreuiator iſte, vt etiam de eo librum iuſtum confecerit doctiſſimus ſimul, atque vetuſtiſſimus Grammaticus M. Antoni..s Gnipho. Macrobius: Item Antonius Gnipho, vir doctus, cuius ſcholam Cicero poſt laborem fori frequentabat, Salios Herculi datos probat in eo volumine, quo diſputat quid ſit Feſtra, quod eſt oſtium minuſculum in ſacrario, quo verbo Ennius etiam vſus eſt. Ita iamdudum legendum in Macrobio ſuſpicati ſumus, cum ecce confir-

mata est ſententia noſtra libro Macrobij manu ſcripto, cuius copiam nobis fecit eruditiſsimus, ac totius antiquitatis iuriſque ciuilis promptuarium Petrus Pithoeus, amicus noſter.

Flaminiae] Omnino legendum: Flaminia, aedes Flaminis Dialis. Nam Flaminiae aedes mirum non eſt ſi ſunt domus Flaminis. quomodo dicitur Flaminius Camillus. & Flaminius lictor. Apud Ouidium in Faſtis:

Ipſe ego Flaminia poſcentem Februa vidi.

Februa poſcenti pinea virga data eſt. Flaminia, ex aedibus Flaminis. Ita legimus apud Ouidiū pro eo, quod hodie flaminiam.

Flaminica] Patrimem, & matrimem interpretatur, cuius vterque parens in viuis eſt. At alii, qui ex eodem patre & matre nati. Nam ἀμφιθαλῆ vertunt. At contra ἀδελφὸν ἑτεροθαλῆ vocat Cedrenus vterinum, aut conſanguineum.

Flator] Gloſſariū: Flat flator, φυσᾷ αὐλητής. Arnobius libro ſecundo: Tibia, calamoque flantes. Veteres Gloſſae: Αὐλετής. flator, tibicinator.

Fluſtra] Tertullianus de Pallio: Sic & mari fides infamis, dum flabris aquae mutantibus de tranquillo probū, de fluſtris temperatum, & extemplo de decumanis inquietat.

Folliculare] Folliculum vocat, quod Graeci ἄσκωμα.

Forbeam] Seruius: Fibrae, herbae. Nigid. Commento Grammaticali: φορβὴ, ſed antea Fibra dicta eſt, vt nunc etiā ruſtici dicunt. Haec Seruius qui adhuc eſt in conditoriis eruditi amici noſtri P. Danielis. Ex quibus ſuſpicor alterutrum ſcriptorem ex altero emendandum.

Fordicidiis] Gloſſarium: Fordas, ἐγκυμονούσας. Forba, θυσία ἐγκύμονος βοός.

Forma] Lege: vt cum exta, quae dantur, Formida appellantur.

Formucales] Manifeſto legendum formucapes. vnde contractum Forcipes.

Fortis] Reſtitue ex veteri editione Forctis. In XII. Tabulis: SANATIBVS. IDEM. QVOD. FORCTIBVS. IOVS. ESTO. id eſt bonis, & qui non defecerant a populo Ro.

Forum] Forum agere. Lucas in Actis. αἱ ἀγοραῖοι ἄγονται.

Et Ser.

Et Seruius in illud:Indicitque forum.

Frausus] Liuius lib.XXII:qui capitalem fraudem ausi, quique pecuniae iudicati in vinculis essent. Lege, fraudem frausi. Plautus Asinaria:

Metuo, in commune ne quam fraudem frausus siet.

Fringilla] σπῖνος.

Frutinal] Veneris Fruti meminerunt Solinus: dum, inquit, simulacrum dedicat Veneri matri, quae Fruti dicitur. Item Augustinus lib.IIII.cap.XXI.de Ciuit.quam Diuam Fruti Sciam vocat. Trium horum testimoniis, Solini, Festi, Augustini cur fidem eleuemus, quominus Frutinal legamus, causae non est. At Erucinae Veneris templum fuit Romae. Quid? propterea non erit & Veneris Fruti, praesertim cum cõstet fuisse Venerem cognomine Fruti? Neque nos non vidimus nummum Considii Noniani. eius enim copiam, & aliorum vetustatis monumentorũ, nobis fecit Christophorus Neytter Augustanus. At Glossarium Erucinam non Venerem, sed Isim putat: Erucinae, ἴσιδος. Male hodie Erudnae: A Venere Fruti dicta est Frutilla, ἴυγξ. quia Veneri dicata est. Glossae. Sine dubio Fruti detrũcatum ex ἀφροδίτη. Nam cum post tempora Numae in vrbẽ Venus recepta sit, non potuit habere nomẽ Latinũ, sed Graecum Afrodite, quod distortũ in Fruta, seu Fruti. sic etiã dicebatur Venus Murti, vt Venus Fruti. Varro: Intimus circus dictus ad Murtim. Vtrunque autem potest dici & Fruti & Frutis. item Murti, & Murtis.

Frux frugis] Puto ita distinguendum. & supplendum: Frux, frugis dixerunt antiqui. Mox a capite: Fructum, & fructam a fruor. Frux quidem dixit Ausonius imitatione veterum:

Ante equidem, campis quam spicea suppeteret frux.

Fructus sum & perfructus aliquam rem dixerunt veteres, inter quos Lucretius.

Fucilis] A fuco, vt ab herba, herbilis. Nihil mutandum.

Furcilles] Imo quibus aliquid mouebant. Furcillis mouere, expellere, eiicere, & Latinis prouerbialiter effertur, & Graecis ipsis, qui δικεράνοις ὠθεῖν dicunt, adeo vt ne inferiorum quidem temporum Graeci ignorarint. Cedrenus: τοὺς βασιλικοὺς θησαυροὺς κενώσας, καὶ σαμβυκιστρίας, καὶ ὀρχηστρίσι, καὶ ἀκολάστων ὅλων πλήθει δικεράνοις ὅλοις ἀποκινοῦντες.

Non est dubium, quin ea verba, QVIBVS HOMINES SVSPENDEBANT, sint emplastrũ ipsi⁹ Pauli breuiatoris.

Futare] Isidorus: Fuco, ἰκάζω.

Futilis] Lutatius Grammaticus: Futile, vas lato ore, fundo angusto, quo vtebantur in sacris deae Vestae: quia aqua ad sacra Vestae in terra non ponitur. Quod si fiat, piaculum est. Vnde excogitatum est vas, quod stare non posset, sed si positum, statim funderetur. Vnde & homo commissa non retinens, Futilis dicitur. Haec ille vetus Grammaticus. At Terentius in Eunucho vas futile intelligit plenum rimarum.

G

Genas] In versu Pacuuij potius legerim flora, quã flore. Nunc primum opacat flora lanugo genas. Nam idẽ Attius in Bacchis:

Genas lanugo flora nũc demũ irrigat. Idem in iisdẽ:
Nam flori crines video vt propexi iacent. Quod Euripides πλοκαμός τε γὰρ σοῦ ταναός -- Pacuuius Antiopa:
---Ceruicum Floros dispargite crines. Est coronis Anapaestica.

Geniales] In fine corruptissima ita restituo: Geniales dicti a genendo, qua plurimum posse putabantur, quos postea Genios appellarunt. Id est: Qua re plurimum pollet, hoc est genitura. sunt enim θεοὶ γενέθλιοι. Quod autem ait Geniales deos esse semina & elementa rerum, non latuit Graecos magistros, qui interpretantur Geniales, στοιχεῖα. Genialem etiam τύχην, & Genialia τύχια. Addendum & quod Sãtra vetus scriptor monet: Scis enim Geniales homines ab antiquis appellatos, qui ad inuitandum, & largius apparandum cibum promptiores essent. Potest & vulgaris lectio defendi, a gerendo, & Gerulos. Nam & idẽ Censorinus: Eundem, inquit, esse Genium & Larem multi veteres memoriae prodiderũt. in quis etiam C. Flaccus in libro, quem ad Caesarem de indigitamentis reliquit scriptũ. hunc in nos maximã, quinimo omnẽ habere potestatẽ creditum est. Gerulus enim apud veteres, non ὁ βαστάζων, vt postea, sed ὁ πράττων, καὶ πρακτικός dictus est. Vt Plautus in Bacchidibus dixit geruli figulos mẽdacii: gerulos, & figulos, hoc est πρακτῆρας, καὶ πλάστας. Et veteres Glossae, Geruli, πρακτῆρες.

Genialis lectus] De eo Arnobius contra gentes. Describitur prolixe a Catullo de Nuptiis Pelei, & Thetidis. Glossae, Genialis lectus, κλίνη συμποσίου. Non de eodem intellexit. Nã Genialis lectus sternebatur Genio, & Iunoni:

Genius] Laber us, Genius, generis nostri parens.

Gesum] Lege, Gesum, graue iaculum. Varro de vita Po. Ro. lib. III. qui gladiis cincti sine scuto cum binis gesis essent. Isidorus: Gesum, hasta, iaculum βολίς.

Gigeria] Falsum est Gigeria esse cibum confectum ex multis obsoniis. sed Gigerium est, ventriculus Gallinarũ: quod verbum hodie in Gallia retinemus. Gisier enim vocamus. Lucillius.-- Gigeriae sunt

Siue adeo hepatia--

Gingriator] Tibicen. Vide Athenaeũ. Glossae Hesychij: γιγγρίαι, αὐλοὶ μικροὶ, ἐν οἷς πρῶτον μανθάνουσι. ὅπερ ἔνιοι γίγγρον. Glossarium: Gingrina. εἶδος φωνῆς σάλπιγγος. Gingriũt, χῆνες ἐκβοῶσι. Gingrium, φωνὴ χηνός. Arnobius libro VI: anserum gingritibus. vide Solinum capite x.

Glittis] Lege, Glitis. Cato, Vti bene subactũ, vtiq; bene glutum fiet. In Glossis Latinis: Glis, glitis, humus tenax.

Gloria] Antiquitus Glosia, a Graeco γλῶσσα.

Glucidatum] Vide tertium Coniectaneum. Glossarium, Gloditatus, ἡδύς. Glocidatus legendum.

Glos] Glossarium: Glos, ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἀδελφὴ, γάλως. παρὰ Πλαύτῳ. . . . .

Gnaeus] Idem quod Naeuus, vt Natus, gnatus: Nauus, gnauus.

Gnarigauit] Et Gnaruris. Ausonius: non cultor instans, non arator gnaruris. Apud Arnobium libro II. Cur esse dicatis in aliis praeceptionibus gnarures. Male hodie in Ausonio gnarus est, in Arnobio, gnariores.

Gnaruisse] Glossae: Gnaritur. γνωρίζεται.

Gnefosum] Glossarium: Gnetonsum, ἀμαυρὸν, σκοτεινόν. Corrige, Gnefonsum.

Gnitus] Lege, a genubus.

Gradiuus] Quia gramine sit ortus. ex flore nescio quo concepit eum mater. Ouidius lib. v. Fast.

Gnotu Glossae: Gnotum: γνωστὸν, διάδηλον.

Gramia] Λήμη. Aeolice γλάμα. vnde Gramia.

Grassari] Grassari, ὀξυποδεῖν, ἐμπερίπατεῖσθαι, βαδίζειν. Grassa,

βάδισμα, βῆμα. Grassatur, λωποδυτεῖ. Grassator, λωποδύτης.

Grallatores] Glossariũ: Grullatores, πανικὰ φορῶντες. imo Grallatores. Πανικὰ φορεῖν explicat quod de aegipanibus hic dicitur.

Groma] Glossae: Gruma, γνώμων, βασιλικὴ γνώμη. & male lectum ab ipso auctore Glossarij, Gauma, ὄργανα τεκτονικά. lego Gruma, ὄργανα τεκτονικά. in aliis Glossis: Gruma, διόπτρα, ἢ τῶν μέτρων. & Grumari. Lucill.—viamq;

Vis degrumari, vt castris mensor facit olim. Glossarium: Grumat, μετρεῖ, ἐξισοῖ. Nonius: Grumae sunt loca media, in quae directae quatuor congregantur, & conueniunt viae. recte. Nam & in castris & in coloniis capiendis groma ponebatur in tetrantem, antiqua & postica linea se inuicem ad angulos rectos intersecantibus. Auctor Aggenus.

Gruere] Glossae: Gruunt, γεραίζουσι.

Grumus] Glossarium: Grumi, τύμβοι. Grimini, οἱ διορίζοντες τοὺς ὅρους λίθοι. Lege Grummi.

Gulliocae Glossae, Gulluca, καρυοτομία. &, Gutilli ocae, κάρυα μακρὰ, παρὰ λυκιακ[illegible]. lege, Gulioca, καρυοτόμια. Gulliocae, κάρυα μακρά. De lõgis nucibus alibi satis diximus.

Gurgustium] Quin & gurgulio. Glossae enim interpretantur οἰκημάτιον βραχύ.

Gutturnium] Glossae: Gutturnum, εἶδος στενὸς ὀργανίου. Gutturnium, βαθμός, προχοῦς, ὡς Βάρρων. Vltimũ videtur dictum quod Guttatim fiat.

H

Halapanta] Ego suspicor Plautum scripsisse Halopanta per o, vt παρὰ τὴν ἅλα simile faceret, ac παρὰ τὸ σῦκον factũ est sycophanta. Nihil significat Halopanta, sed Comice & tempore lusum est, propter habitum marinum. & recte hodie in Plautinis codicibus legitur per, o. Halophantam, an sycophantam hunc magis esse dicam, nescio. in Curcul.

Hallus] Vt supra Allus. ὁ ποδὸς μέγας δάκτυλος. Glossae.

Heluella Titinnius:

Lenti calido eluella, rapula, rumices.

Helus] Lege: Helus, & Helesa.

Herbam do] Nam nemo poterat dici victor, nisi prius

quem

quem viciſſet ſe victum fateretur, & victorem agnoſceret Ennius:

Qui vicit, non eſt victor, niſi victu' fatetur. Citatur in fragmentis Seruij, quae extant in pluteis P. Danielis. Verſus vero Attij, qui citantur ex Meleagro a Nonio, nihil ad rem. imo contra ſententiam ipſius Nonij, qui eos ad hoc prouerbium accommodat. Sunt autem hi:

Gaudent, currunt, celebrant, herbam conferunt, donant, tenent.
Pro ſequiſque cum corona clarum conluſtrat caput.

Nam hic quidem agnoſcitur victor. at non a victis. Sunt enim ſocij & aequales Meleagri, victori Meleagro de ſue ab eo interfecto gratulantes.

Herbilis] Lucillius: Anſeris herbilis viris. Citatur in fragmentis Seruii.

Hetta] Veteres Gloſſae: Ecta, φλοκτὶς ἄρτικ. At Hitta aliter interpretãtur: Hitta, Hicta, ὑμλὼ ῥοιᾶς. videlicet, quod ſuperius Ciccum dici annotatum eſt. &, Hittus, φωνὴ κυνός. Vnde factum Hittio, ἰχνεύω, proprium canum veſtigia indagantium cum aliqua vocis nictatione.

Hillum] Gloſſariũ ſine aſpiratione, Illũ, νάρθηκος τὸ ἐντός. Et ita in Plauto, vt oſtendemus aliquando, ſi Deus fauerit.

Hippacare] At Iſidori Gloſſae, Hippitare.

Hirquitallus] Gloſſae: Irquitalus, νηπιάτατος. Et, Irquis, τραγισκοι παις αρχηνηνβιοσος. Lege, τραγίσκοι παῖς ἀρχὴν ἡβιώσας. vel, τραγίσκοι παῖς ἀκμὴν ἡβώσας.

Horctum] Lege, Horctem, & Forctem. vide ſupra Foretis.

Hoſtia] Corrige Gloſſarium: Hoſtia, θῦμα, ἱερεῖον, θυσία, τόμιον. Nam vulgo, θυσιας τομιον.

Hoſtis] Seruius Danielis noſtri: Perſas, qui erant Graecorum hoſtes; ξένους a Lacedaemoniis appellatos refert Herodotus.

I

Icadion] Lucillius:

Querquera conſequitur febris, capitiſque dolores,
Tamde mihi infeſti, quam Rhondes, Icadionque.

Idulis] Ouidius: Idibus alba Ioui grandior agna cadit.

Ignia] Aliud in Gloſſis: Ignia, νοτιά, φυλίαστε.

Ignis Veſtae] Tertullianus in libro de poenitentia: Quid illum theſaurum ignis aeterni aeſtimamus, cum fumariola quaedam eius tales ictus flammarum ſuſcitent, &c. Pro terebrare in quibuſdam editionibus legitur verberare. Sed terebrare poſſumus in ſuo loco quietum eſſe iubere. Simplicius in III. de caelo: ἀπὸ ξύλων δὲ πῦρ ἐκβάλλουσι, θάττειν τὸ ξύλον ὡς τέρετρον ἐν θατέρῳ περιστρέφοντες. Heſychius: ἀχάλκευτα τρύπανα. τὰ φρύγια πυρεῖα. σοφοκλῆς ἐν φινεῖ δευτέρῳ.

Ignitabulũ] Gloſſariũ: Ignitabulũ, δᾳδὸς ῥαβδίον πυρεστέφον.

Imbrica] Et imbricitur in Gloſſario: Imbricitur, ὀμβρεῦται, βρέχεται. Sed ſine dubio fallitur ille ſcriptor, qui apud Ennium Imbricitur, pro Imbricitor legerit in illis verſibus ex Annali decimoſeptimo:

Concurrunt, veluti venti cum ſpiritus auſtri
Imbricitor, aquiloq; ſuo cum flamine contra
Indu mari magno fluctus extollere certant.

Imbulũ] De B V effutitia puerorũ vocula, ſupra diximus.

Immuſculus] Gloſſariũ: Immuſulus, εἶδος ὀρνέου. Infra, Inmuſtulus. Gloſſariũ: Inemuſtulus, ὄρνεον βασιλικὸν, ὄρνις βασιλικός.

Impetritum] Gloſſarium: Impetratus, θυσία. Non plane explicauit. ſed ſi dixiſſet, καλλιέρησις. In ſacrificiis quod Litare eſt, id in auſpiciis impetrire. Nihil aliud eſt, quã impetrare. ſic dicebãt Artitum, pro artato. dolitũ, pro dolato.

Impite] Perperam. Legendum, Impetite. ab eo, Impete, ὁρμηδόν. & Impeteius, βίαιος. Gloſſae.

Impolitias] Gellius: Item ſiquis eques Romanus equũ habere gracilentũ, aut parũ nitidũ viſus erat, impolitiae notabatur. Id verbũ ſignificat, quaſi tu dicas incuriae.

Impos] Gloſſarium: Imros, αἰσχύνης. lege, Impos.

Improlus] Gloſſarium: Improles, ἀφῆλιξ, μήπω πολιτευόμενος. Contrarium eſt Duicenſo. Nam duicenſus, qui cum prole in ciuitatẽ abſcribebatur. Ab iiſdẽ Gloſſis Improles exponitur, ἄγονος, ἄτεκνος, ἄτεκνος.

Inarculũ] Seruiana Fragmẽta: Arculũ eſt virga ex malo Punica incuruata: quae fit quaſi corona. Et ima ſummaque inter ſe alligatur vinculo laneo albo. quã in ſacrificiis certis regina in capite habebat: Flaminica autẽ Dialis omni ſacrificatione vti debebat. Gellius: Eaedẽ ferme cerimoniae ſunt, quas Flaminicas Sacerdotulas Diales ſeorſũ aiunt

aiunt obseruitare: veluti est: Quod venenato operitur. Et quod in rica surculũ de arbore siliqua habet. In quibus nõ de Punica malo, sed de siliqua arbore fieri praecipitur: quã uis alij felici arbore legãt. de venenato etiã Seruius in iisdem mẽbranis: Vetere cerimoniarũ iure praeceptũ est, vt Flaminica venenato operta sit. Idẽ etiã ait: Flaminicã praecipitur habere arculum, ricam, venenatum, fibulam. Sequitur apud Gelliũ: Et quod scalas, quae Graece κλίμακα appellantur, eas ascedere ei plus tribus gradibus religiosum est. Lege: & quod scalas, nisi quae Graece appellãtur &c. Idẽ Seruius alio loco: Apud veteres Flaminicã scalas plus tribus gradibus nisi Graecas scandere non licebat, ne vlla pars pedum eius, crurumue subter conspiceretur. eoque nec pluribus gradibus, sed tribus, vt in ascensu duplices nisus non paterẽtur extolli vestem, aut nudari crura. nam ideo & Graecae scalae dicuntur. quia ita fabricantur, vt omni ex parte compagine tabularum, clausae sint, ne aspectum ad corporis aliquam partem admittant. Hoc egregium Seruij fragmentum, vt & alias eius Grammatici reliquias, debemus optimo & eruditissimo amico nostro P. Danieli, I. C. ex cuius loci sententia ita locũ Gellij, qui semper alioqui nunquam non mihi suspectus fuit, emendaui.

Incessere] Perperam quidam pro iactu, iaculo substituũt.

Incitega] Superius monuimus Incitegam dictam ab integendo. Quia veteres Incitegere pro integere dicebãt, vt Reciprocum pro reprocum: Reciperare, pro reparare: cõcipilare, pro compilare. Dicta ab integendo, quia partem mensae tegat. Ea autẽ vtebantur, nę vinariũ vas, puta crater magnus, aut amphora labem ex fundo in mensa relinquat. cum saepe videamus lagenas mensae impositas circulum de vino describere in mappa. Itaque copones, ne mappa, aut mantile maculã illã contrahant, imponũt circulos de ligno: super quibus statuuntur lagenae. Sed crescente luxuria has machinulas Romani abiecere: &, ne Citreae mensae laederentur, si sine incitegis crateres impositos nudae sustinerent, Gausapas insternebãt. Pauperes vero, vt puto, incitegas retinuerunt. Martialis:

Nobilius villosa tegant tibi gausapa citrum.
Orbibus in nostris circulus esse potest. Nam potest

intelligi incitega per circulum illum. Sed nihil impedit & maculam circularem vasorum vinariorum intelligere. & incitegae, vt puto, non erāt circuli speciе. Porro incitega a Graecis vocatur ἐγγυθήκη. Polemo περιηγητής: ἐγγυθήκη, καὶ ἐπ' αὐτῆς κύπελλον. Vt manifesto appareat ἐγγυθήκην ὑπόστημα esse. Dicta autem quasi ἀγγοθήκη. Et ita vocabatur ab Alexandrinis. Athenaeus: ἡ δ' ὑπ' Ἀλεξανδρέων καλουμένη ἀγγοθήκη, τρίγωνός ἐστι κατὰ μέσον κοίλη, δέχεται δὲ κεράμιον ἀντιθέμενον κεράμιον. ἔχουσι δὲ ταύτην οἱ μὲν πένητες ξυλίνην, οἱ δὲ πλούσιοι χαλκῆν, ἢ ἀργυρέαν. Vocatur autem ab Herodoto ὑποκρητήριον. Cuius nominis caussa obscura non est.

Indictiuum] Indictiua funera adquae per praeconē euocabatur populus his verbis: EXEQVIAS. L. TITIO. L. FILIO. QVIBVS. EST. COMMODVM. IRE. IAM. TEMPVS. EST. OLLVS. EX. AEDIBVS. ECFERTVR.

Indiges] Glossarium: Indigetes, ἡμίθεοι, κυρῆτες.

Indigitamenta] Explicatio haec Pauli est, non Festi Quis ignorat Pontificios libros ita vocatos? Glossarium: Indigitamenta, ἱερατικὰ βιβλία.

Indoles] Incremētum significat primigenia notione. Vt apud Gellium mendi indoles. Olere enim, crescere. significat & spem, quam ex vultu colligimus virtutis futurae in pueris. quae vocatur χαρακτὴρ a Graecis. vt ab Euripide dictum, ὡς δ' ἐνδὸς τῆς εὐγενείας χαρακτήρ. Glossae: Indoles, καλὴ ἐλπὶς ἐν νεωτέρῳ.

Inebrae] Inebra, ὄρνεον μαντευτικόν. Vide supra Enebra.

Iners] Lucill. Vt perhibetur iners, ars in quo nō erit vlla. Citatur in fragmentis Seruij. Ab eo inertitudo formarunt veteres. quam ἀδρανίαν vertunt Graeci, hoc est ignauiam, vt inertem, ἀδρανῆ.

Infector] Infector, βαφεύς. Infecti, ἀσυντελεῖς.

Inferiae] Idem Inferilia, hoc est, καταχθόνια, εἰσκομίσματα. Glossae.

Infindere] Glossarium: Infendere, ἐμπεῖναι, ἐγκλιματίσαι. Lege, Infindere. Metaphora a surculis, qui infissis truncis arborū inseruntur. Quod eleganter vertitur, ἐγκλιματίσαι. κλῆμα, surculus, sarmentum.

Infit] Ἀρχὴ λόγου, ἐπιλέγει, ἄρχεται. Infe, ἄρξαι.

Ingluuies.] Lego, guttur, gluttus. Glossarium, Gluttus, βρόγχος. Persius:

Nec

Nec glutto sorbere saliuam mercurialem.

Inhibere] Puto legendum, inigere, non iungere.

Inori] Scribo, Inori, inores. Quia scilicet, inores vsitatius esset, quam inori. Turpilius Demetrio: In acta cooperta age inoras ostreas.

In pelle lanata] Seruius, qui est penes Danielē nostrum, tantum refert ad confarreationem. Mos, inquit, apud veteres fuit Flamini, ac Flaminicae, vt per farreationem in nuptiis conuenirent, sellas duas iugatas ouili pelle superiniecta poni eius ouis, quae hostia fuisset: & ibi nubentes velatis capitibus in confarreatione Flamen, ac Flaminica residerent.

In procinctu] Glossarium: In procinctu, ἐν προτιμῇ πολέμου σῦναι μετὰ ἐσθῆτος ὑπατικῆς, ἤτοι διαζῶσθαι ἐν παρατάξει πολέμου ἀγεχόρως.

Inseque] Glossarium: Inseque, εἰπέ. Liuius Andronicus initio Odysseae: Inseque musa mihi virum versutum.

Insuasum] Glossarium: Insuasum, εἶδος δοκαρειονκαπισμένον. Lege, εἶδος δοκαρίων καπνισμένων. Et sane hoc vult Festus, esse colorem similē illi, qui est in illis trabibus, quas diutinus fumus infecit.

Intergeriui] Ego mallem scribere per duo rr. Est enim a Gerris, hoc est cratibus. Vnde & Cōcratitij parietes aliquādo dicūtur. Glossarium: Intergeries paries, τοῖχος ὁ δύο κτήσεις διορίζων.

Iouistae] Putarem legendum IOVS ESTO. quia ita legitur in veteribus legibus. Habeo & fragmenta quarundam, in quibus ita semper exaratum legitur. Sed cum ipse compositum esse dicat, hae vero sint duae voces, non potest legi, IOVS ESTO. Quid sit ergo, quaeramus.

Ipsipe] Glossarij auctor nō bene legit, vnde vnde accepit. Ipsipti, αὐτοί. Legendum enim, Ipsipe. Sed & ipsipte potest legi. Ita enim vitiose vt pronunciabant, & scribebant veteres. Vnde Claudius imperator multauit Senatorem, qui ISSE, pro IPSE dixerat.

Ipsullices] Alibi monemus legendum Ipsiplices. Cuius sententiae adhuc me non poenitet. Glossarium: Ipsiplices, αὐτόπτυκτα φύλλα.

Ircei] Imo Ircens, vt infra. Neque iterum ponendum erat.

Irpices] Seruius Danielis, in illud, VIMINEASQVE TRAHIT CRATIS. Ad agrorum, inquit, ſcilicet exaequationem, quam Irpicem ruſtici vocant. Vide Coniectanea noſtra.

Italia] Ab Attelido. Puto diſtinguendum, ab Atte Lydo. quaſi: Attalia. Sane ἄτυς eſt nomē Lydium, & Phrygiū. Lydos vero in Italiam veniſſe, nemo dubitat. Quin & Strabonem nobiſcum facere poſtea deprehendimus. lib. V. οἱ Τυῤῥηνοὶ τοίνυν παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις Ἐτροῦσκοι, καὶ Τοῦσκοι προσαγορεύονται· οἱ δ' Ἕλληνες οὕτως ὠνόμασαν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Τυῤῥηνοῦ τοῦ ἄτυος, ὥς φασι, τοῦ στείλαντος ἐκ Λυδίας ἀποίκους δεῦρο. Vide caetera. Vide Herodotum libro I. item Dionyſium Halicar. libro I.

Iubilare] Ruſticorum plane verbum, vt & ipſe dicit. Attius in Chryſippo: Io buco, quis me iubilat? Vicinus Atus antiquus. Prius enim iobilare. Nam Io, ruſticorum ἐπίφθεγμα. Vt in Attellana, Io venit ſimus & villa.

Iugere Gloſſarium: Iugit, ἰκτὶν βοᾷ. Ita enim legendum. Varro Seſquiulyxe: Iugere volitans miluos aquam e nubibus tortam indicat fore, vt tegillum ſibi paſtor ſumat. Vide in Coniectaneis.

Iuge] Cicero II de Diuinatione: Huic ſimile eſt, quod nos Augures praecipimus, ne iuge auſpiciū obueniat, vt iumēta iubeant diſiungere. Seruij fragmenta in illud: --primū omen equos in gramine vidi: Multi de libris Augurum tractum tradunt. Iugetis enim, quod ex iunctis iumētis fiat. obſeruatur enim, ne prodituro magiſtratui diſiunctis bubus plauſtrum obuiam veniat. & infra: Cum autem dicit IVGO, veram ſignificationem Iugetis facit.

Iugula] Gloſſarium: Iugula, ἀστὴρ ὠρίωνος, ὁ Ὁράτιος ὥς φησι. Sane Horatius meminit Orionis, non autem iugulae. Sed legendum: ὁ ἄττιος ὥς φησι. Varro: Iugula ſignum eſt, quod Attius appellat Oriona, cum ait: citius Orion patefit. Ita nec quidem conſtabit ſua fides illi Gloſſario. Nam Attius non dixit iugulam, ſed Orionem. Sed puto μνημονικὸν ἁμάρτημα. cum meminiſſet a Varrone Iugulae, & Attij vno in loco mentionem factam, putaſſe ab Attio ipſo iugulae quoque mentionem fieri.

Iurare] Notum ex edicto perpetuo Praetoris: SACERDOTEM. VESTALEM. ET. FLAMINEM. DIALEM. IN. OMNEI.

OMNEL MEA. IVRISDICTIONE. IVRARE NON COGAM. Liuius libro XXXI. C. Valerius. Flaccus, quem praesentem creauerãt, quia Flamen Dialis erat, iurare in leges non poterat. Vide Plut. Problem.

Iustidies] vnico verbo Glossarium cum alia interpretatione: Iustidium, ἀρχοντικὴ ἡμέρα. Tanquam iusti dies sint, quibus ius dici poterat, quod verum non est.

Iuuentutis] Alij inuentatis. non male. non tamen, vt propterea Iuuentutis reiiciamus. Indifferẽter enim vtrunque vsurpabant. In Glossario: Iolinta, ἥρα. Lego Iquenta.

L

Lacerna] Verba sunt Pauli, Lacerna, quod minor capitio sit. Vltimis tẽporibus Capitiũ significabat capitis tegmẽtum. Antiquitus autem mamillare feminarum. Neq; vnquã boni auctores pro cucullione acceperũt, vt posterior aetas barbara, quae epomidas monachorũ capitia vocat. Nos olim adolescẽtes docuimus in Cõiectaneis Nonium errare, qui putarit a veterib. in eũ significatũ accipi, in quẽ accipiebat sua aetas. Quin locus Varronis, qui ab eo producitur, manifesto cõtra eũ facit. At Hieronymus antiquitatis & linguae Romanae peritus scriptor Capitiũ nõ aliter accipit, quã Varro, & veteres, in Epistola de veste Sacerdotali.

Lacuna] Pro lama perperam manuscripti limam. Neque id tam mirum, quã doctos viros pro eo substituisse λίμνην. En cacoethes bonos auctores corrumpẽdi. Cur ipsis displicuit lama? an ignorãt idẽ esse, quod lustrum? Et sane ita veterũ Glossae: Lamae, πηλώδεις τόποι. Melius tamẽ lamae, collectiones aquarum exponerentur.

Lance] Notũ est ex XII Tabulis esse. ideoq; repetendũ ab vltimo Atheniẽsium iure: Nã qui concipiebãt in aliqua domo furtum, nudi cincticulo amicti, quod vocatur hic liciũ, aedes suspectas ingrediebantur. Aristophanes νεφέλαις:

κατάθου θοἰμάτιον. ἠδίκηκά τι;
οὐκ, ἀλλὰ γυμνοὺς εἰσιέναι νομίζεται.
ἀλλ' οὐχὶ φωράσων ἔγωγ' εἰσέρχομαι.

Plato etiã de legibus lib. XII. φωρᾶν δ' ἂν ἐθέλῃ τίς τι παρ' ὁτουοῦν, γυμνὸς, ἢ χιτωνίσκον ἔχων ἄζωστος προομόσας τοὺς νομίμους θεοὺς, ἦ μὴν ἐλπίζων εὑρήσειν, οὕτω φωρᾶν. Propter matrẽfamilias autẽ, & virgines opponebat lancẽ ante oculos, quia etiã in γυναικωνῖτιδα intrabat.

quod nō licebat apud Graecos viro externo, ne corrūpendi feminas potius, quā furti concipiendi caussa ingressus videretur. Ideoq; lancem ob oculos ponebat, ne videret eas. Sed quaero, quid ergo proderat intrasse Gynaeconitin, & nihil videre? Sane qui ita oculos tegeret, quid videre posset, quo modoue furtum concipere, nescio.

Lancae] Vide, in Pilae.

Lapit] Pacuuius. Periboea: Lapit cor cura, aerūna corpus cōficit. Imitatū a Graecis, qui πάρεσιν αἰτὶ τῆς λύπης dicūt.

Larētaria] Placet librorū quorundā lectio, Faustuli inuentoris Remi. quanquam non displicet nutritij. Inuentor est plusquam nutricius, qui expositos sustulit, & educauit. Inuēti enim infantes dicuntur, οἱ χαμαιῤῥιφεῖς. & qui expositi sunt, propterea in Constitutionibus dicti χαμαιριτοί.

Latine loqui] Omnia sequentia sunt Pauli. Qui fateatur vix vllam notitiam Latini sermonis superesse, ne speremus ab eo Latinitati consultum, qui illo barbaro saeculo Festum nobis mutilauit.

Lauerna] Lauernam Romani fures precabantur, vt instituta sua, & cōsilia furandi ac mētiendi fortunaret. Plautus Cornicularia:

Mihi Lauerna in furtis celebrassis manus.— Horat. Pulchra Lauerna Da mihi fallere. Sic Graeci eodem modo orabant τὴν πραξιδίκην vt consilia furandi ad effectum perduceret. Erat autem ea Dea tantum caput, sine reliquo corpore. Glossae Graecorum: πραξιδίκη, δαίμονά τινά φασι, τὴν ὥσπερ τέλος ἐπιτιθεῖσαν τοῖς τε λεγομένοις, καὶ πραττομένοις. διὸ καὶ τὰ ἀγάλματα κεφαλὰς γίνεσθαι, καὶ τὰ θαύματα ὁμοίως. Quare recte Glossarium: Lauerna, πραξιδίκη. Glossae Isidori: Laberna, gladiator. Laberna, ferramenta latronum, vel grassatorum, vel furum. Laberna, latro, aut qui filios alienos seducit. Vides plagiarium manifesto vocari Lauernam. Quod & Ausonius intellexit cum de plagiario bonorum carminum ait:

Nec iam post metues vbique dictum:
Hic est ille Theo poeta falsus,
Bonorum mala carminum lauerna. hoc est, vt Martialis etiam loquitur, alienorum scriptorum plagiarius.

Lemnisci] Lege, fasciae coloriae.

Lepista] In Glossario, Lepistra, εἶδος χύτρας. De hoc satis olim

olim in Coniectaneis. Varro de vita populi Ro.lib.I. Vbi erat vinũ in mensa positum, aut lepestã, aut galeolam, aut sinum dicebant. Tria enim, pro quibus nunc Acratophoron dicitur. Qui locus coagmentatus partim ex Nonio, partim ex schediis Seruianis, quae sunt penes doctiss. Danielem nostrum.

Leria] In ornamentis muliebribus qui sint λῆροι in Coniectaneis diximus.

Leuir] Graecis ἀνδράδελφος. Est autem ex Graeco δαήρ.

Liberata] Illa verba, ID EST LOCVTA, ne Pauli quidem sunt. Quare expungenda. Effata, liberata, defanata, idem. Arnobius, Spatiola templorum defanata.

Librilla] Lege, Librilia. Porro vltimis temporibus senescentis imperij haec in desuetudinem abierunt. Sed magister rerum vsus in eorum locum Fustiballum commentus est. de quo apud Vegetium.

Lingula] Graeci, Lingula, μύστρις, καὶ γλωσσίς. Malo tamen Ligula, vt Martialis: & aliae Glossae, Ligula, μυστρίον.

Lixabundus] Glossae Isidori: Lixabundus ambulat, qui voluptatis caussa ambulat.

Loebesum] Seruiana schedia: Sabini Cererem panem appellant: Liberum, Loebasium, quia Graece λοιβὴ dicitur res diuina.

Lucani] Lege: loca aerosa, non Cretosa.

Lucar] θεωρικὸν a Charisio, & Glossis, itemq; μισθὸς ἀπὸ φίσκου. Apud Liuium lib. III. Pythio Apollini republica vostra bene gesta, seruataque lucris meritis donum mittitote. nulla controuersia legimus, lucaris meriti donum. ex eo lucare dabatur pecunia in sumptus & impensas scenicas: vnde θεωρικὸν vertunt Grammatici. quibus impensis modum factum fuisse, & lucar histrionum coercitum temporibus Tiberianis, refert Tacitus Annali primo. Inuenio in veteri inscriptione, LVCAR IIIIIINAE REDEMPTVM A REP. Tertullianus aduersus Gnosticos. loquitur autem de praecursore Domini: Ipse clausula legis, & Prophetarũ, nec Prophetes, sed Angelus dictus contumeliosa caede truncatur in puellae salticae lucar. Eleganter. Nam lucar, erat merces saltatorum, & histrionum. Plutarchus vertit, τὸ πλήρωμα εἰς τὰς θέας.

Lucetius] Glossae: Lucerius, ζεύς. Vtrubi error, nescio. Gellius habet Lucetius.

Lucomedi] Legendum a Lucũmone. Propertius vocat Lucmonem.

Prima galeritus posuit tentoria Lucmo.

Lucumones] Ausonius ad Theonem:

Scillito decies si cor purgeris aceto,

Anticipesque tuum Samij lucumonis acumen. Ita legendus est locus Ausonij, vt in Ausonianis lectionibus diximus. quas affectas iam, ac prope ad finem excusas, tamen supprimit Typographus magno meo dolore, ac flagitio suo.

Lucuntere] Lege, Lucunter. quod Graecum est, λευκαντὴρ, ab aspersione farinae quae alba est. Dicitur, & lucuns, lucuntis. Varro περίπλῳ, περὶ φιλοσοφίας·

Ac nulla ambrosia, ac nectar, non alia, sardae,

Panis, pẽma, lucuns, cibu' qui purissimu' multo est.

Idem σκιαμαχίᾳ, περὶ τύφου·

Vinum, pemma, lucuns illi nihil ista ministrant. Ab eo ὑποκοριστικὸν lucunculus. Glossae, Lucunculus, τηγανίτης. Afranius Fratriis:

Pistori non: at cur non scriblitario?

Vt mittat fratris filio lucunculos. Ita enim legendum in Afranio. Tertullianus libro de Spectaculis: Stillicidia mellis de liuacunlo venenato. Lege, de lucunculo. Apuleius lib. x. de pistore dulciario: hic panes, crustula, lucunculos, hamos, laterculos, plura scitamenta mellita.

Luma] Glossarium: Luma, βοτάνη ὁμοία ἡδυόσμῳ, ἣν τινες ποταμογείτονα καλοῦσιν, ἄλλοι καλαμίνθην. Quae omnia falsa sunt. Neque enim Luma est herba, sed spina: vnde Falces lumariae Varroni. neque similis Potamogitoni, neque Potamogiton Calaminthae.

Lura] Ausonius Lora, etiam pro ipso vtre, in Periocha decima Odysseae. quod Homero, ἀσκός.

Luridi] Graeci, Luridus, ἰκτερικὸς, ὠχρός.

Lustra] Malo ex veteribus editionibus lamas, quam lacunas.

Lustricus] Tertullianus hunc diem vocat Nominalia libro de Idololatria: Circa officia vero priuatarum, & com-

communium ſolennitatum,& togae purae, vt Spõſalium, vt Nuptialium , vt Nominaliũ nullum putem periculum obſeruari de flatu idololatriae. Gloſſarium: Nominalia, ὀνομαστήρια. Graeci ἀμφιδρόμια. Gloſſae Graecorum: ἀμφιδρόμια, ἡμέρα ἀγομένη τοῖς παιδίοις, ἐν ᾗ τὸ βρέφος περὶ τὴν ἑστίαν ἔφερον τρέχοντες κύκλῳ, καὶ ἐπετίθεσαν αὐτῷ ὄνομα, ὅτι ὑπὸ τῶν οἰκείων, καὶ φίλων δῶρα ἐπέμπετο. Quae omnia explicant morem Athenienſiũ, qui extat apud Terentiũ in protatica perſona primae ſcenae Phormionis Comoediae. Nõ tamẽ in Amphidromiis imponebant nomina,vt hic dicitur,ſed decima poſt natum puerum die. Itaque apud Suidam integriora haec verba habẽtur: καὶ τῇ δεκάτῃ ἐτίθεσαν αὐτῷ ὄνομα. Sed de luſtrico die amplius vide Plutarchum in Quaeſtionib. & Macrobium lib.1. Saturnaliorum de Nundina Dea.

Luxa] Gloſſae:Luxum, στρέμμα, ἢ λυγισμὸς, ἢ ἀσωτία.

Luxantur] Gloſſae: Luxatur, ἀνασπᾶται.

Lycophos] Imo dictum , quod λύκη, lux, apud veteres vnde manſit in ἀμφιλύκῃ. Inde etiam lux, & lucere.

M

M*Aduſa*] Scribe vt in Pſeudulo,Madulſa: Probe madulſa abeo.

Maeandrum] Etiam picturae in lacunaribus propterea μαίανδροι dicuntur. Inde Maeandratũ. Varro ταφὴ μαιάνδρου, ἢ περιέχον τὰς περιοχείας. Mihi facies maeandrata,& vermiculata, atque adeo cingens orbem terrae.

Maeniana] Maenianum ἐξώστης. Menianus ἐκθέτης. Gloſſae.

Magiſterium] Difficile explere lacunas iſtas. Tamen de Appolline, & de quodam ſcriptore , qui contra orationem neſcio cuius quaedam de Apolline dixerat , tractabatur. Suſpicor agi de oratione, quam habuit Varro ad populũ ludis Apollinaribus de Nonis Caprotinis. Verba eius ſunt haec ex quinto de Latino ſermone:ob hoc togã praetextã datam eis Apollinaribus ludis docui populũ.

Magmentum] Lege, Magmentum, maius augmentum.

Maius] Auſim affirmare me veram lectionem aſſecutum in corruptiſſimo fine huius loci: an a Maia, quod Mercurio Filio eius res diuina Idibus fiat eo menſe. nam

ſine vllo prorſus dubio inuerſae ſunt literae in SOLEMNES pro IPSO MENSE. Quia principium τοῦ IPSO cohaeſit cum fine praecedentis τοῦ fiant. Haec eſt, ni fallor, vera lectio.

Maior Graecia] Quare Graecia dicta ſit, non dubitatur, ſed quare maior Graecia. Certiſſimũ eſt ita vocatam a Romanis, quia propior ea eſſet illis, quam transmarina Graecia. quemadmodum contra Graecos Italos ipſi Graeci transmarini vocabant ἐξωτικούς, id eſt barbaros. Nã Meſſenio ſeruus apud Plautũ vocat exoticam Graeciam, quam Romani maiorem Graeciam, non quidem ex perſona ſua: nam erat Siculus, neque vocaſſet conſulto ſe ipſum barbarum: ſed μιμητικῶς ex perſona Graecorum ipſorũ, qui Siculos & Calabros vocabant ἰταλιώτας ἐξωτικούς. vt Plautus cum ſe vocat barbarum, & Barbariam Italiam, non ex conſuetudine Romanorum dicit: quis enim ſanus ſe barbarum vocat? ſed ex perſona Graecorum, qui βαρβάρους, καὶ ἐξωτικοὺς Italos vocabant: quod etiam ex Plutarcho in vita Pyrrhi cognoſcimus. Ego hoc monui de exotica Graecia, ne forte Turnebum ſequamur, & auctoritate tanti viri permoti imprudẽtes eundem lapidem offendamus, qui exoticam Graeciam non de ea quae dicta eſt Magna Graecia, ſed illam, quae in Epiro erat, intellexit. In quo profecto non leuiter errauit.

Maleuoli] Ita ſcripſit Feſtus: Maleuoli Mercurij ſignũ erat proxime Ianum. Qui item erat in Turdellis Mercurius, maleuolus appellabatur. maleuoli autem, quod in nullius tabernam ſpectabant. Notabis autem locum Romae Turdellos, cuius nemo alius veterum mentionem facit.

Malleoli] Malleolorum incendiariorum mentionem facit Nonius ex Siſenna, & alij. Dicebãtur Graece ἀσίοχοι. Gloſſae Heſychij: ἀσίοχος, ἄγγος πελφερὲς, εἰς ὃ ἐγχέοντες πίσσαν, καὶ θεῖον καὶ στυππεῖον, ἀφίεσαν· καὶ ἔνθα ἐφέρετο, ἔκαιε τὰ προστυγχάνοντα. ἔστι δὲ καὶ γένος λίθου καὶ ξηροῦ ξύλου καὶ πεπασσαλωμένου. Vltima exprimunt notionem Malleoli. Gloſſarium: Malleolus, σφύρα, πυρίκβολα.

Malluuium] Malluuiae, & Pelluuiae, Graece χερόνιπτρα, καὶ ποδόνιπτρα.

Malta] Gloſſarium: Maltana, πισσόκηρον.

Ma-

Mamertini] Ita Festus: Mamertini appellati sunt a Mamerte hac de causa. Deinde infra: Cum in parte ea Siciliae consedissent, quae Taurominia dicitur, forte parantibus bello cernere Messanensib. auxilio venerunt vltro: eosque ab hoste liberarunt. Itaque prouinciales ob meritum eorum, vt gratiam referrent, & in suum corpus, cōmunionemque agrorum inuitarunt eos, & nomen acceperunt vnum, vt dicerētur Mamertini. Strabo: τοσοῦτον δ' ἐπεκράτησαν οἱ μαμερτῖνοι παρὰ τοῖς μεσσηνίοις, ὥστ' ἐπ' ἐκείνους ὑπῆρξεν ἡ πόλις. καλοῦσι δὲ μαμερτίνους μᾶλλον ἅπαντες αὐτοὺς, καὶ μεσσηνίους. Scripsimus Taurominia. quia propius ad scripturam accedebat. & Strabo ταυρομενίαν vocat. Alioqui scimus adiectiuum Taurominitanum. Sallustius in veteribus schedis: Quae forte inlata naufragia sorbens gurgitibus occultis, millia sexaginta Taurominitana ad littora trahit. Quae ad verbum Strabo expressit: Δείκνυται δὲ καὶ ἡ χάρυβδις μικρὸν πρὸ τῆς πόλεως ἐν τῷ πορθμῷ, βύθος ἐξαίσιον, εἰς ὃ αἱ παλίρροιαι τοῦ πορθμοῦ κατάγουσιν εὐφυῶς τὰ σκάφη τραχηλιζόμενα μετὰ συστροφῆς, καὶ δίνης μεγάλης. καταποθέντων δὲ, καὶ διαλυθέντων, τὰ ναυάγια παρασύρεται πρὸς ἠϊόνα τῆς ταυρομενίας, ἣν καλοῦσιν ἀπὸ συμπτώματος τούτου κοπρείαν.

Mamphula] Ego scio in Hebraeorum commentariis Manphul esse mancipem pistrinorum, dictum a Graeco μονοπώλης. Neque dubito quin Mamphula in traduces Syriacae linguae ex matrice Graecia, propagata sit. Sic in Daniele vetustissimo scriptore Graecum est Psanterin pro psalterio: Sic in Paralipomenis, seu chronicis Rapsod παρὰ τὸ ῥαψῳδεῖν. versus Lucillij ita legito:

Pistricem validam si nummi suppeditabunt.
Addas empleuron, mamphulas quae sciat omnes.

Non solum, inquit, validam dico, sed quod magis est, ἔμπλευρον.

Mamphur] Quod est sucula in machina tractoria: id Mamphur in torno. Graecum est. μαννοφόρον. quia circumuolutum habeat lorum, vt collum monile, quod μάννον, & μάννιν vocant Graeci.

Manalis fons] Locus corruptissimus. qui, nisi fallor, ita restituendus. Manalis fons appellatur ab auguribus puteus perennis. neque tamen specu, inciliisue cietur. quia flumen id auspicatur, quod sua sponte in amnem influit.

ad auſpicandum,inquit, flumina non proſunt, quae ope humana, puta ſpecu, incilis ducta ſunt. ſed quae ſponte ſua in amnem influunt. Non eſt autem dubium, quin loquatur de Peremni auſpicio: quod dicebatur, quoties quis amnem, aut aquam, quae ex ſacro oritur, auſpicato tranſit. Ex ſacro,hoc eſt ex capite fontis.Nam capita omnium fontium ſacra.Contra quae ex caſtellis,aut diuidiculis deriuatur, non eſt ſacra. Vide, in Petronia.Non mediocriter ſtudioſos iuuerimus, qui tam vtilem locum, cum contineat in ſe egregiam antiquitatis cognitionem, emendauimus, atque illuſtrauimus.

Manalem lapidem] Imo: Manale putabant eſſe oſtium orci. Ita enim nulla controuerſia legendum. Manal, ſeu Manale eleganter oſtium manium. Inde manale ſacrum, erat ſacrũ Deorum manium. Varro de vita populi Romani libro II: Vrceolum, aquaemanale vocamus, quod eo aqua in trulleum effundatur. vnde Manalis lapis appellatur in pontificalibus ſacris, qui tunc mouetur, cum pluuiae exoptantur. Ita apud antiquiſſimos manale, ſacrum vocari quis non nouerit,vnde nomen illius? Haec Varro. ex cuius verbis nouimus manale, ſacrum etiam ſignificare, cum hic etiam oſtium inferorum exponatur a Feſto. Sed de eodem vtrunque intelligere non dubito, quanuis diuerſe ab vtroque exponatur. Locus hic Varronis egregius, quem produximus, corruptiſſimus extat apud Nonium: & confuſus cum altero eiuſdem auctoris, qui priore loco citatur. Nam ita legitur apud Nonium vbi explicat quid ſit Trulleum: non quae luxuriae cauſſa eſſe parata. eius vrceolũ aquae manalem vocamus. Legendum enim: non quae luxuriae cauſſa eſſent parata. & II: Vrceolum, aquaemanale vocamus, &c. Sed fallitur Varro in etymologiis, & ſaepe, etiam aliquando prudẽs ſciens. Nam non a manando ſed a manibus dictum.eſtque id vas, quod poſtea aquimanile vocatũ.vt librale & librile vtrumque dicebatur.Gloſſariũ:Aquimanile, χέρνιβον. Diſtortius, in Pãdectis Florentinis l. III,de ſupell. leg. Aquiminale.

Manalẽ etiã] Fulgẽtius:Labeo,qui diſciplinas Etruſcas Tagetis, & Bacidis quindecim voluminibus explicauit, ita ſcribit: Fibrae iocinoris ſandaracei coloris dum fuẽt manales tunc verrere opus eſt petras.Deinde Fulgentius expli-

explicat: hoc est, inquit; quas antiqui solebant in modum cylindrorum per limites trahere pro pluuiae commutanda inopia.

Manare] Supple ita: Manare solem solitos esse antiquos dicere ait, cum solis orientis radij splendorem iacere caepissent. atque ideo primum diei tēpus mane dictū. quanuis magis id dicitur, quod manum bonum dicebant. vnde est mature. quod id bonum, quod maturū. vnde & Matuta dicitur. Quod Festus dicit AIT, intelligit de Verrio, vt saepe.

Manceps] Quod manu capiatur. imo capiat. Ita ergo repone.

Mancini fana] Vetus editio, Mancini Tifata. Quare ergo mutatum est? Tifata sunt iliceta. Ita ergo in suas sedes, vnde vi deiecta erat haec vox, restitui iubeo.

Manius] Et haec quoque male accepta sunt nō a Paulo, sed ab inferioris aetatis hominibus barbaris. In veteribus enim editionibus legitur, Manius Aegerius Nemorēsem Dianae consecrauit. Ego lego: Manius Agerius Nemorensem Dianam consecrauit. Hic consecrauit, est ἀφιδρύσατο. signum Dianae posuit. Notum est Nemorensem Dianam Aricinam dici. & regem nemorensem eius sacerdotem.

Manta] Verba Caecilij ita legenda: -- Iam ohe adeo. manta iam. hoc vide Vt caecus animum aduentus angit--

Manticularum] Quot verba Pacuuij, totidem fere monstra errorum. & tamen pulcherrimam prisci sermonis notionem in se continent. Age igitur ita legamus: Pacuuius: Ad manticulandum astu aggreditor. scite quid prome, erue. item: Educ, i, manticulator. ita me facti oppressit iugo. item deinde:

Aggreditur astu regē. māticulandum est hic mihi. &:
--Machinam ordiris nouam,
Manticulatam astu, sanctiora adicis
Iuraiuranda --Planius hoc significare videtur.
--quibus quotidie

Paruae noxae extergeantur. Planius, inquit Festus, hoc significare videtur, & quasi notionem verbi in eo quod sequitur: quibus noxae extergeantur. hoc est, illis verbis etymō verbi manticulari expressit Pacuuius, cum

extergendi significatum adiecit. Nam mantilibus extergentur manus, quae antiquitus dicebantur Manticulae. Vnde Manticularia quaecunque erant ad manum, καὶ πρόχειρα, vocabant. quia nihil magis ad manum, quam Mantile. Sed verba Pacuuij coniungamus:

Machinam ordiris nouam, manticulatam astu. *
Sanctiora adigis iuranda iura, quibus cotidie
Paruae noxae extergeantur. --pro dicis, emendauimus adicis, quod dicebant pro adigis. Notum est, quid sit adigere aliquem iusiurãdum, & quid Graecis ἐπακτὸς ὅρκος. eleganter & quasi γνώμη παροιμιώδει definiuit iusiurãdum. Quid est iusiurandum? mantile, quo quotidianae noxae extergentur. Quod fere, quanuis alia allegoria extulit Laberius:

Quid est iusiurandum? emplastrum aeris alieni. In illo versu, Machinam, &c. deest finis. in eodem, traiecta erant ex diuulsione membra, manticula tactu an: pro, mã ticulatam astu. In illo versu: Educ, i. verba illa, ita me facti oppressit iugo, idem valent ac Plautinum illud, Ita me in ipso articulo oppressit. In illo versu: Aggreditur: tertia a principio producitur. vnde indefinito modo, Aggrediri. Spero equidem huius tam egregij loci a nobis restituti candidos lectores gratiam relaturos. Sed illud praetereundum non est, quare iureiurando dixit extergerinoxas quotidianas. Allusit ergo ad satisfactiones, quae fiebant, cum in gratiam redibatur. eius exemplum habes apud Plautum Amphitruone:

Mane: arbitratu tuo iusiurandum dabo:
Me meam pudicam esse vxorem arbitrarier.
Id ego si fallo, tum te summe Iuppiter
Quaeso, Amphitruoni vt semper iratus sies. & mos exigendi id a laesis, seu iniuria affectis, extat in eadem fabula:

Aut satisfaciat mihi. atque adiuret insuper,
Nolle esse dicta, quae in me insontẽ protulit. ex his luculenter illustratur insignis locus Pacuuij. Habes & in Adelphis Terentij.

Mantisa] Non est Tuscum, sed purum putum Latinum: Mantisa, pro manutensa. vt manterium Varroni pro manuterium. Tesum antiqui pro tensum dicebant, & pesum, seu

ſeu peſſum, pro penſum. & paſſum, pro panſum. Igitur Mantiſa, ſeu Mantiſſa, quod melius eſt, & extat in quibuſdam veteribus editionibus, dictum pro Manutenſa, pro eo quod manu porrigitur, praeter id, quod ad pondus exigitur. vt ſit mantiſa caro, vel mantiſa merx, χείροτονον κρέας. Porrigitur enim manu, non datur pondere. Porro Mantiſam, pro Manteſam dictum non mirabitur, qui ſcit veteres Pertiſum, pro perteſum, & ſimilia dixiſſe.

Poſt *Manumitti*] Ita, ni fallor, implendae ſunt labes illae: Manumittens modo caput, modo membrum aliud ſerui tenet, & dicit: Hunc hominem liberum eſſe volo. ac pro eo auri x . . . . . ſoluit, vt, priuſquam digreditur, efficiatur iuris ſui, dum his verbis hominem liberum mittit. Non dubium, quin intelligat dominum ſoluere viceſimam pro liberato ſeruo: de qua lata eſt lex Manlia, vt ait Liuius libro ſeptimo. Epictetus apud Arrianū libro II. ὅταν οὖν στρέψῃ τις ἐπὶ στρατηγοῦ τὸν αὐτοῦ δοῦλον, οὐδὲν ἐποίησεν; ἐποίησε. τί; ἔστρεψε τὸν αὐτοῦ δοῦλον ἐπὶ στρατηγοῦ. ἄλλο οὐδέν; ναί. καὶ εἰκοστὴν αὐτοῦ δοῦναι ὀφείλει. τί οὖν; ὁ ταῦτα παθὼν οὐ γέγονεν ἐλεύθερος; Item libro III. ὁ δοῦλος εὐθὺς εὔχεται ἀφεθῆναι ἐλεύθερος. διὰ τί; δοκεῖτε ὅτι τοῖς εἰκοστώναις ἐπιθυμεῖ δοῦναι ἀργύριον. Quae nam ſumma hic definienda ſit, non video, neque quare auri potius, quam fortunarum viceſima. Sed & in manumiſſionibus quae fiebant ſacrorum cauſſa, pendebatur auri neſcio quid. vide in Puri. adeo, vt nulla manumiſſio non eſſet vectigalis, quomodo loquitur Tertullianus.

Mapalia] Ait hominib. ſolute viuentibus exprobrari vocem mapalia. & verū eſt. Seneca ἀποκολοκυνθώσει: Ego, inquit, P. C. interrogare vobis permiſeram. vos mera mapalia feciſtis. Volo ſeruetis diſciplinam curiae. Mera mapalia feciſtis. hoc eſt, ſuſque deque habuiſtis. & diſſolute potius egiſtis. Vide quam bone locus ille ex Menippea Senecae huius loci collatione illuſtretur. & tamen mirum, quantum negotij faceſſit viris doctiſſimis, qui in loco Senecae exponendo plurimum aeſtuarunt.

Marſpedis] Corrige ex iudicio Adriani Turnebi, quo doctiorem noſtra non tulit aetas, in precatione Solitaurilium. Quicquid dubitet Meſſalla, conſtat in forma ſolitaurilium ad luſtrandum agrum ambaruali ſacrificio,

solum Martem nominari: MARSPITER TE PRECOR, &c. vt constat ex Catone Titulo CXLI. Pro quo suspicor Marspedis dictum a veteribus. At, quod putant doctissimi viri Marspedis esse, Martis filium, hoc est, Martis παῖδα, plane est Horatianum, Humano capiti ceruicem equinam. Quare merito explodendum. Sed illud notandum, Martem in Solitaurilibus, aut aliis precationibus rusticorum nō esse alium, quam Siluanum. propterea coniunctim aliquando vocatur Mars Siluanus. Idem Cato: Votum pro bubus, vt valeant, sic facito: Marti Siluano in silua interdius, &c. De quo sic in libris de limitib. agrorum: Omnis possessio tres Siluanos habet. vnus dicitur domesticus, possessioni consecratus. alter dicitur agrestis, pastoribus consecratus. tertius dicitur orientalis: cui est in confinio lucus positus: a quo inter duo, pluresve fines oriūtur. Ideo inter duo pluresue est lucus. De tertio intelligi apud Catonem necesse est. Primus vocatur etiā Siluanus larū. vt in illa inscriptione, quae extat Romae:

SILVANO
SANCTO
LARVM
PHILEMON
P. SCANTI
ELEVTERI
D. D.

alterius, hoc est Siluani agrestis mentio est in altera inscriptione, quam ex fide doctissimi amici nostri Aldi Manutij huc exscripsimus:

SILVANO
AG. SACRVM
IN MEMORIAM
C. RVFI. ANTHI
IIIIII VIRI
TALLVS. LIB.
D. D.

& de eodem intellexit Ouidius: -nec, dum degrandinat, obsit Agresti fano suppositusse pecus. Mars pedis igitur, & Mars pater apud Catonem intelligendus est Mars Siluanus orientalis agrestium, in interfinio duum, aut plurium agrorum. est autem ex iure veterum Atheniensium. Nam in sacramento, cui dicebant ἴφηβοι, adiiciebatur: ἴστορες θεοὶ ἄγραυλοι. Deinde ponit

nit eos, ἐνυάλιος, ἄρης, ζεύς. vbi ζεὺς etiam eſt, quem dapalem Cato vocat.

Martialis] Ad verbum Ouidius in Faſtis III.

Altera gramineo ſpectabis Equiria campo,
Quem Tiberis curuis in latus vrget aquis.
Qui tamen eiecta ſi forte tenebitur vnda:
Caelius accipiet pulueruleutus equos.

Maſculina] Conſtat enim & veteres dixiſſe nomina virilia, & muliebria, vt Varro. Item nomina virilis, & muliebris ſexus. Deeſſe in fine haec non dubium: qui non ἀνδρικὰ, καὶ γυναικεῖα ea, ſed ἀῤῥενικὰ, καὶ θηλυκὰ vocant.

Maſculino genere] Maſculino genere ait dixiſſe malo cruce C. Gracchum in ea in Popillium poſteriore. & non adducit exemplum. Item in ea in Popillium & matronas. Citatque exemplum vbi, malo cruce maſculino genere vſurpauit Gracchus. Quid eſt citare bis eandē orationem non tanquam eandem, ſed tanquam alteram? Deinde, quid iſtud rei eſt, in Popillium, & matronas? nota eſt cauſſa inimicitiarum inter Popillium, & Gracchum. de matronis ne verbū quidem. Quare hoc ἀπόπτωμα docti viri cum viderent, conati ſunt emendare ita: Item cum idem in Popillium & Mathonem ait. Vt illud in Mathonem ſucceſſerit in locum τῷ, in matronas. Laudo conatum. mallem tamen non coniecturas ſuas, ſed rem ipſam margini chartae commendaſſent. Nam ſane ita ſcribendum erat: Item cum idem in populum, & matronas ait: eo exemplo inſtituto dignus fuit, qui malo cruce periret. Vide quam diſſimilia haec ſint priſtinae lectioni. partim enim verba Feſti putabantur eſſe, quae nunc omnia ſunt Gracchi. exprobrat aduerſario duo Gracchus, & quod in populum debacchatus ſit, quem qui offendunt, maieſtatis poſtulantur: & in matronas, qui ſexus, omnium conſenſu, multis priuilegiorum praeſidiis munitur. propterea vocat malum exemplum. eſt enim & contra leges, & contra bonos mores. Huius orationis Gracchi in Popillium mētio exrat etiam apud Gellium,

Mattici] Explicatum a nobis in Coniectaneis.

Matronae] Matronae a magiſtratibus non ſummouebantur, ne pulſari, contrectariue viderentur, neue grauidae concuterentur. quam enim primam hoc iure vſam

ait Verrius, eam caeteris exemplum dediſſe. adeo vt nec cum vxoribus adeſſent, quo deſcenderent, cogi viros a magiſtratibus quod cōmuni vehiculo vehitur vir & vxor. Media ſi non penitus ipſis verbis Feſti concepta ſunt: at ſaltem a ſententia, ac mente Feſti propius abſunt. De Veſtali quod monēt docti viri, id vero exemplum locum hic non habet. Nam & Veſtales matronae non erant. & quod eſſent ἀνέπαφοι id non priuilegio feminarū ac ſexus, ſed iure ſacerdotij ac dignitatis conſequebantur.

Matronis] Magis odoramur, quid voluit Feſtus, quam & verba in numerato edere poſſimus.

Maximam hoſtiam] Vectimae de maioribus animalibus dicebantur, hoc eſt armentis. etiam ſi lactentos eſſent. hoſtiae de minoribus, etiam ſi opimae καὶ τέλειαι eſſent. inter victimas taurus praeſtabat. Virgilius--& maxima taurus victima-- inter hoſtias ouis. vt hic vides, & ratio poſtulat. in gregibus enim, quis ſues, & capras praeferat ouibus? ergo maxima victima, taurus. maxima hoſtia, ouis. Haec eſt ratio, non quam adfert Verrius, aut Feſtus.

Maximus pontifex] Poſtrema verba negotium faceſſunt doctis viris, quae ſunt haec, vindexque contumaciae priuatorum, magiſtratuumque. Quid? non licebat illi animaduertere in contumaciam priuatorum? Audite Macrobium: Regem ſacrorum Flamineſque non licebat videre feriis opus fieri. & ideo per praeconem denunciabāt, nequid tale ageretur: & praecepti negligens multabatur. Quod licuit Flaminibus, hoc non licuiſſet Pontifici maximo? At magiſtratus contumaciam non coercebat, inquitis. Audite Val. Maximum: Metellus pontifex Max. Poſthumium cos. eundemque Flaminē Martialem ad bellum gerendum Africam petentem, ne a ſacris diſcederet, multa indicta, Vrbem egredi paſſus non eſt. Sed hic exemplis pleni ſunt Romanorum Annales: quae ſtudioſus lector paſſim adnotare poteſt.

Mediocriculo] τὸ genere abundat in verbis Catonis. Itaque dele. Quin neque Paulus habet. quod non leuiter fulcit coniecturam noſtram.

Medioxumum] Antiquitus prius dicebāt mediotumum, vt Plautus. Dictum a medio Mediotumum, vt a quoto quotumum. apud Plautum: quotumae ſunt aedes? ποσταί.

Medi

Meditrina] Est nomen ἐπιτηδεύματος, vt Cociatrina, lauatrina. & similia.

Mediusfidius] Quod Graeci iurãtes, μὰ, νὴ praeponunt, id Romanis erat Me, & E. Mecastor, Mediusfidius, Mehercule. Eiuno, Equirine, Ecere, Epol, Ecastor.

Mesancilum] Lege, Mesancylum. μεσάγκυλον est amentatum iaculum. Ennius Ansatas vocat: Mittunt ansatas de turribus. Menãder: πῶς τὸ τραῦμα τοῦτ' ἔχεις; μεσαγκύλῳ.

Melia] Si a ligno mali dicta est, non video, quam vtilis bello fuerit: cum Malus arbor inepta prorsus ad hastas sit. Sed restituendum Melia. vt sit μελίη. & Paulum cum suis etymologiis nussum faciamus.

Meliom] Scribo meliom. Tarentinum est Melior, ἀμέννων pro ἀμείνων. Cum duae in Graeca voce liquidae interueniunt, altera semper mutatur in ἰῶτα in Latina lingua. φύλλος, folium: ἅλλομαι, salio: ἄλλος, alius: ἀμέννων, menior. quod postea melior.

Membrum] Huc pertinent quae de praecidanea porca.

Memoriosus] Glossarium: Memoriosus, μνήμων.

Mensae] Mensae in aedibus sacris ararum vicem obtinent, quia legibus earum omnium sacrae mensae sunt, vt velut in ararum, vel puluinaris loco sint. Priuati quoque in priuis ipsis locis habent, vbi sacra habituri sint, qualis est parentatio, non sacrificium. Parum abest, quin ita Festus scripserit. Quod ait legibus aedium sacrarũ mensas quoque sacras esse, id Papyriano iure continebatur: Mensas scilicet arulasque eodem die, quo aedes dedicari solent, sacras esse. Vt non dubium sit, quae lex dedicandae aedis fuerit, eandem ad vasa & mensas ipsas extendi. Cum enim aedis dedicaretur, & omnia quae ea continerentur, dedicari. Addit, in ararum vel puluinaris loco haberi. Id quoq; in eodem iure Papyriano relatum fuit. vti mensa hoc ritu dedicata in templo, arae vsum, & religionem puluinaris obtineret. Postremo priuatis licuisse in mensis suis sacra facere, qualis est parentatio, non sacrificium. Primum mensae sacrae erant impositione salinorum, & sigillorum, quae ἐπιτραπέζια vocabant. Arnobius. lib. II. Sacras facitis mẽsas salinorum appositu, & simulacris Deorum. hoc est θεῶν ἐπιτραπεζίων. cuiusmodi est Hercules ἐπιτραπέζιος Silua Statij, & epigrammate

Martialis celebratus. Inde sacrâ mensae frequenter apud veteres. Inde & in ὁμοβωμίζοις religio. Inde & Didoni apud Virgilium libatio in mensa. Dixit, & in mensa laticum libauit honorem: Deinde non omnia sacra continuo & sacrificia sunt. Nam res diuina cum Deo fit, sacrũ quidem est, non autem sacrificium. Res diuina, aut sacrũ non nisi in loco sacro fiebat. sacrificium etiam in loco non sacro. Aelius Iurisconsultus: Si qua sacra priuata suscepta sunt, quae ex instituto Pontificum stato die, aut certo loco facienda sint, ea sacra appellari, tanquam sacrificium. ille locus, vbi ea sacra facienda sunt, vix videtur sacer esse. Haec ille. Igitur res diuina, vt parentatio, & similia, rite in loco sacro, puta in mensa fit. sacrificiũ si fiat in loco quodam, non propterea sequitur locum sacrum esse, sed religiosum. Sic ad sepulcra res diuina fiebat sacro parentali. quo nomine mensae in sepulcris ponebantur, & Graecanico, & Romano ritu. Cicero de legibus, & scriptores Graeci auctores.

Mercedonias] Mercedonias, subintellige Dies. Ita enim omnes dies intercalaris mensis vocabantur. Nam mensis intercalaris Mercidinus vocabatur, vt ait Plutarchus in Numa, vel Mercedonius, vt ait idem in Caesare. Isidorus in Glossis: Mercedonius, qui dat mercedẽ. nihil praeterea reperio.

Merenda] In Glossis, ἄριστον δειλινὸν, Merenda exponitur. & ita Calpurnius --scrae cũ venerit hora merẽdae. Sed vide quid ad Varronẽ de re rustica super hoc notauimus.

Meritauere] Meritauere, saepe meruerunt Cato dixit, Poenorum IIII: Suffetes euocant omnis cohortes, omnis, qui stipendia meritauerunt. Ita mihi videor scripturae Festi vestigia odorari.

Meson] Scribendum per diphthongum Maeson. Quae huc pertinent, tam quae de notione huius vocis, quam de Aristophane Grãmatico, huc ex Athenaeo cõiicere libuit: ἐκάλουν δὲ οἱ παλαιοὶ τὸν μὲν πολιτικὸν μάγειρον μαίσωνα, τὸν δ' ἐκτόπιον τέττιγα. χρύσιππος δ' ὁ φιλόσοφος τὸν μαίσωνα ἀπὸ τοῦ μασᾶσθαι, οἴεται κεκλῆσθαι, οἷον τὸν ἀμαθῆ, καὶ πρὸς γαστέρα νενευκότα· ἀγνοῶν ὅτι μαίσων γέγονε κωμῳδίας ὑποκριτὴς μεγαρεὺς τὸ γένος. ὃς καὶ τὸ προσωπεῖον εὗρε τὸ ἀπ' αὐτοῦ καλούμενον μαίσωνα, ὡς ἀριστοφάνης φησὶν ὁ βυζάντιος, ἐν τῷ περὶ προσώπων, εὑρεῖν αὐτὸν φάσκων καὶ τὸ τοῦ

θερά-

θεράποντος πρόσωπον, καὶ τὸ τοῦ μαγείρου, &c.

Meta . . . . . ſtices] Scribe: Metaplaſticos dicitur apud poetas vſurpari id quod propter neceſſitatem metri mutant. quod idem barbariſmus dicitur in ſoluta oratione conſcribenda.

Metelli] Gloſſarium: Metellus, μίσθιος.

Metonymia] Lege ita verſum Ennij:

Cum magno ſtrepitu Volcanum ventu' vegebat.

& illum:

Perſuaſit nox, vinum, Deus, qui multo eſt maximus.

cui ſimile Terẽtianum ex Adelphis: Perſuaſit nox, amor, vinum, adoleſcentia: Humanum eſt. & Propertij:

Hac Amor, hac Liber, durus vterque Deus. Vegere, pro vegetare. Vide Nonium.

Migrare] Migrare menſa, quod ſacra ſit, Diiſque tẽpli poſita, inauſpicatum habebatur, cum ſequior ſuaderet cauſſa. vnde quidam fuiſſe . . . . . Reliqua aſſequi non poſſum. Recte ait inauſpicatum fuiſſe, menſa migrare, quia ſacra eſſet, vt iam ſupra diximus, & quia vel eo nomine menſae omnes ſacrae eſſe debent, quod in quo templo menſa eſt, eius Dei, cuius templum eſt, ea ſacra ſit. Huius ſuperſtitionis Plinius meminit libro XXIIX. cap. II. Seruij, inquit, principis viri commentatio eſt, quamobrem menſa linquenda non ſit. vide locum. ego ſane, quae hic Feſtus refert, ex ea Commentatione Seruiana deſumpta puto. Fortaſſe quae ſequuntur, ita farciẽda ſunt: vnde quidam fuiſſe in triſtibus dicunt ex libris, qui ſunt Rituales appellati. Nam in eo loco, in quo Rituales libri menſarum conſecrandarum in templis ritum edocebant, veriſimile eſt & de illis auguriis menſalibus, quae Verniſera appellabant, & de diris, ac triſtibus, quae contra accidebãt, tractaſſe. Sed haec incerta ſunt. ac fortaſſe melius erat tacere.

Miluina] Meminit Solinus, capite X.

Mina] Mina ſingulariter dici pro eo, quod Minae pluraliter dicimus, Curiatius auctor eſt. item M. Cato. in ſuaſione . . . . . mina cogi nulla potuit.

Minora templa] Qui nos reiiciunt ad Varronẽ in libris de lingua Latina, vt quae ſint mĩnora templa, ex eo petamus, non magis nos iuuant, quam ſi nullum de hac re

verbum fecissent. Ne verbũ quidem apud Varronem. vbi ille loquitur quidem de tẽplis: ita tamen vt quae sunt minora tẽpla nihilo magis scias. Sed diserte Seruianae schedae id nos docent his verbis: Alij templum dicunt non solum quod potest claudi, verum etiam quod palis, aut hastis, aut aliqua tali re, & lineis, aut loris, & simili re septum est: quod ecfatum est. amplius vno exitu in eo esse non oportet, cum ibi sit cubiturus auspicans. In quibus verbis fere omnia, quae Festus scribit de minoribus templis, pro ponuntur. Tantum apud Seruium legebatur, quod & factum est, pro, ecfatum est.

Minores] Si tres sorores eodem nomine erãt, cognominibus a numero distinguebantur. Seruilia Prima, Seruilia Secunda, Seruilia Tertia. Si duae, ab aetate: Seruilia maior, Seruilia minor. Liuius: Aruns Tarquinius, & Tullia minor. Horatius: Cum Sagana maiore vlulantem.

Minucia] Sunt Festi. Alterum τὸ Minucia est Pauli.

Minuitur] Facessit negotium doctis viris, quod in fine positum est: IN CASTO CERERIS. Quod Graeci dicunt ἁγνεύειν τινὶ θεῷ, hoc Latini, in Casto alicuius Dei esse. Tertullianus libro de ieiunio: Sed bene, quod in nostris Xerophagiis blasphemias ingerens, casto Isidis, & Cybeles eas adaequas. Sed vide, quae olim diligenter de hoc in Coniectaneis notauimus. Castimoniis Cereris qui operabantur, luctu carere solitos fuisse, tam ex Graecis, quam ex Latinis scriptoribus notum est.

Minurritiones] Glossae: Minurit, μινυρίζει.

Minutum] Scribe, μινύειν, non μειοῦν.

Molucrum] Scribe. μύλακρον. versus Afranij ita legito:

--ferme virgini
Excrescit vterus, tanquam mulieri.

Molucrum vocatur. transit sine doloribus. &, vbi molatur, non, vbi immolatur.

Momar] Sicula vox vt etiam ipse notat. μῶμαρ significat, μέμψιν, ἄγχος. Isidorus in Glossis: Momar, Siculus, stultus, qui cito mouetur ad iram. Plautus: Quid tu, o momar, Sicule homo, praesumis? Vbi non tantum momar, sed & Siculus, pro Stulto.

Monitor] qui in scena monent histriones, dicuntur ὑποβολεῖς. & recte Glossarium: Monitor, ὑποβολεύς. In Phormione

mione Geta monitor dicitur, hoc est, qui consilium dederat. quem & Graeci dicunt ὑποβολία.

Mortis causa] Scribe: Cuius stipulationis mors fuit caussa. Leuis error.

Mortuae] Scribe, Flaminibus, vt etiam extat in veteribus editionibus.

Mos] Mos est institutum patrium [defunctorum] veterum, pertinens maxime ad religiones cerimoniasque antiquorum. vocem defunctorum inclusimus circulis. quia glossema est.

Muginari] Plinius in Praefatione: Dum ista, vt ait Varro, muginamur, pluribus horis viuimus. Isidorus: muginatur, caussatur.

Mulciber] Melius Obtuitu in versu Pacuuij.

Mulleos] Catonis verba ita legenda: Qui magistratum Curulē caepisset, calceos mulleos, alij vncinatos, caeteri perones. Haec erat antiquorū εὐτέλεια. Magistratu functi mulleos, milites fulmentatos, caeteri Romani perones, καὶ ἀμαξουργοί, sumebant. de vncinis, & clauis militaribus satis in Coniectaneis. Versus Titinij ita lego,

—iam cum mulleis
Te ostendisti, quos tibiatim calceas.

Tibiatim, hoc est ad mediam vsque tibiam. Ita erant omnia genera calceamentorum, qualia Turcarum hodie, medio crure tenus. Quod & Tertullianus manifesto ostendit, libro de Pallio: Impuro cruri purum, aut mulleolū inducit calceū.

Multam] Legendum, poenam quidam: non quandam.

Multifariam] Graecorum imitatione πολυφάτως, διφάτως, τριφάτως. multifariam, difariam, trifariam. Varro totfariam: In totfariam locis.

Mundus] Pro Ateius, lego Attius.

Mundus] Verba Catonis corrupta ita legimus: Mundo nomen impositum est ab eo mūdo, qui supra nos est. Forma enim eius est, vt ex iis, qui intrauere, cognoscere potui, adsimilis illi. Eius inferiorem &c. Nam inde incipiunt verba Festi. Supple etiam, maiores censuerunt. Nihilo melius se habent sequentia. Quae ita emendamus. ea de caussa, quod quo tempore ea, quae occultae, & abditae religionis &c. Varro apud Macrobium: Mundus cum patet, Deorum tristium atque inferū quasi ianua patet. pro-

pterea non modo praelium committi, verum etiam dilectum rei militaris cauſſa habere, ac militē proficiſci: nauim ſoluere: vxorem liberum quaerendorum cauſſa ducere, religioſum eſt.

Muneraria] Leuiter immutati Plautini verſus ita legēdi:

Neque muneralem legem, neque lenoniam,
Roga. nec fuerit, nec ne, flocci exiſtuma.

Vetabat ob defenſam cauſſam donum accipere. Vide Epiſtolam Plinij Iunioris ad Valerianum libro v. Etiam ſi legis mentio non fit.

Municeps] Vereor, ne legendum ſit: item, quem municipiū a ſeruitute liberauit. Varro de Latino ſermone libro VII. In hoc ipſo analogia non eſt: quod alij nomina habēt ab oppidis: alij aut non habent, aut non, vti debent, habēt. habent plerique libertini a municipio manumiſſi.

Munitio] Vetus codex, Mortificatio. lege Morſificatio.

Murciae] Per c ſcribitur, cum antea per t ſcriberetur, vt ait Plutarchus. Vnde a murteto, quod ibi erat proximum, dictam volunt Varro, Plinius, & Plutarchus ipſe. Tertullianus de ſpectaculis: Conſus, vt diximus, apud metas ſub terra deliteſcit. Murtia- quoque idolum fecit. Murtiam enim Deam amoris volunt. cui in illa parte aedem vouere. Lege: apud metas ſub terra deliteſcit Murtias. Has quoq; idolum fecit. Nam metae Circi Murtiae metae vocabantur. Apuleius: ſi quis a fuga retrahere, vel occultam demonſtrare poterit fugitiuam regis filiam, Veneris ancillā, nomine Pſychen, conueniat retro metas Murtias Mercurium praedicatorem. Varro: Intimus Circus ad Murtim vocatus. Has metas in eodem libro paulo ante, primas metas vocauerat Tertullianus. Et nunc, inquit, ara Conſo illi in Circo defoſſa eſt ad primas metas ſub terra.

Murgiſo] Tanquam dictus eſſet, Moriciſo. Iſidorus in Gloſſis: Murgiſo, callidus, murmurator. lego, callidus, morator.

Muries] Vide, quae ſuper hoc in Coniectaneis notauimus. Addendum ex abſtruſis, necdum publicatis Seruij Schedijs: Virgines Veſtales tres maxime ex Nonis Mais ad pridie Idus Maias alternis diebus ſpicas adoreas in corbibus

bibus messuariis ponunt:easq; spicas ipsae virgines torrēt, pindunt, molunt. atque ita molitum condunt. ex eo farre virgines ter in anno molam faciunt, Lupercalibus, Vestalibus, idibus Septembribus, adiecto sale cocto, & sale duro.

Murricidum] Plauti locus est in Epidico: vae tibi muricide homo. Nam duo illa, ignaue, iners, sunt glossemata Festi. Melius autem scriberetur vnico r, muricidus. Quod videtur tanquā iculariter ignauo exprobratum, vt qui hostem non potuisset, mures caederet. quasi μυοκτόνος. Muricidum tamen etiam dixerunt veteres, vt Pomponius Atellanarius. Augustinus de Ciuit. lib. IIII. cap. XVI. Deam Murciam, quae praeter modum non moueret, ac faceret hominem, vt ait Pomponius, murcidum, id est nimis desidiosum, & inactuosum.

Mustricula] Inuenio in Glossis Latinis, Mustricula, machina ad stringendos mures. Et puto verum esse. Nam lignum illud ad calceos suendos, a similitudine illius machinae dictum videtur.

Muta] Muta exta dicuntur, quibus nihil diuinationis, aut responsi elicitur. Vt contra Adiutoria, quae certum aliquid indicant, aut ab incendio, aut a veneno talique re certum instare periculum, portendunt, aut finium deminutionem.

Mutae] Infra. Verba Festi sunt vltima in epitome. Praecedentia supplebis ex ipsa epitome. Nam falso putant docti homines, qua Paulus finit, ea incipere Festum. Antecedentia enim, vti dixi, desiderātur. Quae sequuntur, alio spectant.

Mutini] Ita explemus: Mutini Titini sacellum fuit in Veliis aduersum murum Mustellinum in angiportu: de quo aris sublatis balnearia sunt facta Domitij Caluini: cum mansisset ab Vrbe condita ad principatum Augusti. Religiose & sancte cultum fuisse, manifestum est. Nam nunc ad sextum, & vicensimum extra vrbem, aediculam habet, vbi & colitur, & mulieres togis praetextis velatae ei sacrificant. Vltima suppleuimus ex Paulo, ita vt negari nō possit, quin vera verba reddiderimus. Mā ex . . . . iculū, fecimus aediculam. ex . . . . ine, mulieres. Nam . . . ine, sunt apices literarum syllabae, quae est penultima in

voce, Mulieres. Illud autẽ .... vla, quis dubitat esse reliquias, vocis Velatae?

Mutire] Vide in Coniectaneo tertio. Mutire, est ne mu quidem audere facere, quod Graeci γρύζειν. Glossarium: Muttum, γρυ. Etiam in idiotismo dicimus, ne muttũ quidem audet dicere.

Myoparo] Lege, Nam & Myon, & Paron per se sunt. Ab insulis Paro, Corcyra, dicta nauigia, Parones, Cercuri. Quin & Syriaca lingua retinuit Carcura. Hoc enim est Cercurus. nisi mauis κέρκον, καὶ οὐρὰν nomen dedisse a forma, propter longitudinem videlicet. a forma autem μυώπες. hoc est angusta, & oblonga, vt myobarbum, angustus & oblongus Liberi patris cantharus. Vt annotamus apud Ausonium. Mures enim, & Mustellae oblongo corpore.

Myrtea] Infra: Est fragmentnm, quod pertinet ad literã S, de suis & necessariis heredibus. Cuius hae extãt reliquiae: ...... vt patri suo heres existeret. Et tam heres est, quam, si idem in potestate aliena non fuisset, suus heres. vt patet ex eo, quod ait Sulpitius in ea oratione, quam dixit pro Aufidia. Perspicuum est, quod ait, de eo, qui in adoptionẽ datus, a patre adoptiuo emancipatus est. Tã enim is heres est beneficio Praetoris, quã si in aliena potestate non fuisset, suus heres futurus erat, iure ciuili. quanquam non ignoro in bonorum possessionibus nomen heredis καταχρηστικῶς poni. Praetor enim heredem facere non potest.

M...] Certum est, hic de Munere Festum scripsisse. nempe Munus esse administrationem rei publicae: & curam imperij quod plebis vniuersae totiusque populi Comitiis delatum, ac mandatum est: vt fere in hanc sententiam scripsisse videatur. Munus, dicitur administratio reipublicae, magistratus, praefecturae, imperii, prouinciae. Cum multitudinis vniuersae consensu atq; legitimis populi Comitiis mandatur vt capere eam iussu populi, certoue ex tempore, & certum ad tempus administrare possit.

M....lebatarum] Mille beatarum vrbium ...... s stetit pro regno ..... dixisse ait Veranius in libro priscarum vocum. quod ei summae originem ac caussam Graecus

sermo

ſermo dederit: eo autem non omnes vti. His proximum neſcio quid dixiſſe videtur Feſtus: & rectae ei ſummae cauſſam dediſſe Graecorum ſermonem. Gellius libro I. cap. XVI. Mille, inquit, non pro eo ponitur, quod Graece χίλιοι dicitur, ſed quod χιλιάς. & ſicuti vna χιλιὰς, & duae χιλιάδες, vnum mille, & duo millia, certa atque directa ratione dicitur. Puto autem teſtimonium illud, quod producit Veranius, eſſe ex ſcriptis Catonis.

N

N*Accae*] Scribe, Nace, dicãtur a Graecis νάκη. Apuleius lib. IX. Nã & opportune maritus foris apud Naccam proximum coenitabat.

Naenia] Scribe: Graeci enim νῆτιν extremum inteſtinum dicunt. At quis ignorat, a ieiunitate dictum? Deinde ſcribe: chordarum vltima νήτη dicitur. Gloſſarius: Naenia, ἀτονία. ignauia ſcilicet. Nam & Naenia pro ineptiis.

Naenia eſt .....] Tantum ex iſtis, quae prima obſcuriſſima ſunt, colligere potui, Afranium in Materteris citari, verſu tertio.

Naeuia] Infra Omnino ſuccenturiandũ ita: Naeuiã ſiluã vocitatam extra vrbem ad .... miliarium: quod Naeuii cuiuſdam ibi domus fuerit: a quo nemora Naeuia appellata fuiſſe ait. quam obprobrij loco obiici ſolere, quod in ea morari adſueſſent perditi homines, teſtis eſt M. Cato in ea in Caelium ſi ſe appellaſſet. a qua ſilua porta Naeuia, atque ea .... Quae ſequebantur tantum indicabant Siluam Naeuiam, quae opprobrij loco obiiciebatur, veniſſe in prouerbium, idque prouerbium etiam ab ipſo Verrio referri.

Nanum] De hoc quid iudicii noſtri ſit, vide in Coniectaneis. In Gloſſario: Bardatus, νάννος, τὸ σκεῦος. Scribe barbatus. Pumilio Graecum quoque eſt, πυϲμαλίων. Idem enim ac πυγμαῖος, vt a ſimo, σιμαλίων. & ſimilia. Porro ſupereſt tãtum de verbis Feſti: ad imitationem eiuſmodi hominum, aqualem humilem & cõcauum, quem vulgo ſitulum barbatum vocant, dictum fuiſſe. Reliqua ſupplebis ex Gellio, libro XIX. cap. XIII. Quaſi quod hic in Feſto deſideratur, ita explendum ſit. Nam, humili & breui ſtatura homines. vnde ad imitationem &c.

Nancitor] P E Q V N I A M. Q V I S. N A N C I T O R. H A B E T O. E T. S I. Q V I D. P I G N E R I S. N A N C I T O R. S I B E I. H A B E T O. Nancitor, pro nancitur. & nancitur, pro nanciſcitur. vt, apiſcitur. Q V I S pro Q V I, ἀρχαϊκῶς. Erat caput in foedere Latino, vt intra decem dies poſt cõteſtatam litem, creditori ſatisfieret. Hic vero vult ipſum pignus ſibi habere, ſi poſt illud tẽpus ipſi ſatisfactũ non ſit. Vel potius intelligit, quod ante bellũ cõtraxerit Latinus cũ Romano, ſiue mutuũ ſit, ſiue pignus, vti id valeat.

Narica] ſcribe, narita. ἠρείτης. Verſus autẽ Plauti, ita legẽdi: Muriatica autem video in vaſis ſtagneis:

Bonam naritam, & camarum, & tagenia:
Equinos fartos, conchas piſcinarias.

Equinos ſcriptum ἀρχαϊκῶς, pro Echinos. Stagneum vas intelligit, ni fallor, incruſtatum. Nam ſtagnare erat περιπεταλοῦν τὰ ἄγγη. Vulgo in idiotiſmo dicimus inuitriare. Eo nomine cruſtariae tabernae Romae inſtitutae. Heſych. Νίβιστα, πετάλματα τῶν ἱερῶν, καὶ τῶν σκηνῶν. lego: πεταλώματα τῶν ἱερῶν καὶ τῶν σκευῶν. Stagnare ergo, περιπεταλοῦν, γανῶσαι, γναθοῦν, στομοῦν. Sic.n. malum' quã ſtagnea vaſa interpretari κασσιτέρινα, quãquã nõ diſplicet. Quã alieno a Plauti mẽte ſenſu Turnebus hos verſus reſtituere conatus ſit, facile qui hominis emendationẽ cũ hac noſtra cõtulerit, deprehẽdere poterit.

Naßiterna] Scribo, Naſiterna. quod tres naſos, hoc eſt anſas haberet. ita Vatinianis calicibus aſſignat naſos Martialis. & Iuuenalis: Tu Beneuentani ſutoris nomẽ habentẽ

Siccabis calicem naſorum quatuor. --Equos poſt cõfecta ſpatia ſolere perfuſione aquae recreari in Circenſibus intellige, cũ ait: quale eſt, quo equi perfundi ſolẽt. Vlpianus l. I I I I. de his qui notãtur infamia: neq; thumelici, neq; xuſtici, neq; agitatores, neq; qui aquã equis ſpargunt. Verſum autẽ Plauti iiſdẽ fere verbis ex eadẽ fabula producit Fulgẽt. Placiades. Catonis verba emẽdamus: Quotiẽs vidi trulleos, naſiternas, pertuſos aquales, matellas ſine anſis.

Natinatio] Natinatio, negotiatio: & natinatores, negotia gerẽtes. M. Cato in . . . . . . Audito tumultu Macedoniae, Etruriã, Sãnites, Lucanos inter ſe natinari, atq; factiones eſſe Iſidorus: Natinare, negotiari. Eſt autẽ nõ tã priſcũ verbũ, quam priſca verbi forma. natare, natinare. vt, iter itiner; iecur iecinur: prodeunt prodinunt, & ſimilia. Eſt ergo na-

tinare

tinare more natantium semper in negotiis fluctuare.

Natio] Nationē, & natum Cincius genus hominū, qui non aliunde venerunt, sed ibi nati sunt, dici auctor est. Sed & nationē ait nō tantū vniuersim de omnibus, sed & de singularibus hominibus seiūctim dici. Haec Festus. Sequebatur deinde testimoniū veteris scriptoris, quod assequi nō potuim⁹. Post Sabinos sequitur: bona natio in pecoribus quoq; bonus prouētus dicitur. Hoc igitur vult Festus Nationē & natū de hominibus dici. nationē quidē de vniuersis: vt, Natio Graecorū. natū de singulis: vt, homo maximo natu. Sed & nationē de singulis. ad cuius rei fidē adducebat exemplū auctoris veteris. Praeterea neq; nationem tantum de hominibus, sed & de pecoribus dici. quod non sine Graecorū imitatione dictū est. vt Homerus ὀδυσσ. ξ'. ἔνθ' ἰάδυ εἰς συφεούς, ὅθι ἔθνεα ἔρχατο χοίρων. Nos SET scripsimus ἀρχαϊκῶς. quia ita est in illis reliquiis, sete, pro SET ET.

Naualis] Prima Festi verba incipiūt: qui primus in hostiū. Desiderātur ergo praecedētia. quae ex epitome ita supplebim⁹: Nauali corona solet donari, qui primus in hostiū nauē armatus trāsilierit: cuiusve opera, manuve nauis hostiū capta fuerit. Itaq; adeptus est eā M. Varro donāte Cn. Pōp. Magno, bello piratico. Itē A. Atilius, bello cōtra Nabim. Quae sequūtur alio pertinent. M. Varroni coronā naualē datā, auctor Plinius. Et Varro ipse in 2. de re rustic. scribit bello piratico inter Delū, & Ciliciam Graeciae classibus se praefuisse. A. Attilius praetor cum classe missus est in Graeciam ad tuēdos socios. Liuius libro XXXV. Quae sequuntur, vt dixi, manifesto ad alia pertinent. Et Carmen, puto Saliare, in testimonium producebatur.

Naualis] Naualis porta regionis decimae quartae a Naualium vicinia appellata.

Naualis scriba] Naualis scriba dictum, tam propter scribā, quā propter Naualis. quia & nautae, & id genus hominū male audit. etiā apud Homerum Naualis scriba est cōuiciū, ὀδυσσ. θ. φόρτου τε μνήμων, καὶ ἐπίστροφος ἦσιν ὁδαίων. hoc est, γραμματεὺς φόρτου, καὶ ἐφοδίων ταμίας. Et legendū: colūbar impudēs. dictū eadē forma, qua Catullus mulierē prostituti pudoris vocat lupanar, Lucilli⁹ carcer vocat eū, qui meruit in vincula coniici. Colūbaria in naue sunt ea, quibus remi eminēt. ita enim legendū. dicta a similitudine foraminū, in quibus par columborū nidificat. Ab eadē similitudine &

in re architectonica quid significet, habes apud Vitruuiū.

Nauia] Aliter linter. & eo quoq; vtuntur in vindemiis. Seruius in illud— cauat arbore lintres: Alij, inquit, lintres, in quibus vua portatur, accipiunt. Haec Seruius Danielis. Tibullus lib. I.

Haec mihi seruabit plenis in lintribus vuas. Nam & nauia, & linter, vtrunque est lignum cauatum. In verbis Festi lege: Nauia est vnum lignum exculptum. vnum dixit: vnde μονόξυλα σκάφη Graeci. Denique linter & Nauia, est σκάφος. σκάπτειν, exculpere. Melius tamē leger s. Nauia ex vno ligno exculpto. Quod retinendū censeo. Cicero II. de legib. Ligneum autem quodque voluerit, vno e ligno dedicato.

Nauia] Tanti momēti hic locus est, vt de eo totius huius libri vtilitas aestimari possit: inauditae praeterea, ac reconditae eruditionis illis praesertim, qui nesciūt ficum Nauiam eandem cū ficu Ruminali fuisse. Ponemus prius locum, si non ipsis verbis Festi, at certe sententia ipsa incolumi, atq; integra. Sic igitur hos hiatus explemus: iussit rex cotem ac nouaculam proferri. qua prolata interrogatus Augur, an cos illa posset praecidi nouacula, subito eam praecidit. Ex eo, Tarquinio, nihil auso contra facere, nouaculam, ac cotem sub locum consecratum defodi iussisse. & ficum ab eo satam esse intra id, quod contentum sine sacro fit. eamque, si quando aruisset, subseri iussisse. Deinde cum post tot annos aliae in eo loco complures ficus essent, & euulsae, de loco sacro remouerentur, omnes, quae inibi erant ficus, praeter eam, eiectas fuisse admonitu ac iussu aruspicum, & diuinis responsis, quandiu ea viueret, libertatē populi mansurā. ideo quod .. .. Postrema non possumus explere, quia non satis spatij relictum sit ad explendum quantum postulat sententia. Tantum enim loci desideratur, quantum satis esset his, aut similibus verbis: ideo quod in ea fatum populi Ro. esset: aut tale nescio quid. Multi huius fabulae meminere, qui omnes adiuuant coniecturas nostras. sed ante omnes Plinius. Cuius verba apponam ex libro XVI. cap. XIX: Colitur ficus arbor in foro ipso ac comitio Romae nata, sacra fulguribus ibi conditis. Magisque ob memoriam eius, quae nutrix fuit Romuli, ac Remi conditotis

totis

toris appellata: quoniam ſub ea inuenta eſt lupa infantibus praebens rumen (ita vocabant mammam) miraculo ex aere iuxta dicato, tanquam in Comitium ſponte tranſiſſet. Adacto nauigio ilico areſcit, rurſuſque cura ſacerdotum ſeritur. Haec ille. In quibus miror cur dixerit Romae nata. quaſi de alio Comitio, quam de Romano intelligi poſſit. Deinde quid eſt, adacto nauigio ilico areſcere. Scio Tiberim ad illum vſque tractum Vrbis tunc ripis ſuis eiectum fuiſſe: idque ſolitum alias vulgo accidere. At ſi nauigiis tunc ea aqua tranſmittebatur, quis tam religionis contemptor, qui ad ficum nauigium adigeret, vt illa exareſceret, cum ſciret, hoc ſolere accidere? Suſpicatus igitur ſum id, quod verum eſſe poſtea apparuit, locum deprauatum eſſe. Idque fortaſſe doctis viris probabimus, ſi noſtram ſententiã de eius loci emẽdatione proponamus. Ita igitur legendum putamus: Colitur ficus arbor in foro ipſo nominata Sacra, fulguribus ibi conditis: magiſque ob memoriam eius, quae nutrix fuit Romuli, ac Remi conditoris, appellata. quoniam ſub ea inuenta eſt lupa infantibus præbens rumen (ita vocabant mammam) miraculo ex aere iuxta dicato, quam, tanquam in Comitium ſponte tranſeuiſſet, ab Actio Nauio. Ilico areſcit, rurſus cura ſacerdotum ſeritur. Primum quod ait Sacram nominatam fuiſſe, idem & Dionyſius teſtatur his verbis: ἔγνω δ' αὐτὸν τὸν νάβιον θεραπεῦσαι διανοοῦς (Tarquinius) ὡς ἁπάντων ἀνθρώπων θεοφιλέστατον ἄλλαις τε φιλανθρωπίαις ὑπηγάγετο, καὶ ἵνα μνήμης αἰωνίου τυγχάνοι παρὰ τῶν ἐπιγινομένων, εἰκόνα κατασκευάσας αὐτοῦ χαλκῆν ἔστησεν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς, ἣ καὶ εἰς ἐμὲ ἦν πρὸ τοῦ βουλευτηρίου κειμένη πλησίον τῆς ἱερᾶς συκῆς. Deinde ſubiicit de fulguribus ibi conditis. quia ſcilicet ibi puteus fuiſſet, qui cum de caelo tactus eſſet, procuratum eum locum poſtea operculo impoſito Puteal vocatum fuiſſe. nam Puteal eſt operculum putei etiam teſte Iuriſcõſulto. Quare a loco ſacro ficum Sacram nominatam. quin & Dionyſius ait aram ſuperimpoſitam, quod nihil aliud eſt, quam operculum ipſum oſtij Deorum Manium. ſed fallitur, vt homo Graecus, qui idem putet eſſe Puteal, ac φρέαρ, cũ, vt dixi, Puteal nõ φρέαρ, ſed πῶμα τοῦ φρέατος ſit. In ſequentibus de vtraque appellatione ficus illius innuit Plinius. Nam cum eam alij Ruminalem, alij Nauiã vo-

carent, frequentius, inquit, a nutrice Gemellorũ Vrbis conditorum, praesertim cum ibi simulacrum aeneum sit lupae, Ruminalis appellata est, quam Nauia ab Actio Nauio, qui sponte sua illam transseuerit in Comitium. vtrunque enim verum esse, & Nauiam, & Ruminalem vocari: sed magis vtique Ruminalem, quam Nauiam. propius enim vero esse, & magis consentaneum, eam ante Nauium fuisse, & sub ea lupam Gemellis vbera praebuisse, quam postea ab Actio Nauio ibi transseminatam. Vide quam pulchrum vetustatis monimentum sub illo situ mendorum latebat. At enimuero iam Festi verba luce ipsa clariora sunt, neque egent interpretatione: tametsi ab illo dicatur Augur cotem praecidisse, non rex, vt ab aliis proditur. Sed fabulis, vt puto, non est exigenda fides. praesertim cum Lactantius idem dicat, quod Festus. In postremis verbis Plinianis elegantia latuerat eos, qui locum corruperũt. Nam, ilico arescit, rursus seritur, est: simulac arescit, statim seritur. Notabis & elegãs verbum in Festo, Subserere. quod est, priore sata arbore intermortua, aliam in eius locum serere. Praeterea, cum dicit locum consecratum, eum esse, quem & βωμὸν Dionysius, & alij Puteal vocabant. Neque praetermittendum quod ait, multas ibi ficus natas fuisse: Dionysium non ficetum, sed simpliciter ὕλην βαθεῖαν vocasse. cuius verba haec sunt ex libro I. ἡ δὲ λύκαινα οὐ μάλα ἀγριαίνουσα τῶν ἀνθρώπων τῇ προσόδῳ, ἀλλ᾽ ὥσπερ ἂν χειροήθης, ἀποστᾶσα τῶν βρεφῶν ἠρέμα, καὶ κατὰ πολλὴν ἀλογίαν τοῦ ποιμενικοῦ ὁμίλου ἀπῄει. καὶ ἦν γάρ τις οὐ πολὺ ἀπέχων ἱερὸς χῶρος ὕλῃ βαθείᾳ συνηρεφής, &c. Lege reliqua. Ennius quoque cum de eadem re loqueretur, ex quo illa sua transcripsit Dionysius pene ad verbum, non aliter, quam siluam vocat Annali primo:

Indutuetur ibi lupu' femina conspicio amens.
Hinc campom celeri passu permensa parumper
Coniicit in siluam sese-- quae pene, vt dixi, interpretatus est lingua sua Dionysius. Vltimum est, quod ponit Festus, fatum libertatis Po. Ro. in ea ficu situm fuisse. Idque aruspices, & sacras sortes admonuisse. propterea diligẽter subserebatur, adeo, vt cum Neronianis temporibus, exarescente trunco, & mortuis ramalibus deminuta esset, loco portenti habitum sit a Pop. Ro.

auctor

auctor Cor. Tacitus. Idem fatum, aut ei proximum Casa Romuli contineri putabant, quam diligentissima obseruatione, & anxia superstitione reficiebant, neque sinebant vetustate collabi. Cuius etiam simile nugantur Graeci de naue Thesei.

Naustibulum] Puto potius eo ναύσταθμον significari.

Nautiorum] Primores quinque versiculi cũ duobus extremis certissimum est ad Nautiorum gentem pertinere. Media interiecta vt constat aliena hoc loco esse, ita quo pertineãt, affirmare non possum. Scripsisse videtur Festus: Nautiorum familia a Troianis oriunda est: quia Nautes eorum princeps, qui secum simulacrum aeneum Mineruae abstulit. vnde ei sacra procurare soliti erant Nautii. quare Dea hac vocabatur de caussa Nautia. Aut igitur a Dea, aut inde a principe suo familia appellata est. sacra Mineruae non ad gentem Iuliam pertinuisse, quae ab Aenea deducitur, sed a Naute, qui fuit socius Aeneae, testis Seruius. Inde suspicor a Festo relatũ Deam dictam esse Nautiam. Quanquam non video quare Festus familiam potius dixerit, quam gentem. est enim manifesta κατάχρησις.

Post *Nautiorum*] Haec quae sequuntur, quo pertineãt, vt iam dixi, nescio. Sunt autem ferme ad hunc modum. Cum arcessiti, conductique ab illis essent ad Messanam oppugnandam, & a Senatu missus L. Caecilius ab illis interfectus esset: missi porro sunt expostulatum de foedere violato ..... us, P. Veturius. qui cum ob refectionem corporis, oppidum insedissent, Brutij eo quod illis pax cum Romanis erat, bello destiterunt: aut tale quid.

Nauus] Ennius Annali sexto:

Nauu' repertus homo Graio patre, Graius homo, Rex
Aemoni'. Pyrrhus, vti memorant, a stirpe supremo.

Alter versus citatur a Nonio, sed perperam ex Annali v. pro v I. In sequenti versu legendum, induperantum:

Nauorum imperium seruare, est induperantum.

Sententia a veteribus celebrata: Bene parere, est imperare. In versu Plauti lege ductarie, non ductarier:

Naue agere oportet quod agas, non ductarie.

Naue agi, est cũ nauis remigio, aut ventis agitur. ductario

cum funibus aduerso amne trahitur. Ausonius in politissimo Panegyrico Mosellae:

Tu duplices sortite vias, & cum amne secundo
Defluis, vt celeres feriant vada concita remi:
Et cum per ripas nusquam cessante remulco
Intendunt collo malorum vincula nautae.

Ductarie ergo agere, est ῥυμουλκεῖν. Non omittendum, quod est in Glossis: Nauities, ἀρετή.

Nebulo] Nebulo, μάλθων, ὁ τὰ ἴδια λάθρα καταφαγών, εἰκαῖος, ὁ λάθρα ἄσωτος. Glossarium.

Nec] In verbis legis XII. Turnebus legendum censet: carcer custos nec esit, pro, Ast ei custos nec esit. Quod quid sit, ego plane non assequor.

Nec mulieri] Mulier in veteri prouerbio Graeco est inter ea, quae facile beneficii accepti obliuiscuntur. Prouerbium id est:

Μή ποτ' εὖ ἔρδειν γέροντα, μή ποτ' αὖ τινὸς κύνα,
Μὴ γέροντα, μὴ γυναῖκα, μὴ λάλον κωπηλάτην.

Necerim] Necerim, pro, Nec im. Sucrem, pro suem: Nucerem, pro nucem. & similia.

Nefrendes] Verba Liuij sunt ex veteri Odyssea. Quem ego nefrendem alui lacteam immulgens opem. Ex illo, παῖδα γὰρ αἴθ' ἐγὼ ἶνος ἐνὶ μεγάροις ἀτιτάλλω. ὀδυσσείας δ. ἀτιτάλλειν circunloquitur alere nefrendem lacteam immulgentem opem. vt possis aduertere περιεργίαν veterum Latinorum in reddendis & exprimendis Graecorum verbis. Cum tamen in sententiis saepe eorum diligentiam requiram, vt ostendi olim in Coniectaneis.

Nefasti] Nefasti dies N, omni ex parte nefasti sunt. vt dies, apud quem nunquam licet fari Do, Dico, Addico. N E. P. nefasti parte priore sunt: quibus postea & serui liberati sunt saepe, & .... unt. & in prouincias itur, & sacra instituta fiunt, & aedes sacrari, & vota solui possunt. Hic vides, N E.P, significare idē, quod NP, hoc est, nefas partim. vt N E. P R. in Kalendario Romano: hoc est Nefas priore parte. Sic F.P. Fas priore, aut partim. alij dicunt N E. P R. Nefas praetori. quod nō ita placet. Nā N E. P R. & N E. P. & NP idem est, neq; vlla differentia est. NP, & E N. partim nefasti, partim fasti sunt. Haec tamē differentia. quod NP, semel nefastus, & semel fastus est. E N. ma-

mani, & vesperi nefastus, medio tempore fastus. Vel, vt Varroniane loquar, NP, in quo nefastum cedit locum fasto, E N, in quo nefastum insititio fasto diffinditur.

Negibundum] Negibundus pro Negabundus: vt Artire, pro artare. impetrire, pro impetrare.

Negumate] Lego, Neginate, vel Negunate. Neginare pro negare: vt Natinare, pro natare. Carminis Martiani verba ita videntur legenda: Quanuis induitium duonum, negunate. Quanuis, inquit, bonum fuerit initium, tamen negate semper futurum.

Neminis] Neminis genitiuo casu vsus est Cato, cum dixit: & quis diceret, cum sit neminis? Idem de magistratibus vitio creatis: neminisq; .... Ennius in Erectheo. &c.

Nemora] Prima linea deest. Supplendum autem totum ita: Nemora videtur idem, quod siluas amoenas valere. Cuius vocabuli auctor Homerus, cum ait: ἐν νέμεϊ σκιερῷ. ἐπί τε λῖν ἔμβαλε δαίμων. Dubium non est designare locum, qui campos, & pascua habet, διὰ τὸ νομὰς εἶναι ἐν αὐτῷ. Locus, quē citat, est ἰλιάδος λ.

Nepos] Vide in Coniectaneis.

Nepus] Lego, Nepurus.

Nequeunt] Melius: Neceunt. Verba Liuij ita legenda: Partim errant: nequinunt Graeciam redire.

Nequam] Suspicor Lucillianum versum hac emendatione egere:

Nequam est, aurum auris quoius vehemētius ambit.

Cuius aures aurum ambit, nequam est homo. Male audiebant apud Romanos barbari, praesertim Poeni, qui aures perforatas habebāt. neque mediocriter eos auersabantur. Vnde iocus Ciceronis in Afrum: Atqui aurē foratam habes. Aliter non video quae argutia sit, si Sinnij Capitonis sententiam sequamur.

Nequinates] Ait Nequinates prius vocatos, qui postea Narnienses dicti sunt, expulsis colonis veteribus. Plinius: Narnienses: quod oppidū antea Nequinum vocatum est.

Nequitum] Pacuuij Trochaicum emendamus:

Sed cum contendi nequitum vi, clam tendenda est plaga.

Vbi notabis, simpliciter plagam etiam pro rete Glossarium: plagae κυνηγετικὰ λίνα.

Neruum] Glossarium: Neruus, ξυλοπέδη. Simpliciter veteres Attici Neruum vocabant κᾶλον, hoc est lignum In duodecim: AERIS. CONFESSEI. REBVS Q. IVRE. IOVDICATEIS. TRIGINTA. DIES. IVSTEI. SVNTO. POSTIDEA. IN DV. MAN. VS. IACTIO. ESTO. IN. IOVS. DVCITO. NEI. IOVDICATVM. FACIT. AVT. QVIPSENDO. IOVRE. VINDICIT. SECVM. DVCITO. VINCITO. AVT. NERVO. AVT. COMPEDIBVS. QVINDECIM. PONDO. NE. MINORE. AVT. SEI. VOLET. MAIORE. VINCITO. SEI. VOLET. SVO. VIVITO. NEI. SVO. VIVIT. QVI. EVM. VINCTVM. HABEBIT. LIBRAS. FARRIS. IN. DIES DATO. SEI. VOLET. PLVS. DATO. Nam, vti dixi, κᾶλον vocabant hunc Neruum. vnde, qui ex lege Nexi erãt, dicebantur ἐγκαλοσκελεῖς in legibus Atheniensium. Glossae Hesychij: ἐγκαλοσκελεῖς· οἱ μὴ ἀποδιδόντες τὰ χρέα, ἐν κάλοις ἐδεσμεύοντο τοὺς πόδας. Vnde Terentianum: In neruũ potius ibit. Tertullian. Nescio an crus de periscelio in neruum se patiatur artari. Versus Plauti mendosus ita legendus:

Perfidiose captus. edepol neruo ceruices probas.

Nesi] Nesi pro sine positum est in lege aedis Dianae Auentinensis. De legibus aedium sacrarum, vide quid notamus ad vocem Opima.

Nictare] Proprie, quod Graeci πτερυγίζειν. Versus Caecilij, & reliqua ita bene habebunt: Garruli sine dentes iactent: sine nictentur perticis. Nouius in Maccho copone: Actutum scibis, cum in neruo nictabere. De versibus Ennij, vide in Coniectaneis.

Niger] Nigrum lapidem morti Romuli destinatum primo ait: deinde Faustulum nutricium Romuli ibidem sepultum. Reliqua non assequimur. Lapidem hunc λίθινον λέοντα vocat Dionysius Halicarnasseus. cuius verba, quia mentem Festi nobis aperiunt, & lacunas explere possunt, adducam. Loquitur autem de pugna, quae inter Romulũ, & Remum fuit. in qua etiam Remus interiit: ἐν ταύτῃ φασί τινες τῇ μάχῃ τὸν Φαυστύλον ὃς ἐξεθρέψατο τοὺς νεανίσκους, διαλύσαι τὴν ἔριν τῶν ἀδελφῶν βουλόμενον, ὡς οὐδὲν οἷός τ' ἦν ἀνύσαι, εἰς μέσους ὤσασθαι τοὺς μαχομένους ἄνοπλον, θανάτου τοῦ ταχίστου τυχεῖν προθυμούμενον, ὅπερ ἐγένετο. τινὲς δὲ καὶ τὸν λέοντα τὸν λίθινον, ὃς ἔκειτο

τῆς

τῆς ἀγορᾶς τῆς τῶν ῥωμαίων ἐν τῷ κρατίστῳ χωρίῳ παρὰ τοῖς ἐμβόλοις, ἐπὶ τῷ σώματι τοῦ φαυστύλου τεθῆναί φασιν, ἔνθα ἔπεσεν ὑπὸ τῶν εὑρόντων ταφέντος. Acro interpres vetus Horatij, in Epodos Horatij: Varro pro rostris sepulcrum Romuli dixit: vbi etiam in huius rei memoriam duos leones erectos fuisse constat. vnde factum est, vt pro rostris mortui laudarentur.

Ningulus] Dictum pro, necullus. nam non geminabant literas. &, N, interpositum. Confusa sunt testimonia Ennij & Martij.

Nixii] Glossarium: Nixae, ὠδῖνες. In fine, quae ibi subiecta fuerint mensae. hoc est, oppignerata argentariis Corinthiensibus. Deinde ex vetusto libro: Etiam qui capta Corintho. hoc est, Sunt etiam qui dicant capta Corintho &c.

Nobilem] Lege in fine. Liuius in Virgine: Ornamento incedunt gnobili. nam vltima vox abundat.

Noegeum] Noegeum recte exponit amiculi genus praetextum purpura. Est enim versum ex Homerico, φᾶρος πορφύρεον.

Simulac lacrimas de ore noegeo detersit.

δάκρυ' ὀμορξάμενος κεφαλῆς ἄπο φᾶρος ἔλεσκε.

ὀδυσσ. θ'. Nam paulo ante πορφύρεον vocauit. Quare vero putet hic esse adiectiuum Festus, interpreteturque candido, caussam comminisci non queo.

Nomen] Deest prima linea: Nomen dictum est, quasi Nouimen. siue ex Graeco ὄνομα. idque familiae est. item pro debito, vt exactum dicimus nomen, cum pecunia sit exacta a debitore. Festus καταχρηστικῶς ponit familiam pro gente. Nam potius nomen gentis est, vt Agnomen familiae.

Nonarum] Deest prima linea. & spatia angustiora relicta sunt, quam quantum satis sit ad ea capienda, quae desiderantur. Ita igitur suppleto: Nonarum, Iduum, Kalendarum postridie, item ante IIII Kalendas, Nonas, Idus nouae nuptae tempus atrum inluciscere obseruatū est: quoniam atri hi dies esse iudicati sunt decreto Pontificum. quod quotiescunque Ro. duces belli gerendi gratia his diebus supplicauerunt, male Remp. gessere. vide Gellium lib. v. cap. XIII. & Macrob. lib. I. Saturnal.

Nothum]Spurius est,cuius pater ignoratur,atque,vt Lucretius loquitur, volgiuaga venere conceptus. Cuius vocabulum Graeci non habent. Nam νόθους,quos vocant, ij naturales apud Romanos:& patrem certum habẽt: σκότιοι autem furto concepti sunt. Spurio patre natos ioculari dicto vocant Romani, quia cum pater eorum ignoretur, matris esse dicuntur. Sed quia nunquam matris dicebantur liberi iure Ro.neqne enim dicebatur, L.Titius Gaiae filius, sed L. Titius, Marci filius: propterea eos vocabant Spurij filios,vt, Titius Spurij filius a parte scilicet matris, vnde procreati in lucem prodierunt, quae honeste nominari non potest. Nan Spurium eam partem vocabant veteres.Auctores Plutarchus, Apuleius,Isidorus. Omnes enim Spurium ἀπὸ τῆς σπορᾶς vocatam dicunt eam partem. Recte igitur hic apud Festum nostrum Nothum dici illum,quem vulgo spurio patre natum vocabant. Quod quam imprudenter doctissimi viri mutare conati sint, nemo non videt: tum quia iisdem verbis legitur apud adbreuiatorem, tum etiam propter eã caussam, quae a nobis in medium producta est.Sed & Plutarchus aperte: διὰ τί τοὺς ἀπάτορας σπυρίους υἱοὺς καλοῦσι; Nam falsa est lectio vulgata, σπορίους υἱούς. nunquam enim hominem vulgo conceptum, Spurium filium: sed Spurium simpliciter, & Spurij filium vocabant. Delenda ergo menda de codice Plutarchi.

Nouae curiae] Mirum, cum septem curiarum mentionem fecerit, quatuor tantum nomina apposuisse & cum dubiũ nõ sit perperam septem pro quatuor legi, proxime verum est, vt ex notis numerorum error ille manauerit. vt VII pro IIII legerit librarius.quod facile fuit,vt duae primae notae inferiori parte inter se cohaeserint. Porro Forensis,non Foriensis scribendum esse vel vnus Ouidius conuicerit Fastorum libro III.

Quintum Laurentes, bis quintum Aequicolus acer.
A tribus hunc primum turba Forensis habet.

Forenses, sunt, quos Strabo Forulos, Plinius Foretios vocat. Nam a populis finitimis Curias vocauit Romulus. Sic Tifatam, Veliensem &c. Velitia, cuius hic mentio, dicta a Velitiensibus. quorum meminit idem Plinius.licet perperam in vulgatis libris Vellicenses, pro Velitienses hodie legatur.

cum ex his Festi verbis pateat veteres curias praeter quatuor, exauguratas fuisse: & in locũ earũ nouas cõsecratas: iure quis dubitauerit, quare M. Varro suo tẽpore veteres vocet, non nouas, cum ait: Curiae duorum generum. nam & vbi curarent Sacerdotes res diuinas, & curiae veteres, & vbi Senatus humanas, vt curia Hostilia. Frustra enim vocasset veteres, nisi & Nouae quoque iam tum essent. Sed non dubium potius veteres dixisse: quia illae vocatae primum curiae. nam nouae adhuc non erant.

Noualis] Deest prima linea. Noualem agrum Quintus Mucius eum esse volt, qui ad nouam sementem sit relictus. Quae sequuntur, fragmenta sunt, quale quod supra positum est post Nautiorum. Est autem ferme ita: Consulatu T. Sicini, Volsci cum praelium inissent aduersum, victique essent, combusti feruntur in crepidine, quae est proxime circum. qui locus lapide albo constratus est &c. Quod fragmentum forsitan distractum est a Nouendialibus feriis.

Nouendiales] Glossarium: Nouendialia ἔννατα ἐπὶ νεκρῷ ἀγόμενα.

Nouendiales] Quid velit, nõ obscurum est, vsque ad illa verba, quae missa crate. Videtur illis nouẽdiale sacrum factum, quos Tarquinius sub crate necauisset. De quo vide Liuium.

Nouerca] Repone ex veteribus editionibus, arcendae familiae. Arcendi verbo primigenio vtitur Festus pro deriuato, Arcesso. alibi, cum ait: Sagmina vocãtur verbenae, id est herbae purae: quia ex loco sancto arcebantur a Cõsule. Quod consensu receptum videtur, cum lex, & proportio sermonis Latini posceret, vt diceretur Arcire, non arcere. quod postea dictum Accire. vt Arcedo, accedo. Aruenio, aduenio. Arcio ergo, arcesso: vt capio, capesso. Hic vero arcere ipse Festus vsurpat pro coercere vt ipse interpretatur. quod olim non animaduertit Turnebus.

Nouerca] Infra: Deest prima linea. Nouerca dicitur, quã quis liberis sublatis nouam vxorem ducit arcendae familiae gratia, id est coercendae. Reliqua sunt fragmentum Nouendialium feriarum. Et in illo, ecterrannia, agnosco vestigia nominis lectisternia, quod verbũ accommodũ est nouendialibus feriis. In fine haec desiderãtur: Noualem

agrum Aelius a noua femente. alij aiunt esse Graecum, νειόν. ad quod teste Homero quoq; vtuntur: ἱεμένω νειοῖο βαθείης τέλσον ἱκέσθαι. Locus est ἰλιάδ. ν. Superius quoque de Nouali agro disseruit. nisi mauis coniungere cum his. Tamen non est nouum Festo iterum, aut ter de eadem re loqui. vt de Supparo ter, de Sucula bis.

Noxia] Glossarium: Noxatio, νωθωία. Noxam dedit, εἰς κόλασιν δέδωκεν, εἰς νωθωίας. Porro Caecilius citatur in Hypobolimaeo Chaerestrato, vt distinguatur ab altera fabula quam idem poeta docuit, Hypobolimaeo Aeschino. Gellius libro xv. cap. iv. Caue confundas cum alia fabula eiusdem, cui titulus erat, Hypobolimaea Rastraria. Nonius eius saepe meminit. Sed in omnibus illius Grammatici etiam in recentioribus codicibus corrupte citatur. Igitur ita emendabis quotiescunque citatam reperies hãc fabulam in his vocibus, aut verbis quae subiungam: Lactare, Obsordere, Singulatim, Mantare, Coepiã. In omnibus enim his verbis, vbi Nonius producit testimonia ex Caecilio, semper corrigẽdum: Caecilius Hypobolimaea Rastraria.

Nuces] Nuces cadentes auspicium soniuium facere ait Plinius lib. xv. cap. xxii. quod hic vocatur solistimum auspicium.

Nuculas] Naenius in Ariolo --- Heri
Quis apud te? Praenestini, & Lanuuii hospites.
Suopte vtrosque decuit acceptos cibo.
Alteris inanem bulbam madidantem dare,
Alteris nuces in procliui profundere. Nuculas manifesto dictos confirmant hi versus. Itaque iubet illis in procliui nuces profundere, vt solebat pueris. Quin in veteribus saxis mẽtio est sparsionis nucum, quam quotannis facere ad tumulum testatoris damnas est heres ex eo testamento.

Numam] Numam Pompilium Ianiculum habitasse ferunt. in quo arcam eius inuentam in ruinis a Terentio quodam repastinante agrum.

Numero] Varro Cato, de liberis educandis: vt qui contra celeriter erant nati, fere Numerios praenominabant. quod qui cito facturum quid se ostendere volebat, dicebat numero id fore. quod etiam in partu precabantur

Nu-

Numeriae. quam Deam solent indigetare etiam Pōtifices. Nelci Carmen & reliqua ita legendum: Nunquam numero matri faciemus volup. Id est nūquam nimium faciemus. Apud Naeuium:

Neminem vidi, qui numero sciret, quod scito est opus. id est nimium sciret. Et tamen hic versus attribuitur Turpilio, paulo leuius immutatus apud Nonium. Turpilius Demetrio:

Nunquam quēquam numero vidi facere, quod facto est opus. Porro totus locus ita supplendus: Numere sunt videtur esse alienum Numero fuerūt. siue eo ordine vsurparunt veteres, consuetudine loquendi quadam eiusmodi: siue ob morem alium, quemadmodum videtur vsus Pompeius Sextus, extrema syllaba vocatiui casus, eadem correpta, in e, temporis praesentis. Numero antiquos nimiū dixisse apparet. Sinnius Capito esse nimium. Vos estis minimae, nisi numero perbiterint. nisi cito, nisi nimiū. Si isso qui exeam, numero estis mortui, hoc Exemplo, vt pingeretis---id est, cito mortui estis. Haec Festus. In quibus notandum Numere per e, praesenti tempore vsurpari solitum: numero per o, praeterito. sic diequarte in futuro & praesenti, diequarto in praeterito vsurpabāt. Sic praefiscino, praefiscine. & similia. In secūdo exemplo dictum isso, pro iuero: vt iusso, pro iussero: capso, cepero.

Nundinalem] Nundinalem coquum Plautus dixit, pro nouendiali. Coquos ille nundinalis est. in nonum diem Solet ire coctum. nouendialem manifesto significat, quia in nonum diem coqueret. Fuit cum putarem nundinalem coquum dictum Plauto, quod tantum Nundinis conduceretur. Tamen melior Festi sententia.

Nuptam] Infra: Nuptam, nouam sponsam, item vti pronubas mulieres, quibus in nuptiis vtuntur, ab eadem causa, hoc est à nubendo, aliqui appellatam esse volunt. Sunt tamen, qui dicerent appellatam ab eo quod νύμφην Graeci vocant. alij quod appellat vxorem νυὸν Homerus consuetudine Graecorum antiqua, cum ait, ἐξ ἀπίης γαίης νυὸν ἀνδρῶν αἰχμητάων. Deerat prima linea, vt apparet, in reliquiis Festi. versus, quem in testimonium producit, est ἰλιάδος γ.

Nuptias] Quod Graeci dixerunt nymphea. intellige.

νυμφεῖα. Et tamen νύμφη nō παρὰ τὸ νυμφεῖον. ſed cōtra. Obſcurū vero, quid ſit lex Parenſta. Puto legendū, legē, quoque Parens ta. i i j. hoc eſt, legem, cuius principium Parēs, in Tabula tertia. ſic in voce Reus: Numa in ſecunda Tabula, ſecunda lege. Non ſolum tabula citatur, ſed & lex. Nouum vero non eſt, edicta, & actiones legitimas, & capita legum, iis verbis nominare, a quibus incipiunt: cum talia paſſim apud veteres occurrant, praeſertim apud Ciceronem. Ex his non dubium eſt, leges regias in duodecim tabulas a Decemuiris cōiectas fuiſſe: & prima, ſecunda, tertia Tabula leges Regias contineri. quin leges regias de patria poteſtate in I I I I Tabulam relatas auctor Dionyſius. De iis autem, qui parentes interfeciſſent aut verberaſſent, Romulum, Tatium, Seruium Reges legibus capitalem poenam ſanxiſſe, conſtat vel ex eo, quod extat in voce Plorare, legis regiae fragmento. Nam neceſſe eſt eam regiam legem fuiſſe, cum Solon nihil de ea re ſtatuiſſet Sed rogatus, quare praetermiſiſſet, Quia, inquit, nunquam putaui fore, qui tantum nefas auderet. Neſcio an veram lectionem aſſequutus ſim. Saltem ſpero me propius a vero abeſſe, quam qui Paricam legunt, decepti corrupto loco Feſti ex ſequenti libro, vt ſuo loco dicemus Sed & meliorem lectionem noſtram, quam Turnebi, qui inuſitate ponit legi parens.

Poſt *Nuſcitioſus*] Numidae diciītur Nomades, qui diutius viuere dicūtur. Vnde Cato viuaces ..... Numidas, quod aetatem multam viuunt, dixit. Quae ſequuntur alio pertinere ſcio, & ni fallor, ita concipienda ſunt: Nuces mitti Cerialibus Capito Sinnius ſolere dici ait, cum velimus ſignificare miſſilia Cerialibus in Circo mitti. reliqua non tam verbis reddere poſſum, quam ſententiam aperire. eas nuces flamma vſtas, aut toſtas fuiſſe. Eoque nomine a populo diligi. Nam certum eſt inter miſſilia, & nuces, & cicer ſparſum fuiſſe. vt in Satira:—cicer ingere late Rixanti populo. Vbi Cicer pro omni miſſili accipiendum, vt hic nucem. & torreri ſolere Plinius, & frigi Plautus. vnde inter delicata edulia, frictas nuces ponit. Non ſolum autem in Circenſibus frictum cicer cum nucibus ſpargebatur: ſed & per ſpectacula circunferebatur, & vendebatur. Horatius:

Nec

Nec siquid fricti ciceris probat, aut nucis emptor. &c.
In cicere atque faba bona tu, perdasve lupinis
Latus vt in Circo spaciere, aut aeneus vt stes. Acro:

Antiquis temporibus, vbi pauperiores erant Romani, haec dabantur, & spargebātur in vulgus ab his, qui ludos Florales exhibebant, ad plausum, & populi fauorem captandum. Hoc vult igitur Sinnius Capito, nuces pro omnibus missilibus dici. quia inter omnia missilia hac a populo diligantur, praesertim flamma cū sunt vstae. Haec omnino est sententia. Videamus num ita verba expleri possint: Nuces mitti Cerialibus Capito Sinnius solere dici ait, cum velimus significare missilia Cerialibus in Circo mitti: quod, cum mitti nuces mos esset, plane volumus a parte totum designare: quia adeo diligantur supra alia missilia, praesertim flamma cum sunt vstae. Vel prae flamma, hoc est, prae tostura, aut frictura. quod valde placet. Fuit, cum putaui haec pertinere ad literam V, & de vulpibus agi, quae stipulis inuolutae subiecto igne ardentes Circensi ludicro Cerealibus mittebantur. Ouid. lib. IIII Fast.

O

OBescit] Escit, erit. quod & esit, dicebant.

Obherbescere] Simile in Glossis Isidori: Ingraminat ager, in gramen irrumpit.

Obices] ἀντηρίδες, ἀντιθέσεις.

Obiurare] In Pentesilea.

Oblucinasse] Manifesto ostendit & Allucinasse compositum esse. Et ita est. Nam Lucini inter eos numerati, qui aliquo oculorum vitio laborant. Plinius, Ocellae, & Lucini cognomen iniuriae habuere. Fuerunt tamen, qui cum S scriberent, Luscini.

Obnectere] Lege, Obnectere, obligare, nexis, mancupiis frequens est. Vel, nexi, mancupij. Quae sane lectio vera est.

Obsidium] Lege ita Sallustij verba: Magnis operibus perfectis.

Ostinato] Verba Catonis non mediocriter deprauata sunt quae ita emendato. Rumorem, famam, flocci facit, intercutibus stupris obstinatus, insignibus probris flagitatus. De quo alibi.

Obstinet] Legendum in Carmine, de caelo, non se caelo.

Obsonitauere] Puto Catonem scripsisse: Qui antea per se caenitauere, postea centeni obsonitauere. vnde obsonitare Festus recte exponit conuiuari. Vide Macrob. de legib. sumtuariis. Ita enim omnino legendum : quia lex cauebat de numero conuiuarum. Oratorie igitur Cato opponit per se, τῷ centeni. item caenare, τῷ obsonitare.

Obstrudant] Lege in Titinio:

Obstrude lentis aliquid, quoad pectam sedens,
Aut hic laetaster, aut formaster frigidus.

Laetaster, χαριεντιζόμενος. formaster, ἀρχιζωμὸς. Lenti, masculino, ἀρχαϊκῶς. Titinius: Lenticalido, eluella, rapula, rumices,

Obuaricant] Et obuarant quoque dicebant. Ennius Achille: Nam consiliis obuarant, quibus tamen concedit hic ordo. Obuarare dicitur περὶ ἐνοδίου οἰωνισμοῦ. Horatius:

Rumpat aut serpens iter institutum.

Occasus] Glossarium: Occasus, σύμπτωσις. Putarem Ennium scripsisse: Vt datus est occasus, Horatius inclutu' saltu. Describebat Ennius Horatiorum, & Curiatiorum certamen.

Occare] Isidorus in Glossis: Occa, rastrum. M. Tullij etymon transtulit in dimetrum iambicum Serenus in opusculis:

Occatio, occaecatio est. Sed nos deriuamus ab occa.

Occentare] SI QVIS. CARMEN. OCCENTASSIT. QVOD. ALTEREI. FLAGITIVM. FAXIT. CAPITAL. ESTO. Flagitium apud veteres significabat infamiam. Itaque Plautus: maiore cum flagitio reddes postea: hoc est, cum infamia. &, Cato intercutibus stupris flagitatus. hoc est, intestinis probris infamatus. vnde Flagitatores dicti postea Foeneratores. quod conuicio repetant foenus. Nam odio foeneratorum haec in illos appellatio obtinuit cum alioquin lege XII. flagitare, hoc est conuiciis alicuius existimationem laedere, capital esset. Itaque recte Festus ait id turpe haberi, quia non sine caussa fieri putetur. vix enim quisquam eo audaciae proueheretur, vt alicuius famam peteret, nisi iustissima caussa subesset. Quare occentare non licebat, cum aliquis rem suam repetebat. Hoc enim proprie dicebatur Flagitare: quod idem, vt puto,

puto, lex vocabat, pipulo poſcere. Plautus Aulularia:

Ita me bene amet Lauerna, iam niſi reddi
Mihi vaſa iubes, pipulo hic differam te ante aedis.

Cn. Mattius in Mimiambis:

Dein cocenti vaſa cuncta deiectat.
Nequamve ſcitamenta pipulo poſcit.

Quod Plautus dicit pipulo differre ante aedes, idem in Perſa dixit occentare oſtium. Iſidorus in Gloſſis: Pipulo, conuicio, ploratu. Poſtrema quae hic leguntur, ſunt addita ex corollariis Abbreuiatoris. neque eſt, quod docti viri in illis emendandis aeſtuent. niſi Paulum Latine loqui putant. Non eſt autem omittendum illud apud Plinium, ex XII. SI QVIS. MALVM CARMEN. INCANTASSIT, non eſſe idem cum hoc capite, quod tractamus: ſed longe aliud. loquitur enim de incantatoribus. de quibus ſuſpicor Feſtum tractaſſe in reliquiis illis, quae vltimae ſunt in litera P.

Occiſum.] SEI. HOMINEM. FVLMIN. IOBIS. OCCISIT. EM. SVPRA. GENVA. TOLLITO. HOMO. SEI. FVLMINE. OCCISVS. ESIT. EI. IVSTA. NVLLA. FIERI. OPORTETO. ſcriptum ἀρχαϊκῶς IOBIS, pro IOVIS. Quod potius Librariorum ſupinitati, & deprauatae pronunciationi adſcribendum. vbicunque fulgur hominem occiderat, ibi ſepeliebatur. Artemidorus: οὐ γὰρ οἱ κεραυνωθέντες μετατίθενται, ἀλλ' ὅπου ἂν ὑπὸ τοῦ πυρὸς καταληφθῶσιν, ἐνταῦθα θάπτονται. Plinius in Catholicis fulgurum: Hominem ita exanimatum cremari fas non eſt, condi terra religio tradit.

Ocius] Lego, Alij dictitãt noſtras, alij tractum ex Graeco. ex vetere ſcriptura, dictas noſtras. In fine citabatur Coelius in hiſtoriarum libris. qui dixerit, concitantur Ociſſime. & Aelium Lamiam oportune veniſſe, aut tale quid.

Ocrem] Graecum, ὄκριν. vnde oppida Interocrea, & Ocriculum. vt Graecis τράχων, τραχίνιοι.

October] Suſpicor legendum Meni Zana. pro Menzanae. hoc eſt, μηνὶ Ζανᾶ. ἀπὸ τοῦ Ζηνός. vt menſe Iouis cognomine Ioui hoſtia immolaretur. Mirum autem Plutarchum in Romanicis Quaeſtionibus, Idibus Decẽbrib. non Octobrib. immolari ſolitum illum equum dixiſſe.

Offendices] Addo ex Latinis Glossis: offendicces, nodi, quibus libri signantur.

Offudas] Offucias.

Ommentans] verba ex Odyssea vetere Lucij Liuij Andronici ita legenda: in Pylum adueniens, aut ibi ommentans. ex illo:

πειρήσω ὥς κ' ὔμμι κακὰς ἐπὶ κῆρας ἰήλω

ἠὲ πύλονδ' ἐλθὼν, ἢ αὐτοῦ τῷδ' ἐνὶ δήμῳ. ὀδυσ. β'. Potuerunt & dicere veteres aduenies pro aduenies, vt praegnas, infas, animas. Ennius:

Oua parire solet genu' pennis condecoratum,
Non animas— hoc est animans.

Oluatrum] Fortasse corrupte legerunt, pro Olus atrum. vnde coniectura coacti sint interpretari id, quod in rerum natura non est.

Opima spolia] Pompelli, vel Pompilij Numae regis legem opimorum spoliorum corruptissimã nobis relictam esse nemo non videt. Nam non solum verba deprauata, sed & traiectione loco mota sunt, ac luxata. Nos ea, vt olim reliquerat Festus, infra ponemus.

QVOIVS. AVSPICIO. CLASSE. PROCINCTA. OPEIMA. SPOLIA. CAPIVNTVR. IOVEI. FERETRIO. BOVEM. CAEDITO QVEI. CEPIT. AERIS. DVCENTA. DARIER. OPORTETO.

SECVNDA. SPOLIA. IN. MARTIS. ASAM. IN. CAMPO. SOLITAVRILIA. VTRA. VOLVERIT. CAEDITO.

TERTIA. SPOLIA. IANO. QVIRINO. AGNVM. MAREM. CAEDITO. CENTVM. QVEI. CEPERIT. EX. AERE. DATO. Ianũ Quirinũ etiam Ianũ Quirini vocasse veteres, antiquitatis Romanae mediocriter docto nõ difficile erit persuadere. In secũdo capite Vtra solitaurilia dixit, pro vel maiora, vel lactẽtia. Cato, Liuius. Sed ad vltima capita huius hydrae, quae nondum plane confecta est, pergendum erit. Lego igitur sequẽtia: Huius aedis lex nulla extat. neque templum habeat, necne, scitur. Olim leges aedium in aedibus ipsis, in postico earum ponebantur. Varro: Eius

vestigia

vestigia etiam nunc manent tria: quod Saturni fanū in faucibus: quod Saturnia porta, quam Iunius scribit, quam nunc vocāt Pandanam: quod post aedem Saturni in aedificiorū legibus parietes postici muri sunt scripti. Continebant autem leges aedium inter alia, vtrum aedes illa esset templum, necne. & hoc est, quod ait Festus. Nam non omnes aedes erant templa. auctor Varro de Latino sermone libro VI. & Gellius libro XIIII. cap. VII. Apponebātur & leges dedicationis. quibus aedes ipsae sacrae fiebant, neq; sine exauguratione transferri poterant. Plinius ad Traianū: Dispice ergo, Domine, an putes aedē, cui nulla lex dicta est, salua religione posse transferri. Postrema mirum, quid hic posuerit Festus: VT. QVEI. OPEIMA. LEGE. FVERINT. Nam non memini Opima lege, sed optima scribi. In lege Vestalis capiundae: SACERDOTEM. VESTALEM. QVAE. SACRA. FACIAT. QVAE. IOVS. SIET. SACERDOTEM. VESTALEM. FACERE. PRO. POPOLO. ROMANO. QVIRITIVM. VTI. QVAE. OPTVMA. LEGE. FVAT. ITA. TE. AMATA. CAPIO. Male apud Gelliū: vti quod optima lege fiat. Dicebatur & OPTIMA MAXIMA LEGE. vt, FVNDVS, VTI QVEI OPTIMA MAXIMA LEGE SIT.

Ops] Fortasse: Ops antiqui dicebant, quem nunc opulentum dicimus. vt testimonio est non solum ei contrarius inops, sed etiam cops: vt: is cops edit, ego egēs exortus sum. Nam re vera cops est compositum ab ops: coops.

Opus] Vltimus versus Plauti non eo ordine, quo hic, habetur in vulgatis Plauti codicibus.

Orata] Oriculam quod ait pro auricula dictum, & Catullus vsurpauit:

Vel anseris medullula, vel imula oricilla.

Alibi explicabimus.

Oratores] Eos nostri alij pro legatis appellant. Legendum: Eos nostri alias P. Ro. legatos appellant. Verba Catonis: M. Fuluio consuli legatus missus sum in Aetoliam, propterea quod ex Aetolia complures venerant: Aetolos pacem velle; de ea re oratores Romā profectos. &: Propterid, bellum caepit Caelius PR. Albanus. Oratores missi Romam. Et: pro deprecatoribus. Nā ex primo

errore labem contraxit: de creatoribus. Et Afranij: si quid orator....... Item.... & pro disertis elocutoribus.ab eo quod antiqui orare dicebant pro agere. ob quam caussam orationes edissertationes quoque eorum vocantur.

Orca] Ego pro ficaria non dubito legere faecaria. Sunt autem vasa ad defaecãdum mustum. Cum scilicet mustũ feruendo defaecatur. Neque temere. Sunt enim Orcae vasa teretia, ventrosa, cum angusto ore: vt mustum possit magis feruere. Cuius modi erant, quas Vitruuius vocatas αἰόλου πύλας ait. Varro: saepe vbi cõditum vinum nouum, orcae in Hispania feruore musti ruptae.

Orchestra] Scripserat Festus histriones eos, qui suo tempore planipedes vocabantur, non solere in Orchestrã admitti. Quod cognoscimus ex Seneca, & aliis. propterea enim Planipedes dicebantur, quod non in podio, sed de plano agerent. Stulte enim optimae notae Grammatici ab eo, quod planis pedibus, id est excalciatis agebant. quanuis enim verum est pedibus nudis fuisse: tamen falsum, pedem planum, pedem nudum esse. Sed quemadmodum pedaneus opponitur Curuli: ita planipes mimo. Ausonius: nec de mimo planipedem, nec de Comoedis histrionem. Vt plãipes nihil aliud sit, quam mimus pedaneus. Prodibant autem planipedes riciniati ad agendum. Quid sit recinium habes & hic apud Festum, & apud Varronem.

Oreae] Ausonius:

Inde floridum reflexis ver reuisit oreis.

Versus est Naeuij:

Deprandi autem leonis obdas oras. Prouerbialiter id dictum de re valde periculosa. Nam esurientis leonis & famelicosi labias velle comprimere, periculosum. Deprandius, est impransus. Oreae, labiae, Graecanice. Nã & ipsi poetae Graeci frequentissime labra χαλινοὺς vocãt. Eandem sententiam promittit illud Lucillianum: Esuriente leoni ex ore exculpere praedam. item Graecorum, λέοντα ξυρεῖν. At illud Catonis omnino praetereundum non censeo: Equos respondit: Oreas mihi inde. tibi cape flagellum. est enim notissimus Apologus, qui est apud Horatium: Ceruus equum pugna melior, &c. In testimonio

nio Coelij: Equus, qui.

Ortygia] Ortygia, antiquitus ita, non Delos, dicebatur. Sequentia alio pertinent. Historia de Tullia Ser. Tullij regis filia mihi ignota est. neque quis sit vicus, aut nescio quid, quod ab orbibus dictum sit, cōminisci potui.

Oscillum] Lege: ab eo quod os cillere. Notum cillere, esse mouere. de personis Virgilius:

Oscilla ex alta suspendunt mollia quercu.

Oraque corticibus sumunt horrenda cauatis Meminit & Maurus Terentianus. De oscillis satis in Ausonium anno superiore. Quare τὸ Cunarum in funium docti viri mutare voluerint, non video.

Oscum] Supinitas Veterum. Leges oscitae, manifesto dictae pro adscitae veteri idiomate. vt, obesse, pro adesse: obstare, adstare, vnde obstetrix. Vide supra exempla de praepositione OB. Oscitae ergo, obscitae. B, interlisa est, vt ostendit, pro obstendit, vt dicebant veteres. Oscus, prius erat Obscus. Obscitae leges, adscitae. sciscere legem, quid sit, & pueri norunt. Deinde de oscis & opicis. Opicus ἀῤῥητοποιός. Ausonius, Opicus magister. id est, ἀῤῥητοποιός. Inde conuicium, spurco ore: de quouis impuro. Lucillius:

Praetor noster adhuc, quam spurco est ore, quod omnis
Extra castra, vt stercu' foras eiecit ad vnum.

Spurco ore est, μισητὸς, odio dignus. sic opicus accipiēdum apud Iuuenalem:

Et diuina opici rodebāt carmina mures.

quanquam Glossarium legit, Apici. Apicus, ὀπτωκιστής, ὡς ἰκβιτάλιος. Sed videndum num hic apud Festum legendum opscum, nō opicum. & verū est. ita igitur leges: scribitur opscum, pro osco. & in versu Titinij: Qui Opsce, & Volsce. opscos vero pro Oscos dicere solitos veteres supra docuit. Lege praeterea. in fabula Quinto, non Quinta. Ita apud Nonium.

Osculana] Pro Ausculana. Quae desunt, ita plus minus expleri posse videntur. Sulpitius: Pyrrhum victorem vicit item Imperator noster. Titinij versus non tam diuulsi sunt, quam lacunae praeferunt:

Haec quidem quasi Osculana pugna est, non secus.

Quia, hinc qui fugere impulsi, spolia colligunt. Plauti versus haud scio an recte ex Neruolaria producantur. Constat enim eosdem legi in Sticho:

PI. Osculum. AN. Sat est mihi osculi vestri. PI. Qui amabo, mi pater?
AN. Quia ita meae animae salsura euenit--

Ostentum] De versu Attij vide secundum Coniectaneum. C. Gracchi verba: quod vnum nobis inostentum, ipsis inusum asportatur. Inusum, eleganter, inusitatum.

Oufentinae] Perperam Lucretius pro Lucilius, vt apud Varronem.

Ouibus] Lege duobus, non duabus. Sed profecto in his requiro Festi diligentiam, qui in minoribus criminibus ouium duorum, in maioribus triginta boum multam fuisse dixit. cum duo oues nunquam separarentur a triginta bubus: neque contra boues ab ouibus. Tantum abest, vt in multa dicenda boues ante oues nominare religio esset. Quare in maioribus delictis multa erat ouiũ duorum, boum trigintа, & dicebatur maxima, vel suprema. in minoribus delictis ouis vnius. & eam minimam vocabant. Vel postquam aestimari caepit, maxima ac suprema multa triũ millium, ac vicessis. minima, aeris deni. Quomodo igitur Festus hic oblitus sui contra sententiam suam, hoc scripserit, qui aliter in verbo Multa pronunciasset, mirari potius, quam rationem reddere possum. Deest autem numerus in bubus. in maioribus autem x x x. boum.

P

P*alatium*] Palanto est Graece παλλαντώ. sed eam Palatiam, & non Latini matrem, sed vxorem dicit Varro IIII. de Latino sermone: Sed hoc, inquit, alij a Palatia vxore Latini putarunt. Loquitur de Palatio.

Pantices] Quid sit frus, nescio.

Panus] De Panicula, & Panuelliũ nos satis multa olim in Varronem. Glossarium: Pannucellium, πίνζον.

Pappi] Infra. Loquebatur de eo, quod dicitur, consules inter se parare prouincias. quod aliter comparare prouincias dictum fuit: definiebanturque dies, intra quos dies comparare deberent. Aut cum comparatio non interueniebat

ueniebat

ueniebat, vt is praeferretur, qui lege, vel ſuffragio primum factus eſſet. aut talia: nequid nugarum harioler. Reliqua aſſequi non potui.

Parici] Perſuaſerunt ſibi docti viri Paricos quaeſtores dictos, qui rerum capitalium cauſſa creati eſſent. Nos contra omni opere contendimus non Parici quaeſtores, ſed Paricidi quaeſtores legēdum eſſe. Vide vocē Quaeſtores. Ita igitur vocabantur Quaeſtores rerum capitalium. Clauſula vero, PARICIDA ESTO, in omni re capitali ponebatur. Cicero II. de legib. Sacrum, ſacrove commendatum, qui cleperit, rapſitve, Paricida eſto. id eſt, capital eſto.

Parret] In fine lege: vt fieret Paret, quod & inueniatur in Comparet, Apparet.

Parum cauiſſe] Non placet, quod ſubſtituunt docti: Patrauiſſe. Ea modeſtia fuit veterum, vt non feciſſe, ſed feciſſe videri: et ne feciſſe quidem, ſed parum cautum fuiſſe dicerent.

Paſcales] Paſcales oues, νομάδας, καὶ ἀγελαίας alibi interpretati ſumus. Propterea eaedem Paſſales quoque dicebantur, quod paſsim paſcerentur. & nos ibidem ἐγχωρίας interpretabamur. Opponi pellitis, quae in agro Tarentino paſcebantur admonuimus. de quibus pellitis hic in fine ſcribebatur. Propterea pro illis verbis, ignaro Terentino, ſcribo, in agro Tarentino. Non igitur de ludis Terenti in campo Martio hic agebatur, vt volunt docti viri. Vide Coniectaneum tertium.

Paßer] Plautus Perſa:

Vola curriculo. P. iſthuc marinus paſſer per circum ſolet. Notauimus ad Auſonium in illud ad Accium Rhetorem Begerritanum:

Ouum tu coque paſſeris marini.

Patalem] Locus Plauti eſt in Truculento: quā Comoediam nos maiore ex parte a mendis vindicauimus:

Vt ego me ruri hamaxari mauelim patalem bouē,
Cumque eo ita noctem in ſtramentis pernoctare perpetem,
Quam tuas centū caenatas noctes mihi dono dari.

Patres] Infra: Patres appellantur ex quibus Senatus eſt: quos initio Vrbis conditae Romulus C. delegit, quorū

ita enim legendum.

Pedulla] Eadem & Pedalia. Glossarium: Pedale, πεδεῖον.

Pedum] vide Coniectanea.

Penatem] Liuius libro XXVIII: Quoniam fors eos sub eodem tecto esse, atque in eodem penate voluisset.

Penem] Versus Naeuij leuiusculo contaminati, ita legi debent:

Theodotum compella, qui aris compitalibus
Sedens in caella circuntecta tegetibus
Lares ludentes peni pinxit bubulo.

Quid sit penis bubulus, vide in Coniectaneis. Nam male interpretatur Festus. Caena pura, quam vocat, est, qua fungebantur, cum in casto essent. Glossarium: Caena pura, προσάββατον. imitatione Gentilium παρασκευὴν Iudaeorum ita vocat.

Penitam] Arnobius libro VI. naenias, offasque penitas. vbi lego, taenias. Sicut in eodē: quid tuceta? quid naeniae? quid offae? Idem mendum. Legēdum enim taeniae. Quid essent taeniae, vel taeniacae, vide quae superiori anno in Varronem de re rustica notauimus.

Pennatas] Theophrastus alicubi in περὶ ἱστορίας φυτῶν ait a rusticis teneriores spicas ἄθρας vocari.

Penora] In fine lege, penarium

Penus] Corruptus locus. lege: Penus vocatur locus intimus in aede Vestae tegetibus saeptus.

Peregere] Lego Pergere. vnde Pergiscor. Et compositum expergiscor.

Peremne] Peremne auspicium duplex: vniuersum populi, cum Idibus Martiis amnem auspicato transiret, & Annae Perannae rem diuinam faceret, vt annare perannareque commode liceret. alterum magistratus: cum scilicet magistratus amnem auspicato transirent, quotiescunque quid in campo agere vellent. Cicero libro II de diuinatione: Bellicam rem administrari maiores nostri nisi auspicato noluerunt. Quam multi anni sunt, cum bella a propraetoribus, & proconsulibus administrantur, qui auspicia non habent? Itaque nec amnes transeunt auspicato, nec tripudio auspicantur.

Persacul] Lege, Persacul, & per se, Facul. hoc est, tam compositum Persacul, quam simplex, Facul Leuis menda,

ſed quae errandi anſam doctis praebuit.

Perpetrat] Non leuiter haec contaminata ſunt. quae, ſi veterem lectionem proponamus, nullo negotio in integrũ reſtituerimus. vetus lectio, vt admonemur ex notis marginis: Neque perpetrare precibus imperia quidetinni patris ſpartam reponare inſtat. Quae non parum adiumenti nobis ad veritatem indagandam contulerunt. Legimus ergo: Pacuuius in Teucro:

Neque perpetrare precibus, imperio, quiti. & in Niptris:

Spartam repedare inſtat, id ſi perpetrat. Neq; quiti, hoc eſt, neque potuerunt. Neque prece, inquit, neque imperio, hoc peragere potuerunt. Repedandi verbo alibi vtitur. Vide Repedare. Quae dicta ſunt de Menelao. Sed finem horum explere quidem verbis Feſti non pollicemur. Sentẽtiam autem Feſti hanc eſſe putamus: Quomodo etiam ſine praepoſitione vſi ſunt, quod conuerſum iam in turpem ſignificatum. Nam Patrare turpe verbum eſt. Catullus, Perſius. Gloſſarium: Patrat, μασᾶται, κακοπράττουσιν, ὡς ἐπ' αἰσχρῶς. Lege, ὡς ἐπ' αἰσχρῶν.

Perſicus] Omnino legendum Perſibus. vide tertium Cõiectaneũ, atque adeo Varronem ipſum in fine lib. VI. Verſum Plauti ita lege:

Nihil deconciliares illi, niſi quid Perſibus ſapis.

Percillum] Legendum puto, Ruduſculum picatum. hoc eſt vas ex cauo informi ſaxo, quod rudus ſaxum impolitum ſit. Legendum vero, ex quo, vnguine &c. Quidam, qui nobis veterum numiſmatum & aliorum monimentorum libros ediderunt, in iis libris Cantharum Perſilli titulo proſcripſerunt: & Perſillum pro Perirrhanterio accipiunt. Riſi, cum illa legi, nõ tantum quod Cantharum nulla ratione moti Perſillum vocant: ſed etiam quod, cum ſententiam ſuam confirmare vellent, teſtimonio Feſti id facere conati ſunt. Lector vero eruditus iudicet, quid interſit inter Perſillum, & περιῤῥαντηρίου. tam profecto, quam inter vnguen vel axungiam, & aquam luſtralem.

Perſonata] Quod ait hiſtriones cogi ſolitos deponere perſonam: hoc fiebat, quando exſibilabantur, neque placebant. Macrobius loquens de Pylade hiſtrione: Cum in Herculem furentem prodiiſſet, & nonnullis inceſſum hiſtrioni

ſtrioni conuenientem nõ ſeruare videretur, depoſita perſona ridentes increpuit: μαν ἐγὼ, μαινόμενοι ὀρχώμεθα.

Pertiſum] Infra: Pertiſum aliquãdo media, i, non, e, dixerũt. licet irrideatur a Lucillio, quod pertiſum diceret, Scipio Africanus, qui Pauli filius fuit. Vide Redarguiſſe.

Pertu...] Notas L. I. habes in Manes. quid ſit, quaeratur.

Peſeſtas] Lege, quae inter precationes.

Petauriſtae] Mechanici dicti ſunt Petauriſtae, quia in machina vel rota traiiciebant ſeſe deſperata audacia. Martialis:

Quam rota tranſmiſſo toties impacta petauro. Ariſtophanes ἐν Δαιδάλῳ apud Grammaticos:

ὁ μηχανοποιὸς, ὁπότε βούλῃ τὸν τροχὸν
ἐὰν ἀνεκὰς, λέγε, χαῖρε φέγγος ἡλίου. Tanquã periculoſiſſimũ eſſet traiicere ſe per rotam, propterea dixit, o Petauriſta, quotieſcunque vertes rotam mechanicam, potes ſupremam dicere vitae tuae. Nam & hic quoque μηχανοποιὸς, qui Lucillio Mechanicus. Dictus autem Petauriſta ἀπὸ τοῦ πεταύρου. Eſt autem πέταυρον, ſeu πέταυρον tabella, parieti affixa, ad quam veſpere gallinae ſe volatu recipiunt, vt pernoctent. quia mechanici iſti ad rotam illam ſe ſaltu ſubiiciunt, propterea πεταυρισταὶ dicti. De quo multa aliquando dicemus in Manilium, poetam erudiriſſimum. Sumitur & pro ſaltatore tantum, & eo, qui flexu corporis multa ſchemata edit. Varro epiſtola ad Caeſarem: Cum vocat Ptolemaeũ κίναιδον, ἰχονικὸν, πεταυριστὴν, διονῦν, αὐλοποιόν. Quae manifeſto dicta ſunt de Ptolemaeo Aulete Rege Aegypti. Locus Varronis in Nonii codicibus deprauatus eſt. Nos, vt legendum putamus, poſuimus.

Petimen] Gloſſariũ: Petumen, κτήνους ἕλκος. Seruius Danielis paulo aliter: Pleiades, Signum eſt ante genua Tauri, quod Graeci ὕβον dicunt. id eſt petimen. Mirum autem Feſtum, vt probaret in ſuilla eſſe neſcio quid, niti teſtimonio Naeuij, qui dixerit, petimine piſcino: cum manifeſto intelligere videatur, quod κλειδίον in thunno vocabatur.

Petoritum] Recte Aeolice dictum ait. πίτορες, quatuor.

Petrarum] Ennij verſum ita lego:

Alte elata ſpecus, petriſque ingentibu' tecta. Item Liuij, ita: vbi echo ſaepta petris. Deinde: Petra eſt, quae

domus dextra &c.

Petulantes] Lego in fine: pedibus conuibrauit. Nam vibrare neutra significatione, nouum non est, sed veteribus vsitatissimum.

Piacularia] Infra: Piacularia appellantur veteri loquẽdi cõsuetudine, cũ hostia fugit: aut in aliam corporis, quã oportuit, partem cecidit. Manifesto ita scripsit Festus. Pauli tamen Epitome vberius haec tractat, vt integriore codice vsus videatur. Piaculare plane est illud Virgilianum:

—qualis fugit cum saucius aram
Taurus, & incertam excussit ceruice securim.

Picta] Liuius lib. xxx. Masinissa toga picta, & palmata tunica donatus. at lib. xxxi: Masinissae dona missa, vasa aurea, toga purpurea, & palmata tunica. Ergo picta, & purpurea idem. addit Liuius & togam praetextam datam. Sic purpurea est ὁλοπόρφυρος. praetexta περιπόρφυρος. Palmata erat tantum triumphalis.

Pictor] Legendum, pictam a se γεραιῶ. Et, Cum versiculos ad id retulerit, & ineptia pari, & nullius praetexto nomine. Nam τὸ Praetoris frustra emendare conantur, cum conflatum sit ex sequenti voce. Itaque delendum.

Pilae] Manias vocatas ait Macrobius. Ad earum instar stramentitiae effigies, quibus obiectis tauri irritarentur, vocatae sunt pilae. Martialis:

Iactat vt impositas taurus in astra pilas. Glossarium: Pilae, ταυρικάρεις, ταυροκαθάπται. Vnde prouerbialiter foeneos homines dixerat Cicero in principio Cornelianae, alludens ad has effigies foeneas. Postulatur, inquit, apud me praetorem primum de pecuniis repetũdis. Prospectat videlicet Cominius, quid agatur. videlicet homines foeneos in medium ad tentandum periculum proiectos. Huc etiam alludebat Varro, cum quandam de Menippeis suis proscripsit titulo Aiacis Stramentitij. Quae sequuntur, videntur de alia re, quam de Pilis tractasse.

Pilare] φιλητὴς Hesiodo, & πιλητὴς Aeolice.

Pilumnoe poploe] Hoc est Pilumni populi.

Pisatiles] Pisatiles, sunt οἱ πισᾶται. Memoria lapsus sum olim, qui destitutus codice Festi annotaui Picenos olim a Naeuio Pisatiles dictos, vnde etiam hodie fluuium Pisatellum dici. Ego plane hallucinatus sum, cũ haec memorites scri-

scribebam. Petoque a candidis Lectoribus, vt & hoc, & si quae similia dicta sunt, quae mihi cum omnibus cōmunia sunt, qui meminerūt & se homines, & a se nihil humani alienum putant, omnium mihi veniam facere. Porro Pantaleon iste Omphalionis filius fuit, vt ait Strabo, καὶ ποιητῶν ἡγεμών.

Piscinae] Lege: vnde Lucilius ait:

Obruso ore, pugil, piscinensis, reses-- Pugiles sunt obtuso ore, propter pugnos, quos in os recipiunt. Vnde illud:

--Os nullū, vel potius pugilis. Prouerbium est apud Plautum in Casina, obtuso ore, vel obtunso. Cum quis spe vel instituto deiectus, pudore suffunditur. ab iis, qui nihil praeter quam in os messem pugnorum, vt loquitur Plautus, reportarunt.

Pistum] Scribe, pro molitum. Varro de vita populi Romani libro primo: Nec pistoris nomen erat, nisi eius, qui ruri far pinsebat; nominati ab eo, quod pinseret. Idem ταφῇ ἀψίππου: Nec pistorem vllum nossent, nisi eum, qui in pistrino pinseret farinam. At temporibus vltimis Reip. & deinceps Pistores, vt notum vulgo, οἱ ἀρτοποιοὶ vocabantur. Et Plautus fuit pistor, cum trusatiles molas versando operam locasset. Minutius Felix: Octauius homo Plautinae prosapiae, vt pistorū praecipuus, ita postremus philosophorum. Frustra hunc locum Festi suspectum habēt docti viri, tanquam integer parum sit, ac mancus.

Plancae] Palancae prius dictae, a phalanges Graeco. Planci. Glossarium: Plancus, πλατύπους

Plancae] Infra, Agebatur manifesto de prouerbio, Plaustrum perculi. Ad idque citabatur versus ex Epidico Plauti:

Epidicus mihi magister fuit. P E. perij, plaustrum perculi. vt male hodie legatur, austrum perculi. quod maximus vir Adr. Turnebus haustrum interpretabatur, idq; optime, si ita prouerbium efferebant veteres. Sed cum agnoscatur hic a Festo, itē a Donato, ita retinebimus. Male vero prouerbium illud interpretatur Erasmus, vt cuiuis facile, qui eius interpretationem legerit, patere potest. Sed illi condonandum, quia ad eam opinionem Donatus male intellectus eum impulit, ac ipsum Erasmum

potius,quam plauſtrũ perculit.Cum alia mẽte apud Plau-tum accipiendum ſit. Porro non longe ab his verbis ſcripſiſſe videtur Feſtus: Plauſtrum perculi antiqui dicebant, ab iis, qui pedibus onuſta plauſtra percelebant, hoc eſt,euertebant .... id quod apud Plautum dicitur. Epidicus mihi magiſter fuit. Perij: Plauſtrum perculi. Videtur Eraſmus ſentire , vt non dicatur de eo, qui imprudens negotium euertit:ſed de eo qui prius rem praeparat, quã eã alioqui aggrediatur: vt de ruſticis, qui prius quam plauſtrum exonerent, plauſtrum ipſum percellũt. propterea prouerbium efferebatur, Bene plauſtrum perculi: Bene rem conficiam , cum eam prius mihi ſubegerim. At quomodo apud Plautum legitur, non potes ita accipere. Ridiculum enim ſi dicas : Perij : bene plauſtrum perculi. Neque ſane quomodo ſeruus apud Terentium loquitur. accipiendum enim ſemper de eo,qui euertit, & perturbat rem.Quare non Bene perculi,ſed,Pene perculi legẽdum. Quod indicatur verbo PERCVLERIS.Eſt enim, vt Grãmatici loquuntur , potentiale : hoc eſt Pene perculiſti. ἤδη τραχηλίσειας, ἤδη κρηνίξειας ἄν με. Vide vnius voculae ignoratio , vel potius vnius literulae menda magnum virum quam abſurde pronunciare coegit . Nam quis putaret plauſtra prius euerti, vt facilius exonerẽtur? Sed homines ſumus: neque propterea magni viri manibus iuueniliter inſultandum

Plebei] Infra:Plebei aediles,qui plebei ſcito,quae de eo magiſtratu ſuffragium tulit,ab illa ſunt conſtituti .... unt,qui vna cum Tribunis plebei creati ſunt diſſidente plebe a patrib.Ii fecerunt tabernas,quas nouas vocant, nos autem quinque dicimus eas, & ſeptem feruntur. Et plebeias vocamus a genere magiſtratus.

Plebeium] Infra: Plebeium magiſtratum neminem licet capere,niſi qui ex plebe eſt. Cuius generis eſt omnis magiſtratus, qui iſto nomine appellatur. Intelligit tribunatũ plebis,& aedilitatem plebis.

Plena ſue] Plena ſue Telluri ſacrificabatur,quia pecudis id genus , cum ſeritur, roſtro ſemen fodiendo corrumpere ſolet.

Plorare] Longum eſt toties indicare errores , cum id empus, & chartam lucrifacere poſſimus, & in continenti emen-

emendationem apponere. Traiectiones igitur,& alia errata ita restituimus: In Regis Romuli, & Tatij,& Seruij Tullij legibus haec est:SEI.PARENTEM.PVER.VERBERIT. AST. OLOE. PLORASSINT. (parentes) PVER.DIVEIS.PARENTVM. SACER.ESTO.SEI NVRVS.SACRA.DIVEIS.PARENTVM.ESTO.Ecce, quae in citandis regum nominibus traiecta erãt,ea suo loco reddimus.VERBERIT,pro verberet.Ita semper in XII. Nam & eo modo VINDICIT, pro vindicet. sed & Edim,pro Edam dicebant.OLOE.pro OLI.vna L. qui nõ geminabant, vt postea, cum dixerunt OLLI. sed plurali OLOE dictum,vt Pilumnoe poploe: hoc est,Pilumni populi. Supra idem Festus monuit ABOLOES,pro,illis dictum. Altera luxatio in altero legis membro facta erat. Importune enim vltima clausula loco mota erat. Vocem, parentes circulo inclusimus,neque maiusculis literis perscripsimus. Est enim Glossema pertinens ad OLOE: ne forte scilicet perperam illud OLOE acciperetur.quod veteres, cum citarent leges antiquiss. propter obscuritatem,aut verborum insolentiam factitabant. vt in illa lege: REM.VBEI.PAGVNT.ORANTO.NEI.PAGVNT. ANTE.MERIDIEM.IN.FORO.AVT.IN.COMITIO. CAVSSAM. CONICIVNTO. (cũ perorant ambo praesentes) POST.MERIDIEM.PRAESENTE. AMBOBVS. LEITEM. ADDICITO.(si ambo praesentes) SOL.OCCASVS.SVPREMA. TEMPESTAS. ESTO. Sed de his alias fusius. Nos haec produxisse contenti sumus.

Ploti] Quantum ex his colligere possumus,Plotum esse Vmbram vocem,apparet.

Ploxenum] De hoc satis alibi. Capsum in cisio vulgo in Gallia Tumberellum vocamus, quod capsae specie sit. Vtitur & Vitruuius: πλέρινθα καὶ ὑπερτερίαν Homerus vocat. Sirpiculum etiam veteres Latini,si ex vitili materia.

Plutei] Glossarium: Pluteus, παράδειγμα. ἀνάκλιτον, θυμέλη πλοίου,ἐγγώνιον ξυλίνου. Etiam Martialis τὸ ἀνάκλιτον τῆς κλίνης ita vocat:

Namq; puer pluteo vindice tutus erat. Aliae Glossae, Pluteum, γυψοπλασία.

Polimenta] Arnobius lib. VII: Polimenta sunt ea, quae

verecundius proles dicimus. Idem de prolibus lib. v: parte altera proles, cum ipsis genitalibus occupat. Item: Circuniectas prolibus diripientem membranulas.

Pollubrum] In Odyssea veteri: Argenteo pollubro, & aureo gutto.

χέρνιβα δ' ἀμφίπολος προχόῳ ἐπέχευε φέρουσα
καλῇ χρυσείῃ ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος
νίψασθαι--- προχόῳ χρυσείῃ, aureo gutto. ἀργυρέοιο λέβητος, argenteo pollubro. Aquam vero ipsam χέρνιβα vocabant.

Pollucere] Regis Numae lex fuit de polluctu, quae videlicet liceret polluceri, quae non liceret. De piscibus, qui squamosi essent, omnes, praeter scarum: idque propter raritatem. Rarissimus enim in Laurenti litore, atque adeo in ora Tyrrhenica erat piscis ipse. quique eum capiebant, in mare dimittebant. Non igitur per religionis caussam hoc sancitum est, sed vt parsimonia conuiuia, epulaeque publicae facilius ad puluinaria compararentur. Cuius rei auctor Cassius Hemina apud Plinium, his verbis: Numa constituit, vt piscis, qui squamosi non essent, ni pollucerent, parsimonia commentus, vti conuiuia publica, & priuata, caenaeque ad poluinaria facilius compararentur: ni qui ad polluctum emerent, precio minus parcerent, eaque praemercarentur. Neque in hoc pisce, sed in multis aliis modus est impositus etiam sacrificiis. Quare Seruius ait in libris Veterum legi, a maioribus sacrificando parsimoniam obseruatam. Puto legem his verbis conceptam fuisse: PISCEIS. QVEI. SQVAMOSEI. NON. SVNT. NEI. POLLVCETO. SQVAMOSOS. OMNEIS. PRAETER. SCARVM. POLLVCETO. Sine dubio autem lacer iste locus ita farciendus est: Pollucere merces diis quas liceat, sunt, far &c. At docti viri: Pollucere Mercurio quae liceat, sunt &c. Quid? an Mercurio tantum pollucebatur? non & Ioui Dapali apud Catonem? non aliis? Sed pollucere merces, hoc facessit illis negotium. frustra. praeter alios audiant Varronem: Hinc profanatum, quod in sacrario polluctum. atque Herculi decuma data ab eo est, quod sacrificio quodam fanatur, id est, vt fani lege sit, id dicitur. Polluctum, quod a porriciendo est fictum. Cum enim ex merci-

mercibus libamenta porrecta sunt Herculi in ara, tum polluctum est. vt, cum profanum dicitur, id est proinde, vt sit fani factum. Haec Varro. Pollucere merces dicebantur mercatores, quãdo de mercibus ἀπαρχὰς, & libamenta diis offerebant.

Pontina] infra: Potina tribus a Pontia vrbe dicta est. a qua & Pontina palus.

Popillia] Popillia tribus vna trigintaquinque tribuum. tot enim fuerunt. dicta a Popilliae felici nomine. a quo & tribus Pinaria a sororis eius nomine. Non dubium est ita scripsisse. Nam quid manifestius, quam a Popillia femina dictam tribum, cuius nomen auspicatissimum habebatur, ac bonae scaeuae, vt tunc loquebantur.

Popularia] Notabis Lararia pro cõpitalibus dicta. quod haud temere alibi reperias. Popularia opponuntur priuatis: vt popularia iudicia, priuatis iudiciis. Nam ita hic videntur Popularia opposita priuatis, familiaritiis, & gentilitiis sacris. Alias popularia sacra opponuntur, montanalibus, & paganalibus. Varro: Dies Septimontium nominatus ab his septem montibus, in queis sita vrbs est: feriae non populi, sed montanorum modo: vt paganalia, qui sunt alicuius pagi.

Porcas] Graeculus auctor Glossarij optimis quidẽ auctoribus in compilandis glossis suis vsus est; saepe tamen fallitur: vt cum Porta, pro porca ponit. Porta, τὸ μεταξὺ τῶν αὐλάκων ὕψος. Porta, τὸ μεταξὺ τῶν χωμάτων.

Porigam] Lege: cum aperte e proregam tractum sit.

Portisculus] Glossae, Porticulus, κελευστής. Qui est praeco alias, is in naue portisculus. praeco audientiam faciebat in Comitiis, in sacris & spectaculis fauentiam: portisculus modum remigibus dabat. in verbis Catonis dicitur Viros Romanos, qui remiges scripti erant, per portisculum sub flagro venisse. In quo est duplex antiquitatis notio, vna ciues Romanos ob capital admissum prius verberibus caedi, deinde numo sestertio, si Romae essent, trãs Tiberim venire solitos. altera, qui flagris caedebantur, ij sub praecone, aut si remiges essent, sub portisculo caedebãtur. Horatius: Sectus flagellis hic triumuiralibus Praeconis ad fastidiũ.

Posticum] Grammatici Graeci, παράθυρα, καὶ παραθύρια· καὶ παράθυρα κατόπιν τοῦ οἴκου.

Postliminium] Glossae: Postilimen, ἐπάνοδος. Falsum est, quod vetustissimi Iuriscōsulti prodidere, in nomine Postliminium spectari tantū praepositionem Post, reliquū productionis esse caudam, liminium. Nam postliminium recte ex Latini sermonis proportione dicitur ἡ ἐπάνοδος, vt contra Eliminium, ἡ ἔξοδος. Postliminij ius, & religio ex Atheniensium fontibus deriuatur, vt pleraque Romanorum alia. eodem iure apud Romanos erant, qui postliminio ab hostibus reuertebantur, quo apud Athenienses ij, qui δευτερόποτμοι, καὶ ὑστερόποτμοι dicebantur. Romani nolebant eum, cui tanquā mortuo iusta funerum facta erant, reducem limen insistere. quia funestari eo putabant, tam limen vtrunque & superum, & inferum, si a mortuo calcaretur, quam & hominem ipsum. Nam & mortui in limine collocabantur, quod Graecis dicitur πρόθεσις νεκροῦ. Iccirco tecto perforato in aedes admittebatur, ne ominosum esset illi per ianuam ingredi, per quam tanquam elatus erat. Quod enim illi iusta facta erant, ob id tanquam elatus fingebatur. Athenienses eos, quibus absentibus funus factum erat, non prius aedes ingredi patiebantur, quā per sinum laxae stolae mulier eum demitteret, tanquā denuo renasci videretur. Vnde δευτερόποτμοι, hoc est δευτερογενεῖς. πότμος enim, fatum nascentis. Qui enim semel ex aedibus elati sunt, nunquam postea eas ingrediuntur. Inde factū, vt quos mortuos putauerant, aut quos nunquam redituros sperabant, cum reuerterentur, ex orco eos rediisse dicerent. Artemidorus: τὸν παρὰ προσδοκίαν σωθέντα φασὶν ἐξ ᾅδου ἀναβεβηκέναι. Apuleius libro XI: Confestim denique familiares ac vernulae, quique mihi proximo nexu sanguinis cohaerebant, luctu deposito, quem de meae mortis falso nuncio susceperant, repentino laetati gaudio, varie quisque munerabundi, ad meum festinant illico diurnum, reducemque ab inferis conspectum. qui locus plane ad hunc morem allusit.

Potitum] Scribe: cum essent eae familiae numero duodecim.

Potitus seruitutis] Graecorum imitatione id dictum vult, qui dicunt, ἐπαυρεῖν κακοῦ. Hesiodus.

Praeciamitatores] Seruius in schedis: Pontifices sacrificaturi praemittere calatores suos solent, vt, sicubi viderint opifices

opifices adsidentes, opus suum prohibeant: ne pro negotio suo & ipsorum oculos,& cerimonias Deum attaminēt. Legendum autem hic: antecedentes clamant. Caeterum suspicor praeclamitores, quod viri docti substituunt, verā lectionem nō esse. Hoc enim vt facerent, inducti sunt verbo clamandi, quo Festus vtitur in ipsa vocis expositione. At nos cōtra Praeciamitatores verae lectionis vestigium, non veram lectionem esse putamus: & legendum, Praeciae, metatores dicuntur, qui Flaminibus, Diali, Quirinali, Martiali antecedentes clamabant. Metatores, sunt προπαρασκευαστάς: de quibus abunde in Ausonium.' praeterea vox satis nota vel medioeriter docto. At Praeciae ipsos vocatos esse infra post dicitur. vt dubiū non sit, quin legendum sit ita, vti emendamus. Praecire, est praeclamare. cire, clamare. vnde id explicans, clamandi verbo vtitur Festus. Praeciae, procalatores, qui praemittuntur a Flamine. propterea recte metatores exponit Festus. quia & metatores praemittebantur ad locum castris capiendum, & ad hospitia militibus paranda.

Praecidanea] Barbarus mutilator putat a praecidendis frugibus. nō aduertit quid sit praecidanea, quid item succidanea. praecidanea hostia imitabatur Graecorum προτέλειαν. quae sunt Atteio Capitoni feriae praecidaneae, Graecis eae προτέλειος ἡμέρα, succidaneae, τὰ δεύτερα ἀμείνω. Et nō a caedendo, sed a cedendo, per e. Vnde succedaneum etiam apud Iurisconsultos. Gellius aliter.

Praecidanea dicitur]. Praecidanea dicitur, quod ante sacrū caederetur id genus hostiae. quod, sacrum praecidariū appellabatur. Praecidarium & Praecidaneum idem est. Sic extrariū, extraneum: pedarium, pedaneū. Si Gellius considerasset praecidaneum sacrum dici, nunquam miratus esset praecidaneas etiam ferias dictas fuisse.

Praedia] In tertio Coniectaneo monuimus dicendum proebra vt enebra.

Praedonulos] Lege: praedoneulos. Si quis Latine scit, is non ignorat, praedonulos Latinum non esse. Hoc ἐκ τῶν ἀνὰ λόγον Latinae linguae satis patet.

Praefecturae] Quae egregiam antiquitatis cognitionē continent, ea non leuibus mendis inquinata sunt. Sunt autem haec ex prisca scriptura: In quas solebant ire prae-

fecti quattuor viginti ſexuirum num pro populi &c. Lego: in quas ſolebant ire praefecti,qui,autore viginti ſex virum numero, populi ſuffragio creati. Recte ſane. Neque enim quicquam populus ſciſcebat ſine auctore. Itaq; & leges auctore quodam ſemper ſciſcebat. Ex vocibus, qui auctore, factum erat quattuor, mendo ſatis procliui ac propenſo.

Praefericulum] Praefericulum vas aeneum ſine anſa patens ſummum, velut peluis,quo vtuntur in ſacrario Opis Conſiuae.

Praeficae] Gloſſae: Praefica, ἡ περὶ τῆς κλίνης ἐν τῇ ἐκφορᾷ κοπτομένη. θρηνῳδὸς ἐπ' ἐκφοράν.

· *Praemetium*] προλόγιον. Vide Coniectanea. Gloſſarium: Praemetiuum, ἡ πρὸ θερισμοῦ δημήτρας θυσία.

Praepetes] Praepetes aues dictas quidam putant, quia volãtes ſe offerunt. Nam praepetere, eſt, auem auſpicanti ſe offerre. Vnde praepetes aues dicuntur, quae ſe ante auſpicantẽ ferunt. Nã antiqui praepetere dicebãt pro anteire. Seruius in fragmentis: Praepetes ſunt, quae ſecundo auſpicio ante eum volant,qui auſpicatur. Aues autem aut oſcines ſunt,aut praepetes. Oſcines,quae ore futura praedicunt. Praepetes, quae volatu augurium ſignificant,cum ſunt proſpera. Sed praepetes aut ſuperiora tenẽt, & praepetes vocantur: aut inferiora, & dicuntur inferae. Praepetes autem ideo, quia omnes aues priora petunt volantes. Vide etiam Gellium lib. v i.cap. v i.

Praerogatiuae] De iis, item illis, quae iure vocatae dicebantur, Aſconius,& Liuius. Auſonius in Panegyrico ad Gratianum Auguſtum: Valete modo claſſes populi, & vrbanarum tribuum praerogatiuae, & centuriae iure vocatae. Liuius libro i x. de Flauio ſcriba: fierique ſe pro tribu ædilem videret. Ego interpretor P R O. praerogatiua tribu. Piſo de eodem: Eundem primae tribus Aedilem curulem renunciauerũt. eaedem ergo praerogatiuae tribus, & primae tribus.

Praes] Feſtus ait praedem dictum eſſe,quod interrogatus a populo ſi praeſeſſet, reſpondebat, Praes. Supple, Sum. Praeſeſſe antiquitus ſignificat praeſentem eſſe, παρεῖναι. Vnde ſupereſt participium Praeſens. Auſonius auctor valde bonus, dignus qui meliore ſaeculo natus fuiſ-

ſet

ſet, ait in ludicro dramate ſeptem ſapientum:

Thalis autem, ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα protulit.

Spondere qui nos, noxa quia praeſeſt, vetat. praeſeſt, πάρεστι. Graecus interrogatus, εἰ πάρεστι, reſpondet potius πάρειμι quam πάρειμι. Sic Romanus interrogatus, an praeſes?. reſpondebat, praes, nō praeſſum. Varro: Itaque Praes, qui a magiſtratu interrogatus in publicū, an praeſeſt. a quo & cum reſpondet, dicit, praes. Ita enim legendū apud Varronem. Alioqui ſcio antea non ſatis perſpicuum neque Varronis, neque Feſti locum fuiſſe. Multorum ſcriptorum Latini nominis codices calamo exarati habent praeſeſt. pro quo vulgati, praeſto eſt.

Praeſiderare] Graeci προχειμάζειν. προχείμασις, praeſideratio. quidni & Poſtſideratio ἡ ἐπιχείμασις dici poterit? Vide Vegetium. Hoc autem ita dicebant veteres Romani, quia anni tempeſtates ſidera vocabant. & Confectum ſidus, vel peractum hiemis, æſtatis ſidus dicebant.

Praeſtitem] Praeſtites, προστάτιοι. Praeſtites Lares iidē, qui προστάτιοι θεοὶ apud Graecos.

Praeſtolari] Praeſtum a veteribus erat in vſu. a quo remanſit praeſto aduerbiale. ὑποκοριστικὸν praeſtulus, vel, vt antiqui ſcribebant, praeſtolus. Inde, praeſtolari. Praeſtus ſeu praeſtulus, ἐπίλμενος, προσκαρτερῶν, προσλιπαρής. Pro quo praeſens, vſitatum. vt, praeſens animus. Gloſſarium: Praeſens ἐπιφανὴς καὶ παρὼν, καὶ εὐχαλκος. Lege καὶ εὔαλκος. εὔαλκος eſt fortis. quod & ἰναλκὴς quoque dicebatur.

Praeteriti] Vnde vnde haec expiſcatus ſit Verrius, aut Feſtus, ſane omnia contra rationem vetuſtiſsimorum Po. Ro. inſtitutorum ſunt. eaque plane toti antiquitati Reip. Ro. aduerſantur. Et miror, vnde haec exſcripſerit.

Praetexta] Infra: Prætexta nulli alij licebat vti, quam ei qui iure alicuius magiſtratus haberet, & in loco publico ludos faceret. Is enim ea vtitur, & ſcribam habet ob eos, quos facit, ludos. Huc vſque videor tuto veſtigiis Feſti inſiſtere. in reliquis lubricum eſt iter. Ait nulli alij licuiſſe praetexta vti praeterquam ei, qui eam haberet iure magiſtratus & in loco publico ludos faceret. Quod verum eſt. Nā magiſtri collegiorū, & magiſtri vicorū, qui magiſtratus non erant, ludos faciebant praetextati, vt notum eſt ex ea in Piſonem, & ex Aſconio, item ex Liuio, libro xxxi

Tribuni plebis, auctore Plutarcho, praetexta non vtebantur. puto, quia ludos non faciebant. Sequentia plus minus ita habuerunt: Item praetexta Consulibus, & Praetoribus vota quaedam ob ignorãtiam sacrorũ nouorum nuncupãtibus datum est vti: item votum soluentibus aliquod. Item Valerius vicanus vtens pura ex S. Senatus improbatus est. Videtur velle Festus vsum purpurae sacrũ fuisse. ideo magistratibus concessum non tam iure magistratus, nam & Tribunis concessus fuisset, quam ludorum & votorum caussa. Res enim sacrae ludi, & vota. Ideo ob ludos vtebantur Aediles, & magistri collegiorum, ob vota Consules, & Praetores. Vota illa quae nuncupabantur ob sacrorum nouorum ignorantiam, videntur esse, quae Consul, aut Praetor vouebat, si quid minus rite & per ignorantiam committens nouam religionem contraxisset. Vicanum videtur vocare vicimagistrum. ex sententia senatus improbatum ait quod in pura toga, non in praetexta ludos Compitalitios faceret. Ita enim puto Festum scripsisse ex S. Senatus, quod interpretor ex Sententia Senatus.

Praetextae] Pro praetextatae. Horatius:

Vel qui Praetextas, vel qui docuere Togatas. id est, praetextatas. Fabulae argumento Romano aut Togatae, aut Praetextatae. Comoediae quidẽ, Togatae: Tragoediae autem Praetextatae. Afranius, & Titinius Togatarum poetae dicuntur. Ennius, Pacuuius, Attius Praetextatarũ. Nam Ennius Scipionem, Pacuuius Paulum, Attius Brutum, & Aeneadas, seu Decium Tragoedias docuerunt. Ergo non mediocriter errant, qui ad hunc Festi locum, itẽ ad locum Togatarum, Togatas de togatis viris: Praetextatas de pueris, ac puellis praetextatis compositas fuisse annotarunt. Ipsi viderint, an Scipio, Brutus, Decius, qui se deuotauit, pueri habendi sint: & an Lucretiam, cum se interficeret, puellam putandum sit. Haec sunt viris & grauissimis, & magni in literis nominis indigna. Ratio in prõptu est. Toga populi est. & populare argumẽtum Comoediis. Praetextae magistratuum, quae sunt grauissimae personae, & cothurno, non socco aptae. vel, quod, vt ait Asconius in praetura Vrbana, praetexa honestorum erat, toga vilioru.

Praet-

Praetextatum] Ita malo, quam prae textum. quod ait, depositis praetextis, quas scilicet Fortunae Virginali deponebant, vt supra monuimus.

Prandium] A Graeco πρώϊν, ex Plutarcho.

Presin] Vide doctiss. Turnebi Aduersaria. qui legit Praesentaneam.

Prim. . . .] Omnia mutila sunt & vltima linea ad aliud, quam ad Primigenium sulcum pertinet. Quo enim tutelare iudicium?

Priuato] Priuato sumptu se alebant milites antequam stipendia mererentur. quod in id durauit tempus, quod fuit paulo ante quam Vrbs capta est a Gallis. a quo fine publico stipendio milites non fiebant.

Priueras.] Priuus, priuerus: vt Iouis, Iouerís. &c.

Priuinio es] Lege, Priuoes, priuis, singulis. Priuoes, priuis: vt oloes, ollis: Pilumnoe, Pilumni: poploe, populi, &c.

Priuos] Offendit me, quod apud Ciceronem pro hac voce Priuatum subtituerint. vt in ea pro domo: Vetant leges sacratae, vetant XII. Tabulae leges priuis hominibus irrogari. At hodie legunt Priuatis. item III. de legibus: tantum maiores in posterum prouidisse: in priuatos homines leges ferri noluerunt. Cum Cicero scripserit, in priuos homines. Subiicit enim: id est enim priuilegium. Postea interpretatur: Ferri de singulis nisi centuriatis comitiis noluerunt. Vide Gellium libro X. cap. XX.

Pro] Corruptissima sunt: alias aliud alio, vt pro pecunia, pro praedio, pro consule: Lego: alias apud, ab, ob: vt pro pecunia, pro praede, pro consilio.

Pro] Infra: Fere omnia ex Epitome diuinare potes. Hoc tamen praeterea habebat Festus, quod Attium in Menalippo, vel Ennium in Menalippa, item Plautum in Condalio citabat.

Pro scapulis] Lege in exemplo Catonis: hostem percussi.

Probrum] Versus Attij plane Stoicum decretum est: οὐδὲν κακὸν, εἰ μὴ αἰσχρόν.

Procapes] Glossarium: Captam, τὴν ἀπὸ προγόνων οἰκίαν. Lege, Capem. Isidorus: Procapibus, proximis. Procapis,

proximus.

Procestria] Glossarium : Procastria, οἰκήματα περὶ παρεμβολῆς.

Procinctam] Glossarium : Procinctum, ὅταν εἰς πόλεμον συγκαλίσωνται. Porro ita videtur scripsisse Festus : Procinctam classem Flamini Diali, hoc est milites ad praelium instructos, & paratos videre non licet. antiqui enim procinctum dixerunt, vt nunc quoque, cum exercitus instructus est. Procincta autem acie ad pugnam ire soliti erãt. vnde dicuntur testamenta in procinctu fieri, quae instructa acie nuncupabantur, vel quae ad pugnam ituri nuncupabant.

Procitant] Glossarius: Procitat, προσεκκαλεῖται.

Procitum] Verba ex veteri Odyssea, Matrem procitum plurimi venerunt, sunt ex illo: πόσσοι μητέρ' ἐμὴν μνῶνται.

Proculum] Proprie, qui poetis τηλυγέτης.

Procum] Plautus Poenulo : Nequiquam hos procos mihi elegi. hoc est proceres, εὐγονικῶς.

Prodegeris] Lego versum Plauti:

Pollucte prodigum esse amatorem addecet.

Prodidisse] Prodita res, & prodicta, pro eodem dicitur. Liuius libro XXXVIII: Cum inuidiam & certamina cum Tribunis prospiceret, die longiore prodicta, in Liternum cõcessit, certo consilio, ne ad caussam dicendam adesset. male vulgo producta. Libro III: in carcerem est coniectus, eique Tribunus diem prodixit. Et, Adeoque constantia sua & Tribunos obstupefecit, & plebem, vt diem ipsi sua voluntate producerent. Lege, prodicerent. Paulopost: antequam producta dies veniret, moritur. Lege, prodicta. Sed & apud Gellium corruptum inuenies. porro apud Liuium & prodita die legitur. Lege ita verba Catonis: Te C. Caecili diem prodidisse militibus legionis tertiae, cũ proditionem non haberes. proditionem magistratus dicitur habere, quomodo & vocationem, & prehensionem, hoc est, prodendi, vocandi, praehendendi ius. In vetustissima lege fracta, extant vestigia prodictae diei his verbis: ...... EX. HACE. LEGE. TRIBVENDEI. CAVSSA. PRODEIXERIT. IS. VT EI. QVOD. RECTE. FACTVM. ESSE. VOLET. FACITO.

Produit

Produit] Verba legis Cenſoriae ita ſententia poſtulante legerim: PORTICVM. SARTAM. TECTAM. QVE. PRODVIT.

Profanum] Infra: verbum alieno loco poſitum. nam de verbo Porricere diſputabat. Ad quod locum ex Plautina Pſeudolo profert:

> Atq; in manibus exta teneã, vt porriciã, interea loci
> Si lucri quid detur, potius rem diuinam deferam.

Deinde diſſerebat de profanatione eorum,quae porriciebantur.ea videlicet,quae porriciuntur, profanari docens: & profanata conſumi. Varro: Itaque ob id in fano conſumebatur omne, quod profanum erat, vt etiamnum fit. quod Praetor vrbanus quotannis facit, cum Herculi immolat publice iuuencam. In fine ita lego: ea autem, de quibus diſſentio,& aperte, & breuiter, vt ſciero, ſcripta in his libris meis inuenientur, qui inſcribuntur: PRISCORVM VERBORVM CVM EXEMPLIS. Neque dubium eſt, quin ita ſcripſerit Feſtus. Sed libri ij interciderunt. Nam quod docti viri putant Feſtum de his, quos in manu habemus, loqui:& peccant ipſi, & alios in errorem inducunt. Nam neque Feſtus hos libros, qui extant, vocaſſet ſuos, cum ſint Verrij.neque in iſtis libris inſtituit reprehenſionem Verrij, praeter quam in locis admodum paucis, idque obiter. neque paucos hos libros vocaſſet, cum ſupra XIX. ſcripſerit: neq; haec eſt horum librorum inſcriptio, cum a Macrobio vetere auctore, vt verborum ſignificatione citentur. His,& pluribus rationibus, atque adeo tenore verborũ Feſti inductus quilibet poteſt aduertere libros PRISCORVM VERBORVM CVM EXEMPLIS non eſſe eoſdem cum his noſtris DE VERBORVM SIGNIFICATIONE.

Profeſti dies] Afranij exemplum, quod citabat Feſtus ex Priuigno,extat integrius apud Nonium:

> Quae nos ſolemus facere feſtiuo die,
> Quotidiano opere promiſces omnia.
> At quae profeſto,contra: cum celebras focum.

Ita enim legendum apud Nonium.

poſt *Prolatum*] Non dubiũ eſt,quin haec,quae ſubiiciam, hic deſiderentur: Parret dicendum exiſtimant. quam cõſuetudinem oſtendit formula, quae eſt, PARRET. Ab

eo Parra, auis sinistra. Et eius significatio eadem. De verbo Parret gemino rr, vide supra. Parram aït dictam, quia parreat, hoc est, appareat, & sese obiiciat obuiam praetereuntibus. inauspicatam autem fuisse, & ἐνόδιον aduersum auspicium facere solitam, vel vnus Horatius testis suffecerit: Impios parrae recinentis omen Ducat.

Promellere] Mellere, seu Melere antiquum verbum a Graeco μέλλειν. Cuius vestigia supersunt in voce Remeligines.

Promerion] Corruptissimus locus, siquis alius. Legendum ita haud dubie: Promerito, praecipuum, praeter caeteros meritum, vt pro medio, hoc est participem, & pro indiuiso dicimus. Quae verba quantum Latini sermonis intererat, salua, atque incolumia mansisse, nemo non videt.

Promulco] Mihi mirum videtur promulco dici trahi nauem, cum id Graeco verbo remulco agi dicatur, παρὰ τὸ ῥυμουλκεῖν.

Pronubae] Tertullianus in libro exhortatorio ad castitatem: Monogamia apud Ethnicos in summo honore est, vt & virginibus legitime nubentibus vniuira pronuba adhibeatur: & sic auspicij initium est. Seruius in schedis: Varro pronubam dicit, quae ante nupserit, & quae vni tantum nupserit. Catullus:

Vos vnis senibus bonae
Cognitae bene feminae
Collocate puellulam.

Prophetas] Colloca versus Iulij Caesaris suo ordine:

Cum capita viridi lauro velare imperant
Prophetae, sancta caste qui purant sacra.

Purare a purus, vt piare a pius. de hoc C. Iulio Asconius in Scauriana: Idem inter primos temporis sui oratores, & tragicus poeta bonus admodum habitus est. Huius sunt enim Tragoediae, quae inscribuntur Iulij. De eodem C. Iulio Cicero in Bruto: Sunt eius aliquot orationes, ex quibus, sicut ex eiusdem Tragoediis, lenitas eius sine neruis perspici potest.

Propter viam] De hoc satis alibi. Fiebat autem Herculi. apud cuius aram omnia, quae profanabantur, absumi necesse erat, vt supra in Porricere vidimus. Nam ridiculũ

putare

putare in sacrificio propter viam tātum id fieri: cum epulū propter viam profanetur Herculi: & omnia quaecunque Herculi profanabantur, consumi necesse erat. Vide Varronis verba, quae supra in Porricere adduximus.

Propudiosum] Non dubium, quae Graecis καθάρματα, ea Latinis propudia dicta. Inde homines sceleratos, vt Graeci καθάρματα, sic Romani eosdē Propudia vocarūt.

Prorsi] De hoc verbo ad Ausōnium diximus. Significat rectum, & prolixum. vnde tunica prolixis villis, prosa tunica. Glossarium: Prosa, pexa tunica, πεξὸν ἱμάτιον. Prorsus ergo, εὐθὺς, & prorsum, εὐθύ. vt in exemplo Catonis, Prorsus deuertebantur pro hospitibus ad amicos suos. Prorsus, ἰθύ.

Proficiae] Glossarium: Proscle, ἀπροθύσια. lege, Proficiae. item Proficiae, αἱ τῶν θυμάτων ἀπαρχαί.

Prosimurium] Infra: Prosimurium esse ait Antistius in Commentario iuris Pontificalis pomerium, id est postmurum, vt ait Cato. Olim quidem omne post murum intimum, nunc etiam intra aedificia pomerium, quasi promerium solet dici. Reliqua ne Sibylla quidē diuinauerit. Quod ait Paulus de Pontificali pomerio, id tractabatur in linea, quae est harum reliquarum decima septima.

Prospera] Fortasse dicebat prospera quaedam nos vsurpare solere nomina praefiscine, quod declinatum sit extrema producta syllaba, vt occurramus fascino, vt ait L. Cincius quod fieret etiam in familiae purgandae sacro. His non absimilia scripsisse mihi videtur. Plinius: cur publicis lustris etiam nomina victimas ducentium prospera legimus? cur & fascinationibus adoratione peculiari occurrimus? Titinius Setina:

Paula mea, amabo, pollulam laudem addito

Praefiscini-- Charisius subdit interpretationem: ne puella fascinetur. Praefiscini ergo aliquid fieri aut dici erat, cum facto, aut dicto aliquo, fascino occurrebatur. Ait declinatum in e producta. quia nonnulli, vt puto, existimabant esse vocatiui casus. vt supra Numere dictum est a quibusdam corripi in vltima syllaba, & vocandi casu dictum. Gellius ex veteri codice, lib. x. cap. XXIIII. loquens de Diequinti: Extremam istius vocis syllabam tum per e, tum per i, scriptam legi. Nam sane quam con-

NEC. QVIS. FACITO. QVOMINVS. EI. OETANTVR. FRVANTVR. HABEANT. POSSIDEANT. illud. SEXDEQVIMQ. Sexdecim que. Addit circa finē, eum, quicunq; volet magistratus multare, liceto: dū modo maiore patrem familias multa, minore eum qui in potestate est quam patrem familias, coerceat. SACRVM IVDICARE. Fil'j peculiū patris familias, pecuniam, familiamque Cereri sacrare. Pro sedulum, manifesto SE. DOLO. M. legendum. sine dolo malo.

Publicius] In fine: vehicula venire possint.

Pudicitiae] Monstrum verbi est in hac periodo. sed puto ita conficiendum: Pudicitiae signum in foro Boario est, vbi Aimiliana aedis est Herculis. Deinde: ad milliarium III I. ex quo factum, illi. Aimiliana aedes Herculis dictum, vt apud hunc ipsum, aedes Iouis Merellina. Vide in Tarpeiae.

Pueri im . . .] Puer impubes tantum dicitur. Atta in . . . . . id pluribus versibus docet. Quae sequuntur, pertinent ad historiam penitus nobis incognitam. Quorum initium plus minus ita conceptum fuisse videtur: Pueri aeneum signum ad Salinas positum est. quod signum alla tum e . . . . . . est. Quod sunt conati quidam euellere. nemo vnquam potuit. Quaerant igitur docti viri.

Punici] *Punici dicun*tur, nō Poenici, quanuis *a Phoenicib. Orsa*ntur. Et Punicum bell*um, quanquam Poeni app*ellantur. Nam quae soleb*ant efferre per Pu*, longam, Ennius in Poe, extulit P*oenos dicens. sed corruptum est incuria li*brariorum: qui ea quae fe*minino genere dicantur, scripsit masc*ulino. etiā ipsi Gr*aeci ita loquūtur, qui Ph*ilologos, philargyros *feminas dicunt. Poenos apud Ennium viros putans librar*ius appellari, mu*tauit. quod per adiectionem ea* vox explanata non *fit, cum tamen eiusmodi* nomina tam in vi*rili, quam in femineo sexu accipiantur. nam* dicimus tam hic lupus, qu*am haec lupus. quin ea, quae par*ticipia appellantur, quae *aliquem ordi*nē rerum significāt, *& casus*, tempora, personas recipi*ant, vtroque genere enunciantur*. Distinximus quae Festi sunt, ab iis, quae nostra. vt lectori fidem faciamus, neque nos credere, neque persuadere aliis velle, quae Festi non sunt, ea esse Festi. Sed imitatus sum homines veterum signorum, ac statuarum studiosos atque admiratores, qui vbi signum

marmoreum elegantissime scalptum habẽt, atque id forte propter vetustatem aliqua parte sui, vt saepe fit, mutilatũ sit, conquirũt peritos artifices; qui a se partẽ mancam suppleant. omnes, qui illud signum vident, norunt & quid de veteri artificio deperierit, & quid de nouo additum sit. tamen id, quod additum est, tanti momenti est saepenumero, vt absque illo foret, totius signi reliqua proportio ac commẽsus lateret, atque obscurus esset. Sic in hoc Festi loco fecimus. nam sine illis mẽbris quae addidimus, quid ille truncus esset, facile discerni non poterat. Non mediocriter autem studiosos iuuimus, quantum iudicamus, qui solo prope aequatum aedificium diligentia nostra a fundamẽtis vsque rediuiuum excitauimus ac sartum tectum praestitimus. Nouum autem non est Ennium Poenos dixisse, cum de feminis loqueretur, cum & Virgilius quoque dixerit ducente deo, cũ de Venere intelligeret. Quod Graecorum imitatione fecit, apud quos ὁ θεὸς, καὶ ἡ θεός. imo potius Homeri, qui de Helena ita scribit ἰλιάδ. γ'

βῆ δὲ κατασχομένη ἑανῷ ἀργῆτι φαεινῷ,
σιγῇ: πάσας δὲ Τρῳὰς λάθεν. ἦρχε δὲ δαίμων.

δαίμων, hoc est ἡ ἀφροδίτη. Vellem haec potius considerasset Macrobius. Hoc enim Virgilius illo loco expressit. Caluus: Pollentemque Deum Venerem--- Participia istis annumerat. nam amans ἐπίκοινον. Sed melius Graecorum, quam si Latinorum exempla adduxisset. Nam Graeci, quanuis distincta participiorum genera per voces habeant, tamen & masculinum attribuunt feminino, vt Sophocles. quod Festus quaerit, Poenicum bellum non dici sed Punicum, sciendũ est & veteres Poeniciũ dixisse. in vetustiss. lege, quae proxime tempora Punica scripta fuit, POPVLEIS. LIBEREIS. QVEI. IN. AFRICA. SVNT. QVEI. EORVM. IN. AMEICITIAM. POPVLEI. ROMANEI. BELLO. POENICIO. PROXVMO. MANSERVNT.

Pura vestimenta] Lege: id est non obstita. Obstitum est fulguritum: ab eo quod obliquum obstitum dicebant. Fulgura autem duplicia, caelestia, terrestria. Caelestium ictus semper obliquus, vt casus semper obliquus. Auctor Plinius lib. II. Porro de puris vestimentis Seruius in fragmentis: Sane, inquit, in sacris pura vestis appellatur, quae

neque

neque funesta sit, neque maculam habeat ex homine mortuo.

Puri] Manumissio hic dictum est pro liberatione. vt dicitur liberatio nexi. Est autem manumissio, seu liberatio sacrorum caussa vnus ex illis modis, quibus liberabatur heres, qui accepta hereditate tenetur sacris familiae. Notum enim est veteri iure Pōtificio cōtineri, vt sacra priuata conseruentur, ac deinceps familiis prodantur. ex quo institutum, vt ne morte patrisfamilias sacrorum memoria occideret, sed iis essent adiuncta, ad quos eiusdem morte pecunia venisset. Igitur praestigiae excogitatae, quibus fucus, vt ita dicam, legi fieret. Introducti enim sunt modi, quibus sacra perimerentur. Id autem fiebat aut emancipatione per aes & libram, adhibito libripende, quae hic dicitur manumissio sacrorum caussa. Cicero II. de legibus: Quinetiam cauent, vt cui plus legatum sit, quam sine religione capere liceat, is per aes & libram heredes testamenti soluat. propterea quod eo loco res est ita soluta hereditate, quasi ea pecunia legata non esset. aut fiebat alio genere imaginariae venditionis, quae vocabatur coemptio, adhibitis senibus coemptionalibus, qui asse Caiano, hoc est nummo sestertio dicis caussa ter accepto, & rursus reddito heredem absoluerent. in ea pro Murena: Sacra illi (veteres) interire noluerunt, horum ingenio senes ad coemptiones faciendas interimendorum sacrorum caussa reperti sunt. aut denique detestatione, quae solennibus verbis Calatis comitiis celebrabatur. Gellius libro XV: iisdem comitiis, quae Calata appellari diximus, & sacrorum detestatio, & testamenta fieri solebant. Quare & Seruius Iurisconsultus scripsit librum de sacris detestandis, vbi de iure testamentorum disputabat. Gellius libro VI. capite XII: Seruius Sulpitius Iurisconsultus, vir aetatis suae doctissimus, in libro de sacris detestandis, qua ratione adductus Testamentum verbum esse duplex scripserit, non reperio. Corrupte enim in Gellio vulgo editur: in libro de testamentis secundo. At ea, quam reposui, est veterum excusorum & calamo exaratorum. Alij erant etiam modi perimendorum sacrorum, vt caput partitionis, in deducendis centum nummis. de quo vide secundo de legibus. Tantum ea ego apposui, quae declararent, quid

manumiſſio ſacrorũ cauſſa hic apud Feſtum, quid itẽ deteſtatio ſacrorum. Neque eſt quod quiſquam putet, manumiſſionem ſacrorum cauſſa dici, quod Veſtalis, & Flamen Dialis exibat patris ſui poteſtate. Nam ij ſtatim ſine emancipatione, ac capitis deminutione de patris poteſtate exibant. Neque libet intelligere de eo, quem pater in alienam familiam daret, vt cum eũ ex poteſtate emiſiſſet, poſtea ſacrorũ cauſſa manumiſſio celebraretur. qui enim tertia mancipatione in iure ceſſi erant a parente, in cuius poteſtate erant, eodem momento in patris adoptiui ſacra tranſibant, quo e patris naturalis ſacris exibant. Apparet autem, qui ſacris exoluebatur auri puri, probi, puti, ſui neſcio quantum arcae Pontificum inferre ſolere.

Purime] Infra. Duo membra ſunt in his reliquiis. in primo quid ſit ager publicus diſſerebatur: nempe quo & augures publici fruebantur, qualis erat qui in agro Veienti erat, nomine Oſcus. Videtur autem velle Feſtus Publicum agrum dictum eſſe ab auguribus publicis. De quibus Varro: Vt noſtri augures publici diſſerunt. Cicero: publici augures ſignis & auſpiciis poſtea vidento.

Poſtea] Ita pene ſcripſerat: Prodicere diem eſt prodere. Prodictio namque proditio eſt, quae in praeſens valet. prodicere diem, & prodere diem idem eſſe ſupra notauimus. Gellius lib. XII. cap. XIII. Kalendasque mihi prodictas, vti intra eum diem pronunciarem. Male hodie, productas.

Puticuli] Fere ex Varrone emendari poteſt. Acro: a puteis foſſis ad ſepelienda cadauera pauperum, locus dictus eſt puticuli.

Putus] Putum ait dixiſſe antiquos, pro puro. Vnde putatae vites, quod, cum id, quod inpedimẽto erat, deciſum eſt, remaneant purae, vt Cornifici. ait. Haec Feſtus; & ad id vtebatur auctoritate Ennij in Alexandro, qui dixerit, dimidio purus putus. Item Plauti ex Pſeudolo: Purus putus ſycophanta eſt. Reliqua fere ſunt in Epitome.

Poſt *Putus*] Incompertum mihi, quid voluerit Feſtus vſque ad illud. . . . . formon. duae lineae, que ſequũtur, pertinent ad pedeſtria auſpicia. Et ſupinitate neſcio qua huc trãſlata ſunt, cum iam ſupra ſuo loco relata ſint. Vide poſt Pedeſtria. Quod ſequitur, manifeſto ita fuit: Parilia ſibi obſer-

obſeruanda iudicāt priuatim ipſae quoq; puerperae domi in ſtratis, vti pariendo ſtabiliantur Parilia feſta. Non ſolum, inquit, rure vniuerſorum Parilia ſunt, ſed & priuatorum domi, puta puerperarum. Vide ſuperſtitionem. qui dicebant Palilia, a Pale Dea deducebant. qui Parilia, a pariendo. Porro in ſtratis, hoc eſt in lectis, foetae cubabant, dicis cauſſa. Eos lectos in atrio ſternebant, quos aduerſos vocabant. Aſconius in Miloniana: Deinde omni vi ianua expugnata, & imagines maiorum deiecerunt, & lectulum aduerſum vxoris eius Corneliae, cuius caſtitas pro exemplo habita eſt, fregerunt: itemque telas, quae ex vetere more in atrio texebantur, diruerunt. Ex quibus apparet in atrio ante ianuam lectum aduerſum fuiſſe. Propertius:

Si tamen aduerſum mutarit ianua lectum,
Sederit & noſtro cauta nouerca toro.

hoc eſt, ſi alia vxor ſuperinducatur, quae aduerſum lectum noſtrum muter, hoc eſt ſibi nō mihi ſternat. Nam vna quaeque matrona domi ſibi aduerſum lectum ſternebat. Laberius in Compitalibus:

Nunc lentus es tu, nunc tu ſuſque deque fers.
Mater familias tua in lecto aduorſo ſedet.
Seruis ſex tantis, vernulis nefariis.

Hoc eſt, vxor tua focta de more in aduerſo lecto ſedet adſtantibus improbiſſimis ſeruulis. neque ſuſpicaris de ſtupro. Sternebatur etiam lectus Diis coniugalibus Pilumno, & Picumno. Seruius in ſchedis: Varro Pilumnum, & Picumnum infantium Deos eſſe ait: eiſque pro puerpera lectum in atrio ſterni, dum exploretur, an vitalis ſit, qui natus eſt. Intelligit autem locum Varronis hunc ex lib. II. de vita Po. Rom. Natus ſi erat vitalis, ac ſublatus ab obſtetrice, ſtatuebatur in terra, vt auſpicaretur rectus eſſe: diis cōiugalibus Pilumno & Picūno in aedibus lectus ſternebatur. Ex quibus apparet, alium lectum aduerſum eſſe, alium eum, qui Pilumno, & Picumno ſternebatur. Nemo eſt antiquitatis paulo ſtudioſior, qui non his rediuiuis Feſti reliquiis laetetur, praeſertim de aduerſo lecto apud Propertium. quod hactenus a nemine indicatum fuerat.

Putus. Infra. Deinde de verbo Promptum agebat: promptum ſignificat paratum. deinde vtitur teſtimonio veteris ſcriptoris, qui dixerit: de cuius aere tute promptum triti-

cum in commentario tuo retulisti. quidam prolatum significare aiunt promptum. sed promptum ait id, quod in futurum factum sit, cui .... re, cum praesertim aliud penus, aliud promptuarium panis olei vini appelletur. In hanc sententiam Festum scripsisse putamus. nam monstrũ verbi erat, pantoleium, pro, panis, olei, vini.

Pu.....] Plane ignoro quid sit.

P...qu.] De Pio, ac Piaculo, & expiationibus fulgurũ egisse Festum puto. item pecuniam, quae erogaretur piaculorum caussa, piacularem dictam. edictaque, quae quid in religiones ob ignorantiam commissum expiari iuberẽt, piacularia dicta. idque referri a Messala in explanatione sacrorum, an auguriorum. Sequebatur deinde. Pipulum, ploratus, a pipatu pullorum sumptum. Varro: In Aularia: Pipulo te differam ante aedes: id est conuicio, declinatum a pipatu pullorum. Isidorus in Glossis: Pipulo, ploratu, conuicio. Reliqua alio pertinebant, de consulib. eorumque lictoribus. puto iis tractatũ fuisse de legibus Consularibus in ciues rogatis, quae sanciebant poenam verberum. Nam in fine manifesto haec scripta fuerũt: tribus x x x v. aut priuilegia irrogare, aut de capite ciuis statuere, nisi maximo comitiatu vetãt XII. Tabularum leges, praeterquam in veneficos, quique malum carmen incantant. quia ipsi indemnati iure occiduntur. Notum est quod posui, de capite ciuis, & de priuilegiis ex Ciceronis non paucis locis, pro Sextio, pro domo, & III. de legib. libro. de veneficis, & incantatoribus notissimus est Plinij locus lib. XXVIII. cap. II. Indemnatos ait occidi. Quia passim vnicuique interficere licebat, vt apparet.

Q

Quaeso] Versus Ennij de Anco Martio accipiẽdi sunt, qui ostiam muniuit, & portum Tiberis.

Ostia munita est. idem loca nauibu' polchreis
Munda facit, nauteisque mari quaesentibu' vitam.

Versus ex Cresphonte ita legendus:

Ducit me vxorem sibi liberum quaesendum gratia.

Quaestores] Quaestores creabantur, qui cognoscerent de rebus capitalibus. vnde & Quaestores paricidi appellantur.

Quan-

Quamde] Corruptiſſima quae hic ſunt, ex veſtigiis priſcae ſcripturae ita emendato: cum multi veteres teſtimonio ſunt. tum Ennius in primo:

Iuppiter, vt muro fretus magi' quamde manus vi. &

ſecundo: &c. In verſu Ennij Iuppiter eſt θαυμαστικὸν, vt in illo:

Iuppiter vt triſti lumina ſaepe manu. &:
Doctis, Iuppiter,& laborioſis.

Quando Rex] In his deploratis ruderibus tantum deprehendere poſſumus, huius diei, qui in faſtis notatur, Q. R E X. C. F A S, anteriorem partē nefas eſſe, poſteriorem fas. Quod recte Varro dixit: ad id tempus, nefas: ſignificans anteriorem. & , ab eo fas: notans poſteriorem. Dies nefaſtus priore vel anteriore parte notabatur NP. vel N E P. vide ſupra Nefaſti. Notabatur & N F. P R. quod quidam interpretantur, Nefas praetori. quod ego non ſequar. Quis dubitat quotieſcunque eſt nefas, eſſe nefas Praetori? Additur in fine: ſiquis alius pro Rege dicat ad comitia, puta Pontifex, tam is dies . . . ., vtrū intelligat Fas an Nefas, neſcio. Porro in Faſtis marmoreis, qui extant Romae, inuenio bis notatum hunc diem VIIII Kal. April. item VIIII. Kal Iunij. Nemo, quod ſciā explicauit, quis eſſet mos huius diei, qui ritus, quae antiquitas. Sciendum Regi ſacrorum neque magiſtratum gerere, neque verba ad populum habere fas fuiſſe. propterea in comitium ire illi non licebat, niſi hoc die, qui notatus eſt in faſtis. ibat enim in Comitium ſacrificij cauſſa, quo properanter patrato protinus fuga ſe e comitio eripiebat. Plutarchus: ἔστι γοῦν τις ἐν ἀγορᾷ θυσία πρὸς τῷ λεγομένῳ κομιτίῳ πάτριος, ἣν θύσας ὁ βασιλεὺς κατὰ τάχος ἄπεισι φυγὼν ἐξ ἀγορᾶς. Varro: Dies, qui vocatur ſic, Quando Rex comitauit, fas: dictus ab eo, quod eo die Rex ſacrificulus dicat ad comitium. Si a docto viro quaeram, quid ſit dicere ad comitium, ſane non agnoſcet Latinum hoc genus loquendi. & profecto ineptum eſt. Legendum enim, itat ad comitium. Ita loquitur alibi. milites appellant latrones, quod itent, vti milites, cum ferro. Quare ob id alij aliter notas, quae legebantur in faſtis, interpretabantur: Q. R. C. F. Quando Rex comitio fugit. Quod Ouidius manifeſto nos docet:

Quatuor inde notis locus est: quibus ordine lectis
Vel mos sacrorum, vel fuga Regis inest. Vtrunque

enim complexus est: Quando Rex comitiauit. hic enim est mos sacri, quod faciebat in comitio. & Quando Rex comitio fugit. Tāgit enim fugā Regis e comitio. Plutarch. ἄπεισι φεύγων ἐξ ἀγορᾶς. Quid certius hoc testimonio? At Paulus: Quādo rex sacrificulus diuinis rebus perfectis in comitium venit. Imo, quando rebus diuinis perfectis abit e cōitio. quare eius commentitiae caussae in ruderibus Festi ne vestigium quidem apparet. At quid aiunt docti viri? Ouidiū ignorasse quid sibi vellent illae literae singulares. quasi fas sit doctissimum poetam ignorare, quod formularios, leguleios, litigantes, ac minimos quosque de faece Numae scire oportuit. Nam de Regifugio ipsū non intellexisse, testis erit ipsemet, qui de eo in mense Februario ante tractauerat.

Quando stercus] Infra: Quando stercus delatū, fas eodē modo in fastis notatur dies; qui talis est, vt aedis Vestae purgetur, stercusque in cliuum Capitolinum deferatur. cum id factum sit, tum est Praetori fas.

Quartarius] Lege ita versum Lucillianum:

Porro homines nequam, malus vt quartariu' cippos
Collisere omnes --

Notum est cippos sepulcrorum olim secundum vias publicas fuisse. Itaque facile collidebantur a mulis saginariis cum ea praeterirent.

Quaxare] Glossae: Quassat, ὅταν φωνεῖ βάτραχος.

Quercus] Querquera febris, dura, ac grauis: quam quidam a quercu dictam putant. quod id genus arboris cum graue sit, ac durū; tum in ingentem euadat amplitudinem. Aurelius Opilius frigidam, atque trementem. Santra eam ex Graeco deducit. quia tremorem eiusmodi κάρκαρον vocant. vnde dici etiam Carcerem. Plautus in Friuolaria: is mihi erat bilis querquera, tussis. Lucillius iactans me, vt febris quequera. & alibi: Querquera consequitur febris, capitisque dolores. Haec Festus. Adde ad eius sententiam confirmandam Homericum--

κάρχαλοι δὲ γαῖα πόδεσσι.

vide Grammaticos.

Querquetulanae] Lege: sed feminas antiqui quas nunc dicimus,

dicimus, viras appellabant. quae,inquit, nunc feminae a nobis dicuntur eae virae dicebantur.neque immerito, cum masculinum sit vir. Ita enim & vtrunque formant sexum Hebraei. Is,vir: Issi, vira. hoc est femina.

Quianam] Lege ita Naeuianum Saturnium:

Summe Deum regnator, quianam genuisti? Enniano versui deest syllaba heu.

Heu quianam dictis nostris sententia flexa est.

Quinquatrus]Caue sentias cum iis,qui mutandũ cẽsent, qui fere his,in, quibus feriae. Nihil enim facilius hac lectione.

Quinq.] Quinquennales censores appellabantur, qui lustrum condebant quinto quoque anno,a quo ita appellari coeptos.

Quirinalia] Confusus ac corruptus locus ita suo ordini,ac nitori restituetur: Quirinalia mẽse Februario dies, quo Quirino fiunt sacra. idem stultorum feriae appellatur,quod quidam,qui suorum Fornacalium sacra Romae ignorauerant,eo potissimum rem. diuinam faciunt. Addit Romae,quia Curiarum festa erant,& a Curione Maximo indicebantur.

Quisquiliae] Caecilij versum trochaicum ita lege:

Quisquilias volantis ventispolia memoras. i modo.

Ita solet in Comoediis. Cum sermonem alicuius non curat quis,dicit,logos,quisquilias,floccos, loquetis. abi. In Truculento:

Campas dicis : abi, abi. consultaui isthuc. De quo ad Plautum plura. Item versum Naeuij.

Abi, abi deturbate saxo , homo non quisquiliae.

Quisquiliae singulariter. homo non quisquiliae , vt, homo non nauci.

R

R*Abula*] Inuenio in Glossis,Rabicula, δημαγωγός.nescio an bene.

Radi] Quanuis vetitum esset lege XII. Tab. tamen fiebat etiam temporibus Varronis. Seruius in schedis: Varro dicit mulieres in exequiis , et luctu ideo solitas ora lacerare, vt sanguine ostenso inferis satisfaciant.

Rapi] Aliam caussam reddit Seruius,qui adhuc latet in

bibliotheca Danielis nostri: FACES. Seruius: quae, inquit, solent praeire nubentes puellas, corneae sane faces, quae quasi diutissime luceāt. quas rapiunt tanquam vitae praesidia. namque his qui sunt potiti, diutius feruntur vixisse.

Rates] Rates vocant tigna colligata, quae per aquam aguntur. quo vocabulo interdum etiam naues significantur. Afranius in Epistula: Vento perculsam ratem. item eo nomine significarunt etiam remos. Attius in Neoptolemo: atque ego repercutio ratibus mare. & alio loco: Sed jam propellunt rates salum. Recte remos rates ait appellatos propter similitudinem. Nam remi super aquā sublati a remigibus eam speciem referunt. Propterea & ταρσοὶ a Graecis non solum rates, seu σχεδίαι, sed & remi ipsi dicuntur. Glossae: Ratis, ταρσός. Idem prope innuere videtur Varro libro sexto ad Ciceronem de Latino sermone. sed cum locus nō solum corruptus, sed mancus sit, vt olim indicauimus, ita & restituemus, & supplebimus ex fragmentis Seruianis, quae sunt penes Danielem nostrum: Ratis dicta nauis longa propter remos. quod hi supra aquam sublati dextra & sinistra duas rates efficere videntur. Rates enim, vbi plures mali, vel trabes sunt juncti, aqua ducuntur. hinc nauiculae cum remis ratianiae dicuntur. Ita Seruius. quae lectio prope manu nos ducit ad verba Festi interpretanda. Suspicor in verbis Varronis Ratianias accipiendū pro illis, quas Gellius ratiarias vocat. Sic enim pedarium, & pedaneū: extrarium, & extraneū; & similia vtroque modo dicebant, vt alibi docuimus. Ita vt idem quoque sit Ratianiae, & Ratiariae.

Ratitum] Infra: Ratitum quadrantem signauit Tarquinius Rex. quem ... . & Opilius Aurelius dictū putant, quod in eo, & triente ratis fuerit effigies, vt nauis in asse. vnde Lucilius quadrantem quoque ratitum vocat, cum ait—quadranti' ratiti. Antonius ratitos dici trientes putat, quod ratis appellatio tertiae partis assis sit, quinae aut alius partis nulla sic, sed secundum numerum, vt Sextans. nec hac re ratem dici nisi de terna. ac legib. Numae vnam ratem trientem significat. quod hi penderentur, cum ratio cum his putaretur, quibus soluendi essent. Plinius ait signatum aes primum a Seruio rege, hoc est assem,

assem. vnde classes ex censu assium ab eodem definitae. Post illum videtur Tarquinius Superbus aeris portiones signauisse, hoc est assis portiones, trientes & quadrantes, quantum ex hoc loco coniicere possumus. Nam antea eadem aeris non signati aestimatio, vt post signati idem pondus. vnde in legibus Numae ratem id valuisse nondum signato aere idem, quod postea signato, hoc est tertiam partem aeris. Locum Lucillij, quem non dubium est hic citari a Festo, suppleuimus ex Varrone. Antonius est nobilis Grammaticus praeceptor Ciceronis, cognomine Cnipho. quod Graecum est κνίπων. non enim intelligitur de illo Antonio, qui miscuit ferrum argenteo denario, quod video placuisse doctissimis viris. nisi pro Antonius malimus Artorius. quod valde placet. Praeclara est & docta illius viri opinio, apud veteres etiam nondum signato aere, ratem significasse tertiam portionem aeris: vnde in legibus Numae quod scriptũ erat VNAM RATEM, id significabat vnum trientem: quod scilicet trientibus ratio putaretur, & trientes soluerentur quibus soluenda res erat. Insignis sane hic est locus, quem si, vt alios, non iisdem Festi verbis reddidimus, at id sensisse auctorem nemo est, qui, si paullo mentis oculos adiiciat, clare ac perspicue id cernere non possit.

Ratumena] Lege: in conspectum quadrigarum. Festo non conuenit cum Plutarcho in Poblicola. Plutarchus postea redditas quadrigas fictiles ait. Festus antequam haec acciderent, bello repetitas.

Rauiliae] Turnebus legit, quemadmodum a colore fusco Sullae. Si nobis liceret, quoties cunque libet, omnia mutare, delere, peruertere, nemo esset, qui doctus eo nomine dici non posset. Quam enim haec diuersa sunt a vulgata scriptura? & tamen cur offenditur ea, quae planissima est? Deinde vide quantum periclitaturus erat de existimatione sua, nisi aequiores lectores nactus esset, qui verba Plutarchi omnino contra se adduxit. Plutarchus ait dictum διὰ τὸ ἐρύθημα τραχὺ καὶ σποράδην ἀναμεμιγμένον τῇ λευκότητι. At in Festo ipse legit Sullas a fusco colore dictos. Quid? fuscus color idem est cum eo, qui ex rubro & albo mistus est? Dolet mihi magno viro imprudenti hoc excidisse. Praeterea, nõ primo Sullae cognomẽ hoc datũ.

erat enim eius familiae. At nos vulgatã lectionem, quia nihil mendi in se habet, sartam tectam in suo loco tueamur. Rauillae autem non Rauiliae legendum. quod cognomen fuit L. Cassio Longino, qui cum Cn. Seruilio Caepione Censor fuit anno A. V. C. DXXVII.

Rauim] Glossae: Rauis, κόρυζα. Isidorus: Rauit, rauce loquitur. Lucillius:

Rausuro Tragicus qui carmina perdit Oreste.

Raucos] Raucos appellatos esse ait ab ariditate, vel a similitudine spicarum aristae. in spicis enim frumenta raua appellari docet. Glossarium: Rauus, καρπός. vult fructũ quenuis maturum Rauum vocari: Festus tantum frumenta in spicis.

Recipie] Lege Recipiem, vt supra, Attingem. vbi idem error erat.

Reciprocare] Contaminatissima sunt ista, neque χθὲς καὶ πρῴην labes istae huic loco insederũt. Video enim & Paulum illas adbreuiatorem in suam epitomem contulisse. monstrum hominis, qui quod non intelligebat, reliquerit: quod facile ac vulgo notum erat, id omne, tanquam inutiles ramos, reciderit. Igitur videamus, an ita scripserit Festus: Pacuuius Teucro: Rapio, reciproco pedem cito aut vltro citro restem. Reciprocare, sursum deque gremiis subiectare, ac adfligere. Nã sane in versu Plauti reciprocare, nihil aliud quam susque deque gremio erecto, aut depresso gestum ita componere, vt tolleno, aut pilum Graecum videatur. igitur illud Pacuuij, Reciproco Festus exponit, vltro citroque restitans pedem cito. Fortasse continuandus versus Pacuuij: rapio, reciproco, pedem cito vt vltro citro restem. Vide Varronem, qui citat versus Accij: Tendens neruo Tela reciproca condita equino. Sunt autem ex Philoctete Attij, auctore Seruio in fragmentis.

Reconductae] Lego, Reconduit, refecerit. & certum est ita esse. reconduit, aut reconduat, & creduit, & creduat.

Recte] Vide Regillis. Plinius de Caia Caecilia: Ea prima texuit rectam tunicam: quales cũ toga pura induũtur, nouaeque nuptae. Recta tunica describitur in Euãgelio: χιτὼν ἄῤῥαφος ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι᾽ ὅλου. Graeci scriptores ὀρθοστάδιον χιτῶνα vocant.

Redan-

Redantruare] Lege: Redamptruare dicitũr, in Saliorũ exultationibus, cum praeful amptruauit, quod eſt, motus edidit, & referuntur inuicem iidem motus. Lucillius:

Praeſul vt amptruat, inde & volgu' redãptruat olli.

Pacuuius- promerendae gratia
Simul cum videam Graios nihil mediocriter
Redamptruare, opibuſque ſummis perſequi.

Sequuti ſumus veterem ſcripturam amptruare, pro antruare. vt temptare, pro tentare. ſumptus, pro ſumtus, & ſimilia. Quaedam de ambuluare olim diximus. Sed quae nõ ſint praeferenda huic coniecturae. Nam verum eſt a trua, dictum amtruare. hoc eſt circum voluere. vt cum trua olla circum mouetur.

Redarguiſſe] Ipſa verba Feſti indicant legendum, Redarguesse. Lucili j vero Trochaici ita gradiuntur:

Quo facetior videare, & ſcire plus quam caeteri,
Pertiſum hominem, non pertesum dicere fortunam, genus.

Quo, inquit, facetior videare, P. Scipio, dicis, homo pertiſus eſt fortunã, pertiſus eſt genus, non pertesus.

Redhoſtire] Naeuius in Ludo:

Vbi Veiens Regẽ ſalutat: Iubeo Albanum Amuliũ.
Comiter ſenẽ ſapientẽ: contraredhoſtit Menalus.

& Attius Amphitruone:

--Cedo ecquid te redhoſtit, cum ea ſeni
Obiectet facilius?--

Ennius in Creſphonte:

Audi, atque auditis hoſtimentum adiungito.

Et in Hectoris Lytris:

Quem mea cominus machaera, atque haſta hoſtiuit e manu.

Emanu, pro Eminus. Atque ita haec deplorata, in integrum fortaſſis reſtituta ſunt. In verſu Naeuij idem eſt, ac in Andria, Iubeo Chremetem.

Redimiculum] καθετήρ, ἀνάδεσμος. Gloſſae.

Rediuia] Laeuius, non Liuius legendum. Saepe citatur Liuius, & Naeuius, cum ſit Laeuius, qui ſcripſit Erotopaegnia, item poema Io: ex quo eſt iſte Scazon:

Scabra in legendo, rediuioſaue offendens.

Nam ex eodem poemate de Io ſcribit:

Seſeque in alta maria praecipem miſit
Inops, & aegra ſanitatis Herois.

De hoc Laeuio multa diximus ad Auſonium.

Referre] Liuius hoc dicit, praeferre diem: oppositum τῷ Prodicere diem.

Refriua] Refriua faba dicitur, vt ait Cincius, quae ad sacrificium referri solet domum ex segete, auspicij caussa, quasi reuocet fruges domū: data enim est e tritico: ad rē diuinam faciendam. Non solum, inquit, data est faba refriua suo generi, sed & reliquis frugibus, & tritico. Plinius: Fabam vtique e frugibus referre mos est auspicij caussa, quae ideo Refriua appellatur. Pliniani libri habent refrinam male per n, non per u. Referiuus, referititius: Condititiuus, condititius, & similia. Haec autem res diuina fiebat Kalendis Iuniis. vnde dictae sunt Kalendae fabariae. quia hoc mense adultae fabae diuinis rebus adhiberentur. auctor Macrobius. Eodemque die pulte fabaria, & larido Carneae deae res diuina fiebat. neque aliud intelligitur in fine horum Festi verborū, cum puls fabata diis datur, &c.

Refutare] citabat exēplū Pacuuij in Hermiona. Addebat, in Refutare A in V mutatum: dictū enim esse a fando: proinde ac in cludo, A in V mutatum est. Sed ista sunt Grammatica, id est inepta. Primum obliuiscitur simplex esse Futare supra dictum a Catone. Deinde ignorat esse deductum ab ollis, quae cum feruentes paulo plus exuberant, solent futo vase ad hoc apto inuersa aqua cōpesci: quod dicitur futare, & cōfutare ollam. Titinnius Setina:

Coquos ahenum, quando feruit, paulla confutat trua. de futo vase, & supra diximus, & Varro meminit. & nos ad Varronem quaedam olim.

Regiescit] Scribe: Reglescit cum dixit Plautus, significat Crescit, in illo versu: Nihil superest: ve misero mihi ac reglescit dolor. vnde etiam Glires, &c. Reglescit ergo, pro Regliscit.

Regifugium] Agebatur de Regifugio, quod VI. Kal. Martias in Fastis notatum erat, vsque ad illa, ... truria. Mox aliud caput: Regifugium dies Kal. Iuniis in Fastis & notari & legi debet cum NP, quod ille dies sit e nefasto fastus. Ex quibus apparet Festo aut Verrio displicuisse vulgatam lectionem Fastorum, quae plane non per NP, sed per N, quasi totus nefastus sit, hunc diem conciperet. & Kalendarium marmoreum ita habet per N, nō per NP.

Post

Post *Regifugium*] Regia sacrorum, quod in fanum a Pontifice conuocati conueniant: quod in ea sacra a Rege sunt solita vsurpari. Regem autem intellige Regem sacrorum. Prima verba interpretanda sunt, ac si Festus dixisset: Regia sacrorum est fanum, in quod a Pōtifice conuocati conueniant. Ita saepe loquitur Varro. Sic supra: Nauia ex vno ligno exculpto vt nauis, quo vtuntur aluco in vindemia. Dicendū enim erat. Nauia, alueus ex vno ligno exculpto, quo vtuntur in vindemia. Quae sequuntur, videntur dicta de Regio Lepidi, quod nundinae, forum, cōuentus agerentur in ea ciuitate videri dictum a maiestate. Quod & confirmat Strabo, qui non de hoc Regio Galliae Cisalpinae, sed de Regio Fretēsi loquens ita scribit: πλὴν εἴτε διὰ ταύτην αἰτίαν (διὰ τὸ ῥαγῆναι) τοὔνομα τῇ πόλει γέγονεν, εἴτε διὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς πόλεως, ὡς ἂν βασίλειον τῇ λατίνῃ φωνῇ προσαγορευσάντων τῶν Σαυνιτῶν &c. A maiestate ergo Festus Regium Lepidi, vt διὰ τὴν ἐπιφάνειαν Strabo Regium Samnitum, seu Brutiorum. Quae supersunt, ego non intelligo. neque videntur huc pertinuisse.

Regium est] Regium est, quod aut est, aut fuit regis; vt seruus regius, & leges regiae, quales sunt Numae Pompilij, & regium facinus, dignum Rege.

Post *Regium*] Romanos Graecos appellat Ennius: Contendunt Graecos: Graios memorare solent sos. Quod Graeca lingua longos per tempori' tractus Hos paui.-- non Romanos Graece loqui ait, cum Romulus Vrbis conditor Latine locutus fit: sed quod olim lingua Graeciae gentis fuerit eadem cum Latina, parum declinatione mutata. Puto satis fideliter verba Festi reddidisse, modo secundo versui Ennij verborum constet fides; nam de sententia non ita laborandū, cum ea ex primo versu dependeat. quem primum versum retulimus ex voce sos: vbi integer plane ita, vti expressimus, habetur. & ex eius collatione Graios, non Graij. tum etiā sententia ipsa ita postulante, legendum esse, nemo dubitare debet. Quod si ita est, vt certe videtur esse, manifesto Festus seu Verrius nō capit mentem Ennij. Nam Ennius gloriatur se pauisse Romanos Graeca lingua: vnde Graecos, & Graios omnes iam eos vocabant. Certissimum enim Ennium cum Liuio primum omnium Graecas literas docuisse Romanos.

Suetonius : Antiquissimi doctorum quidem & poetae & oratores semigraeci erant. Liuium & Ennium dico, quos vtraq; lingua domi forisque docuisse adnotum : & si nihil amplius quam Graece interpretabantur. Ex his Suetonij verbis potes colligere quare glorietur se pauisse eos Graeca lingua. quod quam eleganter dictum sit, nemo ignorat, qui scit a veteribus id genus loquendi solitum vsurpari: vt εἰσιάσιν ὑμᾶς λέγεις. & Cicero: literae, qui est suauissimus pastus animorum. Merito ait Romanos ab omnibus certatim Graecos & Graios vocari: cum Cato hoc vidēs, in senatu exclamauerit se non posse pati Graecanicam vrbem. Vides igitur ex solo primo Ennij versu imperite interpretatum esse a Verrio Ennij sensum ; vt iā diximus: quanquam verum est, quod ait in fine, eandem pene cum veteri Graeca veterem Latinam linguam fuisse. Nāq; & easdem pene veterum Latinorum cum Ionum literis fuisse testatur Plinius libro VII. Quin & linguam Romanorum Graecam fuisse auctor Varro & Dionysius extremo libro primo. & inscriptio illa Delphica, quam producit Plinius, est fere Latinis characterib. scripta. NAVCIKPATES TICAMENOV. AΘENAIOC. KOPAI. KAI. AΘENAI. ANEΘEKEN. & in veteribus tetradrachmis AΘEN. pro ἀθῆναι.

Religiosi] Macrobius libro III. Secundum Pompeiū Festum religiosi sunt, qui facienda, & vitanda discernunt.

Reiuat] In versu Caecilij lege opposiuit.

Remant] Non est alius inquinatior locus, neque maculosior. Legendum proculdubio : Reuitant, repetant. Ennius:

--Destituant riuos camposque reuitant. Reuitere aliter, & melius, scribitur rebitere. Glossae: Reuitere, περικάμψαι.

Remeare] Versus Afranij indiget emendatione:

Vetuit me sine mercede prosum Paccius
Remeare in ludum--

Remissa] Vt confidentis hominis esset praestare, omnia, quae desiderātur hic, verba repraesentari posse: sic morosi & anxij omnia tanquā sint in numerato, exigere. Hic aequū iudicem postulo, vt in id tantum quod facere possum me condemnet : hoc est quātum ex sentētia

inda-

indagari poterit: non quantū verborumipſorū ratio poſtulare videtur. Propemodū auguror quid Feſtus velit, idque non eius integris, ſed partim eius, partim meis verbis, ſi potero, declarabo ita: Remiſſo exercitu ſimul & Augur, quo Conſul vſus eſt in auſpicando, abire iubetur. quod tunc eo abeunte certū eſt exercitū eſſe remiſſum: vt cum opus ſit, tunc, ſi velit, abire poſsit. Nam Cōſules, aut Cenſores non in perpetuum ipſis auguribus vtuntur, vt ait .... ſed in auſpicio: quos poſtea dimittunt. a quo ex lege ſecures habitae ſunt prius., eum & priorem eſſe ait Antiſtius Labeo. eadem quoque lege ſignificari priorem eſſe in auſpicando dicitur, vt ait idem in libro de officio auguris. Poteſt autem aut id in conſilio facere, aut ſi quo alio volet loco pullis pultem obiiciens ſoliſtimum facit auſpicium. aut etiam, ſi velit, intra pomerium: ſin autem, in templo conſiſtit. Primum quod hic dicitur augures adeſſe Conſuli exercitum imperanti, & comitia centuriata habenti, plane id confirmatur his Varronis verbis ex quinto de ſermone Latino. Hoc nunc aliter fit, atque olim. quod Augur Conſuli adeſt tum, cū exercitus imperatur, ac praeit, quid eum oporteat dicere. Conſul Auguri imperare ſolet, vt inlicium vocet, non accenſo, aut praeconi. Id incaeptum credo, cum abeſſet accenſus: & nihil intererat, cui imperaret. & dicis cauſſa fiebant quaedam neque item facta, neque item dicta ſemper. & in III. de re ruſtica: Ibi Appium Claudium Augurem ſedentem inuenimus in ſubſellijs, vt Cōſuli, ſiquid vſus popoſciſſet, eſſet praeſto. Porro ita magiſtratus Auguri denunciabāt: Q. FABI TE VOLO MIHI IN AVSPICIO ESSE. Augur reſpondebat; VOLO. Conſul autem, vt ait, auſpicabatur aut intra pomerium, aut in templo conſiſtens. in quibus locis ſemper ei auſpicanti praeibat Augur, vt notum eſt ex verbis, quae Paulo ante ex quinto de ſermone Latino retuli. Idem ait non dubitari priorem eſſe Conſulem, qui prior faſces habeat, hoc eſt, qui ex lege prior factus ſit conſul, vt ſupra locutus eſt in verbo Parare: quod reponendum eſt poſt Pappi. Eandem autem legem interpretatione ad auſpicia quoque trahebant. vti ſcilicet cuius priores eſſent faſces, eiuſdem prioris eſſent & auſpicia. Ex iſtis, & ex aliis quam plurimis

pafsim poffumus aduertere, quam aequi boni beneficium Pauli interpretari debeamus, qui maximam a pofteritate gratiam fe initurum fperauit, fi de bono autore male promereret, quem meliore fui parte mutilauerit, ita vt cum ex Atlante nanum fe facere poffe contendit, ex homine integro, mancum & mutilum nobis proponat.

Renouatiuum] Vide Adteftata.

Repagula] Gloffae: Repagulum, κόραξ. Repagula, καλυπτῆρες.

Repaftinari] Lego: Cum aut filuefter excodicatur, aut lapis mollitur frangendo, vt fiat pafcuus vel pecoribus herba, vel hominibus fatione. Afranius Emancipato:

--Repaftinaffe ratus fentes fugis. vel:
Repaftinatas crati fentices fugis.

Repotia] Pacuuij verfus mēdofus eft. Ita emēda: --ab eo
Depulfum mamma paedagogandum accipit
Repotialis liber-- Gloffarium: Reoria, ἡ βίτα τῶν ἀγάμων ποδοστροφία. Reperidia, ἐπιπόδια, ἡ μετὰ τὴν ἡμέραν ποδοστροφία. Reproca, ἐπίβδα, ἡ μετὰ τὴν ἑορτήν. In tribus his exemplis legendum Repotia. & pro ἐπιπόδια, ἐπίβδα, quo vtitur Pindarus. Apud Acronem Horatij interpretem perperam excufum eft πολοστροφία pro ποδοστροφία.

Req; capfe] Quibus de hominibus cum ego faepe, atq; in multis locis opera, factis, confiliis, reque eapfe bene meritus fiem.

Referari] Referari ait dici ab eo, quod emota fera a cardine patefiant fores. Inde caeptum, vt quae aperta, & reclufa fint, referata dicantur. Serae denique dicuntur fuftes, qui opponuntur foribus. Pacuuius in .... Pandite valuas, remouete feras Vt complectar.

Refes]Infra: Refes, ignauus qui refidet. Attius in ...... refidi vos fumno. Afranius in Rofa: praeterea .... Pacuuius in Armorū iudicio: Tuque te defidere mauis re fidē: nos hic effe in labore. In Attij verbis deeft tale quid, deditos: refidi fumno deditos. Scriptura antiqua fumno pro fomno.

Refignare]Cato de fpolijs, ne figerentur, nifi quae de hofte capta effent: Sed tum vbi indiuifi funt, reuertantur refignatis vectigalibus. Haec citabat Feftus. quae nos reperimus in fragmentis Seruij, qui eft penes Danielem noftrum

nostuum. Qui etiam aliud profert ex eodem Catone, oratione in Lucium Furium: De aqua quod attinet ad salinatores aerarios, cui cura vectigalium, resignat.

Respersum] Respersum vinum significat, quia in sacris Nouendialibus vino sepulcrum spargebatur.

Respici anis] Hic solus versus pertinet ad epitomam. neque aliud quidquam amplius praeter quam quod in Epitome cōtinetur, a Festo tractatū fuisse puto. Reliqua, quae sequuntur, tantum abest, vt huc referenda sint, vt potius importune a suo loco diuulsa fuerint. Cōiungenda enim sunt cum iis, quae de verbo Resecrare supra posuit, statim post lineā, cūque comitia &c, ita: Resecrare, resoluere religione. vtiq; cū reus populū comitiis orauerat per Deos, vt eo periculo liberaretur, iubebat magistratus eū resecrare. Rursus idē. vti se liberarēt, insistebat. & quod insons, innocēsque esset causabatur ne in carcerē esse teundū. iterum ne in se innocentem animaduerti statuerent, deprecabatur. cumque comitia essent dimittenda: peracto sacrificio, quasi finis impetratus esset, post comitia perfecta, sumi iubebant eum sacerdotes suo more alisq..., & secundum consuetudinem luci, in quo sacra facerent, a calatoribus ingeniculato statuebatur & vinū in caput infundebatur eius, cum imprecatione. Omnino vere, ni fallor, arbitramur haec male diuulsa fuisse ac distracta, quae sententia ipsa, & mos resecrationis reorum hactenus ignoratus tam belle inter se coniungit. pro illis corruptis alisq... non obscurum est legendum a lictoribus. quos postea vocat calatores. ij, vt alibi dicitur, sunt sacerdotum, ac sacrorum collegiorum serui. Cum in rei caput vinum infundebatur, apparet id fieri solitum, vt in eum omnis religio cōtracta verteret. Religio enim cōtracta intelligitur, ex obsecratione. quapropter non aliter resecrabatur, id est sacro aut religione soluebatur magistratus, quā si piaculū cōtractae religionis in rei caput verteret.

Restat] Restat, pro distat ait Enniū ponere, cum indicat:

Impetus ast longe medijs regionibu' restat.

Restibilis] Glossae: Restibilis, ἀγρὸς δὶς τοῦ ἔτους ἠροτριωμένος.

Reus] Sed exemplo adiuuat interpretationem Numa in secunda tabula, secunda lege, in qua scriptum:

SEI. QVID. HORVM. FVAT. VNVM. IVDICEI. ARBITRO VE. REOVE. DIES. DIFFVNSVS. ESTO. Nu͂c vterque actor reusq; in iudiciũ euocatur: itemque accusator de via citur more vetere, & consuetudine antiqua.

Reus cum pro] Reus cum pro vtroque litigatore poni, vt in eo, qui in aliquem agit: tum pro eo qui dicit pro se, auctor .... reliqua non potui expiscari. & supra iam dixerat Reum tam pro eo, qui conuenit, quam pro eo, qui conuenitur, a veteribus vsurpatum.

Rhegium] Scribe ῥαγῆναι. Aeschylus: ..ἀπορράγῃ Η γαῖ' ἀφ' οὗ δὴ Ῥήγιον κικλήσκεται. Quae verba odorati sumus ex Strabonis libro VI.

Rhonde Rhondes, Icadionque. & nomina piratarum. &, quam illi essent saluti nauigantium.

Rideo] Lege: interpretatur in iis.

Rienes] Glossae: Rienosus, νεφριτικός.

Rigido] Quae hic tractabantur, non pertinebant ad cẽsum literae R. Quare videntur aliena hoc loco esse. Nam quid caerula prata, quid Parus insula, quid denique surus habent cognatum aut simile inter se?

Rimari] Vide Nonium. Glossarium: Dirimat, κατηρευνᾷ. Rimatur, ἐρευνᾷ.

Riuus] Correxit olim doctissimus Turnebus: specu, incilioue.

Rodus] Integrius carmen Lucilij adfert Isidorus:

Huc cataproratem puer eodem deferat, vncum
Plumbi paxillum rodi, linique metaxam.

Interpretatur Cataproratem, vncum paxillum plumbi. Quin etiam eundem Latino verbo Syrus vetustissimus Noui Testamenti Paraphrastes Vncinum vocat, in nauigatione Pauli. Videlicet, quod vncus esset. Metaxa est σειρά. linea, serici tracta. Hodie & nos Aquitani fili tractam vocamus ita. Verba illa, Rodusculo libram ferito concipiebat qui mancipio dabat. qui vero, accipiebat, dicebat, HOC AB AERE AENEAQ. LIBRA. puta meum est, aut simile. ex Varrone.

Romam] In exemplo Cephalonis Gergithij, discedit a sententia ipsius historici. Dionysius: Κεφάλων ὁ Γεργίθιος, συγγραφεὺς παλαιὸς πάνυ, δευτέρᾳ γενεᾷ μετὰ τὸν Ἰλιακὸν πόλεμον ἐκτί-

ἐκτίσθαι λέγει τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν ἐξ Ἰλίου διασωθέντων σὺν Αἰνείᾳ. οἰκιστὴν δ' αὐτῆς ἀποφαίνει τὸν ἡγησάμενον τῆς ἀποικίας Ῥῶμον. τοῦτον δ' εἶναι τῶν Αἰνείου παίδων ἕνα. τέτταρας δέ φησιν Αἰνείᾳ γενέσθαι παῖδας, Ἀσκάνιον, Εὐρυλέοντα, Ῥωμύλον, Ῥῶμον. De Apollodori Euxenide nihil memini me legere. Alcimus scripsit ἱστορίαν Ἰταλικήν. Eoque nomine citatur ab Athenaeo. Antigoni praeter alios meminit Dionysius. Caex*nparum & reliqua monstra verborum, haec scripturae vestigia praeferunt: Eosque a multo errore nominatos Aberigenes. quorum subiecti qui fuerint Cae* Xinidarum suri, vicinarumque vrbium imperio, &c. Quae vera est lectio, si illud Cae* nidarum prorsus integrum esset, vt aliqua parte contaminatum est. Erat enim tale quid Cacoxenidarum, aut nescio quid simile. Nam, vt etiam ex aliis scriptoribus nouimus, qui dicti sunt Aborigines, eorum alij Cumas, alij alias vrbes condiderunt in Italia, proinde vt nō omnes simul sub vno duce ibant, sed vnaquaeque pars suum ducem habuit, cum in multas partes distracti essent. Agathoclis, qui τὰ κυζικηνὰ scripsit, Athenaeus, Stephanus, alij meminere. Legendum postea: visam esse iustam vocabuli Romae nominis caussam eam, quae prior eundem locum dedicauisset Fidei. Visa, inquit, iusta est caussa nominis Romae in oppido nouo appellando, vtpote cum ea Roma prima locum dedicasset Fidei. de flumine Nolo quaerendum censeo. Calliae verba, quae huc pertinent, extant apud Dionysium: Καλλίας δ', ὁ τὰς Ἀγαθοκλέους πράξεις ἀναγράψας, Ῥώμην τινὰ Τρῳάδα τῶν ἀφικομένων ἅμα τοῖς ἄλλοις Τρωσὶν εἰς Ἰταλίαν, γήμασθαι Λατίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀβοριγίνων, καὶ γεννῆσαι δύο παῖδας, Ῥῶμον, καὶ Ῥωμύλον. οἰκίσαντας δὲ πόλιν, ἀπὸ τῆς μητρὸς αὐτῶν θέσθαι τοὔνομα. Heraclidae Lemb Athenaeus non semel meminit. Non solum autem de eo intelligitur in illis verbis, quae ex Dionysio infra ponā: sed & historiam eandē, quā tangit Festus, ex eodem proponā: ὁ δὲ τὰς ἱερείας τὰς ἐν Ἄργει, καὶ τὰ καθ' ἑκάστην πραχθέντα συναγαγών, Αἰνείαν φησὶν ἐκ Μολοττῶν εἰς Ἰταλίαν ἐλθόντα μετ' Ὀδυσσέως οἰκιστὴν γενέσθαι τῆς πόλεως, ὀνομάσαι δ' αὐτὴν ἀπὸ μιᾶς τῶν Ἰλιάδων Ῥώμης. ταύτην δὲ λέγει ταῖς ἄλλαις Τρῳάσι παρακελευσαμένην κοινῇ μετ' αὐτῶν ἐμπρῆσαι τὰ σκάφη βαρυνομένην τῇ πλάνῃ. Lembum Heracliden τὰ καθ' ἑκάστην (χώραν) πραχθέντα συναγαγεῖν cognoscet, qui propius ea verba, quae ex eo

producit Athenaeus, cōsiderarit. Porro cum haec ex autore Graeco desumeret Festus, in illis verbis reddendis Graecissat. Nam ὡραίαν παρθένον vertit tempestiuam. De Galata scriptore amplius quaeramus.

Rom.] In istis laciniis, imo fimbriis tantum odorari potuimus de compressu Iliae, expositos infantes Remum, & Romulum; quod a Faustulo sunt educati: quod a ruma sint nominati: quod ex Faustulo cognouerunt, quo patre essent procreati: restituisse regnū auo Numitori: per auguria decreuisse vter nomē vrbi imponeret. extrema verba ex Epitoma plane sarcire potes. In nona linea Numitoris nomen agnoscimus. Reliqua nisi qui egregie se insanire postulet, alius resarciet nemo, certo scio.

Romani] Non obscurum est cuius aedificij olim fuerint haec rudera. idque aedificium magis possum describere, quam a fundamentis rediuiuum instaurare. Haec igitur fuit sententia Festi: Romani nullum ab initio exercebant artificium. neque prius exercere caeperunt, quam artes didicerunt ab exteris ciuitatibus. Sero etiam ludi omnes, qui nunc in Vrbe celebrantur, sunt instituti. Quidam ponunt primos ludos Romanos. alij aiunt Megalenses Matris Magnae, ac populares Cereris. alij in conferendis equis Troiam lusitasse pueros Romanos. alij solitos exerceri eos equitando, iactu, saltu, festis Parilibus. Parilibusq; etiam institutum, vt a ludentibus fierent. Populares ludos manifesto dixit pro plebeis: vt saepe populus pro plebe dicitur.

Romulia] Infra: Romuliam tribum appellatam Terentius quidem Varro ait a Romulo. deinde detortam vocalem u, in e, credibile. Caeterum caussam se inuenisse ait Verrius, cur a Romulo dicta sit: nempe quod ex eo agro censebatur, quem Romulus caeperat ex Veientibus. Iam agnoscis spacium desiderari in extremis reliquiis Festi ad capienda ea, quae de epitoma suppleuimus: Vides etiam inconstantiam Varronis, qui nunc a Romulo dictam ait, quam in libris de Latino sermone ab eo appellatam vult, quod sub Roma fuerit.

Rorarii] Glossarius: Rogarij, ἀκροβολισταί. Male legit Rogarij, pro Rorarij.

Roscij] Infra: Roscij appellari solent in arte aliqua per-

fecti

ſecti. quod Roſcius Comoedus in arte ſua perfectus fuerit adeo vt nihil ei deeſſet ad perfectionem. vt lib. I. de Oratore ait Cicero. Deinde aliud caput: Ruſtica vinalia mēſe Auguſto Veneri dicata ſunt: quod eodē illo die aedis ei conſecrata ſit. iumenta quoque, olitores, & omnes horti in eius tutela ſunt. De iumentis autem mētionem fecit, quia iumēta coronata eo die ab opere ceſſabāt. quāquam non eo die, ſed altero ab illo, hoc eſt Conſualibus ceſſare ſolita ait Plutarchus in Quaeſtionib.

Rubidus] Infra: Rubidus panis appellatur parum coctus cum rubro colore. Plautus in Caſina: in furnum condito, atque ibi torreto pro pane rubido. apud eundem ſcorteae ampullae &c. Intelligit autem locum ex Sticho:

Rubiginoſam ſtrigilem, ampullam rubidam.

Rumentum] Rumentum in Auguralibus ſignificare videri ait abruptionem dum verba Anci exponit: ſi poſterime auis canerit, vt auſpicio, augurio rumentum ſit. Poſterime, vel poſterrime, eſt poſtreme. Canerit, cecinerit. Etiā Salluſtius dixit canuere, pro cecinere. Suſpectum eſt nomen Anci. & potius ita putem legendum: Rumentum in Auguralibus ſignificare videtur abruptionem: Dum verberat Anciliorum aerimen, auis canerit interea, id eo augurio rumentum eſto. Et aperte id ex libris auguralibus carmen eſt. Aerimen, eſt aes, vt ſupra cognouimus ex libro III. Morem hunc aera in Saliaribus quatiendi tangebat Nigidius libro XVIII. Itaque ex aere in Saliaribus Altanus tintinat.

Ruminalis] Infra: Ficum Ruminalem appellatam ait Varro a veteribus, quod ſub ea arbore lupa mammam Remo, & Romulo dederit. Mamma autem Rumis dicitur. Vnde agnos veteres ſubrumos vocabant, qui ſub mammis eſſent. alii autem ſunt, qui putent, quod ſub ea pecus ruminari ſolitum eſſet.

Ruptias] Inepte ſane. Lege, Rupſit, dammum dederit. nam & in veteri ſcriptura annotatū eſt in margine fuiſſe, dederit, non dederis. Quid ſit RVPIT, vide Vlpian. Tit. ad l. Aquiliam.

Ruſcum] Alibi monemus verba Catonis ita legenda: Mulieres operias auro, purpuraque: arſinea, rote, diade ma, coronas aureas, ruſſeas. faſcias, galbeos, lineas, pelles

redimicula. De ruſtea faſcia, & linea veſte Apuleius lib. XI. Metamorph. Ipſa linea tunica mundule amicta, & ruſſea faſciola praenitente altiuſcule ſub ipſas papillas ſuccinctula.

Ruſpari] Gloſſarium: Ruſpinat, χειροβιζῶ. pro eodem etiam Roſtrare. Idem: Raſtrat, ἐπιζυτεῖ. Puto verſum ita legendum:

Et ego ibo, vt latebras ruſpās rimer maritimas. In eo dē Gloſſario: Rutilat, ἐρευνᾷ, σκυζαλίζει. Lege vt hic, Ruſpat.

Rutabulum] Gloſſae: Rotabulum, ἐνσχάλης.

Rutilum] Cato: Mulieres noſtrae cinere capillum vngitabant, vt rutilus eſſet crinis.

Rutrum tenentis] Graeci pueri ἐφηβεύοντες hoc exercitio vtebantur.

S

Sabini] Sabini dicti, vt ait Varro Terentius, quod ea gēs P P. colat deos. ἀπὸ τοῦ σέβεσθαι. Illud P P. ſignificat praecipue. quare & gloſſema appoſitum erat. Plinius: Sabini, vt quidam exiſtimauere, a religione & Deorum cultu Sebini appellati.

Sabini quod.] Sabini quod volunt ſomniant. vetus id prouerbiū eſſe, & inde manaſſe ait Sinnius Capito: quod quotieſcunque ſacrificium propter viam fieret, hominem Sabinum at id adhibere ſolebant. Nam his promittebat ſe pro illis ſomniaturum. Idem igitur poſtquam e ſomno euigilaſſet, ipſis ſacra facientibus, narrabat omne, quidquid in quiete vidiſſet, quod quidem eſſet ex ſacrificij religione. Vnde venit in prouerbium, Sabinos quod vellēt ſomniare. Sed quia propter auiditatem bibendi quaedā anus id ſomnium captabant, vulgatum eſt illud quoque: Anus quod volt ſomniat. fere enim quod vigilantes animo voluimus, id dormientibus apparere ſolet. Nemo negauerit, quin opera noſtra prouerbium, quod hactenus latuerit, e tenebris erutum ſit. neque eſt, quod moroſe quis verba rimetur, cum ſententia ipſa nullo negotio ex reliquiis Feſti diuinari potuerit.

Sacram viam] Idulia ſacra dicta ab oui Iduli, quae quotidibus Ioui immolabatur. Ouidius:

Idibus alba Ioui grandior agna cadit. Vide Coniectanea.

ctanea.

Saccor ...] Sycomorus est genus arboris, quam dictam Pomponius ait ex fico, & moro: quod ficus ea sit, & morus. Vnde nomẽ per Y scribitur. Caetera de Sole, aut forsasse de Soracte monte Apollini dicato concipienda sunt. Sed viderint docti.

Sacer mons] Ioui consecrauerunt. Dionysius: ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐψηφίσαντο, βωμὸν κατεσκεύασαν ἐπὶ τῆς ἀκρωρείας, ἐν ᾗ κατεστρατοπέδευσαν, ὃν ἐπὶ τοῦ κατασχόντος αὐτοὺς δείματος τότε, ἀνόμασαν, ὡς ἡ πάτριος αὐτῶν σημαίνει γλῶσσα, Διὸς Δειματίου· ᾧ θυσίας ἐπιτελέσαντες, καὶ τὸν ὑποδεξάμενον αὐτοὺς τόπον ἱερὸν ἀνέντες, κατῄεσαν εἰς τὴν πόλιν ἅμα τοῖς πρέσβεσι. Legis caput fuit. QVEI. ALITER. FAXIT. CVM. PEQVNIA. FAMILIAQVE. SACER. ESTO. SEI. QVIS. EM. OCCISIT. PARICEIDA. NEC. ESTO. Dionysius: ἐὰν δέ τις τῶν ἀπηγορευμένων τι ποιήσῃ, ἐξάγιστος ἔστω, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ Δήμητρος ἱερά· καὶ ὁ κτείνας τινὰ τῶν ταῦτα εἰργασμένων, φόνου καθαρὸς ἔστω. Idem erat &. SE. FRVDE. SVA. LICETO. vt, si quis im occidere velit, se frude sua liceto. &, sine capitali noxa esto. &, iure caesus esto.

Sacramento] Sacramento dicitur quod sacratur fide interposita. ac tum sacramento dicitur interrogari quidam. Cato in Q. Thermum de X. hominibus. Aderant, ne mala fide viderentur scelera nefaria fieri, qui dicerent sacramẽto: traderentur lege: estimarentur.

Sacramentum] Plebiscitum Papirianum ita legito:

QVEICVMQ. PRAETOR. POSTHAC. FACTVS. ERIT. QVI. INTER. CEIVEIS. IOVS. DICET. TRESVIROS. CAPITALEIS. POPOLVM. ROGATO. IIQ. TRESVIREI. CAPITALEIS. QVEICVMQ. POSTHAC. FACTEI. ERVNT. SACRAMENTA. EXIGVNTO. IVDICANTOQ. EODEMQ. IOVRE. SVNTO. VTEI. EX. LEGIB. PLEBEIQ. SCITEIS. EXIGERE. IVDICARE. ESSEQ. OPORTET.

Sacrificulus] Sacrificulus dicitur Rex sacrorum, qui ea sacra, quae facere Reges sueuerãt, facit. Primus Rex creatur post Reges exactos Papisius Manius.

Sacrima] Glossarium: Sacrima, ἀπαρχὴ γλεύκους. &, Praemetiuum, ἡ πρὸ θερισμοῦ Δήμητρας θυσία.

Sacrima] Infra: Sacrificium, quod pro vuis primis fieret, a veteribus Sacrima est appellatũ, vt Verrius, & Cloatius dicunt. Est autem Sacrima mustum in amphoram inditum sacrifici caussa pro tinis, & vino. quae quasi sacra dicta, quod sacra Libero fit, vt praemetium, quod pro spicis, quas primum messuissent, sacrificabant Cereri. Vltimis capiendis deerat spatium in reliquiis Festi, vt vides, in iis, quae de praemetio addita sunt. In Epitoma perperam vineis, pro tinis scriptum erat. quod & caeco apparet. Eo enim mustо tota vindemia sacra fiebãt, vt calpari totum vinum diffusum. de quo vide verba Trebatij Iurisconsulti apud Arnobium.

Sagmina] Mirum alium versum Naeuij a Festo, alium a mutilatore citari. Legendum vero: Scopas, atque verbenas. Nam scopae in sacris dicuntur apud Plinium, & alios, verbenae. Glossariũ: Sacmina, θαλλὸς, σπονδεῖα ἀρχῆς. Lege: Sagmina, θαλλὸς, σπονδεῖα. Sagminarius, σπονδάρχης. Sed praestat legere Scapos. Scapi sunt θαλλοί. Apuleius lib. x I. Thallos, verbenas, corollas ferentes. Quin scapum caepae Columella thallum vocat.

Salacium] Glossarium: Salacia, ἀμφιτρίτη, νηρηΐς. Ridiculum vero testimonium Ouidij. Cum salax non sit Salacia. Salacia recte exprimit Homeri ἁλοσύδνην. illa παρὰ τὸ τὴν ἅλα σεύειν, haec similiter a salo ciendo.

Salaria] Infra: Salariam viam incipere ait a porta, quae nunc Collina a colli Quirinali dicitur. Salaria autẽ propterea appellabatur, quod impetratum fuerit, vt ea liceret in Sabinos salem portari.

Salios] Glossae: Salius, ἱερεὺς ὁ τὰ διοπετῆ ὅπλα διαρχισάμενος. ὑμνῳδὸς. πρύτανις. Salij cognomẽto etiã erãt Collini, & Agonenses. itẽ, quod vulgare non est, Pallorij, & Pauorij. Seruius in schedis: Duo sunt genera Saliorum, vt in Saliaribus Carminibus inuenitur; Collini, & Quirinales a Numa instituti: ab Hostilio vero Pauorij, & Pallorij. Haec ille. Quos Quirinales hic vocat, sunt qui aliter Agonenses. Nam & mons Quirinalis dicebatur Agonalis.

Salmacis] Videtur Festus vel Verrius in Ennio disiunctim legere, Salmaci da spolia sine sudore, & sanguine. Atqui potius videbatur coniunctim. Vetus Glossarium: Salmacidus, ἁλμυρός. Salmacidũ, ἁλμυρόν. Salmacia, ἀμφιτρίτη.

Salma-

Salmacia aqua, ἀλμυρὸν ὕδωρ: Ergo spolia quae incruenta sunt, καὶ ἀναιμακτεὶ, καὶ ἀκονιτεὶ parta elegātissime Salmacida, vt diluta, non cruenta vocat, vt anno superiore notauimus in lectionibus Ausonianis. Et si quis Ciceronis verba in libris de Officiis consideret, vbi haec Enniana citantur, non aliter legendum esse, quam Salmacida animaduertet.

Saltum] Lege, non peremit nomen saltūs. ἀρχαϊκῶς. Sunt enim verba Aelij Galli.

Salua res] Piaculum enim erat non solum si incepti ludi alicuius rei interuentu interpellarentur: sed etiam si subito ludius cōstitisset. Arnobius: Commissum statim omnes in religiones clamatis sacras, si ludius constitit, si tibicen repente conticuit. De Parasitis Apollinis diximus in Ausonianis lectionibus. Verum est autem, quod hic dicitur, in mimis fere secundarum partium parasitos esse. Seneca de ira libro III: Caelium oratorem fuisse iracundissimū constat. cum quo, vt aiunt, caenabat, in cubiculo lectae patientiae cliens. sed difficile erát illi in crapulam coniecto rixam eius, cum quo edebat, effugere. Optimum iudicauit quicquid dixisset sequi, & secundas agere. Non tulit Caelius assentientem, sed exclamauit: Dic aliquid contra, vt duo simus. Hic secundas agere, plane est, assentari, supparasitari, atque, quod ille profitetur, Aiunt? aio. negant? nego. Neque aliud intellexit Horatius--- aut mimum partes tractare secundas. Clamosi enim inducuntur Parasiti. Glossarium: Secundarius, Subdiga, ὑποκριτής.

Salutaris] Infra: Salutaris Porta appellata ab aede Salutis, quod ei proxima sit, aut ob salutationes vo...... Quaenā sunt eae salutationes? nempe quod ad eā Praetor salutaretur is, qui in prouinciam Propraetore, aut Proconsule exiret. Vide supra in Praetor. Quaeramus igitur, quomodo illud vo...... expleri possit. fortasse: ob salutationes vocantium Praetorem. Quae sequuntur, alio pertinent, & linea prior deest. Ita autem succenturiandā sunt: Scenici antiquitus appellabantur, qui Megalenses nunc ludi. Scenicos vero ludos primum fecisse C. Atilium, M. Popillium Aediles memoriae prodiderunt historici. Solebant autem prodire in orchestra, dum intus actus fabulae componerentur cum versibus obscaenis. Vide Liuium libro VII. non longe post initium.

Samnites] Infra:Populis Samnitibus nomen impositum ait Verrius propter genus hastarum,quae Saunia appellăt Graeci. Alij aiunt Sabinis verę sacro voto hoc genus hominum extra fines eiectum,Comio Castronio duce,occupasse collem,cui nomen est Samnio. a quo colle Samnites dictos. Huius rei testis locuples inter alios Strabo. Sisenna etiam eius historiae meminerat libro quarto Historiarum: Quondam Sabini feruntur vouisse,si res communis melioribus locis constitisset,se ver sacrum facturos. Nam de vere sacro saepe Liuius, & alij.

Sanates] Quaecunque in Epitoma habentur, ea desiderantur in reliquiis Festi.Itaque supplendum ex Epitoma initium illarum reliquiarum. Quae sequuntur, in hanc sententiam concipienda sunt: Sulpitius autem Sanates,& Opillius aiunt dici inferioris loci gentes, vt Tiburtes,& alios, qui cum populo Tiburtino habitarent in agro Tiburti.id est omnes peregrinos, inferiorisque loci. Itaque scriptum esse in XII, Nexo solutoque, forcti sanatique idem ius esto.id est bono romano, idem & peregrino,qui & inferiore loco est. Sunt qui intelligunt colonias, quae sunt deductae in priscos Latinos a Tarquinio Prisco,quas inegerit secundum mare infra Romam in ciuitates Latinorum: eosq; sanatis, propterea quod praeter opinionem eos pacauisset, sanauissetque, & cum eis pacisci potuisset, nominauit,vt auctores sunt Cincius libro II.de officio Iurisconsulti,M. Valerius Messalla in ea in XII.explanatione.Idem tamē in eo libro,quem de dictis inuolute inscribit,forctis & sanatis ait duas gentis finitimas mari:de quibus legem hāc inscriptam esse videri, Vti duae maritimae gentis eodem cum P.R.haberentur iure. neque alios quā forctes & sanates legem hāc significare existimat hoc intellectu.multi sunt, quibus id, quod pluribus placuit, displiceat: & aliter in XII.sanati, forcti interpretentur: hoc est sanati, insani. Propemodum ea videtur Festi sententia esse.

Sandaracam] Sandaracam ait esse genus coloris, quod Graeci sandicem appellarunt. Naeuius: Merula Sandaracino ore.

Sanqualis] Sāqualis auis a quibusdam Ossifraga appellatur. Eadem in commentariis auguralibus Sanga dicitur.

quia

quia in Dei Sangi tutela est.

Sardi venales] Sardi venales, hoc est alius alio nequior. ex hoc natum prouerbium videtur, quod ludis Capitolinis, qui fiunt a vicanis praetextatis, auctio Veientium fieri solet: in qua nouissimus is, qui omnium deterrimus, producitur a praecone in mediũ senex cũ toga praetexta &c. Capitolinis ludis suppleuimus ex Plutarcho, de quibus praeter alios Liuius libro v. De praetextatis vicanis vide supra in praetexta. Nam & hic ex eo loco cognosces vicanis non vicinis legendum esse. & ibi ex hoc vicanos esse vici magistros. Potes etiam legere: qui fiunt a vicanis, & magistris collegij.

Sarra] Nomen hoc incognitum fuit Graecis. Nam, vt Syri ipsi, vocabant Tyron. At Phoenices antiquitus Sor dicebant. Eorum coloni Carthaginienses, eadem lingua vtentes Sar vocarunt. Ab illis didicerunt Romani. Vnde Ennius Poenos Sarra oriũdos dixit, hoc est Tyro. Obsolescente Hebraismo, quod fuerat idioma Phoenicum, Syri pro Sor, Tur dixerunt. primum quia Sade, & Sin literas mutant in Tau. deinde, quia ipsi nõ vtuntur O, sed pro ea, V, solent vsurpare. Qui vtrique linguae operam dederunt, sciunt me verum loqui.

Sarte] Sarta tecta Graecis oratoribus, & aliis dictum ἐπισκευαί. at Glossis, ὑποῤῥαφαί. quia & Sarcire, est ῥάπτειν. In locatione operũ publicorum, quae fiebat lege Censoria, certum est additum fuisse: PORTICVM. SARTAM. TECTAM. PRODVIT.

Sas] Versus Ennij elegantissimos, reiectis illis spuriis glossematis, quae in medium illorum temere irrepserant, ita legendos curabis:

Nec quisquam sophiam, sapientia quae perhibetur,
In somnis vidit prius, quam sam discere caepit Nam

Romani ignotum verbum plebi sophiam solebant semper Latine reddere. Afranius in Sella:

Vsus me genuit, mater peperit memoria.
Sophiam vocant me Graeci: vos Sapientiam.

Ennius sine dubio extulit hos versus, cum visus est in somnis sibi adesse Homerus poeta. Neque, inquit, quisquam somniat se videre sapientiam, quin eam prius didicerit. Hoc enim naturaliter fit, vt quae quotidiano vsu tractamus, ea saepe

in ſomnis imaginari ſoleamus.

Satura] Gloſſarium: Satura, νόμος πολλὰ περιέχων. de Satura cibi genere habes apud Apicium ex Varrone. in veteri tabula aenea: EXTRA. QVAM. SEI. QVID. IN. SATVRAM. FERETVR.

Saturno] Infra: plane erat: Saturno ſacrificium fit capite aperto. Reliqua qui meliore ingenio ſunt, diuinabunt. Poſtea: Saxum Tarpeium appellatur pars montis, qui ob ſepultam Tarpeiam, quae eum montem Sabinis prodiderat, nominatus eſt. vel ab eo, quod, cum L. Tarpeius Romulo quaſi ob raptas virgines aduerſaretur, ad illud ſaxum eſt de noxio poena exacta, noluerunt funeſtum locum cum parte Capitolii coniungi. Videtur iſte L. Tarpeius apud populum Romulum accuſaſſe, quod cum ſine cauſſa veriſimili non poſſet, hoc nomine infenſum populo efficere voluiſſe, quod Sabinas rapuerit, & eam inuidiae cauſſam obtendiſſe.

Scaeua] Ait videri dictum a Graecis, qui ſcaeuum ſiniſtrum dicunt. ad quod Hoſtium in quodam libro belli Hiſtrici teſtẽ producebat. Varro: nequid obſit bonae ſcaeuae cauſſa. inde Scaeuola appellatus: ab Scaeua, id eſt ſiniſtra. quod quae ſiniſtra ſunt, bona auſpicia exiſtimantur. a quo dicũtur comitia, aliudve, quod fit aue ſiniſtra, ſcaeua. id a Graeco. quod hi ſiniſtram vocãt σκαιάν. Gloſſarium: ἀριστερὰ χείρ. Plautus: Caninam ſcaeuam ſpero meliorem fore.

Scelerata] Scelerata porta appellatur a quibuſdam Carmentalis, qui norunt, quod ei proximum Carmentae ſacellum fuit. Scelerata autem, quod per eam ſex & trecenti Fabij cum clientium millibus quinque egreſſi aduerſus Hetruſcos ad amnem Cremeram omnes ſunt interfecti. qua ex cauſſa per eam portam intrare egredive nefas habetur. Ouidius:

Ire per hanc noli, quiſquis es: omen habet. Et:

Porta vacat culpa: ſed tamen omen habet.

Schoeniculas] Ex clitellaria Plauti duos hos verſus citabat Feſtus:

Diobolares, ſchoenicolae, miraculae,

Cum extritis talis, cum todellis cruſculis. Vide tertium Coniectaneum.

Scele-

Sceleratus campus] Quae sequuntur, pertinent ad puteal bonis: quod impositum fuit loco sacro conditus ibi fulguribus, vt ait Plinius in illis verbis, quae supra produximus in Nauia ficu. Erat autem sacellum aperto tecto, vt appa- ret in numismatis ipsius Scribonij Libonis. Quod hacte nus ignoratum, & quare puteal Libonis vocaretur, & quid esset. ita autem scripserit Festus: sacellum, quod puteal appellatur, antea atria, fecit Scribonius, cui negotium datum fuerat, vt conquireret sacella. atque illud consecrauit. Quia in eo loco fulguritum sacellum fuit, quod ignorarent quidam fulgur cōditum, quod nefas est integi, semper foramine aperto caelum patet. vix est, vt non ita scripserit Festus. Cum ob neglectam bidētalium, & locorum fulguritorum procurationem, iram Deorum se incurrere putarent Romani, videtur ex relatione Pontificum negotium datum Scribonio Liboni a senatu, vt diligentissime conquireret sacella. erant autem sacella non semper alicuius Dei, sed saepius fulguris. vnde omnia sacella aperto tecto fuisse, supra relatum est. Neque ignoro doctis viris aedificium illud in nummo Libonis tribūnal videri, non sacellum. Quasi tribunal alio nomine, quam tribunalis, mos esset appellari. Quid igitur opus puteal vocare? Deinde tribunalia, habebant gradus, vt scimus ex aliquot veterum locis. Dionysius satis indicat sacellum esse, qui vocet βωμόν. Sed bonis viris irrepsit Acro Horatij interpres, qui Tribunal Praetoris ad Puteal fuisse dixit. Non autem dixit Puteal esse Tribunal Praetoris.

Scensas] Miror huc trāslatum, cum certum sit non scenas, sed cesnas dixisse. vndē filicesnium: postea filiceniū.

Schola] Ausonius aliter:

--Graio schola nomine dicta est,

Iusta laboriferis tribuantur vt otia Musis. In fine lego: ne tristi aliquo nomine fugiant suo fungi munere.

Scurra] Non dubium, quin legendum sit συσκωρεῖν. vt Scurra dictus sit quasi Secura, aut Sucura. Versus Lucillij mendosi sunt. qui fortasse ita melius legentur:

--Corneliu' Publiu' noster
Scipiades dicto, penitusque interuenit ipsi
Molli, & delitiis Luci, effigiae, atque cinedo;
Et sectatori adsiduo quo rectiu' dicas,

Ibat forte domum. ſequimur multi, atque frequentes. Facetus poeta ait Scipionē interueniſſe rixae & dictis neſcio cuius mollis & cinedi, ſectatoris cuiuſdam Lucij, atque adeo deliciarum, & imaginis, ac propemodum effigiae ipſius. Antiqua conſuetudine cum ſcriptum eſſet efficiae, pro effigiae, factum, effictae. Gloſſarium Scurram interpretatur, δεικιστὴν. & Scurrari, δεικίζειν. Inuenio & Scurras κοπρίας dictos. Dio in Pertinace: κοπρίας τινὰς καὶ γελωτοποιοὺς αἴσχιστα μὲν τὰ εἴδη, αἰσχίω δὲ τὰ ὀνόματα, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἔχοντας. Iſidori Gloſſae: Scurrula, qui incopriat: Suetonius Claudio: Interdum ferula flagroue, velut per ludum excitabatur a copreis. Haec eſt veterum tam antiquitus excuſorum, quam manu ſcriptorum lectio. Primus Beroaldus Tropeis legit: inepto ſenſu. Turnebus Copreis ex veteri codice animaduertit. ignorauit tamen quid eſſent Coprei: & vt ſententiam ſuam adſtruat, interpunctiones turbat, ac confundit. Atqui Coprei, nihil aliud quam Scurrae, qui per ludum excitabant eum. Cui enim alij licuiſſet, quam ſcurris?

Seceſsiones] Secere, dicere. Inſeque muſa virū verſutum. Liuius Andronicus principio Odyſſeae.

Sectores] Neque haec ſatis declarāt, quid ſit Sector, neque auctor Gloſſarij: Sector, βιαίνης.

Sed pro ſine] Docti viri emendant, Se. quia ſcilicet videbant ſe dolo malo dici. verum tamen & SED pro ſine veteres dicebant. Cuius rei fidem fecerit vetuſtiſſima lex, quae extat in Bibliotheca Regia: EI. PRIMO. QVOQVE. DIE. QVAESTOREM. SOLVERE. IVBETO. QVAESTOR QVE. EAM. PEQVNIAM. EIS. SED. FRVDE. SVA. SOLVITO. Quare nihil mutandum.

Sedum] Stulte quaerit, quare ſedum feratur in tegulis, putans ſcilicet ob religionem potius, quam naturam illius herbae, hoc fieri.

Sellae] Puto: Sellae curuli locus in circo, item proximo lictori, poſterioribuſque lictoribus proxime ſacellum Murciæ fuit. de quo loco deſpiciebant ſpectacula magiſtratus. Neque id abhorret a cōſuetudine Romana, vt magiſtratus in ſella curuli qui ludos ederet, aut alius quiuis, ad primas metas ſtaret. Nam ad eas Deae Murciae ſacellum fuiſſe ait Tertullianus. Non improbo tamen, ad ſacellum

cellum Mercurij. Nam & ad circum maximum fuit aedes eius Dei.

Senacula] Notae D.T. significant Duntaxat. Infra: Simpludearia funera sunt, quibus adhibentur D. T. ludi. hoc est Duntaxat.

Senis crinibus] Seni crines dicuntur in capite matronae Romanae sex sertae crinium vitta & crinibus ipsis implexae, quas vulgus trecias vocant. Sic apud Martialem:

Portabat vxor rufa crinibus septem. Nihil aliud significat, quam capillos in septem sertas distinctos. vt videmus in veteribus numismatis.

Sentinare] Gellius libro XIX. cap. I. Tum postea complorantibus nostris omnibus, atque sentinātibus, dies quidem tandem illuxit: sed nihil de periculo, atque saeuitia remissum. Vbi manifesto sentinare est, quod ait hic Paulus, periculum vitare. At in vulgatis codicibus contaminatissimus est locus ille. Sed proprie sentinari est satagere ad sentinam. Vnde Sentinatores, quibus cura Sentinae delegata in naui. Paulinus ad Macarium, de naufragio: Vnum ex omni numero nautarum senem sentinando deputant. Item: Quid huic, quaeso, obfuit seni persona sentinatoris & in nautis vilissima?

Seplasia] Infra. agebatur de Trionibus, & Septemtrionibus: Septemtriones, septem stellae appellantur, a bubus iunctis, quos triones veteres appellāt, quod iuncti arent terram, quasi teriones. quidam eas stellas plaustrū vocāt, quod id astrum Graeci ἄμαξαν dicant. quia habet partem quandam temonis speciē. Ennius: superat temo stellas. Haec Festus. intelligit autem locum Ennij ex Iphigenia, quem olim in coniectaneis illustrauimus.

Quid nocti' videtur? In altisono
Caeli clipeo temo superat
Stellas, sublime etiam
Atque etiam cogens noctis iter. Addunt docti viri in numismate veteri L. Lucretij Trionis expressam videri stellarum septem formam. & nos quoque eiusdem L. Lucreti duos argenteos vidimus, quorum copiam nobis fecit humanissimus vir Christophorus Neytterus Augustanus. In altero erat Luna Corniculata, & stellae cum inscriptione, TRIO. LVCRETI. In altero Delfinus:

& inscriptio L. LVCRETI. TRIO.

Septimontium] Septimontium dies festus appellatur mense Decembri, qui dicitur in Fastis Agonalia, quod in septem montibus fiunt sacra, Palatio, Velia, Fagutali, Subura, Cermalo, Caelio, Oppio, Cispio. Haec Festus. Nam Varro differens de festis, quae in mensem Decembrem incidebant, ponit & inter ea Septimontium. Agonalia vero eodem mense erant propridie Idus Decembres, alia ab illis Agonalibus, quae notant Fasti mense Ianuario. Hoc tantum interest, quod Agonalia sint ante Larentinalia. Varro vero Septimontium ponat post Larentinalia. De Septimontio habes & apud Tertullianum libro de Idololatria: Etiam strenae captandae, & Septimontium, & brumae, & carae cognationis honoraria exigenda omina. ex quibus apparet non solum mense Decembri fuisse, quia is est brumae mensis: sed etiam circa finem eius mensis fuisse, quia proximum sit strenae exigendae, quod fiebat Kalendis Ianuariis.

Serius] Scribe Secius, vel Sequius. alioqui ineptum est proscribere nobis Serius, tanquam ignotum verbũ, quod vulgatissimum est. Adde quod in veteri scriptura variat lectio: cum exaratum sit Setius, non Serius. Legendum ergo: Secius, a secus videtur dictum.

Serra] Verba Catonis manifesto prae se ferunt aliud, ac visum est Verrio: Cuius in hac re supinitatem, & negligentiam animaduertere licet. Serra enim, & globus, & forfex, sunt σχήματα instruendae aciei.

Seruorum] At Macrobius contra: Nonis Conuentus vniuersae multitudinis vitandus existimabatur: quoniam populus Romanus exactis etiam Regibus, diem hunc nonarum maxime celebrabat. quem natalem Seruij Tullij existimabant. Qui cum incertum esset quo mense natus esset, nonis tamen natum esse constaret, omnes nonas celebri notitia frequentabant. est etiam Dies seruorum Sigillaria, quae in cõtinenti post Saturnalia celebrabantur. Lucilius: --Seruorum festũ dies est,

Quem plane hexametro versu non dicere possis.

Nam Hexametri lex non admittit Sigillaria. Ausonius:

Aediles etiam Plebei, etiamque curules
Festa Sigillorum nomine dicta colunt.

Sexagenarios] Vulgata quidem historia, seu fabula, & a veteribus diuersis opinionibus agitata. Tamen non ita puto apertum esse, quid velit Festus, vt non ex eo eruantur quaedam, quae apud nullum alium auctorem legas, vt apparebit ex eius contextu ita: Sexagenarios de ponte mitti olim dicebatur. Cuius caussam Manilius hanc adfert: quod qui incoluerint primi loca vrbis, hominē sexaginta annos natum Diti patri quotannis immolare solebant. idque facere eos destitisse aduentu Herculis. Sed religione veteris moris scirpeas hominū effigies eos tantummodo mittere de ponte. alij aiunt, morante in Italia Hercule quod quidam eius comitum habitauerint secundum ripam Thiberi, atque Argeos se vocauerint ab argis: quorum p. ro. memoriam redintegrari. eo gente Graecia legatum quendam Argaeum cum iis Romae moratū esse. is vt obierit, institutū a sacerdotibus, vt effigies scirpea ex omnibus, cum, quae publica erant, nunciauisset, per flumen ac mare in patriam remitteretur. scriptum est in reliquiis Festi his, pro, is, vt saepe. Institutum igitur ait, vt ex omnibus scirpeis simulacris, erant autem triginta, vna nomine legati Argiuorum de ponte in Tiberim deiecta, per mare in patriam remitteretur, postquā munus suum, cuius caussa publice missus erat, nunciauisset. Hoc enim est, postquam quae publica erant, nunciauisset. Ex quibus apparet sine vlla controuersia, sacerdotes quaedam dicis caussa nomine legati fari solitos, cum illam effigiem emitterent. quod apud nullum alium auctorem scriptum reperias.

Sexum] Corruptissimus locus. Lege: Sexus, aliter Sexu, natura habitusque. ex Graeco, &c. Afranius in Priuigno ---Sic ait:

Orbus virile sexu adoptauit sibi. Sallustius Histor. lib. II. At Metellus in vlteriorem Hispaniam post annum regressus. Magna gloria concurrentium. Vndique virile, & muliebre sexu per vias, & tecta omnium visebatur. Sisenna Hist. lib. IIII: Tū in muro virile, ac muliebre sexu, populi multitudine omni collecta. Quae omnia corrupte leguntur apud Nonium. In veteri scriptura hic legebatur Secus. quod etiam vsurparant veteres. sed non propterea hic ita legendum. Ausonius: Iuno, Ceres, ac Vesta,

ſecus muliebre ſorores. Nota Caledoniis nuribus muliebre ſecus Strix. ſexu ergo neutri,ſexus maſculini. Sic genus, & genu: gelus,& gelu:cornus, & cornu.

Sic verſantur] Haud dubie eſt fragmentum de Sucula quod eſt lignum tranſuerſarium teres vtrinque capitulis cardinatis in duo arrectaria immiſſum,paxillisque verſatum, circa quod ductarius funis voluitur, ad ſuſtollenda aut molienda onera, vt lapides & alia. De Sucula etiam alibi loquitur. Sequitur deinde: Suparum appellant dolonem, hoc eſt velum minus in naui, vt acation maius. Suparum autem dictum ait Capito, velut ſeparatum ſit a dolone interioris mali. Haec ἀναμφισβήτως Feſtus. Notum eſt Acatium, & dolonem eſſe genera velorũ. ἀκάτιον quidem μέγα ἄρμενον, δόλωνα vero μικρόν. Notum & illud apud Liuium: dolonibus ſublatis fugerunt. de ſuparo alibi ſatis diximus. Sequitur aliud caput: Sepultum morte meroque cum ait in ea in .... de L. Terentio Tuſci vici magiſtro. eum viuum de ſaxo Tarpeio elatum cum eo veniſſet comiſſatum:quod mero eſſet coactus. Non dubium eſt ex quadam oratione Catonis deſumpta eſſe. qui mos eſt Feſto ſolennis, vt non nominato Catone verba ex eo in teſtimonium producat,vt in Sublimauit. eleganter comeſſabundũ iuuenem mero ſepultum & viuum elatum, quod mortuo ſimilis eſſet, dixit, quodque ſpiritus ei mero coactus & interclusus eſſet. eſt autem non totus integer locus, niſi fallor. ante enim deſiderantur quaedam. quanquam non ſolum aperta eſt, ſed etiam elegans huius loci ſententia.

Sicilibus] Gloſſarius: Sicila, σμίλα, ἀρβήλιον. Sicilum, ξυςὸν σκυτέως. Sicila, σμίλα χαρτοτόμος. eſt autem vox magnae Graeciae. eo nomine intelligebant quicquid ſecandi vim habet. inde Sicilia dicta, quia ab Italia abſecta. Inde Sicilire prata, ſecare.

Sicilicum] Fruſtra in peregrino verbo Latinam etymologiam rimatur. eſt enim Syrum.

Sifus] Tantum potui expiſcari:lege riualicia ſic eſt inſtitutum rogante populum Ser. Sulpitio. Riuales, vt notum etiam ex l. 1. D. de aqua & aq. plu. arc. ſunt, qui eodẽ riuo communi vtuntur. a quo legem riualiciam dictam apparet, quae de eis lata erat.

Signa

Signa] Signa vt rerũ, ita res ipſae ſculptae, aut lapides, aut ferrum: & ſi qua ſunt aliqua eiuſmodi quae ſculpantur etiam: ſed pocula ita dicta, & ſimulacra ad effigies hominum conformata. Inuerſum tamen, etiam. ſed pocula. pro, ſed etiam pocula.

Silere] Silere, tacere. quod dictum eſſe videtur a S, litera, quae initium eius vocis eſt. Deinde de Silentio auſpicandi gratia loquebatur ſequenti capite. ſed primus verſus deeſt. Silentio ſurgere Verrius ait dici, vbi qui poſt mediam noctem auſpicãdi cauſſa ex lectulo ſuo ſurgit, & liberatus a lecto in ſolido ſedet, ſiletque, ne quid eo tempore deiiciat. inde ſe in lectum repoſuit. Ita omnino nullo labore hanc lectionem eruimus. Aperte ſolidam ſellam fuiſſe ait, vt ſtabilior eſſet, ne forte quid in ſedendo, aut dum vellet ſedere, motu ſellae deiiceret, & vitium auſpicio ſtrepitu faceret.

Silicernium] Supra, & alibi τὸ ἔτυμον attigimus. Ceſnas veteres dicebant, & Poeſnas, pro eo quod eſt, Cenas, Poenas. Ab eo ſiliceſnium. poſtea ſilicernium. Caſmina, carmina. Valeſius, Valerius. & ſimilia. Tertullianus: quo differt ab epulo Iouis ſilicernium? a ſimpuuio obba? ab aruſpice pollinctor? Gloſſarium: Silicernium: περίδειπνον. λύχνους γὰρ ἅπτειν ἐν πένθει οὐ θέμις. videtur accepiſſe, quaſi Selucernium, hoc eſt ἀλυχνία. Rationem hanc eruimus. Natali die lucernae accendebantur. Mortuali, vt loquuntur Cato, & Plautus, id non faciebant optima de cauſſa, vt τὸ ἀντίστροφον τῆς γενέσεως καὶ τῆς τελευτῆς oſtẽderẽt. Perſius:

--vnctaque feneſtra,
Diſpoſitae pinguem nebulam vomuere lucernae.

Tertullianus libro de Idololatria: At nunc lucent tabernae, & ianuae noſtrae. Plures iam Ethnicorum fores ſine lucernis, & laureis, quam Chriſtianorum. At ἐν πένθει quidem, vt puto, nõ accendebant. Caeterum ſemper in cippis ſepulcrorum ſuſpendebant lucernas. cuiuſmodi fictiles multas videmus ex veteribus monumentis erutas. Dio in Domitiano: καὶ πρῶτον μὲν στήλην ταφοειδῆ ἑκάστῳ σφῶν παρέστησε, τό, τε ὄνομα αὐτοῦ ἔχουσαν, καὶ λυχνοῦχον μικρὸν οἷον ἐν τοῖς μνημείοις κρεμάννυται. Inde puto apud Gellium Laberius Cippum vocat lucium, quod ex eo lucerna luceret. vt ille apud Athenaeum qui columnam vocat μίτανδρον, quod

ſuſtineret innitentem virum. Porro quemadmodum Ergaſtulus dictus, qui in ergaſtulo maneret: ita ſilicernius, qui dignus erat, vt pro eo ſilicernium pararetur. Cincius Alimetus de Gorgia Leontino: Qui dum iam ſilicernius ſui finem temporis expectaret, & ſi morti non potuit, tamen infirmitatibus inſultauit.

Silus] Silus, & Silo, σιμός.

Simpludearia]. De his non nihil attigimus in Auſonianis lectionib. Dicta quaſi ſimpliludiaria. quia ſimpli ludij adhiberentur. hoc eſt ſaltatores vel cernuatores, de quibus ſupra diximus: quos cernuatores hic Verrius vel Feſtus vocat Corbitores, more ſcribendi antiquitus imperitis librariis vſitato, qui b, cum u, & contra cõmutabant. Coruitores enim ſine dubio dicendum erat. qui enim geſtus Cernuantium, vt modo ſurſum, modo deorſum ſpectent, is & coruorum eſt, & cornicum, ac monedularum, quae vbi pedibus aliquem locum inſiſtũt, modo ἀνανεύουσι, modo ἐπινεύουσι. Hinc elegantiſſime de mulieribus cibo ſe ingurgitantibus ad menſam Plautus Caſina dixit:

Ego noui illas eſtrices. coruitant, vbi
Comiſſe poſſunt. – Quanquam ſcio Turnebum mutaſſe, ſed fruſtra. Has notas D. T. duntaxat ſignificare ſupra in Senacula admonuimus. Cauſſae igitur non eſt, cur doctis viris hic de mendo ſuſpectus locus eſſe debeat. Simpludeariis ergo ſimpli Ludij duntaxat adhibebãtur, qui & Coruitores, ſeu cernui, vt eſt apud Seruium, dicuntur. Indictiuis & ludij, & deſultores, ac etiam ludorum quaedam genera. Cicero de legibus II. Funus vt indicatur ſiquid ludorum. dominuſque funeris vtatur accenſo, atque lictoribus.

Simpulum] Gloſſae: Simpulum, κύαθος. Simpulones hinc qui ſponſum conuiuia diſcurrentem comitatur. Succius Piſcatoria:

Summates viri facti ſunt ſimpulones ganei. Iſidorus in Gloſſis: ſimpulator, conuiua: amicus ſponſi aſſiduus cum eo in conuiuio.

Si....] Siparium genus veli, quo in ſcaena mimi vtuntur, dictum ait. hactenus poſſum. reliqua quo pertineant non video.

Sirempſ] de hoc abunde apud Plautum dicemus. Partem verborum Catonis ita recõcinnabimus: & praeterea

rogas

rogas aduorsus ea. si popolus cōdemnauerit, vtei siremps lex siet, quasi aduorsus leges fecerit.

Sobrium] Sobrium vicum dictum esse testatur Aelius, quod in eo neque tabernae locus, neque cauponae fuerit. alij quod in eo Mercurio non lacte, sed vino solitum erat supplicari.

Sodalis] Sodalis quidam dictos esse putant, quod vna sederent, essentque. alij, quod ex suo vesci soliti sunt. alij, quod inter se inuicem suaderent, quod vtile esset. Iidem quod coeant crebro congerae vocantur a Graeco vocabulo, quod est γέρρα. Congerae per vnum R, scribebant, vt supra attigimus. Lucilius:

Tapullam legem rident concerae Opimi. Concerae pro Congerrae. vide in Tapulla.

Solida] Solida sella, ait, sedere tum quis iubetur, cum mane surgēdi caussa euigilauit. quod antiqui expresse ab inferiore parte excauatas non faciebant sedes. quas solidas ideo, quod his nihil erat concauum, appellabant, inquit Verrius, quod essent totae. absurde, vt mihi videtur, illud quod sit totum, ait dictum solidum. Nihil omnino praetermissum est de sententia Festi, fortasse ne de verbis quidem. Euigilare surgendi caussa, est data opera post me diam noctem experrectum silentio surgere, auspicandi caussa. ita enim auspicantibus mos erat in solida sella sedere. vt supra in Silentio refertur. Recte autem Verrius solidas sellas totas interpretatur. nam Verrij temporibus vulgo tam notum erat solidum a solo dictum, quam solum idem valere, quod totum. Igitur idem est ac si dixisset, dictae solidae, quod solae, id est totae. Quare vides hic praecipitem Festi calorem in reprehendendo illo, a quo tāta bona didicerat. Saltem debebat meminisse quod alibi notat de soliferreo, solerte, & solenne. Verum profecto ita est: ad reprehendendum, quam ad discendum propensiores sumus.

Solipuga] Glossarium: Solipaga, ἡλιοκαυστὶς, μύγας εἶδος.

Solitaurilia] Scribe: quod omnes eae solidi integrique sunt corporis, contrari verueces, maialesque. quia, &c. Quod ait tauros id est virilia caedi in castratione: intellige de ea castratione, quae fiebat in ipso sacrificio. Veteres enim aries, taurus cum admonebantur arae mactati,

priusquam corio exuerentur, castrabantur. Vide Martialis epigramma lib. III. cuius initium:

Vite nocens rosa stabat moriturus ad aras
Hircus grata tuis victima, Bacche, sacris.

Glossarium: Solitaurilia, θυσία ἐκτος κριοῦ, καὶ ταύρυ. scribe, ἐκ συὸς, κριοῦ, &c.

Solla] Lege solia. &: ideoque soliar sternere dicuntur &c. Item, & soliaria vocantur Babylonica. Varro Cosmotoryne περὶ φθορᾶς κόσμυ. Phrygio qui poluinar poterat pingere, soliar leuigabat. Glossae: Soliar, δίφραξ.

Solox] Glossarium: Solox, ἱερὸν, καὶ παχύς. lege, ἔριον παχύ. Tertullianus in scholastica oratione de Pallio: Endromidis solocem aliqua multitia synthesi extruxit.

Soniuio] Cicero Caecinnae: Neque ex tripudiis solistimis, aut soniuiis tibi auguror. Plinius de nucibus iuglandibus: Quae caussa eas nuptiis fecit religiosas, tot modis foetu munito. quod est verisimilius, quam quia cadendo tripudium soniuium faciant. manifesto errore legitur in vulgatis Plinianis, sonumve faciunt. Seruius Danielis in illud: –tremere omnia visa repente: Hoc augurium, inquit, iuxta auguralem disciplinam dictum est, quod appellatur Tripudium soniuium: id est a sono. Ad quod pertinet, si arbor spōte radicibus cadat, si terra tremat, quod hic Aeneae factū ostendit, antequam voce diuina responsa perciperet.

Soniuio] Infra: Soniuio significat in Carmine Saliari, item in commentario augurali, sonanti. Aliud caput: Soniuium tripudium dicitur, vt ait Pulcher, quod sonet. vt cum pullo excidit puls, quadrupedive aliquid ex ore. vide Solistimum.

Sons] Sons nocens, vt ex contrario insons innocens. Ausonius in Technopaegnio:

Si bonus est insons, contrarius & malus est sons.

Sonticum] Glossarium: Sonticus morbus, ἱερὰ νόσος.

Sonticum] Infra: Sontica caussa dicitur a morbo sontico, qui quid gerendum agere non permittit. Cato de regis Attali vectigalibus. Reliqua non potui.

Soracum] Alij Saracum. Glossarium: Sarraca, ἅμαξα.

Sororiare] Plautus Fribularia:

–tunc papillae primitus

Frater-

Fraterculabant. illud volui dicere
Sororiabant. quid opus est verbis?

Sartutillus] Veteres editiones, Scrutillus. quod verum est. Isidorus, Scrutillus, ventriculus fartus.

Sos] Dia Dearum. δῖα θεάων. Lege alterum versum ita:
Circum sos quae sunt magnae gentes opulentae. &,
Dum censent terrere minis, hortantur ei sos. &,
Contendunt Graios. Graecos memorare solent sos.

Sos....] Sospes saluus. .... omnes fere aufugerunt sospites. Afranius in Epistola: Di te sospitem seruent tuis. Pacuuius in Teucro: maxime Teucre........ ...... nunquam. Ennius in........ parentem & patriā Di seruate sospitem. Attius in....... si rite ad patriam saluus & sospes peruenisset. Ennius. Vid.....

Sospitare] Sospitare, pro bona spe afficere, quod hic dicitur, ego repeti in versiculo Luciliano ex lib. XXVIII.
Sospitat, impertit salutem plurimā, & plenissimam.

Spara] Glossae: Sparus, εἶδος ἀκοντίν. Varro apud Seruium qui est in schedis: Sparum, missile, a piscibus ducta similitudine, qui Spari vocantur.

Spatiatorem] Macrobius lib. II: Sic nimirum M. Cato senatorem non ignobilem Caecilium spatiatorem, & Fescenninum vocat. eumque staticulos dare his verbis ait: Descendit de canterio: inde staticulos dare, ridicularia fundere.

Spectio] Profligatissimus locus, ac multis vulneribus confectus. Non solum enim corruptus, sed mancus, ac parte sui non parua truncatus. Festi sententia haec videtur fuisse: Spectio in Auguralibus ponitur pro aspectione. Spectio, & nunciatio data erat iis magistratibus, qui omne ius auspiciorum habent. auguribus spectio duntaxat, quorum consilio rem gererent magistratus, non vt possent impedire nunciando quaecunque vidissent. at iis spectio sine nunciatione data est. Hoc videndum est in his verbis. nunciationem duplicem esse: nunciationem augurij, quam habebat solum, cui spectio erat, hoc est augur, & nunciationem auocandae concionis, quam solus habebat, qui omne ius auspiciorum habet, hoc est maior magistratus, quae vocabatur obnunciatio. Cum Philippica II. dicitur augures habere nunciationē: est ius tantū

nunciandi magiſtratui de eo quod viderit. Conſules habere ſpectionem, quam & Augures habeant, & obnunciationem quam Augures non habebant. Inuenies tamen Obnunciationem poſitum pro nunciatione: vt in primo de Diuinatione: Non in eo, inquit, eſt culpa, qui obnunciauit: ſed in eo qui non paruit.

Specus] Pacuuius Chryſe:

Eſt ibi ſub eo ſaxo penitus ſtrata arena ingẽs ſpecus,
Solis quae exortu capeſſit candorem, occaſu nigret.
Illud incipio ſaxum tentans eſcendere verticem
In ſummum. dein omnis partis proſpectum aucupo.

Spetile] vel, vt nonnullae editiones Spectile. eſt τὸ ἦτρον, vel τὸ ὑποκοίλιον.

Spectunt] antiquos dixiſſe in ſoluta oratione teſtis eſt Cato in ea, quam habuit de ſeptem hominibus.

Sponſis] Lege, Beneſponſis, beneque voleris.

Squalidum] Squalidum incultum, & ſordidum. ſic appellatum, quod proxime ad ſquamas piſcium accedit. Itidem Ennius dici pallidum ſqualidum auctor eſt in Telepho: Quam veſtitus ſqualida ſtola. Apud Nonium in Stola integrior verſus legitur.

Cedo, ac caueo veſtitus ſqualida ſeptus ſtola.

Squarroſos] Squarra, vel vt veteres ſcribebãt, Scara, purum putum Graecum eſt, ἐσχάρα. Quod frequens in libris Graecorum medicinis. Rupices, ſunt ruſtici. Tertullian. apud rupicem, & ſiluicolam, & monſtrorum eruditorem ſcrupea ſchola eruditus. dicuntur & Petrones. Varrones etiam a Varris, qui ſunt ſtipites non dolati praeduri, ac enodes. vnde Varronum familiae in gente Terentia, ac Viſellia. Quanquã Varro ipſe de ſuo cognomine loquẽs aliter ſcripſerit, eum, qui primus Varro ſit appellatus, in Illyrico hoſtem Varronem nomine quod rapuerat, & ad ſuos portauerat, id cognomen ex inſigni facto meruiſſe. Auctor Seruius, qui eſt penes Danielem.

Statee] Pro colluſtrauit, puto, Coelius ſtrauit.

Statu liber] Gloſſarium: Statu liber, ἐλεύθερος χρόνῳ κατὰ διαθήκην ἀφεθείς. lego ὅρῳ pro χρόνῳ.

Stellionem] Stellionem genus lacertae Verrius dicit ab eo dictum, quod virus ſtillet cibo, potius, quam quod dicit alibi, a ſtellarum ſimilitudine videri dictum, quia

eius

eius corium variũ est. Tertullianus de cibis Iudaeorum: quis stellionem? (comedit) sed maculas execratur praedam de aliena morte quaerentes.

Sitpatores] Stipa, quae hic vocatur, est crux, seu patibulũ humi, vt trophaeum, destitutum, cui argillam imponunt plastae, vt simulacra, quae velint, deforment. Graeci vocant κάνναβιν. Tertullianus in Apologetico de eo intelligit, cum ait: Crucibus, & stipitibus imponitis Christianos. quod simulacrum non prius argilla deformat, cruci & stipiti superstructa? & infra: Diximus originem Deorum vestrorum a plastis de cruce induci. sed qui sequitur locus, vt obiter dicam, corruptus est apud eundem eruditissimũ scriptorem: Sipara illa vexillorum, & candelabrorum stolae crucium sunt. Legendũ enim: Sipara illa vexillorum, & candes labarorum, stolae crucium sunt. notum labarum inter signa militaria fuisse. ex illo vt ex antenna pendebat candys, quod est genus paludamenti barbarici. Itaque in veteribus monimentis ita visitur semper Labarum ea forma pictum. neque multum negotij fuit Constantino Imp. id in speciem crucis concinnare. cum iam transuersum antemnae specie lignum haberet. Candes ergo, sunt κάνδυες, a nominatiuo Candys.

Stipes] Citabatur Afranius, qui dixerat, stipite ostium impulit. item Attius in Menalippo, qui dixerit reuolso stipite, & in Bacchis. & Ennius, qui dixit stipites abiegnos.

Sti . . . . Citabatur Ennius qui stirpem dixit masculino:

Nomine Pyrrus, vti memorãt, a stirpe supremo.

Sclata] Glossarium: Sclata, πλεχτικοῦ σκάφους εἶδος. Idem, Sclatarius, ἐργόμωνος.

Stolidus] Ennius:

Nanque auide pugnare sues stolidi soliti sunt. &,
Hominem appellat: Quid lasciuis stolide? non intelligit.

Strebula] Habes apud Varronem, & Arnobium.

Strena] Etymologiae Festi conuenit, imo adstipulatur, versus Pomponij Atellanarij: Asside, si qua veniet strena strenae.

Stri . . . .] Striges aues nocturnas, vt ait Verrius; Graeci στρίγγας appellant. a quo maleficis mulieribus nomen inditum est. quas volaticas etiam vocant. Itaque solẽt his ver-

bis eas veluti auertere Graeci.

στρίγγ᾽ ἀπόπομπον, νυκτιβόαν, τὰν στρίγγ᾽ ἀπὸ λαοῦ
* ὄρνιν ἀνώνυμον ὠκυπόρους ἐπὶ νῆας. Plin. hos versus intellexit, cum scribit Strigas in Graecorum diris, & imprecationibus haberi. Qui hic somniant syrnia, nae ipsi multum hallucinantur.

Strigores] Strigores in Nelci carmine videtur pro strigosis positum. alij pro densarum virium hominibus..... Strigores exerciti. Memini Adr. Turnebum *Strigones* legere. Sed non aduertebat morem veterum, qui vt architectores pro architectones, ita Strigores pro strigones dicebant.

Stroppus] Lege, pro insigni habent in apice. Apud Vitruuium sunt, quibus religatur remus ad scalmum, vt alibi notauimus. Glossarium: Strepus, προπωτήρ. Lege Stropus. Glossae aliae: Strupus, σκαλμὸς ἔνθα ἡ κώπη δεσμεῖται.

Struppus] Tertia linea cum sequenti alio pertinet. quod diuinare non potui.

Struere] Glossarium: Pedem struit, φεύγει.

Struices] Naeuius etiam, teste Seruio, qui est in schedis, dixit Struix malorum.

Stuprum] Sententia Appij: Qui animi volt sese compotem esse, nequid fraudis stuprique ferocia pariat. Naeuij versus: Saturnij:

Seseque ei perire mauolunt ibidem,
Quam cum stupro redire ad suos popularis. Item:
Sin illos deseritis fortissumos virorum,
Magnum inde stuprum poplo fieri pergetis. Vt a

Prohibeo, Proebrum, & probrum: sic a stupeo, stuprum.

Sub (ted)] Lego: Sed te, idem ait esse sine te. Veteres se ponebant pro sine, item sed, vt supra dixit. A Se Sine factū est, vt ab iter, itineris iecur, iecinor.

Sub corona] Versus Plauti:

Praeco ibi adsit cum corona: quique liceat, veneat.

Sub vitem] Lucillij versus corrigendus:

Vt veles bonu' sub vitē qui sumicit hastas. Sumicit,

pro subiicit, vt Comuro, pro Couro. Comitiū, pro Coitiū.

Sub vitem praeliari] Trochaicus Lucillij ita legendus:

Neque prodire in altum, praeliari sub vitem procul.

Subices] Subices Ennius in Achille pro subiectis posuit,

cum

cum dixit nubes:

Per ego deum ſublimes ſubicos humidas.
Vnde oritur imber ſonitu ſaeuo & ſpiritu.

Subici]Subici aries dicitur, quem quis agit, vt pro ſe caedatur. vt ait in eodem libro Antiſtius. quod fit, vt ait Cincius libro de officio Iuriſconſulti, exemplo Athenienſium: apud quos expiandi gratia aries inigitur ab eo, qui ſcelus admiſit, poenae pendendae loco. Notum apud Athenienſes & alios Graecos, nō ſolum, qui ἀκούσιον φόνον, ſed & qui ἐκ προνοίας feciſſent, pecudibus immolandis expiari ſolitos, vt de Oreſte, & aliis proditur. Hoc etiam retulerat in leges ſuas Numa, inter quas haec fuit: SEI.QVIS. HOMINEM.LEIBERVM.DOLO.SCIENS. MORTEI.DVIT.PARICEIDA.ESTO.SEI.IM.INPRVDENS.SE.DOLO.MALO.OCCISIT.PRO.CAPITE.OCCEISEI.ET.NATEIS.EIVS.IN.CONCIONE.ARIETEM.SVBICITO. Cuius legis vltimum membrum concinnauimus ex ſchediis Seruianis, in quibus huius legis mentio fit: vt ſiquis imprudens hominem occidiſſet, pro capite occiſi, & natis eius in concione arietem offerret. Quod hic ait Feſtus poenae pendendae loco pene videtur innuere in lege fuiſſe expreſſum verbo ἀντίποινα.

Sublicium]Feſtus dicit ſublices, non ſublicas. quod & in Salluſtiano exēplo erat. Sic etiam veteres Gloſſae: Sublices, ξυλοπῆδες, οἱ ἐν ποταμῷ τὴν γέφυραν ὑποβαστάζοντες. Referebat praeterea Feſtus opinionē eorū qui vocabulū Volſcum eſſe aiebant, quod non aliter Formiani tigna, quibus eorum pons ſurrectus erat, appellabant. item eorum, qui dicebant Sublices ab eo dictas, quia ſub eis aqua liquens laberetur. Sed nos cenſemus ſublicam dictā, vt obliquam: & intelligi trabem. Sublicus ergo, & oblicus, vel ſubliquus, & obliquus compoſita ſunt: quorum ſimplex liquus, vel liquis. Vetus autor loquens de figuris & lineamentis. omnem autem ſummitatem metiundi obſeruationes ſunt duae: enormis, & liquis. Enormis, quae in omnem actum rectis angulis continetur. Liquis, quae minuendi laboris cauſſa, & ſalua rectorum ratione angulorum ſecundum ipſam extremitatem ſubtenditur.

Subſcudes] Infra: Subſcudes appellantur cuneatae

aleolae quibus tabulae inter se configuntur. quia, quo eae timmittuntur, succuditur. Pacuuius in Niptris.

Infra] Subsidium dicebatur, quando milites subsidebant in extrema acie, labentique aciei succurrebant. quod genus militum constabat ex iis, qui emeruerant stipendia, & tamen retinebant locum in exercitu, qua erat tertia acies quae dicebatur: Triariorum. vt Plautus in Friuolaria:

Agite nunc subsidite omnes, quasi solent Triarij.

Reliqua non potui. Versus ille Plauti manifesto coniungendus est cum illis ex eadem Friuolaria:

-- sequimini hac
Sultis legiones omnes Lauernae. Vbi rorarij
Estis? En sunt. Vbi sunt accensi? Ecce *
Agite, nunc subsidite omnes, quasi solent Triarij.

Subsiles] Subsilles, quas alij Ipsulles vocant, lamellae necessariae sacrificiis. quae ad rem diuinam dicuntur maxime conferre..... Vide Ipsullices.

Subsolaneae] Quid sit, quaeramus.

Subtillum] Tertullianus: aut imbres ruunt, & si qua missilia cum imbribus, dehinc substillum, & denuo sudum.

Subuculi] In meis Glossis antiquis inuenio Subitillum, aut Subutulum dictum cum interpretatione, Subitillus, ἴτριον.

Subuerbustam] Hic b, pro u. Subueruustam. Tertullianus in libro scholastico de Pallio: Libertinos in equestribus: subuerbustos in liberalibus: dediticios in ingenuis: rupices in vrbanis: scurras in forensibus: paganos in militaribus Subuerbustos vocat τοὺς στιγματίας. quia notis inurebantur.

Subul.] Glossarium: Subulo, αὐλητής.

Succrotilla] Succrotilla vox tenuis dicebatur, & alta. Titinnius in.....

Feminina fabulare succrotilla vocula. Afranius in Epistula..... succrotilla voce serio. Plautus in describendis mulierum vitiis in Syro:

Cum extortis talis, cum todellis crusculis. Caetera non potui. sequitur,

Infra] Sucula, est machinae genus, teretis materiae, & foratae, ac crassae, tanquam vber scrofae. Reliqua deplorata sunt, quae de Hyadibus tractat. Glossarium: Suculae, ὑάδες,

ὑάδι, καὶ ἀδικίᾳ.

Sufes] Sufes dictus est Poenorum lingua summus magistratus, vt Oscorũ Medix. Calidius in oratione in Caecilium: Nõne vobis &c. Porro qui Hebraice sciunt, & non ignorant Poenos Tyriorum colonos esse, concedent mihi, Sufes idem esse, quod Graecis ἔφορον, ἐπόπτην, ἐπίσκοπον. שופט

Sufibulum] In lege, quae scripta erat in sacrario Deae Opeconsiuae: HOC. PRAETER. VIRGINES. VESTALEIS. AC. SACERDOTEM. POBLICOM. INTROIRE. NEFAS. ESTO. IS. CVM. INTROEAT. SVBFIBVLVM. HABETO.

Sugillatum] Inepta etymologia, ac propterea falsa. Cinnus est cilium, aut palpebra. ὑποκορισικὸν Cillus. Inde subcillum, & subciliare. quod postea, Subgillum, & subgillare, ὑπωπιάζειν. C, in G. Subicitare, Inicere: Subgitare, Inigere. Praeterea falsum est Sugillationes pertinere ad collum. nisi malis legere sub oculo. sed tunc quid Graece substituam, non video. Si κυκλὸν, nihil ago. si γύαλον, nugas egero. γύαλα quidem Graeci τὰ κοιλώματα. Sed, quantum video, Verrius sugillare putat dictum a gula, quae dicta sit a Graeco, qui γύαλον partem sub collo vocant. Hac sunt nugae Grammaticorum.

Sullum] Lege, & surire dicuntur. Apuleius. Glossarium: Surit, κάπρᾳ.

Summissi] Naeuij versus est Trochaicus:

Odi summissos. proinde dice aperte quid fiet
Quod times. --

Superstites] SEI. QVEI. IN. IVRE MANVM. CONSERVNT. VTREIQVE. SVPERSTITIBVS. PRAESENTIBVS. VINDICIAS. SVMVNTO. & Praetoris verba: VTREISQVE. SVPERSTITIBVS. PRAESENTIBVS. HANC. VIAM. DEICO. VTREIQVE, ET. VTREISQVE semper intellige, vtrumque reum. Quare male quidam putant legendum, V IREISQVE SVPERSTITIBVS. Idem enim, ac si diceret: Vtrique reo praesentibus testibus hanc viam dico.

Supparus] Supparus lineum puellarum vestimentum, quod & subucula appellatur, vt ait Pomponius in Fullonia. item velum omne, quod ex lino est, Supparum dici-

tur Punicum vestimentum ita vocat Naeui. de bello Punico,& in Nautis. Nos autem vestem consecratam supparum vocamus.& nunc supparos dicimus vela linia in crucem expansa. Mulier videtur puella esse, supparo induta, vt ait Afranius:

Puella non sum, supparo si induta sum. Ita haec diuinauimus, vel potius hariolati sumus ex his Festi, quae nobis supersunt, reliquiis. Iam supparum esse omne linteum velum, id verum est, neque aliter potest esse. Ita enim, & vela in nauibus vocabant. Vnde Lucanus, & Seneca dixerũt Suppara velorum. Vestem cõsecratam,& velamentum in signis militaribus cruci superpositum Siparum vocari tam certum est, quam verum illo Tertulliani loco supra a nobis emendato indicari: Sipara illa vexillorum, & candes labarorum, stolae crucium sunt. Nam & cãdes vestes, & sipara, vela illa, de quibus ait Festus.

Supparus] Camisiam vsurpat Paulus verbum suae aetatis, ac suorum hominum elegantiã dignum. Cama est barbarum vocabulum, id significat lectum. Hodieq; in idiotismo suo retinent Hispani. Camas enim lectos vocant. Ab eo tunicã lineam nocturnam vocarunt Camisias. Auctor Isidorus, & ipse homo Hispanus.

Suppernati] Catullus-- velut alnus

In fossa Liguri iacet suppernata securi. Cum id elegantissime ab elegantissimo poeta dictum sit, miror, quare superstitiose adeo reiecerunt, vt nõ ausi sint vulgatam lectionem ineptissimam mutare--separata securi. An, obsecro vos, hoc Latine est loqui? Saltẽ si de barbarismo nõ suspicabantur, tanti debebat apud eos esse auctoritas Festi, vt quod ipse in libros suos retulisset, id melius putarẽt, quam quod in deprauatis codicibus nostris habetur. Versum Ennij, His pernas succidit iniqua superbia Poeni, interpretatur Liuius de clade Cannensi loquens, cum ait quosdam iacentes viuos succisis feminibus poplitibusque inuentos fuisse.

Supplic] Supplicia, sunt sceptra, quae caduceatores portant. Sunt autem verbenae felicis arboris. Non enim alia supplicia fas erat, quam ex verbenis sumi. Sunt & supplicia, quae, cum ciuis necaretur, fiebant. Tunc enim Semoniae rex sacrorum veruece bidẽte facit, vt ciuibus poena

solutis

ſolutis, caput damnati, patrimoniumque, cuius cauſſa id fieret, ſacrum Diuis manibus eſſet. Inde ſolitum, cum prodit ſacrificandi cauſſa rex ſacrorum, vt id vocetur ſupplicium. quaſi vero ſemper ela .... quo exemplo docet ſupplicia eſſe ſacrificia. at nunc fere ſupplicia pro poenis dicuntur. Haec, aut non multum diuerſa ſcripſiſſe Feſtum putamus. Et cum ſacrum fieret pro eo, cuius caput deuotum eſſet, quo ſupplicarent Diis, & deprecarentur τὸ νεμεσητὸν, quia interficerent ciuem, propterea ſuppliciū dici caeptum pro poena capitali. Sane ariete, aut veruece ſolebant amoliri contractum ex nece alicuius piaculum. quod ſupra in lege Numae a nobis expoſitum eſt. Semoniae Deae meminit ex Varrone Auguſtinus. reprehendit deinde Verrium more ſuo, qui in hoc verbo explicando hallucinetur.

Inf. a] Supplicium a ſuppliciis differt. Id quod conſuetudo arguit. quod ſoleamus dicere haec deorum ſupplicia. Contra dicimus, vt ſumatur ſupplicium de aliquo: id eſt deportetur: aut iubeatur flagris caedi.

Supp.] Supremum modo ſignificat ſummum, modo extremum, modo maximum. Summum: vt ...... Pater ſupreme, belli, & armorum potens. Plautus ..... Me ſupremum habuiſti ſemper in omnibus rebus tuis. Alias extremum ſignificat, vt in legibus XII: Solis occaſus ſuprema tempeſtas eſto. &c. Deinde citabat exemplum ſcriptoris cuiuſdam, qui dixerat: ab illo ſepeliri die ſupremo. Item heroicum verſum. Et quaſi ſuppremo lugentes tempora voltu. Item Catonem, qui dixit ſuppremam aduocationem. In fine: Alias pro maximo: cum duas oues, & triginta boues ſupremam multam dicerent: hoc eſt maximam.

Suppus] Verſus Lucillij:

Si vero das, quod rogat, & ſi ſuggeri' ſuppum. Significatum prouerbialem habet. hoc eſt, ſi illi ex ſententia reſpondes. ſi, quod optat, facis. Suppus eſt pars tali luſorij. quae Graece ὕπτιος dicitur. Cum talus ita caderet, vt ſupina pars, quae vocabatur, ſuperior eſſet, erat felix iactus. Suppi meminit Iſidorus.

Surregit] Surregit, & ſorctus antiqui ponebant pro ſur-

git, & eius participio, quasi sit surrectus, vt est in Annalibus L. Liuilli. in quibus id frequenter est. Paulus abbreuiator pro L. Liuillo, Liuium poetam intelligit, nescio an diuersa lectione a nostra vsus.

Surremus] Infra. Adhuc quaero. Est enim historia penitus mihi incomperta.

Su....] Sutrium quasi eant, vtique in prouerbium abiit hac de caussa: Gallico tumultu a Camillo quondam edictum est, legiones Sutrij vt praesto essent cum cibo suo. quod vsurpari coeptum est in iis, qui suis rebus, opibusque confisi, repraesentarent quibus deberent. Plautus:

Sed facitodum, merula parae versus quos cantat, colas.
Cum cibo cum quiqui facito veniant, quasi eant Sutrium.

Quanuis nõ nego interpretationem prouerbij, quam Festus proponit, non esse alienam ab ipso prouerbio, tamen longe abest a Plautino sensu. imo, vt melius dicam, aduersatur. Locum Plauti, qui omnes interpretes cruciat, in ipsis ad Plautum notis exponemus.

Sycophantas] Plura de hac re nugantur Graeci, quae natio nihil pene aliud egisse videtur, quam vt reperiret quomodo in otio negotiosa esse posset. Caeterum potes aduertere quam dignũ sit Paulo mutilatore illud, Capite truncaretur: quod Festus dixerat, Capital esset. & in Graeco decreto sine dubio fuerat θάνατος ἡ ζημία ἔστω.

T

Tablinum] Transposita hic sunt quaedam. quae ita suo ordini reddes: Tablinum proxime atrium locus dicitur publicarum rationum caussa factus. Quod antiqui magistratus in suo imperio tabulas rationum ibi habebant. Alij aliud etymon reddunt. quod Tabulae picturarum ibi reponebantur. Vnde & pinacothecam quoque vocabant. Varro aliter. cuius haec verba sunt libro primo de vita populi Romani: Ad focum hieme, ac frigoribus caenitabant: aestiuo tempore in propatulo; rure in corte; in vrbe, in tablino. quod Maenianum possumus intelligere tabulis fabricatum Haec ille.

Taenias] Coronae sepulcrales hic intelliguntur in versu Caecilij si Romano more interpretaris. & ita locum habe-

habebit sententia Verrij. Ad sepulcra enim lanae cum frondibus, atque floribus afferebantur. Varro: Infulas dictas apparet in hostiis, quod, e lana quae adduntur infulae intra hostiarum cornua, velamenta erant. Itaque cum ad sepulcrum ferunt frondes, atque flores, addunt nunc lanas. Sed cum Caecilius palliatā Comoediam, non togatam scripserit, praestat Graeco potius, quam Romano more interpretari. Sūt igitur taeniae, quibus fasciis inuoluebantur mortui. quas κειρίας vocabant. Quibus Romani non vtebantur, quod cadauera comburerent. de illis taeniis intelligit Artemidorus, cum scribit: οἱ ἀποθανόντες ἰχισμῷ ἐς ἐνειλοῦνται ὀθόνασιν, ὡς τὰ βρέφη, καὶ χαμαὶ τίθενται.

Tarpocon] Oedipode opus est.

Talassionem] Talassionem in nuptiis Varro ait signum esse lanificij. τάλαρον enim, id est quasillum solitum appellari Talassionem. Atilius historiarum scriptor Talasium nomine virum, rapta virgine vnicae pulchritudinis, quod ei id coniugium fuerit felix, ominis gratia nunc redintegrari.

Taliam] Scribo, Tallam, allij folliculum, vel caepae. Lucillius---- lacrymosaeque ordine tallae. Glossarium: Talla, κρομμύου λέπυρον.

Talionem] Graeci, ἀντιπέπονθεν. ταυτοπάθειαν, ἀντιποίησιν.

Tammodo] Non Romani, sed Praenestini, quorum linguam irridebant Romani. vt ille apud Plautum, qui dicit Coniam pro Ciconiam. quia, inquit, Praenestini ita loquerentur.

Tame] Repone, in Carmine Saliari. in quo ad id exemplum Cume pro Cum legebatur, vt ait Q. Terētius Scaurus, vetus Grammaticus. qui etiam producit carmen Saliare, sed corruptissimum.

Taminia] Quidam in Georgicis legunt:

Sunt & Amineae vites, firmissima vina. At Festus videtur legisse, vel potius Verrius: Sunt & Taminiae vites. Non omittendum quod notat Hesychius in suis Glossis: ἀμιναῖον, δι' ἑνὸς ν, τὸν οἶνον λέγει. ἡ γὰρ Πευκετία, Ἀμιναία λέγεται. Quod apud nullum alium veterem auctorem reperi.

Tapete] Ostendebat, puto, Ennium dixisse Tapetos masculino & Turpilium in Demetrio, qui dixit glabrum tapete. Nonius. Glossarium: Tapidus, τάπης ψιλή. Lege

Tapetus, τάπης, ψιλή. etiam Latini veteres Psilas dixerunt. Lucillius:

> Psilae, atque amphitapae molles, cum ingentibu' villis.

Tapullam] Versum Lucillianum supra ita legẽdum monemus.

> Tapullam rident legem concerae Opimi. Concera, pro congera. Et congera vnico r, pro congerra. Veteres in quibus nunc vtimur g, ponebant c.] Tandem Spurius Caruilius vetustissimus Grammaticus correxit. Et primus pro inicere dixit, inigere, pro Acetare, Agitare.

Tarmes] Vitruuius: Et primum abies aeris habens plurimum, & ignis, minimumque humoris, & terreni, leuioribus naturarum potestatibus comparata non est ponderosa. itaque rigore naturali contenta non cito flectitur ab onere, sed directa permanet in cõtignatione. Sed ea quod habet in se plus caloris, procreat, & alit tarmitem, ab eoque vitiatur. Plautus Mostellaria: de postibus loquitur:

> Hercle quin multum improbiores sunt, quam a primo credidi.
>
> Quapropter? Quia edepol ambo ab infimo tarmes secat.

In Vitruuio, vt id admoneã, pro natura rerum, emendauimus naturarum: ne quis forte studiosus Vitruuij lector id miretur. Sic paulo superius idem error: easdem habent inter se natura rerum simultates. pro, naturarum. Ita etiam emendabis libro III, in fine prooemij: de materia, quas habeat in operibus vtilitates, & quibus virtutibus e natura rerum est comparata, peregi. Legendum enim: & quibus virtutibus naturarum est comparata. naturarum potestates vocat, quas supra naturarum virtutes.

Taurij] Taurij ludi in circo Flaminio fiebant, qui instituti Diis inferis ex hac caussa sunt. Tarquinio regnante cùm grauis pestilẽtia in mulieres grauidas incidisset, foetus infecti sunt ex carnis putore taurorum immolatorũ. Ob id Taurij ludi & appellati sunt, & fiunt in circo Flaminio, ne intra muros euocentur Di manes. contra, eos ludos Varro ait vocari, quod discipulus pendens a doctore iner . . . . solitus sit impelli, atque vsque eo cogi docere, quoad consisteret, & virtute talorum constaret pedum firmitas. Quod ludi Taurij in Circo Flaminio fierent

fierent, qui fuit extra portam Carmẽtalem, teſtis eſt Varro IIII. de Latino ſermone. reliqua, quae ex opinione Varronis adferuntur, quin ita ſcripſerit Feſtus, negari nõ poteſt. Apud nullum autem veterem ſcriptorum id temere inuenias. Apparet tamen Varronẽ ludos Taurios ab eo dictos, ſenſiſſe quod in corio tauri etiã id genus ludi fieret a ludimagiſtris eo die, quo ludi Circenſes, qui dicti ſunt Taurij, in circo Flaminio fierent. aut quod ſcutica tauria diſcipulus impelleretur: idque explendum fuiſſe in ea lacuna, in qua cauſſa nominis deſiderari videtur. Scriptura Feſti manifeſta eſt: ratio nobis incomperta. Fortaſſe pro in er .... ſupplendum, in crudo corio.

Taxat] Iuſſit, ius ſit.

Temetum] Sequimini prae. Mi nate ſequere, temeti timor. Male citatur ab eo, qui duos Doſſenos, quae eſt Atellana Nouij, ineptiſſime pro Fabio Doſſeno Comico accepit, cuius meminit Horatius.

Tentipellium] Fallitur Feſtus in quo Verrium reprehendit quod tentipellium in Afranio interpretetur id, quod Graeci τιταίνοιβον dicunt. cum res aliter eſſe non poſſit. Et Gloſſarium: Tentipellium, φάρμακον πρὸς ῥυτίδας.

Terentum] Infra: Terentum in campo Martio locum ait per d, dicendum fuiſſe, quod terendus ſit ſaecularibus Ditis patris ludis: & teratur ab equis quadrigariis, quorum agilitas aequiperet motus ipſos Lunae. quod quam aniliter relatum ſit, cuiuis manifeſtum eſt. Et haec fuit ſcriptura Feſti: & iure Feſtus anilem Verrij rationem explodit.

Termino] QVEI. TERMINOM. EXARASSIT. IPSVS. ET. BOVEIS. SACREI. SVNTO.

Teſca] Teſca dicunt loca augurio deſignata: quo termino finitur terra augurij. Opilius Aurelius loca conſecrata deo alicui, non vt templum ſit, ſed ſancta loca, vndique ſepta, vt aiunt Põtificij libri, in quibus ſcriptum eſt: LOCVM Q. SEDEMQ. TESCVMQ. ALIQVOI. DEO. DEDICAVERIT. VTEI. DEOS. ACCIPIAT. VOLENS. PROPITIOSQ. Hoſtius belli Iſtrici lib.... Per gẽtis alte aetherias, atteſqua volabis

Templa antiqua Deum --- Quidam explicauere aſpera, difficilia aditu. Attius: loca aſpera, ſaxa teſca tuor. Et in Philocteta:

Quis tu es mortalis, qui in Lemni tesca te adportas loca? Glossariũ: Tesqua, siue Tesca, κατάκρημνοι, καὶ ῥάχεις, καὶ ἔρυμοι τόποι. Verba Tesquorũ, seu templorũ dedicãdorum ex veteri formula tradutur a Varrone. TEMPLA. TESQVAQ. INCITA. SVNTO. QVAAD. EGO. CASTE. LINGVA. NVNCVPAVERO. OLLA. VETER. ARBOR. QVISQVIS. EST. QVAM. ME. SENTIO. DIXISSE. TEMPLVM. TECTVMQ. ESTO. IN. SINISTERVM. OLLA. VETER. ARBOR. QVIDQVID. EST. QVOD. ME. SENTIO. DIXISSE. TEMPLVM. TECTVMQ. ESTO. IN. DEXTERVM. INTER. EA. CONRECIONE. CONSPITIONE. CORTVMIONE. VTEIQ. RECTISSVMP. SENSI.

Thomices] Verba Lucillij ita legito: indim s ci tomices canabinas. Reliqua sunt in Epitoma. Graecum esse ait, θώμιγξ scilicet. Veteres dicebant tumiculas, & tumiclas. Apuleius libro VIII. Et ilico me tumicla spartea deligatum tradidit Philebo. Ita legendum, non, vt vulgo, tumida spartea. Nam tumex potius, quam tomex dicebant. Plautus Mercatore:

Quia negotiosi eramus nos nostris negotiis,
Armamentis complicandis, componẽdis tumicibus.

Male hodie in Plauto, componendis studuimus. Sed de coamplius in editione Plautina. Etiam tumicem pro vibice vsurpabãt Glossarium: Tumex, σμῶδιξ. ἀμματώδης τύπος.

Tignum] Lex XII. TIGNOM. IVNCTOM. AEDIBVS. VINEAEQVE. CONCAPES. NEI. SOLVITO. Primae notae Grammatici multa studiose in huius loci interpretationem contulerunt. Sed omnes, quod libere dicam, peccarunt priscae Latinitatis nõ dicam ignorantia, sed obliuione. Concapes rectum est, ex antiqua scriptura, Concapet. Tignum recte Theophilus τὸ ξύλον ἐργάσιμον. Et tunc iunctum aedibus, aedificio ue dicitur. at concapes vineae tantum dicitur, quia habeat caput suum cum capite vineae commissum. Caput vineae est radix ipsa, Virgilio, Columellae. Significat ergo depactum, ac defixum terrae ad vineam sustinendam. Concapes, vt Procapes, de quo supra, a quo capite multi descendunt. Primicapes, praecapes, deincapes, ancapes. Postea dictum,

Primicipes: Praecipes, Plauto, & aliis: Deincipes Apuleio. ancipes Plauto & aliis. Hodie, Princeps, praeceps, deinceps, anceps. Sic formucapes supra, formicipes, forcipes. Quae omnia erant ἰσοσύλλαβα, quia retinebant formam suam: praecipem, ancipem, deincipem. At περισσοσύλλαβα cum sunt, tum non formam veterem, sed compositionem sequuntur. Sunt enim a simplici CAPVT: praecipitem, ancipitem. Sic Terticapes, quinticapes dicebant. In sacrariis Argeorum; CEROLIENSIS. QVARTICAPES. CIRCA. MINERVIOM. Item: OPPIVS. MONS. PREIMICAPES. LVCOM. ESQVILINOM. LVCOM. FAGVTALEM. SINISTRA. SVB. MOERVM. EST. & caetera. Igitur & hic concapes eleganter eadem forma. Quod siquis non capit, quid ei cum XII. Tabulis, ac Romana antiquitate? Sane huic generi hominum ego haec non scribo. Nequis vero miretur in vetere codice scriptum concapet, pro concapes, hoc est T, pro S: sciat saepius ad hunc modũ peccatũ esse in eo libro. vt in Topper, viret, pro vires, & in aliis locis.

Tinia] Malo Tinae. vide primum Coniectaneum.

Tippulla] Compilator Glossarum veterum vsus est codice deprauato. Timulus, ἐφυδρὶς, ἑξάπουν ἐπινηχόμενον τῷ ὕδατι. Tippullam enim intelligit.

Titinnire] veteres editiones Tintinare. & ita Catullus in manu scripto: Tintinant aures: gemina teguntur Lumina nocte. & Naeuij versus, quem citat, nõ aliter habet.

Tantum vbi molle crepitum facient, tintinabunt cõ pedes.

dictum apparet ab eo, qui seruis interminabatur vincula, & compedes, si vel minimum strepitum edidissent. Molle crepitum, ἀρχαϊκῶς mutatum genus. In Afranij versu ostiarij impedimenta quae sint, aperiet Ouidius:

Ianitor immitis dura religata catena.

Titiuillitium] inter ea censendum, quae Graeci Critici vocant ἀποφθεγματικὰ, Latini veteres effutilia.

Todi] Mirum est & hic & superius Plautum in Sy... citari cum alibi citet coniunctim cum illo versu: Diobolares schaenicolae, miraculae. quem versum manifesto alij citant ex Cistellaria. quod perperã est pro Clitellaria.

Togatarum] Togatarum priuatum argumentum est, quia hominum fastigia quaedam sunt. Praetextata: ũ ...

blicum. quod togis praetextis remp. administrent. Tabernariarum, quia personis excellentibus etiam humiles mistae, caupones, plagiarij, serui denique & lenones in tabernis honeste prodeant, mistum argumentum est. Elegãter haec Festus. & dolendũ erat nos eis diutius carere.

Tolerare] Versus Ennij:

Ferro caedere se, quam dictis his toleraret.

Toles] Glossae: Tolae, tolia, tonsillae, παρίσθμια. Ab eo Tolarius, πλευρῖτις.

Tongere] Tongere Stilo ait noscere esse: quia Praenestini tongitionem dicant pro notione: vt, Tongitione potius dominari. Ennius: Alij retoricam tongent, & vincere volunt. norunt videtur significare.

Tonsam] Vide in appendice Coniectaneorum.

Tonsilla] Tonsillam ait esse Verrius palum dolatum in acumen, & cuspide praeferratum, vt existimant quidam, cum figitur in littore. nauis religandae caussa. Pacuuius in Medo. Accessi ad eam, & tonsillam pegi laeuo in littore. Idem in Phinidis: Tacete, & tonsillas littore in laeuo edite.

Topper] Sic in eodem. hoc est, in Nelei carmine, non apud Naeuium. Est autẽ egregia Gnome: Namque nullũ peius macerat humanum, quamde mare saeuũ. Vires quoi sunt magnae, topper confringent importunae vndae. Sed vereor ne sit Liuij Andronici ex veteri Odyssea, non Nelei, aut Naeuij. Ad verbum enim ex Homero ὀδυσ. θ'.

οὐ γὰρ ἔγωγέ τι φημὶ κακώτερον ἄλλο θαλάσσης

ἄνδρ' ἔχε τι συγχεῦαι, εἰ καὶ μάλα καρτερὸς εἴη. & nõ dubiũ est esse ex Odyssea veteri. verba eiusdem veteris Odysseae: Topper facit homines veris sueris. hoc est, verres sues. ex illo: --ἦκαν ἅπαντες ἢ σῦς, ἢ λύκους ποιήσεται. ὀδυσ. κ. verres sues dictum coniunctim, vt rete iaculum, lapidem silicem, & similia. Veris non geminato r, qui erat mos illorum temporum, & facit, pro faxit. ita apud Plautum. & in XII. & pacit in iisdem, pro paxit. Topper facit, vel faxit: ποιήσειεν ἄν. Illa vero: Topper citi ad aedis venimus Circae, simul duonorũ portant ad naues milia. alia in iisdem inscrinuntur: potius sententiam, quam verba Homeri exprimunt: --οὐδ' ἄρα κίρκην

ἐξ ἀΐδαο ἐλθόντες ἐλήθομεν. ἀλλὰ μάλ' ὦκα

ἦλθ'

ἦλθ' ἐντιωχμένη. ἅμα δ' ἀμφίπολις φέρεν αὐτῇ
σῖτον καὶ κρέα πολλὰ, καὶ αἴθοπα οἶνον ἐρυθρόν. Duonorum milia dixit etiam ex imitatione Homeri, sed aliis locis, ὀνείατα μυρία. Quare apparet i.a, vti posuimus, legenda esse verba Liuij. quae neque senarij sunt, neque Liuius versibus Odyssæam vertit, sed oratione soluta. tantum abest, vt debeant esse Hexametri, quod tamen videntur sentire doctissimi viri. Nam ante Naeuium nemo adhuc Hexametros Latine scripserat, ne ipse Naeuius quidem.

Toxicum] Toxicũ dicitur ceruariũ venenũ, quo quidã perungere sagittas solent. Caecilius in Gamo: vt hominem miserum toxico transegerit. Afranius: vxori vin istud toxicum mittere? Caecilius hellenismo vtitur, transigere hominem toxico: τὸν ἄνθρωπον φαρμάκῳ ἐξανύσαι.

Tragula] καρκὶς, βολὶς Graeci.

Trifax] Eodem modo Bifax. Glossarium: Bifax, δίχρωμος, διπρόσωπος, διπλός. ergo compositum a facie.

Triumphales] vocabantur Etruscae. Tertullianus: Coronant & publicos ordines laureis publicae caussae. Magistratus vero insuper aureis, vt Athenis, & Romae. Praeferuntur etiam illis Etruscae. hoc vocabulum est coronarum quas gemmis, & foliis ex auro quercinis ob Iouẽ insignes ad deducendas tensas cum palmatis togis sumunt. Haec ille, quae indicant illum ritum ex antiqua triumphantium consuetudine propagatum. Nam palmata est triumphantium. Sed quia Tertullianus ait quercinis foliis fingi: Festus vero lauream antiquitus fuisse, praestat potius intelligere de ea, quae ab eodem Tertulliano describitur: Triumphi laurea foliis struitur. hanc adumbratis lemniscis. inauratur lamnulis. Vnguentis delibuitur. &c. Non est dubium eam esse, de qua Festus agit.

Trossuli] Auctor Glossarij. Trusulus, ὁ ἐν μικρῷ παχύς. videtur velle quasi Torosulos dictos. quod ego valde amplector. Varro Sesquiulysse: Nunc emunt trossuli nardo nitido volgo Attico talento equum.

Truo] Compilator Glossarij legit Truuo. Truuo, Truuero, ὀνοκρόταλον. Quanquam in manuscripto, & in editione est, Tribuo, Tiouero.

Tubilustria] Tubilustria dies, quibus diebus adscriptũ, in atrio sutorio agna tubae vt lustrentur, ab eis tub s ap-

pellant. quod genus lustrationis ex Arcadia, Pallante eo transferente, venisse dicunt. Apud Ouidium:

Proxima Volcani lux est. Tubilustria dicunt.
Lustrantur purae, quas facit ille, tubae.

Male hodie Legitur: Proxima Volcani lux est, quam lustria dicunt.

Tuditantes] Glossae: Tuditatores, χαλκοτύποι. Aliud est Tudicula, τορύνη. Inde Tudiculare. Varro Marcip. Haecine nobis tibique tudiculasse? hoc est mouere. nam τορυνῶν, κινητήριον τῆς χύτρας. Porro verba Ennij ita lege: - haec inter se tota vi tuditantes. Saepe in hoc exemplari Festi a, pro u, & contra u, pro a, scriptū erat. Reliqua integra sunt in Epitoma.

Tudites] Infra: Tudites malleos appellāt antiqui a tundendo. quanuis alij e tudibus tudites. inde Ateius Capito ab eis existimat Tuditano cognomen datum, quod caput malleoli simile habuerit.

Tuor] Infra: Tuguria a tecto appellantur aedificia rusticorum sordida. Afranius in Virgine: tugurium est turpe. Caecilius in Hypobolimaeo: Habitabat in tugurio sine operculo. quo nomine Valerius in expositione XII. ait etiam . . . . ita vocari.

Tullianū] Infra: Silani. Glossario siluani. Siluanus, κερανός.

Tumu . . .] Tumultus dicitur timor multus. Tumultu milites dicuntur lecti ob subitum timorem. Vnde etiam tumultum dici ait Verrius, quia is nō aliter, quam ab Italicis, & Gallicis hostibus immineat Italiae. itaque nullum alium, quam Gallicum, aut domesticum timebant. Quis negauerit hāc esse ipsam Festi lectionem? quod dico, quia docti viri contra Festi sententiam atque adeo contra veritatem ipsam aliter legunt. vt, si vera est eorum lectio, tumultum alium esse, quam qui timebatur ex Gallis & Italicis, fatendum sit. quod falsum esse, & mediocriter docto palam est. Nullum enim alium tumultum dixere, quam Gallicum, & domesticum, hoc est Italicum: vt aperte Verrius ipse docet.

Post *Tumu . . .*] Tumulum Aelius sic definit: Tumulus est mons arenae editus secundum mare fluctibus sublenatus. Vnde similiter & manufactus, & naturalis proprie

dici

dici poteſt.

Tuſcum] Tuſcum vicum coluerũt Tuſci. a quibus eum ſcriptores dictum aiunt: ab eo quod hi Porſena diſcedente ab obſidione remanſerint Romae, locoque his dato nouis rebus ſtudentes fratres Coeles, & Vibenna reducere Tarquinium Romam ſecum maturauerint. M. Varro quod ex Coele Tuſco orti ſint. Habes omnino quod Feſtus de Tuſco vico ſcripſit.

V

V*Acerra*] A diſtortione ſaepe vocantur ligna: Vacerra, Varrus. Nam vtrunq; a diſtortione crurũ hominis. Notum quid ſint Vaciae. notum item, quid Vari. Liuij verba egent caſtigatione: Vecors, & malefice vacerra. Eſt ex Odyſſea veteri, ex illo,

Μέντορ ἀταρτηρὲ, φρένας ἠλεέ. Nam vecors, φρένας ἠλεέ. malefice, ἀταρτηρέ.

Vagulatio] Pipio, Pipilo: Vagio, Vagilo.

Valgos] μνημονικὸν ἁμάρτημα Feſti, qui citat ex Scythe liturgo, quod debebat ex Milite. Scythe liturgo legendũ eſſe in Coniectaneis olim docuimus.

Valleſcit] Hinc Euallefacere, eſt eiicere. Varro Prometheo lib. II. Retrimenta cibi, quae exierant per poſticum, euallefecerunt.

Vapula] Plauti verſus hac animaduerſione opus habent:

Heus tu: in Barbaria quod dixiſſe dicitur
Liberta ſuae patronae, id ego dico tibi.
Liberta ſalue. Vapula Papiria.

Verſus ex Phormione ſunt hi:

--- non manes?
Vapula. Id tibi quidem iã fiet, niſi reſiſtis verbero.

Latini hoc verbo vtuntur, pro quo Graeci: οἴμωζε κλαίειν μακρὰν σε κελεύω. & ſimilia.

Vaſtum] Verſus Pacuuij in Teucro ita legi debent:

Quae deſiderio alumnum, poenitudine,
Squales, ſcabreſque, inculta vaſtitudine.

Ait illam deſiderio, alumnum, poenitudine, & vaſtitudine ſqualere, ac ſcabrere.

Vecticulariam] Vecticularius est conuicium Graecorum τειχωρύχος.

Vegrande] Ex Plauti Clitellaria, non Cistellaria citari hunc versum in Coniectaneis docuimus.

Vermina] Vermina recte στρόφους vertit. Nam quae postea tormina, prius vermina vocabãt. inde verminare, tormina pati. Pomponius hernia Pappi:

Decumus mensis est, cum factum est. ita fit. ita semper solet.

Decumo mense demum turgens verminatur, parturit. Sane pulsus, qui medicis σφυγμὸς μυρμηκιζων dicitur, nulla controuersia, pulsus verminans dici potest. Martialis:

Si tibi morosa prurigine verminat auris.

Vernisera] Mensalia auguria multi generis habes apud Plinium libro XXVIII. cap. II.

Vesculi] Glossarium: Vesces, vescus, ὀλιγόσιτος, ὀλιγοδεής.

Vespae] Finalia illa: Hi etiam Vespilones, &c. omnia ab inepto mutilatore huc assuta sunt.

Vesperna] Vide Donatum.

Veterina] Glossae: Veterina bestia, ὑποζύγιον.

Veternosus] Varro Eumenidibus: Nam vt arquatis, & veternosis quae lutea non sunt, aeque vt lutea videntur: sic insanis sani & furiosis vidẽtur esse insani. Glossae: Veternosus, φθισικὸς, ὑδρωπικὸς. pro Phthisi Apuleius lib. IX: Totumque corium veterno, atque scabiosa macie exasperati. At Virgilius pro lethargo.

Viator] Glossae: Viator, ὁδοιπόρος, ἀμφοδάρχης, ἀρχιυπηρέτης. Videtur Viatorem pro vici magistro accepisse, cũ vocat ἀμφοδάρχην. Eundẽ postea Viaculum vocat. Viaculus, ὁδῶν ἐπιμελητής.

Vibrissae] Glossarium: Vibrucae, τρίχες ῥινός.

Vibrissi] Lege, Vibrissare.

Vici] Abundat negatio, Villas non habent. Deinde legendum infra: item magistri pagi, qui creati quotãnis fuerint. scriptum erat primũ archaicos paci, pro pagi. ex quo factum, pauci. Postea lege: Altero, cũ id genus aedificia, quae continentia sunt, viis oppidi, itineribus &c. Tertio: diuersa sunt a superioribus. nam superius aedificia continẽtia, hic separata intelligit. in fine lege: sicut hi, qui aut in oppidi viis &c.

Vinalia] Mirum quam inter ſe diſcrepent ſcriptores de Vtriſque Vinalibus, tum iis, quae IX. Kal. Mai, tũ alteris, quae XIIII. Kal. Septembris celebrabãtur. Quae non afferam, ne moleſtus ſim. Sed hoc tantum dicam, Vinalia menſe Aprili eſſe Veneris, eique hortos dedicatos. quae Veneralia Plutarchus vocat. Vinalia menſe Sextili eſſe Ioui. Tamen vtrunque contra apud ſcriptores reperies.

Vindiciae] Lucilij verſus inuerſus:

Nemo hic vindicias, numen, neq; ſacra veretur. Auctor Gloſſarij accedit ad primam Feſti interpretationem. Vindiciae, τὰ ἐν ἀμφισβητήσει πράγματα. Lege poſtea: At Ser. Sulpitius nomine etiam ſingulariter formato, vindiciam eſſe ait rem, qua de re controuerſia eſt. Iam docti viri legem XII. emendarũt: tulit rei, ſiue litis.

Vinulus] Gloſſarium: Vinnicus, νωχελής. lege, Vinulus.

Viuatum] Viuidũ quidem agnoſcimus. ſed vereor ne Feſtus pro Viriatus viuatus legerit. Lucillius libro XXVI:

Vt populus Romanus victus vi, & ſuperatus praeliis
Saepe eſt multis: bello vero nunquam, in quo ſunt
omnia:
Contra flagitium, neſcire vinci bello, a barbaro
Viriato Annibale -- Idem libro II:
In viriatum hunc in fauces inuaſſe: animamque
Eliſiſſe illi. --

At quod Nonius ait Viratium ſignificare magnarum virium hominem in verbis Varronis, fallitur. Verba Varronis in Meleagris: Si non malit viraciam vxorem habere Atalãtam. Viracia, eſt ἀντιάνειρα. Sed & verſus Lucillianos coniunximus. & ſecundum eiuſdem poetae teſtimonium deprauariſſimum in Nonio legitur. Iniuriatum, pro, In viriatum. Nolo tamen contra veteres Grammaticos quicquam temere a me pronunciari. Nam quid ni viuatus, vt & Senſatus poſſit dici?

Vmbrae] Non ſolum in Neptunalibus, ſed etiã aliis ſolennibus celebritatibus, vt in ſolenni Annae Perannae. Ouidius: Plebs venit, ac virides paſſim diſiecta per herbas

Potat: & accumbit cum pare quiſque ſua.
Sub Ioue pars durat. pauci tentoria ponunt.
Sunt, quibus e ramis frondea facta caſa eſt.
Pars ſibi pro rigidis calamos ſtatuere columnis.
Deſuper extentas impoſuere togas.

Quae factae

sunt e frondibus, Trichilae vocabantur a veteribus, vt alibi notauimus. Et amplius ad Caesarem dicemus, apud quem in omnibus manu scriptis, quotquot extant (extant autem infiniti) codicibus, tum etiam in veteribus editionibus Trichilae non triclinia legitur. Quam inepta lectio sit vulgata, ostendemus in iis, quae ad ipsum Caesarem, quem diligentissime cum veteri codice contulimus, annotamus. quia video quibusdā doctis viris cōmentitiam lectionem placuisse. Primus enim Beroaldus censuit Thericlea pro Trichilae legendum esse. Postea extiterunt ineptiores illo hac quidem in re, qui Triclinia substituerunt. Sed de his suo loco.

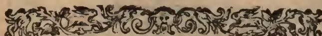
Vnciaria] Lex mihi omnino incomperta.

Vxorium] ἀγαμίου δίκη Athenienſibus. alibi etiam, hoc est Lacedaemone, ὀψιγαμίου, καὶ κακογαμίου, aes poenae nomine a caelibibus primi exegerunt, vt puto, M. Furius Camillus, & M. Posthumius cēsores anno ab V.C. cccl.

Errata quaedam, quarum pars bona in quibusdam duntaxat exemplaribus reperietur, ita corrige.

Pagina 30, *versu* 23. ἐπισκιασμὸς, 38, 9. vnico 4. Conlocatio, ἴδος 49, 13. ἐγχειρησάτω. 55, 22. omina 55, 40. Eructum 70, 9. τοίνυν 84, 13. lactentes 86, 21. Mercidiuus 109, 37. Obstinatio 131, 13. περιχείμασι, 131, 23. ἐπίμονος 139, 28. dicuntur, 180, 8. saxo 1. taleolae *& sequenti linea* immittuntur

INDEX RERVM IN IOSEPHI SCALIGERI CASTIGATIONIBVS obiter dictarum.

B

C

κατι-

Desinare

L

Libra-

ὄπις

προσα-

Socienus

T

V

Via

SCRIPTORVM QVI IN IOSEPHI SCALIGERI CASTIGATIONIBVS continentur,nomina.

emen-

LEGUM ET MONUMENTORUM quorundam Index.

FINIS.

IN

SEXTI POMPEI FESTI DE VERBORVM SIGNIFICATIONE LIB. XX.

ANNOTATIONES.

M. D. LXXIV.

DE
M. VERRII FLACCI, ET
SEX. POMPEI FESTI LIBRIS.

Ex. POMPEIVS *Festus his viginti libris, quos de verborũ significatione, siue priscorum verborum cum exemplis inscripsit: libros Verrii Flacci eiusdem argumenti in breuiorem formam redegit. Abstulit enim verba nimis antiqua, intermortua iam, & sepulta, vt ipse Verrius dicebat; quaeque nullius erant vsus, & auctoritatis. apertius quoque & breuius de eisdem verbis tradidit minori volumine librorum prisca verba referendo; exempla etiam in aliis libris reperta recensuit. Saepius autem Verrii errores notauit: & cur id faceret, non minus docte semper reddidit rationem. Accidit vero huic libro, vt multis modis ab antiquitate laederetur. Nam neq; quis hic Festus fuerit, neq; quo tẽpore haec scripserit, potuimus inuenire. Vix etiam voluminis huius aliqua mentio reperitur in Charisii, & Macrobii vno, atq; altero libro. Cumq; liber ipse totus extaret Caroli Regis tempore, Paulus, nescio quis, operaepretiũ fore ratus est, si epitomen quandam efficeret eorũ, quae ipsi magis placuerunt. Is liber indoctis viris adeo placuit, vt pro Festo in omnibus bibliothecis substituretur. Vnus adhuc liber extabat totius cladis superstes; sed qualis victis commilitonibus & occisione occisis, miles truncis naribus, altero oculo effosso, mutilo altero bracchio, cruribus fractis repit alicunde. Eius libri*

[Margin notes: Ex Pauli epist. ad Carol. — Ex Festo verbo Profanũ. — Ex Charis. li. II. & Macrob lib. III. Satu. — Ex Pio in annot. post. ca. XVI.]

Ex Pio in annot. post. ca. XVI. Ex Politia. cent. I. cap. LXXIII. Ex Pet. Vict. lib. XVII. cap. ij. Var. lect. & li. XVIII. ca. VII. & alibi.

aduecti vt ferunt ex Illyrico, habuit aliquas pagellas Pomponius Laetus, vt Pius, vt Politianus scripserunt; maiorem libri partem Manilius Rallus. Ab his Angelus Politianus librum accepit, agnouit, & exscripsit, & ex eo in centuria versum Catulli emendare temptauit. Ab eodem Politiani exemplo Petrus Victorius aliquot locis in variis lectionibus vulgares Festi libros emendare doctissime, vt solet, coepit. peruenerunt ipsae reliquiae libelli ad Aldum Manutium, qui conatus est cum Pauli epitome eas coniungere, & vnum corpus ex duplicibus membris conficere. Sed tam multa omissa sunt, tam multa aliter edita; vt alios emendatores res desiderarit. Simili ratione ex vtroque libro confectus alter liber extat apud Achillem Mafeum Bernardini Cardinalis fratrem, qui Aldino locupletior est. Ita tres eiusdem libri editiones, omnes autem imperfectae extiterunt. Vetus ille liber Festi dimidiatus, cuius ante M. litteram nihil extat; ab ea vero littera ad finem vix dimidium est, quod superest, eius, quod antea fuerat. Alter liber est Pauli epitome, quae quam negligenter facta sit, ex collatione verborum Festi, & Pauli; quod hac editione ostendimus, vel indoctissimus quisque agnoscere potest. Tertius est ex vtroq; confectus, quales sunt Aldi, Mafei, & noster. Sed nos hoc amplius fecimus; quod illi neglexerunt; vt lectores admoneremus, quae Festi, quaeque Pauli essent. Omnia quoque fragmenta Festi describi curauimus; ne quid desiderari posset. in quibus interpretandis quam operam posuerimus, ex his, quae in commentariis adscripsimus, iudicare lector possit. Habuimus autem hoc monumẽtum antiquitatis, ex locupletissima bibliotheca amplissimi

plissimi viri Rainutii Farnesii Cardinalis, cui propter singularem bonarum litterarũ amorem, ingeniumq; praeclarum, atque in vtraque lingua maximos progressus, & non vulgarem eruditionem, a Michaele Siluio Cardinali ex testamento relictum est. In hac editione mutatus est verborum ordo Verrii, Festi, & Pauli: vt lector facilius, quid de quaque re scriptum sit, reperiat. Nam veteres nescio quo modo primam litteram indicasse cõtenti, omnia verba ab eadem inchoata in vnum locum conferebant. nostri melius omnibus syllabis ordinem adhibuerunt litterarum. ita facile verba reperies; quae tamen si obiter dicta sint, praesto erit quaerenti index obiter dictorum. Diuisio librorum Festi omissa est, propterea quod ea, quam Aldus confecit, vt singulae litterae libros singulos contineant, Festi non est. nam in his pagellis, quas habuimus liber XVIII. *& liber* XIX. *in medio verborum, quae ab* R, *&* S, *inchoantur, incipiunt. Initio vero O litterae liber* XVI. *& initio Q. lib.* XVII. *incipiunt, vt ex quibusdam litterarum vestigiis agnoscere potuimus. Verba, quorum initium est* P. *littera, credimus in duos libros fuisse diuisa. Vltimum librum ante finem* T *litterae inchoasse arbitramur. Ita ante O. litteram libri* XIII. *ab ea littera ad extremum libri septem. Sed & Macrobius libro* III. *refert, Festum scripsisse lib.* XIII. *de verborum significationibus; Mos est institutum patriũ, &c. Haec quia nimis incerta sunt, & minus vtilia, praetermisimus. Sed quia ad manus nostras non peruenerunt omnia Festi fragmenta; notam addidimus iis, quae Festi esse arbitrabamur, ad ea vero, quae scimus eius esse, cognomen eius adscripsimus. Reperies*

tur hoc in M. O. P. T. V. litteris. Ea ex Aldi, & Mafei libris sumpsimus. in quibus poterit haec editio ab iis, qui eas pagellas habent, emendatior fieri. Et quoniam Verrius Flaccus primus huius operis auctor fuit: quaecumque eius opera extant, quaeque de eo ab aliis referantur, initio collocauimus.

ANNOTATIONES in Festum.

Boloes] Oli, pro olli, & olli pro illi: oloes autem illoes est, & pro illis accipitur Graeca terminatione. vide Loebesum, & ollic.

Acerra] Paulus libenter vtitur his verbis, solebat, incendebantur, reponebat: ne videatur cum Festo in religione consentire.

Acus] Ex vno tantum libro haec sumpta sunt. mihi valde suspecta: & quae referuntur, non reperi lib. XII. Varronis, sed haec: in cubilibus, cum parturient, acus substernendum. & postea: Condunt in furfures, aut acus. Et libro primo: Ita fit, vt quod leuissimũ est in eo, atq; appellatur acus, euannatur foras extra aream. Et postea: Parietes, & solum opere tectorio marmoratu loricandi, si minus ex argilla mixto aecere e frumento, & amurca. Haec fortasse sunt, quae Paulus, siue quis alius referre voluit. Vide Aceratum, & obacerare.

Addubanum Danubium.] DANVVIVS in denariis Traiani subscribitur fluuio nobilissimo, qui Ister quoq; dicitur. Ideo Dubium malim hoc loco quam Danubiũ legere, licet plures libri Danubium habeant. posset etiam ita accipi, vt duo verba separata sint, ad, & dubanum, & significet ad Danuuium.

Adlecti] Totus hic locus de Senatoribus nimis praecisus est a Paulo. Sunt enim senatores patres, senatores patricij generis, & patriciorũ auctores. sunt senatores conscripti a L. Iunio Bruto ex primoribus equestris ordinis, vt Liuius scribit, adlecti Hi igitur adlecti dicebantur, quod propter inopiam Senatorij ordinis ex equitibus adsumpri sunt. Idem factum est post pugnam Cannensem adlectis a Dictatore M. Fabio Buteone iis, qui magistratum obtinuissent, neq; in senatum lecti essent, item qui spolia domi, aut ciuicã habuissent. Idem Festus verbo Qui patres, alios auctores secutus, a P. Valerio cos. conscriptos refert Dionysius vtriusque consulis consilium fuisse ait, & Bruti, & Publicolae. Tacitus cum Liuio consentit, praeterquã quod eos minorum gentiũ appellat, quod Liuius

centum Senatoribus a Prisco rege adiectis tribuit. Vide etiam Festum verbo Conscripti.

Adorare] Vide Nec coniunctionem.

Adserere] Vide Sertorem.

Adulari] Locus suspectus. Nonius canum esse proprium affirmat, vnde ἀπὸ τῆς οὐρᾶς fortasse origo nominis tracta est, quod canes accedendo, & adludendo cauda mota blandiantur.

Aeditimus, aedis intimus] Inepte dictum est. melius Ser. Sulpicius, vt Cicero in Topicis refert, in finitimo, legitimo, aeditimo, non plus inesse timum, quam in meditullio tullium, sed productionem esse verbi vult. Hic, vt Varro ait lib. I. de re rust. & lib. II. de lingua Latina, apud Gellium lib. XII. cap. X. postea aedituus appellatus est, non ab aedibus tuendis, vt Varro, Festus, & alij existimant: sed quia aeditumus prius diceretur, & vna littera elisa fit. Sic testamentum non a mente ducitur, sed productio verbi est, vt in vestimento, & pauimento. Gell. lib. VI. cap. XII. Vide Charis. lib. I.

Aedituus] Videndus Varro in libris de lingua Latina, & Paulus, & Iustinianus sub titulo de tutelis & ea; quae antea scripsi.

Aestimata poena] Haec multa est, vt Gellius notat lib. XI. ca. I. & Festus verbo multam, & ouibus, & peculatus.

Minare

Agasones] Minandi verbo pro agendo, vel ducendo vtitur Paulus, nam Festi vsum ignoramus; sic paulo post Agere, ante se pellere, id est minare: & verbo inigere vtitur in eadem significatione vetus interpres sacrorum librorum: & vna littera mutata Itali omnes menare dicunt.

Agonium] Agonium, id est ludum, locus mendosus. Varro praeter dies Agonales, quos dictos esse ait ab agone, quod per eos rex sacrorum in regia arietem immolet: Agonia appellata esse ait etiam Liberalia in libris Saliorum Agonensium. Ouid. lib. I. Fastorum, cur Agonalia dicantur, plures reddit causas, quarum vltima haec est:

Fas etiam, fieri solitis aetate priorum
  Nomina de ludis Graeca tulisse diem.
Et prius antiquus dicebat Agonia sermo.
  Veraque iudicio est vltima causa meo,

Si ludicrum pro ludo legeremus minus laboraremus.

Alica]

Alica] Vide incerta Verrij Flacci.

Ali rei] Plaut.in Milite: Qui nisi adulterio studiosus, nulli aliae rei est improbus. fortasse ex hoc loco Festi scribendum est, ali rei.

Alites] De Sanquali, & immusculo, vel immustulo suis locis videto. & Plin. lib. x. cap. v I I.

Allex] Hallus inferiori loco idem appellatur. mirandumque est Festum, & in hoc, & in aliis varie scribere; vt ederam, & hederam; Caiam, & Gaiam. Paulo vero id adscribendum non est; cum ante eum Festi liber litterarum ordine esset perscriptus.

Almities] Interpretatur a Charisio lib. I. ἁπλότητα. sic intelliges Pauli verba, quae mihi mendosa esse videbantur.

Am] Seruus ambactus fortasse significat seruum libertatem esse consecutum. Persius Saty. v.

—Quibus vna Quiritem
Vertigo facit. hic Dama est non tressis agaso
Verterit hunc dominus: momento turbinis exit
Marcus Dama: Vide Manumitti.

Ambactus] Cur lingua Gallica dicat ignoro. vt enim supra scriptum est, id recte Latine dicitur: & mos Romanus significatur.

Ambaruales] A duodecim fratribus scriberem, non a duobus, ex Plin. lib. x v I I I. cap. I I. Gellio lib. v I. cap. v II. & Fulgentio de obscuris; vt intelligatur de duodecim fratribus arualibus. sed quae sequuntur Macrobius refert lib. I I I. vti a Pompeio Festo conscripta: & in his nulla mentio fratrum. ideo videndum est, an aruis, & frugibus emendare oporteat.

Ambo] Vide incerta Verrij Flacci.

Ambidens, siue bidens] Varie bidentem interpretantur. Vide Gellium lib. x v I. cap. v I. & Macrob. lib. v I. atque Seruium Vergilij interpretem. qui Nigidio consentiunt bidentes dici bimas hostias; siue quasi biennes, siue quod emineant ea aetate bini dentes. Vide Bidental, & Bouem bidentem.

Ambegni] Varro lib. v I de lingua Latina. Ambegna bos apud augures, quam circum aliae hostiae constituuntur. Fulgen. Placiades de obscuris. Baebius Macer, qui fastalia dierum scripsit, ait, Iunoni eas, quae geminas pare-

rent oues sacrificare cum duobus agnis altrinsecus alligatis, quas oues ambignas vocari, quasi ex vtraque parte agnos habentes. Vides hunc ambignas, illum ambiegnas, nostrum ambegnas dicere.

Amoena] Vide incerta Verrij Flacci ex Isidoro.

Anclabru] Vide Escariae, & Exanclare.

Angiportus] Angustus portus, id est aditus in portum obscurius dictum est: nisi addas hoc est in domum. Varro libro quarto, ab angendo, & portu; & quinto, quia in eo nihil potest agi. Festus: portum pro domo in duodecim positum omnes consentiunt. & Vlpianus: Portus est conclusus locus quo importentur, & inde exportantur merces. vnde angiportum dictũ est. Donatus in Adelph. Angiportũ est angusta, & curta via, quasi anguiportus. alij, quod inter portus sit locus angustus, hoc est inter domos.

Angor] Plaut. in Mostell. paucis immutatis. In anginã ego nunc me velim verti, vt veneficae illi fauces prehendam.

Anticum] Vide Posticum.

Antroare] Vide, an idem sit quod paulo superius andruare: & quod hic trua dicatur; illic drua appelletur.

Apua] ἀφύαν Graeci dicunt, sed Latini tenui pro aspirata vtuntur, vt in aliis. Vide Album.

Aqua] Varro minus dure: Aqua quod aequa summa. quãquam neutrũ implet aures meas. De aqua, & igni, quae accipiunt nuptae, idem Varro videndus libro IIII. & Plutarch. in Problem. & infra Facem.

Aquilius praenomen] Aquillia familia duplex: patricia, & plebeia, vtraque consularis. Ideo Aquillius nomen malim, nam praenomen Aquilius, vel Aquillius nunquam extat, quod sciam. Aquillium autem scribendum esse non Aquilium, docent fasti Capitolini, & nummi.

Arbutus] Verg. Ecloga VII.

Arculum] Vide Cesticillus.

Assa] Nonius assam vocem interpretatus meram, & solam vocem sine organico instrumento ex Varrone. & Pedianus in Diuinatione: Cani remigibus celeuma per symphoniacos solebat, & per assam vocem, id est ore prolatam, & vt in Argo naui per citharam. Haec igitur Pauli verba, non Festi esse credendum est.

Astutus

Astutus arte tutus] Non recte. melius ab astu dictus: vt paulo ante.

Atra bilis] Animi vitio. mendose.

Atticissat] Plaut. in Menalie.

Aureas] Vide Oreae.

Aureliam] A sole Auselij, origo dura. forte ab aureo sole: nam aurum dicebant ausum Sabini, vt mox videbimus. sic a Corneo Cornelius, a Cereo Cerelius.

BARBARI] Plaut. in Milite: Nam os columnatū poetae inaudiui esse barbaro, Quoi viui custodes semper totis horis accubant. idem in Asinaria: Marcus vortit barbare. Locum Apostoli ex epist. ad Rom. I. nemo credat Festi fuisse; sed Pauli, qui epitomen confecit.

Bardus] Lucan. lib. I. qui cum alio loco non referatur a Festo, suspectum hunc facit.

Beneuentum] Vide Segesta. Liu. lib. IX. Plin. lib. III. cap. XI. & Steph. de Vrbibus.

Blennos] Plaut. in Bacchid.

Bouinatur] Bouinator, tergiuersator. Gell. lib. XI. cap. VII.

Brutiani] Videndus Gell. lib. X. cap. III.

Bubleum] Theocritus Edyll. XIV. Byblini vini facit mentionem.

CACVLA] Plaut. in Trinum.

Calasis] Vide Aclassis.

Camara] Vide incerta Verrij ex Charisio.

Centenariae] Circumscripta verba semicirculis videntur a Paulo adiecta, aut mendosa esse.

Centumuiralia] illa verba; quae, & curiae dictae sunt; non esse Festi existimo. Vide Curia.

Centuriata] Si recipere volumus, illa duo verba, item curiata: oportet, vt scribamus per centurias, & curias diuisus erat.

Cermalus] Varro lib. IV. Germalum a germanis Romulo, & Remo, quod ad Ficum ruminalem hi inuenti. Plutarch. in Romulo, Germalum olim a germanis, postea Cermalum dictum esse scribit. Vide Septimontium, & Matrem Matutam.

Cerrones] Vide Gerrae.

syllaba C L V. in monumentis aliquot videmus; in aliis C R V. pro tribu. Eligat ex his lector, quod sequatur. mihi Crustumina tribus placet, & Crustumeria vrbs Latinorum.

Culiola] Eadem dicuntur verbo Gulliocae.

Curia] Quod ait additas esse quinque, vt in sua quisque curia sacra publica faceret: est ni fallor vel mendosum, vel falsum. Licet verbo centumuiralia, XXXV. curias easdem esse, existimet tribus; quod contra Romanarum rerum memoriam est. Videndum est, an recte amoueri possint illa verba: quibus postea additae sunt quinque: quae fortasse Pauli sunt. His amotis cetera vera sunt, praeterquam quod de nominibus curiarū scribit; quod non nullis falsum esse videtur.

Curionem] Plaut. in Aulul.

Cyparissae] Vide Cyparissiae. idem enim aliis verbis dicitur.

DELIQVVM] Plautus in Casina: Sine amet, sine, quod lubet, id faciet, quando tibi nil domi Deliquom est.

Delubrum] Duplex est huius nominis significatio, nam & pro Dei simulacro, & pro loco Deo consecrato ponitur. Varro apud Macrob. lib. III. Seruius lib. II. & IV. Aen. Asconius hanc Festi interpretationem reprehendens in Diuinat.

Depontani] Vide Sexagenarios.

Dici] Haec erant scribenda infra littera Q. est enim interpretatio illius verbi Quiritibusque. Sed nos Festi, & Pauli errores hac in re secuti sumus, indice tamen adiecto eorum verborum, quae obiter explicantur.

Diffarreatio] Dissolutio matrimonij confarreatione contracti, diffarreatio dicebatur. Cicero in Topicis: Genus est vxor, eius duae formae, vna matrum familias, hae sunt, quae in manum conuenere. altera earum, quae tantummodo vxores habentur. Addit Seuerinus: Tribus modis vxor habebatur, vsu, farreatione, coemptione, sed confarreatio solis pontificibus conueniebat, quae autem in manum per coemptionem conuenerant, hae matres f. vocabātur; quae vero vsu, vel farreatione, minime. Et Vlpianus tit. viij. Institut. Farre conuenitur in ma-

num certis verbis,& testibus decem praesentibus & sollemni sacrificio facto, in quo panis quoque farreus adhibetur. Dionysius lib.ij.a Romulo rege institutum esse scribit,vt farreatione matrimonia fierent, ab ea re dicta,quod far, quo tunc pane vtebantur, communionem vitae ostenderet.De eodem genere matrimonij Tacitus scribit lib.IV.annalium.Plin.lib.xviij.cap.iij.

Dilectus militum] Ita semper,non delectus in veteribus libris est. Sic in Pandect.Floren.titulo de re militari cap. IV. ita etiam scribendum est,titulo communi diuid.cap. XX. vbi delictum scripserunt. Vide Lacus Lucrinus, & Neglegens.

Dispensatores] Videndus Varro lib.IV.de ling.Lat.& Plin. lib.xxxiij.cap.iij. Vide Pendere.

EDERAM] Vide Hedera. De ijs, quae Diali erant prohibita, vel concessa, Vide Equo vehi, & Fabam, & Funebres & Iurare, & Gell.lib.x. cap.xv.& Plutarch.in Problem. Sed quid haec ad verborum significationem, qua de re agitur?

Elacatena] Plin.lib.xxxij. cap. vlt. helacatenes piscis nomen esse ait.De melandrya vero Varro lib.IV.de lingua Lat.Plin.lib.ix.cap.xv.Athen.lib.iij.cap.xx.

Emere] Vide Abemito.

Endoitium] Endoplorato,Endoprocinctu.Sic in xij.tab.manum endoiacito,pro iniicito.& Ennius, apud Ausonium in monosyllabis: Endo suam do, pro in suam domum. Hac de causa vt arbitror in kalendario Augusti tempore confecto EN pro Intercisо notatum est,quasi endotercisum.Vide Sub vos placo,& Struere.

Erebum] Vergil.lib.vj.Aeneid.vtrumque.Sed non flumen esse ait Erebum, sed tranasse amnes illius loci, qui Erebus dicitur.

Escariae] Vide Anclabris.

Escit] Vide Nec coniunctionem,& Superescit.

Euboicum] Talentum Babylonicum est septuaginta minarum Euboicarum,vt Herodotus scribit lib.iij.& Atticarum minarum septuaginta duarum, vt Aelianus affirmat lib.I.cap.xxij.de varia historia. Omne autem talentum est sexaginta minarum; minae autem singulae centenas

tenas drachmas continent, vt Africanus, & Iulius Pollux scribunt. Sic fit vt Euboicum talentum sit sexaginta minarum Euboicarum, vt Atticum est sexaginta Atticarum. hoc autem continet sex millia drachmarum Atticarum, & totidem millia denariorum, vt verbo Talentorum Festus scribit: quod etiam Plin. ait lib. xxxv. ca. xj. & Athen. lib. iv. cap. vi. & Pollux lib. ix. Itaque si LXX. minae Euboicae aestimātur LXXII. Atticis, & eadem proportio est in drachmis, siue denariis: triginta quinque drachmae Euboicae aestimantur Atticis drachmis triginta sex. Talentū vero Euboicum aestimatur drachmis Atticis, siue denariis centū & septuaginta vno supra sex millia. Mendose igitur Festus ait quattuor millibus denariorū aestimari. Quod vero ad cistophoros attinet, nihil a me certi statui potest. Non ignoro Pollucē dicere Babylonicum talentum aestimari septem millibus drachmarum Atticarum, sed mihi verisimilior videtur Aeliani opinio, vt Euboicae minae ab Atticis differant.

Euelatum] Ventilabra appellat Columella lib. ij. cap. x. & Varro lib. iv. de ling. Lat.

Exgregiae] Vide Abgregare.

FABIANI] Vide Quintia prata.

Facessere] Pacuui. in Teucro apud Nonium: Facessite omnes hinc parumper. tum maue.

Fastorum] Fasti enim dies festi sunt. Hoc falsum est. sunt enim fasti dies, quibus fari licet praetori iuridica verba. Varro, Ouid. Macrob. ab his diebus Fastorum libri appellantur, quibus eos dies cognoscimus, & translaticie fastos consulum appellamus, quibus Consules singulorum annorum continentur.

Fauissae] Vide Gell. lib. ij. cap. x.

Felices] Enumerat Verannius apud Macrobium lib. iij. arbores felices, & infelices, in quibus est ficus atra. Vide Plin. lib. xvi. cap. xxvii.

Ferctum] Vide q. Cato de re rust.

Foedus] Verg. lib. viij. Aen. Fetiales autem dici apparet in veteribus monumentis, & a Graecis Dionysio, & Plutarcho ita appellantur, a feta fortasse causa. Vide Porci.

Fordicidijs] Varro libro v. non a fetu, sed quia fert in

ventre fordam dici existimat. Ouid. lib. IIII. Forda ferens bos est, fecundaque dicta ferendo: Hinc etiam fetus nomen habere putant. Festus hordam etiam dici, & hordicidia ostendit littera H.

Frater] Nigidius hoc apud Gell. lib. XIII. cap. III.

Fratrare] Vide Sororiare.

Frontem] Vide Corius.

Frutinal] Si liceret in prima littera erratum librarij existimare in hoc nomine, vt in aliis quibusdam: Erucinal potius scriberem templum Veneris Erucinae. id fuisse duplex Romae in Capitolio, & ad portam Collinam, testatur Liuius lib. XXII. XXIII. XXX. XL. Extat etiã denarius C. Considi Noniani cum templo, in quo ERVC scriptum est. Illud vero, quod in Sicilia Erycinae Veneri erat dicatum laudatores non desiderat. Sed nil temere affirmandum esse reor.

Fundus] Cicero pro Balbo ita fieri populum fundum scribit: si cum iussisset populus Rom. aliquid, si id adsciuissent socij populi, ac Latini; & si ea lex, quam nos haberemus, eadem in populo aliquo tamquam in fundo resedisset, vt tum lege eadem is populus teneretur. Significare autem auctorem ex sententia accusatoris Balbi crediderim. Negat inquit, ex foederato populo quemquã potuisse, nisi is populus fundus factus esset, in hanc ciuitatẽ venire. Et postea: Potuit magis fundus populus Gaditanus fieri, quoniam hoc magnopere delectare verbo, si tum sit fundus, cum scita, ac iussa nostra sua sententia comprobat; quam cum hospitium fecit? Plautus in Trinummo: Nunc mihi is propere conueniendus est, vt quae cum eius Filio egi; ei rei fundus pater sit potior eo. Adde Gell. lib. XVI. cap. XIII. & lib. XIX. cap. VIII.

Furnalia] Varro lib. V. de lingua Lat. Furinalia, & lib. IV. & VI. Furinalis flamẽ, & Furinales feriae. In fastis marmoreis VIII. K. Aug. FVRR. hoc est Furrinalia. Ita credendum est deam ipsam Furrinam esse appellatam.

GAIA] Pauli errorem potius quam Festi, vel Verrij crederem in hoc genere scripturae: in quo post Constantinũ omnes pene librarij, & marmorũ incisores errabant. Notum est illud Quintiliani Caiũ, & Caiã scribit dici

dici vero Gaium ,& Gaiam. Paulũ non erraſſe arbitror, cum viderim antiquiſſimum Feſti fragmentum ordine litterarum ſcriptum ; & Verrius eundem ordinẽ ſecutus fuerit , in libris de verborum ſignificatione . Secuti igitur ſunt ſonum,non figuram litterae:vel cum ipſi alio loco ſcripſerint , imperiti mutarunt , erratum librariorum eſſe putantes . Quod ad rem ipſam attinet : viden. Plutar. in Problem. Plin.lib.viij.cap. xlviij. Iulius Paris in epitome Valerij Maximi de praenominibus, Sed & obſeruatum eſt omnes mulieres , quae alio praenomine carerent Caias dictas , earumque libertos Caij praenomine plerumq; appellatos : ſeq; Caiae libertos dixiſſe. Viden. Cicero pro L. Murena , & Velius Longus de Orthogr.

Gallam] Lucil. lib.xv.apud Nonium: Quae gallam bibere ac rugas conducere ventri Farre aceroſo, oleo decumano , pane coegit Cumano . Sic enim ſcribendi ſunt hi verſus.

Ganeum] Terent.in Adelph. Vbi ego illum quaeram?

Gens Aelia] Hoc non proprium eſt Aeliae gentis,ſed Corneliae,& Iuliae,& Claudiae,& aliarum.

Gentilis] Scaeuola pontifex apud Ciceronem in Topicis: Gentiles ſunt , qui inter ſe eodem nomine ſunt:qui ab ingenuis oriundi ſunt;,quorum maiorum nemo ſeruitutem ſeruiuit:qui capite non ſunt deminuti.

Gnaeus] C N. hoc praenomen ſignificari dubitat nemo. & licet ſonus G litterae audiatur, C N ſcribitur. vt in Pandectis Florentinis apparet Gnaeum, & Gaium ita ſcribi vt pronunciatur.corporis autem inſigne naeuus dicitur, vnde Naeuia familia nomen deduxit. additur autem C. antiquo more,vt cum frucmentum,ferctur,forctis, cnatura dicebatur:ex Valerio a Iulio Paride relato. qui enumerat triplicem huius praenominis ſcribendi rationem. C N. G N. N.

Grallatores] Plautus in Poenulo: Vinceretis ceruom curſu, vel grallatorem gradu . Sic etiam apud Varronem lib. v i.de lingua Lat.

Grauaſtellus] Plaut. in Epid. Sed quis eſt haec muliercula, & ille rauiſtellus qui venit? Vide Raui coloris.

Graue aes] Vide Plin.li.xxxiij.ca.iii.Feſtũ verb.Sextãtarij.

B

7

Gulliocae] Vide eadem, verbo Culiola.

HALLVS] Vide Allex.
Hedera] Vide Ederam.
Heredium] Varro lib. I. cap. x. de re rust. Antiquus noster ante bellum Punicum pendebat bina iugera, quod a Romulo primum diuisa dicebantur viritim. quae quod heredem sequerentur, heredium appellarunt.
Heus] Locus mendosus.
Horda] Vide Fordicidiis. In Fastis XVII. Kal. Mai. FORD. scriptum est, non HORD. Varro tamen lib. II. cap. v. de re rust. Hordicalia esse in fastis dicit.
Hortus] Duriuscula originis ratio. quae si vera est, ortus scribendum est, non hortus.
Hostia] Ouid. lib. I. Fastor. Victima quae dextra cecidit victrice vocatur Hostibus a domitis hostia nomen habet.
Hostis] Viden. Cicero lib. I. Offic. Varro lib. IV. de ling. Lat. Caius cap. CCXXXIIII de verborum significatione lib. L. Digest.

IMBREX] C. Licinius Imbrex, quem quarto loco Volcatius collocauit. ex Gellio lib. XIII. cap. XXII. & lib. XV. cap. XXIV. & Festo, verbo Obstitum.
Immunis] Plaut. in prin. Trinummi: amicum castigare ob meritā noxiam Immane est facinus. In Plauti libris editis, & Ciceronis a quo hi versus referuntur lib. I. de Inuent. Immane scriptum est, non Immune: sed Festus immune legerat, vt ex hoc loco apparet. Vaticanus liber habet, immene. quod idem est, quod immune. nam & alibi dicit in Bacchid. Pergamum diuina moenitum manu: pro munitum.
Immusculus] Eadem auis Immustulus, ni fallor, mox dicitur. de eadem vidimus verbo Alites. Plin. Immusculum vocat lib. X. cap. VII.
Improlus] Locus obscurus, &, vt arbitror, mendosus.
Incillae] Vide Inlices, & Elices, & Inlicium.
Incomitiare] Plautus in Curc.
Infit, incipit] Infit, inquit, magis proprie dicitur.
Infra classem] Non dubium est, quin loquatur de classe prima, in qua censebantur ij, qui centum millia aeris, aut supra

ſupra eam ſummam poſſidebant.ex Dionyſ.& Liuio.Plinius tamen cx. niſi mēdoſus liber ſit,ſcripſit lib. xxxiij. cap.III. Aſconius centum millia ſeſtertiorum lib. III.in in Verrem.Gellius cxxv. millia aeris lib. VII. cap. XIII. Feſtus cxx. Haec ita varie traduntur,vel quia immutata eſt aeſtimatio; vel quia numerorum notas librarij varie interpretati ſunt.

Inhibere] Viden.Cicero lib.XIII.ad Atticum.

Iniurium,periurium] Malim contra ius,vel iniurioſe factum interpretari. iniuratus autem eum, qui non iurauit,ſignificat.

Inlex] Plaut. in Aſinar.

Inſanum] Plaut.in Moſtell.Quoiuſmodi gynaeceum? quid porticum? inſanum bonam.

Inſipere] Vide Supat.

Inſuaſum] Vide ſuaſum.

Iouiſtae] Locus mendoſus.

Irpices] Viden.Varro.lib.I v.de ling.Lat.

Irquitallus] Vide Hirquitalli.

Italia] Licet a vitulis, vel ab Italo rege multi dicant Italiam eſſe appellatā. de Attelido nihil aliud accepi.Thucyd.lib.VI.Varro lib.II.cap.v.de re ruſt.Columel.lib.VI. in prin. Verg libr. I. Aen. Dionyſ. lib. I. Antiq. Gell. lib.X I.cap.I.Apollodorus in Bibliotheca.Steph. de Vrbibus.

Iunium] Multa de his Ouid.lib. VI Faſt.& Macrob. lib.I. Satur.

LACVNA] Vide Luſtra.

Lingula] Martialis lib. VII. Quamuis me ligulam dicant equiteſq; patreſq;, Dicor ab indoctis lingula grammaticis.

Loebeſum] Vt ex Graeco exemplo apparet OI pro EI vſurpatū fuiſſe dicebat fortaſſe Pompeius.itaq; Loebeſum,pro Leibeſum,ſiue Leiberum, & Loebertatem pro leibertatem ſcribebant.poſtea Leiberum, & Leibertatē, ad extremum liberum,& libertatem.Extat apud me denarius C.Caſſij,in quo ſcriptū eſt.LEIBERTAS.ſic in aliis T. DEIDI.L.OPEIMI. C. SERVEILI.Quis autem vſus fuerit huius diphthongi docuit Lucilius

apud Quintilianum, & Scaurum, Nigidius apud Gellium,& Longum,atque Terentianus. Sed & Cotta apud Ciceronem lib. III. de oratore reprehensus est, quod Iota tolleret,& E plenum diceret. Vide Ab oloes.

Lucerenses] A Lucumone, vel a verbo Etrusco. Varro lib. I. de lingua Lat. a Lucumone, vel Lucretino, vel a Luco, Asconius lib. III. Verrin. Lucerũ nominis, & originis causa incerta Liuio. lib. I. Lucerenses a Luco asyli Plutarc. in Romuli. Festus hic a Lucero, sed verbo Lucomedi, a Lucomo. Vide etiam verbo Lucumones; de eisdem enim, vt arbitror, loquitur.

MAENIANA] In aliquo libro est a Maenio Censore. Fuit autem C. Maenius P. F. P. N. Censor cum L. Papirio Crasso anno CDXXXV. Hic triumphauit de Antiatibus, aliisque priscis Latinis; quamobrem ei columnam datam esse Plin. scribit lib. XXXIV. cap. V. cum Festo consentiunt Nonius, & Isidorus.

Magisterare] Verba Festi, quae haec praecedunt, ad hoc verbum referenda sunt.

Magisteria] Verba Festi ex his Pauli verbis intelliges: addebantur tamen alia de magisterio, vt opinor, ludorum Apollinis ex oratione, nescio qua, quae contra orationem inscribebatur alterius oratoris.

Magni . . . .] Catonis, Atei, & nepotis M. Catonis, vt opinor, sententia obscura est, his paucis exceptis, quae Paulo debemus.

Maiora auspicia] Ex libro M. Messallae Auguris de auspiciis primo apud Gellium lib. XIII. cap. XIIII. haec Festi verba intelliges. Patriciorum auspicia in duas sunt potestates diuisa, maxima sunt consulum, praetorum, censorum: reliquorum magistratuum minora sunt auspicia: ideo illi minores, hi maiores magistratus appellãtur. Maiora autem dicuntur auspicia habere, inquit Gellius, quia eorum auspicia magis rata sunt, quam aliorũ.

Maledic . . . .] Praeter Hispaniae mentionem, cetera ex Pauli epitome intelliguntur.

Maleuoli] Ianus in Turdellis, quis sit plane ignoro.

Mamertini] Ex spatio litterarum, quae desunt; scribi potest ita: Mamertini appellati sunt Messanenses hac de causa. Sunt

sa. Sunt alia, quae diuinare non potuimus: sed historiae cognitionem non impediunt. Vide Strab. lib. VI.

Mamiliorum] De Octauo Mamilio Tusculano Superbi genero, qui Latini nominis princeps, & a Telegono Vlyssis, & Circes filio genus ducere dicebatur, Liuius lib. I. Dionys. lib. IV. primus ciuis Romanus ex hac familia L. Mamilius, C. Nautio, L. Minucio cos. Liu. lib. III. Vide October equus.

Manalem lapidem] Fulgen. Placiades de locis obscuris. Labeo inquit, qui disciplinas Etruscas Tagetis, & Bacchetidis XV. voluminib. explanauit, ita ait: Fibrae iecoris sandaracei coloris, dum fiant, manales tunc vereri opus est petras, id est, quas antiqui solebant in modum cylindrorum per limites trahere pro pluuiae commutanda inopia.

Manalis fons] Obscurus locus, & fortasse mendosus.

Manare] Festus videtur a manando deducere mane: postea a mature, vnde Matuta dicta est. Alio loco a Diis manibus: siue quod mana bona dicerentur. vnde Matuta, & matura dicuntur. Varro lib. V. Diei principium mane, quod tum manet dies ab oriente: nisi potius quod bonum antiqui dicebant manum. Vide Mater Matuta.

Manes dij] Festi verba mutila ex Pauli epitome sarciri possunt paucis exceptis.

Manum, & mentum] Vide Gell. lib. XIII. cap. XVII. & interpr. Lycophr. in Iambicis, & Eustath. in I. Homeri Iliad. qui nihil de Chalcante, sed de aliis dictum referunt. Vide prouerbiorum interpretes.

Manumitti] Pauli verba interpretis vice fungentur verbis Festi, quae reliqua sunt; quibus addi potest, quod ex Caio lib I. Institut. refert Boetius lib. III. Topic. Vide Ambactus, & Am.

Marspedis] Filium Martis significare putarem: nisi me auctoritas Messallae moueret.

Masculina] Videtur deesse. ἀρσενικὰ, καὶ θηλυκὰ dicunt.

Mater Matuta] Ex his Pauli verbis sarcienda sunt, quae sequuntur Festi verba. vna tamen littera diuersa est, manis enim pro manes est scriptum, librarij, vt opinor, errore.

Matronae] Ex his verbis, quae sequuntur Festi verba, poterunt recte conscribi. Et videndum est, an ad haec perti-

neant, quae de Vestali Claudia produntur, quae patrem complexa de curru se detrahi passa non est, Cicero pro Coelio. Valer. Max. lib. v. cap. IIII. Suet. in Tiberio ca. II.

Matronis] Verba Festi ex Pauli epitome cognouimus. Item ex Liuio lib. v. apparet bis matronas aurum contulisse, Veiis a Camillo captis, & vrbe a Senonib. capta praeter Capitolium. Apollini autem donum Delphos cratera aurea portata est ob decumam voti, quo se damnauerant Veiis captis. Matronis aurum restitutum dicit lib. VI. Plutarch. in Camillo doni Apollini dicati meminit. Plin. lib. XXXIII. cap. I. id aurum in Iouis caella collatum mansisse scripsit ad Pompeium Magnum. Vide Pilentis.

Maximae] Vide ordo sacerdotũ, & decem Flaminum nomina ponit Varro lib. IV. & VI. de lingua Lat. Dialis, Martialis, Quirinalis, Volcanalis, Volturnalis, Palatualis, Furinalis, Floralis, Falacer, Pomonalis. Adde Carmentalem ex Cicerone in Bruto, Portunmalem ex Festo, Persillũ Virbialem ex marmoreis monumẽtis. item Diui Iulij, & Diui Augusti ex eisdem, & eorum temporum historia.

Maximus pontifex] Cuperem Festi verba videre. neque enim facile Paulo credo asserenti pontificem fuisse vindicem contumaciae magistratuum, & priuatorum. Vide Dionys. lib. IV.

Maximum praetorem] Sic in carmine Marcij vatis: His ludis faciundis praesit is praetor, qui ius populo, plebique dabit summum. Liuius lib. XXV. Macrob. lib. I. Saturn. De Salutis augurio Cicero lib. I. de Diuin. Tacitus lib. XII. Dion. lib. XXXVII.

Mediocriculo] Obscurus locus, &, ni fallor, mendosus.

Mend. . . .] Ex iis, quae Paulus scribit Mendicum dici Verrius &c. haec supplenda sunt. Scriptum autem fuisse videtur: mente eius, quam fefellerit fortuna: non quem:

Mensae] vt Festi verba intelligas, praeter Pauli epitomem lege Macrob. lib. III. Saturn. dum Vergil. VIII. Aen. versum interpretatur: In mensam laeti libant, diuosque precantur.

Mentecaptus] Huc pertinent verba Festi, quae sequuntur.

Meritauere] Catonis verba relata a Festo non assequimur.

Meta . . . .] Interpretatione indiget.

Metaphoram] Si quis Quintiliani cap. VI. de tropis libri

octaui

octaui legerit attentius; verba Festi facile intelliget, & manca restituet.

Meta. . . stices] Metaphrastices scriptum fuisse videtur: sed mendose: pro Metaphrastice, vel Metaphrasi, vel pro Metastasi, vel Metabasi. interpretari autem existimamus, cum poetae propter necessitatem metri aliud pro alio ponunt.

Migrare mens a] Locus obscurus interpretem desiderat.

Mihipte] Verba Festi exceptis his, quae Paulus notat, non intelligimus. Sed exempli sumpti ex libris Catonis ea esse arbitramur

Mina] Distingui videtur inter minam singulariter, quam Graeci mnam dicunt, & minas. Vel vsos veteres nonnunquam asserit mina pro minis, & Catonis exemplum affert.

Minora templa] Videndus Varro lib. v i. de lingua Lat.

Minuitur] De Casto Cereris, mihi non liquet. tamen non licere a lugētibus Cerialia celebrari, docet Liu. lib. xxii.

Modo quodam] Paulus Festi verba refert; quae nos dimidiata inuenimus.

Molucrum] Afranij verba sunt qui ita scribant: Virgini tam crescit vterus, quam grauidae mulieri. vocatur molucrum transit etiam sine dolore. Gabriel Faernus ita: Virgini Tam crescit vterus, quam grauidae mulieri: Molucrum vocatur, transit sine doloribus. Sunt autem senarij duo post verbum virgini.

Monodos] Plin. lib. v i i. cap. x v i. videndus.

Post Monstrum] Verba Festi dimidiata intelliges ex illis Pauli, Monstra dicuntur, &c.

Mos est] Macrob. lib i i i. Saturn. refert Iulium Festum lib. x i i i. de verborum significationibus scripsisse: Mos est institutum patrium, pertinens ad religiones, caerimoniasq; maiorū. Non dubito Pompeium pro Iulio scribendum apud Macrobiū. Hic enim est locus, quē adfert, ex quo verba Festi sarciri possunt, paucis syllabis exceptis.

Mulleos] Verbum Allucinatos mendosum est. lunatos placet: siue alutatos, ab aluta; de vtroque est carmen Iuuen. Saty. vii. Appositam nigrae lunam subtexit alutae. quod aliter dixit Horat. lib. i. Saty. v i. Nam vt quisque insanus nigris medium impediit crus Pellibus, & latum demisit

pectore clauum, Audit continuo quis homo hic? Viden. Plutarch. in Probl. Titinij carmen mendosum est.

Multifa . . .] Ex epitome Pauli verbo multifacere, haec omnia facile intelliguntur.

Mundus vt ait] Verba illa mendosa sunt: ex iis qui intrauere cognoscere potuit. forsitan scribendum: vt ex iis, qui intrauere cognosci potuit. Item ex Pauli verbis addenda sunt non nulla; vtputa tertius dies quo mundus patet. Vide Varronem apud Macrobium lib. I. Saturn.

Muneralis] Lex Cincia de donis, & muneribus non omnibus prohibuit munus accipere: sed ob causam orandam, patrociniumve praestandum. Viden. Cicero lib. I. epist. vlt. ad Atticum. Tacitus lib. X I. X I I I. & X V.

Municipalia] Paulus non intellexit, quid esset ante ciuitatem Ro. acceptam; & ante vrbem conditam interpretatus est. neque etiam municipalia sacra, sunt vrbis Romae sacra; sed municipiorum.

Munificior] Ex his Pauli verbis intelliges Festi verba.

Murciae] Vide Varron. lib. I I I I. de ling. Lat. & Plutarch. in problem.

Muta . . .] Interpretationem desiderat.

Mutae] Festi verba ex iis, quae Paulus conscripsit, intelligimus. ordinem tamen videtur mutasse. namque illa duo verba Festi, mutum dicimus; referenda sunt ad oratorem, aut tragoedum. Siquis tamen velit nihil mutare; addere poterit ea, quae Festus scribit iis, quae Paulus retulerat. Mihi prior opinio placet.

Muta exta] Ex verbis Festi cognoscere poteris; qualia exta non muta dixisset; vt si ab incendio, veneno, aut alio tali periculo aruspex cauendum esse respondisset; aut si finium deminutionem portendi dixisset. Haec Paulus omisit vti inania, & iure religionis verae contemnenda.

Mutini] Vide an ita scribi debeat in angiportu; de quo aris sublatis balnearia sunt postea facta domus CN. Caluini. cum mansisset ab vrbe condita ad principatum Augusti. Cetera non assequimur. sed addi possunt, quae Paulus refert de mulierum sacrificio. Videndus etiam Tertullianus in apolog. cap. X X I V. Arnob. lib. I V. contra gentes. Firmian. lib. I. cap. X X. Aug. lib. I V. cap. X I. de Ciuit. Dei.

NAENIA] Magna pars verborum Festi intelligitur ex Pauli epitome. Cetera sunt exempla, quibus osten debatur verum esse, quod dicebat. Plauti est fortasse in Truculento: hera apud nos dixit Naeniam de bonis.

Naeuia silua] Varro lib. I V. de lingua Lat. Sequitur porta Naeuia, quod in nemoribus Naeuiis. Naeuius enim loca, vbi ea sic dicta, coluit. Ex his, Festi verba intelliges. referebatur M. Catonis locus, ex Oratione in Coelium si se appellauerit. Prouerbium autem, quod Verrius referebat, ignoro.

Napuras] Vide Nectere.

Nassa] Plaut. in Milite: Numquam Hercle ex ista nassa ego hodie escam petam.

Nassiterna] Vide Fulgen. Placiad. de antiquis vocibus.

Natio] Praeter ea quae Paulus scribit, ex verbis Festi tantum elicitur Cincium esse huius sententiae auctorem.

Natinatio] Festus refert verba Catonis ex Originibus, vt arbitror; qui scripserat: audito tumultu Macedoniae, Etruriam, & ceteros natinari, id est tumultuari.

Nauali corona] Plin. lib. X V I. cap. I I I I. Cedunt & rostratae ciuicis, quamuis in duobus maxime ad hoc aeui celebres M. Varrone e piraticis bellis, dante Magno Pompeio, itemque M. Agrippa tribuente Caesare e Siculis, quae & ipsa piratica, & postea dedit hanc Augustus coronam Agrippae, sed ciuicam a genere humano accepit ipse. Idem lib. V I I. cap. X X X. M. Varroni Magnus Pompeius piratico ex bello naualem dedit. Ex his intelliges Festi verba, paucis exceptis, quae plane ignoro. Adde Gell. lib. V. cap. V.

Naucum] Mendosum esse videtur; quod in oleae nucis quod intus sit. Paulus oleae, aut nucis nucleo forte quod in olea, nucique intus sit. De nuce iuglande vide Macrob. lib. I I I. Satur.

Nauia] Haec historia de cote nouacula praecisa ab Attio Nauio a multis refertur. Sed de ficu Nauia nihil aliud accepi. Cicero lib. I. de Diuinat. cotem ait, & nouaculam defossam in comitio, supraque impositum puteal. idem ait Dionys. lib. I I I. addens statuam aeneam eidem illic statutam. quod etiam Liuius scribit, & Plin. lib.

xxxiv. cap. v. Val. Max. lib. i. cap. iv. D. Attium Nauium augurem appellat. De ficu ruminali Plin. lib. xv. cap. xviii. Quaerendum igitur est, qua ratione ea, quae desunt, farciri possunt.

Post Nauta .... tas secundum] Nauitas pro nautas dixisse Catonem refert, &, vt arbitror, ille locus est, quem Plinius laudat lib. xiv. cap. xiii. Cato cum in Hispaniam nauigaret, vnde cum triumpho rediit; non aliud, inquit, vinum bibi, quam remiges. Vide Penatores.

Nautea] Citatur Plautus in Artemone, quae comoedia non extat. Credo etiam ex Curculione illum afferri versum: Nam omnium odor vnguentum prae tuo nautea est. & ex Casina: Ei pro scorto supponetur hircus vnctus nautea.

Nautiorum] Multo plura Festus scripserat, quam Paulus referat. Initio de Palladio a Nauto Aeneae socio conseruato, a quo Nautij dicti sunt. Idem Dionys. scribit lib. vi. & Seruius lib. ii. & v. Aen. Historia postea narratur mihi incognita de bello aduersus Bruttios gesto, post caedem L. Caecilij. de quibus fortasse Florus lib. xii. Fuit eisdem temporibus cons. Sp. Nautius. De quo nihil accepimus, quod ad huius loci interpretatioñe pertineat

Nec coniunctionem] In verbis duodecim tabularum relatis: Ast ei custos necescit. item, si adorat furto &c. Crederem scribi oportere, nec esit; & verbũ adorat significare agat; vt idem Festus scribit verbo Adorare. Varro lib. viii. de ling. Lat. Sum quod nunc dicitur, dicebatur esum: & in omnibus personis constabat; quod dicebatur esum, es, est: eram, eras, erat: ero, eris, erit. Vel esit significat erit, vel sit; & vtroque casu videtur deesse si. Ast si ei custos nec esit. Sed Escit quoque significat erit. vt in littera E, & Superescit.

Nectar] Verg. lib. i. Aen.

Nectere] Vide Napuras.

Nefasti] Quantam iacturam fecerimus, tum ex Pauli epitome nimis concisa, & breui, tum ex huius libri, qui extat, paene dicam, clade: ex his, quae scribã manifestum est. Ego enim ex dimidiatis versiculis Festi coniicio, eum principio nominis interpretationem afferre, quam Varro, Ouidius, & Macrobius dilucide ostendunt. vt nefasti

dies

dies sint per quos dies nefas sit fari praetorem Do, Dico, Addico. Addidit postea, vt Paulus notat, quibus litteris, hi dies notentur in fastis. vt cum totus dies nefastus est N. notetur; cum vero priore parte diei, tum N. & P. ita enim interpretor illud (nep.) & illud (riores sunt) quod ipsum in fastis Achillis Masei editis a Paulo Manutio, idem Paulus, & ante eum Octauius Pantagathus acutissime animaduerterunt. Ad extremum dicebatur, quid nefastis diebus fieri posset.

Nefrendes] Ex Festi verbis intelliges primam opinionem Mucij fuisse, alteram Aterij, qui Liuij carmine se tuebatur. Cetera ex Paulo nota sunt. Viden. Fulgen. Placiades de antiquis vocibus. & Festus, Rienes.

Negumate] Verba C N. Marcij interprete egent.

Neminis] In verbis Catonis, quae Paulus refert, verbum corde nihil significat. at si addas, lapideo, sensus elicitur. Sed videntur esse poetae alicuius; vt illa, & quis dicere cũ sit. fortasse Ennij in Erectheo. de qua tragoedia Gell. lib. v I. cap. x v I. & Macrob. lib. v I. Satur.

Nemora] Reliquiae Festi ostendunt illum originem Graecam deduxisse παρὰ τὸ νέμεσθαι εἶναι ἐν αὐτοῖς. exemploque vsum Graeci poetae ἐν νέμεϊ σκιερῷ.

Nemut] Exemplum omisit Paulus; Catonis fortasse, qui hoc verbo vsus est.

Nepa] Plautus in Casina. Recessim cedam ad parietem, imitabor nepam.

Nepotes] Maximam partem horum verborum Festi ex verbis Pauli interpretaberis, praeter id, quod de Tuscis initio dicitur: quodque in fine πόδασιν scriptũ est. De Tuscis nihil aliud habeo, quam me opinari Tuscos eo nomine vsos. Graecum autem esse cognoui, cum mihi Fuluius Vrsinus, eius linguae peritissimus, a quo multa in hoc libro emendata sunt, ostendit Apolloniũ lib. I V. & Theocr. Idyll. x v I I. in hac significatione hoc verbo vti. Eustathius quoq; idem affirmat, in Δ Odyss. Fieri etiam potest, vt Apollonij carmen retulerit Festus, cuius finis est: τοῖσι νεπόδεσσι ἐπέλμην. Quem vero significet illis syllabis (chus inter) an Aristarchum, vel Callimachum, aliumve; nobis incertum est.

Nequinont] In carmine Liuij non est verbum nequinont.

& vereor, ne pro neque nunc nequinont sit scribendum. Ratio autem carminis valde incerta est: quacumque ratione scribatur. Homeri versus ex Odyssea, quam Liuius vertit.

Nictare] Ennij carmen lib. x. mendosum est.

Niger] Historia nobis ignota.

Ningulus] Ennij versus mendosus est. & quia video Paulum referre verba Marcij vatis, quod a Festo praetermittitur; arbitror deesse aliquot verba, in quibus Ennij versus finis, & Marcij orationis initium sit.

Nonarum] Haec erant ex libro quarto Verrij de verborum significatione, vt Gellius scribit lib. v. cap. x i i i. Videndus etiam Liuius lib. v i. Ouid. i. Fastor. Plutarch. in problem. Macrob. lib. i. Saturn.

Non omnibus] Ne quis dubitet Cipium scribere, vt in vetustissimo libro Festi est, & ita scribendum esse lib. v i i. epist. Ciceronis, non Capius: sciat hanc familiam fuisse Romae; & extare denarios in quibus legimus M. Cipi. M. f. Hi a Cipo fortasse orti, cui cornua esse nata finxerunt. Ouid. x v. Metam. Val. Max. lib. v. cap. v i. Plin. lib. x i. cap. x x x v i i. Sed hunc Valerius ex Genucia familia videtur nominare, & praetorem fuisse: quod ne Plinius quidem credidit.

Nothum] Illud, Spurio patre natus; falsum est. malim Spurius incerto patre natus, vt Iulius Paris notat in epitome. Sed videtur Spurium pro incerto accipere: & Seruium facit Spurij filiũ. Vide Quintil. lib. i i i. Plutarch. in Problem. Iustinian. lib. i. Instit. tit. de nuptiis. De matre Ser. Tullij in Lugdunensi TI. Claudij imp. oratione dicitur. Seruius Tullius si nostros sequimur captiua natus Ocresia; Si Tuscos, Coeli quondã Viuennae sodalis. Liuius serua natũ non credidit, sed Seruio Tullio, qui princeps Corniculanorum fuit. Dionys. lib. i v. Tullio Corniculano, & Ocresia natum; Seruij praenomen nato filio matrem imposuisse, quod in seruitute natus esset, Plinius, siue quis alius, in libro de viris illustr. Seruius Tullius P. Corniculani, & Ocresiae captiuae filius. cuius verba facile mutari possunt in Sp. & Oclesiam.

Nouae curiae] Triginta curiarum nomina non extant. sed & hoc loco septem nominantur, & quattuor tantum

tum nomina redduntur. Sunt etiam duarum curiarum nomina sub littera T. Curia enim Titia, atque Tifata explicantur. & apud Liuium Faucia Curia lib. ix. Ceterarum nomina non accepi.

Nonalu]Duo versiculi dimidiati pertinent ad ea, quae Paulus refert. Cetera aliena esse videntur; neque adhuc reperi, quid significent. apud Dionys. lib. viij. T. Sicinius cos. de Volscis triumphauit. Referuntur autem in fine nomina quorundam illustrium virorum, qui intra superiores x v. annos Consules fuerunt. Opiter Verginius Tricostus, Postumus Cominius Aruncus. P. Veturius Geminus, A. Sempronius Atratinus, Sex. Fusius Fusus. inter hos Laeuinus nominatur, quod cognomen est Valeriorum, item . . . . llius Tolerinus, quem arbitror fuisse Manium Tulliũ, qui tunc etiam cos. fuit. At Scaeuolã, & Ver . . . non agnosco. Credidi aliquãdo fuisse haec nomina corũ virorum, qui intra vrbem sepulti, vel combusti sunt, quod in xij. tab. id reperitur prohibitum: & hi ante xij. fuere. Cicero lib. ij. de Legibus, cum recitasset legis verba: Hominem mortuum in vrbe ne sepelito, ne ve vrito: Quid, inquit, qui post duodecim in vrbe sepulti sunt? Claros viros credo T. fuisse; aut eos, quibus hoc ante hanc legem virtutis causa tributum est, vt Publicolae, vt Tuberto; quod eorum posteri iure tenuerunt; aut eos, si qui hoc, vt C. Fabricius virtutis causa, consecuti sunt. Plutar. in Problem. Publicolae, & Fabricij meminit; sed affirmat triumphalibus concessum, vt ossa corũ intra vrbem deferri possent. Sed quid certi sit, iudicent doctiores. illumque locum quaerant, proxime circum, qui sit lapide albo constratus.

Nouendiales] Liuius scribit deuictis Sabinis a Tullo Hostilio Rege nuntiatum esse in monte Albano lapidibus pluisse; missis, qui id viderent, renuntiarunt audisse vocem ex luco, vt patrio ritu sacra Albani facerent. Romanis nouendiale sacrum publice susceptum, seu voce coelesti ex Albano monte missa, seu aruspicum monitu. mansisse sollemne, vt quandocumque idem prodigium nuntiaretur, feriae per nouẽ dies agerentur. Ex his verbis maxima pars verborum Festi intelligi potest. postremi versiculi interpretem desiderãt. Adde Liu. lib. xxxiij.

Nuces] Ex his verbis Festi elicitur, auspicium solistimum ex nucibus cadentibus in nuptijs fieri. Id displicet Plinio lib. xv. cap. xxij. & Varroni apud Seruium. viij. eclog. Ambo haec de nucibus iuglandibus intelligunt. Huc pertinent illa Catulliana: Concubine nuces da. & Vergilij: Sparge marite nuces.

Nuculas] Liu. lib. xxiij. scribit, Praenestinos quosdam fuisse Casilini in praesidio; famemque tolerasse. in qua Romanos milites nuces in flumen, qui medius erat inter Romana castra, & oppidum, profudisse, easq; fuisse cratibus exceptas. Macrobius lib. iij. Saturn. refert Varronẽ existimasse, Praenestinas nuces esse dictas, quod iuxta agrũ Praenestinũ essent, Carsitanas, ἀπὸ τῶν καρυῶν dictas.

Nudius tertius] Ex verbis Festi quaedam videntur esse referenda ad aliud verbum mihi ignotum.

Numam] Vide Plin. lib. xiij. cap. xiij. ex cuius verbis haec sarcientur melius, quam ex ijs, quae eadem de re Liuius scribit lib. xl. & Plutar. in Numae.

Numerius] Idem ait Iulius Paris in epitome Valerij Maximi de praenominibus. Cur autem dicatur Numerius, M. Varro in Catone, siue de liberis educandis, ita scribit: Vt qui contra celeriter erant nati, fere Numerios praenominabat. quod qui cito facturum quid ostendere volebat, dicebat numero id fore, quod et ã in partu precabantur Numeriae, quam deam solent indigetare etiam Pontifices. Haec mendose Nonius, sed nos emendate, vt opinamur, conscripsimus.

Numero] Multa hic obscura, & mendosa in verbis Festi. Viden. Nonius de varia signif. sermonum.

Nundinalem] Plaut. in Aulul. Coquus ille nundinalis: in nonum diem solet ire coctum.

OBACERARE] Vide Acus, & Acceratum.

Obsidionalis] Viden. Plin. lib. xxij. cap. iii. iv. v. & vj. item lib. vij cap. xxviij. Dionys. lib. x. & xj. Val. Max. lib. iij. cap. ij. Gell. lib. ij. cap. xj. & lib. v. cap. vj. Fulgen. Placiad. de antiquis verbis. Hic est L. Sicinius Dentatus, quem aliqui ex suprascriptis L. Siccium appellant, de cuius tantum caede Liuius scribit lib. iij.

Obsonitauere] In verbis Catonis mendum esse opinor. & post verbum, antea, scriberem denis, vel aliquid huiusmodi.

Occare] Locus Ciceronis relatus a Festo, est in libro de senectute iuxta editionem Petri Victorij, & vt citatur a Nonio Marcello, non vt vulgo circumfertur.

Occentassint) Reperitur hoc verbum in in duodecim tabulis, vt referebat Cicero lib. IV. de Repub. teste Aug. lib. ij. cap. IX. de Ciuit. Dei. vltima verba mendosa sunt in veteri libro, vna littera tantum diuersa. Candus enim illic pro cantus scriptum est. Gabrieli Faerno optimo emendatori omnium librorum videtur esse scribendum: inde cantilenam dici querellam non cantus iucunditatem puto.

Occupaticius] Verba Festi ex historia mihi ignota essent sarcienda. Videtur autem post deuastatos agros ab Hannibale benemeritis non fuisse restitutos suos, si erãt ab alijs occupati; sed alios occupaticios traditos. Vide Possessiones.

October] Menzana quae sit apud Sallentinos, quaerendũ est.

Oculatum] Plaut. in Pseud. Eme die caeca Hercle oliuum, id vendito oculata die. Idem in Truculen. Pluris est oculatus testis vnus etc.

Oculissimum] Plaut. in Curcul.

Oliuetam] Illa verba mendosa sunt, quam nullam eius significationis causam haberemus. In alio libro est: quam nullum eius significationis. cetera duo verba desunt. pro quibus fortasse substitui posset, cum haberemus.

Ommentans] Deest Liuij nomen, qui Odysseam Latinam fecit, de qua Cicero in Bruto: Odyssea Latina est, tamquam opus aliquod Daedali; & Liuianae fabulae non satis dignae, quae iterum legantur. Reperitur autem hic versus lib. I. Homeri Odyss.

Opalia] Varro lib. I. de ling. Lat. & Macrob. lib. I. Saturn. vnum tantum diem tribuunt opalib. is erat XIV. kal. Ian. quod etiam in fastis notatum est.

Opima] Carolus Sigonius, a quo multa in hoc libro emendata sunt, quod deest post illa verba, intra annos; ita posse sarciri existimat. vt intra annos paulo minus DXXX. tantum trina contigerint, etc. Sumitur autem id ex Fastis Capitolinis, in quibus anno DXXXI. kal. Mart. M. Claudius Marcellus cos. de Gallis Insubribus triumphauit, & idem spolia opima rettulit duce hostiũ Virdu-

Oreae] Titinij,& Naeuii verba mendosa sunt.

Oscillum] Quod in fine deest,poterit addi ex iis, quae scribit Higinus fabula c xxx.& lib.II. de signor. caelest.historia: verbo Arctophylax. & interpres Arati Latinus verbo Canis.Hi oscillum ita fieri ab Atheniensibus scribunt,vt tabula interposita pendētes funibus se iactarent, & vento mouerentur. Nonnihil hac de re Macrob.lib.I. Saturn.& Seru.I.Georg.

Ostentum] Attij versus mendosus est.

Oualis] Viden.Plin.lib.xv.cap.xxix. Gell.lib.v.cap.vi.Vide etiam Myrtea.

Ouantes] Plutar.in Marcello ab oue ducit nomen.Dionys. lib.v.ἀπὸ τῆς ὀΐας.

Ouem] Vide Gell. lib.xi.cap.I.& Festum verbo Ouib.

Ouibus] Vide Multam,& AEstimata.

PAEAN] Quod remedians morbis,&c. mendosa verba,vel maxime inepta.

Palatium] Viden.Varro lib.iv.de ling.Lat.

Palatualis] Palatea dea apud Varronem lib. vi.de ling.Lat. eadem fortasse Palatia Latini vxor,de qua idem lib.iv.

Pales] Vide Parilibus.

Panibus] Vide October.

Pantices] Plautus in Pseud. Vino modo cupidae estis; eo vos vostros panticesq; adeo madefacitis, quom sim ego hic siccus. Martial.lib. vi.Quid cum panticibus laxis,& compede grandi.

Panus] Nonius Panullam.

Papiria] Interpretem desiderat.

post *Pappi*] Fragmentum Festi pertinere arbitror ad verbū parare,pro quo saepius Liuius cōparare scribit.Consules aut sortiantur,aut inter se comparēt.quibus significatur, vt conueniat inter eos de prouinciis, quam quisq; habiturus sit; aut sortito eas assequantur. Liu. initio lib. xxx. Consules cum de rep. belloque ad senatum retulissent,censuerunt patres, vt Consules inter se compararent,sortirenturve: vter Bruttios aduersus Hannibalem,vter Etruriam, ac Ligures prouinciam haberet. & lib.xxxii.Decreuerunt patres vt prouincias Macedoniā, atque Italiam Consules compararent inter se, sortiren-

turve. & lib. XXXVII. Cum Senatus aut sortiri, aut comparare inter se prouincias Consules iussisset.

Paralibus] Ita scriptum in fastis XI. kal. Maias. Alij palilia appellant a Pale. Videtu. Varro lib. V. Ouid. lib. XV. Fastor. Vide Pales.

Parmulu] Vide Bruttianae.

Parret] Cicero in Verrin Diuin. Si paret eam se, & sua Veneris esse dixisse. & lib. IV. Si paret fundum Capenatem, quo de agitur, ex iure eum P. Seruilij esse, & lib. V. si paret iugera fundi esse plura. &, si paret aduersus edictum fecisse. & pro Q. Roscio si paret H-S I ƆƆƆ dari. Instin. lib. V. Institut. Si apparet eum dare oportere. cui formulae addit Theophilus, condemna eum iudex.

Pascales] Postrema verba Festi videntur pertinere ad Iudos saeculares, qui in Terentino agro cētesimo quoque anno fiebant. Vide Terentum.

Patellae] Velut capidulae, inquit Festus. Vide Capis. Cicero parad. I. Quid Numa Pompilius? minus ne gratas diis immortalibus capides, ac fictiles vrnas fuisse, quā felicatas aliorū pateras arbitramur? & lib. III. de Nat. deor. Capiduncults his, quas Numa nobis reliquit. Varro lib. IV. & VIII. de ling. Lat.

Patricios] Cincij opinio vera fortasse fuit tum, cum primum patricij a plebeiis in ipso initio vrbis Romae fuere distincti.

Patrocinia] De his Dionys. lib. II. Vide Patres.

Pauciens] Titinius in Gemina apud Nonium: postquam factus maritus hanc domum abhorres; Tuam etiam vxorem pauciens videbo.

Peculatus] Quod Paulus ait aliquando Romanos praeter pecudes nihil habuisse; falsum est. Verum, tamen est a pecoribus pecuniam appellatam: & eisdem esse primum aes a Seruio Tullio signatum ouium boumque effigie. vt Varro ait lib. II. de re rust. & lib. IV. de ling. Lat. Plin. lib. XVIII. cap. III. Festus verbo Pecuniam. Neque etiam verum est Menenio, & Sestio consulibus, aut etiam ante legem Tarpeiam aes non fuisse signatum. Argentum tamen signatū plures ferunt paucis annis ante bellum Punicum primum. Nonnulli ad Seruium referunt tam argentum, quam aes signatum. Lege autem Tarpeia constitutum

ſtitutum eſt, vt duas oues. xxx boues multa non excederet. Lege Menenia oues decuſſi, boues centuſſi aeſtimatae ſunt. Feſti autem verba oſtendere videntur Menenium conſulem ante Tarpeiam legem fuiſſe: medioque tempore aes, argentumq; fuiſſe ſignatum. Vide Multam, & Ouibus, & Aeſtimata. Quae omnia inter ſe, & cum his minime conueniunt. Vide etiam Gell. lib. xi. cap. i. Peculatus autem nihil habet cum multa commune. Ideo totum hoc caput & Verrio, & Feſto indignum eſt.

Pedarium] Vide Gell. lib. iii. cap. xiix.

Pedibus] Plaut. in Curcul. Item genus eſt lenonum inter homines meo quidem animo; Vt muſcae, culices, pedeſque, puliceſque, cimices.

Pedulla] Neque Graecum verbum extat, neque Latinum quid ſignificet conſtat.

Pegaſides] Fuluio Vrſino noſtro magis placet, appellatus eſt Hippocrene, vt ad fontem referatur.

Peligni] Pacinus, a quo Pacinates: alij Pecinus, a quo Pecinates: nos Picinus, a quo Picentes. ſed vide Picena. Doniy ſ. lib. i. Peucetius Oenotrij frater Peucetiam condidit.

Penatores, qui penus geſtant] Mendoſum eſſe opinor.

Pendere] Vide Diſpenſatores.

Penem] Codam pro Cauda vſos veteres notat Marcellus Nonius. Vide October. Et de hoc verbo Cicero epiſt. xxii. lib. ix. Vide Peniculi, & Penitam.

Penitam] Vide Penem.

Pennas] Vide Poeſnis.

Penus] Feſtus ait: Penus vocatur locus intimus, &c. Veſtalia ſunt v. Id. Iun. ex Faſtis, & Ouidio, ac Varrone.

Perbitere] Plaut. in Pſeud. Eum cras cruciatu maximo ſe perbitere. Et in Poenulo. At ne inter vias Perbiteramus eas mutuo. Illic perire, hic praeterire ſignificat.

Peredıam] Plaut. in Curcul.

Peregrina] Vide Verrium ex Plinio lib. xxviii. cap. ii. de diis euocatis, de quibus plura Macrob. lib. iii. Satur.

Peremne] Vide Petronia.

Peremptalia] Vide Poſtularia, & Manubiae.

Pergite] Verg. Eclog. vi.

Permiſſus] Vide Promiſſus, & Pro.

Perpetrat] Mendoſus locus, & in ipſo veteri libro R. littera notatus, vt error ſcriptoris ſignificaretur. Pacuuij verba ſunt valde mendoſa.

Perſicum portum] Plaut. in Amph. Caenauin ego in naui in portu Perſico? & alibi.

Perſillum] Quod Paulus ait, apertum eſt; ſed an idem Feſtum ſenſiſſe credendum ſit, vehementer dubito. Rudiculum picatum eſſe vas, in quo ſit vnguentum, quaerendum arbitror. flaminis quoque nomen ſuſpectum eſt. Rudiculum a rudere fortaſſe dictum, & globum piceum, vel picatum ſignificat.

Perſonata] Videndus Liuius initio lib. VII.

Pertiſum] Vide Redarguiſſe.

Peſtiferum] Vide Poſtularia.

Petulantes] Illa verba, & cornigeras norunt matres agnique petulci. ita ſcribenda ſunt, vt poſt Et relinquatur ſpatium aptum huic nomini Lucretius: deinde carmen ſcribatur, quod etiam refertur a Macrob. lib. VI. Satur. ex Lucret. lib. II. Afranij quoque videtur eſſe in fine mendoſum.

Picati] Apud Heſichium. φίκα, φῖγα, & σφίγγα. Heſiodus in Theogonia φῖκ' ὀλοὴν. Lycophron in fine Alexandrae: φίκιον τέρας. Picas vero pro phicas dici, vt Poenos, & Alpes, & Pilippum, & triumpum, manifeſtũ eſt. Haec etiam Fuluius noſter.

Pictor] Sunt hic nonnulla mendoſa, quae non facile emendari poſſunt.

Picus] De Pico rege in auem a Circe conuerſo Verg. lib. VII. AEneid. Ouid. lib. XIV. Metam. Hunc optimũ augurem fuiſſe, & picum auem diligẽtius ceteris obſeruaſſe, ait Seruius ex libris Pontificalib. Viden. Plin. lib. X. cap. XVIII. Ex his Feſti verba, quae deſiderantur, ſuſpicaberis.

Pietati] Eam aedẽ vouit Manius Acilius Glabrio, qui Proconſule de rege Antiocho triumphauit, dedicauit filius in foro olitorio, & illic ſtatuam auratam patris, quae prima omnium in Italia ſtatua aurata fuit, poſuit. Liu. li. XL. de filia, quae matrem, & de altera, quae patrem in carcere aluit. Valer. Max. lib. V. cap. IV. Hig. fabula CCLIV.

Pilae] Illa verba (hunc diem feſtũ) in pleriſq; libris nõ ſunt. De Compitalibus, & his pilis. vide Macrob. lib. I. Saturn.

Pilentis

Pilentis] Vide Matronis.

Piscatorū] Varro lib.v.de ling.Lat. scribit Volcanalibus populum animalia pro se in ignem mittere solitum.Ea autem non mense Iunio sed x.Kal. Sept. fiebant. Ouid.tamen lib.v i. Fastor. ludos Tiberinos , & piscatorum refert hoc mense fieri. Sunt qui scribant non a P R. vrbano,sed a populo Ro. vrbano ludos fieri. quod mendum ab indocto librario , ad doctos quosdam viros penetrauit.In veteri quidem libro,vnde ceteri orti sunt , ita est, vt hic scripsimus. Piscem viuum pro anima hominis in sacrificio oblatum,testis est Ouid.lib.i i i. Fastor.

Pistum] Locus mendosus,& mancus.

Plebei Aediles] Quod Paulus in epitome scribit,verum esse constat ex Dionys. lib. v i. nam cum primum seditio inter plebem & patres sedata est ; & Tribunos plebis,& Aediles tum primum a plebe creatos confirmarunt.Nomina tum Aedilium non accepi ; neque arbitror ea esse, quae Festus refert. haec enim scribit eorum fuisse , qui septem quasdam res faciendas curauerunt.Quaenā vero hac septem res fuerint,nondum diuinare potuimus ; arbitramur autem septem tabernas fuisse,quae in foro fuerunt,postea quinque appellatae.De quibus Liu.lib.xxvi. Interrupit hos sermones nocte,quae pridie quinquatrus fuit,pluribus simul locis circa forum incendium ortum. eodem tempore septem tabernae,quae postea quinque, & argentariae,quae nunc nouae appellantur,arsere. De eisdem in lib.de regionibus vrbis Sexti Rufi mentio fit.

Plebeiae] Pompeij verbis addi potest, quod Liuius scribit lib.x. Insignem supplicationem fecit certamen in sacello pudicitiae patriciae , quae in foro Boario est. ad aedem rotundam Herculis inter matronas ortum. Virginiam A.F. patriciam plebeio nuptam L.Volumnio Cos. matronae, quod e patribus enupsisset,sacris arcuerāt. Et postea. In vico Longo vbi habitabat , ex parte aedium quod satis esset loci modico sacello exclusit, aramq; ibi posuit ; & conuocatis plebeis matronis , conquesta iniuriam patriciarum:hanc ego aram,inquit, Pudicitiae Plebeiae dedico,&c.Eodem ferme ritu,& haec ara, quo illa antiquior culta est , vt nulla nisi spectatae pudicitiae matrona , & quae vni viro nupta fuisset , ius sacrificandi

haberet vulgata dein religio a pollutis, nec matronis solum, sed omnis ordinis feminis, postremo in obliuionem venit. a Festo historia aliter paulo narrari videtur.

Plena sue] Telluri grauida sue sacrificari docet Ouid. lib. I. Fastor. Placentur frugum matres Tellusque, Ceresque Farre suo grauidae, visceribusque suis. Item forda boue, Fordicidiis. Idem lib. IV. Nunc grauidum pecus est grauidae quoque semine terrae Telluri plenae victima plena datur. Arnob. lib. VII. Ita emendandus Telluri matri scropha ingens imolatur forda, non feta. Cur sus imolaretur, videtur Festus reddere rationem; quia cum fereretur, rostro suo sata corrumperet. quod Ouid. etiam explicat lib. XV. Metam. & lib. I. Fastor.

Plera] Pacuuius in Teucro apud Priscian. lib. V. Periere Danai, plera pars pessundata est.

Plorare] Verba legis Romuli mendosa sunt. si nurus sacra diuis parentum esto. Et deesse arbitror aliquid huiusmodi: Si nurus incestum passa, non plorassit, sacra diuis parentum esto.

Ploxinum] Catullus ploxenum circa Padum inuenit, inquit Quintilian. lib. I. cap. X. Capsum autem in cisio, capsave; quid sit ignoro. Cisium vehiculi genus esse duarum rotarum scribit Nonius, quo verbo Cicero vsus est in Orat. pro Sex. Roscio, & Philip. II. Si quis cantum, pro capsum scribat, existimans id esse ferrum, quo rotae vinciuntur, ita enim Quintilianus verbum id a Persio vsurpatum interpretatur; is quidem aliquid dixerit: me tamen subscriptorem nō habebit. id enim si Quintilianus sensisset, non vsus fuisset verbo inueniendi, sed appellandi; & addidisset pro eadem re, aut aliquid huiusmodi.

Polimenta] In verbis Festi initio duo verba desiderantur: alterum est (Polimenta,) alterum esse poterit (veteres.)

Pollucere] Vtitur hoc verbo Cato in libro de re rustica. Plautus in Sticho, Cassius Hemina apud Plin. lib. XXXII. cap. II. Est autem Festi locus lacer ita farciendus; vt dicatur, non licere omnia pollucere alicui deo, deaeve, sed Herculi licere omnia esculenta, & poculenta. Cato Ioui Dapali dapem polluceri scribit. Cassius Numā prohibuisse, ne non squamosi pisces pollucerentur. Nos igitur ita scriberemus. Pollucere Mercurio, quae liceat sunt: far, &c.

Popillia]

Popillia] Si extaret Varronis liber de tribubus, non desideraremus Festi interpretationem. nunc quid reliquũ est? a progenitrice, inquit Paulus, traxit vocabulũ: an tota tribus progenita est ab aliqua Popillia? hoc mihi non fit verisimile. libentius a familia dixerim appellatam tribum. vel familiam potius a tribu. Ex Festi vestigiis quid assequimur? Popilliam vnam fuisse ex xxxv. tot enim fuere. foederis publici nomine, vel quid simile. de Pinaria foro re cur addatur, ignoro. Fuit quidem Pinaria familia antiquissima, quae ab ipso Hercule dicitur sacerdotium accepisse. vt Cicero pro Domo, Dionys. lib. v. Verg. lib. viii. Liu. lib. i. & alij referunt. Sed Pinariae tribus nomen nusquam reperi. neq; quid habeat cum Popillia commune. Popillij cognomento Laenates satis nobiles fuerũt Consulares, & triumphales viri, licet plebeij. Pinarij patricij maiorum, vt credendum est, gentium. Vide Potitium.

Populi] Populi commune est in legibus ferendis cum plebe suffragium. nam comitia centuriata ex patribus, & plebe constant in centurias diuisis. Sed cum plebés sine patribus tributis comitiis conuenit, quod plebes sciuit, plebeiscitum, vel plebiscitum ea de causa appellatur. Haec Pompeius Festus fortasse scripsit: quod tamen affirmare non audeo. Viden. Gell. lib. x. cap. xx. & lib. xv. cap. xxvii. Caius cap. ccxxxvii. de verbor. sign. Iustin. lib. i. Instit. titulo de iure nat. Boet. in topic. Isid. lib. v. etymol.

Porcas] Varro lib. i. cap. xxix. de re rust.

Porci] Plin. lib. x. cap. iv. Aquilam Romanis legionibus C. Marius in secundo Consulatu suo proprie dicauit. erat & antea prima cum quattuor aliis: lupi, minotauri, equi, aprique singulos ordines anteibant. paucis ante annis sola in aciem portari coepta erat; reliqua in castris relinquebantur. Marius in totum ea abdicauit. Vide Minotauri. De caesa porca in foedere, Vide Liu. lib. i. & Varr. lib. ii. cap. iii. de re rust. & Virg. viii. Aen. & Quintil. lib. viii. cap. iii. Vide etiam Foedus, & Fetiales.

Portisculus] Vtitur hoc verbo Plautus in Asinaria.

Possessio] Aliqua sunt mendosa, & manca. ea nos ita scribemus: Non enim possessio est, nisi in iis rebus, quae tangi possunt. Auctore praetore, qui dicit se posside re, is vere potest dicere, &c. Q.D.A. significat, quo de agitur.

Illud nemo ex his, qui, deesse videtur verbum litigant, aut pro his qui, scribe reis.

Possessiones] Videtur contradicere suprascriptis, Possessio est vsus agri, non ipse ager. Sed illic ius significat, quod ex possidendo oritur, quod in vsu consistit. hic vsurpationem nominis refert, vt minus proprie ad agros extendatur.

Potitium] Verbum profanasset est apud Catonem de re rustica. item quod ait, ex familia numero duodecim, suspectum est. Nam Liuius lib. I x. scribit ex duodecim familiis triginta puberes fuisse. & Val. Max. lib. I. cap. II. Ideo deleto ex scriberem: cum essent familiae numero duodecim. Vide Putitum.

Potitus] Interpretatio esse videtur horum verborum, potitus seruitute, vt significet seruire. item potitus hostiũ, apud Plautum, & iuris consultos, captiuum significat. Plaut. in Capt. & in Epidico. Iurisc. sub titulo de captiuis. & de testamento militis.

Praeciamitatores] Macrob. lib. I. Saturn. Regem sacror. Flaminesque non licebat videre feriis opus fieri. & ideo per praeconem denuntiabant, ne quid tale ageretur; & praecepti negligens multabatur.

Praefecturae] Illa verba mendosa sunt: praefecti quattuor viginti sexuirum num pro populi suffragio. Fortasse scribendum est: praefecti quattuoruiri, & sexuiri annui, qui populi suffragio, &c.

Praefericulum] In sacrario Opis Consiuae, vt opinor, scripsit Festus. De ea Varro, & Macrobius videndi. Vide Opima.

Praeficae] Varro lib. v I. de ling. Lat. versum Naeuij in Freto ita refert: Haec quidem Hercle opinor praefica est: nam mortuos conlaudat. & id magis placet Gab. Faerno optimo numerorum censori.

Praemetium] Vide Sacrima.

Praerogatiuae] Explicat Festus cur introductae fuerint, non quae fuerint hae centuriae, neque cur ita appellatae. Mendum autem est in illis verbis, quae rus . . . nos quod rustici scriberemus. & vtraq; opinio Varronis, & Verrij vera est. Fuere autẽ eae centuriae, quae primae suffragiũ ferebãt centuriatis comitiis. ab eadem re ita appellatae,

quod

quod prius rogarentur ab eo, qui comitia haberent, Velitis, iubeatis hoc, aut illud. Erat autem maximũ praerogatiuarum beneficium, quod numquam ab eis dicatur ceteros discrepasse. Vt vero essent praerogatiuae sortito eueniebat. Ceterae appellabantur iure vocatae. Viden. Ascon. lib. II. in Verrem. Cicero pro Murae. & Philipp. ij. & lib. I. & ij. de Diuin. Liuius saepius.

Praestinare] Plaut. in Capt. Alium pisces praestinatum abire. & in Pseud. Vt piscium quid quid est, pretio praestinem.

Praeteriti] Tribuni militum consulari potestate, & Censores eodem anno creati sunt; vt Liuius scribit lib. IIII. Ita numquam lustrum Tribuni fecerunt, neque quemquam senatorem potuerunt praeterire. neque crediderim Festo dicenti Consules in consilio publico habuisse sibi tantum coniunctissimos, vt Reges. Illud credam, cum lustrum facerent, supplere senatum potuisse ex iis, qui ipsis forent coniunctissimi. item illud tũc praeteritos nulla adiecta notae causa, ignominia caruisse: Censores quoque idem initio fecisse, mihi fit verisimile. At postquam causas enumerarẽ coeperunt; minus honesta causa notam attulit grauem. Vide Ascon. in Diuin. & in Pison. Val. Max. lib. II. cap. IV. Gell. lib. IV. cap. XX. & lib. VII. cap. vlt. & lib. XVI. cap. XIII.

Praetexta] Verba Festi interpretem desiderant.

Praetextae] Comediarum nomen est, ab argumento, vestibusque sumptum. Graecae enim fabulae a Latinis conuersae, quales omnes sunt Plauti, atq; Terentij, palliatae dicuntur. togatae vero, & praetextae, quae argumento ab vrbanis rebus sumpto, vel de togatis viris, vel de praetextatis pueris, & puellis compositae fuerũt. De his Horatius in arte: Vestigia Graeca Ausi deserere, & celebrare domestica facta, Vel qui praetextas, vel qui docuere togatas. Vide Togatarum.

Praetor] Totus hic locus in ceteris libris deerat, In quo illud ad caput Oetentinae quid sit, ignoro. Sed ex Dionysio lib. IV. & V. constat Latinos populos conuentus habuisse Ferentini; & Liuius lib. I. ad lucũ Ferentinae conuenisse Latinos scribit, & paulo post ad caput aquae Ferentinae Turnum deiectũ fuisse: Sic igitur scribendũ est

ad caput Ferentinae, vel ad caput aquae Ferentinae?

Presan] Non dubito, quin Praecidanea scribendum sit; ex ijs, quae idem Festus, & Paulus de praecidanea scribunt. Viden. Cato de re rust. Gell. lib. IV. cap. VI.

Primanus] Emendatiore, vt opinor, libro vsus est Paulus? nam nos in veteri, neque Catonis verba, neque significationem habemus; cum tamen nihil in hac parte lacerum existat. Sed & interpretatio Pauli est consideranda. nam si de stipendio attributo primae legioni intelligamus, hic erit non tribunus militum, neque tribunus aerarij, sed scribarum, vel notariorum tribunus. Varro lib. I V. de ling. Lat. Quibus attributa erat pecunia, vt militi reddant, tribuni aerarij dicti. Vide Aerarij.

Prisci Latini] Coloniae deductae a Latino Siluio Albanorum Rege. Prisci Latini appellati sunt, vt Liuius scribit libro I.

Priuatae] Macrob. lib I. Satur. Sunt praeterea feriae propriae familiarum. Sunt singulorum, vt natalium, fulgurumque susceptiones, item funerum, atque expiationum. Denecales feriae, quae sint, vide in littera D.

Priuato] Liu. lib. IV. scribit XVII. anno ante captam vrbem Decreuit Senatus, vt stipendium miles de publico acciperet: cum ante id tempus de suo quisq; functus eo munere esset.

Priuos] Verba, & priuatus: vel mendosa sunt, vel a Paulo detruncata. nam si addidisset, cum distinguitur ab eo, qui cum potestate est: tum recte cetera cohaererent.

Probrum] Quae Festo desunt, addi poterunt ex iis quae ab historicis dicuntur de poena Vestalium corruptarum. Vide Sceleratus campus.

Procinctam] Praeter Pauli epitomen, Pompeius scripserat, cur procincta diceretur, quod procincti ad pugnam ire soliti fuerint. vnde testamenta in procinctu fieri dicta sunt, quae a militibus fierẽt. Vide Gell. lib. I. cap. XI. & lib. XV. cap. XVIJ. Cic. lib. I. de Oratore. Plutarch. in Coriolani. Iustin. lib. I I. Instit. tit. de testamentis. Vide proximum superius caput.

Prodigia] Minime crediderim, C, appellari ab antiquis, quae postea, G, dicta est. licet maxima fuerit vtriusque litterae affinitas, vti apud Graecos media esse dicitur

γ inter

r inter K & X. Sed fortasse Festus significat, quae nunc G littera prodigia dicuntur, ab antiquis C littera dicta esse prodicia. Sed si dicta sunt a praedico, non vna littera. sed plures mutantur. quare puto esse dicta a prodico. & forte ita scribendum esset apud Festum.

Produit] Haec verba mendosa videntur: habeto, prodito. alias prodiderit. Fortasse significat, Produit significare, aut porrò dederit, aut prodiderit. Prioris significationis exemplum esse in lege Censoria: vbi prodito significat porro dato.

Profanum] Hic locus totius libri argumentum est. Sed miror cur tantum numerum librorum Verrij dixerit; seque libros paucos fecisse: cum libro quinto Verrij initium P litterae fuerit. At Festi quintus decimus. Inscriptio quoque non conuenit libris Verrij, neque etiam libris Festi, qui de verborum significatione in antiquo libro inscribuntur.

Profusus] Versus Terentij, vt a Paulo refertur in Adelphis, quod Festi dimidiati versus significant. Pacuuij autem nimis mendosus est.

Proletarium] Vide Gell.lib.xvj.cap.x.

Promulgari] Addendum esset, ante quam accipiantur, vel ferantur. Neque enim de legibus acceptis iam a populo id recte dicitur. Sed cum trinundino die propositae sunt; totoque illo tempore antequam suffragatum sit.

Properare] Vide Verriũ in Incertis ex Gell.lib.xvj.cap.xiv.

Propius sobrino] Frequentior vsus iurisconsultorum patris vel matris consobrinum ita appellat. Vide Caium, & Paulum lib.xxxviij.Digest.tit.de grad.bus.

Propteruiam] Videndus iocus Catonis apud Macrob.lib.iij. Saturn.de eo, qui bona sua comedisset, & domum, quae sibi reliqua erat, incendio amisisset: eum enim propteruiam fecisse dicebat. In eo enim sacrificio mos fuit, vt si quid ex epulis superfuisset, igne consumeretur. Sed illic a Macrobio proteruia appellatur. Sic Laberius apud Nonium: Visus hac nocte bidentis propteruiam facere.

Prosedas] Plaut.in Poenulo.

Prosimurium] Tacit.lib.xij. Pomerium vrbis auxit Caesar (de Tib. Claudio intelligitur) more prisco, quo ijs, qui protulere imperium, etiam terminos vrbis propagare

datur. Nec tamen duces Romani,quamquã magnis nationibus subactis vsurpauerant, nisi L. Sylla, & Diuus Augustus. Et postea: Quod pomerium Romulus posuerit,noscere haud absurdum reor &c. Huius rei extat memoria Romae in marmoreo cippo. POMERIVM autem in eo scriptum est, non POMOERIVM, neque POMAERIVM. Viden. Varro lib. IV. de ling. Lat. & Gell. lib. XIII. cap. XIIII. Ex his Festi verba intelligere, & sarcire poteris aliqua ex parte.

Prospera] Interpretem desiderat.

Protinam] Teren. Phorm. Aliquid conuasassem, atq; hinc me coniicerem protinam in pedes. Sic Nigidius, & Donatus; non protinus.

Pubes] Addit Festus verbis a Paulo in compendium redactis,impuberem esse puberi contrarium.de pluribus vero dici solere. cum pube praesente, id est testibus puberibus praesentibus quid actum esse dicitur. Vide Pube.

Publica pondera] Hic locus numquã antea editus est, cum rerum conscriptarum esset vtilis cognitio. Sunt tamen quaedam obscuriora,quaedam etiam mendosa. Ex plebiscito Siliano hic relato,constat vini quadrantal octoginta pondo statui.congiũ octauam partem eius esse,ita decem pondo. & sextarium, quod sexta congij pars sit, duodequinquagesimam partem esse quadrantalis. Hæc pondera sunt liquidorum. Aridorũ vero sexdecim sextarij in modio sunt. Sextarius autem hic aequalis est sextario vini, id est eiusdem ponderis. Verba legis ita scripsimus, vt in antiquo libro reperimus cũ his cõiecturis, quas in margine posuimus. D. M. significat dolo malo. Quadrantal, siue amphorã vini esse octoginta põdo apparet ex Plin. lib. XIIII. cap. IIII. quo loco interpres Hermolaus Festi auctoritate vtitur. Sextariũ esse congij partem sextã,& sextarium vini vncias viginti pendere Fannius scribit. Idem ait sextarium esse modij partem sextamdecimã. Volusius Maecian. in libro de asse: Quadrantal,quod nunc pleriq; amphorã vocant,habet vrnas duas,modios tres,semodios sex,congios octo,sextarios XLVIII. heminas XCVI. quartarios CXCII. cyathos DLXXVI. Adde Festum verbo quadrantal, & Hemina. Illa verba vti coaequatur sedulum;nescio, an significent, vti

vti coaequentur sedulo ita, vt quadrantal etc. Illa etiam, dum minore patris familias taxat liceto: aut mendosa sunt, aut hoc significant; minore multa, & patremfamilias tantum licere multari.

Publicius] Ouid. lib. v. Fastor. eosdem Aediles Plebis appellat; quod mihi fit verisimile, cū plebeij ipsi fuerint: eosque ait primos Florales ludos instituisse. Annuos autem Postumium, & Laenatem Consules. Fuere hi Consules, vt arbitramur, L. Postumius Albinus, M. Popillius Laenas anno vrbis D x x c; si fastos Capitolinos sequamur. At ex denario, qui extat, Seruiliorum, primus C. Seruilius C. F. Floralia fecit. Patercul. libro priore ait, triennio post Torquatum, & Sempronium Consules, Floralium ludorum factum esse initium. annus is est in Capitolinis fastis D x ij. Interpreti Arati annus D x vj.

Pudicitiae] Viden. Liu. lib. x. & supra Plebeiae. illa mendosa sunt, vbi familia naaedisset Herculis. fortasse vbi familia, atque aedis est Herculis. vel vbi familia habet, & aedis est Herculis.

Puelli] Ennij versus melius refertur a Nonio: Ille suos diuis mos sacrificare puellos.

Pueri] Historia ignota nobis.

Punici dicuntur, non Poeni] Scriberem non Poenici, vt Punicum bellum, non Poenicum. licet Poeni, & Punici a Phoenicibus dicantur aspiratione sublata. Quae vero hic Festus multis verbis scripsit; nos assequi non potuimus. & fortasse non omnia ad idem verbum referenda sunt.

Puteolos] Viden. Varro lib. I v, de ling. Lat.

Puticuli] Verba Festi sarciri possunt ex ijs, quae Varro scribit de puticulis vltra Esquilias lib. I v. de ling. Lat. genere tantum differunt Varro, & Festus. ille enim puticulas, hic puticulos appellat.

Putitum] Plaut. in Bacchid. Quem ego sapere nimio censui plus, quam Thalem; sed is stultior es barbaro Potitio. Ex his verbis arbitror hoc loco Festum non Putitum, neque Putitium, sed Potitium interpretari. Vocari autem stultum a Plauto, propterea quod cum ab Hercule ritum sacrificandi accepissent, quinquaginta millibus aeris grauis edocuerint seruos publicos populi Ro. sed

intra dies triginta, familiae duodecim interierunt. Vide Potitium.

Putus] Plaut. in Pseud. Purus putus hic sycophanta est. referri hoc videtur a Festo.

QVADRANTAL] Vide Publica pondera.

Quadrata] Dionys. lib. i. Plutarch. in Romuli, Solin. cap. ij. Romam a Romulo quadratam conditam fuisse, & inde cognomen ductum fuisse, scribunt: vt Quadrata Roma diceretur, vrbs prima in Palatini montis radicib. pomerio ducto condita. Vide Tacit. lib. xij. Ita Ennij carmen intelligerem, si per Pompeium liceret. Quod vero ait ante Apollinis, locum quendam ita appellari: id translaticio nomine dictum fuisse crediderim.

Quadruplatores] Viden. Ascon. in Diuinat. & lib. i y. Verrinar.

Quaestores] De Quaestoribus paricis; siue paricidij, vide Parici. Horum mentionem fieri in duodecim tabulis scribit Pomponius sub titulo de origine iuris.

Quando] Verbis Festi pauca desunt. sed omnia exempla videntur ad tempus pertinere. ideo miror, vnde Paulus epitomen confecerit, nisi meliorem librum, quod ex alijs cognosco, habuerit. Plauti versus refertur ex Menaechmis: Ideo, quia mensam, quando edo, detergeo.

Quando Rex] Bis notatur hic dies in fastis ix. kal. Apr. & ix. kal. Iun. licet Ouidius mense Martio illum ponere fuerit oblitus; de hoc vero, libro v. Fastorum ita scripserit: Quattuor inde notis locus est; quibus ordine lectis Vel mos sacrorum, vel fuga Regis inest. Ex quibus verbis ignorasse videtur, quid quattuor hae notae Q. R. C. F. significarent. Cum tamen Varro lib. v. de ling. Lat. haec, & alia omnia, quae in fastis erãt, fuerit interpretatus. Nos vero quid Festi dimidiati versiculi significent, ignoramus.

Quando Stercus] xvij. Kal. Iul. in Fastis, habes eandem interpretationem apud Varronem, & Ouid. Vide Stercus.

Querq. . . .] Haec videntur pertinere ad vtrumq; verbum Quercus, & Querqueram.

Querqueram] Priscian. lib. vj. refert Plautum in Friuolaria scrip-

ſcripſiſſe: Is mihi erat bilis, aqua intercus, tuſſis, febris querquera.

Qui . . . .] Quirites, vt opinor, ſcribendum eſt, a Quirino, cui aqua, & vino in curijs ſacra fiebant. vel Quirinus Romulus ab haſta, quod armis erat potens. Singulare & vſurpatur Quiris. exemplo eſt praeco, qui in funeris indictione dicit: Ollus Quiris leto datus etc. Haec ad lectoris acumen potius excitandum dicta ſunt, quam vt vera eſſe fateamur. Varro lib. vj. de ling. Lat. Oli valet dictum illi, ab olla, & ollus. quod alterum comitijs cum recitatur a praecone dicitur, Olla centuria, non illa: alterum apparet in funeribus indictiuis cum dicitur, Ollus leto datus eſt. & lib. v. Quirites a Curienſibus, & ab ijs qui cum Tatio rege in ſocietatem venerunt, donati ciuitate ſunt. Ouid. lib. ij. Faſtor. Siue quod haſta quiris priſcis eſt dicta Sabinis; Bellicus a telo venit in aſtra deus: Siue ſuo regi nomen poſuere Quirites: Seu quia Romanis iunxerat ille Cures.

Quianam] In verſu Ennij deeſt monoſyllabum verbum, quale eſt heu, vel o. Sic Verg. lib. iij. Aen. Heu quianam tanti cinxerunt aequora nimbi.

Qui hoc cenſetis] Haec verba dicebantur in Senatu ab eo magiſtratu, qui retulerat aliqua de re ad Senatum, vt per diſceſſionem Senatus conſultum faceret. Cic. lib. I. epiſt. ij. de tribus legatis frequentes ierunt in alia omnia. Vide Gell. lib. xiiij. cap. vij.

Quinquatrus] Pro qui fere his: ſcribe quibus feriae: vel qui ferijs. Viden. Varro lib. v. Ouid. lib. iij. Macrob. lib. I.

Poſt *Quintana*] Quintanam claſſem eſſe eam, in qua Seru. Tullius diſtribuit vltimae claſſis viros. quinque enim fecit, cum eas ordinauit. Cauſam, cur capite cenſi dicãtur, eſſe eam, quod nihil præter ſe haberent, ſuumque caput, quo cenſerentur. Refertur poſtea Lucilij, vel Caecilij carmen nobis ignotum. Haec, vel his ſimilia Pompeius. Vide Gell. lib. xvj. cap. x. praeter Dionyſ. & Liuium.

Quintia prata] Liu. lib. iij. Spes vnica imperij populi Ro. L. Quintius trans Tiberim cõtra eum ipſum locũ, vbi nunc Naualia ſunt, quattuor iugerum colebat agrum, quae Prata Quintia vocantur. etc. Quae de Lupercis Romuli

tempore dicuntur ad Quinctilianos, & Fabianos, vt arbitror, pertinent. de quibus idem Festus verbo Fabiani. & Ouid. lib. ij. Fastor. qui eos Fabios, & Quinctilios lupercos appellat: Risit & indoluit Fabios potuisse, Remumque Vincere: Quinctilios non potuisse suos.

Qui patres] Haec sub littera P, scribi debuerunt. Vide Adlecti.

Quirinalia] Semicirculis inclusa, sunt in veteri libro repetita ex eo capite, cuius initium est Quirinalis collis, quae vero de fornacalibus dicuntur, videntur esse mendosa. Ouidius ait Fornacalia non esse stata sacra, sed tamen eo die curiarum nomina in foro certis locis notari, in quibus cum saepe stulte quidam nomina suarum curiarum ignorantes, in alienis curijs sacra facerent; ideo stultorum ferias dictas esse. Varro lib. v. Quirinalia a Quirino, quod ei deo feriae, & eorum hominum, qui Fornacalibus suis non fuerunt feriati. Adde Plutar. in problem. Emendandum igitur erit sic: quod quidam suorum fornacalium sacrorum ignari, eo potissimum die rem diuinam faciunt. Vide Stultorum.

Quirinalis collis] Vide Agonium. Varro lib. I v. Collis Quirinalis, vbi Quirini fanum, qui a Curetibus, qui cum T. Tatio Curibus venerunt Romam: quod ibi habuerunt castra. quod vocabulum coniunctarum regionum nomina obliterauit.

Quod serui] Quid Festus addiderit sententiae relatae Capitonis nobis non constat: tamen probabilius videtur id esse dictum; vt caueremus a seruis. quos certum est hostes nobis fuisse. Hoc prouerbium arrogantissimum appellat Macrob. lib. I. Satur. & addit, non habemus illos hostes, sed facimus, cum in illos superbissimi, contumeliosissimi, & crudelissimi sumus.

RABIDVS] Catullus in Atti. Abit in quiete molli rabidi furor animi. Credo Festum legisse rabidus furor animi.

Radere] Cicero lib. ij. de Legibus refert in duodecim tabulis scriptum fuisse: Mulieres genas ne radunto: neve lessum funeris ergo habento. Idem lib. ij. Tuscul. Eiulatus ne mulieri quidem concessus est. & hic nimirum est

fletus,

fletus, quem XII.tabulae in funeribus adhiberi vetuerunt. Ex his verbis apparet Festum hic interpretari, quid sit radere genas in lege XII.tab. id est, vnguibus genas ferire, & cruentare.

Ratitum] In Festi verbis multa egent interpretatione. De Tarquinio, & Oppio nihil habeo, quod scribam. De Antonio possum referre, quod Plinius ait lib.XXXIII.cap.IX. Miscuit Antonius Triumuir ferrum argenteo denario, miscuit aeri falsae monetae. Viden. idem Plin.cap. III. eiusdem libri.

Raua] Festus hic; & verbo Rauim, duos versus Plauti refert, quos etiam Nonius adfert. Alter est in Aulul. Vbi si quid poscamus, ad rauim poscamus prius. Alter in Cistellaria: Expurgabo Hercle omnia ad raucam rauim.

Raui] Plaut.in Epidico: Sed quis est haec muliercula, & ille rauistellus qui venit? Vide Grauastellus, & inconstantiam Festi nota.

Rauim] Plaut.in Aulul. Vbi siquid poscamus, ad rauim poscamus prius, Quam quidquam detur. ille etiam versus refertur, de quo verbo Raua. Citatur idem in Artemone, & Caecilius in Hypobolimaeo.

Recepticium] Haec est Verrij opinio, quam reprehendit Gell.lib.XVII.cap.VI.

Reciprocare] Verba Pacuuij sunt mendosa.

Reconductae] Malim reconderit, fecerit.

Rectae] Vide Regillis.

Recto fronte] Ennij versus a Nonio referuntur sic lib.I. Inde tuetur ibi lupus femina conspicit amneis. & lib. V. Nomine Pyrrhus, vti memorant, a stirpe supremo. & incerto libro: Ilia dia nepos quas aerumnas tetulisti. item: Ni metus vlla tenet teneri virtute quiescunt. & alibi: Viuam, an moriar, nulla in me est metus. Quintil.li.I.cap. X. Quamquam Varro in eo libro, quo initia Romanae vrbis enarrat. lupum feminam dicit, Ennium, Pictoremque Fabium secutus. Vide ante Stiricidium, & Specus, & Spicum, & Metus.

Redantruare] Pacuuij versus ex Nonio sunt, ex fabula Chryse.

Redhostire] Attij versus mendosus est. & a Nonio Marcello corruptissime is quoque refertur. Quid hic redhostit

viam cometet obiet facilius.

Rediuiam] Verba Titinij mendis non carent.

Rediuiuum] Cicero in Praetura vrbana, qui liber est tertius Verrinar. sed primus eorum, quos conscripsit, non vero egit.

Refriua] Locus valde mendosus (vt domum datantes teuirtico) cui quid substituam non habeo.

Refutare] In Festi verbis erat Pacuuij exemplum. & quod A. in V. verteretur, ostendebatur; cum a claudo recludere sit compositũ. Sed hic A tollitur, non mutatur: vel non sola mutatur, sed A V in V longum vertitur.

Regifugium] vi. Kal. Mart. Regifugium fuisse ex fastis, & Ouidio lib. II Fast. constat. Macrobius tamen lib. I. Satur. refert quosdam extimasse Iunium mensem dici, quod M. Iunius Brutus exactis regibus Carnae deae sacrum in Coelio monte fecisset. Cetera verba Festi non assequimur, praeter ea, quae Paulus notat. In fastis autem hic dies est totus nefastus. Videntur etiam nonnulla hic ad alia verba pertinere.

Regillu] Vide Rectae.

Regium] Existimo quaedam pertinere ad regiam Numae Pompilij: quaedam ad alia verba.

Religionis] Hic multa fuerunt a Festo scripta, quae diuinare non potuimus. Videntur tamen omnia pertinuisse ad Censores. In quibus vnum est, quod Plinius tradit lib. XVII. ca. XXV. Romae, inquit, in Capitolio in capite bis Iouis bello Persei enata palma, victoriam, triumphosq; portendit: hac tempestatibus prostrata, eodem loco ficus enata est M. Messallae C. Cassij Censorum lustro. A quo tempore pudicitiam subuersam Piso grauis auctor prodidit. M. Valerius Messalla, C. Cassius Longinus Censores fuerunt anno post R. C. fere sexcentesimo, lustrumque fecerunt L V. vt ex Capitolinis fastis constat.

Religiosum] Non vtique sacrum est, vt sepulcra: quod ea non sacra, sed religiosa sunt. Sic Festi verba sarciri possunt.

Religiosus] Dies XXXVI. atri sunt terni singulis mensibus: postridie kal. Nonas, Idus. De quibus alio loco Festus. Mundus vero ter in anno patet, hoc est IX. kal. Sept. postridie Volcanalia, & III. Non. Octob. & VI. Id. Nouemb.

Alliensis dies postridie Idus Quinctiles. Viden. Gell.li. v.cap.xvii.Macr.lib.i.Saturn.

Remant] Totus hic locus mendosus est.

Remeare] Afranij Octonarius,vt ait Faernus noster, non patitur verbum ludum, ideo scribendum esse locum,vel tale aliquod verbum.

Remeligines] Versus Plauti,ni fallor,est in Casina mendose editus: Nam quid illaec nunc tamdiu intus remoratur quasi ob industriam. Afranij autem versus mendosus est.

Repagula] Ciceronis locus relatus est in Verrina de signis, quae quarta quidem est earũ,quas Cicero tantũ conscripsit,non egit.Sexta vero omniũ Verrinar.Vide Rediuiuũ.

Repanda] Gell.lib xi.cap.xvii.refert in edicto veteri cuiusdam Praetoris scriptum fuisse: Qui flumina retanda publice redempta habent:si quis eorũ ad me eductus fuerit,qui dicatur,quod eum ex lege locationis facere oportuerit, non fecisse. & apud Caium lib.vii.de origine vocabulor. retas vocari arbores,quae aut ex ripis fluminũ eminerent,aut in alueis eorũ extarent: appellatasq; esse a retibus;quod praetereuntes naues impedirent, & quasi irretirent.Idcirco sese arbitrari retãda flumina locari solita esse; id est,purganda.ne quid aut morae,aut periculi nauibus in ea virgulta incidentibus fieret.

Repastinari] Afranij verba mendosa sunt.

Repotia] Pacuuij verba mendosa sunt.

Reque eapse] Verbum saepe bis est scriptum.mendosum autem esse arbitror spem.

Res comperendinata] Viden.Pedian.in Praetura Vrbana.Cicero pro Muraena: Tot homines, tam ingeniosos per tot annos etiam nunc statuere non potuisse, vtrum diem tertium,an perendinum, iudicem,an arbitrum; rem, an litem dici oporteret.

Resecrare] Relatum carmen Plauti reperies in Aulularia.

Resignatum] Illa verba(ne stipendium ei detur)in Pauli libris extant; non in Festi.

Rhegium] Festi verbis pauca haec aut his similia desiderantur:Rhegium appellare oportere,&c.

Rhinocerotem] Viden.Plin.lib.viii.cap.xx.

Rideo] Hoc loco in antiquo libro est Sex.Põp.Festi li.xviii.

Riscus] Vide Nefrendes.

Rigido] Multa interpretem desiderant. Vide Surum. Ennij versus refertur a Macrobio: Fert sese campi per caerula laetaque prata.

Robigalia] Interpres Arati Latinus testatur hunc diem a Numa Rege anno vndecimo regni sui constitutum fuisse.

Rodus] Attij verba in Chrysippo mendosa Faerno nostro videntur.

Rodusculana] Viden. Varro lib. IV. Lat. qui Rauduſculam appellat a raudo, id est, aere. Vide Rodus. Ruduſculana scriptum est in marmore quodam Capitolino.

Rogatio] Rogationem appellat Sex. Pompeius, quod priuilegium Cicero; eam legem, qua de vno pluribusve hominibus; aut de vna pluribusve rebus constitutũ est. Legis itaq; genus esse, id est speciem quandam, intelligemus; & vt Aelius Gallus dicebat, non omnis lex rogatio est, omnis tamen rogatio iustis comitiis rogata, lex est. Haec est Festi sententia. In verbis autem est nonnihil mendosum. Namque ante illa verba (non potest non esse;) deest, vt arbitror, verbum (Rogatio.) Sed quamquam haec sit Festi opinio; mihi rogationis verbũ latius patere videtur; & omnes leges, de quibus ad populũ feratur, comprehẽdere. Leges vero latae sunt, cum eas populus accepit, antea promulgatae dicuntur, cum trinundino die sunt propositae; rogatio vero fit, cum rogantur tribus, Velitis iubeatis ita fieri: si vti rogatae, respõderint, tum lex est. Ex verbis tamen Capitonis a Gellio relatis lib. x. cap. xx. & ex Gelliana interpretatione suspicor aliquos fuisse, quibus huiusmodi priuilegia, leges non viderentur: ideo credendũ esse eis nomen generalis illius rogationis dedisse, cõseruato legis nomine generalibus legib⁹, quae ad omnes homines, omnesq; res pertinerẽt.

Romam] Caeximparum viri mendosa verba sunt. Viden. Dionys. lib. I. qui aliqua ex his refert, & alia aliter.

Romani] Ad hunc locum pertinere arbitror, quod Dionysius scribit, Romanos ciues agriculturam, & rem militarem tantum exercuisse: sedentarias vero artes seruos, & aduenas, qui intra vrbem permulti erant. Haec libr. II. & IX.

Romulia] Quid Terentius, quid Verrius scripserint, incertum

certum est. Sed Varro lib. IV. de ling. Lat. quinta, inquit, tribus, quod sub Roma Romilia. Haec est fortasse Terentij opinio a Festo relata; illa Verrij, quam Paulus secutus est.

post *Rorarium*] Verba Festi ad aliud verbum pertinent: & vt arbitror, scribenda sunt loco incertorum post R.

Roscij] Referebatur a Festo locus Ciceronis lib. I. de Oratore. Itaque hoc iamdiu est consecutus, vt in quo quisque artificio excelleret, is in suo genere Roscius diceretur. Quae sequuntur fragmenta versuum, videntur pertinere ad Rustica vinalia.

Rosea] Caesar Vopiscus, cum causam apud Censores ageret, campos Roseae dixit Italiae sumen esse, in quibus perticas pridie relictas gramen operiret. Sed non nisi ad pabulum probantur. Plin. lib. XVII. cap. IV.

Rubidus] Plau. in Casina. Vna aedepol opera in furnum cali dum condito, Atq; ibi torreto me pro pane rubido hera.

Ructare] Videndum est, an Cicero Philip. II. ructaretur scripserit, quo loco cui ructare turpe esset, habemus. Posset enim ita legi, cui si ructaretur turpe esset.

Rufuli] Liu. lib. VII. Cum eo anno placuisset Tribunos Militum ad legiones suffragio fieri. nam & antea sicut nūc, quos Rufulos vocant, imperatores ipsi faciebant; secundum in sex locis tenuit T. Manlius L. F. Fuit annus CCCXCI. ab V.C. si sequimur fastos Capitolinos. Idem lib. IX. Duo imperia eo anno dari coepta per populum, vtraque pertinentia ad rem militarem; vnum vt Tribuni Militum seni deni in quattuor legiones a populo crearentur, quae antea perquam paucis suffragio populi relictis locis Dictatorum, & Consulum ferme fuerant beneficia. tulere eam rogationem Trib. pleb. L. Atilius, C. Marcius. Haec illo anno CDXLII. Viden. Polyb. lib. VI.

Rumentum] Eget interprete.

Rumex] Versus Lucilij refertur verbo Spara. Tum spara, tum rumices portantur tragula porto. licet illic murices scriptum sit.

Ruri] Terentius addit fere: Ruri fere se continebat, &c.

Ruspari] In vltimis verbis mendum esse notatum est R. littera adiecta in veteri libro. Viden. Nonius Marcellus.

Rustica] Aliquid amplius Paulus notat, quam apud Festum reperiatur. Viden. Varro lib. v. de ling. Lat. & Festus, Roscij.

Rutabulum] Verbum Vtuntur non est in veteri libro. Sed nos vt necessarium recipimus.

Ruta caesa] Nimis concisa sunt verba Festi, & mendum esse videtur in verbo Contraxit. Cum vendebatur possessio, siue fundus: venditor excipiebat ruta caesa; hoc est quidquid caesum erat, aut erutum. Cicero lib. II. de Oratore: te, cum aedes venderes ne in rutis quidem, & caesis, solium tibi paternum recepisse. & in fine Topicor. Fecique quod saepe liberales venditores solent, vt cum aedes fundumve vendiderint, rutis caesis receptis, concedant tamen aliquid emptori, quod ornandi causa apte, & loco positum esse videatur.

SABINI interpretationem desiderat.

Sacella] C. Trebatius lib. II. de religionib. apud Gell. lib. VI. cap. XII. Sacellum est locus paruus deo sacratus cum ara.

Saccor . . . .] Saccorum fortasse: quid enim aliud dici possit mihi in mentem non venit.

Sacram] Sunt quaedam mendosa. Illud praesertim nec appellari debere: videtur desiderare sacram viam. Vide October, quo loci Sacrauienses appellantur, qui in Sacra via habitant, & Suburanenses, qui in Subura. Verrij autem opinio mihi superuacanea videtur: si eos tantum reprehendit, qui coniuncte haec enuntiarent. quis enim ita locutus est? si vero existimat debere dici sacram, & nouam, non sacram viam, & nouam viam: tunc solus sine riuali se amet per me licet. Viden. Varro lib. IV. de ling. Lat. de sacello Streniae.

Sacramentum] Hic locus nunc primum recte editus est. in aliis vero libris in diuersas partes distractus fuit propter ordinem immutatum quarundam paginarum exemplaris. De sacramento Varro lib. v. de ling. Lat. ita scribit: Ea pecunia, quae in iudicium venit in litibus, sacramentum a sacro. Qui petebat, & qui infitiabatur, de aliis rebus vterque quingentos aeris apud Pontificem deponebant, de aliis rebus item certo alio legitimo numero

assium.

assium. Qui iudicio vicerat; suum sacramentum a sacro auferebat; victi ad aerarium redibat.

Sacrem] Plaut. in Menae. Adolescens quibus hic pretiis porci veneunt Sacres, sinceri? nummum vnum en a me accipe: Iube te piari de mea pecunia. Et in Rudente: Sunt domi agni, & porci sacres. Referuntur haec a Festo,& alia quaedam.

Sacrificulus] Post Reges exactos, vt Dionys.& Liuius scribunt,qui pro Rege sacra faceret,Rex sacrificulus factus est Manius Papirius. Viden.Plutarch.in Problem.

Sacrima] Vide Praemetium.

Saeculares] Verba Festi ita interpretor, vt prius dicat, quo pacto exactis regibus ager Tarquinij Superbi Regis Marti consecratus sit,campusque Martius dictus, quem agrum populo R.diripiendum concesserant Consules ex S.C.Post haec dicitur de ara reperta Diti,ac Proserpinae consecrata in eodem extremo Martio campo, qui locus Terentum appellatur,demissa pedes viginti infra terrã. Illic P.R.sacra fecit,auctore P.Valerio Poplicola Consule,vt Valer.Max.lib.II cap.I. tradidit. Quod sequitur de Popillio Laenate, & anno nonagesimo, pertinet, ni fallor,ad eos ludos saeculares,qui primi M.Valerio Maximo Sp. Verginio Tricosto cos. facti sunt anno vrbis CCXCVII.Si fastos Capitolinos sequamur:si Varronẽ, CCXCVIII.Laenate Duumuiro sacrorum faciendorum causa. De his ludis primis ex XV.virorum sententia Censorinus locuples testis est. Illa vero quae sequuntur (furis furulis) hostiis furuis interpretor.his enim Diti,& Proserpinae faciebant tribus noctibus.idq; centesimo quoq; vel centesimo decimo anno;qua de causa saeculares ludi dicebantur,quod saeculum id temporis spatium appellarent. Viden.Censori. post Valer.Max.& Horat.in carmine.& Zosimus apud Politian.& quae Onuphr.noster de ludis saecularibus accuratissime scripsit. Vide Terentum.

Sagaces] Nec minus haec animum cognoscere posse sagacem.sic Lucretius,vt arbitror,scripsit.

Salariam] Suspicor verba circumscripta semicirculis adiecta esse. neque in veteri libro est illis locus. neque eius poetae libros referre solet Festus.

Salaria] Eandem Collinam esse appellatam Festus,vt opi-

nor, tradidit.

Salmacis] Gabriele Faerno auctore scribendum est, Salmaci das spolia sine sudore, & sanguine. vt sit senarius, Mihi, da spolia, non displicet. Viden. Strabo lib. x i i i i.

Salua res] Salua res est, cum saltat senex, scribendum est, ex Seruio i i i. & v i i i. Aen. De initio ludorum Apollinarium Ap. Claudio. Q. Fuluio Flacco i i i. Cos. Liu. lib. x x v. & Macrob. lib. i. Saturn. cum Capitone, & Verrio consentiunt. Quod vero dicitur factum C. Sulpicio, & C. Fuluio Cos. cum hi consules nusquam reperiantur, emendandum est, vt existimo, P. Sulpicio, CN. Fuluio, qui Consules proximi fuerunt post supra scriptos, & iisdem Consulibus Calpurnius Piso praetor Vrbanus fuit, quem Liuius Caium praenomine, Verrius Marcum appellat.

Salutaris] Quo primum anno, & a quibus ludi scenici primi, Megalesia appellati, facti fuerint, incertum est. Liuius duplicem opinionem tradit. Nam lib. x x x i v. P. Scipione Africano i i. Ti. Sempronio Longo Cos. anno vrbis d l v i i i. Megalesia ludos scenicos C. Atilius Serranus, L. Scribonius Libo Aediles Curules primi fecerunt. Horum Aedilium ludos Romanos primum Senatus a populo secretus spectauit. Hoc idem Val. Max. scribit lib. i i. cap. i. Locus senatorum fuit in Orchestra; vt alio loco scripsimus; & huius rei vestigium extat hoc loco apud Festum, licet in nominibus Aedilium a Liuio, & Valerio dissentiat. Altera opinio fuit Valerij Antiatis, qui triennio post scribit P. Scipione Nasica, Manlo Acilio Glabrione Cos. cum aedes Matris Magnae Ideae a M. Bruto dedicata est, ludos scenicos primos Megalesia appellatos, factos fuisse, vt Liuius lib. x x x v i. refert. Viden. Ascon. pro Cornelio.

post *Sanates*] Festus retulerat doctorum virorum opiniones de Sanatibus, quod verbum in x i i. tabulis fuisse, refert etiam Gell. lib. x v i. cap. x.

Sanctum] Sex. Pompeius docuerat, quid sanctum esset ex Aelij, & aliorum sententia. plerisque visum esse, cum poena, multave sit imposita id violanti. ita muros sanctos dici, & Tribunos plebis: hinc sanctiones legū, quod in his poenae contra legum violatores sanciantur, ipsas

quoque

quoque leges aut rogationes sanctas dici, quod eas impune transgredi non licet. Haec,& his similia Festus,vt arbitramur.

Sanqualis auis] Ex iis,quae Paulus hic, & in Sanquali porta dicit, crederem Sanqualem auem fuisse in tutela Sangi,seu Sancti, vt picus Martis, aquila Iouis,coruus Apollinis, pauo Iunonis, noctua Mineruae. De hac Plin.lib. x. cap. VII. Sangualem auem atque immussulum augures Romani in magna quaestione habent. Immussulum aliqui vulturis pullum arbitrantur esse,& sangualem ossifragae. Massurius sangualem ossifragã esse dicit, immussulum autem pullum aquilae, priusquam albicet cauda. Quidam post Mucium augurem visos non esse Romae confirmauere.ego, quod verisimilius est, in desidia rerũ omnium non arbitror agnitos. Vide Alites.

Sardi venales] Viden. Plutar. in problem. vtitur hoc prouerbio Cicero in epist. ad Fabium Gallum: Habes Sardos venales,alium alio nequiorem. quibus verbis interpretatio Capitonis Ciceronis auctoritate confirmatur. Sed quod dicitur Gracchũ Faltonis collegã fuisse,eumque de Sardis triumphasse,falsum est.Hi enim Consules fuerunt anno D X V. Is veró, qui triumphauit, collegas habuit, in primo consulatu C. Claudium Pulchrum, in secundo M. Iuuentium Thalnam annis,D L X X V I. & D X C. e fastis Capitolinis. Plinius,siue quis alius, qui scripsit libellum de viris illustrib. Capitonis interpretationem sequi videtur in prouerbio explicando. Licet,nescio quos auctores secutus, dicat Gracchum Praetorem Galliam obtinuisse, primo Consulatu Hispaniam,altero Sardiniam.

Sarra] Verg.lib.II.Georg.vt gemma bibat, & Sarrano dormiat ostro.Seruius Tyriã purpuram interpretatur,quod Tyros Sarra dicta sit a pisce Sar appellato. Sic Sarranae tibiae dictae,vel Tyriae,vel Africanae. Probus Ennium ait dixisse Poenos Sarra oriundos, id est Tyro.

Sarte] Charis.lib. II.Porphyrio ex Verrio, & Festo, in auguralibus, inquit, libris ita est: sane, sarteque.

Sas] Ennij versus lib.VII.mendosi sunt. quamuis a Paulo non male referantur.

Sati .....] Saticulam deductam esse coloniam Paterculus

ſcribit libro priore. Liuius quoq; lib. XXVII. Saticulanos inter colonos fideles XVIII. coloniarum enumerat. De hac igitur Feſti verba intelligere poſſumus. Saticula oppidum in Samnio captum eſt; quo poſtea coloniā deduxerunt, &c. L. Papirio Curſore, V. C. Iunio Bruto II. Cos. anno poſt R. C. CDXL. ex faſtis Capitolinis.

Satis] Inepte Feſtus neque Verrij opinionem recitat, neque ſuam explicat, de his duobus verbis, ſatis, & ſcabrum. Sunt quaedam doctis viris condonanda. non enim omnia poſſumus omnes.

Satur] Deſunt quaedam in fine, puta obliqua proportione. Dicendum enim erat Saturis, viris, caronis. non ſaturi, viri, carnis. Vide Chariſ. lib. I.

poſt *Saturno*] Feſti verba videntur pertinere ad Saturni ſacrificia, quae capite aperto fierent, vt verbo Saturnia dictum eſt, & Plutar. in Problem. Macrob. lib. I. Saturn. Seru. lib. III. Aen. hoc idem ſcribunt, idemque Honori fieri, propterea quod caput aperire honoris cauſa potentioribus ſoleat, vt Plin. tradit lib. XXVIII. cap. VI. Addit Feſtus inter Metellum Pontificem Max. & Claudiū contentionem fuiſſe, eumq; fortaſſe multaſſe, quod Saturno capite operto feciſſet in Sulpicij Ser. F. in auguratiōne: Claudiumque prouocaſſe, ſed non obtinuiſſe. Haec nondum reperimus apud alios ſcriptores.

ante *Scaeuam*] Saxum Tarpeium, de quo Dionyſ. & Liuius ſcripſerunt, a Tarpeia L. Tarpei filia, quam multi ferunt, Sabinis Capitolij arcem prodidiſſe. quod Dionyſio non probatur. De ſaxo autem deiiciebantur inſigni aliquo crimine damnati: eaque de cauſa, vt locus funeſtus cum reliqua parte Capitolij non erat coniunctus. Vide Tarpeiae.

Sceleratus] Sunt hic quaedam quae ad aliud verbum pertinent, quod adhuc quaero.

Schoeniculas] Plautus in Neruolaria apud Varronem lib. VI. de ling. Lat. Diobolares, ſchoeniculae, miraculae. Schoeniculae, inquit, ab ſchoeno nucario vnguento. Ita enim arbitror illic ſcribendum eſſe. Miraculas autem a miris, id eſt monſtris interpretatur. Credendū eſt haec Plauti verba Feſtum etiam retuliſſe. & poſtea ex Poenulo eiuſdem: Proſedas, piſtorum amicas reliquias halicarias

carias, Miseras, schoeno delibutas, seruilicolas sordidas.

Scirpus] In veteri libro est hoc loco: Sex. Pompei Festi de verborum significat. lib. XVIII. Incipit lib. XVIIII. scriptum est &c. alias Scirpus: Plaut. Scirpea inducitur ratis. vel, vt vult Faernus, induitur. propter versum.

Scitum populi] Pro plebiscito, vel potius pro lege dictum esse verisimile est. nam plebis appellatione neque patricij, neque senatores continentur: cum ij in populo sint. Quod igitur patricio interrogante populus suis suffragiis iussit, scitum populi diceturi quod vero Trib. pleb. rogauit plebem; id plebiscitum est. Scitus etiam peritus a poetis dictus est: & bona facie puer, & puella scita. Teren. in Andria: Perecastor scitus est puer natus Pamphilo. Idem in Phor. Satis, inquit, scita est. & in Heautont. At si scias, quã scite in mentem venerit. Haec, vel his similia Festus scribit.

Scorta] Viden. Varro lib. VI. de ling. Lat.

Sectio, & Sectores] Ascon. lib. III. Verrin. Sectorem dicit aestimatorem, redemptoremque bonorum damnati, atque proscripti, qui spem sectans lucri sui bona omnia auctione vendit; & semel infert pecuniam vel aerario, vel sociis. Sectio autem est ea redemptio. Cicero Philip. ij. Hasta posita pro aede Iouis Statoris bona Cn. Pompei Magni voci acerbissimae subiecta praeconis. Qui ad illud scelus sectionis auderet accedere, inuentus est nemo praeter Antonium. & Postea: Cum sector sis isto loco natus. deinde: cum Cn. Pompei sector: non te execrandum populo Ro. &c. Ex his vides Pauli epitomen nimis concisam esse in horum verborũ interpretatione.

Secus] Vide Sexus. Charis. lib. I. ait secus pro sexu dici, & aduerbiũ significare Aliter. Ceterum quod vulgus vsurpat Secus illum sedi, hoc est secundum illum, & fatuum, & sordidum est. Haec ille.

Segesta] Vide Beneuentum.

Segnitia] Terent. in Andria.

Sella curulis] Haec ignoramus.

Sempronia] Videtur repetendum esse verbum horrea post verbum fuerunt. Loquitur autem de lege Frumentaria C. Gracchi. de qua Cicero Tusc. lib. III. & Flor. epit. LX.

Senium] Caecilij verſus mendo non carent.

Sentes] Verbum turba mendoſum eſſe ait Faernus. ratio enim carminis iambum, vel pyrrichium poſtulat.

Seplaſia] Platea Capuae ita appellabatur, in qua vnguentar'j negotiari erant ſoliti. Pedian. in Piſon. Verba autem Ciceronis a Feſto relata ſunt eadem illa, quae Aſconius interpretatur. Seplaſia mehercule, vt dici audiebã, te vt primum aſpexit, Campanum Conſulem repudiauit

poſt *Seplaſia*] De Septentrionibus haec intelligēda ſunt. de quibus Varro lib. v i. de ling. Lat. Has ſeptem ſtellas Graeci, vt Homerus vocat ἄμαξαν, & propinquum eius ſignum βοώτην: noſtri eas ſeptem ſtellas boues, & triones, & prope eas axem. Triones enim & boues appellantur a bubulcis etiam nunc, maxime cum arant terram. e queis vt dicti valentes glebarij, qui facile proſcindunt glebas, ſic omnes qui terram arabant, a terra teriones, vnde Triones vt dicerentur E detrito. & poſtea: Poſſunt triones dici ſeptem, quod ita ſitae ſtellae, vt ternae trigona faciant. Haec Varro, & Gell. lib. i i. cap. x x i. eadem Feſtus hoc loco ſcripſerat. tantum addit Ennij verſus, qui non extant. Pro his ſubſtituam denarij mentionem L. Lucretij Trionis, in quo ſeptem ſtellae videntur.

Septimontium] Varro lib. v. de ling. Lat. Dies ſeptimontium nominatus ab iis ſeptem montibus, in queis ſita vrbs eſt. feriae non populi, ſed montanorum modo, vt Paganalibus, qui ſunt alicuius pagi. Mirum autem eſt hoc loco, & proximo pro ſeptem montibus, octo loca vrbis enumerari. Palatium, Velias, Fagutal, Suburam, Cermalum, Oppium, Coelium, Ciſpium montes. Vide Plutar. in Problem.

ante *Sequamque*] Sepulchrum eſt, vt ait Gallus Aelius, vbi mortuus ſepultus eſt. quod antiqui buſtum appellabant. iſque cippis, aut aliqua alia re mortuicauſa, deſignatus eſt, intra quos ſepultura eſt facta. Haec eſt Sex. Pompeij ſententia.

poſt *Sequamque*] Sequeſter is dicitur, qui inter aliquos placuit, vt quod inter eos conuenerit, teneat, idque vt ei reddat, cum id ſibi deberi conſtiterit. Cato in ea oratione, quae inſcribitur de indigitibus: Sinunt perire, vt bona

rapiant,

rapiant, aut si petantur, vt Sequestro dent. & Plautus in Mercatore: Immo sic sequestro mihi data est. Haec vel huiuscemodi Festus. Vide Gell. lib. xx. cap. vlt.

Serilla] Paulus in epitome id posuit, quod a Festo reprehenditur.

post *Seruorum*] Sopia, vel Sesopia pro sedilibus vox, ni fallor inaudita. Solia potius scriberem. Plautus in Trucul. esopitius, nisi mendum sit.

Sestertius] Hic semper fuit quarta pars denarij. Sed quo tempore denarius decussi, id est decem assibus aestimabatur, tum sestertius dupondio, & semisse permutabatur. At cum sexdecim assibus denarius aestimatus est; sestertius quattuor asses valuit. Viden. Plinius lib. xxxiij. cap. iij. Vitruu. lib. iij. cap. I. Maecian. in lib. de asse.

Sestertij] Vide Sestertius, & quae illic adscripsimus. Cur vero Sestertius dicatur, quasi semis tertius. Varro lib. v. de ling. Lat. & Maecian. de asse scripserunt. Vide Trientem. De bigatis, & quadrigatis. Plin. lib. xxxiij. cap. iij. Nota argenti fuere bigae, atque quadrigae: & inde bigati quadrigatiq; dicti. Quinquessis autem, quinarius, siue victoriatus dictus est, quod initio quinque assibus aestimaretur, postea octo valuit. eiusq; nota erat victoria, vt idem Plinius scribit.

Sexagenarios] Hoc a multis traditum est, & quae reliqua sunt, satis ostendunt, qua de re agatur. Cicero pro Sext. Roscio: Habeo etiam dicere, quem contra morem maiorum minorem annis L x. de ponte in Tiberim deiecerit. Varro lib. vj. de ling. Lat. Ouid. lib. v. Fastor. Macrob. lib. I. Saturn. Plutarch. in Problem. & Non. Marc. Vide Depontani.

Sextantarij] Plin. lib. xxxiij. cap. iij. Populus R. ne argento quidem signato ante Pyrrhum regem deuictum vsus est. Libralis; vnde etiam nunc libella dicitur, & dupondius; appendebatur assis. Et postea: Librae autem pondus aeris imminutum bello Punico primo, cum impensis resp. non sufficeret; constitutumque, vt asses sextantario pondere ferirentur. etc. Postea Hannibale vrgente Q. Fabio Max. Dictatore, asses vnciales facti, etc. Mox lege Papiria semunciales asses facti. Ex his verbis ap-

paret Festum aliud dicere, quam Plinium. nam sextantarios alter bello Punico primo, alter bello secundo factos scribit. item hic noster septennio durasse, & non amplius processisse in maiorem numerum. ille durasse ad Dictaturam Qu. Fabij, quae a fine belli Punici primi fuit x x v. annis posterior. & vnciales, atque semiunciales, postea asses factos esse. Mihi quod Plinius scribit verisimilius videtur. & in verbis Festi videntur esse quaedam mendosa. Vide Graue aes. -

Sexus] In veteri libro est secus initio, tamen in exemplis sexus. Charis. lib. I. scribit. Secus neutri generis nomen. vnde & Sallustius virile secus dixit, hoc est virilis sexus. quod per omnes casus integra forma declinatur. Fit secus, & aduerbium, quod significat Aliter.

Sic versantu . .] Locus difficilis interpretem desiderat.

post *Sic versantu*. . . .] De sica fortasse verba Festi intelligenda sunt, item de Dolone. Dolonis mentio fit apud Vergilium lib. vij. Aen. Suet. in Claudio, & sub titulo ad L. Aquil. in Digestis. De Sica, & Sicarijs, omnibus libris agitur. Sed non facile est verba Festi sarcire. etenim exempla referuntur eorum librorum, qui non extant.

Si fus . . . .] Locus difficilis, qui lucem desiderat.

ante *Silicernium*] Cicero lib. ij. de Diuin. Peritum esse necesse est eum, qui, silentium quid sit, intelligat. id enim silentium dicimus in auspicijs, quod omni vitio caret, hoc intelligere perfecti auguris est. Ille autem, qui in auspicio adhibetur, cum ita imperauit is, qui auspicatur; Dicito, solentium esse videtur? nec suspicit, nec circumspicit, statim respondet; Silentium esse videtur. Verba Festi ita scribi possunt. silentio surgere dici, vbi qui post mediam noctem surgit auspicandi causa ex lectulo suo. siue alieno, & liberatus a lecto in solido solio sedet, siletque nequid eo tempore deijciat sputi auspicatus recte, inde se in lectum reposuit. Hoc enim est silentium etc. Vide Sinistrum, & Solida sella.

Silicernium] Caecilius obelostate. Vide de hoc verbo Donat. in Adelph. Nonium, & Placiadem.

Simpludiarea] Haec verba mendosa sunt (D. r. ludi, corbitoresq;) quod notatum est in veteri libro R. littera. Crederem scribi posse ludi, desultoresque. Vide Senacula.

Post

post *Sinciniam*] Verba Festi desiderant haec, aut his similia: Sine sacris hereditas in prouerbio dici solet: cum aliquid obuenerit sine vlla incommoda appendice. Plautus hoc prouerbio vtitur in Captiuis: Sine sacris hereditatē sum aptus offertissimam. & in Trinum. Caena hac annona est sine sacris hereditas.

Sinistrum] Vide ante Silicernium.

Si remps] Charis. lib. I. tradit, Siremps nominatiuo tantum casu dici, & ablatiuo ab hac Sirempse. significare autem, Similiter lex esto. Extant aliquot tabulae legum, in quibus ita scriptum est: DE. EO. AGRO. SIREMPS LEX. ESTO. & in altera: SIREMPSQVE. EIS. VIATORIBVS. DE QVE. EIS. VIATORIBVS. Q. OMNIVM. RERVM. IVVS. LEX QVE. ESTO. QVASEI. SEI. EI. VIATORES. IN. EAM. DECVRIAM. IN. TRIBVS. VIATORIBVS. ANTEA. LECTEI. SVBLECTEI. ESSENT. QVAM. IN. QVISQVE. DECVRIAM. EORVM. EX. HAC. LEGE. VIATOR. LECTVS. ERIT. SIREMPSQVE. EIS. PRAECONIBVS. DEQVE. EIS. PRAECONIBVS. QVAESTORI. OMNIVM. RERVM. IVVS. LEX QVE. ESTO. etc. In his omnibus similem significat, aut simile. tria autem verba copulata sunt siremps, hoc est similis res ipsa.

Sodes] Vide Sultis.

Solatum] Solatos appellat Plin. lib. XXIX. cap. vj. hoc morbo laborantes. A sole fortasse infesto ductū est nomen.

Solida sella] Festus videtur Verrium reprehendere in huius rei interpretatione. & ostendit religioni fuisse aliquibus nō solida sella sedere: quod essent aliquae aliqua ex parte excauatae. Reprehendit autem quod solidum dixerit totū. Cetera incerta sunt. Vide ante Silicernium.

Solipunga] Plin. lib. XXIX. cap. IV. Est & formicarum genus venenatum, non fere in Italia, solipugas Cicero appellat, Salpugas Baetica. Lucan. lib. IX. Quis calcare tuas metuat Solpunga latebras. alij Salpunga: alij Solpuga legunt.

Solitaurilia] Contra Aci . . . . verueces maiales qui. Haec mendosa sunt aut delenda, aut emendanda. contra Acilius verueces maiales. quia etc. vel contra accidit ver-

ueci maiali.quia.sed neutrum placet.Videndum etiam, an mendose scribatur inuiolati sunt tauri.& in fine videtur posse scribi mutas semiuocales.

Sollemnia] Vide Sollo.

Sonituo] Vtitur hoc verbo Cicero in epist. ad Caecinnam lib.vj epist.

Soracum] Refertur,vt opinor, a Festo versus Plauti in Persa. Librorum enim ecce illum plenum sorracum habeo. Sed verbum enim non agnoscit Festus, & pro ecce illum,siue eccillum,icillum scripsit librarius;quod in margine notatum esse video littera R. Varie hoc nomen scriptum reperi. Nam Quintilian.lib.viij. cap.iij.refert Ciceronem in Pisonem scripsisse: cum tibi tota cognatio in serraco aduehatur. & Vitruu.lib.x.cap.1.Portationes eorum non essent, nisi plaustrorum, aut sarracorum per terram, nauicularum per aquam inuentae essent machinationes.Iuuen.Saty.iij. Longa coruscat Sarraco veniente abies, atque altera pinum Plaustra vehunt.& Saty.v.Frigida circumagunt pigri Sarraca Bootae. Vlpian. sub titulo ad L.Aquil.cap.xxix.Quia parui refert nauem immittendo, aut serraculum ad nauem ducendo, an tua manu damnum dederis. Quem locum non intelligentes pro serraculo seruaculum, vel verriculum, vel gubernaculum,vel feraculum ediderunt.

Sororiare]Sunt qui Plauti versum ita legant: Tunc papillae primum sororiabant: illud volui dicere fraterculabant. alij,vt Faernus,legunt,primulum,propter versum senarium qui in eo verbo definit. Vide Fratrare.

Spectio] Locus difficilis, & fortasse mendosus. Sciendum est augures alios habere aspectionem, & nuntiationem; alios aspectionem tantum: Magistratus autem habere auspicia,inspectionem,siue spectionem,& obnuntiationem.Cicero Philip.ij. Quod te sacerdotij iure facere posse dixisti; si Augur non esses, & Consul esses minus facere potuisses?vide ne etiam facilius.nos enim nuntiationem solum habemus; Consules & reliqui magistratus etiam spectionem.Idem lib.iij.de Legib.Omnes magistratus auspicia,iudiciaque habento.M. Messalla apud Gell.lib.xiij.cap.xiv.& xv. Patriciorum auspicia in duas sunt potestates diuisa. maxima sunt Consulum, Praetorum

rum, Censorum. Reliquorum magistratuum minora sunt auspicia. Consul ab omnibus magistratibus & comitiatū, & concionem auocare potest. Et in edicto Consulū, quo edicunt, quis dies comitiis centuriatis futurus est, scribitur ex veteri forma perpetua: ne quis magistratus minor de caelo seruasse velit. Ex his igitur dicendum est hoc loco Festum voluisse, non posse augures impedire nuntiando magistratus, sed habere spectionem, hoc est, aspectionem augurij, & nuntiationē, hoc est, renuntiationem eius augurij: tunc pertinet ad magistratum, qui habet auspicia vt videat, an iis auspiciis rem gerere velit. Viden. Cic. lib. i. & ij. de Diuin. Varro lib. v. de ling. Lat.

Specus] Ennij versus fuit lib. xvi. Annal. vt refert Priscian. lib. vi. Tum caua sub monte late specus intus patebat. Sed melius refertur a Nonio: Concaua sub montes late specus intus patebat.

Spetile] Sucres quid sit ignoro. Scribendum fortasse sumenque Verris.

Spicit] Plaut. in Milite: Flagitium est, si nihil mittetur, quo supercilio spicit.

Spinther] Plaut. in Menaech. Iubeasque Spinther nouum reconcinnarier.

Spintyrnix] Desideratur nomen Poetae, cuius verba referuntur. Plaut. autem in milite hoc verbo vtitur. Pitheciū haec est prae illa, & Spinturnicium. Plin. lib. x. cap. xiii. Incendiariam auem alij spinturnicem vocāt, sed haec ipsa, quae esset inter aues, qui se scire diceret, non inueni.

Stagnum] Viden. Varro. lib. iiii. de ling. Lat.

Status] Plautus in Boeotiis. Cuius verba ad legem xii. tab. alludūt, vt arbitror; de quibus Cicero lib. i. Officior. Aut status dies cum hoste.

Stellati . . . .] Stellatina tribus non a Stellate campo eo, qui in Campania est, sed eo, qui est . . . miliario a porta Capena. ex quo Tusci eum campum ita appellauerunt. Haec, vel his similia Festus. Liu. lib. vi. Tribus quattuor ex nouis ciuibus additae. Stellatina, Tromentina, Sabatina, Arnensis. anno vrbis ccclxvi. ex Fast. Capitolinis.

Stellionem] Existimo Festum referre, placuisse Verrio Stellionem, quod stillet cibo dici: at ipsum magis probare ab stellarum similitudine, quod eius cutis varia sit, esse ap-

pellatum. Plin. lib. xxx. cap. x. Nullum animal fraudulentius inuidere homini tradunt. inde stellionum nomen aiunt in maledictum translatum. Tuniculam exuit eodem modo vt anguis, sed eam ipse deuorat. Ab hoc crimen stellionatus dici certum est. De stellione Verg. Georg. lib. IV.

Stipatores] Deesse mihi videtur aliquot verba, quibus dicat (vel ab stipo, quod est firmo) vnde & stipā &c. Iustinian. lib. III. Institut. Sipulum apud veteres firmum appellabatur, forte a stipe descendens. Hinc stipulatio dicta est.

Stipes] Multa omisit Paulus, vt ex Festi reliquiis apparet.

ante *Stiricidium*] De Stirpe Festum scripsisse aperte intelligitur, eam masculine quoque dici. vide Spicum, & Specus, & Recta.

Strebula] Locus Plauti fuit in friuolaria, quae non extat.

Strenam] In loco & lite non solum s littera praeponitur, sed s & T. Dicitur enim a veteribus stlocus, & stlis. Vide Stlata, & Stlembus. Sic Decemuiri stlitibus iucandis dicebantur, pro litibus, qui Centumuirorum primi fuerunt. Viden. Quintilian. lib. I. cap. VI. potuisset Festus stritauum, pro tritauo dictum referre.

ante *Strigores*] Duo versus Graeci sunt in veteri libro; quorum alterum mendosum Aldus, & Alciatus in Parergis ita emendarunt. σύρριζα πομπεύειν νυκτικόρακα στρίγγα δ' ὀλεόν: Alterum versum, qui recte hic scriptus est, male referunt. in priore autem στρίγγατ' ὀλαόν, scriptum est in veteri libro; sed neutrum esse sine mendo Fuluio Vrsino nostro videtur. De strigibus autem Latina quoque Festi verba esse intelligenda nemo ignorare potest.

Struferctarios] Cato in libro de re rustica ita scribit: priusquam messim facias, porcam praecidaneam hoc modo fieri oportet. & postea: Priusquam porcum feminam immolabis, Iano struem commoueto sic: Iane pater te hac strue commouenda bonas preces precor. &c. Ferctū Ioui moueto, & mactato sic: Iuppiter te hoc fercto obmouendo bonas preces precor, vti sies volens propitius mihi, liberisque meis, domo, familiaeque meae. mactus hoc fercto &c.

Struices] Plaut. in Menae. Tantas struices concinnat patinarias.

Trultorum] Vide Quirinalia.

Suasum] Versus Plauti est in Truculento, in quo legitur insuaso. Vide Insuasum.

Sub corna] Viden. Gel. lib. vii.

Sub vos placo]Vide Endoitium.

Subices] Gell. lib. 1 v. cap. xvij. versus Ennij refert. Ergo deum sublimes subices, humidus. Vnde oritur imber sonitu saeuo, & strepitu. Nonius vero: Per ego deum sublimes subices humidas, Vnde oritur imber. Faernus noster Nonij scripturam probat, & verbum nubes Festi esse arbitratur.

Sublesta] Festi verbis pauca desunt in hanc sententiam: Seblestum dicebant infirmum, & tenue. Plaut. etc. Verba Plauti haec sunt: Nam ad paupertatem si admigrant infamiae, Grauior paupertas fit, fides sublestior. Idem in Bacchid. Lingua factiosi, inertes opera, sublesta fide.

Sublicium] Liuius sub Anco Rege Ianiculum adiectum esse scribit, & ob commoditatem itineris ponte sublicio tum primum in Tiberi facto coniungi verbi placuisse. Eiusdem pontis defensio ab Horatio Coclite narratur ab eodem Liuio lib. ij. Sine ferreo clauo fuisse ita disposita contignatione, vt eximerentur trabes, siue sublicae, ac sine fulturis reponerentur: Plinius auctor est lib. xxxvj. cap. xv. Ab hoc ponte saepius a pontificibus refecto, vt cis & vls Tiberim sacra fierent, pontifices dictos esse Varro existimat lib. iv. de ling. Lat. Idem lib. vj. ait ab hoc ponte Argeorum simulacra quotannis a sacerdotibus iaci solere. Pons dictus est a sublicis sublicius. Sublicarum mentio fit a Caesare lib. iv. de bello Gall. Liuio lib. xxiij. Vitruuio lib. iij. cap. iij. Festus tamen sublices appellasse videtur, vt elices quoque dicuntur, & aquae licium vocatur ab elicienda aqua: vel, vt alijs videtur, a liquenti aqua. Vtitur exemplo Sallustij in historijs, qui sublicibus cauata dixit.

Suboles]Verg. Eclog. iiij

Subscudes]Vide Serilla.

ante *Subsilles*] Verba Festi ad subsidium pertinent. id vero maxime a triarijs, qui subsidere solebant, dum principes, & hastati pugnarent, dictum est. Plaut. in . . . . . Agite nunc subsidite omnes, quasi solent triarij. Liu. lib.

Sultis] Mendose scripta ita emendauimus, vt licet Festus id non scripserit, quod eum fecisse aliquibus indiciis existimamus; tamen id ipsum, quod scr psimus lector non aspernetur. Cicero in Oratore: Libenter etiam copulando verba iungebant, vt sodes pro si audes, sis pro si vis. Iam in vno capsis tria verba sunt. Vide Sodes.

Summ ssi] Carmen Terentij a Paulo relatum non reperio. Sed videtur esse alterius poetae ex Festi reliquiis. In Adelphis tamen ille ait: Accipiunda, & mussitanda iniuria adolescentium est.

Supat] Vide Insipare, & Insipere.

Supellectilis] Senex senis, nullam syllabam accipit: supellex supellectilis, duas recipit. Vide Charis. lib. I.

Supercilia] Varro lib. I V. de ling. Lat. eadem scribit. Sed Plin. lib. X V I. cap. X L I V. a luco Lucinam dictam esse existimat. Fuisse autem lucum eo loci, Varro eodem libro quarto affirmat.

Superescit] Verba Attij mendosa sunt.

Superstites] Cicero lib I I. de nat. deor: Qui totos dies precabantur, & immolabant, vt sui liberi sibi superstites essent, superstitiosi sunt appellati. Haec vulgaris interpretatio. illa prior reperitur in formulis, quas irridet Cicero in oratione pro L. Muraena: Vtrisq; superstitibus praesentibus istam viam dico. Quo loco vereor, ne pro vtrisque, virisque scribendum sit.

Supparus] Vtitur hoc verbo Plautus in Epidico. Sed a Festo alia multa poetarum exempla afferuntur. in quibus Afranius in Epistula ex Nonio Marcello.

Supparus] Camisiam dixisse Festum non arbitror, vt nec minare: licet vtroque verbo Paulus vtatur.

Suppernati] Praeter Pauli epitomen referebat Festus Catulli versum ad Coloniam, vt Politianus olim animaduertit. Sed in duobus verbis, vt arbitror, aliter scripsit Festus, atque hodie librarij edere soliti sunt. In fossa Ligari iacet suppernata securi. Politianus expernata maluit: quod Marullus irrisit: alij separata scripserunt. Pro Ligari autem Liguri, & Ligeris alij immutarunt. Nos quid opinamur Festum scripsisse, tradere contenti sumus. contentiones grammaticis relinquimus. Est etiam adamas supernas scriptum in Augusti ad Maecenatem

epistula apud Macrob.lib.I I.Saturn.

Supplicia] Hic multa Festus, quae interpretem desiderant, vel potius librum emendatiorem.

Suppremum] Tria significare hoc nomen Festus exemplis docuerat, quae a Paulo omissa sunt. Summum, vt cum Plautus ait: Me supremum habuisti semper. Extremum, cum lex duodecim tabularum, Solis, inquit, occasus suprema tempestas esto. Viden. Varro lib. v. de ling. Lat. Gell. lib. x v I I. cap. I I. & Censorin. de die natali, item Plin. lib. v I I. cap. L x. Tertiae significationis exemplum est, suprema multa, id est maxima. de qua Sex. Pompeius saepius scribit.

Supum] Graeci ὕπτιον dicunt supinum. siluas autem veteres scripsisse, non syluas, omnia antiqua monumenta testantur.

Surrempsit] Verba Festi interpretem desiderant, & videntur ad alia verba etiam pertinere, praeter surrempsit.

Surum] Vide Rigido, & Crebrisuro. Versus Ennij mendosus est.

Susque deque] Plaut. in Amphit. Atque id me susque deque esse habituram putat. Vide Gell. lib. x v I. cap. I x. Non placet interpretatio, vt sit idem, quod plus minusve. neque etiam idem quod vsque. malim pro nihilo : aliudve simile.

Sutelae] Fulgentius quasi subtiles telas dici existimat, refertque Plautum in Casina hoc verbo vti, sed & in Captiuis quoque reperies.

ante *Sycophantas*] Plaut. in Casina. Sed facito dum memineris versus, quos cantat colax. Cum cibo tum quiqui facito, vt veniant, quasi eant Sutrium. Liu. lib. v I. scribit Camillum Sutrium quam citissime recuperasse. Festum igitur opinamur, hoc prouerbium hoc loco fuisse interpretatum Sutrium ire, eiusque originem tradidisse ex Gallico tumultu, cum edictum est a Camillo, vt legiones cum cibo suo Sutrij praesto essent.

T*AE P O C O N*] Varietatem librorum in margine scribi curauimus : Sed cui adhaereamus, non habemus. Quod vero Cic. lib. II. de Diuin. asserit Sibyllam quaedā verba ita reliquisse scripta, quae ex primis singulorū

versuum

verſuum litteris conficerentur; quae ab eodem ἀκροστιχὶς appellantur: habet aliquid cum hoc ſcribendi genere commune.

Tages] Viden. Cicero lib. I I. de Diuin.

Talaßionem] Multa hac de re Dionyſ. Liu. & Plutar. ex quibus facile intelligitur, quod Pompeius ſcribit. ſub Romulo Sabinam raptam fuiſſe virginem vnicae pulchritudinis a Talaſſione, & quod ei id coniugium fuerit felix, in nuptiis ominis gratia redintegrari, id eſt identidem dici, ac repeti id nomen. Sunt qui Thalaſionem appellent, ſunt qui Talaſſium, vel Thalaſſium.

Talentorum] Mendoſus locus, & qui non patitur emendationem. Hoc vnum recte eſt. Talentorum non vnum eſſe genus. & Atticum eſſe ſex millium denarium. Cetera incerta ſunt. Plin. lib. xxxv. cap. x I. Talentum Atticum denariorũ ſex millibus taxat M. Varro. ita enim ſcribendum eſt. Pollux lib. Ix. Talentum Atticum ſex milliũ drachmar. Atticarum, Babylonicum ſeptem millium, Aeginaeum decem milliũ, Syrium mille & quingentarũ drachmarum, item Atticarum. De talento Attico idẽ elicitur ex Liuio lib. x x x I I I I. Athen. lib. I I I I. cap. v I. & aliis. Sed Babylonicum eſſe ſeptuaginta duarum minarũ Atticarum ſcribit Aelianus lib. I. cap. x x I I. de varia hiſt. id eſt ſeptem milliũ & ducentarum drachmarum. Vide Euboicum.

Talionis] Viden. Gell. lib. x x. cap. I. ſed hic melius verba legis x I I. tab. referuntur.

Talipedare] Vide Taurij.

Taminia vua] Viden. Plin. lib. x x I I I. cap. I.

Tammodo] Locus Attij non eſt L. Attij, ſed M. Attij Plauti in Trinummo.

Tandem] Cicero initio orat. ij. in Catilin, Tandem aliquando Quirites &c.

Tappete] Tappete ſcribendum eſt, & fortaſſe Tapete, quod & maſculini, & neutri generis eſſe apud poetas Nonius oſtendit.

Tapullam] Tappula cognomen Villiorum, ex qua familia P. Villius. T I. F. T I. N. Tappula cos. fuit cum L. Cornelio Lentulo anno D L I I I I. ex faſtis Capitolinis, & Liuio in extremo libro x x x I.

Tartarino] Ennius, vt arbitror, ſcripſit: corpore Tartarino prognata Paluda virago. Viden. Varro lib. v i. de ling. Lat. & Probus ecgl. v i

Tauras] Paulus originem ex Graeco omiſit, quae veriſimilior viſa eſt Feſto.

Taurij] Maxima pars verborum Feſti ex epitome Pauli recte intelligitur. Cetera, quae ex Varrone referuntur, m hi valde obſcura ſunt. affinia autem ſunt verbo Talipedare, de quo ſupra.

Tegillum] Plaut. in Ruden. Tegillum eho illud mihi vnum areſcit, id ſi vis, dabo. Eodem amictus, tectus eodem eſſe ſoleo, ſi pluit.

Tela] Vide arma.

Templum] De templo multa Varro lib. v i. de ling. Lat.

Terentum] Vide Saeculares, & Paſcales. Auſon. in. Ternario. Trina Terentino celebrata trinoctia ludo. Quae de equis quadrigariis hic dicuntur, aliena ſunt a ludis ſaecularibus; & fortaſſe ideo acerbe reprehenſa a Feſto. ita enim ait aduerſus Verrium, vt opinor. quod quam aniliter relatum ſit, cuius manifeſtum eſt.

Teſca] Varro lib. v i. de ling. Lat. Loca quaedam agreſtia, quod alicuius dei ſunt, dicuntur teſca. nam apud Attiũ in Philoctete, Lemnia. quis tu es mortalis, qui in deſerta, & teſca te apportes loca? & poſtea. quare heic qui teſca dixit non errauit. neque ideo quod ſancta, ſed quod ibi myſteria fiunt, ac tuentur, tueſca dicta, poſt teſca. & poſtea. quare a tuendo & templa, & teſca dicta. Ex his magnam partem verborum Feſti intelliges.

Tippula] Plaut. in Perſa. Neque leuius tippulae &c.

Titinnire] Afranij verſus refertur a Nonio, ex Vopiſco. Titinnire ianitoris impedimenta audio.

Titiuillitium] Graeca verba ex Ammonio reſtituit Fuluius noſter. Plaut. in Caſina. Vide Fulgen. Placiad.

Togatarum] Videtur oſtendere Feſtus differentiam inter praetextatas, togatas, & tabernarias comoedias, niſi forte velimus dicere, togatas eſſe dictas, vt differant a palliatis, quae fint ex argumentis vrbanis; nam palliatae ſunt Graecarum fabularum. Togatarum autem alias eſſe praetextatas ingenuarum perſonarum; alias vero tabernarias vilium perſonarum. togis enim praetextis vteban-

vtebantur ingenui pueri, ac puellae: in tabernis vero versabantur serui plagiarij, vt Festus ait, & alij humilis conditionis viri, ac mulieres. Vide Praetextae.

Tollenno] Vide Reciprocare.

Tongere] Tongere Aelius Stilo ait noscere esse; cum & Praenestini tongitionem dicant pro notione. significat etiã latius dominari. Ennius: Alij rhetorica tongēt. & vincere quandoq; videtur significare. Haec fortasse Festus.

Tonsilla] Attij carmen mendosum est.

Topper] Illa videntur mendosa. Ennius vero sic, & in veteri libro habent notam R litterae. In Afranij carmine mutat Faernus noster: patris te eiecit foras. Ex Odyssia vetere versus relati senarij sunt magis, quam heroici. ideo suspecti sunt.

Torrere] Plaut. in Casina. Vna aedepol opera in farnum, &c.

Toxicum] Toxicum dicitur ceruarum venenum, quo quidam perungere sagittas solent. Hoc exemplis Caecilij, & Afranij confirmat Festus.

Tributorum] Laeuino II. Marcello IV. Cos. ex Liuio & ceteris, anno DLXII. in Capitolinis fastis.

Trientem] Liu. lib. VI. T. Quinctius semel acie victor binis castris hostium nouem oppidis vi captis, Praeneste in deditionem accepto, Romam reuertit. triumphansque signum Praeneste deuectum Iouis Imperatoris in Capitolium tulit. Dedicatum est inter caellam Iouis, ac Mineruae; tabulaque sub eo fixa, monumentum rerum gestarum his ferme incisa litteris fuit. Iuppiter, atque diui omnes hoc dederunt, vt T. Quinctius Dictator oppida nouem caperet. die XX. quam creatus erat, Dictatura se abdicauit. Omisit Liuius, quae de corona Festus scripsit. Vide Sestertij. Postrema verba ita scriberem: si tres asses sunt, & quadrans, quartus quadrans dicitur. Vide Maecian. de asse. Aruntium, & Didymum apud Priscianum, siue quem alium de ponderibus.

Trisulcum] Trisulcum fulgur fuit dictum, quia id aut incendit, aut findit, aut terebrat. Haec est Festi, vt arbitror, sententia. Vide Manubiae. Seruius lib. II. Aen. Fulminum tria genera esse dicit; quod afflat, quod incendit, quod findit.

Trossuli] Vide Iunium Gracchanum apud Plinum lib. xxxiij. cap. ij.

Truo] De onocrotalo, Viden. Plin. lib. x. cap. xlvij

Tubilustria] Varro lib. v. de ling. Lat. Tubilustrium appellatur, quod eo die in atrio sutorio sacrorum tubae lustrantur. Bis autem id fieri docent fasti, x. Kal. Apr. & x. Kal. Iun. in quibus TVB. vel TVBIL. adscriptum est. & Ouid. lib. iij. Fastor. Summa dies e quinque tubas lustrare canoras Admonet, & forti sacrificare deae. Loquitur autem de quinto die post quinquatrus, quae dies Mineruae sacrae dicebantur. & lib. v. Proxima Vulcani lux est, quam lustria dicunt: Lustrantur purae, quas facit ille, tubae. Ex his verba Festi intelliguntur excepto, quod de Arcadia dicit. Tubi vero qui sint omnibus notum est.

Tudites] Tuditani Sempronij dicti, quorum primus, vt arbitror, M. Sempronius Tuditanus Cos. fuit cum C. Claudio Centhone anno P. R. C. D. xiij. ex fastis Capitolinis.

ante *Tullianum*] Tuguria a tecto appellantur vilia & sordida. Haec exemplis Afranij, & Caecilij in Hypobolimaeo, Festus confirmabat. Quod Verg. eclog. ait: Pauperis & tuguri congestum cespite culmen. Seruius tugurium a tegendo dictum interpretatur.

Tumu....] Tumultus causa milites dicuntur lecti ob subitum timorem. vnde etiam tumultum dici ait Verrius, qui ab alijs oriatur, quam ab Italicis, & Gallicis hostibus. Alij tantum bellum Galliae, & Italiae. Itaque nullum alium praeter, quam Gallicum, aut domesticum ita appellant. Haec vel his similia Festus. Cicero Philip. VIII. Quid est enim tumultus, nisi perturbatio tanta, vt maior timor oriatur; vnde etiam nomen ductum est tumultus. Itaque maiores nostri tumultum Italicum, quod erat domesticus; tumultum Gallicum, quod erat Italiae finitimus, praeterea nullum tumultum nominabant.

ante *Turbellas*] Tumulum Aelius sic definit: Tumulus est cumulus harenae editus secundum mare, fluctibus, ventisque cumulatus. vnde similiter, & manufactas, & naturalis proprie dici potest. Sic fortasse Festus.

Turbellas]

Turbellas] Plaut. in Pseud. Quo pacto, & quantas soleam turbellas dare.

Tuscum vicum] Varro lib. IV. de ling. Lat. ait Coelium montem a Coele Vibenno Tusco dictum, qui Romulo auxilio fuit contra Sabinum regem. Hi qui cum eo venerunt, post eius obitum, quod nimis munita loca tenere dicerētur, deducti esse dicuntur in planum, & ab eis esse dictum vicum Tuscū idem scribit. Liuius, & Dionysius videntur id sequi, quod a Paulo in epitome scriptum est. Festus autem id ipsum initio dicit; duosque fratres nominat Coelem, & Vibennum. postea opinionem Varronis paucis attingit.

Tutulum] Varro lib. VI. de ling. Lat. Ennij versum refert, qui ad Numam referuntur. Menses constituit, idemque ancilia . . . . . Libaque fictores, Argios, & Tutulatos.

post *Tyria*] Locus dignus interprete, sed mihi adhuc obscurus.

VAGVLATIO] Ex verbo Portum verba XII. tab. emendata sunt. interpretatio Festi mihi non placet. Crederem significare ad quaerendum testimonium licere tertio die ante domum paulisper vagari. sed non facile antiquorum interpretationes sunt reiiciendae.

Valgos] Plaut. in Mil. vtrumque horum exemplum ponit. initium secundi est, Ea mihi &c. Ideo titulus ille in Sitelitergo falsus est.

Vastum] Pacuuius in Teucro apud Nonium: Quae desideria alumnum? paenitudines Quales, Scapresque inculta vastitudine?

Veia] Varro lib. IV. de ling. Lat. Veha breuis vehiculū est. & alio loco velabrum dicitur a vehendo. velaturam facere etiā nunc dicuntur, qui id mercede faciūt. hinc vecturae.

Velitatio] Plaut. in Menae. Nescio quid vos velitati estis inter vos duos.

Veruncent] Pacuuius in Chryse ex Nonio: Di monerint meliora: atque amentiam auerruncassint tuam. Vide Var. lib. VI.

Vespae] Suspectus locus, quo refertur Martialis, quem non alio loco nominauerat, & Festo fuit, vt arbitror, posterior.

Vesperna] Vide Scensas.

Vesperugo] Plaut. in Amph. Nec iugula, nec vesperugo, neque Vergiliae occidunt.

Ve victis] Vtitur hoc prouerbio Plaut. in Pseud. & Liu. lib.v. pro Ap. Claudio P. Sulpicium tunc Tr. Mil. quod verisimilius est, cum Brenno de foedere egisse scribit.

Vietus] Teren. in Eun. Hic est vietus, vetus, veternosus senex. Plaut. in Mercat. Acheronticus, senex, vietus, decrepitus.

Vinulus] Plaut. in Asin. Oratione vinula, venustula.

FINIS.

V Adfectare. Affectare.
18 Armillū. Armilum
21 Auspiciū ab auspicienda. speciāda. ꝗ nos cū (sine) ꝑposit.ͤ ꝓ apud vete-
res sine ꝑ ꝑposit.ͦ (sine ꝑposit.ͤ) melius specienda ꝗ spiciendo
a verbo specio, speciū. vid. plaut. mil. act. 3 ex lib. speci.
4 Ærarij Tribum, Tributa. in ade, mede.
11 Apricum) appellatur, appellatum dicitur quasi. ~~scilicet~~, videlicet silicet.
6 Adfectata femina, Affecta feā.
Aquilicium, Aquelicium. ut- prondū si creditur, sic reditur navalis
Aqua, imanur nimaur. ignis, igni. quam auip. aquam auipiūt
super predebant, supergradiebantur aqua aspersi suffitionē, suffionē.
Anxiosi factiosi, faciosi
Axit. āā. ꝓ egere. dixisse antiquos manifestū ē - sine diuna agētes dicebantur.
Alites- buteo buteos, aqualis, iaunculus
Axamenta - saliaria salaria. versus facti ficti. Ianualij Iaulij

Incantatores et uenefici
antiquitus cuiq nocere
licebat fol. 144.